ΦΙΛΙΠΠΑ ΚΥΡΙΤΣΗ

ΤΟ ΤΡΕΛΟΧΑΡΤΟ

ΧΑΟΣ & ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ
1993



Ο Φίλιππας Κυρίτσης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1956 από πατέρα Τρικαλινό και μάνα Σπαρτιάτισσα. Μεγάλωσε στο Χαλάνδρι, όπου τελείωσε το εξατάξιο γυμνάσιο. Η γυμνασιακή του ζωή που άρχισε μετά την κήρυξη της δικτατορίας των συνταγματαρχών και τελείωσε λίγο πριν από την λήξη της, του άφησε τραυματικές εμπειρίες. Σπούδασε πολιτικές επιστήμες στην Πάντειο. Από το 1978, τρεις μήνες μετά τον γάμο του με την Σοφία Αργυρίου, μέχρι το 1981 βρέθηκε μαζί με την σύντροφό του στην φυλακή για πολιτικούς λόγους, καταδικασμένος αυτός σε 9 και η Σοφία σε 5 χρόνια φυλακή. Μετά την αποφυλάκισή του ολο-

ΤΟ ΤΡΕΛΟΧΑΡΤΟ

ΤΟ ΤΡΕΛΟΧΑΡΤΟ
Φίλιππα Κυρίτση

Εκδόσεις
ΧΑΟΣ & ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ
υπεύθυνος εκδότης Λεωνίδας Χρηστάκης
Μιχ. Μελά 12, 115 21 ΑΘΗΝΑ
αλληλογραφία Τ. Θ. 31 803
100 35 ΑΘΗΝΑ
τηλέφωνο 64 38 932

Η έκδοση στα πλαίσια των σκοπών της μη κερδοσκοπικής αστικής εταιρίας ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ, Α.Φ.Μ. 90154415. (Αριθ. Πρωτοδικείου Αθηνών 16228/91).

ΦΙΛΙΠΠΑ ΚΥΡΙΤΣΗ

ΤΟ ΤΡΕΛΟΧΑΡΤΟ

(ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ 1987)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΧΑΟΣ & ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Λεωνίδα Χρηστάκη για το ενδιαφέρον του και για τους κόπους του για την έκδοση αυτού του βιβλίου και, προπαντός, την Σοφία Αργυρίου-Κυρίτση για τον πολύτιμο χρόνο της ζωής της που σπατάλησε κοντά μου καλύπτοντας επιβιωτικές μου ανάγκες, όσο εγώ ήμουνα απασχολημένος με το βιβλίο.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

'Ητανε νύχτα, Απρίλης του 1981 νομίζω. Στο Ψυχιατρείο Κρατουμένων Κορυδαλλού οι κρατούμενοι είχαν εξεγερθεί, μετά από χρόνια καταπίεσης και τρομοκρατίας που είχαν οδηγήσει πολλούς σε μαρτυρικό θάνατο και άλλους σε αυτοκτονία. Οι κρατούμενοι είχαν βγει στα παράθυρα και φωνάζανε συνθήματα. Μερικοί είχαν ανάψει με εφημερίδες μικροφωτιές. Από ένα σιδερόφρακτο παράθυρο ακουγόντουσαν φωνές. 'Ηταν τόσο δυνατές που κάλυπταν την φασαρία που γινόταν. 'Ενας κρατούμενος διαμαρτυρόταν γιατί δεν του δίνανε τα χάπια του. 'Ητανε ο Λάζαρος Κολυμπάρης. 'Ενας σεβάσμιος ευγενέστατος γεροντάκος, τον οποίο είχα γνωρίσει στο παρελθόν και μου είχε κάνει εντύπωση η αρχοντιά του και οι τρόποι του. Εκείνη την νύχτα ζητούσε να του δώσουνε κάτι χάπια για την καρδιά του, αλλά οι φύλακες-νοσοκόμοι αρνιόντουσαν. Ο Κολυμπάρης, βλέποντας ότι παίζουν με την υγεία του και την ζωή του, είχε γίνει έξω φρενών. Μην έχοντας άλλο τρόπο να αντιδράσει απέναντι στο έγκλημα που οι δεσμώτες του διαπράττανε σε βάρος του, είχε αρχίσει και έβγαζε ένα-ένα τα "άπλυτα" των ψυχιάτρων, του διευθυντή και των φυλάκων-νοσοκόμων του Ψυχιατρείου Κρατουμένων "στη φόρα". Δηλαδή αποκάλυπτε όσους φόνους, βασανιστήρια και καταχρήσεις είχανε δει τα μάτια του. 'Ηξερε ότι οι αποκαλύψεις αυτές που αυτός φώναζε από το παράθυρο του ψυχιατρείου, δεν θα βλέπανε ποτέ το φως της δημοσιότητας. 'Ηξερε επίσης ότι, μολονότι η φυλακή-ψυχιατρείο ήταν ανάστατη, αυτός βρισκόταν ακόμα κάτω από την εξουσία της σωφρονιστικής υπηρεσίας και γι' αυτό τις αποκαλύψεις αυτές θα τις πλήρωνε με την ζωή του. 'Ομως το ποτήρι είχε ξεχειλίσει. Δεν άντεχε άλλο την σκλαβιά. Εξεγέρθηκε εν γνώσει του ότι θα πλήρωνε την εξέγερσή του με θάνατο. 'Ηξερε ότι εκείνη η νύχτα θα ήταν η τελευταία της ζωής του αλλά δεν έκανε πίσω. Αντίθετα φώναζε στους φύλακες ότι ήξερε ότι εκείνη την νύχτα θα τον δολοφονούσαν.

Το πρωί τον Κολυμπάρη τον φέρανε από το Ψυχιατρείο Κρατουμένων στο Νοσοκομείο Κρατουμένων κλινικά νεκρό. Για να μην χρεωθεί το Νοσοκομείο Κρατουμένων τον θάνατό του, ζήτησαν από τον Σταθμό Πρώτων Βοηθειών να τους στείλει ασθενοφόρο για να τον μεταφέρουν σε εξωτερικό νοσοκομείο. Επειδή, ως συνήθως, το ασθενοφόρο αργούσε και ο Κολυμπάρης από στιγμή σε στιγμή θα άφηνε την τελευταία του πνοή, ανέλαβε να τον μεταφέρει σε εξωτερικό νοσοκομείο με το αυτοκίνητό της η προϊσταμένη του Νοσοκομείου Κρατουμένων Ελένη Βλάχου. Τον μετέφερε, λοιπόν, αυτή σε εξωτερικό (πολιτικό) νοσοκομείο, όπου απλά διαπιστώθηκε ο θάνατός του. Και βέβαια δεν ήταν η πρώτη φορά που το Τζάνειο ή το Γενικό Κρατικό Νικαίας αναλαμβάνανε να χρεωθούν έναν τέτοιο θάνατο που συνέβαινε στο κτιριακό συγκρότημα των φυλακών Κορυδαλλού.

Ο Λάζαρος Κολυμπάρης υπήρξε ένας από τους πολλούς ανθρώπους που εξεγέρθηκαν στο παρελθόν, εξεγείρονται καθημερινά ή θα εξεγερθούν στο μέλλον ενάντια στην κοινωνία της αδικίας, της υποκρισίας, του ψέματος και της βίας, η οποία τους καταδικάζει σε μια άχρωμη, ανούσια, βαρετή και κουραστική ζωή. Και τους καταδικάζει προκειμένου να εξυπηρετηθεί η απληστία και οι κάθε είδους ορέξεις

μιας προνομιούχας μειοψηφίας καθώς και τα καταναλωτικά όνειρα και οι εξουσιαστικές επιθυμίες μιας διανοητικά και ηθικά μειονεκτικής πλειοψηφίας. Ο Κολυμπάρης ήξερε ότι οι αποκαλύψεις του δεν θα άλλαζαν τα πράγματα, όπως ήξερε ότι θα τις πλήρωνε πολύ ακριβά. Παρ' όλα αυτά η ίδια η ανθρωπιά του, αυτό το κάτι που ξεχωρίζει μερικούς ανθρώπους από τα αρπακτικά ζώα, του επέβαλε να μιλήσει. Να κάνει δηλαδή χρήση της γλώσσας, του χαρίσματος αυτού του ανθρώπου που δεν έχει κανένα άλλο ζώο και κάνει τον άνθρωπο κατεξοχήν κοινωνικό όν. 'Ετσι μόνο ο Κολυμπάρης μπορούσε να αισθανθεί ότι η βία και η τρομοκρατία των γιατρών και των φυλάκων του δεν είχαν καταφέρει να τον σβήσουν σαν άνθρωπο και ότι ακόμη υπήρχε σαν προσωπικότητα και όχι σαν ένα φυτό.

Δίνοντας στην δημοσιότητα αυτό το βιβλίο, ξέρω καλά ότι αυτά που λέω ελάχιστοι θα ενδιαφερθούν να τα διαβάσουν, και ότι όχι μόνο δεν πρόκειται να αλλάξουν τα πράγματα αλλά, αντίθετα, με αυτά που λέω, θα γίνω ακόμα πιο αντιπαθής και ανεπιθύμητος στο κοινωνικό σύνολο που με περιβάλλει. 'Ομως, παρά τις οποιεσδήποτε συνέπειες, τα λέω, γιατί όπως και ο Κολυμπάρης, μόνο φωνάζοντας την αλήθεια και καυτηριάζοντας την αδικία αισθάνομαι ότι ακόμα υπάρχω και ότι η βαρβαρότητα και η κτηνωδία που με περιβάλλει, δεν έχουν καταφέρει ακόμα να με σβήσουν σαν προσωπικότητα.

Δεν αποτελούν πράγματα άγνωστα, τα όσα γράφονται σ' αυτό το βιβλίο. Θα μπορούσα μάλιστα να ισχυριστώ, ότι για πολλούς ανθρώπους αποτελούν κοινοτυπίες. Παραδέχομαι ότι υπήρξαν άλλοι και ότι υπάρχουν και σήμερα και άλλοι που θα μπορούσαν να πουν ακόμα πιο πολλά και να τα πουν μάλιστα και καλύτερα από μένα, αν τους δινόταν η ευκαιρία. 'Ομως δυστυχώς αυτή η ευκαιρία δεν τους δίνεται. Η ζωή τους είναι ένας συνεχής αγώνας για επιβίωση, τα χρόνια περνούν, τα προβλήματα συσσωρεύονται, η δύναμη και η όρεξη για κοινωνική προσφορά λιγοστεύουν. Και δεν είναι και λίγοι αυτοί που δολοφονούνται, αν δεν οδηγηθούν σε καμιά άλλη μορφή πρόωρου θανάτου από την βάρβαρη και απάνθρωπη κοινωνία μας. Αυτοί είναι οι άνθρωποι που η κοινωνία τους έχει στερήσει την φωνή.

Βιβλία κυκλοφορούν πολλά και κάθε μέρα τυπώνονται καινούργια. Στην πλειοψηφία τους αποτελούν σαβούρα που αποσκοπεί στο εμπορικό κέρδος. Ελάχιστα είναι αυτά που αποτελούν κοινωνική προσφορά και δικαιώνουν τα έξοδα και τους κόπους που γίνονται για να βγουν. Και ακόμη λιγότερα είναι αυτά που βγαίνουν από ανθρώπους που η κοινωνία τους έχει στερήσει την φωνή. 'Οταν βγαίνει ένα τέτοιο βιβλίο, μέσα στις σελίδες του στριμώχνονται και προσπαθούν να βγουν στην δημοσιότητα άνθρωποι, πράξεις, όνειρα και ελπίδες, που η κοινωνία συστηματικά αποκρύβει και πολλές φορές στο "θάψιμο" που τους κάνει, προσθέτει τόνους λάσπης από συκοφαντίες και διαστρεβλώσεις.

'Ενα τέτοιο βιβλίο φιλοδοξεί να είναι το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας. Είναι εξαιρετικά δύσκολη υπόθεση σήμερα το να γράψει κάποιος μη προνομιούχος ένα βιβλίο και είναι ακόμη πιο δύσκολο να το εκδώσει. Στην διάρκεια της συγγραφής χρειάζεται πάντα άλλους που να φροντίζουν για τις καθημερινές ανάγκες του, που όσο και περιορισμένες να είναι απορροφούν πολύ χρόνο της ζωής μας, και

επίσης χρειάζεται και πολλά λεφτά για να το βγάλει. 'Ετσι ο συγγραφέας και θυσιάζει πολύ χρόνο από την ζωή του και πολύ χρήμα και γίνεται και βάρος στους πιο αγαπημένους του ανθρώπους που αναγκάζονται να τον φροντίζουν και να στερούνται κιόλας την συναναστροφή του, εφόσον όλο τον ελεύθερο από επιβιωτικά τρεξίματα χρόνο του τον αφιερώνει στο βιβλίο του. Και ιδιαίτερα στην Ελλάδα, όπου οι αξίες που κυριαρχούν είναι ό,τι φέρνει χρήμα και οτιδήποτε δεν φέρνει χρήμα ο κόσμος το περιφρονεί, ας είναι και ο πιο σημαντικός καλλιτεχνικός θησαυρός, άνθρωποι που αφιερώνουν μεγάλο μέρος της ζωής τους σε τέτοια βιβλία, θεωρούνται ψώνια, λοξοί, φανατικοί κ.ο.κ. Και την κοινωνική κατακραυγή υφίστανται και όσοι περιβάλλουν με την αγάπη τους και την φροντίδα τους τον συγγραφέα. 'Οταν όμως ξέρεις ότι με το έργο σου κάνεις γνωστούς τους αγώνες για την ελευθερία και για μια καλύτερη ζωή, που πολλοί από τους ανθρώπους που τους διεξάγουν δεν είναι σε θέση να τους κάνουν γνωστούς, η ίδια η ύπαρξη αυτού του έργου αποτελεί για σένα ύψιστη ηθική αμοιβή και φόρο τιμής προς αυτούς τους ανθρώπους.

'Ετσι μόνο αισθάνομαι ότι υπάρχω σαν άνθρωπος και όχι σαν ένας αριθμός μέσα στα δέκα εκατομμύρια των κατοίκων αυτής της χώρας. 'Ο αγώνας μου είναι αγώνας για να είμαι άνθρωπος. Κι αυτός ο αγώνας πάντα κοστίζει πολύ ακριβά. 'Ομως είναι ένας ωραίος αγώνας.

Θέλω να κλείσω αυτό το σύντομο προλογικό σημείωμα με δυο λόγια για τους λόγους που με έκαναν να προχωρήσω στην συγγραφή και στην έκδοση ενός ημερολογίου και όχι ενός πιο ολοκληρωμένου και πιο συστηματικά επεξεργασμένου βιβλίου με τις απόψεις μου και με πληροφορίες για τους αγώνες μου και τους αγώνες των ανθρώπων που αναφέρονται σ' αυτές τις σελίδες. Οι λόγοι είναι απλά πρακτικοί. 'Εχω και τις γνώσεις και τις ικανότητες για πιο ολοκληρωμένη δουλειά. 'Ομως οι συνθήκες διαβίωσής μου κάνουν το γράψιμο να αποτελεί για μένα πολυτέλεια για λόγους που ανέφερα πιο πάνω. 'Ετσι περιορίζομαι στην βιαστική παρουσίαση μερικών ημερών από την ζωή μου, η οποία πιστεύω ότι αποτελεί και το πιο όμορφο, μεγάλο και σημαντικό έργο μου.

Αθήνα 29-1-1993

αφιερώνεται στον Νίκο Μαζιώτη,
στον Παύλο Ναθαναήλ
και σε όλους τους αρνητές στράτευσης,
ολικούς ή μερικούς, που αγωνίζονται
ενάντια σ' αυτό το ανθρωποφάγο τέρας
που λέγεται στρατός

Δευτέρα 13 Ιουλίου 1987

Με λένε Φίλιππα Κυρίτση και στις 11 Σεπτεμβρίου 1978 με καταδικάσανε σε 9 χρόνια φυλακή για κατασκευή, κατοχή και απόκρυψη 8 βομβών Μολότωφ. Στην ίδια δίκη καταδικάσανε την Σοφία Κυρίτση, με την οποία είχα παντρευτεί 3 μήνες πριν μας συλλάβουνε, σε 5 χρόνια φυλακή με την ίδια κατηγορία. Το μόνο "έγκλημά" μας ήταν ότι είμαστε αναρχικοί. Καταδικαστήκαμε σε μια παρωδία δίκης, μόνο και μόνο για να πειστεί ο κόσμος ότι υπάρχουν τρομοκράτες στην Ελλάδα, τρομοκράτες που συλλαμβάνονται, και κατά συνέπεια ήταν απαραίτητος ο νόμος 774 για την καταστολή της τρομοκρατίας, τον οποίο φέρανε στην Βουλή την ημέρα της σύλληψής μας (24 Μαρτίου 1978). Ο νόμος αυτός ψηφίστηκε μερικούς μήνες αργότερα, μετά από μια μνημειώδη δημοσιογραφική καμπάνια υποστήριξής του, που στο πρόσωπό μας (εγώ τότε ήμουνα 21 χρονών και η Σοφία 18), πρόβαλε τους αδίστακτους και αιμοχαρείς μπαμπούλες που θα καίγανε την Αθήνα για να ικανοποιήσουν τα εγκληματικά τους ένστικτα! Κανένα δεν ενδιέφερε τότε το γεγονός ότι δεν είχαν εναντίον μας κανένα ενοχοποιητικό στοιχείο και ότι οι δικαστές δεν μας άφησαν ούτε να μιλήσουμε για τις εναντίον μας κατηγορίες, όταν επιχειρήσαμε να διαβάσουμε ένα υπόμνημα που απαντούσε εμπεριστατωμένα στις τελείως αστήρικτες και ανυπόστατες κατηγορίες.

Αυτό το αισχρό και πρωτοφανές για την μεταπολιτευτική Ελληνική πραγματικότητα έγκλημα που διαπράχτηκε σε βάρος μας, σε συνδυασμό με την εξοντωτική μεταχείριση που μας περίμενε στις φυλακές, μεταχείριση σκανδαλώδη ακόμη και για τα Ελληνικά δεδομένα της εποχής, μας έσπρωξε σε δεκάδες πολυήμερες απεργίες πείνας που κάναμε για να επιβιώσουμε. Αυτές οι απεργίες πείνας, οι ξυλοδαρμοί που γινόντουσαν σε βάρος μας, τα αλυσοδέματα στο υπόγειο του Ψυχιατρείου Κρατουμένων που μου κάνανε, η αναγκαστική σίτιση που μου κάνανε στις Φυλακές Αίγινας και τόσα άλλα, από ένα σημείο και έπειτα (φθινόπωρο 1979) άρχισαν να αγγίζουν τον πολύ κόσμο και να τον ευαισθητοποιούν σε βαθμό που άρχισε να δημιουργείται ένα δυνατό κίνημα συμπαράστασης. Αυτό το κίνημα συμπαράστασης πήρε τέτοια έκταση, που όχι μόνο βουλευτές του ΠΑ.ΣΟ.Κ. και μετέπειτα υπουργοί, όπως ο Κουτσόγιωργας και ο Αλεξανδρής, φέρανε την υπόθεσή μας στην Βουλή και ζήτησαν από την κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας να σεβαστεί τα ανθρώπινα δικαιώματά μας, αλλά ήρθε εποχή που κάνανε διαδήλωση συμπαράστασης προς εμάς 2000 και πλέον άτομα έξω από τις Δικαστικές Φυλακές Κορυδαλλού.

Τέλος πάντων, με τις απεργίες πείνας εμένα, της Σοφίας, του Γιάννη Σκανδάλη και του Κυριάκου Μοίρα από τη μια και από την άλλη με την συμπαράσταση των χιλιάδων διαδηλωτών του κινήματος συμπαράστασης στον αγώνα μας και στον αγώνα όλων των φυλακισμένων, η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας αναγκάστηκε να αποφυλακίσει την Σοφία Κυρίτση μετά από 3 χρόνια και πέντε μήνες που τη βασανίζανε στις φυλακές. Κι η κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. αναγκάστηκε να αποφυλακίσει εμένα και τους άλλους δυο συντρόφους.

Εγώ έμεινα στην φυλακή συνολικά 3 χρόνια και 9 μήνες, από τα οποία τον ένα χρόνο και 25 μέρες τα πέρασα χωρίς φαϊ, κάνοντας απεργίες πείνας. Αποφυλακιστήκαμε στις 24 Δεκεμβρίου 1981 με χάρη από τον τότε Πρόεδρο της Δημοκρατίας Καραμανλή. Με την χάρη αυτή έσβησε και η πενταετής στέρηση πολιτικών δικαιωμάτων, που μου είχε φορτώσει το δικαστήριο, λες και δεν έφταναν τα 9 χρόνια φυλακής για να εξοντώσουν πολιτικά έναν αθώο.

Όμως η Σοφία είχε αποφυλακιστεί στις 24 Ιούλη 1981 με απόλυση υπό όρους. Και οι όροι ήταν να δηλώνει στην αστυνομία τον τόπο διαμονής της, να δίνει παρόν στην αστυνομία κάθε δεκαπέντε μέρες και να μην μπορεί να βγει από την Ελλάδα. Και οι όροι αυτοί διατηρηθήκανε άλλα τρία χρόνια, μέχρι τις 24 Ιούλη 1984, παρά τις αιτήσεις για άρση των όρων, που κάναμε στο Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Πειραιώς, που αν εφάρμοζε σωστά τους νόμους θα έπρεπε να τους είχε άρει, εφόσον εγώ, με μεγαλύτερη ποινή, ήμουνα ελεύθερος χωρίς κανένα όρο. 'Οταν μάλιστα, τον Μάρτη του 1982, αρρώστησε η μάνα της Σοφίας από καρκίνο στον εγκέφαλο και ήταν ανάγκη να την συνοδέψει η Σοφία στο εξωτερικό, γιατί οι εδώ γιατροί δηλώνανε αδυναμία να κάνουν οτιδήποτε, το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών επέμενε να αρνείται στην Σοφία να της δώσει δικαίωμα εξόδου από την χώρα, γράφοντας έτσι στα παλιά του τα παπούτσια την τραγωδία της μάνας της που, τελικά, πέθανε αβοήθητη. Τότε αρχίσαμε να καταλαβαίνουμε ότι το μίσος και το κόμπλεξ του κράτους απέναντι σε δύο πρώην θύματά του, παρέμενε άσβηστο και δεν γνώριζε δισταγμούς.

Γι αυτό όταν τον Απρίλη του 1985 με καλέσανε να πάω στρατιώτης, μολονότι ήμουνα ακατάλληλος εξαιτίας ψυχολογικών προβλημάτων που μου δημιουργήθηκαν στη διάρκεια της φυλάκισής μου και των βασανισμών που υπέστηκα, δεν ήξερα αν θα έβγαινα ζωντανός από το στρατόπεδο. Τελικά αφού με κρατήσανε δυο μέρες στο στρατόπεδο τεθωρακισμένων της Αυλώνας, και μια μέρα στο 401 Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο, μετά από έντονες διαμαρτυρίες της Σοφίας και των συγγενών μου, αναγκάστηκαν να δεχτούν τα πιστοποιητικά, που είχα συγκεντρώσει από τα κρατικά ψυχιατρεία, για την άσχημη κατάσταση της ψυχικής υγείας μου, και να μου δώσουν 2 χρόνια αναβολή κατάταξης με αιτιολογικό "βαριές διαταραχές της προσωπικότητας αντικοινωνικού τύπου".

Μετά τα δύο αυτά χρόνια με καλέσανε να παρουσιαστώ στο 401 Γ.Σ.Ν. Αθηνών από 25 Απρίλη ως 25 Μάη 1987 για να εξεταστώ από την Επιτροπή Απαλλαγών. Στο χαρτί της πρόσκλησης μου γράφανε να προσκομίσω ιατρικά πιστοποιητικά για την τωρινή κατάσταση της υγείας μου. Τους πήγα, λοιπόν, ένα πιστοποιητικό του Δρομοκαϊτείου Θεραπευτηρίου και ένα του Αιγινήτειου Νοσοκομείου. Απ' αυτά φαινόταν καθαρά ότι η υγεία μου, όχι μόνο δεν βελτιώθηκε, ώστε να είμαι "ικανός" για το στρατό, αλλά χειροτέρεψε σε σχέση με το 1985. Αυτά τα πιστοποιητικά τα εξέτασε ο νευρολόγος-ψυχίατρος του 401 και πρόσθεσε και τη δική του διάγνωση μετά από εξονυχιστική εξέτασή μου. Η διάγνωσή του ήταν "χρόνια βαριά νεύρωση - ένδειξη Ι 5 άρθρο 134." Το Ι 5 για το στρατό σημαίνει ακατάλληλος να "υπηρετήσει". Το 134 είναι το

άρθρο του σχετικού νόμου περί στρατολογίας που εφαρμόζεται σ' αυτές τις περιπτώσεις.

Μια μέρα μετά την εξέτασή μου από τον νευρολόγο-ψυχίατρο πέρασα από την Επιτροπή. Ο γιατρός, που μαζί με τον βοηθό του αποτελούσε την Επιτροπή, με κράτησε μόνο δύο λεπτά και μου έκανε δύο ερωτήσεις: "Τί δουλειά κάνεις;", όπου του απάντησα ότι δεν δουλεύω, και "Από πού πήρες την αναβολή πριν 2 χρόνια;", όπου του απάντησα από το 401. Μετά με διώξανε, αφού μου είπαν ότι η απάντηση θα μου έρθει στο σπίτι μετά 10 μέρες.

Είχα πάει στις 19 και 20 Μάη και βλέποντας να φτάνουμε στα μέσα Ιουλίου, χωρίς κανένα νεότερο, αποφασίσαμε σήμερα να πάμε, εγώ και η Σοφία, στο Στρατολογικό Γραφείο Αττικής να δούμε τι έγινε. Πήγαμε, λοιπόν, και μας είπανε ότι η Επιτροπή με έκρινε ικανό, Ι 1, και ότι θα έπρεπε να παρουσιαστώ στο 411 Στρατιωτικό Νοσοκομείο της Τρίπολης στις 10 Αυγούστου!

Ομολογουμένως ήταν κάτι που δεν το περιμέναμε, εφόσον, όχι μόνο τα κρατικά νοσοκομεία με βρήκαν ακατάλληλο για το στρατό, αλλά και ο μόνος νευρολόγος-ψυχίατρος του 401 Στρατιωτικού Νοσοκομείου που με εξέτασε, με έκρινε ακατάλληλο. Και εφόσον η Επιτροπή Απαλλαγών δεν με εξέτασε καθόλου και παρ' όλα αυτά έκανε διάγνωση "Ικανός Ι 1", καταλάβαμε ότι η απόφαση βγήκε όχι από τους γιατρούς, αλλά από ανώτερούς τους στρατιωτικούς που, παραγνωρίζοντας κάθε γνωμάτευση, αποφασίσανε να με στείλουν στο 411 Στρατιωτικό Νοσοκομείο Τρίπολης για να με δολοφονήσουν με τα μέσα που διαθέτει η σύγχρονη ψυχιατρική.

Αποφάσισα, λοιπόν, και εγώ να γράψω αυτό το ημερολόγιο, ώστε η προετοιμαζόμενη δολοφονία μου, αν πραγματοποιηθεί, να μην μείνει ατιμώρητη.

Το απόγευμα το πέρασα ψάχνοντας να βρω την παλιά δικηγόρο μου και φίλη μου Κατερίνα Ιατροπούλου για να την ενημερώσω για το προετοιμαζόμενο έγκλημα, αλλά δεν την βρήκα, ούτε στο σπίτι, ούτε στο γραφείο της, παρά τα επανειλημμένα τηλεφωνήματά μου.

Το βράδυ τηλεφώνησα στον πρώην συμμαθητή μου στο γυμνάσιο Χρήστο Βλάχο, που είναι φωτογράφος στο περιοδικό "Εικόνες", αφού προηγούμενα, το μεσημέρι, τον είχα ενημερώσει τηλεφωνικά για το προετοιμαζόμενο έγκλημα. Αυτός μου είπε ότι, σε επικοινωνία που είχε με φίλο του στρατιωτικό γιατρό, έμαθε ότι ο σχετικός στρατιωτικός νόμος προβλέπει ότι όσοι είναι από αναβολή για λόγους υγείας, αν τελικά στρατευθούν, στρατεύονται σαν βοηθητικοί Ι 4 και, αφού τελειώσουν την θητεία τους, μπορούν να κάνουν ενέργειες να χαρακτηριστούν Ι 3 ή Ι 2. Και ότι ίσως η απόφαση της Επιτροπής Απαλλαγών δεν πήγε ακόμη στην Στρατολογία, και γι αυτό αυτοί με κατατάξανε "Ικανό, Ι 1" και με στέλνουν στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο της Τρίπολης, για να με βρει εκεί αυτή η απόφαση. Επειδή, πάντως, αυτό δεν μου φάνηκε σίγουρο, αποφασίσαμε να τον τηλεφωνήσω την Τετάρτη για να κλείσουμε ένα ραντεβού να πάμε να βρούμε και τον ψυχίατρο του Δαφνιού Ψωμιάδη. Εν τω μεταξύ, είχε περάσει κι αυτός από την Επιτροπή Απαλλαγών τις ίδιες μέρες που πέρασα κι εγώ, μετά από διετή αναβολή κι αυτός που είχε πάρει από το 401, όπου τον είχανε στείλει από το

στρατόπεδο τεθωρακισμένων της Αυλώνας. Στην Αυλώνα είχε παρουσιαστεί κι αυτός την ημέρα που είχα παρουσιαστεί και εγώ, πριν δύο χρόνια. Και αυτός δεν έχει πάρει απάντηση ακόμα από την Επιτροπή Απαλλαγών και θα πάει την Τετάρτη στην Στρατολογία (Στρατολογικό Γραφείο Αττικής στο Ρουφ) να ρωτήσει τί γίνεται.

Τρίτη 14 Ιουλίου 1987

Επειδή αυτά που μου είπε ο Χρήστος χτες, μας δημιούργησαν ελπίδες και επειδή όσες φορές ελπίζουμε, τελικά αποδεικνύεται ότι ελπίζουμε άδικα, αποφασίσαμε να πάμε στο 401 για να ρωτήσουμε για την απόφαση της Επιτροπής Απαλλαγών, και, αν μπορούσαμε, να την πάρουμε.

Πήγαμε, λοιπόν, και η Σοφία μπήκε στο γραφείο της Επιτροπής και, μετά από πολύ επιμονή και υπομονή, κατάφερε να πάρει μόνο τον αριθμό της απόφασης. Μια τιποτένια που είναι εκεί υπάλληλος την αντιμετώπισε με τον χειρότερο τρόπο πουλώντας της τσαμπουκά και παράλληλα χαριεντιζόμενη με τους γαλονάδες, αλλά η Σοφία έχει πείρα από τέτοια υποκείμενα και από τέτοια μεταχείριση και επέμεινε. Εφόσον δεν μας δώσανε την απόφαση της Επιτροπής, και ούτε μας είπανε τί λέει, μόνο μας είπανε ότι την έχουνε στείλει στην Στρατολογία (Στρατολογικό Γραφείο Αττικής), αποφασίσαμε να πάμε από το 401 κατευθείαν στο Ρουφ. Εκεί διαπιστώσαμε ότι πράγματι στο βιβλίο του Μητρώου, όπου καταγράφουν όλη μου την ιστορία με τον στρατό, και όπου αναφέρομαι σαν "Ικανός Ι 1", αναφέρεται ο αριθμός της απόφασης της Επιτροπής Απαλλαγών. Πειστήκαμε πια ότι δεν υπάρχει καμιά ελπίδα και ότι με πάνε για σκότωμα. Ζητήσαμε πάντως να μας δώσουν αντίγραφο της απόφασης της Επιτροπής Απαλλαγών, αλλά δεν μας το δώσανε. Μας είπαν μόνο να κάνουμε μια αίτηση και να πάμε την Πέμπτη να το πάρουμε, αν τελικά δουν ότι έχουμε το δικαίωμα να το πάρουμε(!!!)

Το βράδυ πετύχαμε, τελικά, στο τηλέφωνο την Κατερίνα Ιατροπούλου. 'Οταν της ανάφερα όλη την ιστορία και την ρώτησα αν θα είναι εδώ τον Αύγουστο να με υπερασπίσει, μου είπε ότι καλά θα κάνω να πάω στην Τρίπολη, να μην ανησυχώ και θα με φροντίζει η Σοφία. Αυτή θα έφευγε για διακοπές και θα έλειπε τον Αύγουστο. Επιμένοντας στο να της εξηγώ την βασιμότητα των ανησυχιών μου, την έκανα να παραδεχτεί ότι αυτά μου τα κάνουν σκόπιμα και ότι οι σκοποί τους είναι πράγματι σκοτεινοί. Μου είπε ότι πρέπει να το πάρω απόφαση, ότι το κράτος δεν ξεχνάει ποτέ τους εχθρούς του και ότι δεν θα με αφήσουν ποτέ ήσυχο, μετά από αυτά που συνέβησαν στο παρελθόν. Εγώ της είπα ότι όλα αυτά τα ξέρω, αλλά δεν πρέπει να πάω από μόνος μου στο στόμα του λύκου, αλλ' αντίθετα πρέπει να κάνω ό,τι χρειάζεται για να σώσω την ζωή μου. Πρέπει, δηλαδή, να οργανώσω την αυτοάμυνά μου. Κανονίσαμε να πάμε εγώ κι η Σοφία αύριο από το γραφείο της, να τα πούμε από κοντά.

Αργότερα κατά τις 11 το βράδυ ήρθε ο αδελφός της Σοφίας μαζί με την Κούλα, την κοπέλα που παντρεύτηκε πρόσφατα, για να δούμε τι μπορούμε να κάνουμε για κάτι οικονομικά προβλήματα. 'Εχει κι αυτός ταλαιπωρηθεί αρκετά στην ζωή του και, βέβαια, κι ο στρατός

δεν τον αντιμετώπισε σαν άνθρωπο. Τελευταία φορά που παρουσιάστηκε, παρουσιάστηκε στο 401, όπου τον ταλαιπωρούσαν μια ολόκληρη βδομάδα, πριν διαπιστώσουν ότι πρέπει να τον απαλλάξουν για λόγους υγείας. Κι η Σοφία ήταν τότε στη φυλακή κι ο πατέρας του άρρωστος. Δεν μπόρεσε, παρ' όλα αυτά, να καταλάβει ότι τα οικονομικά, αν και είναι σοβαρά, δεν μπορούνε να μας απασχολούνε τώρα που παίζεται η ζωή μου κορώνα-γράμματα.

Αργότερα ήρθε ένας παιδικός μου φίλος, που έμαθε από τον αδελφό μου τί μου ετοιμάζουνε, και μου είπε κι αυτός ότι είναι ολοφάνερο, ότι έχουν πολύ κακούς σκοπούς για μένα και γι αυτό πρέπει να κάνω το παν, να μην τους αφήσω να πραγματοποιήσουν τα ύπουλα σχέδιά τους.

Τετάρτη 15 Ιουλίου 1987

Το πρωί κάθησα και δακτυλογράφησα ένα γράμμα του Χρήστου Ρούσσου για να το στείλω σε διάφορες διευθύνσεις, όπως μου είχε ζητήσει εδώ και αρκετές μέρες. Και αυτός οδηγείται σε αδιέξοδο, εξαιτίας της αδιαφορίας των περισσοτέρων, που αποτελέσανε το κίνημα συμπαράστασης, όταν έκανε την απεργία πείνας Νοέμβρη, Δεκέμβρη, Γενάρη, και της προκλητικής στάσης του Υπουργείου Δικαιοσύνης που παρά το θόρυβο που έγινε, εξακολουθεί να του στερεί στοιχειώδη δικαιώματα που παραχωρεί σε τόσους άλλους ισοβίτες κρατούμενους, επειδή είναι υποτακτικοί και συνεργάζονται με τις υπηρεσίες των φυλακών.

Η Σοφία έχει αγανακτήσει με την εγκληματική συμπεριφορά του κράτους απέναντί μας. Η αγανάκτησή της επιτείνεται από το γεγονός ότι όλα αυτά γίνονται σε βάρος μας, χωρίς να προβληματίζουν ούτε στο ελάχιστο τον κοινωνικό μας περίγυρο. Κάτι που νιώσαμε κι όταν βγήκαμε από τις φυλακές και ελάχιστοι ενδιαφερόντουσαν για τις συνέπειες της φυλάκισης πάνω μας. Κάτι που νιώσαμε και όταν, μέσα σε έξη μήνες (από τον Νοέμβρη του 1982 ως τον Μάη του 1983), πεθάνανε και οι δύο γονείς της Σοφίας, χωρίς καμιά βοήθεια από τόσους και τόσους γιατρούς, που την γνώριζαν απ' τις απεργίες πείνας της και προβαίνανε τότε σε κάποιες μορφές διαμαρτυρίας. Αλλά και μένα με αγανακτεί το γεγονός ότι, ο μοναδικός άνθρωπος που μου συμπαραστέκεται, οτιδήποτε και να μου συμβεί, υποχρεώνεται να πληρώνει κι αυτός τις συνέπειες της επαίσχυντης συμπεριφοράς του κράτους απέναντί μου, σ' αυτήν την φάση. 'Οσο και να προσπαθούμε να εξοικειωθούμε με το γεγονός ότι θα χτυπιόμαστε σ' όλη μας τη ζωή, εξαιτίας των απελευθερωτικών μας ιδεών και του αγώνα μας να διατηρήσουμε την αξιοπρέπεια και την ανθρωπιά μας, δεν είμαστε από ατσάλι και όλα αυτά που περνάμε αποτελούν σκληρή δοκιμασία για τα νεύρα μας και μας κουράζουν αφάνταστα.

Το βράδυ επισκεφτήκαμε την Κατερίνα. Αν και δυσκολεύτηκε να καταλάβει τις λεπτομέρειες της διαδικασίας, που ακολούθησε το κράτος για να προετοιμάσει την εξόντωσή μου, αγγίχτηκε απ' όλη αυτήν την ιστορία και εκδήλωσε άμεσα ενδιαφέρον για την τύχη μου. Κανονίσαμε να την ξαναδούμε Δευτέρα ή Τρίτη, που θα έχουν κλείσει

τα περισσότερα δικαστήρια λόγω διακοπών, και έτσι θα έχει περισσότερο χρόνο γι αυτήν την υπόθεση.
Τηλεφώνησα και στον Χρήστο για να τον ρωτήσω αν ενημερώθηκε για την στρατολογική του κατάσταση, αλλά δεν έβγαλα τίποτα, γιατί είχε δουλειά και δεν μπόρεσε να περάσει από την Στρατολογία. Του είπα γι αυτά που έμαθα από το 401 και από την Στρατολογία για την απόφαση της Επιτροπής Απαλλαγών, και μ' αυτόν τον τρόπο διέψευσα κάτι ελπίδες που του δημιουργήθηκαν από μια καινούργια συζήτηση που είχε, όπου του είπαν ότι το απολυτήριο το παίρνει κανένας από το στρατόπεδο και γι αυτό με στέλνουν σε στρατόπεδο.

Πέμπτη 16 Ιουλίου 1987

'Ολη την σημερινή μέρα την περάσαμε κλεισμένοι στο σπίτι. Η Σοφία συμφώνησε μαζί μου ότι δεν έχει νόημα να βιαζόμαστε να πάρουμε το αντίγραφο της γνωμάτευσης της Επιτροπής Απαλλαγών από την Στρατολογία και ότι μπορούμε να πάμε μια άλλη μέρα.
Οι προσπάθειές μας να βρούμε τον δικηγόρο Ζώτο που, έχουμε πληροφορηθεί, βοήθησε τον πρώην συγκρατούμενό μας και συναπεργό πείνας Κυριάκο Μοίρα στα προβλήματά του με τον στρατό, αποδείχτηκαν άκαρπες. Η δολοφονική στάση του κράτους απέναντι στον Κυριάκο, όπως εκδηλώθηκε μέσω του στρατιωτικού του μηχανισμού, είναι χαρακτηριστική για το τί με περιμένει.
Ο Κυριάκος μετά την αποφυλάκισή μας, εξαιτίας της συμμετοχής του σε μια διαδήλωση συμπαράστασης στους αγώνες των κρατουμένων, που έγινε λίγους μήνες μετά, πιάστηκε, χτυπήθηκε άγρια από τα Μ.Α.Τ. (Μονάδες Αποκαταστάσεως της Τάξεως), και καταδικάστηκε σε 3 χρόνια φυλακή. 'Ομως, επειδή το κίνημα συμπαράστασης στις απεργίες πείνας, που είχαμε κάνει στις φυλακές, ήταν λίγο-πολύ υπαρκτό, αναγκάστηκαν να τον αφήσουν προσωρινά, αναγνωρίζοντας ανασταλτικό αποτέλεσμα στην έφεση, που υπόβαλε αυτός και ο συγκατηγορούμενός του Φώτης Δανάτος, που καταδικάστηκε κι αυτός σε τρισήμισυ χρόνια φυλακή. 'Οταν όμως η έφεση αυτή εκδικάστηκε ένα χρόνο αργότερα, ο Κυριάκος καταδικάστηκε τελεσίδικα σε 10 μήνες φυλακή κι ο Φώτης σε ένα χρόνο. Κάνανε κι οι δύο απεργία πείνας που, όταν έφτασε στις 58 μέρες και βρισκόντουσαν κι οι δύο στα πρόθυρα του θανάτου, ανάγκασε το κράτος να τους δώσει χάρη. Και βέβαια, αυτό δεν έγινε μόνο από την απεργία πείνας τους. Στις μέρες της απεργίας συγκροτήθηκε ένα κίνημα συμπαράστασης με καθημερινή παρουσία στα Προπύλαια του Πανεπιστήμιου της Αθήνας, με διαδηλώσεις, σχεδόν κάθε βδομάδα, στο κέντρο της Αθήνας, η τελευταία από τις οποίες χτυπήθηκε βάρβαρα από τα Μ.Ε.Α. (Μονάδες Ειδικών Αποστολών), με συναυλία στα Κ.Α.Τ.Ε. (Κέντρα Ανωτέρας Τεχνολογικής Εκπαιδεύσεως) του Αιγάλεω και με πορεία έξω από τις φυλακές Κορυδαλλού.
Αργότερα τον ξαναπιάσανε και τον ξαναφυλακίσανε με την κατηγορία ότι έδειρε, αυτός κι άλλοι τέσσερις γνωστοί αναρχικοί, έναν ασφαλίτη στο Χημείο, στα τέλη του Δεκέμβρη του 1981. Κανέναν άλλο από τους συγκατηγορούμενούς του δεν φυλακίσανε, παρά μόνο αυτόν. Αναγκάστηκαν να τον αφήσουν κι αυτή την φορά, μετά από 15 μέρες

απεργίας πείνας. Γι αυτήν την υπόθεση παραμένει ακόμα υπόδικος. Η κατηγορία είναι σε βαθμό κακουργήματος.

Κι ενώ συμβαίνανε όλα αυτά, ο στρατός τον κάλεσε να υπηρετήσει, για πρώτη φορά το 1982. Τον καλέσανε στο Μεσολόγγι. Πήγε και μετά μια μέρα τον στείλανε μαζί με άλλους στο 401, για να εξετασθεί από ψυχιάτρους. Οι ψυχίατροι τον βρήκαν άρρωστο και του δώσανε ένα χρόνο αναβολή. Μετά έναν χρόνο τον ξανακαλέσανε κι όταν παρουσιάστηκε, βάλανε κάτι κτηνώδεις τραμπούκους αξιωματικούς να τον δείρουν. Αναγκάστηκε να κόψει τις φλέβες του. Αφού τον πήραν και τον πλακώσαν στις ενέσεις με βαριά ηρεμιστικά, που τον κάνανε να κοιμάται τρεις μέρες συνέχεια, του δώσανε άλλον ένα χρόνο αναβολή. 'Οταν έληξε κι αυτή άρχισαν να του στέλνουν χαρτιά να ξαναπαρουσιαστεί. 'Ομως το αστυνομικό τμήμα του τόπου διαμονής του δεν του τα πήγαινε, κι αυτός, έτσι, δεν παρουσιάστηκε και τον βγάλανε ανυπότακτο. Και μια ωραία ημέρα που κατέβαινε από το πλοίο στην Αίγινα, τον έπιασε η Στρατονομία και τον έκλεισε στις Στρατιωτικές Φυλακές Αυλώνας. Εκεί έκοψε πάλι τις φλέβες του και τον οδηγήσανε στο 401. 'Ετρεξε τότε ο δικηγόρος Ζώτος και τους πήγε ένα πιστοποιητικό από το Δαφνί, που βεβαίωνε ότι ήταν ψυχικά άρρωστος. Μ' αυτό το χαρτί η Επιτροπή Απαλλαγών τον έκρινε ακατάλληλο να υπηρετήσει (Ι 5). Από το 401 τον στείλανε πίσω στις Φυλακές Αυλώνας κι από κει, μετά μια βδομάδα περίπου, αποφυλακίστηκε. Τώρα νομίζω ότι περιμένει Στρατοδικείο. Η ίδια Επιτροπή έγραψε στα παλιά της τα παπούτσια τα πιστοποιητικά που της πήγαμε, καθώς και την γνωμάτευση του νευρολόγου-ψυχίατρου του 401 που μ' εξέτασε, και με στέλνει στην Τρίπολη για να με βασανίσουν, ώστε να προσπαθήσω κι εγώ να αυτοκτονήσω.

Τέλος πάντων, εκτός από τον Ζώτο, προσπαθήσαμε να επικοινωνήσουμε τηλεφωνικά και με τον ψυχίατρο Θόδωρο Μεγαλοοικονόμου, που μ' έχει παρακολουθήσει από τότε που με είχανε κλεισμένο στις φυλακές. Και σ' αυτήν την περίπτωση δεν κάναμε τίποτα, γιατί έχει αλλάξει τηλέφωνο και το τηλέφωνό του το έχει πάρει άλλος που δεν ξέρει το καινούργιο του τηλέφωνο.

Εντωμεταξύ εμείς δεν έχουμε τηλέφωνο και για να τηλεφωνήσουμε πρέπει να κάνουμε μια διαδρομή δέκα λεπτών, από το σπίτι μας μέχρι τον τηλεφωνικό θάλαμο. Κι όταν, τελικά, φτάσουμε και δουλεύει ο τηλεφωνικός θάλαμος, γιατί πολλές φορές είναι χαλασμένος, και δεν είναι και κανένας άλλος μέσα (που συνήθως είναι και μιλάει με τις ώρες), τις πιο πολλές φορές δεν βρίσκουμε κανέναν απ' αυτούς που τηλεφωνάμε.

Παρασκευή 17 Ιουλίου 1987

Επιτέλους, μπορέσαμε να βρούμε τον Ζώτο στο τηλέφωνο. Μου έκλεισε ραντεβού για την Τρίτη το βράδυ. Η πληροφορία μας ότι ασχολήθηκε με το πρόβλημα, που είχε ο Κυριάκος ο Μοίρας με το στρατό, επιβεβαιώθηκε.

Στείλαμε και το γράμμα του Χρήστου. Μολονότι η ψυχολογική μου κατάσταση είναι χάλια, θέλω να είμαι εντάξει απέναντι σ' αυτούς που πιστεύουν ότι μπορώ να συμβάλλω και εγώ στον δύσκολο αγώνα

τους.
Ο υπουργός Εθνικής 'Αμυνας Χαραλαμπόπουλος έδωσε στην δημοσιότητα ένα καινούργιο νομοσχέδιο που αφορά την στρατολογία. Σε γενικές γραμμές είναι το ίδιο με το παλιό, αν εξαιρέσουμε ότι μειώνει στο μισό σχεδόν τον χρόνο των αναβολών λόγω σπουδών και κάνει ακόμα πιο δύσκολη την χορήγησή τους. Είναι θλιβερό το γεγονός, ότι το ΠΑ.ΣΟ.Κ. προωθεί ένα νομοσχέδιο, που σε πολλές περιπτώσεις χειροτερεύει τα πράγματα, σε σχέση με ό,τι ίσχυε στην διάρκεια της στρατιωτικής δικτατορίας 1967-1974. Και είναι θλιβερό, γιατί την στρατιωτική δικτατορία δεν την έκλεξε κανείς, ενώ το ΠΑ.ΣΟ.Κ. το εκλέξανε. Και όταν η χούντα περιόριζε τις αναβολές φοιτητών που αναπτύσσανε αντιστασιακή δράση, καταλήφθηκε η Νομική ('Ανοιξη 1973). Τώρα, όμως, ποιός θ' αντιδράσει; 'Αλλωστε το ότι το νομοσχέδιο αυτό μπαίνει για συζήτηση και ψήφιση στη Βουλή τώρα, που είναι καλοκαίρι, δεν είναι τυχαίο. Οι περισσότεροι μαθητές και φοιτητές βρίσκονται σε διακοπές, και έτσι δεν μπορούν να μαζευτούν για ν' αντιδράσουν.
Ακόμα δεν μπορώ να χωνέψω ότι οι στρατοκράτες της Επιτροπής Απαλλαγών αποφασίζουν τόσο ανεξέλεγκτα, ώστε ξεπερνάνε κι αυτούς ακόμα τους δικαστές. Γιατί τις δικαστικές αποφάσεις μπορείς να τις προσβάλεις με τα λεγόμενα "ένδικα μέσα". Εδώ, όμως, που αποφασίζεται η ίδια σου η ζωή, εφ' όσον αυτή η Επιτροπή μπορεί να στέλνει αρρώστους ανθρώπους στο στρατό, χωρίς καν να τους εξετάσει, δεν σου αναγνωρίζεται κανένα δικαίωμα. Πώς θα μπορούσε π.χ. να αντιδράσει ένας άνθρωπος χωρίς χέρια, ή τυφλός κλπ., που η Επιτροπή Απαλλαγών θα τον έκρινε ικανό και θα τον έστελνε να υπηρετήσει τον στρατό και ενδεχόμενα να πολεμήσει; Σε τι διαφέρει μια αστική δημοκρατία από μια φασιστική δικτατορία, όταν στις καίριες θέσεις του κρατικού μηχανισμού βρίσκονται άτομα με τόσο δικτατορικές εξουσίες; Εξουσίες του τύπου "αποφασίζω και διατάζω";
Η όλη υπόθεση μου θυμίζει την καταδίκη μου σε 9 χρόνια φυλακή, πριν 9 χρόνια. Και σε κείνη την περίπτωση με καταδικάσανε σε μια ποινή εξοντωτική με το έτσι θέλω, γράφοντας στα παλιά τους τα παπούτσια την αθωότητά μου, και την υποχρέωσή τους να τηρούν ορισμένες νομικές προϋποθέσεις προτού βγάλουν κάποια απόφαση. Και σε κείνη την περίπτωση αποδείχτηκε ότι δεν είμαστε όλοι "ίσοι μπροστά στο νόμο".

Σάββατο 18 Ιουλίου 1987

'Αλλη μια μέρα που περάσαμε κλεισμένοι στο σπίτι. Στο μυαλό μου έρχονται όλες οι ταπεινώσεις κι οι εξευτελισμοί που έχω υποστεί από το στρατό, ξεκινώντας από το χειμώνα του 1975 (Φλεβάρης 1975). Τότε που μας μαζεύανε στα Σ.Ε.Ο. (Συμβούλια Επιλογής Οπλιτών) και αφού μας βάζανε δεκάδες μαζί σε μια αίθουσα, μας υποχρεώνανε με τη βία να ξεγυμνωνόμαστε ομαδικά και μας προκαλούσανε συνέχεια, μόνο και μόνο γιατί μας καταλογίζανε το έγκλημα να γεννηθούμε αγόρια. Γιατί σ' αυτήν την χώρα, όποιο παιδί γεννηθεί αγόρι, από τη στιγμή της γέννησής του, κουβαλάει

μαζί του μια βαριά καταδίκη, που παύει, μόνο αν δεν εκτελεστεί μέχρι τα 50 χρόνια της ηλικίας του. Την καταδίκη να εξανδραποδιστεί, να γίνει, δηλαδή, δούλος, χωρίς κανένα δικαίωμα, στην υπηρεσία των επαγγελματιών δολοφόνων, που υπερασπίζουν τα συμφέροντα των Αμερικανών ιμπεριαλιστών στο χώρο της Ανατολικής Μεσογείου. Των στρατιωτικών, που έχουν σαν επάγγελμα τον θάνατο, και η αξία τους για την κοινωνία είναι τόσο μεγαλύτερη, όσο μεγαλύτερη δύναμη έχουνε αυτοί να σκοτώνουν. Η αξία τους κρίνεται από το πόσο περισσότερους ανθρώπους μπορούν να σκοτώσουν σε πιο σύντομο χρονικό διάστημα. Κι αυτή η καταδίκη, με την οποία στιγματίζεται το αγόρι από την στιγμή που γεννιέται, δίνει στους επαγγελματίες του θανάτου το δικαίωμα να του αφαιρέσουν και την ίδια του την ζωή, αν αποφασίσουν να κάνουν πόλεμο και το παιδί αρνηθεί να σκοτώσει άλλους ανθρώπους. Κι αυτή του την άρνηση την λένε "λιποταξία εν καιρώ πολέμου". Και πόλεμος για τους επαγγελματίες του θανάτου μπορεί να είναι και σφαγή Ελλήνων που αρνήθηκαν να δεχτούν την σκλαβιά των Αμερικανών, όπως έγινε στην Ελλάδα από το 1946 ως το 1949 ή με την σφαγή φοιτητών που αγωνιζόντουσαν ενάντια στην Αμερικανοκίνητη δικτατορία, όπως έγινε στο Πολυτεχνείο τον Νοέμβρη του 1973. Το αγόρι, από την στιγμή της γέννησής του, καταδικάζεται ή να εκτελεστεί, ή να σκοτώσει τον αδελφό του, τον πατέρα του, την μάνα του, οποιονδήποτε, με λίγα λόγια, του ζητήσουν οι στρατιωτικοί, ΟΤΑΝ και ΟΠΟΤΕ αυτοί το διατάξουν. Από την στιγμή της γέννησής του, το παιδί, αν γεννηθεί αγόρι, κουβαλάει μαζί του τον θάνατο. Κι αυτό το ανεξίτηλο στίγμα το λένε "αριθμό μητρώου αρρένων". Πόσα και πόσα παιδιά έχουν δολοφονηθεί στα στρατόπεδα και στις στρατιωτικές φυλακές, ή έχουν τρελαθεί, επειδή είχαν την ατυχία να γεννηθούν αγόρια... Αλλά η νοσηρή, σαδιστική, κομπλεξική και παιδοκτόνα Ελληνική κοινωνία είναι πάντα διψασμένη για αίμα. Για το αίμα των παιδιών που αρνήθηκαν να ξεπουλήσουν την Ελλάδα στους διάφορους κατά καιρούς κατακτητές της, είτε Γερμανοί ήταν αυτοί, είτε Εγγλέζοι, είτε Αμερικάνοι. Γιατί οι συνεργάτες των Γερμανών, οι μπράβοι των Εγγλέζων, τα τσιράκια των Αμερικανών, υποτίθεται ότι "υπερασπίζουν την πατρίδα". Τώρα το πώς "υπερασπίζουν την πατρίδα", όταν φτάνουν μέχρι την Κορέα και σκοτώνουν Κορεάτες, επειδή τους το ζητήσανε οι Αμερικανοί, όπως έγινε στις αρχές της δεκαετίας του πενήντα; Αυτό δεν ενδιαφέρει την Ελληνική κοινωνία. 'Αλλωστε, αυτοί που υπεραμύνονται του στρατού δεν είναι ποτέ στρατιώτες. Είναι οι διάφοροι βολεμένοι που δεν έχουν "στρατιωτικές υποχρεώσεις", και το μόνο που τους ενδιαφέρει είναι πώς θα κονομήσουνε, πώς θα φάνε, τί θα πιούνε και πώς θα ικανοποιήσουν τα γεννητικά τους όργανα. Αυτούς όλους, που στην Ελλάδα είναι πάρα πολλοί, δεν τους ενδιαφέρει τί λένε, ή τί αισθάνονται, οι 200.000 'Ελληνες στρατιώτες. Γιατί αυτές τις εκατοντάδες χιλιάδες των νέων παιδιών τις θεωρούν ικανές μόνο για να σκοτώνονται ή να σκοτώνουν, όποιον τους διατάξουν οι Αμερικανοί.

'Οταν αρχίσανε οι ταπεινώσεις και οι εξευτελισμοί από τον στρατό σε βάρος μου, ήμουνα 18 χρονών. Από τότε περάσανε 13 ολόκληρα

χρόνια, που στην διάρκειά τους γνώρισα σωρεία διώξεων, ταπεινώσεων, εξευτελισμών, μέσα κι έξω από τις φυλακές, επειδή ποτέ δεν δέχτηκα να βλάψω κανένα, αλλά, αντίθετα, αγωνίστηκα ενάντια στην καταπίεση και στην εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο. 'Εφτασα στο σημείο να παίξω την ζωή μου κορώνα-γράμματα για να δώσω τέλος στην επ' άπειρον διαιώνιση των μαρτυρίων μου. Και ποτέ απ' όλα αυτά δεν είχα κάποιο προσωπικό όφελος.

Τώρα είμαι 31 χρονών κι οι περισσότεροι συμμαθητές μου, και γενικότερα γνωστοί μου απ' το κοινωνικό μου περιβάλλον, έχουν βολευτεί με τον άλφα ή βήτα τρόπο, κι έχουν καλοπληρωμένες δουλειές, σπίτια, αυτοκίνητα, διακοπές κ.ο.κ., και εγώ δεν έχω τίποτα απ' όλα αυτά. Γιατί, όπως και για το κράτος, έτσι και για την κοινωνία, είμαι ανεπιθύμητος και αποδιοπομπαίος, εφόσον και μόνο η παρουσία μου τους θυμίζει την εκπόρνευσή τους και τις αδικίες που κάνουνε καθημερινά με αντάλλαγμα τα υλικά αγαθά. Και σε μια κοινωνία χαιρέκακων δούλων, οι εραστές της ελευθερίας, της ισότητας και της αλληλεγγύης, πρέπει να εξοντώνονται, γιατί μόνο με την εξόντωσή τους μπορούν οι άλλοι, οι εκ πεποιθήσεως δούλοι, να κατασιγάσουν τον φθόνο τους.

Και σαν να μην μου φτάνανε όλα αυτά, κρέμεται τώρα από πάνω μου η "πύρινη ρομφαία" της προετοιμαζόμενης δολοφονίας μου. Και λίγο με παρηγορεί το γεγονός ότι δεν είμαι ο μόνος, που το κράτος και η κοινωνία του επιφυλάσσουν τέτοια τύχη, αλλά έχουν οδηγηθεί στο θάνατο τόσοι και τόσοι γνωστοί και φίλοι μου μέχρι τώρα, όπως ο καλύτερος φίλος μου στις Φυλακές Αίγινας ο Κρίστιαν Σλούντερ, ο Θόδωρος Βενάρδος, ο Σπύρος Κωτρέτσος, ο Λάζαρος Κολυμπάρης και τόσοι άλλοι. 'Οπως λίγο με παρηγορεί το γεγονός ότι δεκάδες χιλιάδες είναι οι αθώοι άντρες, γυναίκες και παιδιά, που βασανίζονται καθημερινά και δολοφονούνται, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, σ' όλον τον πλανήτη, για να μπορούν οι σύμμαχοι κι αφεντικά μας Αμερικανοί να περνάνε μια ζωή μέσα στη χλιδή, στην πολυτέλεια, στην σπατάλη και στην οργιώδη ικανοποίηση των πιο ποταπών και χυδαίων σεξουαλικών τους ενστίκτων.

Κυριακή 19 Ιουλίου 1987

Αυτές πρέπει να είναι οι πιο ζεστές μέρες του χρόνου. Το μεσημέρι το θερμόμετρο φτάνει τους 40 βαθμούς υπό σκιά και μερικές εκατοντάδες βήματα στον δρόμο αρκούν για να γίνεις μούσκεμα στον ιδρώτα. Χαίρομαι, κατά κάποιο τρόπο, που δεν είμαι υποχρεωμένος να βρίσκομαι στους δρόμους μ' αυτή την φοβερή ζέστη. Αλλά το μυαλό μου τριγυρνάει πάντα στα μαρτύρια που με περιμένουν και η αναμονή τους μου δηλητηριάζει κάθε στιγμή της ζωής μου. Μερικές φορές, όλ' αυτά, μου φαίνονται σαν ψέμα. Ο ψυχικός μου κόσμος δεν μπορεί να συμφιλιωθεί με την ιδέα ότι, χωρίς να έχω κάνει τίποτα τον τελευταίο καιρό, που να αλλάξει την ζωή μου, και ενώ η ζωή των γύρω μου ξετυλίγεται ήρεμα και χωρίς σκαμπανεβάσματα, θα 'ρθει μετά από κάποιες μέρες η ώρα να πέσει πάνω μου όλος ο κρατικός μηχανισμός, και "ένας θεός ξέρει" αν θα βγω ζωντανός από τα χέρια του. Και με θλίβει ακόμη περισσότερο

ότι, ενώ η ζωή είναι τόσο σύντομη και οι αρρώστιες καραδοκούν να μας την χαλάσουν, όταν καταφέρνουμε να ξεφύγουμε απ' αυτές δεν προλαβαίνουμε να χαρούμε την υγεία μας, γιατί πέφτουν πάνω μας άλλοι άνθρωποι για να μας καταστρέψουν. Κι όλ' αυτά γιατί; Είναι δυνατόν να θέλουν άλλοι τον θάνατό σου μόνο και μόνο γιατί δεν δέχεσαι να συμβάλεις στο έγκλημα που διαπράττουν αυτοί; Κι όμως γι αυτούς, όποιος δεν είναι μαζί τους είναι εναντίον τους, και γι αυτό πρέπει να τιμωρηθεί σκληρά. Γι ανθρώπους σαν και μένα και την Σοφία, όλες οι πόρτες είναι κλειστές, εκτός από τις πόρτες των φυλακών, του στρατού και των ψυχιατρείων. Αυτό το αίσχος οι διανοούμενοι της χώρας μας το βλέπουν σαν πολιτισμό και λίγο τους ενδιαφέρει, αν αυτός ο πολιτισμός καταστρέφει την ζωή ανθρώπων γύρω τους, που δεν έχουν τη δύναμη να αντιδράσουν.

Ξέρω ότι αυτά που γράφω λίγοι θα ενδιαφερθούν να τα διαβάσουν, κι απ' αυτούς ακόμα πιο λίγοι θα κάτσουν να τα σκεφτούν. Σ' αυτήν την χώρα, οι περισσότεροι κλείνουν τ' αυτιά σ' αυτούς που προσπαθούν να τους μιλήσουν για βασανιστήρια και κάθε λογής αδικίες που συμβαίνουν καθημερινά. Βιβλία ντοκουμέντα, που μέσα απ' τις σελίδες τους ξεπροβάλλει ολοκάθαρα το κρατικό έγκλημα, όπως είναι τα βιβλία "Φυλακές Αλικαρνασσού-Φυλακές Κέρκυρας-Βασανισμοί Κρατουμένων" του Χρήστου Ρούσσου και "Γυναικείες Φυλακές Κορυδαλλού" της Σοφίας Αργυρίου-Κυρίτση, δεν μπορούν να καλύψουν ούτε τα έξοδα εκτύπωσής τους. 'Ομως όταν ένας άνθρωπος βλέπει να κινδυνεύει η ίδια του η ζωή, προσπαθεί ν' αφήσει κάτι πίσω του, ώστε ο θάνατός του να μην περάσει απαρατήρητος.

'Ολη την μέρα την πέρασα διαβάζοντας το περιοδικό "Λατινική Αμερική", ένα από τα καλύτερα περιοδικά που βγήκαν ποτέ στην Ελλάδα. Μέχρι σήμερα έχει βγάλει μόνο 11 τεύχη που το καθένα τους αποτελεί απόκτημα. Μέσα απ' τις σελίδες αυτού του περιοδικού ξεπροβάλλει ανάγλυφα όλη η φρίκη της γενοκτονίας που οι Αμερικάνοι, οι σύμμαχοί τους, και οι κάθε είδους λακέδες τους, διαπράττουν καθημερινά στην πολύπαθη αυτή ήπειρο. Διαβάζοντας αυτό το περιοδικό προσπαθώ να εξοικειωθώ με την ιδέα των βασανιστηρίων και του θανάτου, που είναι τόσο κοινότυπα γι' αυτούς που μας κυβερνάνε. Σελίδες σαν αυτού του περιοδικού αποτελούν αληθινά διαμάντια, μέσα στους τόνους της πολιτιστικής σαβούρας που μας πνίγει, γιατί είναι η καθαρή αλήθεια, που τόσο σπάνια καταφέρνει και σχίζει τα βαριά πέπλα του ψέματος που μας σκεπάζει και μας κάνει να ασφυκτιούμε.

Το βράδυ πήγαμε μ' ένα φίλο μέχρι την Λούτσα και ήπιαμε μερικές μπύρες με συνοδεία θαλασσινά. Το μυαλό μου ταξίδεψε στο ταβερνάκι που περιγράφει ο Λουντέμης στην τριλογία του "Σαρκοφάγοι", ένα παραθαλάσσιο ταβερνάκι, που σίγουρα υπήρξε και το γνώρισε ο Λουντέμης πριν τον συλλάβουν και τον οδηγήσουν στις Φυλακές Βούρλων, μετά στην Ικαρία, μετά στην Μακρόνησο και τέλος στον 'Αη-Στράτη, μια περιπέτεια που κράτησε δέκα ολόκληρα χρόνια. 'Οπως κι αυτός, έτσι και εγώ, αναλογίστηκα πόσο όμορφος θα μπορούσε να είναι ο κόσμος, αν δεν κυριαρχούνταν από την βαρβαρότητα, το μίσος, την εμπάθεια, την εκδικητικότητα και την

κτηνωδία αυτών που μας κυβερνάνε. Αν και από την εποχή που περιγράφει ο Λουντέμης, μιλώντας για το ταβερνάκι αυτό, έχουν περάσει πάνω από 40 χρόνια, η μεταχείριση όσων αρνιούνται να υποταχτούν στην βαρβαρότητα παραμένει η ίδια. Κι έτσι και γω δεν θα μπορέσω ν' αποφύγω το πικρό αυτό ποτήρι.

Δευτέρα 20 Ιουλίου 1987

Σήμερα η ζέστη έφτασε τους 41 βαθμούς, θερμοκρασία ρεκόρ για φέτος. Και μια που δεν έχουμε την δυνατότητα να βρεθούμε σε κάποια παραλία, περάσαμε κι αυτήν την ημέρα κλεισμένοι στο σπίτι με συνοδεία έναν ανεμιστήρα.

Συνέχισα να διαβάζω στην "Λατινική Αμερική" για την γενοκτονία που διαπράττουν οι στρατοί των Λατινοαμερικάνικων κρατών μέσα στις ίδιες τους τις χώρες. Βέβαια, δεν χρειαζόταν να διαβάσω αυτό το περιοδικό για να μάθω ότι, τα μεγαλύτερα εγκλήματα στην ιστορία της ανθρωπότητας, τα έχουν κάνει οι κάθε είδους στρατοί. 'Αλλωστε, αν αυτοί οι στρατοί δεν αιματοκυλούσαν την ανθρωπότητα, δεν θα είχαν και λόγο ύπαρξης.

Κάθομαι και σκέφτομαι ότι πριν ακόμα από την αποφυλάκισή μου στις 24 Δεκέμβρη 1981, ανησυχούσα για την τύχη που με περίμενε, όταν θα με καλούσανε στον στρατό. Και όλα αυτά τα χρόνια, που μεσολαβήσανε, αισθανόμουνα καταδικασμένος, που η έκτιση της ποινής του απλά αναστελλότανε. 'Εκανα τόσα και τόσα, όλα αυτά τα χρόνια, για να μπορέσω να βάλω κάποια τάξη στην ζωή μου, που η φυλάκιση την είχε κάνει άνω-κάτω. 'Ομως, ποτέ δεν ξεχνούσα ότι οι στρατοκράτες μπορούσαν να γκρεμίσουν, όποτε ήθελαν, όλο μου το οικοδόμημα. 'Οταν πριν από δύο χρόνια παρουσιάστηκα στο στρατόπεδο τεθωρακισμένων της Αυλώνας, ήξερα ότι μπορούσανε ακόμα και να με σκοτώσουνε, εγώ όμως δεν θα παραδινόμουνα στις βρώμικες ορέξεις τους. Τότε μου δώσανε δύο χρόνια αναβολή, αφού οι ψυχίατροί τους μ' εξετάσανε και διαπιστώσανε ότι δεν είμαι ψυχικά υγιής για να υπηρετήσω. 'Οταν μετά από δύο χρόνια, αυτόν τον Μάη, με καλέσανε στο 401 για να περάσω από την Επιτροπή Απαλλαγών, δεν μπορούσα να φανταστώ ότι, όλη αυτή η περιπέτειά μου, θα είχε την χειρότερη κατάληξη που θα μπορούσε κανείς να φανταστεί. Κι όμως είναι αλήθεια. Για μια ακόμη φορά το κράτος, με το έτσι θέλω, διαγράφει μονοκονδυλιά, όλα όσα έκανα και όλα όσα υπόφερα, για να φτάσω εδώ που είμαι τώρα. Και η τραγική ειρωνεία είναι ότι το κράτος καταπατάει απροκάλυπτα, για μια ακόμη φορά, τους νόμους που το ίδιο έφτιαξε και εγώ για διάφορους λόγους τήρησα.

Απέναντι στη λογική και στην πλήρη αιτιολόγηση των πράξεών μου, το κράτος, μέσω του στρατού του, αντιπαρατάσσει την ωμή βία. Δεν με παρηγορεί το γεγονός ότι, αν ήμουν στην Λατινική Αμερική, ο στρατός θα με άρπαζε, θα με βασάνιζε, θα με ακρωτηρίαζε, θα με κατακρεουργούσε, κι έπειτα θα πέταγε το πτώμα σ' ένα χαντάκι, στην άκρη ενός δρόμου, ή σ' έναν ομαδικό τάφο μαζί με άλλα θύματά του.

Εφ' όσον η κοινωνία μας στηρίζεται πάνω σε, και υπερασπίζει, τέτοιους θεσμούς, όλο και περισσότεροι νέοι θα αναζητούν κάποια

διέξοδο στα ναρκωτικά ή στο αλκοόλ, όλο και περισσότεροι θα καταλήγουν στα ψυχιατρεία, όλο και περισσότεροι θ' αυτοκτονούν.

Πόσοι και πόσοι άνθρωποι που βρέθηκαν στην ίδια θέση με μένα δεν αυτοκτονήσανε, δίνοντας ένα τέλος σε μια ζωή, που οι θεσμοί της ευυπόληπτης κοινωνίας μας αντιμετωπίζανε σαν σκουπίδι! Για παράδειγμα, μια μέρα πριν να παρουσιαστώ στο στρατόπεδο, στις 16 Απρίλη 1985, ένας μαθηματικός της ηλικίας μου, που παρουσιαζόταν την ίδια μέρα με μένα, αυτοκτόνησε γιατί δεν μπορούσε να αντιμετωπίσει τις ταπεινώσεις και τους εξευτελισμούς που τον περιμένανε. 'Ενας άλλος στρατιώτης του στρατοπέδου που παρουσιάστηκα, αυτοκτόνησε μέσα στο στρατόπεδο 9 μέρες μετά την ημερομηνία παρουσίασής μου, γιατί, ό,τι και να 'κανε μέχρι τότε, δεν μπόρεσε να συνηθίσει να τον αντιμετωπίζουνε σαν γουρούνι.

Τρίτη 21 Ιουλίου 1987

Σήμερα πήγαμε στο ραντεβού με τον Ζώτο. 'Οχι μόνο δεν μας είπε τίποτα παραπάνω, απ' ό,τι ξέραμε, αλλά δεν μας είπε τίποτα για τον Κυριάκο, πέρα από αυτά που ξέραμε και αυτός επιβεβαίωσε. Το μόνο νέο που μάθαμε ήταν ότι ο Κυριάκος πέρασε από στρατοδικείο για ανυποταξία και αθωώθηκε, γιατί δεν είχε λάβει νομότυπα την κλήση να παρουσιαστεί στο στρατό. Από την γενικότερη στάση του Ζώτου φάνηκε ότι δεν θέλει να ασχοληθεί με την υπόθεση. Από την αρχή κι όλας που του διηγήθηκα την ιστορία μου, μου είπε ότι από νομικής πλευράς δεν μπορεί να κάνει τίποτα.

'Οταν τελειώσαμε μ' αυτόν πήραμε τηλέφωνο την Κατερίνα και το τηλέφωνό της έκανε ότι μιλάει. Γι αυτό αποφασίσαμε να πάμε μέχρι το γραφείο της. 'Οταν φτάσαμε εκεί, βρήκαμε την πόρτα της εισόδου της πολυκατοικίας κλειδωμένη. Στο κουδούνι που χτυπούσαμε δεν απαντούσε κανείς. Ξανατηλεφωνήσαμε και βγήκε ο αυτόματος τηλεφωνητής. Αυτή η κατάσταση μας στεναχώρησε ακόμη περισσότερο, γιατί η Κατερίνα μας είχε πει ότι θα μας περίμενε Δευτέρα ή Τρίτη. Και χτες Δευτέρα δεν ήταν στο γραφείο της και σήμερα Τρίτη πάλι έλειπε. Αρχίσαμε να βλέπουμε κάποια απροθυμία στην όλη στάση της και να αναρωτιόμαστε μήπως μας αφήσει έτσι και πάει διακοπές.

Η ζέστη σήμερα ξεπέρασε τους 41 βαθμούς και η Αθήνα είναι λίγο-πολύ άδεια. Οι άνθρωποι στους οποίους απευθυνόμαστε, ή δεν βρίσκονται καθόλου ή, όταν βρίσκονται, δηλώνουν αδυναμία να ασχοληθούν με την υπόθεσή μου. Εντωμεταξύ, η εξόντωση που μου ετοιμάζουνε, διαγράφεται όλο και πιο καθαρά μπροστά μου, και όλα αυτά επηρεάζουν πολύ άσχημα την ήδη άσχημη ψυχολογική μου κατάσταση. Αισθάνομαι σαν πρόβατο που πάει για σφαγή και δεν έχω όρεξη για τίποτα. Ευτυχώς που έχω την Σοφία δίπλα μου, γιατί διαφορετικά θα αισθανόμουνα ότι δεν υπάρχω για κανέναν άλλο, παρά μόνο για τους επίδοξους βασανιστές μου.

Τετάρτη 22 Ιουλίου 1987

Και σήμερα η ζέστη έφτασε σε επίπεδο ρεκόρ, 41 βαθμοί υπό σκιά.

'Όλο και λιγότερος κόσμος μένει στην Αθήνα που έχει μετατραπεί σε κόλαση. Εγώ από χτες το μεσημέρι σταμάτησα να τρώω. Βλέποντας ότι όλες οι διέξοδοι είναι κλειστές, χάνω κάθε ενδιαφέρον για την διατήρηση της επαφής με την πραγματικότητα αυτή. Δεν βλέπω τον λόγο να φροντίζω έναν οργανισμό, όταν το κράτος και η κοινωνία έχουν οργανώσει την εξόντωσή του, με τέτοιο τρόπο, ώστε ακόμα και τα βασανιστήρια που ετοιμάζονται να του επιβάλουν, αντιμετωπίζονται με αδιαφορία απ' όλους, εκτός από την Σοφία. Και δεν μπορώ να μην κάνω τίποτα και να περιμένω τον θάνατό μου. Η άρνηση τροφής καταλήγει να λειτουργεί για τον εαυτό μου σαν απόδειξη ότι υπάρχω. Είναι μια μορφή ψυχοσωματικής διαμαρτυρίας απέναντι στον παραλογισμό που μας περιβάλλει.

Αυτή η κατάσταση είναι ιδιαίτερα επώδυνη για την Σοφία, που περνάει όλες τις ώρες της ημέρας κοντά μου. Και είναι επόμενο να αποτελεί για τη Σοφία ψυχολογικό βασανιστήριο, το να βλέπει την αδικία που γίνεται σε βάρος μου, και την εξόντωση που μου ετοιμάζουνε, χωρίς να μπορεί να την εμποδίσει. Και έχει κουραστεί να βλέπει τους πιο αγαπημένους της ανθρώπους να χάνονται, χωρίς αυτή να μπορεί να αντιδράσει, όπως έγινε με το θάνατο της μητέρας της και με το θάνατο του πατέρα της, που πεθάνανε μέσα σε έξι μήνες, ένα περίπου χρόνο μετά την αποφυλάκισή της. Η μητέρα της Σοφίας αρρώστησε, από καρκίνο, 3 μήνες μετά την αποφυλάκισή μου, για την επίτευξη της οποίας η Σοφία ταλαιπωρήθηκε πάρα πολύ, γιατί μόλις είχε αποφυλακιστεί μετά από τρισήμισυ χρόνια φυλάκισης με απεργίες πείνας κ.ο.κ., και αναγκάστηκε να τρέχει για μένα, τον Σκανδάλη και τον Μοίρα. Και όταν, πέντε μήνες μετά την αποφυλάκισή της, αποφυλακιστήκαμε και μεις, δεν πρόλαβε να χαρεί γιατί αρρώστησε η μάνα της (Μάρτης 1982). Μετά από 9 μαρτυρικούς μήνες πέθανε. Και 6 μήνες μετά το θάνατό της πέθανε κι ο πατέρας της, αφού προηγούμενα ταλαιπωρήθηκε κι αυτός από την αδιαφορία των γιατρών των Ελληνικών δημόσιων νοσοκομείων, που αντιμετωπίζουν τους ασφαλισμένους του Ι.Κ.Α. σαν σκουπίδια. Χρειάζεται να αναπτύξει κανένας τεράστιες εσωτερικές δυνάμεις για να αντιμετωπίσει μια τέτοια τραγωδία, σαν αυτή που αντιμετώπισε η Σοφία, ιδιαίτερα όταν το κοινωνικό περιβάλλον του αδιαφορεί πλήρως. Και πρέπει να είναι πραγματικός επαναστάτης για να τρέχει από το νοσοκομείο στο πεζοδρόμιο για να συμπαρασταθεί σε φυλακισμένους συντρόφους του, όπως έκανε η Σοφία την εποχή που πέθαινε ο πατέρας της, και στη φυλακή βρισκόντουσαν ο Κυριάκος Μοίρας και ο Φώτης Δανάτος κάνοντας απεργία πείνας. Ιδιαίτερα όταν στο πεζοδρόμιο σου επιτίθενται οι μπάτσοι των Μ.Ε.Α. και των Μ.Α.Τ. και σε πλακώνουν στις κλομπιές, όπως συνέβηκε στη Σοφία, σε μια από τις κινητοποιήσεις συμπαράστασης. Είναι αξιοθαύμαστο το γεγονός ότι διατηρεί ακόμα το χαμόγελό της, μετά από τόσα που έχει περάσει και περνάει ακόμα. Πόσοι τα καταλαβαίνουν όλα αυτά, ή θέλουν να τα καταλάβουν; Ο κόσμος δεν ενδιαφέρεται για τους ήρωες της καθημερινής ζωής. Ενδιαφέρεται μόνο για το πώς θα φάει, πώς θα πιεί και πώς θα ικανοποιηθεί σεξουαλικά, όταν δεν τρέχει σαν σκυλάκι πίσω από τους εξουσιαστές και τους κάθε λογής φορείς δυνάμεως. Λειτουργεί σαν μάζα, και δυστυχώς, όσο θα λειτουργεί

έτσι, θα έχει από πάνω του αφεντικά, την εγκληματικότητα των οποίων θα πληρώνουνε και άνθρωποι σαν εμάς, που διαφοροποιούμαστε τελείως από αυτού του είδους τον κόσμο.
Το βράδυ βρήκαμε στο τηλέφωνο την Κατερίνα, που αφού μας προειδοποίησε ότι φεύγει την Δευτέρα για διακοπές, μας έκλεισε ένα ραντεβού για μεθαύριο Παρασκευή. Η κατάσταση μου μου φέρνει στο νου τους καρκινοπαθείς που πεθαίνουνε αυτόν τον καιρό, μέσα στη φοβερή αυτή ζέστη, κι όλος ο κόσμος αδιαφορεί και κάνει τα μπάνια του στις παραλίες της Ελλάδας.

Πέμπτη 23 Ιουλίου 1987

Η ζέστη διατηρείται σε επίπεδα ρεκόρ. Τουλάχιστον 100 άτομα πέθαναν από την υπερβολική ζέστη, σε συνδυασμό με την ανυπαρξία περίθαλψης στα νοσοκομεία που μεταφέρθηκαν. Βέβαια, όλα αυτά τα άτομα είναι μεγάλης ηλικίας και μικρού εισοδήματος. Τα αφεντικά δεν πεθαίνουν από τη ζέστη. Τα αφεντικά βρίσκονται στις παραλίες της Ελλάδας, ή στις πισίνες των πολυτελών ξενοδοχείων, και απολαμβάνουν τα μπάνια τους. Και στα σπίτια τους έχουν αιρ-κοντίσιον. Οι δούλοι τους πολλές φορές δεν έχουν ούτε νερό. Κάθε μέρα διαβάζουμε στις εφημερίδες για πολλές εργατικές συνοικίες της Αθήνας και του Πειραιά, που η Ε.ΥΔ.ΑΠ. τους κόβει το νερό, με το πρόσχημα, ότι τα διυλιστήριά της δεν αντέχουν να καλύψουν την υπερκατανάλωση. Τώρα γιατί το νερό δεν κόβεται στα προάστια των πλουσίων, που εκεί πράγματι γίνεται υπερκατανάλωση, εφόσον κάθε έπαυλη διαθέτει κι έναν μεγάλο κήπο που τον ποτίζουν συνέχεια, αυτό δεν απασχολεί ούτε τα υποψήφια θύματα του καύσωνα. Δεν τ' απασχολεί γιατί έχουν αποδεχτεί τον ρόλο του δούλου και πάντα κάνουν, ό,τι μπορούν, για να τον διατηρήσουν. Κι όποιον αρνηθεί να αποδεχτεί αυτόν τον ρόλο, τον λένε αναρχικό, ψυχοπαθή κ.ο.κ., και ωρύονται συνέχεια γιατί η αστυνομία αργεί να τον κλείσει στην φυλακή ή στο ψυχιατρείο. Το Κομμουνιστικό Κόμμα διακρίνεται ιδιαίτερα για την ικανότητά του να οργανώνει πορείες διαμαρτυρίας και σκηνές υστερίας ενάντια σε κάθε είδους θύματα των αφεντικών και του κράτους τους. Πιο πρόσφατη και θορυβώδης θεατρική παράσταση του είδους αυτού ήταν η πορεία νοικοκυρών και άλλων μισαλλόδοξων μικροαστών, που διοργάνωσε το κόμμα αυτό ενάντια στα υπάρχοντα θύματα των ναρκωτικών (που τα παρουσιάζουν, βέβαια, σαν εμπόρους). Οι σκηνές υστερίας εκτυλίχτηκαν μπροστά στον 'Αγνωστο Στρατιώτη, και η μανία, που εκδηλώθηκε από τους μικροαστούς εκεί μπροστά, έφτασε και ξεπέρασε την μανία με την οποία αντιμετώπιζαν τους Εβραίους οι υποστηρικτές του Χίτλερ, την εποχή που ο "Φύρερ" βρισκόταν στο απόγειο της δύναμής του. Μόνο που τώρα στη θέση των Εβραίων βάζουν τα θύματα των ναρκωτικών. Ικανοποιημένη από αυτές τις εκδηλώσεις της μαζικής ψυχολογίας του φασισμού, η κυβέρνηση πέρασε έναν νόμο ενάντια στα θύματα των ναρκωτικών, που καταδικάζει μέχρι ισόβια, όποιον φουκαρά καπνίσει για δεύτερη φορά έστω και ένα τσιγάρο χασίς, και ταυτόχρονα επιβάλλει κατάσχεση της περιουσίας οποιουδήποτε βρεθεί να έχει στην κατοχή του χασίς ή άλλα ναρκωτικά, και οι μπάτσοι κι οι

δικαστές δεν του αναγνωρίσουν ότι τα έχει για προσωπική του χρήση. Μ' αυτόν τον νόμο, ο οποιοσδήποτε μπάτσος θεωρείται αρμόδιος για να χαρακτηρίσει έναν οποιοδήποτε οδηγό σαν χρήστη ναρκωτικών, να του αφαιρέσει το δίπλωμα και να τον στείλει στην φυλακή. Κι έτσι η αστυνομία μπορεί, όποτε και όταν θέλει, να βγάζει από την μέση οποιονδήποτε γουστάρει, και μ' αυτόν τον τρόπο αποκτάει τέτοιες εξουσίες, που δεν τις έχει ούτε ο στρατός στις στρατιωτικές δικτατορίες της Λατινικής Αμερικής. Και σαν να μην έφταναν όλ' αυτά, ο νόμος αυτός απαγορεύει ακόμα και την παραμικρή κριτική του, και την λεκτική, ακόμα, υπεράσπιση των θυμάτων των ναρκωτικών. Οποιοσδήποτε τολμήσει να πει μια καλή κουβέντα για τα θύματα των ναρκωτικών, Θεωρείται ένοχος κακουργήματος και μπορεί να καταδικαστεί μέχρι 20 χρόνια φυλακή! Και ενώ στην διάρκεια της "συζήτησης" του νομοσχεδίου αυτού στην Βουλή, βρέθηκαν και μερικοί βουλευτές του ΠΑ.ΣΟ.Κ. και της Νέας Δημοκρατίας να πουν την "πικρή αλήθεια", ότι τα ναρκωτικά τα προωθούν πολλές φορές αστυνομικοί, οι βουλευτές του Κ.Κ.Ε., όχι μόνο κάλυψαν απόλυτα την αστυνομία, όχι μόνο θεώρησαν τον μεσαιωνικό ναζιστικό αυτό νόμο επιεική για τα θύματα των ναρκωτικών, αλλά ζήτησαν να ανοίξουν σ' όλη την Ελλάδα στρατόπεδα συγκέντρωσης για να κλείνεται εκεί, για απεριόριστο χρονικό διάστημα, οποιοσδήποτε θεωρείται ότι είναι θύμα ναρκωτικών. Υποπτεύομαι ότι, αν οι θάλαμοι αερίων δεν ταυτιζόντουσαν στην σκέψη του κόσμου με την Χιτλερική Γερμανία, το Κ.Κ.Ε. θα προπαγάνδιζε την δημιουργία τους, και την αποστολή σ' αυτούς όλων αυτών που πιάνει ο παραπάνω νόμος, σαν την απαραίτητη και αναπόφευκτη "τελική λύση" του θέματος των ναρκωτικών.

Για να επανέρθω σ' αυτές τις εκατοντάδες που πεθαίνουν από τη ζέστη και το θεωρούν εντελώς φυσιολογικό, είναι αναμφισβήτητο ότι δεν είδαν ποτέ τα αφεντικά σαν εχθρούς τους. Εχθρούς θεώρησαν και θεωρούν πάντα τα θύματα των ναρκωτικών, τους αντάρτες πόλης, τους ομοφυλόφιλους, τους έγκλειστους στις φυλακές, τους τσιγγάνους, τους Πακιστανούς, τους Κούρδους κ.ο.κ. Για παράδειγμα αναφέρω τους κατοίκους του Μεταξουργείου, που πλήττεται ιδιαίτερα από τη ζέστη και συμμετέχει καθοριστικά, με τους πολλούς νεκρούς του, στον συνολικό αριθμό των νεκρών από τη ζέστη της κάθε μέρας. Οι Μεταξουργειώτες, λοιπόν, ποτέ δεν ξεσηκώθηκαν γιατί η Ε.Υ.Δ.Α.Π. με τη φοβερή ζέστη τους κόβει και το νερό, ή γιατί δεν έχουν πάρκα με πράσινο και λίμνες για να δροσίζονται, ούτε δημοτικές πισίνες γι' αυτούς που μπορούν να κάνουν μπάνιο, ή γιατί οι δρόμοι τους είναι γεμάτοι με αυτοκίνητα και βιοτεχνίες που ρυπαίνουν την ατμόσφαιρα, και τώρα με την ζέστη ιδιαίτερα, κάνουν το Μεταξουργείο πραγματική κόλαση. Ξεσηκώθηκαν ενάντια στις πόρνες που υπάρχουν στο Μεταξουργείο, των οποίων πολλοί από αυτούς είναι πελάτες και άλλοι είναι ιδιοκτήτες σπιτιών που τα νοικιάζουν στις πόρνες με αστρονομικά νοίκια, μολονότι είναι ερείπια.

Και το θλιβερό αστείο είναι ότι οι μόνοι που διαμαρτύρονται για τους φασιστικούς νόμους, που η κυβέρνηση φροντίζει να ψηφίζονται κατά καιρούς, είναι η ελίτ των επιστημόνων που δεν θίγεται άμεσα

από αυτούς, όπως π.χ. ο Ιατρικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης, ο Δικηγορικός Σύλλογος Αθήνας, οι επιτυχημένοι δημοσιογράφοι κ.ο.κ. 'Αλλωστε η ελίτ ήταν αυτή που διαμαρτυρήθηκε, με απεργία πείνας στα Προπύλαια τον Γενάρη του 1987, ενάντια στην εξόντωση του Χρήστου Ρούσσου. Ενώ, πολλοί από αυτούς που πεθαίνουν τώρα από την ζέστη, ζητούσαν "την κεφαλή του επί πίνακι" και απειλούσαν με ξυλοδαρμούς τους απεργούς πείνας.

Το μεσημέρι, για να επανέρχομαι στα δικά μου, τηλεφώνησα τον πρώην συμμαθητή μου Χρήστο Βλάχο και έμαθα ότι και αυτόν, μολονότι άρρωστο με πιστοποιητικά από κρατικά νοσοκομεία και γνωμάτευση ακαταλλήλου για στράτευση από τον αρμόδιο γιατρό του 401 Γ.Σ.Ν., τον στέλνουν στις 10 Αυγούστου στην Τρίπολη να υπηρετήσει. Του ζήτησα αν μπορεί να μου κλείσει κάποιο ραντεβού με τον Ψωμιάδη και μου είπε να του τηλεφωνήσω την Δευτέρα. Δεν ξέρω αν, τελικά, θα βγει τίποτα από τις προσπάθειες που κάνω για να αποτρέψω την εξόντωσή μου, αλλά δεν μπορώ να αποδεχτώ αδιαμαρτύρητα τον ρόλο του θύματος, όπως αυτοί που πεθαίνουν απ' τη ζέστη.

Παρασκευή 24 Ιουλίου 1987

Η ζέστη συνεχίζεται αμείωτη στους 43-44 βαθμούς και ο αριθμός αυτών που πεθαίνουν, καθημερινά, έφτασε στους 250 την ημέρα. Αν κι αυτοί οι μαζικοί θάνατοι δεν εξοργίζουν τον κόσμο που τους υφίσταται, ταρακούνησαν τ' αφεντικά που δεν τους υφίστανται, και μάλιστα τον ίδιο τον πρωθυπουργό Παπανδρέου που έδωσε εντολή για έκτακτα μέτρα. Μερικές φορές αναρωτιέμαι τι θα έκανε ένας τέτοιος λαός, χωρίς τα υπάρχοντα αφεντικά. Και αμέσως καταλήγω στο ότι θα δημιουργούσε καινούργια εκ του προχείρου. Άλλωστε, η απουσία αφεντικών είναι αναρχία, και από την εποχή της Αρχαίας Ελλάδας, οι 'Ελληνες έλεγαν ότι δεν υπάρχει μεγαλύτερο κακό από την αναρχία ("αναρχίας ουκ έστιν μείζον κακόν"). Για τους 'Ελληνες, το να μην υπάρχουν αφεντικά είναι χειρότερο από τους πολέμους, τις αρρώστιες, τον θάνατο από πείνα (300.000 άτομα πέθαναν στην Κατοχή από πείνα, μόνο στην Αθήνα), ακόμα και από την ολοκληρωτική πυρηνική καταστροφή.

Το πρωί κατεβήκαμε στην Αθήνα να βρούμε τον Θόδωρο Μεγαλοοικονόμου που δουλεύει στο Δρομοκαϊτειο κι όπως έχω αναφέρει, με παρακολουθεί από τότε που με είχαν κλείσει χωρίς αδίκημα στις φυλακές. Μας είπαν ότι έχει πάρει άδεια και θα γυρίσει μετά τις 15 Αυγούστου. Εντωμεταξύ, ο άλλος ψυχίατρος που με παρακολουθούσε τα δυο τελευταία χρόνια, ο Κώστας ο Μωρόγιαννης, δεν απαντάει στο τηλέφωνό του εδώ και μέρες και πρέπει να βρίσκεται κι αυτός σε διακοπές.

Το βράδυ πήγαμε πάλι στο γραφείο της Κατερίνας. Επικοινώνησε με το σπίτι του νευρολόγου του Αιγινήτειου, που με παρακολουθεί, και της είπανε ότι κι αυτός βρίσκεται σε διακοπές και θα γυρίσει τέλος Αυγούστου. 'Ετσι βεβαιωθήκαμε ότι μείναμε εντελώς μόνοι μας μπροστά στο όργιο βίας που ετοιμάζει εναντίον μου το κράτος. Βέβαια αυτό δεν απασχολεί κανέναν εκτός από μας, ούτε απ' ό,τι

φαίνεται την ίδια την Κατερίνα, που έχουν δει πολλά τα μάτια της κατά την εξάσκηση του επαγγέλματός της και τέτοιες περιπτώσεις σαν την δική μου τις βλέπει σαν "περιστατικά", όπως αποκαλούν οι γιατροί τους ασθενείς, όταν μιλάνε γι αυτούς. 'Ασχετα αν τα "περιστατικά" πεθαίνουν αβοήθητα στα κρατικά νοσοκομεία, αν δεν έχουν λεφτά να δωρήσουν στους γιατρούς για να ασχοληθούν μαζί τους. Κι όμως ξέρουμε καλά, εγώ κι η Σοφία, ότι αν ήμασταν αφεντικά, ή ελίτ των επιστημόνων που έρχεται σ' επαφή μαζί μας, δεν θα μας θεωρούσε "περιστατικά". Γι αυτό δεν μπορούμε, ούτε πρόκειται ποτέ, να αποδεχτούμε τον ρόλο του "περιστατικού", τον ρόλο του δούλου, που γι αυτόν κανένας, ποτέ, "δεν μπορεί να κάνει τίποτα", και μόνο οι φυλακές, ο στρατός και τα ψυχιατρεία είναι πρόθυμα ν' ασχοληθούν μαζί του.

Κι η ζέστη συνεχίζεται αφόρητη και μας φέρνει στην μνήμη, όχι διακοπές και ταξίδια του καλοκαιριού, αλλά αυτά που περάσαμε μέσα στις φυλακές μέχρι και την σύλληψή μας από τα Μ.Α.Τ. στα Προπύλαια, πέρυσι τέτοια μέρα, και την μεταφορά μας στο γιγαντιαίο καινούργιο κτίριο της Ασφάλειας Αττικής στην Αλεξάνδρας. Αδίκημά μας; Επιχειρήσαμε να μπούμε στο χώρο των Προπυλαίων ένα απόγευμα, που τα αφεντικά γιορτάζανε στα Ανάκτορα (που τώρα λέγονται Προεδρική Κατοικία) την επέτειο της "αποκατάστασης της δημοκρατίας", και λίγοι αναρχικοί, που θέλανε να συγκεντρωθούν στα Προπύλαια, διαμαρτυρόντουσαν για τους αντιπυρηνικούς διαδηλωτές που βρισκόντουσαν στην φυλακή, και μάλιστα ο ένας από αυτούς κινδύνευε να πεθάνει από απεργία πείνας (Γιάννης Μπαλής). Τα αφεντικά γιορτάζανε αυτήν την "δημοκρατία", που ποτέ δεν αναγνώρισε και δεν αναγνωρίζει στους δούλους το δικαίωμα ν' αρνιούνται να είναι δούλοι.

Εγώ συνεχίζω να μην αποδέχομαι τον ρόλο του αποδιοπομπαίου τράγου, τον ρόλο του μάρτυρα, που μια ζωή υποχρεώνεται να κουβαλάει στην πλάτη του τον σταυρό, που του φορτώνει η αμάθεια, οι κακίες, η ιδιοτέλεια κι ο σαδισμός αυτής της κοινωνίας. Δεν αποδέχομαι τον ρόλο του μάρτυρα, γιατί δεν είμαι Χριστιανός. Αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι αυτός ο ρόλος δεν μου επιβάλλεται τελικά από την Χριστιανική μας κοινωνία, την κοινωνία της Ελλάδας Ελλήνων Χριστιανών, που τιμούν τον Θεό τους με το να θυσιάζουν στο θεό του χρήματος όλους, όσους αρνιούνται να βάλουν πάνω απ' όλα τη λατρεία του χρήματος. Και τέλος πάντων, πώς θα μπορούσα να ήμουνα ένας ορθόδοξος χριστιανός, όταν δεν έχω καμιά διάθεση να σκοτώσω άλλους ανθρώπους, όταν μου το ζητήσει το κράτος κι η εκκλησία;

Σάββατο 25 Ιουλίου 1987

'Αλλη μια μέρα με φοβερή ζέστη και με νεκρούς. 'Αλλη μια μέρα εγώ και η Σοφία κλεισμένοι στο σπίτι περιμένοντας, χωρίς να μπορούμε να κάνουμε τίποτα, το κράτος να πέσει πάνω μας σαν σμήνος ορνέων για να μας ξεσκίσει. 'Οταν σκέφτομαι πόσοι τραβάνε τον Γολγοθά τους μόνοι τους, όπως γράφει για τον εαυτό του σ' ένα γράμμα του στην "ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ", ο πρώην συγκρατούμενός μου και

ποιητής Κορνήλιος Λουλούδης, αισθάνομαι τυχερός που έχω δίπλα μου την Σοφία. Γιατί, συνήθως, όποιος πάει ενάντια στο ρεύμα και αρνιέται "να ενδώσει, να υποταγεί, να δουλέψει για το αστυνομικό κράτος, να συνεργαστεί με τους χαφιέδες του, να ξεπουλήσει την συνείδησή του", όπως γράφει ο Λουλούδης, εγκαταλείπεται απ' όλους, και κανένας δεν θέλει να μιλάει γι αυτόν. Η παρουσία του είναι ενοχλητική για τον κοινωνικό περίγυρο γιατί από μόνη της αρκεί για να θυμίζει "οικεία κακά". Και εγώ και η Σοφία το έχουμε δει αυτό, και το βλέπουμε καθημερινά να συμβαίνει με μας. Το γεγονός ότι έχουμε κάνει τόσα χρόνια στη φυλακή και έχουμε τύχει απάνθρωπης αντιμετώπισης μέσα σ' αυτήν, είναι αρκετό να κάνει, όσους έρχονται σ' επαφή μαζί μας, να κρατάνε πάντα κάποια απόσταση. Λες και είμαστε μολυσμένοι από κάποια μεταδοτική αρρώστια. Τους κάνει να συμπεριφέρονται λες και αισθάνονται ένοχοι για την φυλάκισή μας και γι' αυτό δεν έχουνε πρόσωπο να μας δούνε. 'Ετσι η φυλάκισή που εκτίσαμε, μετατρέπεται σε μια ισόβια καταδίκη να παραμείνουμε στο κοινωνικό περιθώριο. Κι αυτό είναι ιδιαίτερα επώδυνο, όταν διαπιστώνουμε καθημερινά, όπως έχω ξαναπεί, ότι το κράτος καραδοκεί για ν' αρπάξει οποιαδήποτε ευκαιρία για να βγάλει από τη μέση δύο ενοχλητικά θύματά του.

'Ολο αυτό το διάστημα που είμαι έξω από την φυλακή (από τις 24 Δεκέμβρη 1981), ποτέ δεν αισθάνθηκα ελεύθερος, γιατί έβλεπα ότι, ακόμα και για να παραμείνω έξω από την φυλακή, χρειαζόταν αγώνας. Τελικά, απ' ό,τι φαίνεται, το κράτος βαρέθηκε να περιμένει άλλη ευκαιρία και αρπάχτηκε από την στρατιωτική μου "υποχρέωση" για να με βγάλει από τη μέση. Εγώ, από τότε που αποφυλακίστηκα, αισθανόμουνα πάντα την "πύρινη ρομφαία" του στρατού να επικρέμεται από πάνω μου, και το γεγονός αυτό δηλητηρίαζε, ακόμη περισσότερο από την κοινωνική δυσπροσαρμογή μου, την κάθε μου μέρα. Και έχω πραγματικά κουραστεί να περιμένω πότε θ' αποφασίσουν αυτοί να με ταλαιπωρήσουν. Αρκετά έπαιξε μαζί μου το κράτος σαν τη γάτα με το ποντίκι. Και σε ποιόν να τα πεις όλ' αυτά; Το πόσο ενδιαφέρονται να τα μάθουν, φαίνεται από τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν για να βγάλουν ακόμα και τα έξοδά τους, τα βιβλία ή τα περιοδικά που αναφέρονται στις φυλακές, στα ψυχιατρεία, στο στρατό και σ' άλλους τέτοιους "ευαγείς" θεσμούς. Δυστυχώς ο κόσμος, και ιδιαίτερα οι 'Ελληνες, δεν θέλει να έχει μνήμη. Δεν τον ενδιαφέρει η ιστορία. Και κλείνει τ' αυτιά του σ' όσους του λένε ότι, όποιος αγνοεί την ιστορία, υποχρεώνεται να την ξαναζήσει. Και αυτό είναι ιδιαίτερα τραγικό, όταν έχουν μεσολαβήσει δύο παγκόσμιοι πόλεμοι με 80.000.000 νεκρούς μέσα στο μισό, μόνο, του 20ού αιώνα κι ο κόσμος, όχι μόνο υποστηρίζει κυβερνήσεις που προετοιμάζουν έναν τρίτο κι ακόμη πιο καταστροφικό (αφανιστικό θα λέγαμε), αλλά επιδοκιμάζει και τους πολέμους και τις γενοκτονίες που προκαλούν οι κυβερνήσεις αυτές στο τρίτο κόσμο επί μονίμου βάσεως. Ειδήσεις για γενοκτονίες που διαπράττουν καθημερινά οι λακέδες των "πολιτισμένων" χωρών, είτε δεν βλέπουν καθόλου το φως της δημοσιότητας, είτε αναφέρονται με δυο λέξεις στο τέλος του δελτίου ειδήσεων, όπως η σφαγή 230 χωρικών της Αιτής από τον στρατό της, που αναφέρθηκε χτες με δύο

λέξεις στο τέλος του δελτίου ειδήσεων της τηλεόρασης. Με τι τρόπο μπορεί κανείς να κάνει τον κόσμο της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής να σκεφτεί, ότι έτσι κάνανε οι λαοί των χωρών αυτών και στη διάρκεια του μεσοπολέμου (1918-1939), και τελικά υποχρεώθηκαν να πληρώσουν την φασιστική τους νοοτροπία με πολλές δεκάδες εκατομμύρια νεκρούς μέσα σε πέντε μόνο χρόνια; Και τι μπορεί να πει κανείς για το λαό της Ιαπωνίας, που δέχτηκε δύο ολόκληρες ατομικές βόμβες πολεμώντας στο πλευρό μιας φασιστικής κυβέρνησης, και τώρα υποστηρίζει και ανεβάζει στην κυβέρνηση οποιονδήποτε του θυμίζει περισσότερο εκείνην την κυβέρνηση; Και σαν να μην έφτανε αυτή η παρανοϊκή προσήλωση των λαών αυτών στους εκπροσώπους του θανάτου, κυνηγάνε, φυλακίζουν, βασανίζουν και μερικές φορές δολοφονούν μέσα στις φυλακές, οποιονδήποτε συμπατριώτη τους αρνηθεί να υποστηρίξει τον θάνατο και κάνει κάποιον αγώνα ενάντια στην δολοφονική μηχανή του κράτους, που καθημερινά οδηγεί στον θάνατο χιλιάδες φουκαράδες στις εξαρτημένες από το κράτος αυτό χώρες του τρίτου κόσμου; Και ένας τέτοιος επαναστάτης κυνηγιέται σ' όλες τις χώρες αυτές του "πολιτισμένου κόσμου", του πρώτου κόσμου, όπως αυτοαποκαλείται αυτάρεσκα, και όλη η αστυνομία (κι ο στρατός αν χρειαστεί) κάθε μιας απ' αυτές τις χώρες εξαπολύεται για την σύλληψή του και την εξόντωσή του.

Αυτή είναι η μεταχείριση που επιφυλάσσει αυτόν τον καιρό η Ελληνική κοινωνία και το κράτος της σ' έναν τέτοιο επαναστάτη, που έτυχε να πέσει στα χέρια της. Στον Ιταλό Μαουρίτσιο Φολίνι. Μ' αυτήν την φοβερή ανθρωποκτόνα ζέστη ο χαμογελαστός Ιταλός πολιτικός φυγάς αργοπεθαίνει μέσα στην απομόνωση των φυλακών Κορυδαλλού, κάνοντας απεργία πείνας από 1ης Ιουλίου, με μοναδικό αίτημα να μην τον εκδώσουνε. 'Ασχετα αν οι διεθνείς συμβάσεις στις οποίες συμμετέχει η Ελλάδα απαγορεύουν την έκδοσή του. Για τους αγωνιστές της ελευθερίας δεν τηρούνται ποτέ οι νόμοι, είτε είναι εσωτερικοί είτε είναι διεθνείς. Και επειδή ο ηρωικός αυτός πολιτικός φυγάς ξέρει ότι το δολοφονικό κράτος δεν αρκείται συνήθως στην φυλάκιση των αντιπάλων του, αλλά πολλές φορές τους δολοφονεί μέσα στις φυλακές, και μετά παρουσιάζει την δολοφονία τους σαν αυτοκτονία, κατάφερε και έβγαλε από την φυλακή ένα γράμμα, που δημοσιεύτηκε στα ψιλά στις εφημερίδες, όπου προειδοποιεί ότι ουδέποτε διανοήθηκε ή θα διανοηθεί να αυτοκτονήσει και ενδεχόμενος θάνατός του θα είναι δολοφονία κι όχι αυτοκτονία. Σαν αυτοκτονίες είχε παρουσιάσει η Γερμανική κυβέρνηση τις δολοφονίες 4 αγωνιστών της Φράξιας Κόκκινος Στρατός στα 1976-1977. Των Μάϊνχοφ, Μπάαντερ, 'Εσλιν και Ράσπε.

Κυριακή 26 Ιουλίου 1987

Οι νεκροί από τη ζέστη από την ημέρα που άρχισε ο καύσωνας ξεπέρασαν τους 600. Οι περισσότεροι Αθηναίοι έφυγαν από την Αθήνα και πήγαν στις παραλίες για το Σαββατοκύριακο. Εγώ κι η Σοφία μείναμε κλεισμένοι στο σπίτι, όπως γίνεται σχεδόν κάθε Κυριακή. 'Ηδη από την εποχή που ήμασταν στη φυλακή, η Κυριακή ήταν για μας

η χειρότερη μέρα της βδομάδας, γιατί την Κυριακή δεν γινόταν ποτέ τίποτα. Πουθενά δεν πάμε, γιατί δεν έχουμε τις δυνατότητες, κανέναν δεν βλέπουμε, οπότε η Κυριακή είναι μια μέρα νεκρή. Και μια τέτοια μέρα σου έρχονται πάντα στο μυαλό οι πιο μαύρες σκέψεις.

Πέρασε ένας μήνας από την ημέρα που το στρατοδικείο καταδίκασε τον Μιχάλη Μαραγκάκη σε 4 χρόνια φυλακή, γιατί αρνήθηκε να υπηρετήσει τον θάνατο ντυμένος στρατιώτης και ζήτησε εναλλακτική θητεία, δηλώνοντας αντιρρησίας συνείδησης. Ο Μαραγκάκης βρίσκεται ήδη πέντε μήνες στην φυλακή, γιατί για το Ελληνικό κράτος και την κοινωνία που το στηρίζει, το να μην θέλεις να γίνεις δολοφόνος κατά διαταγή είναι ένα από τα μεγαλύτερα εγκλήματα. Το να βιάζεις, το να εκμεταλλεύεσαι γυναίκες σαν νταβατζής, το να μαχαιρώνεις κάποιον στο δρόμο, το να βασανίζεις απάνθρωπα το παιδί σου, το να σκοτώνεις την γυναίκα σου καθαρίζοντας το υπηρεσιακό σου περίστροφο όντας χωροφύλακας, το να σκοτώνεις με ενέδρα και μπροστά σε πολύ κόσμο κάποιον που η κοινωνία καταδικάζει, το να κλέβεις εκατοντάδες εκατομμύρια από το δημόσιο όντας υπάλληλός του, το να βασανίζεις μέχρι θανάτου κρατούμενους στις φυλακές ή τα αστυνομικά τμήματα και την ασφάλεια, το να σκοτώνεις σε ταραχώδεις διαδηλώσεις δεκαπεντάχρονους μαθητές επειδή πετάνε μπουκάλια με πετρέλαιο που αναφλέγεται, και ούτω καθ' εξής, για τους 'Ελληνες και την Δικαιοσύνη τους είναι ασήμαντα ή καθόλου αδικήματα, σε σχέση με το να αρνηθείς να υπηρετήσεις τον θάνατο και να γίνεσαι δολοφόνος όταν σε διατάζουν. Γι αυτό τα αδικήματα αυτά τιμωρούνται, όταν τιμωρούνται, (γιατί τις περισσότερες φορές δεν τιμωρούνται), με πολύ μικρότερες ποινές απ' αυτήν που τιμωρείται ένας αντιρρησίας συνείδησης. Μ' αυτόν τον τρόπο η Ελληνική κοινωνία και η Δικαιοσύνη της, σαν άξιοι εκπρόσωποι της Ελλάδας των Ελλήνων Χριστιανών, προσπαθούν με την ωμή βία να βάλουν καλά μέσα στο μυαλό των νέων, ότι αρκεί να υπηρετήσουν τον μηχανισμό του θανάτου που λέγεται στρατός, και μετά αν διαπράξουν κάποιο από τα παραπάνω αδικήματα, θα αντιμετωπιστούν με το γάντι και θα έχουν μόνο μικροτραβήγματα. Κι αυτά μόνο και μόνο για να βουλωθεί το στόμα μερικών ενοχλητικών δημοσιογράφων. Δηλαδή, εφόσον έχουν υπηρετήσει το στρατό να μην τους νοιάζει, και λίγο-πολύ θα "καθαρίσουν" για τα αδικήματα που έχουνε διαπράξει. Γιατί "πώς να το κάνουμε βρε αδελφέ, αυτοί είναι άντρες". Και όπως λέει και το Ελληνικό λαϊκό τραγούδι: "Είμαι άντρας και το κέφι μου θα κάνω". 'Ετσι, λοιπόν, οι πιτσιρικάδες που σέρνονται δια της βίας στο στρατό και για δυο χρόνια χορεύονται στο ταψί, για να γίνουν "άντρες", όταν τελικά τελειώσουν, σε πρώτη ευκαιρία ικανοποιούν τον "ανδρισμό" τους κάνοντας κάποια από τα παραπάνω λαθάκια, όντας βέβαιοι ότι στα δικαστήρια "θα καθαρίσουν". 'Αλλωστε γιατί πήγανε στρατιώτες; 'Ενας στρατιώτης δεν πρέπει να είναι αρκετά σκληρός για να μπορεί να αντιμετωπίζει τους εσωτερικούς ή τους εξωτερικούς εχθρούς του κράτους; Δεν τους μάθανε στο στρατό ότι άντρας είναι αυτός που "γαμάει και δέρνει"; Ο Μαραγκάκης αφού είναι αντιρρησίας συνείδησης δεν θα του επιτραπεί ποτέ να γίνει

ούτε αστυνομικός, ούτε δεσμοφύλακας, ούτε, γενικά, δημόσιος υπάλληλος, ούτε σκληρός "αγαπητικός", κι έτσι δεν θα μπορέσει να κάνει κάποιο απ' αυτά τα "λαθάκια", που για τους 'Ελληνες άντρες αποτελούν το "αλατοπίπερο της ζωής". Κι ακόμα, όταν όλ' αυτά τα φοβερά και τρομερά, που συμβαίνουν, βγαίνουν στις εφημερίδες, οι "άντρες" τα αντιμετωπίζουν με ειρωνικά χαμόγελα. Γιατί τί τους ενδιαφέρει αν παραπονιούνται μερικοί ενοχλητικοί "αναρχικοί" δημοσιογράφοι; Αυτοί, σαν "άντρες", κάνουν ό,τι γουστάρουν στην γυναίκα τους, στα παιδιά τους, στους κατώτερούς τους στην εργασιακή ιεραρχία κλπ., και παράλληλα "το βολτάρουν με τις αυτοκινητάρες τους", "ρίχνουν και καμιά γκομενίτσα, άμα λάχει", αγοράζουν διαμερίσματα ή χτίζουν σπίτια, χτίζουν εξοχικά, και τώρα τελευταία, λόγω λιτότητας ίσως, αγοράζουν και κανα κοτεράκι, ψαρεύουν τα θαλασσινά τους, τα ψήνουν στη σχάρα και τα "κουτουπώνουν" με συνοδεία ουζάκι, κι "άσε τους μαλάκες τους δημοσιογράφους να λένε". 'Αμα δε "τους την παραδώσει", γράφουν και κανένα γράμμα στις εφημερίδες σαν "πολίτες αγανακτισμένοι από τα αναρχικά κηρύγματα των εφημερίδων".

Αυτόν τον δρόμο αρνήθηκε ν' ακολουθήσει ο Μαραγκάκης. Και γι αυτό ο στρατός, με την απόλυτη συμπαράσταση της Ελλάδας των Ελλήνων Χριστιανών, αποφάσισε και διέταξε να του "τρίξουν τα δόντια", ρίχνοντάς του, σε πρώτη φάση, τέσσερα χρόνια φυλακή για το έγκλημα που έκανε να αρνηθεί να γίνει εγκληματίας. 'Αλλωστε, το ίδιο δεν κάνουν, τόσα χρόνια τώρα, με τους μάρτυρες του Ιεχωβά, πράγμα που έχει κινητοποιήσει ακόμη και την Διεθνή Αμνηστία και το Συμβούλιο της Ευρώπης, και έχει κάνει την Ελλάδα των Ελλήνων Χριστιανών ρεζίλι διεθνώς; Βέβαια, οι 'Ελληνες είναι "μάγκες" και "γράφουν στα παλιά τους τα παπούτσια" την "διεφθαρμένη Ευρώπη που έχει το θράσος να τους μιλάει γι' ανθρώπινα δικαιώματα". Κι αν ποτέ αναγκαστούν να δώσουν λόγο για την αντιστροφή των αξιών, για τα κρατικά εγκλήματα, για την οπισθοδρόμηση και τον σκοταδισμό, έχουν έτοιμο στην τσέπη το τροπάρι της Τουρκίας που "είναι έτοιμη να κάνει γιουρούσι και να πάρει την Ελλάδα". Τώρα πώς γίνεται να επιτεθούν στους 'Ελληνες οι από το 1952 σύμμαχοί τους στα πλαίσια του Ν.Α.Τ.Ο., ιδιαίτερα όταν όλοι ξέρουν, ότι η Τουρκία, όπως κι η Ελλάδα, δεν είναι χώρες ανεξάρτητες αλλά πιστοί και αφοσιωμένοι δορυφόροι της Αμερικής, και ότι οι στρατοί τους είναι ουσιαστικά στρατοί της Αμερικής, που δεν υπάρχει λόγος να σπαταληθούν σε μεταξύ τους συγκρούσεις; Αυτό είναι κάτι που οι εξυπνάκηδες με το τροπάρι στην τσέπη καμώνονται πάντα ότι δεν καταλαβαίνουν. Γι αυτούς (εφόσον έχουν προσωπικά οφέλη να τα λένε αυτά) ο στρατός της Ελλάδας είναι Ελληνικός και ο στρατός της Τουρκίας Τουρκικός. 'Ασχετα αν ο Ελληνικός στρατός, όταν το θελήσανε οι Αμερικανοί, βίαζε 7 χρόνια την Ελλάδα και σκότωνε τους φοιτητές της κι όχι αυτούς μόνο (1967-1974), και παράλληλα έπνιξε και την Κύπρο στο αίμα οργανώνοντας και πραγματοποιώντας το πραξικόπημα του Σαμψών. Ενώ ο Τουρκικός, όταν το θελήσανε οι Αμερικάνοι, βίασε και βιάζει την Τουρκία (1970-1973 και 1980 μέχρι σήμερα) και χρησιμοποιώντας σαν αφορμή το πραξικόπημα που διοργάνωσε ο Ελληνικός στρατός κατά

του Μακαρίου το 1974, έπνιξε και την Κύπρο στο αίμα. Οι ίδιοι άνθρωποι, που επισείουν σήμερα τον "κίνδυνο από ανατολάς", παλιότερα κάναν το ίδιο με τον κίνδυνο "από Βορράν", μόνο που τώρα προτιμούν να επικαλούνται τον "κίνδυνο από ανατολάς", γιατί από το 1974 κι έπειτα, έχουν βάλει και τους 'Ελληνες κομμουνιστές στο παιχνίδι και μοιράζονται τα κέρδη από την στρατιωτικοποίηση της Ελλάδας. 'Αλλωστε το Κομμουνιστικό Κόμμα δεν κάνει τίποτα άλλο από το να εφαρμόζει τις συμφωνίες της Γιάλτας (1945) για τον καταμερισμό των ζωνών επιρροής της Ευρώπης μεταξύ Αμερικανών και Ρώσων. Και δεν πρέπει ποτέ να ξεχνάμε ότι η Σοβιετική 'Ενωση, όχι μόνο ήταν το πρώτο κράτος που αναγνώρισε επίσημα την στρατιωτική δικτατορία της 21ης Απριλίου 1967, αλλά και διατηρεί και άριστες σχέσεις με την τωρινή στρατιωτική δικτατορία της Τουρκίας.
Πόσοι και πόσοι δεν χάσανε τη ζωή τους ή στην καλύτερη περίπτωση τρελάθηκαν, στη Μακρόνησο και στις στρατιωτικές φυλακές, γιατί δεν δέχτηκαν τον "από Βορράν κίνδυνο", ή δεν δέχτηκαν να σκοτώσουν κομμουνιστές στην διάρκεια του εμφυλίου πολέμου 1946-1949. Είναι τραγικό το γεγονός ότι πολλοί απ' αυτούς δολοφονήθηκαν από το κράτος, πιστεύοντας μέχρι την τελευταία στιγμή σ' ένα κόμμα, όπως το Κομμουνιστικό, που μετά από μερικά χρόνια επρόκειτο να γίνει ο πιο φανατικός υπέρμαχος και υποστηριχτής του Αμερικανόδουλου στρατού της Ελλάδας. Και τώρα στη θέση του ήρωα της Μακρονήσου Τατάκη βρίσκεται ο Μαραγκάκης, ένοχος κι αυτός για τους 'Ελληνες και την στρατιωτική τους Δικαιοσύνη, γιατί "αρνήθηκε να υπερασπίσει την Ελλάδα από τον από Ανατολάς κίνδυνο", όπως ο Τατάκης "αρνήθηκε να υπερασπίσει την Ελλάδα από τον από Βορράν κίνδυνο".

Δευτέρα 27 Ιουλίου 1967

Η ζέστη συνεχίστηκε αφόρητη. Σύμφωνα με ανακοίνωση του υπουργού Υγείας και Πρόνοιας Μαγκάκη, από τότε που άρχισε η ζέστη, έχουν καταγραφεί 878 θάνατοι. Μέσα σ' αυτούς το ένα τρίτο χαρακτηρίζεται (από τους στατιστικολόγους βέβαια) σαν συνηθισμένο ποσοστό θανάτων. Τους υπόλοιπους τους αποδίδουν στη ζέστη. Τα νεκροταφεία δεν δέχονται κηδείες τα Σαββατοκύριακα κι έτσι ο αριθμός των ατάφων πτωμάτων αυξάνεται ιλιγγιωδώς. Κι επειδή τα ψυγεία των νεκροτομείων και των νεκροταφείων δεν επαρκούν, τα πτώματα αφήνονται κι αποσυντίθενται στους νεκροθαλάμους, στα προαύλια ή ακόμη κι έξω από τις εισόδους των νεκροταφείων. Η κατάσταση θυμίζει θανατηφόρα επιδημία και πολλοί κατηγορούν το κράτος για την ανικανότητα και την αδιαφορία με την οποία αντιμετωπίζει το πρόβλημα. Αλλά το αυτί της κυβέρνησης δεν ιδρώνει με τίποτα, κι ο Μαγκάκης δηλώνει ότι "ελήφθησαν τα ενδεικνυόμενα μέτρα και η κατάσταση είναι υπό έλεγχο". 'Οταν τ' άκουσα αυτό από την τηλεόραση σκέφτηκα αμέσως, ότι με μια τέτοια ανακοίνωση θ' αντιμετωπίσει το κράτος έναν πυρηνικό πόλεμο, αν ποτέ γίνει. Αλίμονο σ' αυτούς που πεθαίνουν αβοήθητοι, αφού προηγούμενα η κοινωνία και το κράτος της τους έχουν στερήσει την δυνατότητα να προστατέψουν τους εαυτούς τους, ακόμη κι απ' τις

καιρικές μεταβολές.
Χαρακτηριστική συνέπεια της κοινωνικής και κρατικής αδιαφορίας απέναντι σ' αυτούς τους ανθρώπους είναι οι ομαδικοί θάνατοι εγκλείστων στο Δημόσιο Ψυχιατρείο (Δαφνί). Είκοσι, τουλάχιστον, άνθρωποι πεθάνανε μέσα σε τέσσερις μέρες στο Δαφνί, εξαιτίας της ιδιαίτερα δυσμενούς επίδρασης του καύσωνα πάνω σ' αυτούς που παίρνουν μεγάλες δόσεις ψυχοφαρμάκων. Οι άνθρωποι αυτοί, καταδικασμένοι από το κράτος κι από την κοινωνία να μη λαμβάνεται υπ' όψη οτιδήποτε πουν ή οτιδήποτε ζητήσουν, ανατέθηκαν είτε το ήθελαν είτε όχι, στην "φροντίδα" των γιατρών και των νοσοκόμων, οι οποίοι θα ρύθμιζαν και την παραμικρή λεπτομέρεια της καθημερινής τους ζωής. Τώρα τι είδους προστασία και φροντίδα παρείχαν οι γιατροί και οι νοσοκόμοι σ' αυτούς; Απλά τους κλείσανε σε θαλάμους, τους μπουκώσανε με ψυχοφάρμακα και τους άφησαν να κόψουν το λαιμό τους. Βέβαια δεν χρειάζεται να είναι κανείς νοσοκόμος ή γιατρός για να μπορεί να κάνει κάτι τέτοιο. Ο οποιοσδήποτε μπορεί να κλείσει μερικούς ανυπεράσπιστους ανθρώπους σ' ένα θάλαμο και να τους μπουκώνει με ψυχοφάρμακα μερικές φορές την ημέρα. 'Ομως αυτοί συνεχίζουν να πληρώνονται σαν γιατροί και σαν νοσοκόμοι, ακόμα κι όταν, τραγικά γεγονότα σαν το παραπάνω, αποδεικνύουν ότι δεν προσφέρουν τίποτα το ιατρικό στους εγκλείστους. Στους εγκλείστους πού, όταν πεθαίνουν, δεν δημοσιεύονται ούτε τα ονόματά τους, όπως έγινε μ' αυτούς τους είκοσι φουκαράδες, που δεν δημοσιεύτηκαν τα ονόματά τους με το πρόσχημα ότι, κάτι τέτοιο, θα ντρόπιαζε τους συγγενείς τους!
Το μεσημέρι πήρα τον Χρήστο τηλέφωνο για να δω αν έκανε τίποτα με τον Ψωμιάδη. Μου είπε ότι είχε δουλειές, έλειπε το Σαββατοκύριακο, και γι αυτό δεν μπόρεσε να πάρει τηλέφωνο. Θα τον έπαιρνε σήμερα κι εγώ θα έπρεπε να τον πάρω αύριο, να μάθω τι έγινε. Συμφώνησα και τον χαιρέτησα, αλλά, φεύγοντας από τον τηλεφωνικό θάλαμο, είχα ήδη καταλάβει ότι ο πρώην συμμαθητής μου είναι τελείως απρόθυμος να με βοηθήσει, κι ό,τι κάνει το κάνει από αγγαρεία. Βέβαια, δεν ποντάρω σ' αυτόν, όπως δεν ποντάρω σε κανέναν πια. Ο μόνος άνθρωπος που παραμένει πάντα δίπλα μου είναι η Σοφία, άσχετα κι αν μοιράζεται τις δικές μου ταλαιπωρίες, που μερικές φορές γίνονται δυσβάστακτες.

Τρίτη 28 Ιουλίου 1987

Από τις πρώτες πρωϊνές ώρες έπεσε η θερμοκρασία κι έτσι η ζέστη ξαναήρθε στα συνηθισμένα για την εποχή επίπεδα. Σύμφωνα με τα λεγόμενα των εφημερίδων άλλα 200 άτομα πεθάνανε χτες. Τέτοιοι μαζικοί θάνατοι σε καιρό ειρήνης είχαν να παρουσιαστούν στην Ελλάδα από πριν από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν είχε πέσει επιδημία δάγγειου πυρετού.
Σήμερα μας επισκέφτηκε ο αδελφός μου που έλειπε από την Αθήνα για δυο βδομάδες και γύρισε χτες. Είναι κι αυτός φοβερά ενοχλημένος απ' όλη αυτή την κατάσταση που μου δημιούργησε ο στρατός, και αυτή η κατάσταση του θυμίζει την εποχή που βρισκόμουνα στις φυλακές κι έκανα απεργίες πείνας. Βλέπει την ζωή

του να αναστατώνεται, κι αυτό τον έχει πειράξει ιδιαίτερα, όπως άλλωστε είναι φυσικό για έναν άνθρωπο, που όλο λέει ότι θα ησυχάσει από τις ταλαιπωρίες που υφίσταται εξαιτίας της τύχης των συγγενών του, κι όλο του παρουσιάζονται καινούργιες. Δυσκολεύεται να πιστέψει ότι η κρατική βαρβαρότητα είναι τόσο επιθετική απέναντί μου, και προσπαθεί να ερμηνεύσει την μεταχείριση που μου κάνουν σαν τυπική γραφειοκρατική διαδικασία που πλήττει όλους τους στρατεύσιμους, που βρίσκονται στην ίδια στρατολογική θέση με μένα. Προσπάθησα να του εξηγήσω, ότι είτε στεναχωριέται, είτε όχι, η τακτική του κράτους απέναντί μου δεν αλλάζει, και για το κράτος είναι επιτυχία να ταλαιπωρεί, όχι μόνο τους άμεσους αντιπάλους του, αλλά και το συγγενικό τους περιβάλλον. Γι αυτό ζήτησα να μην στεναχωριέται για την αδυναμία του να εμποδίσει το κράτος να οργιάζει σε βάρος μου και, εφόσον θέλει να μου συμπαρασταθεί, να ικανοποιηθεί με αυτά τα λίγα που μπορεί να προσφέρει.

'Εχει περάσει κι αυτός αρκετά, ήδη από την εποχή που είχανε κλείσει εμένα και τη Σοφία στην φυλακή. Είχε έρθει εποχή τότε, που εγώ έκανα απεργία πείνας κι ο πατέρας μου πέθαινε από καρκίνο κι η μάνα μου ήταν σε εξαιρετικά άσχημη κατάσταση, με αποτέλεσμα αυτός να μην ξέρει με ποιόν να πρωτοασχοληθεί. Συν το ότι προσπαθούσε να φέρει βόλτα τα οικονομικά της οικογένειας, που εκείνη την εποχή ήταν χάλια λόγω των συσσωρευμένων έκτακτων εξόδων. Και τόσα χρόνια, που εγώ και η Σοφία ήμασταν στη φυλακή, σ' αυτόν είχε πέσει το βάρος της συμπαράστασης, βάρος που ήταν ιδιαίτερα δυσβάστακτο, γιατί εμείς δεν βγάλαμε μια συνηθισμένη φυλακή, αλλά και μέσα στην φυλακή είμαστε συνέχεια υπό διωγμό και παίζαμε την ζωή μας κορώνα-γράμματα για να επιβιώσουμε.

'Οπως εμείς, έτσι κι αυτός δεν μπόρεσε να ακολουθήσει την συνηθισμένη πορεία που τραβήξανε οι φίλοι μας, οι συμμαθητές μας, οι γνωστοί μας και, γενικά, το κοινωνικό περιβάλλον μέσα στο οποίο μεγαλώσαμε. 'Ολοι αυτοί ακολούθησαν ανενόχλητοι τις σπουδές τους, τελειώσανε, βρήκανε δουλειές, κάνανε οικογένειες και "αποκατασταθήκανε", όπως λέει ο κόσμος, επαγγελματικά και κοινωνικά. Εμείς, οποτεδήποτε προσπαθήσαμε να βάλουμε σε κάποια τάξη τη ζωή μας, βλέπαμε πάντα την κρατική βαρβαρότητα να ορθώνεται φραγμός απέναντι σ' οποιαδήποτε προσπάθειά μας. Σαν να μην έφταναν οι αρρώστιες, οι θάνατοι, κι όλα αυτά που δηλητηριάζουν την καθημερινή ζωή ενός μη προνομιούχου. Και μετά απ' όλα αυτά, έρχονται οι βολεμένοι και σου το παίζουνε έξυπνοι γιατί αυτοί αφομοιωθήκανε μέσα σ' αυτήν την βάρβαρη κοινωνία και γι αυτό απολαμβάνουν τα καταναλωτικά "αγαθά", ενώ εσύ σαν κορόιδο (σύμφωνα μ' αυτούς) δυσκολεύεσαι ακόμα και να επιβιώσεις. Η κοινωνία αυτή και το κράτος της τους έχουνε μάθει να μην σκέπτονται, και να μην αναρωτιούνται ποτέ, αν αξίζει να κερδίσει κανείς όλο τον κόσμο, άμα είναι να χάσει την ψυχή του, όπως αναφέρει και η Καινή Διαθήκη των Χριστιανών.

Το μεσημέρι τηλεφώνησα στον Χρήστο, χωρίς βέβαια να ελπίζω ότι θα είχε κάνει τίποτα. Αυτήν την φορά ούτε καν τον βρήκα. Πόσο μεγάλη δοκιμασία είναι για τα νεύρα μου να τρέχω, να τρέχω, μια

ζωή να τρέχω και ποτέ να μην φτάνω! Μερικές φορές αισθάνομαι σαν να κοροϊδεύω τον εαυτό μου.

Το βράδυ ξαναήρθε στο σπίτι μας αυτός ο παιδικός μου φίλος που μας είχε επισκεφτεί στις 14 Ιούλη. Αυτός είχε υποστεί τον στρατό στη διάρκεια της δικτατορίας. Πέρασε τόσα σαν φαντάρος την εποχή εκείνη, που πάντα μου έλεγε ότι θα προσπαθήσει να κάνει, ό,τι μπορεί, για να μην πάρουν το παιδί του στρατιώτη. Μερικά από τα πολλά που τον αναγκάζανε να κάνει για να υπερασπίσει την Ελλάδα των Ελλήνων Χριστιανών, ήταν να ξυρίζει με τις ώρες εικόνες, ενώ άλλοι ξυρίζανε γλόμπους, ή να σπρώχνει με τις ώρες ένα γερμένο δέντρο για να ισιώσει! Κι ενώ βέβαια δεν γινόταν τίποτα, για τους αξιωματικούς το δέντρο είχε από το πολύ σπρώξιμο στραβώσει και γι αυτό τον έβαζαν να το σπρώχνει από την άλλη μεριά για να το επαναφέρει στη θέση του. Εδώ που τα λέμε, δεν έχω δει και κανέναν που να έχει κάνει στρατιώτης (δεν μιλάμε βέβαια για τους επαγγελματίες στρατιωτικούς), και να λέει ότι έχει καλές αναμνήσεις από τον στρατό. 'Ολοι οδηγήθηκαν αναγκαστικά στο στρατό κι αν μπορούσανε δεν θα πηγαίνανε. Για όλους ο στρατός υπήρξε μια μελανή κηλίδα στη ζωή τους, που είναι συνδεδεμένη με τις χειρότερες αναμνήσεις. Και να φανταστεί κανείς ότι για τ' αφεντικά ο στρατός είναι η πιο επικερδής επιχείρηση.

Τετάρτη 29 Ιουλίου 1987

Μολονότι η ζέστη έπεσε, άλλα 120 άτομα πέθαναν χτες. Δεκάδες είναι οι φτωχοί, και εγκαταλειμμένοι απ' όλους ηλικιωμένοι που πεθαίνουν μόνοι και αβοήθητοι και τους ανακαλύπτουν μετά από μέρες από την δυσωδία που αναδίδουν τα πτώματά τους. Και πολλές φορές αυτοί οι άνθρωποι μένουν σε πολυκατοικίες. Σε πολυκατοικίες, όπου μένουν οικογενειάρχες, που είναι πρόθυμοι να λυντσάρουν τον οποιοδήποτε πιτσιρικά, που θα επιχειρήσει να τους κλέψει ένα ψίχουλο από την περιουσία τους, ενώ γράφουν στα παλιά τους τα παπούτσια αν ο διπλανός τους ζει ή πέθανε. Καθώς πρέπει 'Ελληνες, που δεν θα τους ενδιέφερε ποτέ, αν στα διπλανά τους διαμερίσματα υπήρχαν πτώματα, αρκεί αυτά τα πτώματα να μην μυρίζανε. Σύμφωνα με τα λεγόμενα των εφημερίδων, επειδή υπάρχουν πολλοί τέτοιοι πεθαμένοι στα σπίτια τους, και κανένας δεν αναλαβαίνει να τους βγάλει από κει για να τους θάψει, συστήθηκε ειδική ομάδα της αστυνομίας για να λύνει αυτό το πρόβλημα. 'Ετσι αποδεικνύεται για μια ακόμη φορά, ότι με τέτοιο λαό τον πρώτο και τον τελευταίο λόγο θα τον έχει η αστυνομία.

Στην καταγραφή των χθεσινών γεγονότων ξέχασα ν' αναφέρω ότι πήραμε ένα γράμμα από κάποιον φίλο μας, που βρίσκεται εκτός Αθήνας, σαν απάντηση σ' ένα γράμμα που του στείλαμε εδώ κι ένα μήνα, τουλάχιστον. Αυτό που αξίζει να σημειωθεί είναι ότι εκείνο το γράμμα του το είχαμε στείλει μαζί με απόδειξη παραλαβής, που εφόσον το πήρε, αυτή έπρεπε να επιστρέψει σε μας. 'Ομως δεν επέστρεψε και μάλλον πρέπει να βρίσκεται στην Ασφάλεια. Κι αυτό το λέω γιατί κι άλλα μεταξύ μας γράμματα έχουν χαθεί, όπως κι άλλα γράμματα, που έχουν στείλει άλλοι σ' αυτόν. Δεν

χρειάζεται, βέβαια, να αναφέρω ότι αυτός ο φίλος μας είναι σαν κι εμάς αναρχικός, και γι αυτό έχουν φτάσει στο σημείο να του στείλουν μια νύχτα ένα αυτοκίνητο με "αγνώστους", που τον απομονώσανε σ' ένα απόμερο στενό και τον άφησαν μισολυπόθυμο απ' το ξύλο, χωρίς βέβαια να του πούνε τον λόγο. Μια άλλη φορά που είχαμε πάει για δέκα λεπτά στο σπίτι του, μια από τις δύο φορές που πήγαμε όλες κι όλες στο σπίτι του, πάλι κάποιος "γνωστός άγνωστος" τον πήρε τηλέφωνο για να τον απειλήσει και βέβαια να του δείξει ότι το σπίτι του παρακολουθείται. Όσον αφορά εμάς, μια φορά που περιμέναμε ένα γράμμα πολύ σημαντικό για μας από κάτι ομοϊδεάτες μας στην Αγγλία, στο σπίτι μας κατέληξε μόνο ο σκισμένος φάκελός του. 'Ετσι, σιγά-σιγά, ο φάκελός μας στην Ασφάλεια αυγαταίνει.

Τώρα για τον στρατό, φαινομενικά, είμαι ένας άγνωστος! 'Ασχετα αν στη διάθεση των στρατολογικών υπηρεσιών περιέρχονται πάντα τα στοιχεία που συγκεντρώνει η Ασφάλεια για τους "εγκληματίες", άσχετα αν τους έχω υποβάλει πιστοποιητικά για την φυλάκισή μου για να δικιολογήσω την διακοπή των σπουδών μου από το 1978 ως το 1982, άσχετα αν υπάρχει ειδική εγκύκλιος του υπουργού Εθνικής 'Αμυνας προς τις στρατιωτικές υπηρεσίες ασφάλειας, όπου απαιτείται από τις υπηρεσίες αυτές να παρακολουθούν τους αναρχικούς στρατευμένους και εντός και εκτός του στρατεύματος! Αλλά τί ψάχνω με τους εκπροσώπους της κρατικής βίας... Αυτοί ποτέ δεν ξέρουν τίποτα, όταν πρέπει να εφαρμόσουν τους νόμους που σε "προστατεύουν", ξέρουν όμως πάντα πάρα πολλά, όταν αποφασίζουν να σου κάνουν κακό.

Το μεσημέρι πήραμε πάλι μερικά τηλέφωνα για να βρούμε τον Χρήστο που εννοείται πάλι δεν τον βρήκαμε. Τώρα γιατί συνεχίζουμε να τον παίρνουμε τηλέφωνο; 'Ισως γιατί, σαν άνθρωποι, όσο αναπνέουμε ελπίζουμε. Πήραμε τηλέφωνο και στο Ανοιχτό Ψυχοθεραπευτικό Κέντρο και μάθαμε ότι ο Κώστας ο Μωρόγιαννης θα γυρίσει μετά τις 20 Αυγούστου.

Το απόγευμα μας επισκέφτηκε η μάνα μου. Την στεναχωρεί το γεγονός ότι μου έχει κοπεί η όρεξη και δεν τρώω οχτώ μέρες τώρα. Κατά την γνώμη της δεν αξίζει να πεθάνω γι αυτούς τους φασίστες. Της εξήγησα ότι εγώ δεν σκοπεύω ν' αυτοκτονήσω, κι αν ποτέ βρεθώ σκοτωμένος θα μ' έχουν σκοτώσει αυτοί. Πρόσεξα ότι, λίγο-πολύ, έχει εξοικειωθεί με την βαρβαρότητα και την κτηνωδία του κράτους και δεν εκπλήσσεται με το έγκλημα που σκαρώνουν σε βάρος μου. Βέβαια, αυτό δεν σημαίνει ότι το αποδέχεται αδιαμαρτύρητα. Είναι πρόθυμη να κάνει ό,τι μπορεί για να το εμποδίσει, αλλά δεν τρέφει αυταπάτες ως προς τον σεβασμό των στρατοκρατών προς την λογική και τ' ανθρώπινα δικαιώματα. Από μικρό κορίτσι έχει γνωρίσει την "καλοσύνη" του "εθνικού στρατού" μας, κι έχει δει πώς διέπρεψαν μέσα του οι συνεργάτες των Γερμανών. Από κοπέλα την ενοχλούσε η αστυνομία γιατί, όπως πολλές κοπέλες στην πόλη που γεννήθηκε, είχε γραφτεί στην Ε.Π.Ο.Ν. και ο αδελφός της ήταν στα βουνά και πολεμούσε τους Γερμανούς. Τώρα, όσον αφορά το τι καλό της έχει προσφέρει αυτηνής ο στρατός, ο πατέρας μου και άντρας της πολέμησε στην Αλβανία, τραυματίστηκε κι έμεινε με μια ελαφριά

αναπηρία σ' όλη του την ζωή, ενώ η μάνα του σκοτώθηκε από Γερμανική βόμβα, μέσα στο καταφύγιο που είχε καταφύγει, για να σωθεί από τον βομβαρδισμό. Και τώρα θέλουν να της πάρουν το παιδί της, μολονότι για λόγους υγείας δεν μπορεί να στρατευτεί. Και ξέρει ότι έχουν σίγουρα κακούς σκοπούς. Με διαβεβαίωσε ότι δεν έχει σκοπό να τους αφήσει να πραγματοποιήσουν ανενόχλητοι τα εγκληματικά τους σχέδια, κι ότι δεν τους φοβάται για οτιδήποτε την απειλήσουν ότι θα της κάνουν. Της θύμισα την εποχή που είχε πεθάνει ο πατέρας μου κι εγώ βρισκόμουνα στην φυλακή του Κορυδαλλού και είχε έρθει να με δει λίγες μέρες μετά την κηδεία του (όπου δεν μ' αφήσανε να πάω να τον δω για τελευταία φορά, γιατί σύμφωνα με τους νόμους τους ήμουν μεγάλος εγκληματίας). Οι αρχές της φυλακής για πρώτη και τελευταία φορά μου δώσανε ελεύθερο επισκεπτήριο (που συνήθως δίνουν στους ρουφιάνους τους και, γενικά, σ' όσους έχουν τα μέσα). Το επισκεπτήριο αυτό, λοιπόν, γινόταν γύρω από ένα μεγάλο και πολύ μακρύ τραπέζι. Οι κρατούμενοι καθόντουσαν από την μια μεριά και οι επισκέπτες από την άλλη. Το τραπέζι ήταν τόσο φαρδύ που όχι μόνο δεν έφτανες να αγγίξεις τον συγγενή σου, αλλά δεν τον άκουγες κι όλας εξαιτίας της φασαρίας που γινόταν δίπλα σου. Η μάνα μου ήταν απαρηγόρητη από τον πρόσφατο θάνατο, που συνέβη εντελώς απρόοπτα και ενόσω εγώ ήμουν στη φυλακή, και έκλαιγε συνέχεια. Και επειδή δεν μπορούσα να ακούσω τι έλεγε, σηκωνόταν κι έσκυβε λίγο πάνω από το τραπέζι για να την ακούσω. 'Ομως στην κορυφή του τραπεζιού ήταν ένας κτηνώδης δεσμοφύλακας, ο οποίος επιτηρούσε το επισκεπτήριο. Αυτό το γουρούνι, χωρίς να σέβεται τίποτα απολύτως, της είχε βάλει τις φωνές. Σ' αυτήν μόνο, απ' όλους τους τριάντα, το λιγότερο, συγγενείς κρατουμένων, που βρισκόντουσαν από κείνη την μεριά του τραπεζιού. 'Ολο το δολοφονικό μίσος, όλη την χυδαιότητα, όλη την απανθρωπιά κι όλην την κτηνωδία τους την βγάζανε, εκείνη την εποχή, πάνω μου οι εκπρόσωποι και θεματοφύλακες της Ελλάδας των Ελλήνων Χριστιανών. Και τώρα πάλι ετοιμάζονται να κάνουν το ίδιο και να παίξουν μαζί μου, όπως η γάτα με το ποντίκι. Η μάνα μου μου ανάφερε μια άλλη ιστορία που της είχανε κάνει μια μέρα που είχε έρθει στην φυλακή να με δει. Μου είπε ότι, όχι μόνο δεν την αφήσανε να με δει με το πρόσχημα ότι είμαι τιμωρημένος (με είχανε στο πειθαρχείο), αλλά ούτε τα πράγματα που κουβάλησε μέχρι την φυλακή δεν δεχτήκανε να μου αφήσει, μολονότι τους παρακάλεσε και τους είπε ότι εκείνη την ημέρα ήταν η γιορτή μου. Μου είπε επίσης για το πόσες φορές αναγκάστηκε να τσακωθεί μαζί τους γιατί, ενώ αυτήν δεν την αφήνανε να μπει μέσα να μου κάνει επισκεπτήριο, αφήνανε τους τσιγγάνους, επειδή οι τελευταίοι τους λαδώνανε με πολλά κιλά μπανάνες. Πάντως εγώ χάρηκα που τόσοι διωγμοί και τόσες αδικίες, που έχει κάνει το Ελληνικό κράτος σε βάρος μας, την έχουν κάπως σκληρύνει την μάνα μου και μπορεί και ανταπεξέρχεται τέτοιες καταστάσεις. Πόσο θα χαιρόντουσαν, όλοι αυτοί οι τιποτένιοι που μας κυβερνάνε, αν μαθαίνανε ότι η μάνα μου έσπασε εξαιτίας της εγκληματικής τους συμπεριφοράς... Ανάμεσα στα ουίσκια και στα όργια τους θα μας συζητάγανε και θα γελάγανε με μας. Αλλά δεν

πρόκειται να τους κάνουμε ποτέ αυτήν την χάρη. Είμαστε απόλυτα σίγουροι για το ότι έχουμε το δίκιο με το μέρος μας και γι αυτό δεν είναι σε θέση να μας πτοήσουν αυτοί οι φασίστες.

Πέμπτη 30 Ιουλίου 1987

Σύμφωνα με ανακοίνωση του Μαγκάκη, από τότε που άρχισε ο καύσωνας, στην Αθήνα και στα επαρχιακά νοσοκομεία βεβαιώθηκαν 1280 θάνατοι. Τόσο ο Μαγκάκης, όσο και οι δημοσιογράφοι που θέλουν να ρίξουν κάπου την ευθύνη για όλους αυτούς τους θανάτους, βρήκανε πως για όλα φταίει η Αθήνα. 'Ετσι μεταβιβάζουν την ευθύνη σ' αυτούς που χτίσαν την πόλη και μ' αυτόν τον τρόπο λήγει το θέμα αναζήτησης ενόχων. Και η κατάσταση συνεχίζεται όπως είναι. Τα αφεντικά είναι τόσο σίγουρα για τις θέσεις τους και οι δούλοι τόσο παθητικοί, που ούτε τόσοι πολλοί μαζικοί θάνατοι, που δεν είχαν ξανασυμβεί σε καιρό ειρήνης μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, και μάλιστα εν έτει 1987, δεν αρκέσανε για να ταράξουν τα λιμνάζοντα νερά της "πολιτισμένης" μας κοινωνίας.

Εμείς, εντωμεταξύ, ξανατηλεφωνήσαμε στον Χρήστο αλλά πάλι δεν τον βρήκαμε. Πάντως κάτι κάναμε: Η Σοφία έκλεισε για αύριο ραντεβού μ' έναν ψυχίατρο στο Ανοιχτό Ψυχοθεραπευτικό Κέντρο. Να δούμε τι θα βγει απ' αυτήν την υπόθεση.

Το πρωί είχε έρθει η κοπέλα, που έχει παντρευτεί ο αδελφός μου, και πήρε την Σοφία και πήγανε για κάτι δουλειές. Κάποιος απ' αυτούς που συνάντησαν, είπε στη Σοφία για το βιβλίο της και ότι έμαθε για την ύπαρξή του από κάποιον συγγενή του που είναι διδάκτορας στο πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης. Το γεγονός αυτό προκάλεσε στην Σοφία κάποια ικανοποίηση γιατί είδε ότι, παρά την γενικότερη εικόνα που της δίνει ο κοινωνικός περίγυρος, που φαινομενικά αντιμετωπίζει το βιβλίο της σαν να μην υπάρχει, το βιβλίο της έχει γίνει αρκετά γνωστό και συζητιέται κι από ανθρώπους, που ποτέ δεν θα περιμέναμε να το λάβουν υπόψη. Και το περίεργο είναι, ότι το βιβλίο της Σοφίας δεν έχει κυκλοφορήσει ποτέ στην Θεσσαλονίκη, γιατί δεν μας δόθηκε η ευκαιρία να το διακινήσουμε εκεί.

Το απόγευμα άρχισα να διαβάζω το εξαιρετικό βιβλίο του Μάριου Βερέττα "Ο Πολιτισμός των Στρατοπέδων". Πέρα από την μεγάλη του λογοτεχνική αξία, η απαράμιλλη αξία αυτού του βιβλίου σαν ντοκουμέντου έγκειται στο γεγονός ότι αποτελεί μια από τις σπάνιες καταγραφές της "ζωής" των στρατοπέδων της Ελλάδας, που ενώ σχεδόν όλοι οι αρσενικοί 'Ελληνες έχουν περάσει απ' αυτά και έχουν γνωρίσει την βαρβαρότητα και τον παραλογισμό τους, κανένας δεν έχει το θάρρος να μιλήσει ανοιχτά γι αυτά. Και φτάνουμε έτσι σε τέτοια επίπεδα παραλογισμού, όπως τότε με την περίοδο μετά τον εμφύλιο πόλεμο, που οι φυλακές και τα ξερονήσια ήταν γεμάτα από "αντεθνικώς σκεπτομένους" 'Ελληνες, και κανείς δεν μιλούσε γι αυτό, λες κι αυτό συνέβαινε σε άλλο πλανήτη. Και όταν κάποτε αυτοί οι πολιτικοί κρατούμενοι βγαίναν από τις φυλακές ή γυρνάγανε από τις εξορίες, δεν μιλάγανε ποτέ γι αυτά που είχανε υποστεί, γιατί ο φόβος τους έκλεινε το στόμα. Το ίδιο, λίγο-πολύ,

γίνεται τώρα και με τον στρατό, με αποτέλεσμα τα πάντα μέσα στο στρατό να παραμένουν στάσιμα. Κι έτσι αυτός να παραμένει πάντα σε θέση να επιβάλει με την βία την θέλησή του στην Ελληνική κοινωνία, αν του το ζητήσουν οι Αμερικανοί ή οι ντόπιοι λακέδες τους. Αυτό το καθεστώς του απαραβίαστου του στρατού είναι που δημιουργεί τις προϋποθέσεις για δικτατορίες. Σ' αυτό το καθεστώς στηρίχτηκε η δικτατορία 1967-1974 στην Ελλάδα, σ' αυτό το καθεστώς στηρίχτηκε η δικτατορία το 1981 στην Πολωνία, σ' αυτό το καθεστώς στηρίζεται σήμερα η δικτατορία στην Τουρκία. 'Οπως και όλες οι στρατιωτικές δικτατορίες που αποτελούν την κυρίαρχη μορφή πολιτεύματος σ' ένα μεγάλο μέρος του πλανήτη. Η Ελληνική κοινωνία έχει εναποθέσει στους στρατιωτικούς απεριόριστη εξουσία πάνω σε 200.000 οπλισμένους φαντάρους και σ' ένα τεράστιο απόθεμα μέσων καταστροφής. Μ' αυτό τον τρόπο, οι στρατοκράτες μπορούν οποιαδήποτε στιγμή να εξαπολύσουν αυτόν τον τεράστιο δολοφονικό μηχανισμό ενάντια στην κοινωνία, χωρίς να μπορεί κανείς να τους ελέγξει. 'Ετσι μπορεί κι εξασφαλίζεται η υποταγή "ολόκληρων κοινωνικών τάξεων που μόνιμα αντιστρατεύονται τα συμφέροντα της κυρίαρχης τάξης, η οποία τις εκμεταλλεύεται και τις καταπιέζει", όπως λέει κι ο καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου Αριστόβουλος Μάνεσης, αν και μια τέτοια θεώρηση είναι κάπως απλοϊκή.

Παρασκευή 31 Ιουλίου 1987

Το πρωί πήγε η μάνα μου στην αστυνομία και πήρε το χαρτί που με "υποχρεώνει", όπως γράφει, να καταταχτώ στο στρατό. 'Ηρθε κι ο αδελφός μου και μου είπε ότι θα λείψει μαζί με την κοπέλα του μερικές μέρες, αλλά θα ξαναγυρίσει πριν από την ημερομηνία που σύμφωνα με τις ορέξεις των στρατοκρατών, αρχίζει η φυλάκισή μου στο στρατό.

Το απόγευμα πήγαμε στο Ανοικτό Ψυχοθεραπευτικό Κέντρο, όπου είχαμε κλείσει ραντεβού μ' έναν ψυχίατρο. Αυτός, όχι μόνο δεν άφησε τη Σοφία να είναι μπροστά στην μεταξύ μας συζήτηση, όχι μόνο δεν μου πρόσφερε καμιά βοήθεια και συγκεκριμένα μια γνωμάτευση που του ζήτησα, παρά μόνο μου είπε να τον τηλεφωνήσω στις 6 το απόγευμα της Δευτέρας, αλλά μας πήρε και τρεις ολόκληρες χιλιάδες δραχμές για τα είκοσι λεπτά συζήτησης που είχε μαζί μου. Φύγαμε με βαριά καρδιά απ' αυτήν την "μη κερδοσκοπική εταιρεία", όπως αυτοαποκαλείται αυτάρεσκα. Κάτι τέτοιες εταιρείες αποτελούν ιδανικούς χώρους επαγγελματικής αποκατάστασης και οικονομικής ανόδου γι' αυτούς που εμπορεύονται τον ανθρώπινο πόνο. Ποτέ δεν μπορούσα να φανταστώ ότι θα πλήρωνα τρεις χιλιάδες δραχμές για είκοσι λεπτά συζήτηση μ' έναν ψυχίατρο. 'Οχι εγώ, τουλάχιστον, που ξέρω ότι η ψυχιατρική ταξινόμηση δεν είναι παρά κοινωνική ταξινόμηση, κι ότι η ψυχιατρική είναι ένα επάγγελμα που εκμεταλλεύεται τα αδιέξοδα στα οποία φέρνει ορισμένους ανθρώπους η απάνθρωπη κοινωνία μας. Και το μόνο που κάνει η ψυχιατρική είναι ή να συμφιλιώνει κάποιους ανθρώπους με τα εγκλήματα και τις αδικίες που συμβαίνουν στην κοινωνία, ή αν δεν το καταφέρνει, να τους φυλακίζει και να τους φυτοποιεί με τα διάφορα σύγχρονα μέσα

καταστολής, όπως είναι τα ψυχοφάρμακα, τα ηλεκτροσόκ, οι λοβοτομίες και οι λευκοτομίες. Κι όπως λέει ο μεγάλος αντιψυχίατρος της εποχής μας Τόμας Σαζ: "Η ανθρώπινη ελευθερία κινδυνεύει από μια διαβολική συμμαχία κρατικής εξουσίας και ψυχιάτρων".

Αργότερα είδαμε σ' ένα μαγαζί τον Ρολφ Πόλε και στη σκέψη μου ήρθε ο Μαουρίτσιο Φολίνι, που τόσο καιρό βρίσκεται στην φυλακή κάνοντας απεργία πείνας και τίποτα δεν ακούγεται γι αυτόν. Πόσο άλλαξαν τα πράγματα από το 1976! Τότε είχαν συλλάβει τον Πόλε και η Γερμανία ζητούσε να της τον εκδώσουν. Και όχι μόνο κάθε μέρα, σχεδόν, γινόντουσαν κινητοποιήσεις στην Αθήνα για να αποτραπεί η έκδοσή του, κινητοποιήσεις που χτυπιόντουσαν βάρβαρα από την αστυνομία που συλλάμβανε δεκάδες άτομα, όχι μόνο τον υπεράσπιζαν πολλοί δικηγόροι και δημοσιογράφοι, αλλά μέχρι και ο σημερινός Πρόεδρος της Δημοκρατίας Σαρτζετάκης, σαν πρόεδρος του δικαστηρίου που συζήτησε το αίτημα των Γερμανικών αρχών για έκδοση του Πόλε, τάχτηκε κατά της έκδοσής του. 'Ασχετα, αν τελικά ο 'Αρειος Πάγος τον έκδωσε. Υπήρξε, τουλάχιστον, κάποιο κίνημα αντίστασης στο προετοιμαζόμενο κρατικό έγκλημα. Και τώρα; Τί έγινε τώρα; Είναι εξαιρετικά λυπηρό το φαινόμενο που παρουσιάζει ακόμα και το πιο πολιτικά συνειδητοποιημένο κομμάτι της νεολαίας σήμερα. 'Εχουν πέσει όλοι με τα μούτρα στο βόλεμα και στην κατανάλωση και δεν τους ενδιαφέρει τίποτ' άλλο. Κι ας οργιάζει η καταπάτηση όλων των δικαιωμάτων που είχε κατακτήσει η νεολαία στο παρελθόν. Δικαιώματα που είχαν κατακτηθεί, ήδη από την εποχή της δικτατορίας, τώρα καταργούνται αδιαμαρτύρητα ένα-ένα. Οι απουσίες από το σχολείο, από 100 που επιτρεπόντουσαν σαν αδικιολόγητες επί δικτατορίας, έχουν γίνει εδώ και χρόνια πενήντα. (Αναφέρομαι στις απουσίες που έχει δικαίωμα να κάνει ο μαθητής του γυμνασίου ή του λυκείου κάθε χρόνο). Στα πανεπιστήμια εισάγονται όλο και λιγότεροι, πολλοί κόβονται και δεν εισάγονται με την πατέντα της υποβαθμολόγησης της έκθεσης, οι αναβολές στράτευσης λόγω σπουδών γίνονται όλο και πιο δύσκολες, τα παιδιά τα παίρνουν από 19 χρονών στρατιώτες (κι όχι από 21 που ήταν παλιά), και τώρα φέρανε νόμο στην Βουλή που μειώνει την αναβολή λόγω σπουδών σε Ανώτατη Σχολή από 10 χρόνια σε 8. Φτάσανε μάλιστα σε τέτοιο σημείο ηθικού ξεπεσμού αυτοί που μας κυβερνάνε, ώστε να πάρουν απόφαση να επαναφέρουν στα σχολεία τα Αρχαία Ελληνικά σαν υποχρεωτικό μάθημα. Τα Αρχαία που τα είχε καταργήσει εδώ και 10 χρόνια η Νέα Δημοκρατία, μετά από 150 χρόνια αγώνες που κάνανε οι φιλόλογοι και κάθε μη οπισθοδρομικός διανοούμενος.

Τι να περιμένει, λοιπόν, κανείς από αυτήν την νεολαία, όταν δεν ξεσηκώνεται για να υπερασπίσει τα ίδια της τα κατακτημένα μ' αγώνες δικαιώματα; 'Οχι ότι τα 'χω με την νεολαία, αφού άλλωστε αυτή πρώτη πληρώνει τις συνέπειες της αδράνειας και της παθητικοποίησής της. Απλά την θεωρώ το πιο ζωντανό κομμάτι της Ελληνικής κοινωνίας και νιώθω κάποια πικρία, όταν βλέπω να λειτουργεί σαν ζωντανό πτώμα. Τι περιμένω, λοιπόν, μετά από όλα αυτά; Να συμπαρασταθεί στον αγωνιστή Μαουρίτσιο Φολίνι; Κι όμως, από την άλλη μεριά, δεν μπορώ να χωνέψω ότι η Ελληνική κοινωνία

είναι τελείως νεκρή. Ιδιαίτερα όταν βλέπω ανθρώπους σαν τον Γιάννη Πετρόπουλο, τον Θεοχάρη Τεμπερεκίδη, τον Χρήστο Ρούσσο, τον Μιχάλη Μαραγκάκη, ή και άλλους λιγότερο γνωστούς, που κάνουν ένα φοβερό αγώνα κάτω από εξαιρετικά αντίξοες και απάνθρωπες συνθήκες. Κι όταν φτάνουν ακόμη και άνθρωποι που λίγο-πολύ ανήκουν στην ελίτ, να παίρνουν το μέρος των καταπιεζόμενων και να υφίστανται γι' αυτό όλες τις διώξεις και τις συνέπειες. 'Οπως η Ελένη Δημουλέα, η Κατερίνα Ιατροπούλου, ο Βασίλης Καραπλής, η Χρυσούλα Γιαταγάνα, ο Γιώργος Οικονομόπουλος, ο Θόδωρος Μεγαλοοικονόμου, οι γιατροί που διώχτηκαν από το κολαστήριο της Λέρου, ο Κλεάνθης Γρίβας και τόσοι άλλοι.

Το βράδυ είδαμε τυχαία στην Αθήνα την Κατερίνα. Νομίζαμε ότι είχε φύγει αλλά ήταν ακόμα στην Αθήνα, γιατί δεν μπόρεσε ακόμα να βάλει κάποιο φρένο στις διώξεις που της έχουν επισωρεύσει. Μόνη κι αυτή στην Χαριλάου Τρικούπη, στο τρέξιμο για να αντιμετωπίσει τις διώξεις της, και γύρω μας να ορθώνονται τα πανύψηλα, παγερά και γκρίζα κτίρια της ανθρωποκτόνας πόλης που μέσα σε μια βδομάδα έστειλε πάνω από χίλια άτομα στον τάφο. Κι εμείς να παλεύουμε απεγνωσμένα ενάντια στο τέρας που λέγεται στρατός, κι αυτή να παλεύει ενάντια στο τέρας που λέγεται φυλακή, κι ο κόσμος γύρω μας, αμέριμνος και αδιάφορος, να βιάζεται ν' αφήσει κι αυτός την Αθήνα για να πάει διακοπές. Και να αφήσει ελεύθερη την κυβέρνηση να περάσει στην Βουλή τους πιο σημαντικούς και γι' αυτό κατασταλτικούς νόμους της: Τον νόμο για τα ναρκωτικά (που τον πέρασε κιόλας), τον νόμο για τον στρατό, τους νόμους για την φορολογία, και τόσους άλλους νόμους-ρομφαίες πάνω στο κεφάλι του κόσμου, που τους περνάνε σαν τσόντες σ' άλλους άσχετους νόμους

Σάββατο 1 Αυγούστου 1987

'Ηρθε τελικά κι ο Αύγουστος. Ο μήνας που για όλους τους Ευρωπαίους εργάτες και υπαλλήλους ταυτίζεται με τις διακοπές. Γι' αυτό εγκαταλείπουν κοπαδιαστά τις μεγάλες πόλεις και κατακλύζουν κατά εκατομμύρια τις ακτές των χωρών τους ή τα ποτάμια και τις λίμνες. Χωρίς αμφιβολία, όλ' αυτά τα ανθρώπινα μερμήγκια δεν κάνουν διακοπές αυτόν τον μήνα. Γιατί ένα κοπάδι δεν μπορεί να κάνει ποτέ διακοπές. Απλά αλλάζει χώρο βοσκής. Τα κοπάδια των προβάτων το καλοκαίρι οδηγούνται από τους κάμπους στα βουνά. Τα κοπάδια των ανθρώπων οδηγούνται από τις πόλεις στις θάλασσες. Εκεί που καταλήγουν τ' ανθρώπινα κοπάδια συνεχίζουν να φέρονται όπως φερόντουσαν στις πόλεις. Το κάθε μέλος του κοπαδιού κάνει ό,τι ακριβώς κάνουν και τ' άλλα. Η καταναλωτική πειθαρχία που εξουσίαζε την ζωή του στην πόλη, εξουσιάζει και την ζωή του στις ακτές. 'Οπως στις πόλεις όλοι δουλεύουν και καταναλώνουν κατά τον ίδιο ακριβώς τρόπο, έτσι και στις παραλίες όλοι "κάνουν διακοπές" και καταναλώνουν κατά τον ίδιο ακριβώς τρόπο. Για ένα μήνα οι στρατιές των εργαζόμενων μετατρέπονται σε στρατιές παραθεριστών. Και αφού τελειώσει ο μήνας γυρνάνε όλοι στις πόλεις κοπαδιαστά, όπως τότε που φύγανε. 'Ετσι η ζωή τους παραμένει ρυθμισμένη σ' όλη τη διάρκειά της από τ' αφεντικά τους και όλη η Ευρώπη θυμίζει ένα μεγάλο στρατόπεδο. 'Ενα στρατόπεδο γεμάτο στρατιώτες που θα σκοτωθούν αδιαμαρτύρητα, οποτεδήποτε αποφασίσουν τ' αφεντικά τους, που οι ίδιοι εκλέγουν για να τους κυβερνήσουν, να κάνουν έναν πυρηνικό πόλεμο.

Αυτόν τον μήνα διαλέγουν και τα ένοπλα αφεντικά μας για να μαντρώσουν στα στρατόπεδα ένα μεγάλο μέρος των παιδιών που μαντρώνουν κάθε χρόνο. Οι γονείς τους βρίσκονται συνήθως σε διακοπές, οι εφημερίδες που μπορούν να καταγγείλουν τα αίσχη υπολειτουργούν και οι πόλεις είναι άδειες από νέους που μπορεί να κατέβουν στο δρόμο για να διαμαρτυρηθούν, διαδηλώνοντας ενάντια στα εγκλήματα της εξουσίας. 'Ετσι οι στρατοκράτες έχουν λυμένα τα χέρια τους να κάνουν ό,τι περάσει από τα διεστραμμένα μυαλά τους. Γι' αυτό και όλα τα πραξικοπήματα που εγκαθιδρύουν στρατιωτικές δικτατορίες στην Λατινική Αμερική, γίνονται συνήθως το καλοκαίρι. Εδώ στην Ελλάδα τα "τμήματα διακοπών" της Βουλής δουλεύουν πυρετωδώς, όλο αυτό το διάστημα για να περάσουν κατασταλτικά και αντιλαϊκά νομοσχέδια. Κι όταν οι παραθεριστές γυρνάνε ξένοιαστοι από τις διακοπές τους, βλέπουν να έχουν μπερδευτεί ακόμη περισσότερο στα δίκτυα των νόμων. Και οι νέοι δεν προλαβαίνουν καν να συνειδητοποιήσουν το μέγεθος που έχει πάρει η σκλαβιά τους. Οδηγούνται μαζικά στα σχολεία ή στα πανεπιστήμια κι εκεί αρχίζουν πάλι τον καινούργιο αγώνα δρόμου για να μην μείνουν στην ίδια τάξη.

Σήμερα διαβάσαμε στις εφημερίδες ότι χτες οδηγήσανε τον Φολίνι στο δικαστήριο, για να αποφασίσουν αν θα τον στείλουν στις φυλακές της Ιταλίας ή όχι. Από τις φωτογραφίες που του βγάλανε, διαπιστώσαμε ότι έχει γίνει το πετσί με το κόκαλο από τον ένα μήνα της απεργίας πείνας. Τον οδηγήσανε στο δικαστήριο με

δρακόντεια "μέτρα ασφαλείας", δεν αφήσανε ούτε την γυναίκα του ούτε τον δικηγόρο του να τον πλησιάσει, βάλανε έναν ασφαλίτη της Ιντερπόλ να του κάνει τον μεταφραστή και τελικά αναβάλανε την δίκη για τις 7 Αυγούστου, έτσι ώστε να έχει εξαντληθεί τελείως από την απεργία πείνας, όταν θα τον κάνουν πακέτο και θα τον στείλουν στην Ιταλία. Βέβαια, όλες αυτές οι απαγορεύσεις που του επιβάλλουν είναι παράνομες, αλλά οι δικαστές δεν νοιάζονται όταν αφήνουν να δημιουργηθεί στον κόσμο η εντύπωση, ότι είναι πάντα οι πρώτοι που καταπατούν τους νόμους τους, όταν το συμφέρον τους τους το επιβάλλει. Δεν τους νοιάζει όταν δημιουργείται στον κόσμο η εντύπωση, ότι γι' αυτούς ένας άνθρωπος που αμφισβήτησε το καθεστώς τους, δεν δικαιούται την προστασία των νόμων. Δεν τους νοιάζει, αν κάνουν τον κόσμο να πιστεύει ότι θέλουν ένας τέτοιος άνθρωπος να αντιμετωπίζεται με ωμή βία. Εγώ και η Σοφία έχουμε προσωπική πείρα από τέτοιου είδους "αμεροληψία" των δικαστών. Κι αν ποτέ κανένας από αυτούς επιμένει να τηρεί τους νόμους, μπορεί να βρεθεί έξω από το δικαστικό σώμα, κι ας έχει όλους τους νόμους με το μέρος του. Αυτό παραλίγο να γίνει και με την εισαγγελέα Χρυσούλα Γιαταγάνα, επειδή τόλμησε να επιμείνει στην τήρηση των νόμων.

'Αλλο ένα θεάρεστο έργο που φιλοτεχνήθηκε χτες από το καύχημα της μεγάλης αγίας δικαστικής οικογένειας, τον 'Αρειο Πάγο, ήταν η απόφασή του, ότι οι ισοβίτες πρέπει να μένουν στην φυλακή τουλάχιστον είκοσι χρόνια, είτε δουλεύουν για να μειώσουν την ποινή τους είτε όχι. Αλίμονο στις εκατοντάδες των ισοβιτών, είτε αυτοί έχουν καταδικαστεί άδικα σε ισόβια είτε όχι. ('Αδικα ή δίκαια, βέβαια, πάντα από την άποψη των νόμων, γιατί εγώ δεν αναγνωρίζω το δικαίωμα στους δικαστές να καταστρέφουν ολόκληρες ζωές, εφαρμόζοντας νόμους που τα θύματά τους ποτέ δεν ρωτήθηκαν καν γι' αυτούς). Κι αν λάβουμε υπ' όψη μας ότι ο Σαρτζετάκης, σαν δικαστής που ήτανε προτού να γίνει Πρόεδρος της Δημοκρατίας, εδώ και τόσα χρόνια που είναι πρόεδρος, φημολογείται ότι έχει δώσει μόνο δύο χάρες, υποπτευόμαστε ότι οι δικαστές τα κάνουν όλα αυτά προκειμένου να εκδικηθούν για την αδυναμία τους να στείλουν ανθρώπους στο εκτελεστικό απόσπασμα. Ποιός είπε ότι αυτός ο πρόεδρος είναι κομπλεξικός, σκοταδιστής και χαιρέκακος; Λέτε να ικανοποιήθηκε ιδιαίτερα από αυτήν την απόφαση των πρώην συναδέλφων του, επειδή δεν θέλει τίποτ' άλλο πιο πολύ από το να παραμείνει ο Χρήστος Ρούσσος στην φυλακή; Λέτε να ικανοποιήθηκε ιδιαίτερα επειδή ο Χρήστος Ρούσσος, με τον αγώνα του, κατάφερε να δείξει το πραγματικό πρόσωπο του Σαρτζετάκη; Λέτε να ικανοποιήθηκε ιδιαίτερα επειδή είχε φτάσει μια εποχή (Γενάρης 1987) που η μισή Ελλάδα έβριζε τον Σαρτζετάκη για την απανθρωπιά του; Πάντως είναι γεγονός ότι τότε μόνο οι καθαρά φασιστικές εφημερίδες, όπως η "Ελεύθερη 'Ωρα", ή οι κρυπτοφασιστικές, όπως η "Αυριανή", υποστήριξαν τον Σαρτζετάκη. Εκείνη την εποχή έγινε κι η πρώτη διαδήλωση και πορεία ενάντια σε Πρόεδρο της Δημοκρατίας, από το 1973 που υπάρχει αυτός ο θεσμός. Και λέω 1973 κι όχι 1974, γιατί πρώτος ο δικτάτορας Παπαδόπουλος εγκαθίδρυσε μεταπολεμικά αυτόν τον θεσμό. Και υπήρξε ο πρώτος Πρόεδρος Δημοκρατίας στην

Ελλάδα μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.
Αυτά και πολλά άλλα παρόμοια συμβαίνουν στην Αθήνα, όταν λείπει ο κόσμος της για "διακοπές". Κι ο Ρούσσος αργοπεθαίνει στις φυλακές, κι ο Μαραγκάκης, όπως και οι αντιρρησίες συνείδησης για θρησκευτικούς λόγους μάρτυρες του Ιεχωβά, συνεχίζει να βασανίζεται μέσα στις στρατιωτικές φυλακές καταδικασμένος σε 4 ολόκληρα χρόνια φυλακής σαν ανυπότακτος σε καιρό γενικής επιστράτευσης. Εννοείται ότι, ούτε πόλεμος γίνεται, ούτε καν εχθροπραξίες, αλλά όταν οι πολιτικοί πήραν δώρο την εξουσία από τους στρατιωτικούς το 1974, μια που οι τελευταίοι δεν μπορούσαν να συνεχίσουν την διατήρηση του στρατιωτικού νόμου, εφόσον οι Αμερικανοί επιβάλλανε αλλαγή βιτρίνας, φτιάξανε τον νόμο 506/1974 με τον οποίο κρατάνε από τότε την χώρα σε κατάσταση γενικής επιστράτευσης. 'Αλλωστε για μια στρατοκρατούμενη κοινωνία όπως η Ελληνική, αυτός ο νόμος της ταιριάζει σαν γάντι. Και γι αυτό ελάχιστοι διαμαρτύρονται για την σκανδαλώδη διαιώνιση αυτού του φασιστικού νόμου. Ποιός να αντιδράσει; Οι 'Ελληνες που ο καθένας τους, δυο χρόνια στο στρατό, έμαθε ότι σ' ό,τι δεν αφορά τον στρατό μπορεί να λέει ό,τι θέλει, αλλά σ' ό,τι αφορά το στρατό είναι ανάξιος ακόμα και να σκεφτεί; Κι αν έχουν αντίθετη γνώμη έρχεται μια στρατιωτική δικτατορία, όπως του 1967-1974, για να επιβεβαιώσει με τη βία την αλήθεια των απειλών των στρατοκρατών. Η παρουσία των στρατιωτικών, δίπλα στους μπάτσους και στους παπάδες, σε κάθε δημόσια εκδήλωση που διοργανώνει το κράτος ή η "τοπική αυτοδιοίκηση" (που δεν είναι ούτε στο ελάχιστο αυτοδιοίκηση), έρχεται να επιβεβαιώσει καθημερινά ότι αυτή η χώρα ανήκει σ' αυτούς τους τοποτηρητές των Αμερικανών. Κι οποιαδήποτε στιγμή είναι σε θέση να εξαπολύσουν τα τανκς, τα αεροπλάνα και τα κανόνια, για να τσακίσουν τα κόκαλα των απείθαρχων και μετά να βάλουν στο "γύψο" όλη την Ελληνική κοινωνία. Κι οι παπάδες, όπως πάντα, θα τους ευλογήσουν.

Κυριακή 2 Αυγούστου 1987

'Αλλη μια Κυριακή που περάσαμε μόνοι μας κλεισμένοι στο σπίτι. Η έλλειψη τροφής εδώ και τόσες μέρες μ' έχει εξαντλήσει και δεν κατεβαίνω πια ούτε για τηλέφωνο. 'Αλλωστε ποιόν να πάρω τηλέφωνο; Τον Χρήστο τον Βλάχο, που από τότε, που μου είπε ότι θα έρθει σε επαφή με τον Ψωμιάδη, εξαφανίστηκε απ' όλα τα τηλέφωνα που μου έχει δώσει να τον παίρνω;
Αυτή η κατάσταση της εγκατάλειψης απ' όλους, όσους θα μπορούσαν να βοηθήσουν, μου θυμίζει έναν άλλο Αύγουστο, τον Αύγουστο του 1979. Τότε με είχανε κλεισμένο στις Φυλακές Αίγινας, που τώρα τις έχουνε κλείσει γιατί ήταν παμπάλαιες και δεν κάνανε ούτε για ζώα, και είχανε πολλούς μήνες να μου επιτρέψουν να δω την Σοφία, που την είχανε κλεισμένη στις Γυναικείες Φυλακές Κορυδαλλού, παρά τις επανειλημμένες απεργίες πείνας που είχα κάνει για να μου επιτρέψουν να την δω έστω και μισή ώρα. Είχανε φέρει στην Αίγινα και τον Γιάννη Σκανδάλη, που ήταν κι αυτός στην φυλακή για πολιτικούς λόγους. 'Ηταν στις ίδιες φυλακές και ο Γιώργος

Γιόκαρης που τον είχανε πιάσει σε μια εκδήλωση συμπαράστασης σε μας, που είχε γίνει στο Σπόρτινγκ στις 30 Μαρτίου 1979. 'Ηταν κι ο Θόδωρος Τσουβαλάκης που τον είχα γνωρίσει παλιότερα σ' αυτές τις φυλακές κι είχαμε γίνει πολύ φίλοι. Με κανέναν απ' αυτούς δεν μου επιτρέπανε να μιλήσω και τους είχανε σ' άλλη ακτίνα της φυλακής, ώστε να είναι αδύνατη οποιαδήποτε επικοινωνία μεταξύ μας. 'Ετσι ήμουνα υποχρεωμένος να βρίσκομαι όλη την ημέρα ανάμεσα σ' ανθρώπους που δεν είχανε κανένα κοινό ενδιαφέρον με μένα, ακούγανε όλη την ημέρα σκυλάδικα τραγούδια από τρανζιστοράκια, παίζανε ποδόσφαιρο, ή συζητάγανε μεταξύ τους για γυναίκες. Ο μόνος άνθρωπος με τον οποίο είχα επαφή και μπορούσα να συζητήσω ήταν ο Αυστριακός Κρίστιαν Σλούντερ, ένας άγιος άνθρωπος, που όμως κι αυτός εκείνη την εποχή, λόγω του ψυχολογικού πολέμου που του έκαναν οι φύλακες, επειδή μιλούσε μαζί μου, ήταν σε πολύ άσχημη ψυχολογική κατάσταση. Τότε είχα ήδη ένα χρόνο και τέσσερις μήνες μέσα στην φυλακή, με είχαν ήδη ταλαιπωρήσει αρκετά επειδή είχα κάνει απεργίες πείνας, και παρ' όλους τους αγώνες που είχα κάνει, μου φερόντουσαν χειρότερα από τότε που είχα πρωτομπεί στην φυλακή. Βλέποντας όλη αυτήν την κατάσταση, βλέποντας και ότι έπρεπε να μείνω στην φυλακή άλλα εφτάμισυ χρόνια, μολονότι ήμουνα αθώος, βλέποντας και ότι έξω από την φυλακή δεν κουνιότανε φύλλο, δηλαδή δεν υπήρχε κανένα κίνημα συμπαράστασης, ήμουνα τόσο άσχημα ψυχολογικά που μου ερχόταν ν' αυτοκτονήσω. Τελικά δεν αυτοκτόνησα εγώ αλλ' αυτοκτόνησε ο Κρίστιαν, αφού του είχαν στερήσει οποιαδήποτε άλλη διέξοδο. 'Οσον αφορά τους Σκανδάλη, Τσουβαλάκη, Γιόκαρη, πριν τελειώσει ο μήνας τους είχανε κάνει παστούς στο ξύλο και τους είχανε στείλει στην Κέρκυρα.

Και τότε ήταν Αύγουστος, και τότε ο κόσμος ήταν διακοπές, και τότε ήμασταν εγκαταλειμμένοι απ' όλους και τότε δεν υπήρχε διέξοδος. Από κείνη την εποχή, ήδη, άρχισε να διαμορφώνεται μέσα μου η αντίληψη ότι αυτή η χώρα είναι φυλακή και ότι γι' ανθρώπους σαν και μας δεν υπάρχει άλλη διέξοδος, που να μας επιτρέπει να ζήσουμε, από το να φύγουμε απ' αυτήν την χώρα. Δυστυχώς, μετά την αποφυλάκισή μου, μολονότι βγήκαμε αρκετές φορές από την Ελλάδα, δεν μπορέσαμε να αποφύγουμε την επιστροφή μας σ' αυτήν. Και τώρα ξαναγυρίσαμε πάλι σ' αυτήν την τραγική κατάσταση έλλειψης διεξόδου και προετοιμαζόμαστε να περάσουμε από καινούργια μαρτύρια.

Δευτέρα 3 Αυγούστου 1987

Η εξάντλησή μου από την ασιτία με επηρεάζει όλο και περισσότερο. Με δυσκολία συνεχίζω κι αυτό ακόμα το ημερολόγιο. Παρ' όλ' αυτά, δεν θέλω να το σταματήσω. Κι ας ξέρω ότι αυτοί που θα το διαβάσουν δεν θα καταλάβουν πόσο μου κόστισε για να το γράψω. Και τελικά ποιόν ενδιαφέρουν οι αγώνες που κάνουν μερικοί συνάνθρωποί τους για να επιβιώσουν; Η κυρίαρχη αντίληψη στους 'Ελληνες είναι: 'Οταν βλέπεις κάποιον άνθρωπο στο χείλος του γκρεμού, δώσε του μια να πάει κάτω.

Το μεσημέρι ήρθε να μας δει ένας φίλος μας γιατρός που τον

γνωρίσαμε μέσω του αδελφού μου. Είχε ενημερωθεί για τα βάσανά μου από τον αδελφό μου και ήρθε να συζητήσουμε για το τί μπορεί να γίνει. Η γνώμη του είναι ότι πρέπει να νοσηλευτώ σε ψυχιατρείο κι εγώ συμφώνησα, ότι είναι η καλύτερη λύση. Θα περιμένουμε τον αδελφό μου για να πάμε μαζί στα εξωτερικά ιατρεία του Δαφνιού και να ζητήσουμε τον εγκλεισμό μου σ' αυτό το ψυχιατρείο. Βέβαια, εμένα δεν με ενθουσιάζει καθόλου αυτή η λύση, αλλά βλέποντας ότι οι στρατοκράτες δεν λογαριάζουν καθόλου όλους τους γιατρούς κρατικών νοσοκομείων που με εξέτασαν μέχρι τώρα και διαπίστωσαν την αρρώστια μου, δεν μπορώ να σκεφτώ άλλο τρόπο για να καταλάβουν ότι οι γιατροί δεν είναι φαντάροι που τους κάνουν ό,τι θέλουν, χωρίς να δίνουν λόγο σε κανένα. Εννοείται ότι ξέρω ότι η κατάσταση στο Δαφνί είναι άθλια, ότι οι ασθενείς κοιμούνται στο πάτωμα γιατί δεν υπάρχουν κρεβάτια για όλους, ότι πριν από μια βδομάδα πεθάνανε πάνω από είκοσι ασθενείς από την ζέστη. 'Ομως προτιμάω να ταλαιπωρηθώ παρά να πάω να παρουσιαστώ στους στρατοκράτες και να τους πω: Σας παραδίνομαι, κάντε ό,τι θέλετε. Σκοτώστε με αφού το θέλετε τόσο πολύ!

Το απόγευμα πήγε η Σοφία και πήρε τηλέφωνο τον ψυχίατρο του Ανοιχτού Ψυχοθεραπευτικού Κέντρου, όπως μου είχε ζητήσει ο ίδιος την Παρασκευή που μ' εξέτασε. Το αποτέλεσμα; Ούτε καν της τον δώσανε στο τηλέφωνο, παρά το γεγονός ότι τους είπε ότι το ζήτημα είναι επείγον και πρέπει να του μιλήσει αμέσως. Αλλά τί να περιμένεις από ανθρώπους που το μόνο τους μέλημα είναι πώς θα κονομήσουνε; Με στεναχώρησε κι αυτό το γεγονός γιατί είδα ότι άλλη μια φορά τρέξαμε άδικα.

Αργότερα μας επισκέφτηκε ένας φίλος που έχει κάνει κι αυτός στρατιώτης και μάλιστα τον είχανε καλέσει κι αυτόν στην Τρίπολη, όπου με καλούν κι εμένα. Κι όπως όλοι όσοι έχουνε κάνει στρατιώτες, έχει κι αυτός τις χειρότερες αναμνήσεις από το στρατό. Μάλιστα, από την "εκπαίδευση" που του κάνανε, σχεδόν κουφάθηκε από το ένα αυτί. Είναι κι αυτός τόσο αγανακτισμένος απ' όλα αυτά που του κάνανε, που μας είπε ότι θα ήθελε να τους τα ψάλει σε πρώτη ευκαιρία.

Το βράδυ πήγε η Σοφία και ξαναπήρε τηλέφωνο τον Βλάχο στο σπίτι του. Πάλι δεν τον βρήκε. Της είπανε ότι λείπει. Αυτή η κατάσταση που έχει δημιουργηθεί μ' αυτόν μας κάνει να σκεφτόμαστε ότι ίσως μας κρύβεται.

Τρίτη 4 Αυγούστου 1987

Σήμερα το πρωί η Σοφία κατέβηκε στην Αθήνα για κάτι δουλειές. Ευτυχώς την κατέβασε ένας φίλος με το αυτοκίνητό του κι έτσι δεν χρειάστηκε να ταλαιπωρείται με τις ώρες στα λεωφορεία. Χαίρομαι όταν η Σοφία βγαίνει έξω, γιατί μέσα στο σπίτι το περιβάλλον είναι καταθλιπτικό εξ αιτίας των αδιεξόδων στα οποία μας έχουν φέρει. Και, όπως και να 'χει, είναι σπάσιμο νεύρων να βλέπει κανείς τον σύντροφό του να ρέβει, όπως συμβαίνει με μένα, χωρίς να μπορεί να κάνει τίποτα.

Το μεσημέρι η Σοφία πήρε τηλέφωνο τον Χρήστο και σαν από θαύμα

τον βρήκε. 'Αρχισε να της λέει κι αυτηνής ότι η διαδικασία στην Τρίπολη είναι τυπική και να μην ανησυχούμε, αλλά, επειδή δεν μπορούσε να πει όλα όσα ήθελε απ' το τηλέφωνο, της έκλεισε ένα ραντεβού αύριο στις πέντε το απόγευμα στο σπίτι μας. Φαινότανε τόσο πειστικός, που η Σοφία άρχισε να αναρωτιέται μήπως άδικα στενοχωριόμαστε και ανησυχούμε. Της είπα κι εγώ ότι έτσι λέγαμε και για την Επιτροπή και το αποτέλεσμα ήταν να με στέλνει στην Τρίπολη, σαν απολύτως υγιή, για να κάνω την θητεία μου.

Το βράδυ ήρθε ο αδελφός της Σοφίας που βρίσκεται στην Αθήνα για κάτι δουλειές και αύριο θα ξαναφύγει. Μας έλεγε για τις δουλειές, για το υποβρύχιο ψάρεμα με το οποίο άρχισε να ασχολείται πρόσφατα, και για ένα σωρό άλλα πράγματα που μου φαινόντουσαν σαν να συμβαίνουν σ' έναν άλλο κόσμο κι όχι στον κόσμο που ζω εγώ. Κι όμως, αυτός ο άλλος κόσμος είναι ο κόσμος στον οποίο ζει η πλειοψηφία των Ελλήνων αυτήν την εποχή. Εγώ και η Σοφία πρέπει να ταλαιπωρούμαστε συνέχεια, λες και είμαστε καταραμένοι.

'Ολη αυτή η κατάσταση μ' έχει κουράσει αφάνταστα και αρχίζω να ανυπομονώ να περάσω από τα μαρτύρια, που αργά ή γρήγορα θα περάσω, ούτως ή άλλως. 'Ολη την ώρα το μυαλό μου είναι στα ψυχιατρεία και στις στρατιωτικές φυλακές κι αυτός ο φόβος μπροστά στο άγνωστο μου δηλητηριάζει κάθε μου στιγμή. Είμαι υποχρεωμένος να βρίσκομαι σε μια κατάσταση συνεχούς έντασης γιατί, όποτε χαλαρώνω, όλα αυτά που πρέπει να περάσω μου φαίνονται βουνό. Κάθε διάθεση για επικοινωνία με άλλους μου έχει κοπεί, γιατί δεν αισθάνομαι να έχω μαζί τους τίποτα κοινό. Σαν να μιλάνε κάποια ξένη γλώσσα άγνωστη σε μένα. Και με τη Σοφία δεν μπορώ να συζητήσω τίποτα πια, γιατί σ' αυτήν την κατάσταση τα λόγια δεν ωφελούνε. Μερικές φορές φτάνω στο σημείο να σκέπτομαι, μήπως θα ήταν καλύτερα να βρισκόμουνα κλειδωμένος σε κάποιο κελί κι όχι να βρίσκομαι εν μέσω ενός κόσμου ξένου, που ζει την ζωή του χωρίς να τον ενδιαφέρει καθόλου το δράμα μου. Από την άλλη προσπαθώ να παρηγορηθώ από το γεγονός ότι η πλειοψηφία των ανθρώπων του πλανήτη είναι σε χειρότερη κατάσταση από μένα, και ακόμη κι εδώ στην Ελλάδα βρίσκονται στις στρατιωτικές φυλακές 350 άνθρωποι, καταδικασμένοι από τέσσερα χρόνια φυλακή και πάνω ο καθένας, μόνο και μόνο, γιατί δήλωσαν ότι δεν τους επιτρέπει η συνείδησή τους να υπηρετήσουν τον δολοφονικό μηχανισμό που λέγεται στρατός. Βέβαια, ο κόσμος δεν μιλάει γι αυτούς, όπως δεν ενδιαφέρεται και δεν μιλάει για περιπτώσεις σαν και την δική μου, όμως αυτό δεν σημαίνει ότι αυτοί δεν υπάρχουν και δεν παίζουν πρωταρχικό ρόλο στην διαμόρφωση των θεσμών και των αντιλήψεων αυτής της κοινωνίας. Ιδιαίτερα εδώ στην Ελλάδα, η εξουσία έκρυβε πάντα και ο κόσμος δεν μιλούσε ποτέ για τα πιο σημαντικά γεγονότα. 'Οπως συμβαίνει και στις στρατιωτικές δικτατορίες της Λατινικής Αμερικής, που η τηλεόραση και το ραδιόφωνο "πληροφορούνε" τον κόσμο για το τι συμβαίνει στην Ευρώπη, για το τι συμβαίνει στην Βόρειο Αμερική, αλλά ποτέ δεν τους λένε για το τι συμβαίνει μέσα στην ίδια τους την χώρα. Και βέβαια η υποκρισία του κράτους οργιάζει. Η Ελλάδα έχει τον μεγαλύτερο στρατό σε σχέση με τον πληθυσμό της, απ' όλες τις χώρες του Ν.Α.Τ.Ο. και ξοδεύει για

όπλα τα περισσότερα λεφτά σε σχέση με τον προϋπολογισμό της. Είναι η μόνη χώρα της Δυτικής Ευρώπης (εκτός από την Ελβετία που δεν ανήκει στο Ν.Α.Τ.Ο.) που δεν αναγνωρίζει τους αντιρρησίες συνείδησης. Επίσης είναι γεμάτη από πυρηνικά όπλα των Αμερικάνων, που φυλάσσονται στις βάσεις τους, από τις οποίες βρίθει όλη η χώρα. Κι όμως, με τις ευλογίες όλων των κομμάτων, ο πρωθυπουργός της Ελλάδας έχει το θράσος να συμμετέχει στην "Πρωτοβουλία των 6 για την ύφεση και τον αφοπλισμό" και θέλει να προταθεί για Νόμπελ Ειρήνης! Και οι 'Ελληνες, όχι μόνο τα δέχονται όλα αυτά, αλλά, αν δεν τον ξαναψηφίσουν, δεν θα τον "μαυρίσουν" γιατί είναι υποκριτής, αλλά γιατί τον θεωρούν πολύ αριστερό! Και οι 'Ελληνες, όπως οι Εγγλέζοι, οι Γερμανοί και οι Γάλλοι, θέλουν πρωθυπουργό όσο το δυνατόν πιο φασίστα και πιο φιλοπόλεμο. 'Αλλωστε, από τις στατιστικές που έχουν γίνει οι 'Ελληνες εμφανίζονται σαν ένας από τους πιο φιλοπόλεμους λαούς της Ευρώπης. 'Εχει απόλυτο δίκιο ο Μάριος Βερέττας όταν λέει ότι η Ελληνική κοινωνία μυρίζει έντονα στρατοκρατία.

Τετάρτη 5 Αυγούστου 1987

Σήμερα το πρωί η Σοφία κατέβηκε στην Αθήνα μαζί με τον αδελφό της για κάτι δουλειές. Εγώ συμπλήρωσα την μετάφραση ενός κεφαλαίου από το Εγγλέζικο βιβλίο που μετάφραζα προτού να μάθω για τον στρατό. Λίγες σελίδες απόμεναν για να το τελειώσω, όταν πήγα στο στρατολογικό γραφείο στο Ρουφ και έμαθα για την συνωμοσία που είχε γίνει σε βάρος μου. 'Ηταν τέτοιο το σοκ που έπαθα, που από τότε δεν ξανάπιασα την μετάφραση. Μόνο σήμερα την ξανάπιασα για να συμπληρώσω την μετάφραση ενός κεφαλαίου, που το είχα σχεδόν τελειώσει. Κι αυτό, γιατί γενικά στην ζωή μου δεν μου αρέσει ν' αφήνω τίποτα στη μέση. Δυστυχώς, όσο και να προσπαθώ εγώ να βάλω τα πράγματα σε κάποια τάξη, έρχεται το κράτος και μου τα κάνει άνω-κάτω. Πολλές φορές έχω αναρωτηθεί, μήπως ο αγώνας που κάνω είναι σαν τον αγώνα του Σίσυφου, με λίγα λόγια, μήπως άδικα χάνω τον καιρό μου. Αλλά και πάλι και να το ήθελα δεν μπορώ ν' αλλάξω. Αυτός είναι ο χαρακτήρας μου. Σ' όλη μου την ζωή προσπαθώ να επικρατήσει η λογική ενώ ξέρω ότι ο κοινωνικός μου περίγυρος είναι παράλογος.

Το απόγευμα μας επισκέφτηκε ο πάντα δυσεύρετος Χρήστος. Μας είπε ότι ο Ψωμιάδης λείπει κι αυτός για διακοπές. Κατά τα άλλα, σύμφωνα με τα λεγόμενά του, παραμένει αισιόδοξος. Τώρα πού την βρίσκει την αισιοδοξία, όταν οι εξετάσεις που έκανε στο 401 Γ.Σ.Ν. δείξανε ότι έχει χρόνια ιώδη ηπατίτιδα και παρ' όλα αυτά η Επιτροπή Απαλλαγών τον στέλνει στην Τρίπολη; Η συμπεριφορά της Επιτροπής αυτής είναι εγκληματική και στην περίπτωσή του γιατί, όπως και στην περίπτωσή μου, οι ειδικευμένοι γιατροί του 401 πρότειναν την απαλλαγή του. Και εφόσον μέσα στο στρατό υπάρχουν καραβανάδες που δεν λογαριάζουν τίποτα απολύτως, γιατί στην Τρίπολη να μην τον αντιμετωπίσουν με τον ίδιο τρόπο; Αυτή η Επιτροπή απόδειξε, για μια ακόμη φορά, ότι στο στρατό επικρατεί δικτατορία. Και μια δικτατορία η μόνη μέθοδος που διαθέτει για

να αντιμετωπίζει τους ανεπιθύμητους σ' αυτήν, είναι τα βασανιστήρια και ο θάνατος. Μετά απ' όλη τη συζήτηση που είχαμε κλονίστηκε κάπως η αισιοδοξία του. Δεν ξέρω πώς θα ξεμπλέξει κι αυτός έτσι που τον έχουν μπλέξει. Ελπίζω πάντως να μην ταλαιπωρηθεί, όπως θα ταλαιπωρηθώ εγώ.
Πήρα τηλέφωνο και στο Ανοιχτό Ψυχοθεραπευτικό Κέντρο για να βρω το ψυχίατρο που με είχε εξετάσει, αλλά άδικα. Μου είπαν να ξανατηλεφωνήσω αργότερα. Ξανατηλεφώνησα αργότερα και πάλι δεν τον βρήκα. 'Ισως θα ’πρεπε να εγκαταλείψω τις προσπάθειές μου να επικοινωνήσω μαζί του.
Το βράδυ ήρθε στο σπίτι ένας φίλος και μετά ο αδελφός μου, ένας άλλος φίλος και ο φίλος μας ο γιατρός μαζί με την κοπέλα του. Συζητήσαμε για το θέμα της νοσηλείας μου σε ψυχιατρείο και καταλήξαμε στην απόφαση να μην νοσηλευτώ, γιατί το ψυχιατρείο, αφ' ενός δεν μπορεί να μου λύσει το πρόβλημα της υγείας μου που είναι χρόνιο, κι απ' την άλλη μεριά οι στρατοκράτες δεν αναγνωρίζουνε τίποτα και άδικα περιμένουμε από αυτούς να επικρατήσει η λογική. Κι εφόσον η ασιτία με έχει καταβάλει τόσο πολύ ώστε να μην μπορώ να κάνω ταξίδια, ας στείλουν γιατρό να μ' εξετάσει, κι από κει κι έπειτα ας αναλάβουν τις ευθύνες τους. Οποιοδήποτε έγκλημα ετοιμάζουν σε βάρος μου, η Σοφία κι οι συγγενείς μου δεν θα αφήσουν να διαπραχτεί στα κρυφά.

Πέμπτη 6 Αυγούστου 1987

(Τις γραμμές αυτές τις γράφω 6 μέρες αργότερα, γιατί μετά την Τετάρτη και μέχρι σήμερα Τετάρτη που γράφω, ο οργανισμός μου ήταν τόσο πολύ καταβεβλημένος από την ασιτία, που ακόμα και το γράψιμο στο ημερολόγιο ήταν για μένα αδύνατο. Το ότι, ήδη, από την Τετάρτη 5/8/1987 είχα αρχίσει να καταλαβαίνω ότι οι δυνάμεις μου με εγκατέλειπαν, και ότι ίσως δεν συνέχιζα το ημερολόγιο, φαίνεται κι από την τελευταία πρόταση που έγραψα για την ημέρα εκείνη).
Και την ημέρα αυτή την περάσαμε στο σπίτι, ως συνήθως, άλλωστε η κατάστασή μου ήταν τέτοια που και να ήθελα να ψάξω για κάποιαν "χείραν βοηθείας", τώρα πια μου ήταν αδύνατο. Μετά από κάποιες μέρες η έλλειψη τροφής σε οδηγεί να αισθάνεσαι, όχι πια πείνα, αλλά ότι κάτι υπάρχει μέσα σου και σε βασανίζει. Το στόμα είναι συνέχεια ξερό, κι ας πίνεις νερό, αισθάνεσαι συνέχεια μια απαίσια χωμάτινη γεύση, και στη θέση του στομαχιού αισθάνεσαι ότι απλώνεται μια έρημος χωρίς ίχνος βλάστησης. Θέλεις να κοιμάσαι συνέχεια, γιατί όσο είσαι ξύπνιος βασανίζεσαι. Μπροστά σ' αυτό το αίσθημα, που εννοείται είναι και πάρα πολύ δύσκολο να το περιγράψεις με λόγια, τα άλλα συμπτώματα που οφείλονται στην ασιτία, όπως η μεγάλη καταβολή δυνάμεων, οι ίλιγγοι και οι ταχυκαρδίες, όταν προσπαθείς να σηκωθείς από το κρεβάτι, δεν είναι παρά λεπτομέρειες. Κι όμως αυτά τα τελευταία είναι που λογαριάζουν οι γιατροί για να διαπιστώσουν την κατάσταση της υγείας του αρρώστου.
Το απόγευμα ήρθε στο σπίτι ο αδελφός μου και αργότερα ένας φίλος

με αυτοκίνητο και μαζί με την Σοφία με πήρανε και με πήγανε στο πιο κοντινό νοσοκομείο που εφημέρευε, το 1ο Θεραπευτήριο Ι.Κ.Α. Αθηνών "Η ΠΕΝΤΕΛΗ", γνωστό σε μας και στον περισσότερο κόσμο σαν "Παπαδημητρίου". Εκεί μ' εξέτασε ο νευρολόγος της εφημερίας και διαπίστωσε "έντονο αρνητισμό", "άρνηση συνεργασίας στην εξέταση", "τάσεις απόσυρσης και αυτοκαταστροφής", "απίσχνανση", "ορθοστατικό σύνδρομο (Α. Π. ξαπλωμένος 130/80 - όρθιος 100/70)", "ταχυκαρδία (σφύξεις 150/1')" και "καταβολή δυνάμεων". Τέλος, αφού προηγούμενα πληροφορήθηκε από τους δικούς μου το ιστορικό μου, διαπίστωσε ότι χρειάζομαι μεταφορά σ' εφημερεύον ψυχιατρικό νοσοκομείο "λόγω της προφανούς ψυχικής αιτίας των ανωτέρω διαταραχών".

Βέβαια, όλες αυτές οι διαπιστώσεις δεν αύξησαν την ανησυχία, ούτε προκάλεσαν έκπληξη στους δικούς μου, γιατί μ' έχουν δει επανειλημμένως να αργοπεθαίνω από απεργία πείνας μέσα στη φυλακή, όταν η κακομεταχείρισή μου από τους δεσμοφύλακες των φυλακών, μετά από εντολές του Υπουργείου της Δικαιοσύνης, έφτανε στο απροχώρητο. Και σ' αυτήν την περίπτωση, μολονότι ανησυχούν και στεναχωριούνται, βλέπουν ότι η εξόντωση που μου ετοιμάζουν οι στρατοκράτες με οδηγεί στα ίδια αδιέξοδα. 'Ισως, είναι λίγο πιο αισιόδοξοι από μένα μόνο. Εννοείται ότι αυτό δεν ισχύει και για την Σοφία, γιατί η Σοφία, πέρα απ' το ότι σ' όλους τους αγώνες είναι πάντα δίπλα μου, και ακόμη πέρα απ' το γεγονός ότι βλέπει μακριά, έχει βασανιστεί κι αυτή αρκετά από τους εκπροσώπους του κράτους και τους ξέρει καλά κι απ' την καλή κι απ' την ανάποδη.

Η μεταφορά μου στο νοσοκομείο Παπαδημητρίου είχε και μια άλλη δυσάρεστη επίπτωση για τη Σοφία πού, βέβαια, κανένας εκτός από μένα δεν της έδωσε σημασία. Της θύμισε τον Απρίλη του 1982, που η μάνα της μπήκε για πρώτη φορά σε νοσοκομείο για εξετάσεις, για μια δυσκολία στην ομιλία που παρουσίαζε, και ο διευθυντής της Νευρολογικής κλινικής του νοσοκομείου αυτού, αφού είδε την αξονική τομογραφία που της είχανε κάνει στο κεφάλι, μας είπε ότι μάλλον είχε καρκίνο στον εγκέφαλο. 'Ηταν η πρώτη φορά που η Σοφία ήρθε τετ-α-τετ με την ιδέα του θανάτου της μάνας της. Και δεν είχαν περάσει ούτε τέσσερις μήνες από την αποφυλάκισή μου, για την οποία η Σοφία είχε κουραστεί τόσο πολύ, ούτε τέσσερις μήνες από την έξοδο του πατέρα της από το νοσοκομείο "Ελπίς", όπου είχε υποβληθεί σε μια πολύ δύσκολη εγχείρηση στο συκώτι. Και για τον πατέρα της οι γιατροί είχαν δώσει το πολύ ένα χρόνο ζωής μετά την εγχείρηση. Εγώ, καθώς φεύγαμε όλοι μαζί από το Παπαδημητρίου και η Σοφία με ρώτησε αν θυμάμαι την φάση τότε με την μάνα της, σκέφτηκα ότι μερικοί, σαν εμένα και την Σοφία, γλυτώνουν από τις αρρώστιες αλλά το κράτος δεν τους αφήνει να χαρούνε την υγεία τους. Είναι κι αυτό μια αρρώστια και μάλιστα πολύ διαδεδομένη. Ας ελπίσουμε ότι τελικά θα καταφέρω να ξεφύγω από τα νύχια του κράτους και δεν θα καταλήξω κι εγώ στο νεκροταφείο, όπως η μάνα της Σοφίας.

Παρασκευή 7 Αυγούστου 1987

Σήμερα το πρωί ήρθε η μάνα μου. Απ' ό,τι έμαθα εκ των υστέρων, είχε σκοπό να φύγει πάλι να πάει στην εξοχή αλλά εγώ την πρόλαβα ζητώντας της να μείνει μέχρι την Δευτέρα στο σπίτι, έτσι ώστε να είναι κι αυτή, όταν θα έρθει γιατρός να με εξετάσει. Της είπα ότι, εφόσον ξέρει από πρώτο χέρι την περίπτωσή μου, πρέπει να του τα ψάλει του γιατρού. Δέχτηκε.

Το απόγευμα η Σοφία πήρε τηλέφωνο τον ψυχίατρο του Ανοιχτού Ψυχοθεραπευτικού Κέντρου και κατά καλή σύμπτωση τον βρήκε. 'Οπως της είχα πει, τον ρώτησε αν μπορεί να μας δώσει κάποιο πιστοποιητικό για την κατάσταση της ψυχικής μου υγείας. Αυτό ήταν το ελάχιστο που θα μπορούσε να κάνει για μένα, εφόσον την προηγούμενη Παρασκευή με είχε εξετάσει και γι' αυτήν την εξέταση είχαμε ήδη πληρώσει 3.000 δραχμές. Κι όμως αυτός της το απέκλεισε κάτι τέτοιο, λέγοντάς της ότι έπρεπε προηγούμενα να υποβληθώ σε μια σειρά τεστ. Με λίγα-λόγια έπρεπε να ρίξουμε κι άλλα λεφτά σ' αυτό το Κέντρο. Κατά τα άλλα, η μόνη απάντησή του στο πρόβλημα που αντιμετωπίζω, κι είναι τόσο επώδυνο για μένα, ήταν να πάω στην Τρίπολη. 'Ηταν, και καλά, σίγουρος ότι οι εκεί γιατροί θα καταλαβαίναν το πρόβλημά μου. Μετά από όλα αυτά είδα ότι επαληθεύτηκαν οι αρχικές μου ανησυχίες και υποψίες γι' αυτό το Κέντρο, αλλά τι να το κάνω που ένοιωσα ακόμη πιο ακάλυπτος μπροστά στα νύχια του αρπακτικού που λέγεται στρατός. Μετά κι απ' αυτό είπα στον εαυτό μου ότι έκανε, ό,τι περνούσε από το χέρι του, και ότι δεν έμενε πια τίποτ' άλλο απ' το να κάτσω να περιμένω τα όρνεα να έρθουν να ξεσχίσουν το σώμα μου, μια που πράγματι την Παρασκευή 7 του μηνός ήμουν ήδη χάλια από ψυχοσωματική άποψη. Τουλάχιστον αισθανόμουνα ότι δεν είχα καθίσει όλο αυτό το διάστημα αδρανής, αλλά είχα κάνει ότι μπορούσα.

Περιμέναμε επίσης και τον Χρήστο, που την Τετάρτη μας είχε πει ότι θα πέρναγε την Παρασκευή το απόγευμα να μας πει νέα, αλλά άδικα. Δεν μας έκανε κι αυτό ιδιαίτερη εντύπωση, γιατί έχουμε πλέον εξοικειωθεί με τέτοιου είδους στησίματα. Σκεφθήκαμε ότι, όταν τον ξαναβρούμε, θα έχει πάλι έτοιμη κάποια δικιολογία.

Το βράδυ ήρθε πάλι στο σπίτι αυτός ο φίλος, που μας επισκέφθηκε τις περισσότερες φορές όλο αυτό το διάστημα, και μας κράτησε συντροφιά. Επειδή βρέθηκε κοντά μας όλες αυτές τις δύσκολες μέρες, τον έχω εκτιμήσει ιδιαίτερα και δεν πρόκειται να τον ξεχάσω. Αποτέλεσε κι αυτός μέρος της προσωπικής μου ιστορίας. Τον έβλεπα που καθότανε μαζί μας και μιλούσε με την Σοφία, μια που εγώ ούτε να μιλήσω δεν είχα πια διάθεση, έβλεπα και τη Σοφία που με στήριξε όλο αυτό το διάστημα και λυπήθηκα που βρισκόμασταν κάτω από τέτοιες δυσάρεστες συνθήκες. Πολύ θα ήθελα τα πράγματα να ήταν διαφορετικά, μια όμως που δεν ήταν, δεν ήθελα κι αυτοί να επηρεάζονται αρνητικά από μένα. Τους ζήτησα να φερθούν σαν να μην συμβαίνει τίποτα και να πιουν κανένα ποτηράκι ούζο με τον απαραίτητο μεζέ. Εννοείται ότι δεν είχαν καμιά διάθεση να το κάνουν, εφόσον εγώ δεν συμμετείχα. Μετά από κάποια ώρα έφυγε ο φίλος κι έτσι τελείωσε κι αυτή η μέρα.

Σάββατο 8 Αυγούστου 1987

Κι έτσι φτάσαμε στο τελευταίο Σαββατοκύριακο πριν την "ημέρα της κρίσεως". Η Ελληνική Μετεωρολογική Υπηρεσία πρόβλεψε γι αυτές τις μέρες καύσωνα ανάλογο με τον φονικό καύσωνα του Ιουλίου, γι αυτό και η Αθήνα γνώρισε την μεγαλύτερη έξοδο των Αθηναίων στην ιστορία της, όπως τουλάχιστον λένε οι εφημερίδες. Περιττό είναι, φαντάζομαι, να πω ότι και σ' αυτήν την πρόβλεψη η Ε.Μ.Υ. έπεσε έξω.

Διαβάσαμε στην εφημερίδα ότι αποφυλακίζεται ο Μαραγκάκης. Λόγοι της αποφυλάκισης δεν αναφέρονται. Περιμένουμε να δούμε αν τελικά θ' αποφυλακιστεί. Εντωμεταξύ, προς το τέλος της προηγούμενης εβδομάδας είχε έρθει στην Αθήνα για λίγες μέρες η βουλευτίνα του Ιταλικού Ριζοσπαστικού Κόμματος Ιλόνα Στάλερ, πιο γνωστή σαν Τσιτσιολίνα, που εκλέχτηκε πρόσφατα. Στις πολυάριθμες συνεντεύξεις που της πήραν κατά την πολυθόρυβη παραμονή της εδώ, ζήτησε την απελευθέρωση του Μαραγκάκη και τόνισε την μεγάλη δύναμη που έχει στο εξωτερικό το κίνημα συμπαράστασης προς τον Μιχάλη Μαραγκάκη. Δήλωσε ότι κι αυτή αποτελεί δραστήριο μέλος αυτού του κινήματος. Αν και οι όχι ιδιαίτερα εύστροφοι πρόεδρος και πρωθυπουργός της Ελλάδας απέφυγαν να συναντηθούν μαζί της, γιατί δήθεν δεν την θεωρούν "σοβαρή", η παρουσία της Τσιτσιολίνας στην Ελλάδα αποτέλεσε γεγονός πρώτου μεγέθους και γι αυτό συγκέντρωσε τεράστια δημοσιότητα. Δεν ξέρουμε αν η επικείμενη αποφυλάκιση του Μαραγκάκη έχει σχέση με τις δραστηριότητες της Τσιτσιολίνας στην Ελλάδα. Πάντως χρονολογικά σχεδόν συμπίπτουν.

Για έναν άνθρωπο σαν και μένα που ο στρατός παίζει τόσο καθοριστικό ρόλο για τη ζωή του, αναμφίβολα, μια είδηση σαν αυτή για τον Μαραγκάκη έχει τεράστια σημασία. Τονώθηκα ηθικά όταν διάβασα την είδηση αυτή, γιατί αισθάνθηκα ότι ο αγώνας ενάντια στον δολοφονικό μηχανισμό, που λέγεται στρατός, δεν γίνεται από μένα και μόνο αλλά κι από άλλους που υφίστανται κι αυτοί τα πάνδεινα, γιατί αρνούνται να προδώσουν την ανθρωπιά τους.

Το βράδυ επικοινώνησα τηλεφωνικά με τον πρώην συγκρατούμενο, και σύντροφό μας στους αγώνες μας μέσα στην φυλακή, Κυριάκο Μοίρα. Τον ρώτησα να μάθω πώς είναι οι συνθήκες στις στρατιωτικές φυλακές της Αυλώνας, τους λόγους που αναγκάστηκε να κόψει τις φλέβες του, καθώς και την εξέταση που του έκανε η Επιτροπή Απαλλαγών του 401 Γ.Σ.Ν., πριν του δώσουν το προσωρινό απολυτήριο για λόγους ψυχικής υγείας. 'Εμαθα ότι στις φυλακές Αυλώνας δεν του κάνανε εξευτελιστική έρευνα, όπως κάνουν μερικές φορές στις πολιτικές φυλακές, τον είχανε σε θάλαμο και ότι οι φύλακες ήταν φαντάροι που κάνανε την θητεία τους. 'Εμαθα επίσης ότι προτού να τον συλάβει η στρατονομία, του είχανε στείλει κλήση για δικαστήριο για ανυποταξία αλλά δεν του την πήγαν οι μπάτσοι με το πρόσχημα ότι είναι "αγνώστου διαμονής". Το ίδιο είχαν κάνει και με την κλήση που του ζητούσε να παρουσιαστεί στο στρατό, κι έτσι είχε κηρυχτεί ανυπότακτος. Μου είπε επίσης ότι, όταν μετά την απόπειρα αυτοκτονίας, δηλ. το κόψιμο των φλεβών, τον

μεταφέρανε στο 401, τον κλείσανε στο πειθαρχείο του 401 και επί μια βδομάδα του κάνανε κάθε μέρα ενέσεις με κοκτέηλ βαριών ηρεμιστικών. 'Οσον αφορά τέλος την Επιτροπή Απαλλαγών που τον είδε μετά την βδομάδα αυτή, το μόνο που τον ρώτησαν ήταν αν ήταν αυτός ο Κυριάκος Μοίρας. Προτού τον χαιρετήσω μου σύστησε κι αυτός να πάω στην Τρίπολη.

Μετά από το τηλεφώνημα αυτό που υπήρξε άκρως κατατοπιστικό, ήξερα τουλάχιστον προς τα πού βαδίζω και τί, πάνω-κάτω, πρόκειται να αντιμετωπίσω στην χειρότερη περίπτωση.

Κυριακή 9 Αυγούστου 1987

Τελευταία μέρα πριν την "ημέρα της κρίσεως". Η αγωνία μου καθώς και των ανθρώπων που μου συμπαραστέκονται έχει φτάσει στο αποκορύφωμα. Κι όμως η μέρα αρχίζει με μια ευχάριστη είδηση: Ο Μιχάλης Μαραγκάκης αποφυλακίστηκε χτες το απόγευμα από τις στρατιωτικές φυλακές της Αυλώνας. Και πάλι εξήγηση της αποφυλάκισής του δεν δόθηκε από την κυβέρνηση. Αναμφίβολα όμως η αποφυλάκιση του Μαραγκάκη αποτελεί απόδειξη ότι τα πράγματα στον χώρο του στρατού, του πιο στεγανού θεσμού, είναι ρευστά. Κι αυτή η ρευστότητα προδίδει την ύπαρξη διεργασιών μέσα στο στρατό, οι οποίες όμως δεν καταφέρνουν μέχρι τώρα να βγουν στην επιφάνεια. Τέτοιες διεργασίες είναι πάντα ωφέλιμες για ανθρώπους σαν και μένα που αναγκάζονται να έλθουν σε σύγκρουση με την μονολιθικότητα του στρατού. Και γενικότερα πιστεύω ότι δεν μπορεί κανείς να μιλάει για επανάσταση, χωρίς ο ίδιος να κάνει τίποτα στη διάρκεια της ζωής του, που να αποδεικνύει ότι δεν υποτάσσεται αδιαμαρτύρητα στον θεσμό του στρατού. Μου προκαλεί θλίψη το γεγονός ότι υπάρχουν ακόμα και σήμερα νέοι που από τη μια μιλάνε για ανατροπή του υπάρχοντος καταπιεστικού και εκμεταλλευτικού κοινωνικού καθεστώτος, κι απ' την άλλη αντιμετωπίζουν το ζήτημα της στράτευσής τους σαν τόσο φυσιολογικό και αναπόφευκτο, όσο και το γεγονός της γέννησής τους. 'Ασε που υπάρχουν ακόμα κι άλλοι "μεγάλοι επαναστάτες" που φτάνουν να το παίζουν μέχρι και αναρχικοί, οι οποίοι κατηγορούν τον Μαραγκάκη γιατί ζητάει να προσφέρει κοινωνικό έργο στη θέση της στρατιωτικής του θητείας, αντί να απορρίπτει ολοκληρωτικά οποιαδήποτε συναλλαγή του με το στρατό, χωρίς όμως ποτέ οι ίδιοι να παρουσιάζονται στο στρατό, ή να οδηγούνται βίαια σ' αυτόν, και να δηλώνουν ότι αρνούνται ολοκληρωτικά οποιασδήποτε μορφής θητεία. Και δυστυχώς σ' αυτή τη χώρα, ιδιαίτερα, ανθούν τα μεγάλα λόγια και έχει μεγάλη πέραση το ότι είσαι ό,τι δηλώνεις. Στοιχειώδης επαναστατική σεμνότητα επιβάλλει το να επιδιώκει κανείς να κρίνεται από τις πράξεις του, και την εν γένει κοινωνική του διαβίωση, κι όχι απ' αυτά που λέει ότι είναι, ή ότι υποστηρίζει.

Το μεσημέρι ήρθε ο αδελφός μου και μου πήρε την πίεση και κατόπιν μέτρησε τους σφυγμούς μου. Διαπιστώνοντας ότι η κατάσταση της υγείας μου έχει τα μαύρα της τα χάλια, ανησύχησε τόσο πολύ που τα 'βαλε μαζί μου, υποστηρίζοντας ότι δεν μπορεί να συμπαρασταθεί σ' έναν άνθρωπο που ο ίδιος επιδιώκει την

καταστροφή του. Για ακόμα μια φορά δεν μπόρεσε να καταλάβει ότι δεν μου μένει άλλος δρόμος και ότι δεν μπορώ να παραδώσω στη διάθεση του στρατού ένα σώμα που ο στρατός να μπορεί να το κάνει ό,τι θέλει. Πάντως, όπως έχω ξαναπεί, ο εκνευρισμός του αδελφού μου δικιολογείται από την άποψη ότι η τύχη μου τον απασχολεί άμεσα και πραγματικά. Και η Σοφία είναι ως ένα βαθμό εκνευρισμένη μαζί μου, γιατί πιστεύει ότι είμαι υπερβολικός στον τρόπο που αντιμετωπίζω τον στρατό και ότι αυτή η υπερβολή τελικά στρέφεται ενάντια στον εαυτό μου και όχι ενάντια στο στρατό. Εγώ πιστεύω ότι εδώ που έχω φτάσει, όπως και να 'ναι τα πράγματα, είναι πολύ αργά για ν' αλλάξω διαδρομή.

Το απόγευμα μας επισκέφτηκε και πάλι ο καλός μας φίλος και προσπάθησε να είναι, όσο το δυνατόν, πιο ευχάριστος, για να βοηθήσει κι αυτός με τον τρόπο του αυτές τις δύσκολες στιγμές. Δεν κάθησε βέβαια πολύ, γιατί είδε ότι οι γέφυρες επικοινωνίας μου με τον έξω κόσμο είναι λίγο-πολύ κομμένες. Οι ώρες περνάνε κι εγώ στριφογυρίζω πάνω στο κρεβάτι μου, ψάχνοντας μάταια κάποια θέση που να κάνει πιο υποφερτό το μαρτύριό μου. Είναι ένα μαρτύριο τόσο ανυπόφορο που, όπως έχω πει από την εποχή που βρισκόμουνα στην φυλακή, ποτέ δεν θα κατηγορήσω κανένα για αδυναμία, όταν αυτός αρνείται να υποβάλει τον εαυτό του σ' αυτό. Ανυπομονώ να έλθει, τέλος πάντων, αυτή η μέρα που θα κρίνει αν μπορώ ακόμη να διεκδικώ το δικαίωμά μου να ζήσω.

Δευτέρα 10 Αυγούστου 1987

Κι αυτή η μέρα επιτέλους ήρθε. Πρωί-πρωί, ήρθε στο σπίτι ο αδελφός μου κι αφού μου πήρε την πίεση και μέτρησε τους σφυγμούς μου, διαπιστώνοντας ιδίοις όμμασι ότι δεν είμαι σε θέση να μετακινηθώ, έφυγε μαζί με την Σοφία για το Φρουραρχείο Αθηνών με σκοπό να καταθέσει αίτηση για να έρθει γιατρός του Φρουραρχείου στο σπίτι να με εξετάσει. Μετά από ένα δίωρο περίπου γυρίσανε και μου έφεραν ένα παραπεμπτικό για ψυχιατρική εξέταση από το 401, που τους έδωσε ο γιατρός του Φρουραρχείου. Στη συνέχεια, ο αδελφός μου τηλεφώνησε στο φίλο μας τον γιατρό, που έχει καλύτερη αντίληψη της κατάστασης της υγείας μου τον τελευταίο καιρό από οποιονδήποτε άλλο γιατρό, και του ζήτησε να έρθει στο σπίτι. Αφού ήρθε ο γιατρός, ο αδελφός μου τηλεφώνησε στο 166 για να στείλουν ασθενοφόρο να με πάρουν. Αφού από το 166 ζητήσαν περιγραφή της κατάστασής μου και την πήραν, στείλαν τελικά το ασθενοφόρο. 'Ηρθανε δύο νοσοκόμοι με μια κυλιόμενη πολυθρόνα, με βάλανε πάνω και με κατεβάσανε στο ασθενοφόρο. Με βάλανε μέσα και άρχισαν να συζητάνε με τον αδελφό μου για το πού μπορούν να με πάνε, με βάση τις τελευταίες εντολές, που είχαν από το ασύρματο τηλέφωνο του ασθενοφόρου. Παράλληλα, ζήτησαν από το ασύρματο τηλέφωνο εντολή από το κέντρο για το πού θα με πάνε. Ο αδελφός μου τους έδωσε το παραπεμπτικό για το 401 και τότε άρχισε μια μαραθώνια συζήτηση μεταξύ του κέντρου, των νοσοκόμων και του αδελφού μου για το κατά πόσο έπρεπε να με πάνε στο 401, εφόσον το χαρτί έγραφε "στρατεύσιμος" κι όχι "στρατιώτης", και δεν είχα στρατιωτική ταυτότητα. Φθάσανε στο σημείο να του ζητήσουν να με πάει με ταξί. Μετά από επιμονή του αδελφού μου και του φίλου μας του γιατρού, το κέντρο και οι νοσοκόμοι πείστηκαν να με πάνε στο 401. Επειδή σαν συνοδό μου επιτρέψανε μόνο ένα άτομο, μπήκε στο ασθενοφόρο ο φίλος μας ο γιατρός και οι άλλοι, δηλ. η Σοφία, ο αδελφός μου, ο καλός μας φίλος που μας επισκεπτόταν όλο αυτό το διάστημα και η κοπέλα του γιατρού, που εν τω μεταξύ είχε έρθει με το αυτοκίνητό της, αποφάσισαν να έρθουν στο 401 με το αυτοκίνητο της κοπέλας.

'Οταν το ασθενοφόρο έφτασε στο 401 με κατεβάσανε και με βάλανε σ' άλλη κυλιόμενη καρέκλα, του 401 αυτή τη φορά, κι ο νοσοκόμος του 401 με οδήγησε στα εξωτερικά ιατρεία που δέχονται τα επείγοντα περιστατικά. Εκεί ο γιατρός που με συνόδευε τους έδειξε το παραπεμπτικό κι αυτοί, χωρίς να μου κάνουν κάποια εξέταση για να δουν την κατάστασή μου, έδωσαν εντολή στον νοσοκόμο να με μεταφέρει στα εξωτερικά ιατρεία του νευροψυχιατρικού τμήματος. Εκεί ο νοσοκόμος μ' άδειασε σ'ένα παγκάκι, πήρε την κυλιόμενη καρέκλα κι έφυγε. 'Ετσι βρέθηκα στον γνώριμο χώρο αναμονής, έξω από το γραφείο του νευρολόγου-ψυχίατρου του 401, να περιμένω μαζί με άλλους, που είχαν έρθει κανονικά για να εξετασθούν την ίδια μέρα από τον ψυχίατρο. Λες και δεν συνέβαινε τίποτα και έπρεπε να υποστώ από την αρχή την ίδια διαδικασία που μ' έστελνε στην Τρίπολη. Και σ' αυτό το σημείο κατέρρευσα. Βρέθηκα ξαπλωμένος μπροστά στην πόρτα του γραφείου να εμποδίζω την συνηθισμένη

κίνηση εκείνης της μέρας. Εντωμεταξύ είχε έρθει και η Σοφία μαζί με τους άλλους και μόλις με είδε της ανέβηκε το αίμα στο κεφάλι και μπήκε μέσα στο γραφείο και τους ζήτησε να με βάλουν μέσα επειγόντως, εφόσον εγώ βρισκόμουν κάτω μισολυπόθυμος. Ο σκατοστρατονόμος που βρισκόταν μέσα και του είχαν αναθέσει να κανονίζει την κίνηση των ασθενών, της είπε ψυχρά να περιμένει και την έβγαλε έξω. Ο αδελφός μου, ο γιατρός μας, η κοπέλα του και ο καλός μας φίλος, μάρτυρες αυτόπτες σ' αυτήν την κατάσταση μαζί με τόσους άλλους που ήταν απέξω από το γραφείο και περίμεναν να εξετασθούν, δεν ξέρανε πώς να αντιδράσουν. Η κυκλοφορία πάνω από το σώμα μου συνεχίστηκε για λίγα λεπτά και κατόπιν η Σοφία ξαναμπήκε μέσα, αλλά ο σκατοστρατονόμος την έβγαλε πάλι έξω. Και αφού βγήκαν μερικοί ακόμα εξετασθέντες από το γραφείο, ο στρατονόμος ευαρεστήθηκε να βγει να δει τί συμβαίνει έξω. Με είδε στο πάτωμα και σαν να μην έτρεχε τίποτα με τσάκωσε από τις μασχάλες και με τράβηξε μέσα βάζοντάς με σε μια πολυθρόνα. Εν τω μεταξύ ο αδελφός μου είχε φύγει ψάχνοντας να βρει καρδιολόγο γιατί, όταν ήμουνα στο πάτωμα, μου είχε πάρει τον σφυγμό και είχε δει ότι η καρδιά μου χτυπούσε σαν τρελή. 'Ετσι στο γραφείο μπήκαν μαζί μου ο γιατρός που με συνόδευε και η Σοφία. Στο γραφείο αυτό βρισκόντουσαν και κάνα δύο άλλα άτομα. Μια εσωτερική πόρτα που έμενε ανοιχτή, συνέδεε το γραφείο αυτό με το γραφείο του νευρολόγου-ψυχίατρου. Εκείνη την ώρα ο ψυχίατρος εξέταζε έναν άλλο ταλαίπωρο. Αφού μετά από μερικά λεπτά τελείωσε, ήρθε στο γραφείο που είμαστε, με κοίταξε κι άρχισε να με ρωτάει τί έχω. Η Σοφία του είπε ότι δεν είμαι σε κατάσταση να μιλήσω κι αυτός την ρώτησε πόσα χρόνια συμβαίνει αυτό! Του απάντησε ότι δεν μου συμβαίνει χρόνια αλλά είναι μια κατάσταση που δημιουργήθηκε από τότε που ειδοποιήθηκα ότι με καλούν στο στρατό. Σ' αυτή τη φάση επέμβηκε κι ο γιατρός που με συνόδευε και του έδωσε, χαμηλόφωνα, ένα συνοπτικό ιστορικό της κατάστασής μου. Εκείνη την ώρα έφτασε κι ο αδελφός μου και ο ψυχίατρος του ζήτησε αυτουνού και του γιατρού να τον συνοδεύσουν στο διπλανό γραφείο. Στην Σοφία δεν είχε επιτρέψει, προηγούμενα, να μπει στο διπλανό γραφείο, ρωτώντας την μήπως είναι κι αυτή ασθενής και θέλει να εξεταστεί. Σταμάτησε να κάνει πνεύμα, όταν η Σοφία του είπε ότι είχε κάθε δικαίωμα σαν σύζυγος. Προτού πάει στο διπλανό γραφείο, ο γιατρός μας που με συνόδευε μου πήρε το σφυγμό και είδε ότι είχα περίπου 200 σφίξεις το λεπτό. Βρήκε τον αριθμό των σφίξεων ιδιαίτερα επικίνδυνο για την καρδιά μου και φοβήθηκε μήπως αυτό μου δημιουργήσει "κάμψη" στην καρδιά, όπως άκουσα αργότερα να λέει στον αδελφό μου. Το είπε αυτό για τις σφίξεις στον ψυχίατρο και αυτός έδωσε εντολή να μου κάνουν καρδιογράφημα. 'Ωσπου να έρθει ο νοσοκόμος, εγώ παρέμενα στην πολυθρόνα που με είχε αραδιάσει ο στρατονόμος, και ο αδελφός μου ήταν στο μέσα γραφείο με τον ψυχίατρο και του έδειχνε τα διάφορα πιστοποιητικά που έχω από κρατικά νοσοκομεία, αφού προηγούμενα του έδωσε το παραπεμπτικό σημείωμα από το Φρουραρχείο. Ο νοσοκόμος με τον καρδιογράφο δεν άργησε να 'ρθει, αλλά όταν ήρθε, δεν ήξερε που να με ξαπλώσει για να μου κάνει το καρδιογράφημα. Κι επειδή κρεβάτι

υπήρχε μόνο στο γραφείο του ψυχίατρου, ο στρατονόμος μαζί με τον γιατρό μας με κουβαλήσανε σ' αυτό. Ο νοσοκόμος έφερε δίπλα μου τον καρδιογράφο και τον άφησε κι έφυγε, ψάχνοντας για την σχετική αλοιφή που χρησιμοποιούν σ' αυτές τις περιπτώσεις. Κι ενώ ο ψυχίατρος συζητούσε με τον αδελφό μου, τον γιατρό μας και την Σοφία, και ρωτούσε να μάθει για την γνωμάτευση του νευρολόγου-ψυχίατρου που με είχε εξετάσει προτού με καλέσουν στην Τρίπολη, εμένα, που ήμουνα ξαπλωμένος κοντά τους και τους άκουγα, με πήρε το παράπονο και το στήθος μου άρχισε να ανεβοκατεβαίνει, στην προσπάθειά μου να μην εκδηλώσω τα αισθήματά μου. Η Σοφία και ο αδελφός μου το πρόσεξαν και ήρθαν από πάνω μου, ενώ ο ψυχίατρος κοιτούσε απορημένος από το γραφείο που καθόταν. Η Σοφία αγανάκτησε με την αργοπορία του νοσοκόμου και έβαλε τις φωνές στον ψυχίατρο που αντιμετώπιζε με την συνηθισμένη αταραξία του την όλη κατάσταση. Ο αδελφός μου φοβήθηκε μήπως τους πετάξουν έξω από το γραφείο και τα έβαλε μαζί της. 'Ομως η Σοφία ήταν απτόητη. Τελικά έφτασε ο νοσοκόμος με την αλοιφή και μου έκανε το καρδιογράφημα. Μόνο τότε πήρε χαμπάρι ο ψυχίατρος αυτό που η Σοφία και οι άλλοι του λέγανε προηγούμενα, ότι δηλ. είχα έρθει με ασθενοφόρο. Εκνευρίστηκε και πήρε τηλέφωνο στα εξωτερικά ιατρεία για τα επείγοντα περιστατικά και τους έβαλε χέρι, γιατί δεν με κρατήσανε κάτω υπό παρακολούθηση αλλά, αντίθετα απ' ό,τι έπρεπε, με στείλανε σ' αυτόν. Και είπε στην Σοφία, στον αδελφό μου και στον γιατρό μου ότι, αν το ήξερε, θα κατέβαινε να με εξετάσει εκεί. Παράλληλα έδωσε εντολή να φέρουν ένα φορείο και να με πάρουν κάτω να με δει καρδιολόγος. Το φορείο το 'φερε, σχεδόν αμέσως, μια νοσοκόμα και ζήτησε από τον στρατονόμο να την βοηθήσει να κατεβάσει το φορείο με μένα πάνω στα εξωτερικά ιατρεία. Ο σκατοστρατονόμος την βοήθησε αλλά σ' όλη τη διαδρομή μουρμούριζε αγανακτισμένος ότι τον αναγκάσανε να κάνει τον νοσοκόμο. Θεωρούσε, σίγουρα, ότι η δραστηριότητα του νοσοκόμου είναι υποτιμητική για έναν μπάτσο του στρατού, που πιστεύει ότι όλοι πρέπει να τον τρέμουν, εφόσον έχει εκπαιδευτεί να ασκεί ωμή βία στους στρατιώτες. Μόλις φτάσαμε στα εξωτερικά ιατρεία, και με βάλανε μέσα σ' ένα ιατρείο, μπήκε μέσα κι ο γιατρός μας. 'Ετσι όταν ήρθε ο καρδιολόγος μαζί με κάποιον άλλο, γιατρό ή νοσοκόμο δεν ξέρω, για να με δουν, ήταν εκεί και ο γιατρός μας και του έδωσε ένα συνοπτικό ιστορικό της κατάστασής μου. Ο καρδιολόγος ρώτησε να μάθει τ' όνομά μου και, όταν του το είπανε, ρώτησε αν είμαι ο γνωστός Κυρίτσης. Εντωμεταξύ είχε φτάσει στο ιατρείο και η Σοφία και του απάντησε καταφατικά. Αυτός κοίταξε κατόπιν το καρδιογράφημα και έδωσε εντολή να μου βάλουν ορό. Θρεπτικό ορό, όπως νομίζω τον λένε, δηλ. ντεξτρόζη σε διάλυμα νερού. Μου έκανε κατόπιν μια ενδοφλέβια ένεση για να μειώσει τις σφίξεις της καρδιάς μου και περίμενε να δει αν θα γίνει τίποτα, μήπως χρειαστεί να μου κάνει κι άλλη ένεση. Παράλληλα μου πίεζε και τα μάτια, πράγμα που ξέρω ότι εφαρμόζεται σε τέτοιες περιπτώσεις, ήδη από την εποχή που ήμουν στο Νοσοκομείο Κρατουμένων Κορυδαλλού. Οι σφίξεις κατεβήκανε στις 120 το λεπτό κι αφού συνεννοήθηκε με τον γιατρό μας δεν μου έκανε άλλη ένεση, αλλά του

έδωσε μια συνταγή για χάπια που μειώνουν την ταχυκαρδία. Ο γιατρός μας πήγε και τα πήρε από το φαρμακείο του νοσοκομείου αλλά ήταν ληγμένα. Του είπανε ότι σχεδόν όλα τα φάρμακα που δίνουν στους στρατιώτες είναι ληγμένα, αλλά μπορεί κανείς να τα χρησιμοποιεί μέχρι και έξι μήνες μετά την λήξη τους. Στο ιατρείο αυτό έμεινα μια ώρα περίπου παίρνοντας τον ορό. Στην διάρκεια ήρθε ο αδελφός μου με την γνωμάτευση του ψυχιάτρου, που ήταν γραμμένη πάνω στο παραπεμπτικό σημείωμα του Φρουραρχείου. Ο καρδιολόγος ζήτησε να την δει και είδε "χρονίσασα βαρειά ψυχονεύρωση - Ένδειξη Ι5 #134". Ζήτησε από την Σοφία να μου εξηγήσει ότι έχω τελειώσει με τον στρατό. Η Σοφία ξέροντας ότι, με σχεδόν ολόιδια γνωμάτευση του προηγούμενου νευρολόγου-ψυχιάτρου η Επιτροπή Απαλλαγών με έστελνε να "υπηρετήσω" στην Τρίπολη σαν "ικανός, Ι1", δεν του έδωσε σημασία. Μ' αυτό το παραπεμπτικό ο αδελφός μου έφυγε για το Φρουραρχείο και κανόνισε με τους άλλους να βρεθούμε όλοι μαζί στο σπίτι. Τελικά, αφού είχα πάρει το μισό ορό και είχα συνέλθει κάπως, και στο ιατρείο είχε έρθει ένας άλλος φαντάρος και του βάλανε κι αυτουνού ορό, ο γιατρός μας έφερε ένα καροτσάκι, δηλ. κυλιόμενη καρέκλα, μ' έβαλε πάνω και με οδήγησε στην έξοδο των εξωτερικών ιατρείων. Εκεί με περίμενε το αυτοκίνητο της κοπέλας του, με βάλανε μέσα, μπήκε κι η Σοφία μαζί με τον γιατρό μας και τον καλό μας φίλο και γυρίσαμε όλοι στο σπίτι μου. Εκεί ήρθε αργότερα κι ο αδελφός μου με την γνωμάτευση του γιατρού του Φρουραρχείου, που επιβεβαίωνε αυτήν του νευρολόγου-ψυχιάτρου του 401. Είχε μαζί του και την αρχική γνωμάτευση πάνω στο παραπεμπτικό σημείωμα. Κανόνισε με την Σοφία να πάνε την άλλη μέρα μαζί στο στρατολογικό γραφείο που υπάγομαι, και να υποβάλουν τις γνωματεύσεις, όπως προβλέπεται από τον κανονισμό που αναφέρεται στην κλήση που μου είχαν στείλει για την Τρίπολη. Την κλήση αυτή θα την υποβάλανε μαζί με τις γνωματεύσεις.

Εγώ, αφού έμεινα κάποιο διάστημα ακίνητος πάνω στο κρεβάτι, για να ξεκουραστώ κάπως και να ηρεμήσω, δέχτηκα να φάω κάποια σούπα που μου φτιάξανε κι έτσι τελείωσε η περίοδος της νηστείας. Αν και η τύχη μου σε σχέση με τον στρατό δεν έχει οριστικά κριθεί, πήρα μια ακόμη "αναστολή εκτελέσεως της ποινής". Δεν ξέρω πόσο θα διαρκέσει αυτή η "αναστολή", ξέρω όμως ότι προς το παρόν πρέπει να φροντίσω λίγο τον εαυτό μου, έτσι ώστε, όταν θα ξαναβρεθώ τετ-α-τετ με το "θηρίο", να είμαι σε θέση να ανταπεξέλθω στα καινούργια μαρτύρια. Πάντως, μετά τις εξελίξεις της σημερινής μέρας αισθάνομαι σαν κάποιο βάρος να έφυγε από το στήθος μου. Και με χαροποιεί ιδιαίτερα το γεγονός ότι κατά τις δύσκολες και κρίσιμες στιγμές της σημερινής μέρας δεν ήμουνα μόνος μου αλλά υπήρχαν δίπλα μου πέντε άνθρωποι πρόθυμοι να βοηθήσουν, μ' όποιο τρόπο μπορούσαν. Μετά από κάτι τέτοιες φάσεις ξαναποκτάει κανείς την εμπιστοσύνη του στους ανθρώπους.

Τρίτη 11 Αυγούστου 1987

Το πρωί ήρθε πάλι ο αδελφός μου και αφού μέτρησε τον σφυγμό μου

και μου πήρε την πίεση, διαπιστώνοντας ότι το ορθοστατικό σύνδρομο παραμένει, έφυγε μαζί με την Σοφία για το στρατολογικό γραφείο, όπου υπάγομαι. Μετά από ένα δίωρο περίπου γυρίσανε και μου είπανε ότι κατάθεσαν τα χαρτιά με τις γνωματεύσεις μαζί με μια αίτηση ν' απαλλαγώ από την στράτευση για λόγους υγείας. Η Σοφία ζήτησε την γνωμάτευση της Επιτροπής Απαλλαγών, για την οποία είχαμε καταθέσει αίτηση πριν ένα μήνα περίπου, αλλά ο αρμόδιος αξιωματικός έκανε ότι δεν καταλάβαινε και δεν της έδωσε τίποτα. Με τα πολλά το μόνο που καταφέρανε να μάθουν είναι ότι η τύχη της αίτησης θα κριθεί το λιγότερο μετά δυο μήνες και το μόνο που καταφέραν να πάρουν είναι ο αριθμός πρωτοκόλλου της αίτησης. Κι αυτόν τον αριθμό τους τον δώσανε μετά από χίλια ζόρια. Μ' αυτόν τον τρόπο τελείωσε κι αυτή η κατάσταση συναγερμού της ζωής μου και τώρα βρίσκομαι σε αναμονή μέχρι την επομένη.

Εγώ εν τω μεταξύ παραμένω πολύ εξαντλημένος από την ασιτία και μένω συνέχεια ξαπλωμένος, γιατί όταν σηκώνομαι ζαλίζομαι. 'Εχω αρχίσει και τρώω πάλι σιγά-σιγά, και ελπίζω να αναρρώσω όσο το δυνατόν πιο σύντομα. Η τροφή που μπαίνει μέσα μου αποτελεί ένα είδος εισβολής ενός κύματος ζωής και αισθάνομαι πολύ όμορφα που επανέρχομαι σιγά-σιγά στον κόσμο των ζωντανών ανθρώπων.

Ο Μαραγκάκης δεν πρόλαβε, καλά-καλά, να βγει από την φυλακή και του δώσανε κλήση να παρουσιαστεί σε μια στρατιωτική μονάδα στην Δράμα. Του λένε ότι αν δεν πάει, εκτός από ανυπότακτος θα κηρυχτεί και λιποτάκτης και θα του φορτώσουν κι άλλα χρόνια φυλακής. Τώρα, πώς είναι δυνατόν ο Μαραγκάκης να είναι στρατιώτης και να "υπηρετεί την θητεία του", εφόσον τόσο καιρό ήταν στις στρατιωτικές φυλακές γιατί ακριβώς δεν δέχτηκε να τους υπηρετήσει, αυτό είναι κάτι που μόνο οι στρατοκράτες μπορούν να το εξηγήσουν. Γιατί αυτοί είναι συνηθισμένοι να "εξηγούν" τα ανεξήγητα ασκώντας ωμή βία. Η γυναίκα του Παπανδρέου έδωσε, σε κάποιο Ιταλικό περιοδικό νομίζω, μία συνέντευξη, όπου λίγο-πολύ προσπαθεί να πείσει ότι και η κυβέρνηση, και τα στρατιωτικά κυκλώματα, δέχονται την εναλλακτική κοινωνική θητεία, αλλά βρίσκουν αντιδράσεις από την επίσημη εκκλησία που φοβάται μήπως αυξηθεί ο αριθμός των Μαρτύρων του Ιεχωβά. Σύμφωνα με τα λεγόμενα της Μαργαρίτας, μάλλον η εκκλησία θα είναι αυτή που έστειλε την κλήση στο Μαραγκάκη να παρουσιαστεί στη στρατιωτική μονάδα της Δράμας (!!!). Εγώ αυτό που καταλαβαίνω απ' όλη αυτήν την υπόθεση είναι ότι χρησιμοποιούν τον Μαραγκάκη σαν ένα πιόνι σ' ένα παιχνίδι μεταξύ των στρατοκρατών, που όπως και να λήξει χαμένος θα είναι ο ίδιος. Η μεγάλη ζημιά γι' αυτούς θα είναι αν ο Μαραγκάκης καταφέρει και βγει έξω απ' αυτό το παιχνίδι.

Τετάρτη 12 Αυγούστου 1987

Και σήμερα όλη την ημέρα την πέρασα ξαπλωμένος, αν και αργά αλλά σταθερά η πίεσή μου επανέρχεται στα φυσιολογικά επίπεδα. Η Σοφία έχει πήξει μετά απ' όλο αυτό το διάστημα της κλεισούρας και περιμένω, πώς και πώς, να σταθώ γερά στα πόδια μου, ώστε να

μπορέσουμε να βγούμε λίγο έξω. Την νιώθω και την καταλαβαίνω απόλυτα, άλλωστε και εγώ θα ήθελα να 'βγαινε λιγάκι στον ήλιο και στον αέρα. 'Ομως δεν κάνω βιαστικές κινήσεις. Πρέπει προηγούμενα να αναρρώσω. Εξάλλου έχω αρκετή δουλειά να κάνω μένοντας στο σπίτι. Πρέπει να συμπληρώσω τις καταγραφές στο ημερολόγιο αυτό, που λόγω της μεγάλης μου εξάντλησης είχα σταματήσει μετά την Τετάρτη 5 Αυγούστου να το ενημερώνω. Και στις μέρες που μεσολάβησαν από τότε μέχρι σήμερα συνέβησαν τα πιο σημαντικά γεγονότα. Πιστεύω ότι αυτό το ημερολόγιο πρέπει να συνεχιστεί, γιατί τίποτα δεν έχει τελειώσει και "ένας θεός ξέρει" τί μου μέλει να τραβήξω ακόμα. Ελπίζω επίσης να γυρίσουν μέχρι το τέλος Αυγούστου και οι ψυχίατροι από τις διακοπές τους, έτσι ώστε να μπορέσω να τους ενημερώσω για το τι τράβηξα όσο λείπανε, και να δούμε τί άλλο μπορούμε να κάνουμε, ώστε να γίνει σεβαστή επιτέλους η "άποψη της επιστήμης" από τους στρατοκράτες.

Κάτι άλλο που δεν πρέπει να αφήσω ασχολίαστο, αν και, όπως φάνηκε εκ των υστέρων, σε πολλούς προκάλεσε αγανάκτηση, είναι το γεγονός της καταδίκης από Ελληνικό δικαστήριο μιας κοπέλας 18 χρονών σε ένα χρόνο και 15 μέρες φυλακή, μόνο και μόνο γιατί είχε ντύσιμο και γενικότερα εμφάνιση πανκ. Προτού την καταδικάσουν οι αξιολάτρευτοι και αξιαγάπητοι αυτοί άγγελοι, που η κοινωνία έχει κάνει δικαστές, της ζήτησαν να αποκηρύξει το κίνημα των πανκ, αλλά, βέβαια, το κορίτσι δεν τους έκανε αυτήν την χάρη. Σίγουρα δεν θα μπορούσανε εύκολα αυτοί οι άγιοι άνθρωποι να την καταδικάσουν, αν δεν διαπιστώνανε ότι στη διάρκεια της δίκης της δεν εμφανίστηκε κανείς φίλος ή συγγενής της. 'Ετσι βρήκαν το πεδίο ελεύθερο να χτυπήσουν στο πρόσωπο της κοπέλας το κίνημα των πανκ, όπως παλιότερα χτυπάγανε το κίνημα της ροκ μουσικής με τον φασιστικό νόμο 4000 "περί τεντυμποϋσμού". Αυτοί οι αξιοσέβαστοι και κοσμαγάπητοι άνθρωποι που λέγονται δικαστές, τώρα τελευταία έχουν αποχαλινωθεί και χρησιμοποιούν οποιαδήποτε ευκαιρία τους δίνεται για να διευκολύνουν την εξάπλωση των βιασμών, της σωματεμπορίας, της αιμομιξίας, του σοδομισμού κ.ο.κ., με το να αφήνουν, για παράδειγμα, ελεύθερους μετά από μια τυπική ανάκριση βιαστές οχτώ ανηλίκων κοριτσιών, νταβατζήδες, πατεράδες που βιάζουν για χρόνια τις κόρες τους, βιαστές αγοριών (που τα παρουσιάζουν σαν ομοφυλόφιλους) κλπ., και παράλληλα να καταδικάζουν σε πολυετείς φυλακίσεις πόρνες, ομοφυλόφιλους, παιδιά που φεύγουν από τους γονείς τους γιατί τα βασανίζουν κ.ο.κ.

Οι ίδιοι αυτοί δικαστές είναι που χτες αποφασίσανε την έκδοση του Ιταλού αγωνιστή της ελευθερίας Μαουρίτσιο Φολίνι. 'Ετσι κι αλλιώς, από αυτούς δεν περιμέναμε τίποτα διαφορετικό. Αλλά σαν να μην έφτανε αυτό αποφασίσανε και να τον δικάσουν για πλαστό διαβατήριο, έτσι ώστε να ικανοποιηθούν τα λεπτότατα αισθήματα φιλανθρωπίας τους και με το να τον κρατήσουν για μήνες φυλακισμένο στον Κορυδαλλό. Εντωμεταξύ ο Φολίνι, λόγω της παρατεταμένης απεργίας πείνας του, έχει μείνει ο μισός. Κι οι εφημερίδες ξεχνούν ασυνήθιστα πολλές φορές να αναφέρουν ότι συνεχίζει την απεργία πείνας του. Για μένα η έκδοση του Φολίνι,

χωρίς να υπάρξει καμιά διαμαρτυρία από κάποιους διανοούμενους, ή κάποιο κίνημα συμπαράστασης, αποτελεί απόδειξη της ανυπαρξίας στην Ελλάδα πολιτικοκοινωνικού κινήματος έξω από τα πλαίσια των κομμάτων. Ιδιαίτερα τώρα το καλοκαίρι, που κι οι αναρχικοί ακόμη κάνουν διακοπές, η ζωή στην Αθήνα είναι εντελώς νεκρή.

Πέμπτη 13 Αυγούστου 1987

Σήμερα ήμουνα πολύ καλύτερα κι έτσι κατεβήκαμε μέχρι την Αθήνα για κάτι δουλειές. Αισθάνομαι σαν να ανάρρωσα από κάποια μακροχρόνια αρρώστια. Απ' την άλλη πλημμυρίζω από ενεργητικότητα κι έτσι κοιμάμαι λίγο και σηκώνομαι νωρίς το πρωί, κάτι σπάνιο για μένα. Αυτή η ενεργητικότητα έχει μια πολύ λογική ψυχολογική εξήγηση. Επειδή αισθάνομαι ότι οι μέρες που μπορώ να κινούμαι με κάποια άνεση, είναι λίγες στη ζωή μου, όπως φάνηκε κι απ' τα πρόσφατα γεγονότα, δεν θέλω να αφήνω ούτε λεπτό ανεκμετάλλευτο. Λες και βιάζομαι να ολοκληρώσω ορισμένα πράγματα προτού πεθάνω. Μακάρι αυτήν την ενεργητικότητα να την διατηρούσα πάντα. Δυστυχώς, όταν αισθάνομαι μεγάλη άνεση γίνομαι πολύ αργός στις διάφορες δραστηριότητές μου. Βέβαια, πολλές από αυτές τις δραστηριότητες γίνονται καταναγκαστικά για την επιβίωση και, ίσως, αυτός να είναι και ο λόγος που δεν καταπιάνομαι μ' αυτές με μεγάλο ενθουσιασμό. Πάντως δεν παύω να θαυμάζω τους ανθρώπους αυτούς που καταπιάνονται με πάθος με τα θέματα που τους ενδιαφέρουν. Εγώ όμως πώς να καταπιαστώ με πάθος με τα θέματα που με ενδιαφέρουν, όταν, ενώ προσπαθώ να βάλω στην ζωή μου κάποια τάξη, έρχονται ένα σωρό αναποδιές και μου τα κάνουν άνω-κάτω; Και όταν κάτι τέτοιο το υφίσταται ένας άνθρωπος για πολλά χρόνια, τελικά τα ενδιαφέροντά του ατονούν, γιατί πιστεύει ότι είναι σχεδόν αδύνατο ν' απασχοληθεί μ' αυτά.

Και η Σοφία φαίνεται ευχαριστημένη από την σημερινή μέρα, γιατί, μετά από τόσο καιρό, μπόρεσε να κάνει μερικά πράγματα που ήθελε. Μέχρι τώρα κι αυτή υποχρεωνόταν να ασχολείται με πράγματα που της επιβάλλονταν από τις συνθήκες κι όχι με αυτά που ήθελε αυτή. Μου προξενεί μεγάλη χαρά το να βλέπω την Σοφία σε καλή διάθεση. 'Ασχετα αν σπάνια το δείχνω γιατί, γενικά, δεν είμαι καθόλου εκδηλωτικός τύπος. Το αντίθετο μάλιστα. Μερικές φορές γίνομαι τόσο ανιαρός που βαριέται κάποιος που θέλει να συναναστραφεί μαζί μου. Ιδιαίτερα αν αυτός ο τύπος είναι σχετικά κενός και δεν τον αγγίζουν ούτε κατά τύχη τα ενδιαφέροντά μου. Γιατί ένας τύπος με κοινά μαζί μου ενδιαφέροντα μπορεί να συζητάει με τις ώρες μαζί μου κι αυτό επιτυγχάνεται πιο εύκολα αν αυτός είναι πληθωρικός. 'Εχω γνωρίσει στην διάρκεια της ζωής μου ανθρώπους που, αν βρουν ακροατή που πιστεύουν ότι τους παρακολουθεί, μπορούν να του μιλάνε με τις ώρες, χωρίς να κουράζονται ποτέ. 'Ενας τέτοιος τύπος είναι και ο Θόδωρος Τσουβαλάκης που έχω ξαναναφέρει και με τον οποίο γνωρίστηκα στις φυλακές Αίγινας το 1978. Εκεί αυτός βρισκόταν από το 1977, μετά από μια απόπειρα ληστείας τράπεζας που έκανε με τον αδελφό του Νίκο. Η ληστεία αυτή απέτυχε από την μια λόγω της βίαιας αντίδρασης των υπαλλήλων της τράπεζας και του

κόσμου της γειτονιάς όπου βρισκόταν η τράπεζα, και από την άλλη λόγω της απροθυμίας των δύο αδελφών να σκοτώσουν. Η ληστεία αυτή έγινε στις 19 Αυγούστου 1977, δηλ. σχεδόν πριν 10 ακριβώς χρόνια, κι ο αδελφός του βρίσκεται ακόμα στην φυλακή για την ληστεία αυτή, χωρίς να έχει καταφέρει να του παρασχεθεί κάποιο από τα "ευεργετήματα" που δικαιούται σαν κρατούμενος, παρόλο που πέρυσι το καλοκαίρι έκανε επί δύο περίπου μήνες απεργία πείνας και πολλοί επώνυμοι και ανώνυμοι του συμπαρασταθήκανε. Σε ανθρώπους που απείλησαν κάποτε τους ιερούς ναούς του χρήματος, τις τράπεζες, το κράτος δείχνει το πιο αποτρόπαιο απ' όλα τα πρόσωπά του. Αυτό έκανε και με τον Θόδωρο Βενάρδο, που στην διάρκεια της φυλάκισής του αναδείχτηκε σε λαϊκό ήρωα, μέχρι που τον οδήγησε μέχρι τον θάνατο. Με τον Θόδωρο Τσουβαλάκη υπήρξαμε πολύ φίλοι για αρκετά χρόνια. Με συνδέουν μαζί του σπάνιες εμπειρίες που ζήσαμε μαζί.

Παρασκευή 14 Αυγούστου 1987

Οι εφημερίδες δεν γράφουν τίποτα για το τί απόγινε με τον Μαραγκάκη. Τουλάχιστον η "Ελευθεροτυπία" που παίρνουμε τις περισσότερες φορές. Αυτή η αποσπασματικότητα της πληροφόρησης, που αποτελεί πάγια τακτική των Ελληνικών εφημερίδων, συντελεί στο να παραμένει το κοινό πάντα με ανολοκλήρωτη ενημέρωση για το τί συμβαίνει γύρω του, έτσι ώστε, όταν ποτέ θελήσει να επέμβει μέσα στην κοινωνική πραγματικότητα, να έχει πάντα ανάγκη από τις συμβουλές της ελίτ. Η ελίτ μονοπωλεί την ολοκληρωμένη ενημέρωση και μ' αυτόν τον τρόπο μπορεί πάντα να προλαβαίνει αυτούς που επιχειρούν να αμφισβητήσουν την δυνατότητά της να παραμένει πάντα ελίτ. Εγώ, για παράδειγμα, για να μάθω τί συμβαίνει στον Μαραγκάκη, ώστε να βγάλω τα απαραίτητα συμπεράσματα για την τακτική των στρατοκρατών σ' αυτό το θέμα, θα πρέπει να τρέξω από πίσω από τον δικηγόρο του ή τους οικολόγους που του συμπαραστέκονται, είτε με δέχονται, είτε όχι. Δηλαδή, θα πρέπει να μπω σε κάποιο κύκλωμα και να αποδεχτώ τις λειτουργίες αυτού του κυκλώματος. Στην προσπάθειά μου να αποφύγω την ανάμιξη σε κυκλώματα, καταλήγω να μένω ανενημέρωτος και για τα πιο ενδιαφέροντα για μένα γεγονότα.

Μέχρι το απόγευμα έγραφα στο ημερολόγιο. Υπάρχουν τόσα πολλά που θέλω να πω, κι είναι τόσο αργός ο ρυθμός που γράφω, που πρέπει να είμαι συνέχεια με τη γλώσσα έξω, προσπαθώντας να προλάβω τις εξελίξεις. Και επειδή και στο διάβασμα είμαι πολύ αργός, ενώ ταυτόχρονα υπάρχουν πάντα πολλά βιβλία που θέλω να διαβάσω, καταλήγω να περνάω ένα μεγάλο μέρος της ζωής μου διαβάζοντας, με αποτέλεσμα να μην προλαβαίνω να κάνω πολλά άλλα πράγματα που θέλω. Τώρα που γράφω, δεν προλαβαίνω να διαβάσω από την εφημερίδα τίποτα άλλο παρά μόνο τους τίτλους των άρθρων. Βέβαια, αν πρόκειται για ζητήματα που μ' ενδιαφέρουν άμεσα, κάθομαι και διαβάζω ολόκληρα τα άρθρα. Αλλά ευτυχώς τέτοια περιέχει ελάχιστα κάθε τεύχος εφημερίδας. Ευτυχώς που η Σοφία διαβάζει πιο συστηματικά τις εφημερίδες και έτσι μ' ενημερώνει για ό,τι

σημαντικό έχει διαφύγει της προσοχής μου.
Αργά το απόγευμα ήρθε ο αδελφός μου και μου πήρε την πίεση. Απ' ό, τι δείχνουν οι μετρήσεις έχει επανέλθει στα φυσιολογικά επίπεδα. Υπάρχει μόνο κάποια ταχυκαρδία, που όμως δεν με απασχολεί, γιατί πιστεύω πως θα περάσει κι αυτή με τον καιρό. Το πρόβλημα της ταχυκαρδίας το έχω αντιμετωπίσει και στο παρελθόν μετά από απεργίες πείνας. Τότε με είχαν στείλει από το Νοσοκομείο Κρατουμένων στο Νοσοκομείο "Αλεξάνδρα" για εξετάσεις στο θυρεοειδή. Σ' όλη τη διάρκεια της μεταγωγής, ακόμα και μέσα στην κλούβα, μου είχανε χειροπέδες. Θέλανε να φοράω τις χειροπέδες ακόμα και την ώρα που θα μου έπαιρναν αίμα για εξέταση στο "Αλεξάνδρας". Είχα ζητήσει τότε από τους γιατρούς να διαμαρτυρηθούν. 'Ομως αυτοί, όπως κάνουν συνήθως με τους ασθενείς που δεν τους δίνουν φακελάκι, με γράφανε στα παλιά τους τα παπούτσια. Ευτυχώς που τελικά εκεί που δεν συγκινήθηκαν οι γιατροί, συγκινήθηκε ο επικεφαλής των μπάτσων που με συνοδεύανε και έτσι μου τις βγάλανε τις χειροπέδες για ένα λεπτό. Αφού με γυρίσανε στο Νοσοκομείο Κρατουμένων και περάσανε δεκαπέντε περίπου μέρες, το "Αλεξάνδρα" με ξαναζήτησε για εξέταση. 'Ομως, αυτή τη φορά, δεν ανέχτηκα να μου φοράνε χειροπέδες μέσα στην κλούβα, ειδικά σε μένα, γιατί στους άλλους κρατούμενους δεν το κάνανε, και εφόσον ο μπάτσος δεν δεχότανε να με μεταφέρει χωρίς χειροπέδες μέσα στην κλούβα, δεν πήγα και εγώ στο "Αλεξάνδρα". 'Ετσι το πράγμα έμεινε στη μέση.
Το βράδυ ήρθε στο σπίτι ο καλός μας φίλος που μας κρατούσε συντροφιά στη διάρκεια της προετοιμασίας μου για ν' αντιμετωπίσω τους στρατοκράτες. Αυτή τη φορά μπορέσαμε και πραγματοποιήσαμε αυτό που πριν τις 10 Αυγούστου δεν ήθελαν αυτός και η Σοφία να το κάνουν μόνοι τους. Δηλαδή, ήπιαμε μερικά ούζα με τον απαραίτητο μεζέ και είπαμε δυό κουβέντες σαν άνθρωποι. Σε κάθε τέτοια φάση το μυαλό μου γυρνάει στο παρελθόν και μου 'ρχονται στο νου οι στιγμές που δεν μου επιτρέπανε να είμαι και γω άνθρωπος, σαν όλους τους ανθρώπους, αλλά είχαν την απαίτηση να με μεταχειρίζονται σαν ζώο.

Σάββατο 15 Αυγούστου 1987

Σήμερα επιτέλους τελείωσα με τις καταγραφές για τις προηγούμενες μέρες στο ημερολόγιο. 'Ετσι, από δω και πέρα, οι καταγραφές μπαίνουν στον ρυθμό που είχαν, πριν αναγκαστώ να τις διακόψω λόγω εξάντλησης. Θα προσπαθήσω να γεμίζω την κάθε μέρα μου με κάτι ενδιαφέρον, ώστε το ημερολόγιο να μη γίνεται σε κανένα σημείο ανιαρό για τους μελλοντικούς αναγνώστες του. Εννοείται ότι για μένα το ημερολόγιο δεν γίνεται ποτέ ανιαρό, εφόσον προσπαθώ να εφαρμόζω πάντα στη ζωή μου, όσο βέβαια μπορώ, το να ζω την κάθε μέρα μου σαν να είναι η τελευταία μέρα της ζωής μου.
Το μεσημέρι πήγαμε στο σπίτι του αδελφού μου, όπου είχαμε να πάμε πάνω από μήνα, δηλ. προτού να αρχίσω το ημερολόγιο. Αν και δεν επισκεπτόμαστε συχνά αυτό το σπίτι, μολονότι δεν είναι μακριά

από κει που μένουμε εμείς, πάντα διατηρεί κάτι που με τραβάει, γιατί δίνει την εντύπωση μιας άνεσης που σίγουρα δεν χαρακτηρίζει την ζωή μας. Ψηλά στην Πεντέλη, μέσα στο δάσος της, δίπλα σε μια πηγή που αναβλύζει πάντα δροσερό νερό, σε περιβάλλον ήσυχο και καθαρό από καυσαέρια, αιθαλομίχλες κλπ., αποτελεί ιδανικό χώρο για περισυλλογή και πνευματική εργασία. Βέβαια στο σπίτι αυτό, που δεν είναι ακριβώς σπίτι αλλά διαμέρισμα πολυκατοικίας, ο αδελφός μου μένει με νοίκι και σε καμιά περίπτωση δε μπορεί να ισχυριστεί κανείς ότι οι υπόλοιποι κάτοικοι της πολυκατοικίας αποτελούν "πνευματικό περιβάλλον". Είναι τυπικοί νεόπλουτοι, που κουβαλάνε μέσα τους όλη τη σχετική ηθική φτώχεια και πνευματική μιζέρια. 'Ομως η διαμόρφωση του χώρου δεν σε αναγκάζει να τους τρως συνέχεια στη μάπα, όπως συμβαίνει σε άλλα προάστια ή συνοικίες της Αθήνας. Και ευτυχώς που ο αδελφός μου και η κοπέλα με την οποία είναι παντρεμένος δεν αφήνουν ανεκμετάλλευτες τις δυνατότητες που τους παρέχει αυτό το περιβάλλον. Αυτός μελετάει τα τελευταία μαθήματα που του έχουν απομείνει για να τελειώσει την Ιατρική και η κοπέλα ασχολείται με γραφική δουλειά, επαγγελματικά. 'Οταν επισκέπτομαι αυτό το σπίτι μετά από μακρόχρονες και δυσάρεστες περιπέτειες, αισθάνομαι λες και οι περιπέτειες αυτές ανήκουν σ' ένα απόμακρο παρελθόν.

Η σημερινή ήταν μια από τις μέρες του χρόνου που κάθε πολιτισμένος και ευαίσθητος άνθρωπος επιδιώκει να μείνει, όσο το δυνατόν, πιο μακριά από το πλήθος και τους χώρους, όπου αυτό συνωστίζεται για να προβεί σε υστερικές εκδηλώσεις, κάτω από τα ικανοποιημένα και γεμάτα αυταρέσκεια βλέμματα των ανθρωποβοσκών του. Είναι διπλή γιορτή: Γιορτάζει η εκκλησία και ο στρατός που παραμένουν, σαν θεσμοί, αχώριστοι, σ' όλην σχεδόν την διάρκεια της ιστορίας της ανθρωπότητας. Το ραδιόφωνο, η τηλεόραση κι όλα τα μαζικά μέσα ενημέρωσης κυριαρχούνται από την παρουσία και τον κομπασμό των παπάδων, των καραβανάδων, των μπάτσων και των πολιτικών. Οι παπάδες γιορτάζουν τον θάνατο (κοίμηση, όπως την λένε) της Παναγίας και οι στρατιωτικοί, οι μπάτσοι κι οι πολιτικοί γιορτάζουν την έναρξη του Δεύτερου Παγκόσμιου Πόλεμου για την Ελλάδα, με τον τορπιλισμό του αντιτορπιλικού (ή θωρηκτού, δεν θυμάμαι γιατί δεν μ' ενδιαφέρει τι ακριβώς ήταν) "'Ελλη" στο λιμάνι της Τήνου, το Δεκαπενταύγουστο του 1939. Βέβαια, επίσημα η Ελλάδα μπήκε στον πόλεμο στις 28 Οκτώβρη 1940. Και αυτήν επίσης την επίσημη έναρξη του πολέμου για την Ελλάδα, οι στρατιωτικοί, οι πολιτικοί κι οι παπάδες την γιορτάζουν με την ανάλογη επισημότητα και μεγαλοπρέπεια. Οι γιορτές του θανάτου, οι λεγόμενες "εθνικές" γιορτές, ήταν πάντα για τους 'Ελληνες κάτι στο οποίο τους υποχρεώνουν να συμμετέχουν και να εξοικειώνονται μ' αυτό από τα πρώτα, κιόλας, παιδικά τους χρόνια. Παπάδες με καντήλια, θυμιατήρια, λάβαρα και εικόνες παρελαύνουν θριαμβευτικά στους δρόμους, πίσω τους στρατοκράτες, μπάτσοι και πολιτικοί με βήμα κυριάρχου, πιο πίσω παιδιά του δημοτικού και του γυμνασίου ντυμένα καραγκιοζίστικα ή ισοπεδωμένα μέσα στην ομοιόμορφη εμφάνιση που επιβάλλεται στις φασιστικές νεολαίες, πιο πίσω μάζες λαού, και στα πλευρά του όλου θιάσου στρατιώτες πάνοπλοι, ή

μπάτσοι, να σπρώχνουν προς τα πίσω υστερικά πλήθη λαού, που προσπαθούν να αγγίξουν τον κύριο όγκο της παρέλασης, όπως τα μερμήγκια που μαζεύονται κατά χιλιάδες γύρω από το πτώμα ενός μεγάλου εντόμου. Μέσα σε τέτοιες θορυβώδεις εκδηλώσεις μαζικής παράνοιας, τα παιδιά μαθαίνουν να μην είναι τίποτα παραπάνω από ασήμαντα μικροσκοπικά εξαρτήματα ενός τεράστιου, χαοτικού και παντοδύναμου μηχανισμού. 'Οποιο από τα παιδιά αυτά επιχειρήσει να ξεχωρίσει από την μάζα βρίσκεται αμέσως αντιμέτωπο με, και συνθλίβεται τελικά από, τις συμπληγάδες πέτρες που αποτελούν οι θεσμοί πατρίς-θρησκεία-οικογένεια.

Κυριακή 16 Αυγούστου 1987

Μια ακόμη Κυριακή, όπως σχεδόν όλες οι άλλες για μας. Παρόλο που κι αυτήν την Κυριακή την περάσαμε κλεισμένοι μέσα στο σπίτι, εκτός από το βράδυ που πήγαμε στο σπίτι του καλού μας φίλου, δεν μας φάνηκε και τόσο πληκτική γιατί, μετά από τα τελευταία γεγονότα που μας κούρασαν τόσο πολύ, είχαμε κάποια ανάγκη για ξεκούραση. Ξεκούραση "μετά την μάχη". Γιατί, όπως και να' χει, δώσαμε μια μάχη και την κερδίσαμε, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι κερδίσαμε τον πόλεμο. Υπάρχει ένα ευχάριστο συναίσθημα που δοκιμάζει κανείς μετά το τέλος μιας από τις προσπάθειές του να αποκτήσει τον έλεγχο πάνω στη ζωή του, όταν αυτή η προσπάθεια έχει πετύχει. Το συναίσθημα ότι δεν είναι αριθμός αλλά διαθέτει κάποια προσωπικότητα, που τον κάνει να διαφέρει από το πλήθος. 'Οταν, μάλιστα, οι προσπάθειές του να ελέγξει την ζωή του τον φέρνουν σε σύγκρουση με την αδικία, την καταπίεση, την εκμετάλλευση και την πολιτιστική υπανάπτυξη, δεν αισθάνεται μόνο σαν προσωπικότητα αλλά και σαν μέλος ενός πλατύτερου κοινωνικού κινήματος ενάντια σε απάνθρωπες μορφές εξουσίας, ενός κινήματος που δεν περιορίζεται ούτε από σύνορα, ούτε από το χρώμα του δέρματος, την φυλή, το φύλο ή την ηλικία, αλλά είναι πάντα και παντού παρόν μέσα στις σχέσεις των ανθρώπων. Δεν πιστεύω ότι, για να αγωνιστεί κανείς ενάντια στα εγκλήματα του κράτους ή της κοινωνίας, χρειάζεται να ανήκει, αναγκαστικά, σε κάποια οργανωμένη κοινωνική ομάδα. Υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που δεν ανήκουν πουθενά, ή τουλάχιστον δεν τους υπερασπίζεται κάποια κοινωνική ομάδα, κι όμως, επειδή δεν μπορούν να αντέξουν τις αδικίες, τις ταπεινώσεις και τους εξευτελισμούς, βρίσκονται κάθε τόσο σε σύγκρουση με διάφορους θεσμούς, χωρίς να διεκδικούν παράσημα επαναστατικότητας από κανέναν. Τέτοιους ανθρώπους θα συναντήσει κανείς και έξω από τα γραφεία των νευρολόγων-ψυχιάτρων του στρατού και έξω από τα γραφεία των Επιτροπών Απαλλαγών και μέσα στις φυλακές, στρατιωτικές ή πολιτικές, και στους δρόμους όταν γίνεται κάποια αυθόρμητη, κι όχι προγραμματισμένη από κόμματα, συνδικάτα, φοιτητικούς συλλόγους κλπ., διαδήλωση. Αυτοί οι άνθρωποι που μολονότι είναι χιλιάδες, παραμένουν πάντα ανώνυμοι, είναι αυτοί που φτιάχνουν την ιστορία. Μπορεί να μην ξεχωρίζουν εύκολα από το πλήθος και να μην μπορεί κανείς να αντιληφθεί εύκολα την ύπαρξή τους. 'Ομως ο καθένας τους, μέσα

του, φέρνει μια ολόκληρη προσωπική ιστορία, που αν δεν καταγράφεται στα βιβλία και δεν γίνεται πλατύτερα γνωστή, αυτό δεν σημαίνει ότι δεν κρύβει τεράστιο ενδιαφέρον και δεν έχει καθοριστική σημασία για την ιστορική εξέλιξη. Απλά η ιστορία καταγράφεται από τα αφεντικά και από τους υπηρέτες τους διανοούμενους. Κι αυτοί ποτέ δεν αναγνώρισαν, ούτε θα αναγνωρίσουν, το δικαίωμα των δούλων τους να γράφουν ιστορία. Γι αυτό και πίσω από κάθε σημαντικό ιστορικό γεγονός αναζητούν πάντα την ύπαρξη "ηγεσιών" που κατ' αυτούς παίζουν τον ρόλο του κινητήριου μοχλού της ιστορίας.

Δευτέρα 17 Αυγούστου 1987

Μια βδομάδα πέρασε από τις κρίσιμες μέρες του πρώτου δεκαημέρου του Αυγούστου, μια βδομάδα που, αν και κανένα από τα υπάρχοντα προβλήματά μας δεν λύθηκε οριστικά, μας έδωσε την ευκαιρία να πάρουμε μια "ανάσα". Κι εμένα μου έδωσε την ευκαιρία να ενημερώσω το ημερολόγιο που, όπως έχω ξαναπεί, δεν θ' αφήσω να γίνει ανιαρό. Και σήμερα, για μια ακόμη φορά, αποδείχτηκε ότι δεν χρειάζεται και μεγάλη προσπάθεια από μέρους μου για να μη γίνει κάτι τέτοιο. Και εγώ και η Σοφία βαλλόμαστε, θα μπορούσα να πω, από συνεχή διασταυρούμενα πυρά από μέρους της κοινωνίας και ζούμε, θέλοντας και μη, έναν κοινωνικό πόλεμο, που λίγο-πολύ περνάει απαρατήρητος από το κοινωνικό μας περιβάλλον. 'Ενα τέτοιο περιστατικό, του κοινωνικού αυτού πολέμου, υπήρξε και η σημερινή επίσκεψη της σπιτονοικοκυράς μας που, ούτε λίγο ούτε πολύ, μας είπε να τα μαζεύουμε από το σπίτι που μας νοικιάζει και να του δίνουμε, γιατί και καλά, επειδή πέθανε ο πατέρας της, θέλει να φέρει την μάνα της για να μείνει. Κι όμως η σπιτονοικοκυρά μας μένει σε πεντάρι ρετιρέ και δίπλα στο πεντάρι διαθέτει και γκαρσονιέρα. Και στην πολυκατοικία που μένουμε, όλα τα διαμερίσματα είναι δικά της. 'Ομως αυτή διάλεξε εμάς για να διώξει, παρόλο που πάντα ήμασταν εξαιρετικά τυπικοί μαζί της και, ό,τι χρήματα μας ζήτησε για διάφορες επισκευές σε κοινόχρηστους χώρους, που έκανε χωρίς να μας ρωτήσει προηγούμενα, εμείς της τα δώσαμε, χωρίς δεύτερη κουβέντα. Και δεν έχουμε κλείσει ούτε τέσσερα χρόνια σ' αυτό το διαμέρισμα, που το βρήκαμε μετά από πολύ ψάξιμο, όταν μας αναγκάσανε να φύγουμε από το προηγούμενο σπίτι που νοικιάζαμε. Και όσο μένουμε σ' αυτό το διαμέρισμα, ποτέ δεν δώσαμε λαβή ούτε στους γειτόνους μας ούτε στην σπιτονοικοκυρά, για να μας κάνουν κάποια παρατήρηση.

Από τότε που βγήκαμε από την φυλακή, εδώ και πεντέμισυ χρόνια, μας έχουν αναγκάσει ν' αλλάξουμε τέσσερα σπίτια και, κάπου, αρχίζουμε να αισθανόμαστε σαν ανεπιθύμητοι νομάδες. Είναι ιδιαίτερα εξοργιστική αυτή η συμπεριφορά των ιδιοκτητών απέναντί μας, εξαιτίας του γεγονότος ότι εμείς είμαστε από τους λίγους ανθρώπους που πάντα προσπαθούν να "μην δίνουν δικαιώματα". Οι ιδιοκτήτες πάντα εκλαμβάνουν την ευγένειά μας για αδυναμία, και ίσως για κουταμάρα, και γι αυτό είναι πάντα αμείλικτοι μαζί μας. 'Εχουν μάθει να περιποιούνται με τον καλύτερο τρόπο τους

παλιανθρώπους που κάνουν ό,τι γουστάρουν, επειδή αισθάνονται σαν φορείς εξουσίας, και από την άλλη μεριά να φέρονται με τον χειρότερο τρόπο σ' αυτούς που, λόγω της ηθικής δόμησης της προσωπικότητάς τους, είναι πάντα ευγενικοί, διακριτικοί και καλόβολοι. Το να είσαι πολιτισμένος στην Ελλάδα, σε κάνει να θεωρείσαι από τους 'Ελληνες εύκολο θύμα. Και εγώ και η Σοφία είναι δύσκολο να επιβιώσουμε σε μια κοινωνία καθαρμάτων, όσο αρνούμαστε να γίνουμε και μεις καθάρματα. Παρ' όλα αυτά, δεν έχουμε σκοπό να επιβεβαιώσουμε και μεις με την συμπεριφορά μας, ότι ευγενικός και πολιτισμένος σημαίνει εύκολο θύμα. 'Εχουμε συνείδηση των δικαιωμάτων μας και δεν θ' αφήσουμε ποτέ να μας τσαλαπατούν αδιαμαρτύρητα. Κι ας έχουν οι εκμεταλλευτές υπάνθρωποι όλο τον κατασταλτικό μηχανισμό με το μέρος τους. Η ιστορία μας δείχνει ότι δεν φοβηθήκαμε ποτέ να έρθουμε σε σύγκρουση μ' αυτόν τον κατασταλτικό μηχανισμό, όταν ξέραμε ότι έχουμε το δίκιο με το μέρος μας. Δεν θέλουμε κι εμείς να παραμείνουμε σ' αυτό το σπίτι, αφού μας διώχνουν, αλλά θα φύγουμε όταν μπορέσουμε, κι όχι όποτε αρέσει στους ιδιοκτήτες να μας πετάξουν έξω.

'Ετσι, σ' όλα τ' άλλα άλυτα προβλήματα, που καθιστούν την επιβίωσή μας προβληματική, σήμερα προστέθηκε και το πρόβλημα της στέγης. Μια ζωή προσπαθούμε να βάλουμε τα πράγματα σε κάποια τάξη, και μια ζωη έρχονται οι διάφοροι βολεμένοι που πατάνε επί πτωμάτων και μας την χαλάνε. Αλλά, όπως και το σκυλί του Παυλώφ, μετά από μια σειρά ερεθισμάτων που του αφήνουν πάντα προσδοκίες απραγματοποίητες, τελικά παύει ν' αντιδράει σ' αυτά, έτσι και 'γω παύω να δίνω πολλή σημασία σε τέτοιες συνεχείς κι επαναλαμβανόμενες αναποδιές και δεν κάνω τη χάρη στους ποικιλώνυμους εχθρούς μας να χάσω τον έλεγχο πάνω στο μυαλό μου. Αν νομίζουν ότι θα μας σπάσουν αυτοί τα νεύρα, έχουν κάνει μεγάλο λάθος. Εμείς θα τους τα σπάσουμε.

Τρίτη 18 Αυγούστου 1987

Σαν να μην έφταναν όλα αυτά τα θλιβερά γεγονότα του τελευταίου καιρού, σήμερα ήρθε να προστεθεί και το πιο χοντρό, το πιο θλιβερό, το πιο φρικιαστικό κι ανατριχιαστικό απ' όλα:

Ο Παναγιώτης Γαγγλίας, ο άνθρωπος που όσο βρισκόμαστε μαζί στην φυλακή, κατάφερνε πάντα να μας δίνει θάρρος και να μας κάνει ν' αντιμετωπίζουμε τις πιο απάνθρωπες συνθήκες με το χαμόγελο στα χείλη, ο άνθρωπος που υπήρξε ο μόνος κρατούμενος που δέχτηκε να επιβεβαιώσει στο δικαστήριο, που έγινε ενάντια στον Διευθυντή, τον Αρχιφύλακα, σ' έναν Υπαρχιφύλακα και τρεις φύλακες των φυλακών Κορυδαλλού, τον άγριο ξυλοδαρμό απ' αυτούς εμένα, του Γιάννη Σκανδάλη και του Κυριάκου Μοίρα, μολονότι εκείνη την εποχή παρέμενε σαν κρατούμενος στα χέρια των δεσμοφυλάκων και ήξερε κι ότι το δικαστήριο, που πάντα σε τέτοιες περιπτώσεις είναι στημένο, θα τους αθωώσει, ο άνθρωπος που βρισκόταν πάντα στην πρώτη γραμμή του αγώνα για τα δικαιώματα των κρατουμένων, πρώτος και στον κατάλογο των κρατουμένων που υπογράφουν το κείμενο

διαμαρτυρίας για τις φριχτές συνθήκες που επικρατούσαν στο Νταχάου της Κέρκυρας, συνθήκες που στις 6 Φεβρουαρίου 1987 οδήγησαν τους κρατούμενους στην εξέγερση και στο κάψιμο αυτού του κολαστηρίου, ο άνθρωπος που υπήρξε ο μόνος που κατάφερε να καταδικαστεί ο Αρχιφύλακας του Ψυχιατρείου Κρατουμένων Κορυδαλλού Γιώργος Ευθυμίου σε εφτά χρόνια φυλακή για εμπόριο ναρκωτικών προς τους κρατούμενους, ο άνθρωπος που από το 1981 μέχρι το 1987 έκανε τις περισσότερες αναφορές στο υπουργείο Δικαιοσύνης, τις περισσότερες μηνύσεις και τις περισσότερες καταγγελίες με γράμματα στις εφημερίδες, για τα εγκλήματα που διαπράττει το κράτος μέσα στις φυλακές, ο άνθρωπος που πρόσφερε τα πιο πολλά στον αγώνα για την ελευθερία, την ισότητα και την αξιοπρέπεια του ανθρώπου μέσα στους πιο απάνθρωπους και εγκληματικούς θεσμούς, τις φυλακές και τα ψυχιατρεία, ΔΕΝ ΖΕΙ ΠΙΑ.

Κατεβαίνοντας το πρωί στην Αθήνα για δουλειές, είδαμε έκπληκτοι, η Σοφία και 'γω, στις πρώτες σελίδες των εφημερίδων το πρόσωπο του Παναγιώτη κι από κάτω την επεξήγηση ότι σ' αυτόν ανήκει το πτώμα που αποκαλύφθηκε τεμαχισμένο και μέσα σε σακούλες σε μια χαράδρα στον Αχλαδόκαμπο, από κάποιον βοσκό, εξαιτίας της δυσοσμίας που ανέδιδε. Δεν μπορούσαμε να πιστέψουμε στα μάτια μας. Πώς ένας άνθρωπος σαν τον Παναγιώτη, που ήταν τέρας ευφυΐας, πώς ένας άνθρωπος σαν τον Παναγιώτη που πάντα πρόσεχε και οργάνωνε με τον καλύτερο τρόπο και το πιο μικρό του βήμα, ένας άνθρωπος που μπροστά του η κοινωνία και το κράτος φαινόντουσαν τόσο ξεκάθαρα σαν σ' ακτινογραφία, πώς αυτός που θεωρούσαμε ικανό να ανταπεξέρχεται και στις πιο αδιέξοδες καταστάσεις, πώς μπόρεσε και έπεσε στην τρομερή παγίδα που του στήσανε οι εγκληματίες που ασκούν ανενόχλητοι έλεγχο στις φυλακές, τα δικαστήρια και την αστυνομία; Δεν πρόλαβε να κλείσει ούτε ένα μήνα έξω από τις φυλακές (αποφυλακίστηκε στις 9 Ιουλίου μετά από τρία χρόνια που διάρκεσε η τελευταία φυλάκισή του) και οι μαφιόζοι, που λυμαίνονται τους κατασταλτικούς αυτούς θεσμούς του κράτους, τον τράβηξαν κάπου, όπου τον δολοφόνησαν με απανωτές τσεκουριές στο κεφάλι, κόψανε το πτώμα του σε κομμάτια, τα βάλανε σε σακούλες και πήγανε και τα πετάξανε σ' ένα απόμερο σημείο στον Αχλαδόκαμπο που βρίσκεται στη διαδρομή 'Αργους-Τρίπολης. Το έγκλημα πρέπει να έγινε πριν δυο βδομάδες περίπου.

Ο τρόπος που επιλέξανε να τον δολοφονήσουνε ήταν πολύ καλά προμελετημένος. Μια τόσο ιδιαζόντως ειδεχθής δολοφονία του ηγέτη του κινήματος των φυλακισμένων για τ' ανθρώπινα δικαιώματά τους, αποτελεί το καλύτερο φόβητρο και την πιο αποτελεσματική προειδοποίηση για όσους φυλακισμένους επιχειρούν, ή σκέπτονται να επιχειρήσουν, να αμφισβητήσουν το δικαίωμα των μπάτσων να συλλαμβάνουν, των δικαστών να καταδικάζουν και των δεσμοφυλάκων να εξοντώνουν τους ανθρώπους που αρνούνται να υποταχτούν στην υπάρχουσα κοινωνική διευθέτηση, όπου τα αφεντικά και τα μαντρόσκυλά τους πατούν πάνω στο πτώμα του οποιουδήποτε, προκειμένου να ικανοποιήσουν και τις πιο βρώμικες και σαδιστικές ορέξεις τους. Κι αυτοί που αποφασίσανε κι εκτελέσανε αυτό το στυγερό έγκλημα, ξέρανε εκ των προτέρων ότι θα αντιμετωπίσουν

όχι μόνο την αδιαφορία της αστυνομίας και των δικαστών, που δεν θα κάνουνε τίποτα για την "εξιχνίαση" του εγκλήματος, αλλά και θα έχουν με το μέρος του και τις εφημερίδες και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, πού, όπως προβλέψανε, παρουσίασαν τον Παναγιώτη σαν σεσημασμένο κακοποιό με βαρύτατο ποινικό μητρώο και πάνω από τριάντα χρόνια δράση.

Αυτό το φοβερό έγκλημα σε βάρος ενός τόσο δικού μας ανθρώπου, που μας είχε εκτιμήσει τόσο πολύ ώστε, μια φορά που ήταν έξω απ' τις φυλακές, μας είχε κάνει το τραπέζι σ' ένα από τα πιο ακριβά και αριστοκρατικά εστιατόρια της Αθήνας, μας συγκλόνισε όσο, σχεδόν, τίποτε άλλο κατά τα τελευταία χρόνια. Δεν ήταν μια δολοφονία που βασίστηκε σε καλλιεργημένες προηγούμενα αδυναμίες του θύματος, όπως ο θάνατος του Σπύρου Κωτρέτσου από ναρκωτικά το 1983, δεν ήταν μια δολοφονία που στηρίχτηκε στην καταρράκωση του ηθικού του θύματος και της πίστης του στην δυνατότητα να είναι ποτέ ελεύθερος, όπως συνέβηκε με τον Θόδωρο Βενάρδο, που τον οδήγησαν στην αυτοκτονία μέσα στις φυλακές Κορυδαλλού το 1984, δεν ήταν μια δολοφονία ενός δεκαπεντάχρονου μαθητή που έτυχε να γίνει αυτός στόχος των πυρών της αστυνομίας μετά από μια σύγκρουση μ' αυτήν, όπως συνέβηκε με την δολοφονία του δεκαπεντάχρονου αναρχικού Μιχάλη Καλτεζά το 1985... 'Ηταν μια προμελετημένη εν ψυχρώ ανθρωποκτονία με την απαραίτητη απόκρυψη του πτώματος ενός λαϊκού αγωνιστή, που δεν υπήρχε κανένας άλλος τρόπος να τον κάνουν να σωπάσει.

Εμείς, λίγο-πολύ, πιστεύαμε ότι τέτοιου είδους φρικτά εγκλήματα, σε βάρος αντιπάλων του απάνθρωπου κοινωνικού καθεστώτος, συμβαίνουν μόνο σε χώρες του τρίτου κόσμου, όπου περπατάς στους δρόμους και βλέπεις πεταμένα τα κατακρεουργημένα πτώματα των επαναστατών που δολοφονούνται από τ' αποσπάσματα θανάτου του στρατού και της αστυνομίας. Κι όμως αποδεικνύεται καθημερινά, ότι για τους πραγματικούς αντιπάλους του εγκληματικού κοινωνικού καθεστώτος, μια αστική δημοκρατία δεν διαφέρει σε τίποτα κι από την πιο κτηνώδη στρατιωτική δικτατορία. Απέναντι στους γνήσιους μαχητές της ελευθερίας όλα τα εξουσιαστικά καθεστώτα είναι το ίδιο απάνθρωπα, αδίστακτα και εγκληματικά. Αλίμονο σ' αυτούς που, όπως εμείς, ενώ έχουν πλήρη συνείδηση του κινδύνου που αντιμετωπίζουν καθημερινά, δεν είναι σε θέση να κάνουν τίποτα αποτελεσματικό για να τον αποτρέψουν.

'Ολη την ημέρα μέχρι το βράδυ εγώ και η Σοφία τριγυρίζαμε μέσα στους δρόμους της Αθήνας χωρίς διάθεση για τίποτα, χωρίς κανένα προσανατολισμό, χωρίς να βρίσκουμε κανενός είδους διέξοδο. Κι οι κοινοί για μας και τον Παναγιώτη γνωστοί να μην βρίσκονται πουθενά. 'Οπως συμβαίνει πάντα, όταν έχει κανένας την ανάγκη τους. Ακόμα και η ημερομηνία που διάλεξε το κράτος για να τον δολοφονήσει ήταν προσεκτικά μελετημένη και επιλεγμένη. 'Ηταν ο Αύγουστος, ο μήνας που οι περισσότεροι δούλοι λείπουν "για διακοπές" και αφήνουν πίσω τους τ' αφεντικά να οργανώνουν ανενόχλητα την καταλήστευσή τους και την εξόντωση των πιο επικίνδυνων, γι αυτά, κοινωνικών ομάδων και ατόμων. Οι δολοφόνοι ξέρανε ότι σε μια τέτοια περίοδο ο Παναγιώτης θα είχε, λίγο-πολύ,

χαμένη την επαφή με τους ανθρώπους που θα μπορούσαν να τον καλύψουν. 'Οπως συνέβηκε και με μένα, όταν χρειάστηκε ν' αντιμετωπίσω τον δολοφονικό μηχανισμό του στρατού.□

Και μ' αυτήν την φρικτή ιστορία πρόβαλε, για μια ακόμη φορά μέσα μας, η έντονη αγανάκτηση και η πικρία για κάποιους "συντρόφους" μας, που ενώ μιλάνε για επανάσταση με τα πιο ωραία λόγια και καυχώνται, γεμάτοι αυταρέσκεια, για τα κατορθώματά τους, αφήνουν πάντα ακάλυπτους στα χέρια του κράτους, όσους βρίσκουν την αρετή και την τόλμη να σηκώσουν κεφάλι απέναντι στον μηχανισμό του οργανωμένου και επίσημου εγκλήματος. Μετά από τέτοια συνταρακτικά γεγονότα χάνουμε κάθε διάθεση να επικοινωνούμε μαζί τους. Χάνουμε κάθε διάθεση γιατί αισθανόμαστε ότι χάνουμε τα λόγια μας, εφ' όσον τα απευθύνουμε σ' ανθρώπους που λίγο-πολύ τρέφονται από το πτώμα της σάπιας κοινωνίας μας και βρίσκουν πάντα μια καταξιωμένη θέση μέσα σ' αυτήν.

Γυρίσαμε το βράδυ στο σπίτι, απ' όπου μας διώχνουν, χωρίς να μπορούμε ακόμη να χωνέψουμε το φρικιαστικό γεγονός αυτής της ημέρας. Και το φωτεινό και περήφανο πρόσωπο του Παναγιώτη να μας κοιτάζει, όπως ένας πολύ δικός μας άνθρωπος, μεσ' απ' όλες τις εφημερίδες που αγοράσαμε για να επιβεβαιώσουμε το απίστευτο γεγονός.

Τετάρτη 19 Αυγούστου 1987

Οι εφημερίδες συνεχίζουν να αφιερώνουν μεγάλο μέρος της αρθρογραφίας τους στον φόνο ενός καφετζή από την αστυνομία μπροστά στο καινούργιο μέγαρο της Ασφάλειας στην λεωφόρο Αλεξάνδρας, έγκλημα που αποτέλεσε το κύριο άρθρο τους χτες. Τίνος να ιδρώσει το μάτι από την "ανεξιχνίαστη" δολοφονία του Παναγιώτη, όταν στην Ελλάδα η αστυνομία μπορεί και σκοτώνει δημόσια πολίτες σαν τον καφετζή, που το μόνο του "αδίκημα" ήταν το ότι ήθελε να επισκεφθεί τον συνεταίρο του που ήταν κρατούμενος στην Ασφάλεια, γιατί δήθεν στο μαγαζί του παίζαν χαρτιά χωρίς άδεια της αστυνομίας; Τον καφετζή τον σκότωσε από το πολύ ξύλο η φρουρά της Ασφάλειας, ώστε να το μάθει όλος ο κόσμος ότι οι μπάτσοι δεν αστειεύονται, και ότι πρέπει να αντιμετωπίζεται με δέος το δεκατριόροφο κτίριο της Ασφάλειας. Κτίριο που για να "στεριώσει" οι μπάτσοι είχαν την δύναμη να προσφέρουν μέχρι και ανθρωποθυσία, όπως, σύμφωνα με την παράδοση, κάνανε παλιά με τα γεφύρια σαν το γεφύρι της 'Αρτας. Βέβαια, μπορούμε να υποθέσουμε ότι αυτός ο καφετζής δεν ήταν και το πρώτο θύμα της αστυνομίας σ' αυτό το κτίριο. 'Ηταν απλά ένα θύμα που η δολοφονία του έπρεπε να δημοσιοποιηθεί. Και μάλλον φροντίσανε οι ίδιοι οι μπάτσοι γι' αυτό, λαμβανομένου υπ' όψη του γεγονότος ότι ο αδελφός του θύματος είναι κι ο ίδιος μπάτσος από την μια, κι από την άλλη από τις ανακατατάξεις που ακολούθησαν την δημοσιοποίηση, σε θέσεις αρχηγών βρέθηκαν άτομα σαν τον Κοκκινάκη, που μέχρι τώρα ήταν αρχηγός των Μ.Ε.Α. (Μονάδων Ειδικών Αποστολών), σώματος που εκπαιδεύεται από τους Αμερικανούς ειδικά για να δέρνει και να σκοτώνει, χωρίς ποτέ να του

ανατίθενται άλλα καθήκοντα. Η ανάδειξη του Κοκκινάκη σε αρχηγό της αστυνομίας όλης της Αττικής ήταν η επίσημη επιβράβευση της αστυνομίας από την κυβέρνηση για την ανθρωποθυσία που οργάνωσε "προς γνώσιν και συμμόρφωσιν" των πολιτών. 'Ετσι άναψε το πράσινο φως και για άλλες τέτοιες "τελετουργικές" ανθρωποθυσίες.

Οι εφημερίδες βιάστηκαν να κλείσουν την υπόθεση της στυγερής δολοφονίας του Παναγιώτη και μόνο η "Ελευθεροτυπία" έγραψε ότι η "έρευνα για τους δολοφόνους" ανατέθηκε σε επαρχιακές αστυνομικές διευθύνσεις, όπως της Κορίνθου, του 'Αργους και της Τρίπολης. Μ' αυτόν τον τρόπο απαλλάσσεται η κάθε αστυνομική διεύθυνση από τις ευθύνες για τις έρευνες και η κάθε μια φορτώνει τις ευθύνες της στην άλλη. 'Ετσι, και τυπικά πια, κανείς δεν είναι αρμόδιος για την "εξιχνίαση" του εγκλήματος. Αχ ρε Παναγιώτη, πού να 'ξερες πόσο εύκολα θ' απαλλασσόντουσαν από την παρουσία σου οι μαφιόζοι που κυβερνάνε την Ελλάδα! Και πού να 'ξερες, ότι το θράσος των δολοφόνων θα ήταν τόσο μεγάλο, ώστε την ίδια μέρα της αποκάλυψης της φρικτής δολοφονίας σου, θα βάζανε εκπομπή στην τηλεόραση, με τον υπουργό Δικαιοσύνης και τους ρουφιάνους του στις φυλακές να καυχώνται ότι σήμερα οι φυλακές είναι καλύτερες από ποτέ άλλοτε και ότι τους φυλακισμένους τους έχουν στα όπα-όπα! Δυστυχώς έγινε κι αυτό χτες: Ο αυτάρεσκος κομπασμός των δολοφόνων για το έγκλημά τους στο απόγειό του.

Κι ο Μαραγκάκης πάλι κλεισμένος στις βάρβαρες και απομακρυσμένες στρατιωτικές φυλακές Καβάλας. 'Ολες αυτές τις μέρες που δεν γράφανε οι εφημερίδες, τον είχανε φυλακισμένο στο πειθαρχείο του στρατοπέδου της Δράμας. Από κει τον βγάλανε για να τον μεταφέρουν στις στρατιωτικές φυλακές Καβάλας, όπου ήταν κλεισμένος όλο το τελευταίο διάστημα πριν τον αποφυλακίσουν. Και τώρα του φορτώσανε πάλι το αδίκημα της "ανυπακοής", αδίκημα για το οποίο τον είχε αθωώσει το στρατοδικείο που τον καταδίκασε σε τέσσερα χρόνια φυλακή. Κι οι 'Ελληνες πολιτικοί, νεολαίοι ή μη, τον γράφουνε κανονικά, εκτός από τους οικολόγους. Ευτυχώς που δεν συμβαίνει το ίδιο και με τους Ιταλούς Ριζοσπάστες (το κόμμα της Τσιτσιολίνας), που έχουν έρθει στην Ελλάδα και κάνουν καμπάνια για την απελευθέρωσή του. Είναι τόσο νεκρή αυτή η χώρα, που έχουμε ανάγκη από τους ξένους να έρχονται να μας ανοίγουν τα μάτια για τις ωμές καταπατήσεις και των πιο στοιχειωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καταπατήσεις που αποτελούν πάγια κατάσταση της πολιτικοκοινωνικής ζωής της χώρας. Αναμφίβολα οι 'Ελληνες θα έπρεπε να ντρέπονται γι αυτό, αλλά αυτά είναι ψιλά γράμματα για μια χώρα, όπου η αδιαντροπιά θεωρείται αξιέπαινη και αξιοζήλευτη απόδειξη ανδρισμού.

Εγώ και η Σοφία, χωρίς να μπορούμε να συνέλθουμε ακόμη από την αποτρόπαιη δολοφονία του Παναγιώτη, κι αηδιασμένοι απ' όλα αυτά που συμβαίνουν γύρω μας, φύγαμε προσωρινά από το σπίτι που μας διώχνουν και ήρθαμε σε μια παραλία της Αττικής, όπου υπάρχει συγγενικό σπίτι για να μείνουμε όσο θέλουμε. Πιστεύουμε ότι στην ησυχία της εξοχής θα μπορέσουμε να αυτοσυγκεντρωθούμε και να καταγράψουμε τις σκέψεις μας, ενώ η θάλασσα είναι ο πιο κατάλληλος χώρος για να ξεπλυθούμε από την λίγδα και την βρωμιά

του σιχαμερού "πολιτισμού" της Ελλάδας.
Ακόμη δεν μπορώ να χωνέψω ότι το κράτος επέλεξε ειδικά τον Παναγιώτη, για να τον βγάλει από την μέση. Και δεν μπορώ να το χωνέψω, γιατί ο Παναγιώτης δεν ήταν από τους ανθρώπους που αναλαμβάνουν ένοπλη δράση για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων τους, επειδή πιστεύουν ότι οποιαδήποτε άλλη μορφή δράσης είναι μάταιη. Το μόνο του "έγκλημα" υπήρξε η επιμονή του να απευθύνεται στην εκτελεστική εξουσία, στους δικαστές και στις εφημερίδες, και να ζητάει να εφαρμοστεί ο νόμος. Με την δολοφονία του τα κυκλώματα έδειξαν σ' όλους, με τον πιο ωμό τρόπο, το πόσο επικίνδυνο είναι για την ίδια τους την ζωή, να ζητάνε από τους φορείς της εξουσίας να βάλουν φραγμό στην βία και την αυθαιρεσία. Κάτι που είχα και εγώ, προσωπικά, την ευκαιρία να διαπιστώσω, όταν η "Δικαιοσύνη" αθώωσε τους ηθικούς και φυσικούς αυτουργούς του βάρβαρου ξυλοδαρμού μέσα στην φυλακή εμένα, του Γιάννη Σκανδάλη και του Κυριάκου Μοίρα.

Πέμπτη 20 Αυγούστου 1987

Καμιά εφημερίδα δεν γράφει πια για τον Παναγιώτη. Τα καθάρματα που τον δολοφόνησαν τρίβουν τα χέρια τους ευχαριστημένα από την αδιαφορία, με την οποία αντιμετώπισαν οι 'Ελληνες, την στυγερή δολοφονία του ηγέτη του κινήματος των φυλακισμένων για ανθρώπινα δικαιώματα. Αλλά όσο και να κάνουν όλοι το κορόιδο τώρα Ο ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΖΕΙ. Η ιστορία θα τον δικαιώσει. Είναι χρέος και ζήτημα υψίστης ηθικής σημασίας για όσους τον γνώρισαν, να μην αφήσουν ο θάνατός του να περάσει έτσι στα παραλειπόμενα της ιστορίας. Για όσους δεν βάζουν το πορτοφόλι τους πάνω από την αλήθεια, ο Παναγιώτης αξίζει πολύ περισσότερο από δεκάδες πολιτικούς, διανοούμενους, επιστήμονες και καλλιτέχνες που κυριαρχούν σήμερα στην πολιτική και κοινωνική ζωή της Ελλάδας. Μπορώ να πω με κάθε βεβαιότητα ότι, όλοι αυτοί, δεν μπορούν και δεν θα μπορέσουν να φτάσουν ποτέ ούτε το μικρό του δαχτυλάκι. Η ζωή του, αλλά κυρίως ο θάνατός του, τον ανέδειξαν σαν έναν από τους λίγους ήρωες που έχει βγάλει ποτέ αυτή η χώρα. Και αυτά δεν είναι καθόλου μεγάλα λόγια. Είναι απλά η αλήθεια, όσο και απίστευτη κι αν φαίνεται. Προκαλώ οποιονδήποτε έχει το θράσος να αμφιβάλλει, να την διαψεύσει. Και ούτε είναι θέμα δημιουργίας ηρώων. Πρέπει επιτέλους να καταλάβουμε ότι υπάρχουν σήμερα στα χέρια της εξουσίας γνήσιοι αγωνιστές της ελευθερίας που η ζωή τους βρίσκεται σε άμεσο κίνδυνο. Ενδεικτικά αναφέρω τον Γιάννη Πετρόπουλο που βρίσκεται κλεισμένος στις φυλακές της Πάτρας, τον Χάρη Τεμπερεκίδη που βρίσκεται κλεισμένος στο Νταχάου της Κέρκυρας, τον Χρήστο Ρούσσο που βρίσκεται κλεισμένος στις φυλακές Κορυδαλλού. Αυτές οι αξιοθαύμαστες προσωπικότητες, αυτοί οι ήρωες των καταπιεσμένων, παλεύουν, με χριστιανική πολλές φορές αυταπάρνηση, ενάντια σ' ένα πάνοπλο και αδίστακτο κράτος, για να φέρουν στο φως τα εγκλήματα που διαπράττουν κάποιοι δεσμοφύλακες, μπάτσοι και δικαστές, μέσα στις φυλακές, και να αναγνωριστεί, επιτέλους, στους κρατούμενους ότι είναι άνθρωποι, κι όχι

αντικείμενα για την ικανοποίηση του σαδισμού του κράτους και της κοινωνίας. Το πόσο επικίνδυνοι είναι για τα συμφέροντα των καταπιεστών και των εκμεταλλευτών φαίνεται από το πόσο γρήγορα φθάνουν στην κορυφή της δημοσιότητας, όποτε κατορθώσουν να εκφραστούν. 'Οπως έγινε με τους Πετρόπουλο-Τεμπερεκίδη, όταν απέδρασαν απ' το Νταχάου της Κέρκυρας και όταν, στις 6 Φεβρουαρίου 1987, οι κρατούμενοι της Κέρκυρας εξεγέρθηκαν και έκαψαν το διοικητήριο-καρδιά του ανθρωποφάγου τέρατος που λέγεται Κλειστή Φυλακή Κέρκυρας. 'Οπως έγινε με τον Χρήστο Ρούσσο, που στη διάρκεια της μεγάλης απεργίας πείνας του (15 Νοέμβρη 1986 - τέλος Ιανουαρίου 1987) η Αθήνα γέμισε χιλιάδες διαδηλωτές που διαδήλωναν για να του συμπαρασταθούν, και στα Προπύλαια του πανεπιστήμιου της Αθήνας έκαναν απεργία πείνας 15 και πλέον άτομα, με πολλούς επώνυμους μεταξύ τους, με μοναδικό αίτημα την παρεμπόδιση της εξόντωσής του. Κάτι πρωτοφανές για την μετά την μεταπολίτευση του 1974 Ελληνική πραγματικότητα. Είτε το θέλουν είτε όχι όλοι αυτοί οι βολεμένοι μέσα στα καταναλωτικά σκατά, οι φυλακές της Ελλάδας είναι ένα ηφαίστειο έτοιμο να εκραγεί. Και θα εκραγεί κάποτε, όσο και αν το κράτος μεταχειρίζεται κάθε μορφής βία για να το εμποδίσει. Θεσμοί και καθεστώτα που στηρίζονται στο αίμα των θυμάτων τους, που το χύνουν όσο πιο σπάταλα μπορούν, αργά ή γρήγορα καταρρέουν. 'Οπως κατέρρευσε η αιματοβαμμένη βασιλεία του Σάχη στην Περσία, όπως κατέρρευσε το αιμοσταγές καθεστώς του Σομόζα στην Νικαράγκουα, όπως κατέρρευσε το ρατσιστικό καθεστώς του Γιαν Σμιθ στη Ροδεσία, όπως καταρρέει το ρατσιστικό καθεστώς του άπαρτχαϊντ στην Νοτιοαφρικανική 'Ενωση, για να αναφερθούμε στις πιο πρόσφατες ήττες του διεθνούς συστήματος καταπίεσης και καταλήστευσης. Αυτό που δεν μπορούν να καταλάβουν οι δικαστές, οι δεσμοφύλακες και οι μπάτσοι στην Ελλάδα, είναι ότι τα παραπάνω καθεστώτα ήταν σε θέση να χρησιμοποιήσουν και χρησιμοποίησαν πολύ περισσότερη βία και αδικία απ' ότι είναι σε θέση να χρησιμοποιήσουν αυτοί, ή θα είναι ποτέ σε θέση να χρησιμοποιήσουν. Κι ας οπλίζονται καθημερινά με δεκάδες φασιστικούς νόμους, με κάθε είδους μοντέρνα όπλα και συστήματα εξόντωσης και με επιβλητικά και θωρακισμένα μέγαρα για την στέγασή τους, όπως το καινούργιο διοικητήριο της Ασφάλειας στην λεωφόρο Αλεξάνδρας, το μέγαρο του 'Αρειου Πάγου ("Θέμιδος Μέλαθρον") στην ίδια λεωφόρο, και άλλα λιγότερο γνωστά. 'Οπου και να χωθούν δεν θα μπορέσουν να προστατευθούν, όταν η θύελλα της επανάστασης ξεσπάσει. Οι επαναστάτες κατάφεραν να ανατινάξουν μέχρι και το διοικητήριο της αστυνομίας της Νότιας Αφρικής, που μπροστά του, τα χτίρια που χτίζουν οι 'Ελληνες μπάτσοι και δικαστές μοιάζουν με παράγκες του Καραγκιόζη. Αν από την άλλη μεριά όλοι αυτοί ποντάρουν στην σιγουριά που τους εξασφαλίζει ο Ελληνικός στρατός, ας μην ξεχνάνε ότι ο στρατός του Νότιου Βιετνάμ ήταν πολύ πιο ισχυρός από τον Ελληνικό, και είχε και από πίσω του τον Αμερικάνικο στρατό για να τον καλύπτει στις πιο δύσκολες στρατιωτικές επιχειρήσεις. Κι όμως κι αυτός ο στρατός δεν μπόρεσε να εμποδίσει τελικά την θύελλα της επανάστασης, η οποία, κάποτε, ήρθε η στιγμή που τον διέλυσε.

Εγώ και η Σοφία προσαρμοζόμαστε, σιγά-σιγά, στο καινούργιο μας περιβάλλον. Εδώ, μακριά από την Αθήνα, μένουμε σε σπίτι κι όχι σε διαμέρισμα. Κι αυτό ασκεί καθόλου ευκαταφρόνητη ευνοϊκή επιρροή πάνω στην ψυχοσωματική μας ισορροπία. Ποτέ δεν αισθανθήκαμε άνετα μέσα σε διαμέρισμα, γιατί ακόμη και υποσυνείδητα αντιδρούμε στην διαβίωση σε τσιμεντένια κλουβιά που επιφυλάσσουν τα σύγχρονα αφεντικά για τους δούλους τους. Τα διαμερίσματα δεν είναι κατοικίες. Είναι κουτιά, όπου τα αφεντικά φυλάσσουν τα ανθρώπινα γρανάζια του παραγωγικού μηχανισμού και χρησιμοποιούν, όσα από αυτά χρειάζονται κάθε φορά. Μέσα στο διαμέρισμα ο άνθρωπος αποκόβεται από το φυσικό περιβάλλον και μετατρέπεται σε κοινωνική, περισσότερο, παρά φυσική οντότητα. Καθίσταται ανάπηρη προσωπικότητα που τα ανακλαστικά της συνηθίζουν να αντιδρούν σε τεχνητά ερεθίσματα και όχι σε φυσικά. Το άτομο ιδρυματοποιείται κι οι ανάγκες του καθορίζονται από τις ανάγκες του καπιταλισμού κι όχι από τις φυσικές του κλίσεις. Μέσα στην πολυκατοικία το άτομο αισθάνεται αριθμός κι όχι αναπόσπαστο μέρος της ισορροπίας ενός ολοκληρωμένου οικοσυστήματος. Κι ένας τέτοιος αριθμός μπορεί οποιαδήποτε στιγμή να αντικατασταθεί από έναν άλλο, χωρίς να διαταραχθεί οποιαδήποτε ισορροπία. Το ότι οι άνθρωποι των πόλεων υπερασπίζονται με παθολογική επιμονή την ζωή τους μέσα στα τσιμεντένια κλουβιά, αποδείχνει το πόσο πολύ όλες αυτές οι μάζες έχουν εξαρτηθεί από την φυλακή τους κι από την ύπαρξη μιας κοινωνίας δομημένης πάνω σε φυλακίστικα πρότυπα. Δεν πρόκειται για υγιείς προσωπικότητες. Είναι όλοι τους φορείς της μαζικής ψυχολογίας του φασισμού. Βέβαια, τα αφεντικά γελάνε με τον σαδομαζοχισμό που χαρακτηρίζει την ζωή των δούλων τους. 'Ομως οι δούλοι αισθάνονται αφεντικά μέσα στην τσιμεντένια φυλακή τους. Κι όσους προσπαθούν να τους ανοίξουν τα μάτια, τους μεταχειρίζονται σαν αποδιοπομπαίους τράγους, που πάνω τους φορτώνουν όλες τις διαψευσμένες επιθυμίες, σχέδια και όνειρα.

Σήμερα κάναμε και το πρώτο μας μπάνιο γι αυτό το καλοκαίρι. Θυμήθηκα τον αξιαγάπητο Χάρη Τεμπερεκίδη που, μετά την μυθιστορηματική του απόδραση μαζί με τον Γιάννη Πετρόπουλο από τις φυλακές Κέρκυρας, πρόλαβε και έκανε ένα μπάνιο στην θάλασσα, μετά από τόσα χρόνια που ήταν φυλακισμένος. Την άλλη μέρα οι μπάτσοι τον ξαναπιάσανε και τον οδηγήσανε πάλι πίσω στο Νταχάου της Κέρκυρας. Πράγματα που φαίνονται τόσο ασήμαντα, όπως ένα μπάνιο στη θάλασσα, μπορεί να αποκτήσουν τεράστια σημασία για έναν άνθρωπο που το κράτος και η κοινωνία του τα στερούν συστηματικά. Από την άλλη μεριά, επειδή κι εμείς όλο αυτό το διάστημα ζήσαμε ένα είδος πολέμου μέσα στην ανθρωποκτόνα τσιμεντούπολη της Αθήνας, αισθανόμαστε κάπως σαν δραπέτες και το κολύμπι στην θάλασσα αποτελεί για μας μια σπάνια απόλαυση. 'Αλλωστε δεν ξεχνάμε ότι από πάνω μας συνεχίζουν να επικρέμονται τεράστια προβλήματα, που αργά ή γρήγορα θα χρειαστεί να αντιμετωπίσουμε. Και σύντομα θ' αναγκαστούμε να ξαναγυρίσουμε στην Αθήνα, όπου το κάθε μας βήμα μπορεί να μας ρίξει σε κάποια από τις χιλιάδες παγίδες που η νοσηρή κοινωνία έχει κρύψει γύρω μας. Μετά απ' όλα αυτά που ζήσαμε τον τελευταίο καιρό

αισθανόμαστε ότι δικαιούμαστε να περάσουμε λίγες μέρες σαν άνθρωποι. Και ξέρουμε πάρα πολύ καλά ότι, αν δεν σκεφτούμε εμείς οι ίδιοι λίγο τον εαυτό μας, κανένας δεν πρόκειται να τον σκεφτεί. Κανένας δεν πρόκειται να μας καλέσει έστω και για λίγες μέρες στην εξοχή. Στον στρατό; Ναι! Με κάλεσαν και θα με ξανακαλέσουν.

Παρασκευή 21 Αυγούστου 1987

Απ' ότι φαίνεται από τα γράμματα που δημοσιεύει κάθε μέρα η "Ελευθεροτυπία", η καταδίκη σ' ένα χρόνο και δεκαπέντε μέρες φυλακή της δεκαοχτάχρονης κοπέλας, μόνο και μόνο επειδή είχε την εμφάνιση πανκ, έχει προκαλέσει σάλο στο κοινό. Πολλοί αισθάνονται ότι αύριο-μεθαύριο μπορεί να γίνουν κι αυτοί στόχος της "ειδικής περιποίησης" που προσφέρει αφιλοκερδώς η Δικαιοσύνη στους ανυπεράσπιστους πολίτες αυτής της χώρας. Και ανησυχούν ιδιαίτερα, γιατί λαβαίνουν όλα τα μέτρα για ν' αποφύγουν μπλεξίματα. Κι όμως, βλέπουν ότι η δικαιοδοσία των δικαστών επεκτείνεται, όλο και πιο πολύ, σε κάθε λεπτομέρεια της καθημερινής ζωής. Βλέπουν ότι οι δικαστές συμπεριφέρονται όπως οι αποικιοκράτες λευκοί στους αποικιοκρατούμενους μαύρους ή ινδιάνους, δηλ. ότι είναι σε θέση να κάνουν με τους "πολίτες" ό,τι γουστάρουν και δεν αφήνουν κανέναν να τους ελέγξει. Οι δικαστές νοιώθουν ασφαλείς πίσω από τα προτεταμένα όπλα του υπερτροφικού νομικού οπλοστάσιου της Ελλάδας.

Εντωμεταξύ οι πολιτικοί, που πολλοί τους ψήφισαν για να τους απαλλάξουν από τέτοια προβλήματα, όπως η αυθαιρεσία των δικαστών, αδιαφορούν πλήρως για οτιδήποτε γίνεται γύρω τους και έχουν πέσει με τα μούτρα στην μάσα. Καθημερινά επινοούν νέους φόρους και νέες μεθόδους για να τα μαζεύουν από δεξιά και αριστερά και να χτίζουν βίλες, να αγοράζουν σπίτια στο εξωτερικό, να αυξάνουν τις καταθέσεις τους στην Ελβετία, και γενικά να κάνουν ζωή εφοπλιστή ή μεγαλοβιομήχανου. Αλλά γιατί να παραξενεύεται κανένας που η υποτιθέμενη αφρόκρεμα της χώρας έχει τόσο ταπεινές και χυδαίες φιλοδοξίες; Μήπως αυτά δεν διδαχτήκανε όλοι τους στα μετα-εμφυλιοπολεμικά σχολεία και πανεπιστήμια; 'Οσον αφορά δε τους πολιτικούς που σπουδάσανε στην Δυτική Ευρώπη ή την Βόρεια Αμερική, αυτοί έμαθαν να βλέπουν τα πάντα με τα μάτια του κεφαλαιοκράτη που δεν αναγνωρίζει πατρίδες παρά μόνο τόπους, όπου μπορεί να μεγιστοποιεί τα κέρδη του. 'Οσοι παράγοντες του κυβερνητικού μηχανισμού βρίσκονται στην Ελλάδα σαν "ακομμάτιστοι" τεχνοκράτες, "χρήσιμοι" για την "ανόρθωση" της οικονομίας, βρίσκονται εδώ, όχι γιατί τους αρέσει η χώρα, αλλά γιατί εδώ εξασφαλίζουν μεγαλύτερη "κονόμα". Αυτοί οι τεχνοκράτες, που συνήθως είναι παιδιά ατόμων που πλούτισαν από την συνεργασία τους με τους Γερμανούς κατά την διάρκεια της Γερμανικής κατοχής της Ελλάδας, τους 'Ελληνες τους βλέπουν σαν πρωτόγονους και οπισθοδρομικούς ανατολίτες, ανάξιους ακόμα και να συζητάει κανείς μαζί τους. Το ότι έχουν αυτήν ακριβώς την αντίληψη για τους 'Ελληνες, φαίνεται και από το είδος του "πολιτισμού" που τους σερβίρουν για να τους ικανοποιούν. Ποτέ άλλοτε στην Ελλάδα δεν γνώρισαν τόσο ενδιαφέρον από την μεριά του κράτους και των μέσων μαζικής ενημέρωσης τα σκυλάδικα τραγούδια, τα μελαχροινάκια (όπως είναι πλατύτερα γνωστά), η "σάτιρα" τύπου Χάρυ Κλύν, οι μπουζουκοκομπανίες, τα τραγούδια του τεκέ κ.ο.κ. Ο Διονύσης Σαββόπουλος, τυπικός εκπρόσωπος της υποκουλτούρας που προωθούν οι τεχνοκράτες, ρίχνοντας όλο το βάρος της φήμης του στο σκυλάδικο

τραγούδι, το έχει αναγάγει σε εθνικό ύμνο. Κι η τηλεόραση κι οι εφημερίδες είναι πάντα πιστοί κι αφοσιωμένοι του συνεργάτες στην προσπάθεια αυτή της πολιτιστικής δολοφονίας της Ελλάδας. Όσον αφορά δε τους νέους που δεν μπορούν να αφομοιώσουν την σκυλάδικη υποκουλτούρα των ώριμων "επιτυχημένων" γονέων τους, γι αυτούς σερβίρεται άφθονη η υποκουλτούρα των Αμερικάνων στρατιωτών του Βιετνάμ, από την ροκ-εντ-ρολ μέχρι τον Ράμπο. Η γνώμη των τεχνοκρατών γι αυτή την νεολαία εκφράζεται προκλητικά από τον Γιοκαρίνη: "Δεν είμαστε καλά, δεν έχουμε μυαλό, είμαστε άρρωστοι με το ροκ-εντ-ρολ". Μ' όλη αυτή την πολιτιστική σαβούρα που τα αφεντικά διοχετεύουν στους 'Ελληνες, μπορούν να αισθάνονται ασφαλείς στις επαύλεις τους και στα πόστα τους στον κυβερνητικό μηχανισμό. Δυστυχώς, αυτή την δουλική νοοτροπία τα αφεντικά έχουν καταφέρει να την διοχετεύσουν ακόμη και στους αναρχικούς, με αποτέλεσμα να βλέπουμε τους αναρχικούς πιτσιρικάδες να συμπεριφέρονται σαν τα "σκανδαλιάρικα" Αμερικανόπαιδα της δεκαετίας του '50. 'Αντε μετά να μιλήσεις σ' αυτόν τον ηλίθιο κόσμο για την στυγερή δολοφονία του Παναγιώτη Γαγγλία, για το φασιστικό νόμο για τα ναρκωτικά, για την κομπιουτεροποίηση και το φακέλωμα και της παραμικρής λεπτομέρειας της ζωής του από τον Ε.Κ.Α.Μ. (Ενιαίο Κωδικό Αριθμό Μητρώου) ή για τον υπεράνθρωπο αγώνα που κάνει ο Μιχάλης Μαραγκάκης ενάντια στον δολοφονικό μηχανισμό του στρατού. Είναι σαν να προσπαθείς να μιλήσεις στους υστερικούς θαυμαστές του 'Ελβις Πρίσλεϋ για τον ρατσισμό των Αμερικανών ενάντια στους μαύρους, για τον πόλεμο του Βιετνάμ, ή για τα εγκλήματα και τις γενοκτονίες που διαπράττουν συστηματικά οι Βορειο-αμερικάνοι στην Λατινική Αμερική. Από ένα σημείο και έπειτα δεν έχεις να κάνεις με λογικά όντα αλλά με υστερικές, φασιστικοποιημένες μάζες. Κι όπως φαίνεται από τους φόνους που αρχίζουν να πολλαπλασιάζονται μεταξύ των οπαδών διαφορετικών ποδοσφαιρικών ομάδων, από αυτά τα ακέφαλα πλήθη μπορεί να κινδυνέψει άμεσα και η ίδια σου η ζωή.

Μακριά από αυτό το "οργισμένο" πλήθος, εγώ και η Σοφία συμφιλιωνόμαστε καθημερινά όλο και πιο πολύ με την φύση, απολαμβάνοντας τον ήλιο, τον αέρα και την θάλασσα που είναι τόσο προσιτά στην διάρκεια του Ελληνικού καλοκαιριού. Και δεν κάνουμε διακοπές. Διακοπές, από την ίδια την λέξη βγαίνει, μπορούν να κάνουν όσοι δουλεύουν. Εμείς τι να διακόψουμε; 'Ισα-ίσα, εγώ μπορώ πολύ πιο εύκολα ν' αφοσιωθώ σε δημιουργική δραστηριότητα εδώ, παρά στην ανθρωποκτόνα τσιμεντούπολη της Αθήνας. Καθώς γράφω στο ημερολόγιο με συντροφεύει το θρόισμα των πεύκων από την πνοή του ανέμου κι όχι οι άγριες κραυγές των πιτσιρικιών της γειτονιάς, όπου βρίσκεται η πολυκατοικία που μένουμε στην Αθήνα, ή οι αγριοφωνάρες των διαφόρων ενοίκων της πολυκατοικίας, ή οι φωνές από τις τηλεοράσεις που πάρα πολλοί 'Ελληνες αρέσκονται να τις βάζουν στην διαπασών λες και είναι κουφοί. Κι αυτές τις δυσάρεστες εντυπώσεις από την ηχορύπανση της Αθήνας, τις έχω εγώ που κατοικώ σ' έναν απόμερο δρόμο προαστίου στις πλαγιές της Πεντέλης. Τί να πει κανείς για τα εκατομμύρια που μένουν στο κέντρο της Αθήνας, όπου ο βόμβος από τα αυτοκίνητα αποτελεί

αναπόσπαστο μέρος της καθημερινής τους ζωής, κι όμως η ηχορύπανση κι η μόλυνση της ατμόσφαιρας είναι το τελευταίο πράγμα που τους απασχολεί; Κι αυτό φαίνεται από την ελάχιστη δύναμη που έχει το οικολογικό κίνημα στην Ελλάδα.

Το βράδυ ήρθε στο σπίτι και η μάνα μου, που, όπως φαίνεται, προτιμάει την απομόνωση της εξοχής από την θορυβώδη και ταραγμένη κοινωνική ζωή ενός βορείου προαστίου της Αθήνας. Και να φανταστεί κανείς ότι η μάνα μου είναι ένας άνθρωπος εξαιρετικά κοινωνικός. 'Ομως η ζωή στην Αθήνα, ακόμη και για έναν άνθρωπο σαν την μάνα μου που έχει ζήσει πάνω από σαράντα χρόνια σ' αυτήν την πόλη, παραμένει σε τελευταία ανάλυση απωθητική. Ακόμη κι αν εδώ έχει σαν μόνη παρέα της εμένα και την Σοφία, που σαν άνθρωποι "αντικοινωνικοί" ακόμη και για τους συνομηλίκους μας, ελάχιστα πράγματα μπορούμε ή έχουμε την διάθεση να κάνουμε, για να γεφυρώσουμε την έλλειψη επικοινωνίας που χαρακτηρίζει τόσο διαφορετικές γενιές. Δεν είναι τυχαίο ότι εδώ ακόμη κι οι ποικίλες αρρώστιες και παθήσεις της μάνας μου την ενοχλούν λιγότερο, πράγμα που αποδείχνει το πόσο αυτές οι αρρώστιες έχουν κοινωνική προέλευση. Απομακρύνεται, λοιπόν, κι η μάνα μου σε πρώτη ευκαιρία από μια κοινωνική διαβίωση, που όχι μόνο την ενοχλεί αλλά και την αρρωσταίνει.

Σάββατο 22 Αυγούστου 1987

Συνεχίζονται τα γράμματα διαμαρτυρίας για την εξωφρενική καταδίκη της δεκαοχτάχρονης Χριστίνας Κουλατσίδου, μόνο και μόνο γιατί είχε την εμφάνιση πανκ και αρνήθηκε ν' αποκηρύξει δημόσια τον τρόπο ζωής της. Κατά τα φαινόμενα η κοπέλα παραμένει φυλακισμένη, γιατί μπορεί πολλοί να λένε ωραία λόγια, όμως κανένας τους δεν βάζει το χέρι στην τσέπη για να βοηθήσει να πληρωθεί η ποινή της. Τα ωραία λόγια αποτελούν για μερικούς δούλους το αλατοπίπερο της ζωής τους.

Εντωμεταξύ άλλος ένας εικοσάχρονος στρατιώτης αυτοκτόνησε σήμερα, ενώ στο 411 Στρατιωτικό Νοσοκομείο της Τρίπολης, όπου με καλούσαν, γύρω στους 100 νεοσύλλεκτους της σειράς μου νοσηλεύονται με υψηλό πυρετό, εμετούς και διάρροιες, από την "περιποίηση" που τους επιφυλάχτηκε, όταν παρουσιάστηκαν στο στρατόπεδο. Εννοείται ότι οι στρατοκράτες διαψεύδουν το γεγονός αυτό και οι εφημερίδες αρκούνται σε τέτοιου είδους διαψεύσεις. Για τους δημοσιογράφους της Αθήνας η Τρίπολη βρίσκεται σε άλλο πλανήτη και γι' αυτό δεν μπορούνε να πάνε μέχρι εκεί για να επαληθεύσουν τις καταγγελίες! 'Αλλωστε οι στρατιώτες δεν είναι άνθρωποι και γι αυτό δεν μπορούν να απασχολούν τις εφημερίδες... Για τους στρατοκράτες, όπως και για όλη την Ελληνική κοινωνία που τους καλύπτει, οι στρατιώτες δεν είναι τίποτα παραπάνω από κρέας για τα κανόνια. Αυτό όμως που έχω να πω εγώ είναι: Πού ήταν όλα αυτά τα 100 άτομα, όταν στην Αθήνα έγινε διαδήλωση διαμαρτυρίας για την επικείμενη τότε καταδίκη του Μαραγκάκη; Με την απουσία τους δεν δείξαν, όλα αυτά τα άτομα, ότι δεν ξεπερνούν ποτέ την νοοτροπία του δούλου, που το μόνο που ξέρει είναι να γκρινιάζει

λίγο ενάντια στα αφεντικά του, μήπως και αποσπάσει κανένα ψίχουλο ακόμη; Δηλαδή αυτοί είναι πιο έξυπνοι από τον Μαραγκάκη, που σαπίζει μέσα στις στρατιωτικές φυλακές, γιατί αρνείται τον παραλογισμό και την εγκληματικότητα του στρατού; 'Η μήπως είναι πιο "μάγκες" από τους Μάρτυρες του Ιεχωβά, από τους οποίους γύρω στους 400 εκτίουν μακροχρόνιες ποινές φυλάκισης, γιατί αρνούνται να υποκύψουν στην ιδεολογία της λούφας και της "μανούβρας"; 'Η μήπως αυτοί είναι ωραίοι και δεν ανέχονται να τους κολλήσουν την ρετσινιά του "τρελόχαρτου"; Εφόσον όλοι αυτοί οι νεοσύλλεκτοι υποβιβάζουν τον εαυτό τους στο επίπεδο του αριθμού, δεν προκαλεί απορία το γεγονός ότι, όταν στην διάρκεια της θητείας τους αυτοκτονούν ή σκοτώνονται από "ατυχήματα εν ώρα υπηρεσίας", οι εφημερίδες τους περνάνε στα ψιλά. Σε καμιά περίπτωση δεν ισχυρίζομαι ότι οι δούλοι έχουν την ίδια ευθύνη με τα αφεντικά. Απλά λέω ότι δεν μπορούν να υπάρξουν αφεντικά χωρίς να υπάρχουν δούλοι να τους υπηρετούν. Δούλοι, που οι περισσότεροι από αυτούς μέχρι να πεθάνουν, φιλοδοξούν και παλεύουν να γίνουν κι αυτοί αφεντικά και να έχουν δούλους να τους υπηρετούν. Κι αν στην διάρκεια της ζωής τους δεν καταφέρουν να βρουν άλλους να τους κάνουν δούλους τους, τουλάχιστον μπορούν να κάνουν οικογένειες και βάζουν την γυναίκα τους και τα παιδιά τους να τους υπηρετούν.

Εγώ, εδώ πέρα που βρίσκομαι, περνάω μεγάλο μέρος της ημέρας κάνοντας διάφορες χειρωνακτικές εργασίες συντήρησης του σπιτιού, κάτι που ωφελεί πολύ την ψυχοσωματική μου ισορροπία, λαμβανομένου υπ' όψη του γεγονότος ότι, όπως όλο τον κόσμο, έτσι και μένα ο σύγχρονος "πολιτισμός" των ανεπτυγμένων καπιταλιστικών χωρών μου αποστερεί την δυνατότητα να βάλω τις γνώσεις μου και την επιδεξιότητά μου σ' εφαρμογή, γιατί κάτι τέτοιο αποτελεί παραβίαση του καταμερισμού της εργασίας, που είναι κάτι που αποτελεί την ραχοκοκαλιά της υπάρχουσας οικονομικής και κοινωνικής διευθέτησης. Δεν είναι ανάγκη να καταφεύγει κανείς στην γυμναστική, δηλ. μια άλλη διαχωρισμένη δραστηριότητα, για ν' αναπληρώσει το κενό που αισθάνεται από την μη χρησιμοποίηση του σώματός του. Υπάρχουν πάντα άλλες χρήσιμες χειρωνακτικές δραστηριότητες για ν' ασχοληθεί, αν βέβαια δεν καταφεύγει πάντα στην σπατάλη της αντικατάστασης των φθαρμένων αντικειμένων με καινούργια, προκειμένου να μην ασχοληθεί με την συντήρησή τους. Κι όμως μερικές φορές σκέπτομαι μήπως θα ήταν καλύτερα να γεμίζω τον χρόνο μου με πνευματική εργασία, μια που ξέρω ότι, λόγω της εκπαίδευσης που έχω πάρει, εκεί αποδίδω περισσότερο. Παρ' όλα αυτά δεν κάνω κάτι τέτοιο, γιατί δεν διέπομαι από την νοσηρή νοοτροπία της παραγωγικότητας, αλλά ξέρω πολύ καλά ότι το πιο ωραίο και μεγάλο έργο του ανθρώπου είναι η ίδια η ζωή του. Τί αξία δηλ. μπορεί να έχει η ζωή που ζήσανε τα εκατομμύρια των δούλων που με την δουλειά τους κατασκεύασαν τις πυραμίδες της Αιγύπτου; Οι πυραμίδες μπορεί ακόμα και σήμερα ν' αποτελούν αξιοθαύμαστα ιστορικά μνημεία, όμως οι δούλοι που τα κατασκεύασαν δεν φαίνονται πουθενά. Το ότι το έργο αυτό των δούλων ζει αιώνια δεν αποτελεί γι'αυτούς καμιά παρηγοριά, γι' αυτούς που τελικά η ζωή τους μέτρησε σαν ένας κόκκος άμμου της Αιγυπτιακής ερήμου.

Και σίγουρα όλοι αυτοί θα προτιμούσανε να ορίζανε την ζωή τους, την σύντομη και για τους άλλους ασήμαντη, παρά ν' αφήσουν αιώνια μνημεία προϊόντα της δουλειάς τους.
Και στην διάρκεια των καθημερινών μου χειρωνακτικών δημιουργικών δραστηριοτήτων διαπιστώνω, όλο και περισσότερο, το πόσα λίγα αναγκαία και χρήσιμα πράγματα μου επέτρεψε να μάθω η εκπαιδευτική κατεύθυνση που μου δώσανε. Τί να το κάνω που ήμουνα άριστος στα Αρχαία Ελληνικά και στα Λατινικά, όταν δεν ξέρω να φτιάξω ένα ραδιόφωνο ή μια τηλεόραση που έχουν χαλάσει; 'Η ακόμα περισσότερο, που δεν μπορώ να φτιάξω ένα σπίτι να στεγαστώ, ή να καλλιεργήσω γεωργικά προϊόντα που είναι απαραίτητα για την διατροφή μου; Σε κάτι τέτοιες φάσεις αισθάνομαι σαν τους ανθρώπους στον τρίτο κόσμο που πεθαίνουν από την πείνα, όποτε οι διεθνείς τράπεζες και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο το αποφασίσουν, επειδή οι χώρες τους είναι γεμάτες με μονοκαλλιέργειες για εξαγωγή και οι ίδιοι είναι υποχρεωμένοι να χρυσοπληρώνουν τρόφιμα που εισάγονται από το εξωτερικό. Ο παραλογισμός του διεθνούς οικονομικού συστήματος σ' όλη του την μεγαλοπρέπεια!

Κυριακή 23 Αυγούστου 1987

Να και μια Κυριακή που δεν μας άφησε τόσο κακές εντυπώσεις, όπως οι άλλες. Κι αυτό γιατί βρισκόμαστε σ' ένα περιβάλλον πιο κοντινό προς τις ανάγκες του ανθρώπου, απ' ότι το περιβάλλον της Αθήνας. 'Οπως κάθε μεσημέρι κατεβήκαμε μέχρι την θάλασσα και απολαύσαμε ένα ακόμη μπάνιο. Κάτι που όσο είμαστε στην Αθήνα είναι αδιανόητο, γιατί και οι αποστάσεις από τις διάφορες παραλίες της Αττικής είναι σχετικά μεγάλες, και όλες αυτές οι παραλίες βρίθουν από κόσμο και γι αυτό δεν αποτελούν χώρους για να ηρεμήσεις αλλά για να σου σπάσουν τα νεύρα. Και το απόγευμα, πάλι, ποτίσαμε τα λουλούδια του κήπου και κατόπιν ήπιαμε τον καφέ μας με θέα τον κόκκινο δίσκο του ήλιου να δύει πίσω από το βουνό. Κι η θάλασσα ν' απλώνεται όπως πάντα στα πόδια μας.
Με το τοπίο να απλώνεται μπροστά σου όσο φτάνει το μάτι σου, αποκτάς μια διαφορετική αίσθηση των πραγμάτων απ' ότι όταν οι απέναντι πολυκατοικίες σου στερούν κάθε θέα και σε κάνουν να χάνεις κάθε άλλη αίσθηση του χρόνου, πέρα από αυτήν που σου δίνει το ρολόι.
Η Κυριακή δεν μπορεί να είναι νεκρή μέρα όταν βρίσκεσαι κοντά στη φύση, γιατί η φύση είναι μια συνολική ζωντανή οντότητα. Νεκρή μέρα είναι η Κυριακή όταν βρίσκεσαι αποκομμένος από την φύση και προσαρμοσμένος στον κοινωνικό ρυθμό της ζωής. 'Οταν δηλ. οι μέρες σου είναι γεμάτες με διάφορες δραστηριότητες που σε φέρνουν συνέχεια σ' επαφή με άλλα άτομα. Κι όταν την Κυριακή αυτά τα άλλα άτομα βρίσκονται στα σπίτια τους, στις εξοχές ή σε διάφορους χώρους κοινωνικής εκτόνωσης (όπως τα πάρκα, τα καφενεία, οι ταβέρνες, οι σινεμάδες, οι ντισκοτέκ κλπ.) και δεν έρχονται σε επαφή μαζί σου, τότε πράγματι η Κυριακή γίνεται μια νεκρή μέρα. Και περιμένεις πότε να έρθει η Δευτέρα για να γυρίσει ο κόσμος

στις δουλειές του, για να μπορέσεις και συ να έρθεις σε επαφή μαζί του. Με λίγα λόγια ο χρόνος δεν είναι μια ανεξάρτητη πραγματικότητα για μας αλλά καθορίζεται κοινωνικά και κατά συνέπεια η αίσθηση του χρόνου που αποκτούμε εξαρτάται από την θέση μας μέσα στην κοινωνία.

Το βράδυ επικοινωνήσαμε τηλεφωνικά με τον καλό μας φίλο. Μολονότι είχα φροντίσει να τον ενημερώσουν για την απουσία μας από την Αθήνα, δεν του είπανε τίποτα κι αυτός είχε έρθει να μας βρει αλλά δεν μας βρήκε. Είναι ευχάριστο να μαθαίνεις ότι υπάρχουν άνθρωποι που σε ψάχνουν, γιατί έτσι αισθάνεσαι ότι υπάρχεις και για τους άλλους, κι όχι μόνο για τον εαυτό σου. Δεν θα ξεχάσω ποτέ την εποχή, λίγο μετά την αποφυλάκισή μου, που είχαμε έρθει με την Σοφία σ' αυτό το σπίτι που είμαστε τώρα και μείναμε μια εβδομάδα περίπου. 'Οταν γυρίσαμε στην Αθήνα και ρωτήσαμε αν μας ζήτησε κανείς, μάθαμε ότι, όχι μόνο δεν είχε έρθει κανείς να μας βρει, αλλά ούτε καν μας είχε τηλεφωνήσει. Και εγώ μόλις είχα βγει μετά από τρία χρόνια και εννέα μήνες στην φυλακή, στην διάρκεια των οποίων τόσος κόσμος είχε ασχοληθεί μαζί μου. Και είχα τότε σκεφτεί ότι, όσο ήμουνα στην φυλακή και βασανιζόμουνα, άξιζα το ενδιαφέρον του κόσμου, και μετά που βγήκα, δεν είχε για κανέναν σημασία το αν ζω ή πεθαίνω. Αναρωτιόμουν τότε μήπως για τον κόσμο είχα ενδιαφέρον μόνο όσο με βασανίζανε. Από τότε κι όλας είχα αρχίσει να συνειδητοποιώ την θέση που θα μας επιφύλασσε η κοινωνία, όσο καιρό θα ήμασταν έξω από την φυλακή. Και δυστυχώς δεν διαψεύστηκα. Και τώρα έρχεται αυτός ο φίλος και μας ψάχνει, παρόλο που δεν μας συνδέει κοινή κοινωνικοπολιτική θεώρηση. Είναι πολύ δυσάρεστες τέτοιες εμπειρίες για άτομα που παίξανε την ζωή τους κορώνα-γράμματα με την ψευδαίσθηση ότι λειτουργούν στα πλαίσια ενός κοινωνικού κινήματος. Δεν λέω ότι τέτοιο κοινωνικό κίνημα δεν υπήρχε τότε ή δεν υπάρχει σήμερα. Απλά διαπιστώνω ότι αυτό το κίνημα συντίθεται από τους προσωπικούς αγώνες του κάθε ατόμου για την ανατροπή του υπάρχοντος καταπιεστικού και εκμεταλλευτικού κοινωνικού καθεστώτος. Τα άτομα αυτά, όμως, δεν έρχονται σ' επαφή μεταξύ τους στην διάρκεια της καθημερινής ζωής τους. Και είναι άκρως απογοητευτικό το φαινόμενο να μην έχεις κοντά σου ανθρώπους που αγωνίζονται λίγο-πολύ για το ίδιο πράγμα που αγωνίζεσαι και συ. 'Ενα τέτοιο φαινόμενο δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται μοιρολατρικά. Πρέπει πάντα ν' αποδίδονται ευθύνες σ' αυτούς που, λιγότερο ή περισσότερο, είναι υπεύθυνοι γι αυτήν την κατάσταση. Και υπεύθυνοι είναι αυτοί που κρατάνε θέσεις με δύναμη μέσα στα πλαίσια του κινήματος. Δυστυχώς τέτοιοι υπάρχουν πολλοί και ακόμη περισσότεροι είναι αυτοί, που εποφθαλμιούν τέτοια πόστα. Δεν θέλω να επεκταθώ πάνω σ' αυτό το ζήτημα, γιατί κάτι τέτοιο δεν περιλαμβάνεται στους σκοπούς αυτού του ημερολογίου.

Κάτι άλλο που με κάνει να σκέπτομαι συνέχεια αυτός ο φίλος, χωρίς ποτέ να μιλάμε μεταξύ μας γι' αυτό, είναι η οικονομική απραξία στην οποία έχει καταδικάσει εμένα και την Σοφία αυτή η κοινωνία. Κι αυτό το σκέφτομαι, γιατί βλέπω αυτόν τον φίλο να βγάζει λεφτά με το να ασχολείται με κάτι που πραγματικά τον

ενδιαφέρει. Και δεν είναι ο μόνος άνθρωπος του στενότερου κοινωνικού μου περιβάλλοντος που βγάζει λεφτά. 'Ολοι οι συγγενείς και οι φίλοι μας μπορούν και βγάζουν λεφτά με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο. Μόνο εγώ και η Σοφία είμαστε στερημένοι από αυτήν την δυνατότητα. Μολονότι εγώ τουλάχιστον εξαιτίας της Ανώτατης Σχολής που τελείωσα, διαθέτω και τα τυπικά προσόντα για κάτι τέτοιο. Ενώ η Σοφία διαθέτει, όπως και γω βέβαια, τα ουσιαστικά προσόντα. Πόσο αγανακτώ όταν σκέφτομαι ότι, μετά από ένα χρόνο που έχουμε βγάλει το βιβλίο της Σοφίας, δεν έχουμε καταφέρει ακόμα να βγάλουμε ούτε τα λεφτά που μας κόστισε, παρόλο που όλα τα περιοδικά και οι εφημερίδες που έγραψαν γι αυτό, έχουν κάνει τις πιο ευνοϊκές κριτικές. Από την αντιμετώπιση αυτού του βιβλίου από το κοινό μπορούμε να συμπεράνουμε και την δική μας αντιμετώπιση από την κοινωνία. Δεν υπάρχει αξιοκρατία κι αυτό είναι κάτι που το ξέραμε, βέβαια, προτού εκδώσουμε το βιβλίο αυτό.

Δευτέρα 24 Αυγούστου 1987

Κι άλλα γράμματα διαμαρτυρίας για την καταδίκη της Χριστίνας Κουλατσίδου. Κάποιοι αναρωτιούνται πώς είναι δυνατόν να καταδικαστεί κάποιος σ' ένα χρόνο φυλακή για ένα χαστούκι (αυτό το πρόσχημα επικαλέστηκαν οι δικαστές για να την καταδικάσουν). Δεν έχουν ίσως σκεφτεί ότι, αν τα δικαστήρια εφάρμοζαν τους νόμους, δεν θα είχαν ανάγκη από νόμο που να απαγορεύει την κριτική σ' αυτά. Ούτε θα χρειαζόταν οι δικαστές να είναι ισόβιοι. 'Ομως τώρα σαν ισόβιοι μπορούν να κάνουν ότι γουστάρουν χωρίς να μπορεί κανένας κοινός θνητός να τους κουνήσει από την θέση τους. Αυτό μπορούν να το κάνουν μόνο όσοι έχουν εξουσία και λεφτά. Αυτοί οι τελευταίοι, μέσω της κυβέρνησης, μπορούν οποιαδήποτε στιγμή ν' αλλάζουν την κορυφή της δικαστικής πυραμίδας, δηλ. τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο και τον εισαγγελέα του 'Αρειου Πάγου. Αυτοί κατόπιν μπορούν να κυνηγήσουν, μέχρι και να διώξουν από το δικαστικό σώμα, τους δικαστές που θα θίξουν μεγάλα συμφέροντα. Αυτό έκανε ο 'Αρειος Πάγος με την αντεισαγγελέα Χρυσούλα Γιαταγάνα, επειδή τόλμησε να θίξει το δεσμοφυλακο-δικαστικο-δικηγορικό κατεστημένο της Θεσσαλονίκης, προκειμένου να προστατέψει τους κρατούμενους από το επίσημο έγκλημα.

'Αλλος ένας νεαρός πέθανε από τα ναρκωτικά που χορηγούνται μέσα από την αστυνομία. Ο δεκαοχτάχρονος Κώστας Γκούμας. Η μάνα του κατάγγειλε την μ' αυτό τον τρόπο δολοφονία του στις εφημερίδες. Ας ελπίσουμε ότι δεν θα βρεθεί κι αυτή δολοφονημένη υπό ανεξακρίβωτες συνθήκες γι αυτό της το θάρρος να πει την αλήθεια, όπως έγινε με τον Παναγιώτη. 'Οπως έχω ξαναγράψει, κάπως έτσι φαγώθηκε και ο εικοσιοχτάχρονος φίλος και σύντροφός μου στους αγώνες μέσα στην φυλακή Σπύρος Κωτρέτσος. 'Ενας θαυμάσιος άνθρωπος που δεν λογάριαζε οποιαδήποτε αντίποινα από μεριάς δεσμοφυλάκων και δικαστών, προκειμένου να αγωνιστεί ενάντια στα εγκλήματα που διαπράττουν αυτοί μέσα στις φυλακές. 'Ενας ακόμη

αυτόπτης μάρτυρας του οργίου αίματος και βίας που το κράτος εξαπέλυσε μέσα στις φυλακές Κέρκυρας από το 1976, που τις έκανε πειθαρχικές. Κι ο ίδιος βασανίστηκε απάνθρωπα στο Νταχάου της Κέρκυρας από το 1976 ως το 1987, δηλ. κατά την πιο μαύρη περίοδο αυτών των απαίσιων φυλακών.

Εντωμεταξύ στις φυλακές άρχισαν να φαίνονται οι συνέπειες της εκκαθάρισης των ηγετών του κινήματος για τα δικαιώματα των φυλακισμένων, όπως του Παναγιώτη Γαγγλία. Τριάντα κρατούμενοι των φυλακών της Χαλκίδας μεταφέρθηκαν με δηλητηρίαση στο νοσοκομείο της Χαλκίδας. Η μαζική αυτή δηλητηρίαση έγινε με την έμμεση αποδοχή της από τον υπουργό Δικαιοσύνης Βερυβάκη, όπως αφήνεται να εννοηθεί από τον διορισμό απ' τον ίδιο του καινούργιου διευθυντή της φυλακής Κωσταντόπουλου, άμεσα υπεύθυνου για την σίτιση των κρατουμένων. Πριν από την μαζική αυτή δηλητηρίαση ο ίδιος ο Βερυβάκης, μη γνωρίζοντας τίποτα ως συνήθως, για τον φόνο που ακολούθησε τις καταγγελίες του Γαγγλία, έδωσε συνέντευξη στην τηλεόραση την ίδια ακριβώς μέρα της αποκάλυψης της δολοφονίας, επαινώντας τους δεσμοφύλακες και το έργο τους μέσα στις φυλακές. Κι αυτοί, ίσως για να τον ευχαριστήσουν, στείλανε τριάντα κρατούμενους στο νοσοκομείο. Μερικοί από αυτούς είχαν την αρετή και την τόλμη να καταγγείλουν το όργιο βίας και τρομοκρατίας που επικρατεί στις φυλακές Χαλκίδας, παρόλο που ξέρουν ότι θα πληρώσουν το θάρρος τους με βασανιστήρια ή και θάνατο ακόμη. Πράγμα για το οποίο προειδοποίησαν τις εφημερίδες. Είναι οι Δημ. Κούκιας, Κώστας Καραδήμος, Μανώλης Σαραντόπουλος και Στέλιος Ανδρεαδάκης. Ο Υπουργός Δικαιοσύνης Βερυβάκης συνεχίζει, όπως και οι προκάτοχοί του Μαγκάκης και Κακλαμάνης, ν' απαγορεύει την είσοδο δημοσιογράφων ή επιστημονικών συλλόγων στις φυλακές, για να μην αποκαλυφτεί το μεθοδικό έργο εξόντωσης που επιτελείται μέσα σ' αυτές.

Κατά τα άλλα ο Βερυβάκης κι οι όμοιοι του φροντίζουν για τις βίλες τους, τα κότερά τους, τα σαλέ τους στην Ελβετία και τις καταθέσεις τους στις τράπεζες του εξωτερικού. Δεν πρόλαβε να περάσει ούτε μήνας σχεδόν από την αποκάλυψη του σκανδάλου της ΑΓΡΕΞ, κρατικής εταιρείας που φκιάχτηκε για να εισπράττει τα δάνεια και τις επιχορηγήσεις από την Ε.Ο.Κ. και να τα μοιράζει στους κρατικούς παράγοντες και η κυβέρνηση έφερε στη Βουλή νομοσχέδιο που νομιμοποιεί τους καταπατητές δημοσίων εκτάσεων, τους εμπρηστές δασών που μετατρέπουν τα δάση σε οικόπεδα και γενικά κάθε λογής άρπαγα εδαφικής περιουσίας. Βέβαια προτού να φέρει η κυβέρνηση αυτό το νομοσχέδιο στην Βουλή, φρόντισαν να ενημερωθούν οι εμπρηστές, ώστε να προλάβουν να κάψουν μερικά δάση προς οικοπεδοποίηση. 'Ετσι πριν από μερικές εβδομάδες κάψανε την μισή Ρόδο, που έμενε ακόμα τουριστικά ανεκμετάλλευτη, γιατί ήταν δάσος. Η Ρόδος πάντα εξασφάλιζε την πρώτη θέση στην προτίμηση των κυβερνώντων, ήδη από την εποχή που πρωθυπουργός ήταν ο Καραμανλής. Κι αυτήν την προτίμηση την έχει, μέχρι σήμερα, πληρώσει ακριβά. Η πιο όμορφη πλευρά της, η βόρεια, ανήκει σ' 'Ελληνες και ξένους μεγαλοεπιχειρηματίες, ενώ το πιο όμορφο και μεγάλο ξενοδοχείο, ένα αρχιτεκτονικό αριστούργημα, το

Ξενοδοχείο των Ρόδων, έχει αφεθεί εδώ και πολλά χρόνια και γκρεμίζει, αφού προηγούμενα λεηλατήθηκε από τους επιτήδειους.

Εμείς συνεχίζουμε τα μπάνια μας σε ήρεμη ή σε κυματώδη θάλασσα, προσπαθώντας να προλάβουμε να ζήσουμε μερικές μέρες σαν άνθρωποι, προτού αναγκαστούμε να σηκώσουμε στις πλάτες μας τα τόσα μας προβλήματα που απειλούν να μας συντρίψουν. Δεν μπορώ να θυμηθώ καμιά εποχή που να ήρθαμε σ' αυτό το σπίτι και να μην αφήσαμε πίσω μας άλυτα προβλήματα, που να επιβάλλουν την επιστροφή μας στην Αθήνα. Μια φορά, μάλιστα, ήρθαμε εδώ για κανένα μπάνιο και πήρα μαζί μου δυο τόμους της Δημόσιας Οικονομικής του καθηγητή της Παντείου Σάκη Καράγιωργα. Αυτός, μαζί με την καθηγήτρια της Εγκληματολογίας και μετέπειτα πρύτανη της Παντείου Αλίκη Μαραγκοπούλου, είχε έρθει να με δει στην φυλακή και μου είχε ζητήσει να σταματήσω μια απεργία πείνας που βρισκόταν τότε στην πεντηκοστή μέρα, αν θυμάμαι καλά. Αργότερα έμαθα από έναν άλλο καθηγητή της Παντείου που είχε έρθει κι αυτός στην φυλακή να μας δει, τον καθηγητή της Φιλοσοφίας Κώστα Δεσποτόπουλο που είναι τώρα Ακαδημαϊκός, ότι αυτός είχε στείλει τον Καράγιωργα και την Μαραγκοπούλου. Τουλάχιστον έτσι μας είπε. Τέλος πάντων, σ' εκείνη την φάση που ήμουνα εδώ, μελέτησα επί 15 μέρες την Δημόσια Οικονομική, που ήταν ένα μάθημα της Παντείου που χρωστούσα, κι όταν γυρίσαμε στην Αθήνα το έδωσα και το πέρασα. Μετά από κάτι μήνες ο Καράγιωργας πέθανε. Προηγούμενα είχε πεθάνει ένας άλλος κορυφαίος διανοούμενος που μας είχε υποστηρίξει, όσο είμαστε στη φυλακή, ο Γιάννης Κάτρης. 'Ετσι, σιγά-σιγά, μακραίνει ο κατάλογος των νεκρών που είτε σαν σύντροφοί μας στους αγώνες μας μέσα στη φυλακή, είτε σαν υποστηρικτές μας απέξω, στάθηκαν στο πλευρό μας εκείνη την μαύρη περίοδο.

Αυτή τη φορά ο ερχομός μας εδώ ακολουθήθηκε από τον θάνατο ενός πενηνταπεντάχρονου φουκαρά, που μαζί με την οικογένειά του διατηρούσε την πιο κοντινή προς το σπίτι που μένουμε ταβέρνα της περιοχής. Μια εξαιρετικά γραφική ψαροταβέρνα δίπλα στη θάλασσα. 'Ηταν ο μοναδικός ταβερνιάρης της περιοχής που διατηρούσε κοινωνικές σχέσεις με την μάνα μου κι είχε πάντα δυο καλά λόγια να της πει, όταν καθόταν στην ταβέρνα του για να πιει μια πορτοκαλάδα. Πέθανε μια μέρα μετά τον ερχομό μας. Το μεσημέρι αυτής της μέρας είχαμε κατέβει με την Σοφία για μπάνιο και της είπα ότι ωραία θα ήτανε, να πηγαίναμε με τη μάνα μου να τρώγαμε κανένα ψάρι σ' αυτήν την ταβέρνα, εφόσον η μάνα μου γνώριζε τον ταβερνιάρη. Η ταβέρνα αυτή πήγαινε και πάει τόσο άσχημα από οικονομική άποψη, που η οικογένειά του δεν μπόρεσε να την κλείσει ούτε για λίγες μέρες, εξαιτίας του θανάτου του.

'Ενα άλλο γεγονός σχετικό με θάνατο, που πρέπει να αναφερθεί, είναι ότι την ημέρα που αποκαλύφθηκε η δολοφονία του Παναγιώτη, προτού διαβάσουμε τις εφημερίδες, είχαμε πάρει ένα λεωφορείο για να κατέβουμε από το προάστιο που μένουμε στην Αθήνα. Δίπλα στον οδηγό του λεωφορείου ήταν μια ταμπέλα από αυτές που βάζουνε μπροστά στο παρμπρίζ για να δείξουνε τον προορισμό του λεωφορείου, όταν αυτός δεν φαίνεται από τους υπάρχοντες φωτεινούς πίνακες που τα λεωφορεία έχουν μπροστά και στα πλάγια. 'Ηταν

γυρισμένη προς τα μέσα, γιατί ήταν άσχετη προς τον προορισμό του λεωφορείου. 'Εγραφε ΑΝΘΟΥΠΟΛΗ. Μας έκανε εντύπωση γιατί η Ανθούπολη είναι στην άλλη άκρη της Αθήνας, σε σχέση με το προάστιό μας, και δεν μας είχε τύχει να ξαναδούμε παρόμοια ταμπέλα στα λεωφορεία του προαστίου μας. 'Οταν φτάσαμε στην Αθήνα και διαβάσαμε για την δολοφονία του Παναγιώτη, μάθαμε ότι ήταν κάτοικος Ανθούπολης!

Τρίτη 25 Αυγούστου 1987

'Αλλο ένα κρούσμα αστυνομικής κτηνωδίας σε βάρος τουριστών που δεν θέλησαν να μείνουν σε ξενοδοχείο, νοικιαζόμενα δωμάτια ή κάμπινγκ. Στην Πάρο αυτή τη φορά. Και βέβαια κατ' εντολή των τοπικών τουριστικών επιχειρηματιών. Είναι τόσα τα κρούσματα αστυνομικής κτηνωδίας σε βάρος αντικονφορμιστών τουριστών κάθε καλοκαίρι, που η Ελλάδα διασύρεται ακόμη και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι τουριστικοί επιχειρηματίες, στα νησιά ιδιαίτερα, είναι στην πλειοψηφία τους νεόπλουτοι αεριτζήδες που με διάφορες κομπίνες καταφέρνουν να τσακώσουν κανένα χώρο για να τον κάνουν κάμπινγκ, να χτίσουν κανένα σπίτι για να το κάνουν ενοικιαζόμενα δωμάτια, ή να επισκευάσουν κανένα παλιό αρχοντικό για να το κάνουν ξενοδοχείο. Ρίχνονται μετά με τα μούτρα στο γρήγορο κέρδος και, αφού πιάσουν τα πρώτα λεφτά, πατάνε στο αυγό και φτάνουν στον ουρανό. Με λίγα λόγια καβαλάνε το καλάμι, νομίζουνε ότι είναι οι πιο έξυπνοι της πιάτσας κι οι πιο περιζήτητοι γκόμενοι, και είναι οποιαδήποτε στιγμή πρόθυμοι να πατήσουν επί πτωμάτων, προκειμένου να γδύσουν οποιονδήποτε απληροφόρητο που θα κάνει το λάθος να πατήσει το πόδι του στην περιοχή τους. Στην αδίστακτη εκμετάλλευση των τουριστών έχουν αφοσιωμένο βοηθό τους την τοπική αστυνομία, η οποία, κατά καιρούς καταγγέλεται ότι, θησαυρίζει από λαδώματα για να καλύπτει τις παρανομίες τους, εισπράττοντας έτσι ποσοστά από την καταλήστευση των τουριστών. 'Οταν κάποιοι μπάτσοι στα τουριστικά μέρη της Ελλάδας δέρνουν ανελέητα τους ανεπιθύμητους για τους τουριστικούς επιχειρηματίες τουρίστες, δεν εφαρμόζουν κανένα νόμο. Απλά προστατεύουν τα υπερκέρδη τους. Και εφόσον αυτό που εξασφαλίζουν είναι το άφθονο χρήμα, φυσικό είναι να λειτουργούν όπως η μαφία. Ακόμα κι αν, στην χειρότερη περίπτωση, οδηγηθεί κάποιος από τους μπάτσους αυτούς στο δικαστήριο, το δικαστήριο θα είναι δικαστήριο της περιοχής των επιχειρηματιών κι οι δικαστές θα βγάλουν αθωωτική για τον μπάτσο απόφαση, αφήνοντας έτσι υποψίες ότι και οι δικαστές δεν παραμένουν αμέτοχοι αλλά εισπράττουν κι αυτοί τα ποσοστά τους. Μήπως αυτά τα λένε οι κακές γλώσσες, μια που όλοι ξέρουμε ότι στην Ελλάδα οι δικαστές είναι άγιοι; Και στην σπάνια περίπτωση που κάποιος δικαστής δώσει στον μπάτσο κάποια υποτυπώδη ποινή, όχι μόνο οι επιχειρηματίες θα του δώσουν κλωτσιά και θα τον πετάξουν μακριά από την τουριστική περιοχή, αλλά και ο μπάτσος θα εξαγοράσει την ποινή του μ' ένα ασήμαντο ποσό, σε σχέση με τα τεράστια ποσά που αποκομίζει λειτουργώντας σαν μπράβος του τουριστικού επιχειρηματία. Εγώ δεν μπορώ να δω σαν τίποτα άλλο

από μαζοχιστές τους τουρίστες που επισκέπτονται την Ελλάδα, χωρίς να ανήκουν στην τάξη των αφεντικών. Αλλά δεν με εκπλήσσει ο μαζοχισμός τους. 'Εχουν μάθει να υπακούουν αδιαμαρτύρητα σε κάθε μορφής εξουσία από την ίδια την ζωή που κάνουν στις χώρες τους. Και αυτό φαίνεται ιδιαίτερα στις τουρίστριες που κάθε χρόνο βιάζονται ομαδικά και μαζικά κι όμως επιμένουν να έρχονται σ' αυτήν την πολιτιστικά πρωτόγονη χώρα. Οι τουρίστες αυτοί με το να επιμένουν να έρχονται στην Ελλάδα συμπεριφέρονται σαν σκουλήκια. Κι άμα γίνεσαι σκουλήκι θα σε πατήσει κι ο πρώτος τυχόντας.

Αυτό το καλοκαίρι, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, οι κάθε λογής επιχειρηματίες που ασχολούνται με τον τουρισμό έχουν εξαπολύσει κυριολεκτικά διωγμό των μη προνομιούχων τουριστών, ιδιαίτερα στις πιο πλούσιες τουριστικές περιοχές, όπως η Κέρκυρα, η Χαλκιδική, η Κρήτη κι η Ρόδος. Η κυβέρνηση, που φροντίζει κι αυτή για το μερίδιό της από την καταλήστευση του τουρίστα, μερίδιο που εισπράττει υποτίθεται για το καλό του συνόλου, παρέχει σ' αυτούς τους επιχειρηματίες κάθε διευκόλυνση για την επιτυχία του σκοπού τους. Κάθε τόσο και λιγάκι η τηλεόραση, με το πρόσχημα του ντοκυμαντέρ, παρουσιάζει τέτοιους επιχειρηματίες που πνέουν μένεα κατά των μη προνομιούχων τουριστών γιατί και καλά εξαιτίας των τελευταίων οι δουλειές τους δεν αποδίδουν κι αυτό ζημιώνει την οικονομία του τόπου! Οι καημένοι οι επιχειρηματίες της Κέρκυρας, της Κρήτης, της Ρόδου και της Χαλκιδικής... 'Ισως θα πρέπει να τους ελεήσουμε για να μην πεινάσουν οι οικογένειές τους! Τέλος πάντων, έτσι καλλιεργείται από την τηλεόραση και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ένα καινούργιο είδος ρατσισμού. Του ρατσισμού ενάντια στους μη προνομιούχους τουρίστες. Κι έρχεται κι αυτός ο ρατσισμός να προστεθεί στους ήδη υπάρχοντες ρατσισμούς κατά των περιθωριακών, των ομοφυλοφίλων, των τσιγγάνων, των Τούρκων, των Πακιστανών, των Λατινοαμερικάνων και γενικά κατά κάθε ταλαίπωρου, που η τύχη του τον έριξε σ' αυτήν την βάρβαρη πολιτιστικά και ηθικά υπανάπτυκτη και οπισθοδρομική χώρα. Μ' αυτόν τον τρόπο ο σύγχρονος 'Ελληνας τείνει ν' αναδειχτεί σε περισσότερο ρατσιστή από οποιονδήποτε άλλο Ευρωπαίο. 'Οταν βλέπω κάτι τέτοια, όπως και τόσα άλλα, ντρέπομαι που έτυχε να γεννηθώ 'Ελληνας.

Κρίνοντας από την παραγωγικότητά μου σε σχέση με τις καταγραφές στο ημερολόγιο, αλλά και από τις άλλες δραστηριότητές μου εδώ αυτές τις μέρες, βλέπω ότι η περίοδος που βρίσκομαι εδώ είναι από τις πιο δημιουργικές στην ζωή μου. Είναι ολοφάνερο ότι, αν εξασφαλίσω τις κατάλληλες συνθήκες, μπορώ να βάλω σ' εφαρμογή τις ικανότητές μου και να δημιουργήσω. Και αγανακτώ με το γεγονός ότι η ζωή μου, όπως εξελίσσεται τα τελευταία χρόνια, είναι ένα συνεχές τρέξιμο για ν' αμυνθώ απέναντι στις παγίδες που μου στήνει κάθε τόσο η κοινωνία. Τα ίδια παθαίνει και η Σοφία. Δηλ. αντί η κοινωνία να διευκολύνει την διαβίωσή μας, όπως υποτίθεται είναι ο σκοπός της ύπαρξής της, μας κάνει τη ζωή δύσκολη και σε μερικές φάσεις αφόρητη. Γι αυτό και οδηγούμαστε στην κοινωνική απομόνωση, στην προσπάθειά μας να υπάρξουμε. Ενδεικτικό για την επαλήθευση των ισχυρισμών μου είναι το γεγονός ότι, όσο

βρισκόμασταν στην Αθήνα, κάναμε συνεχώς έναν αγώνα για να διατηρηθούμε στην κατάσταση που ήμασταν, που την είχαμε εξασφαλίσει με πολλών χρόνων κόπους και θυσίες, και να μην χειροτερέψει η κατάστασή μας. Εφορίες, στρατός, ιδιοκτήτες διαμερισμάτων, απειλούσαν και απειλούν ακόμα να μας καταπιούν. Τα ίδια δυσεπίλυτα προβλήματα θ' αντιμετωπίσουμε πάλι με την επιστροφή μας. Πώς κάτω από τέτοιες συνθήκες να μπορέσουμε να δημιουργήσουμε; Για να μην αναφερθώ στην μετάφραση που έχω αρχίσει εδώ και ένα χρόνο και δεν μου μένει χρόνος να την τελειώσω, έτσι που χτυπιέμαι από αριστερά-δεξιά, θέλω ν' αναφέρω κάτι για την Σοφία. Η Σοφία λοιπόν, εδώ και χρόνια, άρχισε να μελετάει μόνη της Ισπανικά. Για διάφορους λόγους αναγκάζεται κάθε τόσο να τα παρατάει. Τώρα τελευταία αποφάσισε να τα ξαναπιάσει. 'Αρχισε να μελετάει ξανά στις 12 Ιουλίου. Στις 13 πληροφορηθήκαμε για την εξόντωση που μου ετοιμάζει ο στρατός και έπρεπε ν' αρχίσουμε να τρέχουμε για να την εμποδίσουμε. 'Ετσι αναγκάστηκε πάλι να τα παρατήσει. Αφού πέρασε κι αυτή η μπόρα και η "περιποίηση" που μας ετοίμαζε ο στρατός αναβλήθηκε, η Σοφία αποφάσισε να τα ξαναπιάσει. Τά 'βαλε πάλι μπροστά στις 13 Αυγούστου. Στις 17 ήρθε η σπιτονοικοκυρά μας και μας είπε να τα μαζεύουμε και να φεύγουμε από το σπίτι. Η Σοφία αναγκάστηκε, για μια ακόμη φορά, να τα παρατήσει. Απ' αυτές τις φάσεις τσαντίστηκα κι εγώ τόσο πολύ που της είπα να μην τα ξαναπιάσει για να μην μας βρει πάλι κανένα μεγάλο κακό. Την άλλη μέρα 18 Αυγούστου αποκαλύφτηκε η στυγερή δολοφονία του Παναγιώτη. Κάτω από τέτοιες συνθήκες, όχι μόνο με τα Ισπανικά δεν μπορεί να ασχοληθεί κανείς, όχι μόνο με μεταφράσεις, αλλά και με πολύ σοβαρότερες ασχολίες δυσκολεύεται να καταπιαστεί. 'Οπως είναι η υπόθεση του Χρήστου Ρούσσου. Πόσες φορές δεν ξεκινήσαμε να καταπιαστούμε πιο ενεργά με την συμπαράσταση στον αγώνα του. Κάνουμε μερικά βήματα και προτού να βάλουμε το νερό στο κανάλι, αναγκαζόμαστε πάλι να τα παρατήσουμε και να τρέξουμε για την δική μας επιβίωση. Το κράτος και η κοινωνία που το υπηρετεί, φροντίζουν να επισωρεύουν πάντα τεράστια προβλήματα στους δυσπροσάρμοστους. Τα ίδια παθαίνει και ο Χρήστος ο Ρούσσος. Ενώ είναι σε θέση, κι έχει όλη την καλή διάθεση και το ειλικρινές ενδιαφέρον, να βγάλει στην φόρα τα αίσχη που συμβαίνουν μέσα στις φυλακές (μέχρι και μήνυση έχει καταθέσει για βασανιστήρια που έγιναν σε βάρος άλλων κρατουμένων), αναγκάζεται συνεχώς σε αναδίπλωση, γιατί δεν τον αφήνουν να βρει τον παραμικρό τρόπο να βάλει σε κάποιο δρόμο την συντόμευση της ποινής του. Κι είναι μια ποινή που δεν τελειώνει ποτέ (ισόβια) και παράλληλα τόσο άδικη, που για την συνέχισή της έχει διαμαρτυρηθεί η πλειοψηφία των διανοουμένων της χώρας, ενώ έχει διαδηλώσει ενάντιά της ο μεγαλύτερος αριθμός διαδηλωτών που έχει κατέβει, τα τελευταία χρόνια, στο πεζοδρόμιο για κρατούμενο. Και δεν είμαστε μόνο εμείς που στερούμαστε την δυνατότητα να συμπαρασταθούμε για λόγους ανωτέρας βίας. Μέχρι και η πασίγνωστη και επιτυχημένη συγγραφέας Λιλή Ζωγράφου, που έκανε για τον Χρήστο απεργία πείνας στα Προπύλαια, λίγο καιρό μετά από την πρώτη (και τελευταία) επίσκεψή μας στο σπίτι της (που έγινε για

να την παρακαλέσουμε να ασχοληθεί με την προώθηση του βιβλίου του Χρήστου), αρρώστησε και άρχισε να τρέχει στα νοσοκομεία. Ας ελπίσουμε ότι θα το ξεπεράσει και δεν θα έχει κι αυτή την τύχη όσων διανοουμένων ασχολήθηκαν μαζί μας. Τι άλλο να πω; Κοντεύω να γίνω προληπτικός μ' όλα αυτά που βλέπω να συμβαίνουν σ' όσους έχουν το ηθικό σθένος και την τόλμη να μας καλύψουν. Κι ύστερα μου λένε μερικοί πως είμαι απαισιόδοξος. Είναι να περνάω ξώφαλτσα τόσο χοντρά πράγματα που μας συμβαίνουν;

Τετάρτη 26 Αυγούστου 1987

Καθώς συνεχίζω το ημερολόγιο, που μου απορροφά και μεγάλο μέρος της ημέρας, αισθάνομαι όλο και λιγότερη αναγνώριση της δουλειάς μου αυτής από τους γύρω μου. Το περιβάλλον μου μου δημιουργεί την εντύπωση ότι δεν βλέπει στο έργο μου αυτό κάποια ασχολία που να αξίζει τόσο, ώστε να δικιολογεί την απουσία μου από άλλες δραστηριότητες. 'Ισως να βλέπουν την όλη ενασχόλησή μου με το ημερολόγιο σαν ένα άχρηστο καπρίτσιο. Δεν μου προξενεί, βέβαια, έκπληξη μια τέτοια αντιμετώπιση, δεδομένου ότι ζούμε σε μια εμπορευματική κοινωνία, στα πλαίσια της οποίας ότι δεν μπορεί να πουληθεί (δεν έχει ανταλλακτική αξία) θεωρείται ανύπαρκτο. 'Οπως ανύπαρκτο θεωρείται και το πτυχίο μου στις Πολιτικές Επιστήμες που πήρα από την Πάντειο, εφόσον δεν μου φέρνει λεφτά. Αυτό που με πειράζει είναι ότι, αυτοί που με βλέπουν να καταπιάνομαι με έργα μη αποδεκτά κοινωνικά, στεναχωριούνται για την απουσία οποιασδήποτε κοινωνικής αμοιβής για τις ικανότητές μου, κάτι που με θλίβει και μένα, και κατά κάποιο τρόπο μου αποδίδουν ευθύνες γιατί δεν κάνω κάτι για ν' αλλάξει αυτή η κατάσταση. Ούτως ή άλλως είναι ενοχλητικό να σε θεωρούν, έστω και λίγο, υπεύθυνο για την μη κοινωνική σου αναγνώριση. Κι αυτό γιατί έτσι σου δημιουργούν την αίσθηση ότι εσύ δεν θέλεις τους άλλους ανθρώπους και τα οφέλη που συνεπάγεται μια τέτοια κοινωνική επιβεβαίωση. Ενώ εσύ ξέρεις καλά ότι κάτι τέτοιο είναι εντελώς ανυπόστατο. 'Οσον αφορά δε την ανταλλακτική αξία του γραπτού μου, είναι κάτι που δεν το λαβαίνω καθόλου υπόψη σαν μέτρο της αξίας του. Η εμπορική αντιμετώπιση του βιβλίου της Σοφίας αποτελεί αδιάψευστη επαλήθευση των απόψεών μου πάνω σ' αυτό το θέμα. Σε τέτοιες περιπτώσεις έχεις να επιλέξεις μεταξύ δύο δυνατοτήτων. 'Η γράφεις κάτι που πιστεύεις στην αξία του και το τυπώνεις με προσωπικές σου θυσίες και στερήσεις, ακόμα κι αν ξέρεις ότι μπορεί να μην βγάλεις ούτε τα έξοδά του, ή δεν γράφεις μέχρι να εξασφαλίσεις τις συνθήκες που θα το προωθήσουν και θα του προσδώσουν ανταλλακτική αξία. 'Ανθρωποι σαν εμένα και την Σοφία είναι υποχρεωμένοι να καταλήγουν πάντα στην πρώτη επιλογή, αν θέλουν να βρίσκονται σε συμφωνία με τον εαυτό τους και την ιστορία τους μέσα στο κοινωνικό κίνημα. Γιατί αν θέλανε από τη ζωή τους λεφτά κι άλλες κοινωνικές απολαβές, δεν θα έπρεπε ποτέ να τα βάλουν με τα "κακώς κείμενα" και ν' αποδοθούν σ' έναν αγώνα για την εξάλειψή τους. 'Οπως αποδίδεται στον Χριστό της Καινής Διαθήκης ότι είπε, δεν μπορείς να λατρεύεις δύο θεούς, τον Θεό και τον

Μαμμωνά. Ο Μαμμωνάς σ' αυτήν την περίπτωση εκλαμβάνεται από την Καινή Διαθήκη σαν ο θεός του χρήματος.

Τώρα όσον αφορά την επικαιρότητα, ο Λογοθέτης, ο μόνος εισαγγελέας της Θεσσαλονίκης που είχε την αρετή και την τόλμη να πει την αλήθεια και να υπερασπίσει την Γιαταγάνα από την επίθεση του δεσμοφυλακο-δικαστο-δικηγορικού κατεστημένου της Θεσσαλονίκης, που λυμαίνεται τις φυλακές της Μακεδονίας, ξαποστέλνεται στα Γιάννενα, ενώ εκκρεμούν σε βάρος του μια σειρά ακόμη πειθαρχικές διώξεις. Ο υπουργός Δικαιοσύνης Βερυβάκης δηλώνει ότι δεν ξέρει τίποτα, όπως δεν ξέρει για τα ανάλογα κυκλώματα της Αθήνας, τα οποία κατήγγειλε ο πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθήνας Κουβέλης. Τις καταγγελίες του Κουβέλη ανέλαβε να ερευνήσει δικαστής, πράγμα που προδικάζει το "αδιέξοδο" των ερευνών. Πάντως ένα πράγμα που αφορά αυτόν τον δικαστή είναι σίγουρο: 'Οτι θα "αμειφθεί δεόντως" από κάποιους συναδέλφους του, προκειμένου να οδηγήσει τις έρευνες σε αποτελμάτωση. Κι αυτό σημαίνει ότι, για να τσακώσει το πόστο του ανακριτή, πρέπει να είχε μεγάλες πλάτες. Μ' αυτόν τον τρόπο έκανε την τύχη του, που λένε.

Κατά τα άλλα, το λιμάνι του Πειραιά γέμισε Αμερικάνικα πολεμικά πλοία, πολλά από τα οποία είναι γεμάτα με πυρηνικά όπλα. Τα πλοία αυτά πάνε κι έρχονται από τον Περσικό κόλπο, όπου συμμετέχουν στον πόλεμο κατά του Ιράν. Η Ελλάδα συμμετέχει κι αυτή, όπως αποδεικνύεται εκ των πραγμάτων, στον πόλεμο κατά του Ιράν, κι αυτή της η συμμετοχή δεν περιορίζεται μόνο στον στρατιωτικό τομέα αλλά κλιμακώνεται σε όλους τους τομείς. Για παράδειγμα συμμετέχει στον πόλεμο αυτό και με τον τύπο και γενικά με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Οι εφημερίδες δημοσιεύουν μόνο τις απόψεις των σφαγέων Σαουδαράβων και των Αμερικανών πατρόνων τους για τη σφαγή των Ιρανών στην Μέκκα, που έγινε πριν λίγο καιρό, ενώ περνάνε στα ψιλά το γεγονός ότι τα θύματα της σφαγής έχουν άλλη άποψη! Και βέβαια την άποψη των θυμάτων δεν την δημοσιεύουν. Πρέπει να αμείβονται πολύ καλά από τους Σαουδάραβες οι δημοσιογράφοι που γράφουν αυτά τα πράγματα, όπως αμείβονται κι από τους Τούρκους συμμάχους μας προκειμένου να γράφουν ότι τα θύματα γενοκτονίας Κούρδοι σφάζουν Τούρκους! Στην σφαγή των Κούρδων από τους αγαπημένους συμμάχους μας Τούρκους συμμετέχει, με τον τρόπο της, και μια μερίδα του Ελληνικού λαού με το να συγκεντρώνεται έξω από το στρατόπεδο προσφύγων του Ο.Η.Ε. στο Λαύριο και να ζητάει από την αστυνομία να στείλει τους Κούρδους στην Τουρκία για να τους σκοτώσουν οι Τούρκοι με βασανιστήρια. Κι επειδή κάτι τέτοιο αργεί, βρίσκονται μερικοί για να επιταχύνουν την εξόντωση των Κούρδων, με το να τους πυροβολούν στο ψαχνό, καλυπτόμενοι από το "αγανακτισμένο" κατά των Κούρδων πλήθος και από την σκόπιμη αδράνεια της αστυνομίας. Η Ελλάδα, με το να αποτελεί πιστό και αφοσιωμένο σύμμαχο της Αμερικής στις γενοκτονίες που διαπράττει η τελευταία σ' όλον τον πλανήτη, δεν κάνει τίποτα άλλο από το να προκαλεί την δικιολογημένη οργή των καταπιεζόμενων και καταληστευόμενων λαών του Τρίτου Κόσμου, και δεν θ' αργήσει η εποχή που κομάντος αυτοκτονίας των λαών αυτών θα χτυπάνε

Ελληνικούς στόχους μέσα στην ίδια την Ελλάδα. Και τότε η Αθήνα θα μετατραπεί σε απόλυτα μπατσοκρατούμενη, στρατοκρατούμενη και γενικά κρατούμενη πόλη, όπως έχει ήδη γίνει με το Παρίσι. Τώρα, το τί κέρδος έχει η πλειοψηφία των Ελλήνων από αυτήν την κατάσταση, είναι κάτι που οι 'Ελληνες δεν θέλουν να το σκεφτούν, όπως δεν θέλουν να σκέφτονται όλα τα σοβαρά προβλήματα.

Πέμπτη 27 Αυγούστου 1987

'Ηδη κλείσαμε μια βδομάδα εδώ κι η Σοφία αρχίζει να δυσανασχετεί για την απομόνωση που χαρακτηρίζει την εδώ παραμονή μας. Αν και αισθάνομαι λίγο υπεύθυνος γι' αυτήν την κατάσταση, δεν βλέπω άλλη πιο πρόσφορη λύση γι' αυτόν τον καιρό, δεδομένου ότι στην Αθήνα μας περιμένουν μόνο προβλήματα, κι αυτά τα προβλήματα απαιτούν και δυσβάστακτα έξοδα, και θα με αποτρέψουν από την δυνατότητα να καταγράφω με κάποια πληρότητα τις σκέψεις μου στο ημερολόγιο. Και το ημερολόγιο αποτελεί για μένα την πιο σημαντική δραστηριότητά μου αυτόν τον καιρό, γιατί είναι ο μόνος τρόπος να αντιδράσω σ' όλα αυτά τα αισχρά που συμβαίνουν γύρω μου. Μακάρι να είχα στην διάθεσή μου άλλους τρόπους. 'Ομως δεν έχω και γι' αυτό πρέπει να επιμείνω στο ημερολόγιο. Είμαι 31 χρονών και μέχρι σήμερα δεν μου δόθηκε άλλη ευκαιρία να εκφράσω τις απόψεις μου, παρόλο που πιστεύω ότι αυτές οι απόψεις είναι απαραίτητο να ακουστούν.

Το πρωί επικοινώνησα με μια θεία μου που είναι γειτόνισσα της Λιλής Ζωγράφου και έμαθα ότι η πασίγνωστη συγγραφέας φεύγει για την Γερμανία, για να κοιτάξει για την υγεία της, μια που εδώ της λένε ότι δεν μπορούν να κάνουν τίποτα. 'Ετσι χάνουμε έναν ακόμη άνθρωπο που θα μπορούσε να συμβάλλει στον αγώνα του Χρήστου Ρούσσου. Μια ακόμη προσπάθειά μας, όπως και τόσες άλλες στο παρελθόν, οδηγείται σε αδιέξοδο. Πώς να τα χαρακτηρίσω όλα αυτά; Ατυχία; Είναι μια λέξη που δεν εξηγεί τίποτα.

Χθες βρήκαν σε ερημική τοποθεσία της Ζακύνθου τα πτώματα δύο φοιτητών, ενός αγοριού κι ενός κοριτσιού, που είχαν πάει πριν ένα μήνα στο νησί αυτό για τουρισμό κι είχαν εξαφανιστεί μετά μια βδομάδα, από την ημέρα που πάτησαν το πόδι τους στο νησί. 'Ολο αυτό το διάστημα, από την ημέρα της εξαφάνισής τους μέχρι σήμερα, οι γονείς τους τους έψαχναν και είχαν καταφύγει μέχρι και στις εφημερίδες. Εννοείται ότι η αστυνομία της Ζακύνθου, όλο αυτό το διάστημα, "δεν ήξερε τίποτα", κι αν δεν βρισκόντουσαν κάτι άλλοι τουρίστες να ανακαλύψουν τα πτώματα, το έγκλημα θα παρέμενε για πάντα στο σκοτάδι. Μετά την ανακάλυψη των πτωμάτων, η αστυνομία έσπευσε να διαδώσει στους δημοσιογράφους ότι πρόκειται ή για αυτοκτονία ή για ατύχημα! Τώρα τί ατύχημα ήταν αυτό που τα θύματά του βρέθηκαν το ένα σε απόσταση τριάντα μέτρων από το άλλο και το ένα, η γυναίκα, φορούσε μαγιό ενώ ο άντρας τα ρούχα του, ή τί είδους διπλή αυτοκτονία από δυο άτομα που πήγαν για διακοπές, μόνο η αστυνομία της Ζακύνθου μπορεί να μας το εξηγήσει. Αυτό που με την πρώτη ματιά βγαίνει από αυτήν την υπόθεση είναι ότι οι τουρίστες στην Ελλάδα μπορούν, οποιαδήποτε στιγμή, να

δολοφονηθούν κι η αστυνομία θα είναι πάντα πρόθυμη να απαλλαχθεί από την ευθύνη των ερευνών για την δολοφονία. Πράγμα που σημαίνει ότι οποιοσδήποτε θελήσει να κάνει διακοπές στην Ελλάδα, το πρώτο πράγμα που θα πρέπει να φροντίσει είναι να λάβει τα μέτρα του για να μην τον δολοφονήσουν. Πολύ ωραία χώρα για διακοπές! Μπράβο, να την χαιρόμαστε! 'Ενα άλλο γεγονός, που αξίζει ιδιαίτερη προσοχή, γιατί δείχνει το πόσο κινδυνεύει κανείς να δολοφονηθεί και στους δρόμους της Αθήνας, και όχι μόνο στην επαρχία όταν πηγαίνει για διακοπές, είναι η δολοφονία ενός νεαρού μοτοσικλετιστή μέρα μεσημέρι στην οδό Πειραιώς. 'Ενας φορτηγατζής χτύπησε με το φορτηγό του την μοτοσικλέτα και πέταξε τον οδηγό της στο έδαφος. Δεν του έφτανε όμως αυτό. Πάτησε γκάζι κι έλιωσε και το κεφάλι του νεαρού με την ρόδα του φορτηγού του. Κατόπιν συνέχισε ήσυχος τον δρόμο του και "χάθηκε στο σκοτάδι" του μεσημεριού. Δεν μ' εκπλήσσει καθόλου η συμπεριφορά του. Κανείς δεν πρόκειται να τον κυνηγήσει. Κι αν γίνει κανένα λάθος και πιαστεί, θα πει ότι είναι ένας τίμιος οικογενειάρχης με τέσσερα-πέντε παιδιά που δουλεύει για να τα θρέψει, έπαθε και σοκ μετά το "ατύχημα" και σαν "κουρέλι" που ήταν από την "λύπη" του, "δεν μπορούσε να βοηθήσει τον άτυχο νέο". Οι δικαστές "κατά περίεργο τρόπο" και, δεν θέλει ρώτημα, χωρίς να πάρουν ούτε μία δραχμή από τον φορτηγατζή, θα ανασύρουν από την νομολογία ό,τι ελαφρυντικό μπορεί να βρεθεί, αφού προηγούμενα ρίξουν την ευθύνη του θανάτου στο ίδιο το θύμα, και, στην χειρότερη περίπτωση, θα ρίξουν στον φορτηγατζή τίποτα μηνάκια που θα τα πληρώσει επί τόπου και θα πάει στο σπίτι του ωραίος και μάγκας, όπως πάντα. 'Οσον αφορά, τέλος, τους 'Ελληνες, εδώ δεν ιδρώνει το μάτι τους για οχτώ άτομα, Γερμανούς τουρίστες, που "έφαγε" με μια "πολύ πρώτη" μανούβρα ένας άλλος φορτηγαντζής στη Θεσσαλονίκη, και τρέξανε όλοι, τηλεόραση, ραδιόφωνο κι εφημερίδες, να δεχτούν την άποψη του φορτηγατζή που έριχνε την ευθύνη στα θύματα... Για έναν ασήμαντο μοτοσικλετιστή θα βάλουν την σκούπα τους να κλάψει; 'Αλλωστε οι 'Ελληνες θαυμάζουν τους φορτηγατζήδες που με τα φορτηγά τους, όταν είναι στο δρόμο, "δεν καταλαβαίνουν τίποτα", όπως είχε γράψει μπροστά-μπροστά στο φορτηγό του ο φορτηγατζής που σκότωσε τους γερμανούς τουρίστες. Προσοχή, λοιπόν, και στα φορτηγά που "από λάθος των άλλων πάντα" τρώνε κόσμο και κοσμάκη, όπως και στα μπιστόλια των μπάτσων που στέλνουν στον άλλο κόσμο τις γυναίκες τους "καθώς αυτοί τα καθαρίζουν". Και στις δύο παραπάνω περιπτώσεις, οι δικαστές αποφασίζουν ότι φταίνε πάντα τα θύματα. Οι θύτες είναι αγέρωχοι καουμπόϋδες που σκοτώνουν και δεν πληρώνουν, όπως ήταν ο τίτλος ενός παλιού καουμπόϋκου έργου.

Το βράδυ μας επισκέφτηκε ο καλός μας φίλος. Η μοναδική επίσκεψη που δεχτήκαμε, όσον καιρό είμαστε εδώ. 'Ηρθε από την Αθήνα και έφυγε αυθημερόν. Το ενδιαφέρον του για μας συνεχίζει να εκδηλώνεται ακόμα κι όταν δεν περνάμε ιδιαίτερα δύσκολες φάσεις. Κι αυτό είναι πολύ ευχάριστο, γιατί αν το ενδιαφέρον του περιοριζόταν στις δύσκολες φάσεις θα αισθανόμουν ότι αυτό που τον ωθεί είναι η απλή περιέργεια. Ας ελπίσουμε ότι η παρουσία του κοντά μας θα αναφέρεται μέχρι το τέλος αυτού του ημερολογίου. Απ'

ό,τι φαίνεται είναι κι αυτός από τους ανθρώπους που έχουν ικανότητες, πιστεύουν σ' αυτές, και δεν έχουν διάθεση να τις ξεπουλήσουν για φτηνά ανταλλάγματα. 'Ισως αυτό να είναι από τα χαρακτηριστικά που μας συνδέουν.

Παρασκευή 28 Αυγούστου 1987

'Αλλη μια ρατσιστική δημοσίευση στην "Ελευθεροτυπία" κατά των μη προνομιούχων τουριστών. Από την Πάρο αυτή τη φορά. Οι μαγαζάτορες διαμαρτύρονται ότι οι "αλητοτουρίστες" τους βρωμίζουν τον χώρο. 'Οσο καιρό δεν τα είχανε κονομήσει χοντρά, οι μαγαζάτορες γδύναν τους μη προνομιούχους τουρίστες από το συνάλλαγμά τους και ήταν ευχαριστημένοι. Τώρα που τα 'χουν κονομήσει, έβαλαν πλώρη να τους διώξουν για να ιδιωτικοποιήσουν τις παραλίες. Βιάζονται κι όλας να καταπατήσουν τις παραλίες, γιατί στη Βουλή έχει ήδη φτάσει το νομοσχέδιο που νομιμοποιεί τις καταπατήσεις στα νησιά του Αιγαίου. Τώρα οι μη προνομιούχοι τουρίστες τους "βρωμίζουν", όπως "βρωμίζουν" τις πόλεις των λευκών αποικιοκρατών οι μαύροι της Νότιας Αφρικής, όπως "βρωμίζουν" τους απογόνους των Ισπανών κατακτητών οι Ινδιάνοι της Νότιας Αμερικής, όπως "βρωμίζουν" τις πόλεις των Ισραηλινών οι Παλαιστίνιοι, όπως "βρώμιζαν" παλιά τις Ευρωπαϊκές πόλεις οι Εβραίοι κ.ο.κ. Μόνο που οι 'Ελληνες ρατσιστές μαγαζάτορες είναι και ηλίθιοι, γιατί επικαλούνται το ρατσιστικό παραμύθι για φυλές που κανείς, ποτέ, δεν μπόρεσε να ισχυριστεί ότι είναι κατώτερες. Κι όμως οι 'Ελληνες, με την κουτοπονηριά που τους διέπει, βγάζουν "βρώμικους", δηλ. κατώτερους φυλετικά, τους Γερμανούς, τους Εγγλέζους, τους Γάλλους, τους Σκανδιναβούς και τους Ιταλούς! Και είναι βέβαιο ότι κάθε τέτοια δημοσίευση ακολουθείται από πογκρόμ που εξαπολύουν οι τοπικοί μπάτσοι ("εν ονόματι του νόμου"), πολλοί από τους οποίους είναι μαγαζάτορες, συγγενείς των μαγαζατόρων ή μπράβοι τους.

Εντωμεταξύ καινούργια γράμματα διαμαρτυρίας φτάνουν στις εφημερίδες από τους νεοσυλλέκτους του 11 Συντάγματος Πεζικού της Τρίπολης. Από το σύνταγμα, όπου με καλούσαν κι εμένα. Σίγουρα θα τους κόστισε τους στρατοκράτες, που ανάμεσα στα 100 θύματά τους, που νοσηλεύονται στο 411 Στρατιωτικό Νοσοκομείο της Τρίπολης, δεν συμπεριλαμβάνομαι και εγώ. Αν βρισκόμουνα και εγώ εκεί, θα είχα χαθεί μέσα στο πλήθος των θυμάτων. Από την άλλη μεριά οι Ιταλοί Ριζοσπάστες, που κάνουν καμπάνια για την απελευθέρωση του Μαραγκάκη, φτάσανε στην Πάτρα. Εκεί τους την πέσανε οι μπάτσοι για να τους διώξουνε, αλλά, ευτυχώς, αυτοί δεν μασήσανε. Είμαι σίγουρος ότι σχεδόν κανένας από τους νοσηλευόμενους νεοσυλλέκτους δεν θα συμμετείχε στην καμπάνια συμπαράστασης στον Μαραγκάκη, αν αυτή την στιγμή τους έλεγαν ότι απολύονται και μπορούν να γυρίσουν στα σπίτια τους. Πάντως το κράτος παραμένει προσεκτικό. 'Εχει επικεντρώσει όλη τη μανία του στον Μαραγκάκη και δεν κρίνει έξυπνο να συλλάβει και τον άλλο αντιρρησία συνείδησης, τον Ψύχα, που ήταν να παρουσιαστεί στο στρατό τον Απρίλη. Οι στρατοκράτες αντιλαμβάνονται ότι, τουλάχιστον προς το παρόν, δεν τους συμφέρει να πλατύνουν το κίνημα των αντιρρησιών συνείδησης για μη

θρησκευτικούς λόγους με το να κλείσουν και δεύτερο αντιρρησία στις φυλακές. 'Ενας τέτοιος αντιρρησίας συνείδησης αποτελεί αιτία αναταραχής για μια στρατιωτική φυλακή, γιατί μέσα σε μια τέτοια φυλακή βρίσκονται πολλοί που δεν μπορούν να προσαρμοστούν στον παραλογισμό του στρατού και γι' αυτό έρχονται με διάφορους τρόπους σε σύγκρουση μαζί του. Ο λόγος που οι στρατοκράτες δεν θέλουν πολλούς τέτοιους αντιρρησίες συνείδησης στις στρατιωτικές φυλακές, είναι ο ίδιος που η κυβέρνηση δεν θέλει αναρχικούς μέσα στις πολιτικές φυλακές. Το κίνημα για τα δικαιώματα των κρατουμένων, που δημιουργήθηκε την εποχή που εγώ και η Σοφία και πολλοί άλλοι αναρχικοί βρισκόντουσαν στις φυλακές, κόστισε τόσο ακριβά στο κράτος που ακόμη και μέχρι σήμερα είναι αναγκασμένο να δολοφονεί τους ηγέτες του, όπως έκανε με τον Παναγιώτη Γαγγλία. Πάντως, αν το κράτος νομίζει ότι, με την δολοφονία του Παναγιώτη, έκλεισε οριστικά και τον φάκελο του κινήματος για τα δικαιώματα των κρατουμένων, έχει κάνει μεγάλο λάθος. Αγωνιστές του κινήματος αυτού θα συνεχίσουν να δημιουργούνται στις φυλακές, όσο οι φυλακές παραμένουν αυτό που είναι σήμερα. Δυστυχώς κανένας από αυτούς δεν θα είναι σαν τον Παναγιώτη. Τέτοιες προσωπικότητες, πολύ λίγες έχει να επιδείξει κάθε εποχή.

Εδώ, λόγω της ζέστης των τελευταίων ημερών, έχει αρχίσει να συγκεντρώνεται πάλι πολύς κόσμος στην παραλία. Σήμερα δεν βρήκαμε ούτε χώρο να βάλουμε τα πράγματά μας και έτσι αναγκαστήκαμε να καταφύγουμε σε κάτι βράχια που οι καθαροί, κι όχι βρώμικοι σαν τους Ευρωπαίους, 'Ελληνες παραθεριστές τα έχουν στολίσει με τα απαραίτητα σκουπίδια. Μπήκαμε στην θάλασσα, κάναμε το μπάνιο μας, βγήκαμε και φύγαμε, όσο πιο γρήγορα μπορούσαμε. Είναι λυπηρό, όπως έχω ξαναπεί, η κοινωνία αντί να διευκολύνει την ζωή των ανθρώπων να την κάνει πιο δύσκολη. Μια τέτοια κοινωνία, σιγά-σιγά, παύει να έχει λόγο ύπαρξης κι έτσι εξηγούνται τα όλο και περισσότερα φαινόμενα αυτοδιάλυσής της. Ελάχιστοι είναι οι νέοι σήμερα που δεν ψάχνουν να βρουν ερημικές παραλίες για να κάνουν ένα μπάνιο. Κι όμως, πριν από χρόνια, στην δεκαετία του '50, όπως και του '60, οι άνθρωποι που πήγαιναν για μπάνιο με τα πούλμαν φτιάχνανε μεγάλες παρέες και διασκέδαζαν. Οι μη προνομιούχοι αυτοί εκδρομείς, που τότε ήταν και η πλειοψηφία, γινόντουσαν όλοι φίλοι μεταξύ τους κι έτσι ο καθένας τους εμπλούτιζε την εκδρομή του με καινούργιες γνωριμίες, που πολλές φορές του αποβαίνανε χρήσιμες και στις άλλες καθημερινές του δραστηριότητες. Πολλές φωτογραφίες μου έχουν απομείνει από κείνην την εποχή. Φωτογραφίες από είκοσι-τριάντα άτομα που φωτογραφίζονται όλοι μαζί σε μια παραλία ή σ' ένα μεγάλο τραπέζι σε μια παραλιακή ψαροταβέρνα. Μέσα σ' αυτές τις φωτογραφίες αναγνωρίζω, σήμερα, άτομα που μου φερνόντουσαν τότε με τον καλύτερο τρόπο, λες κι ήμουνα δικό τους παιδί. 'Αλλωστε, σ' αυτές τις εκδρομές λειτουργούσαμε όλοι σαν μια οικογένεια και γι αυτό η εξέλιξη των ατόμων αυτών μου είναι, λίγο-πολύ, γνωστή. Πόσοι απ' όλους αυτούς είναι πια πεθαμένοι... Και μαζί τους πέθαναν και οι ανθρώπινες σχέσεις που χαρακτήριζαν μια άλλη εποχή. Ποτέ δεν θα ξεχάσω μερικούς απ' αυτούς που με τα αστεία τους, τις φάρσες

και τα τραγούδια τους γέμιζαν με κέφι κι αισιοδοξία όλη την παρέα.

Σάββατο 29 Αυγούστου 1987

Είναι καταπληκτική η ευκολία με την οποία η αστυνομία της Ζακύνθου απαλλάσσεται από την ευθύνη της για την ολιγωρία της απέναντι στην διπλή δολοφονία του ζευγαριού των νεαρών τουριστών. Αφού δεν έπιασε το παραμύθι της αυτοκτονίας ή του ατυχήματος, με την συνδρομή του ιατροδικαστή της, μπήκε στον κόπο να σερβίρει μια τελευταία εκδοχή, την οποία ανάγκασε, με το έτσι θέλω, να καταπιούνε όλοι οι άμεσα ενδιαφερόμενοι. Δήλωσε ότι το ζευγάρι πέθανε από τη ζέστη και έδωσε σ' όλους να καταλάβουν ότι δεν σηκώνει άλλες αντιρρήσεις. Η κυβέρνηση, για να δώσει ένα τέλος στην δημοσιότητα γύρω από αυτό το θέμα, έδωσε εντολή στις εφημερίδες, στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση να προβάλουν αυτήν την γελοία εξήγηση σαν τελεσίδικη απόφαση πάνω στην ερμηνεία του θανάτου των δύο νέων. Τα δύο πτώματα τα κάνανε πακέτο και τα στείλανε στην Θεσσαλονίκη, απ' όπου είχαν έρθει, για να θαφτούν. Ο πατέρας της κοπέλας τόλμησε να αντιδράσει, δειλά-δειλά, και είπε ότι είναι αδύνατο να πεθάνουν τόσο νέα παιδιά από την ζέστη, και μάλιστα σ' ένα νησί που όλοι το επισκέπτονται για την θάλασσά του. Και από την άλλη μεριά, πώς είναι δυνατόν να πέθαναν και οι δύο μαζί; Και γιατί να χαθούν τα ρούχα τους και τα πράγματά τους; 'Ομως η αστυνομία της Ζακύνθου και η κυβέρνηση που την καλύπτει δεν σηκώνουν αντιρρήσεις: Οι δύο νεαροί τουρίστες, καθώς ζεσταινόντουσαν, πέταγαν αριστερά-δεξιά αποσκευές, ρούχα και παπούτσια!!! Να δούμε τι άλλο θα ακούσουμε σ' αυτήν την χώρα των επισήμων επαγγελματιών δολοφόνων. Ευτυχώς που κάποιοι τολμηροί δημοσιογράφοι είχαν το θάρρος να δημοσιεύσουν, έστω και σαν υποψία, την πραγματική εξήγηση της διπλής δολοφονίας, όπως την ακούσανε από ανθρώπους του κοντινότερου χωριού: Οι δύο νεαροί τουρίστες είχαν μάθει για κάποιο λαθρεμπορικό καράβι και, σαν περίεργοι που ήταν, είχαν το θάρρος να πάνε να το βρουν. Αυτό αποτέλεσε και αιτία του θανάτου τους σε μια χώρα, όπου οι λαθρέμποροι εξασφαλίζουν συχνά το ακαταδίωκτο λαδώνοντας αστυνομικά κυκλώματα, όπως αποκαλύπτεται κάθε τόσο στις εφημερίδες. Το ίδιο θα συνέβαινε και στην Ιταλία και στην Γαλλία και στις Ηνωμένες Πολιτείες και σε πολλές άλλες χώρες σε ανάλογη περίπτωση. Τα συμφέροντα που διακυβεύτηκαν από το "θράσος" του νεαρού ζευγαριού ήταν τεράστια, για να το αφήσουν να ζήσει.

Με την ίδια ευκολία κυβέρνηση και τύπος έκλεισε και το θέμα των 100 νοσηλευομένων νεοσυλλέκτων της Τρίπολης. Ο δήμαρχος της Τρίπολης ανέλαβε να δηλώσει ότι "ασήμαντα και εποχιακά είναι τα ελάχιστα κρούσματα γαστρεντερίτιδας που εκδηλώθηκαν στην πόλη μας", οι προϊστάμενοι του 411 Γενικού Στρατιωτικού Νοσοκομείου δήλωσαν ότι δεν έγινε καμία εισαγωγή (!!!), ο στρατιωτικός γιατρός του 11ου Συντάγματος Πεζικού είπε ότι εκδηλώθηκε αδιαθεσία δυο-τριών ημερών σε 5-6 στρατιώτες επί συνόλου 1000 και, τέλος, το υπουργείο Εθνικής 'Αμυνας έκλεισε το φάκελο της

υπόθεσης δηλώνοντας ότι "κανένας στρατιώτης του 11ου Συντάγματος Πεζικού δεν νοσηλεύεται στο νοσοκομείο ή στο αναρρωτήριο της μονάδας"! Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το ίδιο ακριβώς θα συνέβαινε, αν μια τέτοια καταγγελία από μέρους στρατιωτών έβλεπε το φως στην διάρκεια της εφτάχρονης στρατιωτικής δικτατορίας 1967-1974. Είναι βέβαιο ότι αυτή την στιγμή στο 11ο Σύνταγμα Πεζικού της Τρίπολης οι μπάτσοι του στρατοπέδου και οι χαφιέδες τους διεξάγουν έρευνες για την ανεύρεση των συντακτών της καταγγελίας που, αν βρεθούν, θα πληρώσουν ακριβά το θράσος τους να υπερασπιστούν την υγεία τους και την ζωή τους, αγνοώντας τις διαταγές των ανωτέρων τους, που τους παραχωρούν ένα μόνο δικαίωμα: να υπακούουν σ' οτιδήποτε τους πουν χωρίς δεύτερη κουβέντα. Αν μάλιστα κανένας από τους συντάκτες της καταγγελίας επιμένει, θα φροντίσουν να του κλείσουν το στόμα με ένα "ατύχημα" ή μια "αυτοκτονία". Εδώ μπορούν και δολοφονούν πολίτες, όπως το ζευγάρι στη Ζάκυνθο, με τέτοια ευκολία, στους στρατιώτες που εκπαιδεύονται για να πεθαίνουν αδιαμαρτύρητα θα κολλήσουμε;

Εμείς το μεσημέρι προλάβαμε και κάναμε το δέκατο μπάνιο μας γι αυτό το καλοκαίρι, σε μια θάλασσα που η κοσμοσυρροή των τελευταίων ημερών λόγω ζέστης την έχει βρωμίσει τόσο, ώστε εκεί που κολυμπάς, βλέπεις αποτσίγαρα, μέχρι και ολόκληρα άδεια πακέτα από τσιγάρα, να επιπλέουν δίπλα σου. Σ' αυτήν την θάλασσα περισυλλέξαμε το πτώμα ενός ιππόκαμπου που, ίσως, δεν άντεξε την ανθρωπορύπανση. Πήραμε τον ιππόκαμπο στο σπίτι σαν ενθύμιο της περιόδου αυτής. Ας ελπίσουμε ότι δεν θα είναι η τελευταία η ευκαιρία αυτή, που αρπάξαμε από τα μαλλιά για να ζήσουμε μερικές μέρες σαν άνθρωποι και όχι σαν θύματα μιας συνεχούς καταδίωξης. Τώρα, όσον αφορά την βρωμιά των "καθαρών" Ελλήνων παραθεριστών, έχω μιλήσει και παραπάνω γι' αυτήν αλλά και μπορεί και από μόνος του να την διαπιστώσει κανείς, αν επισκεφτεί μια από τις παραλίες που περιστοιχίζουν από τρεις πλευρές την Αττική.

Το απόγευμα, αμέσως μετά την επιστροφή μας στο σπίτι, κι αφού είχαμε μόλις τελειώσει το ντους που κάναμε στην αυλή, έπιασε μια καταρρακτώδης βροχή που κράτησε μέχρι αργά το βράδυ. Είναι θαυμάσια εμπειρία η βροχή στην εξοχή, να βλέπεις την διψασμένη από ένα καυτό και στεγνό καλοκαίρι γη να απορροφά με πάθος τις χοντρές σταγόνες του ουρανόσταλτου νερού. Αυτή την ευλογία της βροχής μπορούν να την νοιώσουν, περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο, οι γεωργοί που, όσο διαρκεί η ξηρασία, είναι υποχρεωμένοι να επιδίδονται σ' έναν καθημερινό και κοπιαστικό αγώνα να σώσουν τις καλλιέργειές τους από αυτήν. 'Εχω δουλέψει κι εγώ ένα καλοκαίρι σ' ένα περιβόλι και θυμάμαι πόσο όμορφα αισθανθήκαμε μια μέρα, όλοι αυτοί που το ποτίζαμε, όταν μετά από μήνες ξηρασίας έπιασε μια καταρρακτώδης βροχή. Είδαμε τον ουρανό να τελειώνει σε λίγα λεπτά μια δουλειά που εμάς θα μας έπαιρνε ώρες και ώρες. 'Ολα τα πρόσωπα των συναδέλφων μου λάμπανε από χαρά και στα χείλη τους πλανιόταν ένα αδιόρατο χαμόγελο σπάνιας ικανοποίησης. 'Ητανε μια στιγμή που ο άνθρωπος ενώνεται σε μια ασύλληπτη αρμονία με τη φύση που δεν είναι πια εχθρός του αλλά ο καλύτερος φίλος του.

Κυριακή 30 Αυγούστου 1987

Τελευταία μέρα της παραμονής μας εδώ γι αυτήν την περίοδο. Αυτή η Κυριακή δεν μας έδωσε την ευκαιρία για μπάνιο, όπως οι άλλες μέρες, λόγω της κακοκαιρίας που επικράτησε. Παρ' όλα αυτά δεν μου ήταν καθόλου δυσάρεστη. Το μόνο δυσάρεστο είναι ότι αύριο το πρωί πρέπει να φύγουμε. Κι αυτό δεν μ' αρέσει καθόλου, γιατί ξέρω ότι στην Αθήνα μας περιμένουν άλυτα προβλήματα και πολλά τρεξίματα. Ελπίζω όμως να καταφέρουμε να εξασφαλίσουμε μια αναστολή της απασχόλησής μας μ' αυτά και να ξαναγυρίσουμε εδώ στις αρχές Σεπτέμβρη. Δέκα μέρες, έστω έντεκα μ' αυτήν, δεν μου φαίνονται αρκετές για να ξεκουραστούμε από την φόρτιση που υποστήκαμε στην Αθήνα τον τελευταίο καιρό. Και δεν έχω καμιά όρεξη ν' αντιμετωπίσω τα προβλήματα που μας βάζει η κοινωνία σε κάθε μας βήμα. Δεν έχω καμιά όρεξη, γιατί ξέρω ότι τέτοιου είδους προβλήματα δεν παύουν ποτέ. Απλά αλλάζει η μορφή τους.

Στην "Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία" δημοσιεύτηκε ένα εξαιρετικό άρθρο του ακόμη φυλακισμένου στις στρατιωτικές φυλακές της Καβάλας Μιχάλη Μαραγκάκη. Απ' ό,τι φαίνεται ο Μαραγκάκης έχει συλλάβει αρκετά ολοκληρωμένα τον τρόπο λειτουργίας της συμμαχίας κυβέρνησης, εκκλησίας και στρατού, πάνω στο ζήτημα των αντιρρησιών συνείδησης. Δυστυχώς όμως δεν διαθέτει άλλο όπλο για να υπερασπίσει τον αγώνα του, πέρα από το προσωπικό του παράδειγμα και από το γεγονός ότι έχει όλο το δίκιο και όλα τα επιχειρήματα με το μέρος του. Ακόμη στην εκστρατεία συμπαράστασης στον αγώνα του την πρώτη θέση κατέχουν οι Ιταλοί Ριζοσπάστες. Το ότι η φυλάκισή του παρατείνεται, αποτελεί απόδειξη της στασιμότητας σε σημείο αποτελμάτωσης, στην οποία έχει περιέλθει το κοινωνικό κίνημα στην Ελλάδα. Στασιμότητα που εκμεταλλεύεται το κράτος για να βγάζει από τη μέση τους εχθρούς του, όπως τον Παναγιώτη Γαγγλία, ή να κλείνει βιαστικά τους φακέλους των δολοφονιών που διαπράττονται με την ανοχή του, όπως η δολοφονία του νεαρού ζευγαριού στην Ζάκυνθο. Στασιμότητα που εκμεταλλεύεται το κράτος και για την κατασκευή του νομικού πλαισίου που θα του επιτρέψει αργότερα να χτυπήσει, μ' όση βιαιότητα θέλει, οποιαδήποτε φωνή αμφισβήτησης (βλέπε νόμους για τον Ε.Κ.Α.Μ., τα ναρκωτικά, την εκπαίδευση, την στρατολογία). Στασιμότητα που εκμεταλλεύονται οι κρατικοί παράγοντες για ν' αυξήσουν τα προσωπικά τους οφέλη, τα οφέλη των κομματικών τους συνεργατών καθώς και, όπως πάντα, τα οφέλη της τάξης των μεγαλοκαρχαριών. Μέχρι και νόμο, που να επιτρέπει την εγκατάσταση πυρηνικών αντιδραστήρων στην Ελλάδα, φρόντισαν να περάσουν, παρόλο που δεν πέρασε καλά-καλά ούτε ένας χρόνος από την πυρηνική καταστροφή από την έκρηξη του πυρηνικού αντιδραστήρα του Τσερνομπίλ. Κι όλα αυτά, ενώ το λιμάνι του Πειραιά έχει γεμίσει Αμερικάνικα αεροπλανοφόρα κι άλλα Αμερικάνικα πολεμικά πλοία, πολλά από τα οποία φέρουν πυρηνικά όπλα. Κατά τα άλλα ο Παπανδρέου συνεχίζει να καυχιέται για την συμμετοχή του στην "Πρωτοβουλία των 6 για την ειρήνη και τον αφοπλισμό". Με κάτι τέτοια δίκαια η Αθήνα θα μπορούσε να εξασφαλίσει τον τίτλο της

"υποκριτικής" πρωτεύουσας της Ευρώπης. Τουλάχιστον, αν αυτή η υποκρισία περιοριζότανε σε διαφόρων ειδών ύπουλες μεθοδεύσεις, η κατάσταση δεν θα ήταν τόσο ανησυχητική. Το κακό είναι όμως ότι το κράτος προχωράει κάθε μέρα σε δολοφονίες κι αυτές οι δολοφονίες μένουν όλες ατιμώρητες. Και δεν μπορεί να ελπίζει κανείς σε μελλοντική διόρθωση των κακώς κειμένων, όταν ο κύκλος του αίματος πλαταίνει. Αυτοί που έβαψαν τα χέρια τους με αίμα, δεν έχουν άλλον τρόπο για να αμυνθούν, από το να χύσουν περισσότερο αίμα. Αλίμονο σ' αυτούς που από φύση ή θέση έρχονται αντιμέτωποι με το κράτος και δεν έχουν ακόμη συνειδητοποιήσει ότι γύρω τους, όλο και πιο γρήγορα, κλιμακώνεται ένας κοινωνικός πόλεμος. Κι αυτοί είναι πολλοί, αν κρίνουμε από τους τοξικομανείς, που γίνονται τροφή των αστυνομικών τμημάτων, των παραρτημάτων της Ασφάλειας, της ίδιας της Ασφάλειας, των δικαστηρίων, των φυλακών και των ψυχιατρείων. Το ίδιο ισχύει και για τους "υπόχρεους" στράτευσης, που πολλοί από αυτούς, όταν στρατεύονται, αφήνουν τα κόκαλά τους στο στρατό.

Το βράδυ έπιασα ξανά, μετά από πολύ καιρό, την μετάφραση που κάνω εδώ κι ένα χρόνο περίπου. Βλέποντας τον εαυτό μου να αποδίδει στους τομείς που ξέρω ότι έχω ικανότητες, όταν μου εξασφαλιστούν οι κατάλληλες συνθήκες, αγανακτώ μ' αυτούς που κάθε τόσο μου στερούν αυτές τις συνθήκες, όπως πρόσφατα συμβαίνει με το στρατό και τους ιδιοκτήτες του σπιτιού που νοικιάζουμε. Κι η αγανάκτησή μου αυτή αυξάνει, όταν βλέπω ανθρώπους της ηλικίας μου να έχουν όλες αυτές τις συνθήκες εξασφαλισμένες, παρόλο που οι ασχολίες τους δεν προσφέρουν τίποτα το ιδιαίτερο στην κοινωνία. Κι όμως ενώ εγώ και η Σοφία επιβιώνουμε με στερήσεις, αυτοί αμείβονται πλουσιοπάροχα. Και τους βλέπεις να γυρνάνε, γεμάτοι αυταρέσκεια, με τις μηχανάρες τους ή τα αυτοκίνητά τους, και να γίνονται μόνιμοι θαμώνες των σκυλάδικων, των ταβερνών ή των ντισκοτέκ. Δεν θα μπορέσω να χωνέψω ποτέ ότι ένας καραβανάς που εκπαιδεύει τους στρατιώτες να σκοτώνουν, ή ένας μπατσος ματατζής που το μόνο που ξέρει είναι να δέρνει, αμείβεται από την κοινωνία χίλιες φορές καλύτερα από τον συγγραφέα ενός αποκαλυπτικού για τα αίσχη των φυλακών βιβλίου, όπως η Σοφία ή ο Χρήστος Ρούσσος. Τόση ανάγκη έχει η κοινωνία από ανθρώπους που ξέρουν να δέρνουν ή να σκοτώνουν; Δεν είναι μέλη της κοινωνίας και τα θύματα αυτών των ειδικών του θανάτου;

Το βράδυ, επίσης, η μάνα μου πήγε με κάτι γνωστούς της γείτονες σε μια "πολιτιστική" εκδήλωση, από τις ελάχιστες που γίνονται. Η εκδήλωση έγινε σ' ένα πολυτελέστατο ξενοδοχείο. Το πρόγραμμα ήταν προβολή ταινιών θρησκευτικού περιεχομένου και κατόπιν θρησκευτική προπαγάνδα από "υπεράνω πάσης υποψίας" τεχνοκράτες, χωρίς να λείπει και το απαραίτητο κήρυγμα μισαλλοδοξίας ενάντια στα άλλα, εκτός από το ορθόδοξο, χριστιανικά δόγματα. Η ιδιοκτήτρια του πολυτελούς ξενοδοχείου μίλησε για το πόσο ο θάνατος της κόρης της (μάλλον πρόσφατος) την έφερε "κοντά στο Θεό". Πρέπει ν' αναγνωρίσουμε ότι ξέρει καλά τη δουλειά της, εφόσον έχει καταλάβει ότι ανάμεσα στους χριστιανούς πρέπει ν' αναζητήσει την πελατεία της, μια που αυτοί είναι πάντα οι περισσότερο

κονομημένοι. Εγώ πάντως, πριν από αυτήν την εκδήλωση, δεν μπορούσα να μαντέψω τις θρησκευτικές πεποιθήσεις αυτών που βρωμίζουν την θάλασσα. Δεν είχα ποτέ συλλάβει τον χριστιανισμό σαν αποτσίγαρα που επιπλέουν στην θάλασσα, ή σαν βρώμικες σερβιέτες και μπέιμπι-λίνο που "στολίζουν" την παραλία. Ίσως γιατί εγώ, στην ζωή μου, ασχολήθηκα με τον χριστιανισμό σαν σύνολο ηθικών κανόνων περισσότερο, παρά σαν επιχείρηση με μεγάλα κέρδη. Ομολογώ ότι ποτέ δεν διεκδίκησα τα οικονομικά οφέλη που προσφέρει αυτή η θρησκεία. Η πλειοψηφία των χριστιανών, όμως, είδε τα πράγματα πιο ρεαλιστικά και γι' αυτό τώρα είναι όλοι τους φορτωμένοι. Τί τους ενδιαφέρει αυτούς, αν ο Μαραγκάκης κι άλλοι 400 αντιρρησίες συνείδησης για θρησκευτικούς λόγους, σαπίζουν στις στρατιωτικές ή στις πολιτικές φυλακές... Αυτό που τους ενδιαφέρει αυτούς είναι το χρήμα. Και "δόξα τω Θεώ" έχουν μπόλικο από αυτό, αν κρίνουμε από τα 113 δισεκατομμύρια που απείλησαν οι παπάδες ότι θα αποσύρουν από τις τράπεζες. Καλώς ή κακώς, κάτι τέτοια έλεγα στην μάνα μου όταν γύρισε από την εκδήλωση, με αποτέλεσμα να την κάνω να τσαντιστεί μαζί μου και να σταματήσει την συζήτηση. Σίγουρα δεν μου αρέσει να πιάνω με την μάνα μου αδιέξοδες συζητήσεις, όμως μερικές φορές με πνίγει το δίκιο και αυτοί που με "υφίστανται" είναι οι πιο κοντινοί μου αυτές τις στιγμές. Και μου είναι ιδιαίτερα δύσκολο να καταπνίξω τον αυθορμητισμό μου, τουλάχιστον απέναντι στην μάνα μου.

Δευτέρα 31 Αυγούστου 1987

Σήμερα το πρωί γυρίσαμε στην Αθήνα. Εγώ γύρισα με την ελπίδα ότι το πολύ σε τρεις-τέσσερις μέρες να ξαναπάμε πίσω, για να προλάβουμε να κάνουμε κανένα μπάνιο ακόμη, προτού κρυώσει ο καιρός. 'Οταν γυρίσαμε, περιμέναμε να βρούμε το νερό κομμένο, γιατί την Κυριακή είχαμε επικοινωνήσει με τον καλό μας φίλο κι αυτός μας είχε πει ότι την Παρασκευή, που πήγε στο σπίτι μας για να ποτίσει τα λουλούδια, είχε βρει το νερό κομμένο. Αντί γι' αυτό βρήκαμε το ρεύμα κομμένο και μέχρι το βράδυ μείναμε χωρίς ρεύμα. Δύσκολο να προβλέψεις τί αναποδιά μπορεί να σου συμβεί στην Ελλάδα.

Στην "Ελευθεροτυπία" ο δημοσιογράφος Κώστας Τσαρουχάς δημοσίευσε ένα δισέλιδο άρθρο-αφιέρωμα στον Παναγιώτη Γαγγλία. Το άρθρο αυτό το διαφήμιζε η "Ελευθεροτυπία" από την προηγούμενη μέρα κι εμείς περιμέναμε να διαβάσουμε τίποτα καινούργια στοιχεία για την δολοφονία. Αποδείχτηκε ότι περιμέναμε άδικα, γιατί το άρθρο αυτό δεν ήταν παρά αναδημοσίευση μιας καταγγελίας για τις συνθήκες στις φυλακές και το Ψυχιατρείο Κρατουμένων, που είχε κάνει ο Παναγιώτης τον Απρίλη του 1981. Μιας καταγγελίας, στην οποία προχώρησε ο Παναγιώτης μετά τον βάρβαρο ξυλοδαρμό εμένα, του Γιάννη Σκανδάλη και του Κυριάκου Μοίρα, στις 13 Μάρτη 1981, ξυλοδαρμό στον οποίο ο Παναγιώτης υπήρξε αυτόπτης μάρτυρας. Στην καταγγελία του αυτή ο Παναγιώτης αποκάλυπτε τον βρώμικο ρόλο που παίζαν, εκτός των άλλων, και μερικοί από τους βασικούς συντελεστές του ξυλοδαρμού μας, όπως ο διευθυντής των φυλακών

Κορυδαλλού Ευάγγελος Κρινής και ο αρχιφύλακας Γιώργος Ευθυμίου. Εναντίον τους κατέθεσε ο Παναγιώτης και στην δίκη που τους έγινε για τον ξυλοδαρμό μου, μετά δυο χρόνια, δίκη για την οποία έχω ξαναμιλήσει. Σ' αυτήν την δίκη όλοι αυτοί που με δείρανε αθωωθήκανε, όμως ο Παναγιώτης υπήρξε βασικός μάρτυρας κατηγορίας κατά του Ευθυμίου και σε μια άλλη δίκη-συνέπεια των καταγγελιών του. Και σ' αυτήν την δίκη, όπως έχω επίσης ξαναγράψει, ο Ευθυμίου έφαγε 7 χρόνια. 'Ασχετα αν δεν κάθησε στην φυλακή περισσότερο από μερικούς μόνο μήνες. Στην καταγγελία του του 1981 ο Παναγιώτης ανέφερε ονομαστικά αυτούς που αποκαλούσε αρχηγούς της μαφίας των φυλακών, και μεταξύ αυτών τους Κρινή και Ευθυμίου. 'Ομως ο Τσαρουχάς στην αναδημοσίευση τους αναφέρει μόνο με το πρώτο γράμμα του επιθέτου τους. Και το σημαντικότερο: Δεν γράφει ότι ο Κρινής, όχι μόνο δεν τιμωρήθηκε καθόλου για τίποτα απ' όσα έκανε, αλλά και επί ΠΑ.ΣΟ.Κ. πήρε προαγωγή και έγινε Γενικός Επιθεωρητής Φυλακών. Μολονότι ήταν γνωστός ήδη από την δικτατορία 1967-1974, που σαν διευθυντής των φυλακών Κορυδαλλού επέτρεπε την κακομεταχείριση πολιτικών κρατουμένων... Μολονότι το 1975 τον μεταθέσανε από τις φυλακές Κορυδαλλού, γιατί, σαν διευθυντής, είχε εξασφαλίσει σκανδαλιστικά προνομιακές συνθήκες κράτησης για τους χουντικούς... Μολονότι υπήρξε υπεύθυνος και για την απόδραση του Ρωχάμη από τις φυλακές Χαλκίδας, με το να τον βάλει να δουλεύει έξω από τις φυλακές. Κι αυτά δεν είναι τίποτα μπροστά στα εγκλήματα που έγιναν στο Ψυχιατρείο Κρατουμένων, όταν αυτός ήταν διευθυντής και ο Ευθυμίου αρχιφύλακας. Εγκλήματα, πολλά από τα οποία αποκάλυψε ο ηρωικός Παναγιώτης. Η περίπτωση της ανάδειξης του Κρινή σε Γενικό Επιθεωρητή Φυλακών είναι μια από τις πολλές αποκαλυπτικές περιπτώσεις, όπου αποδεικνύεται ότι η κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. δίνει τόσο μεγαλύτερη εξουσία σε κρατικούς υπαλλήλους, όσο περισσότερα εγκλήματα έχουν αυτοί διαπράξει. Για ανθρώπους που είχαν έστω και ελάχιστη σχέση με τον αγώνα που έκανε ο Παναγιώτης στις φυλακές, οι πιο πιθανοί αυτουργοί της δολοφονίας του, φυσικοί ή ηθικοί, είναι τόσο γνωστοί, όσο και το τι κάνει νιάου-νιάου στα κεραμίδια.

Αύριο ο 'Αρειος Πάγος θα αποφασίσει την έκδοση του Φολίνι. Ο Φολίνι συνεχίζει την απεργία πείνας του και ήδη έχει χάσει 25 κιλά. Η τελευταία πράξη αυτού του κρατικού εγκλήματος θα διαδραματιστεί σ' ένα περιβάλλον νεκροταφείου, όπως είναι η πολιτική σκηνή σήμερα στην Ελλάδα. Ο πολιτικός αρχισυντάκτης της "Ελευθεροτυπίας" Γιώργος Βότσης του αφιερώνει ένα μεγάλο άρθρο στο σημερινό φύλλο της εφημερίδας. Από το ότι το άρθρο δημοσιεύεται μια μέρα μόνο πριν από την απόφαση του 'Αρειου Πάγου, φαίνεται καθαρά ότι αυτός που το δημοσιεύει δεν θέλησε να συμβάλει, τόσο καιρό, στην δημιουργία κάποιου κινήματος συμπαράστασης. Από την άλλη μεριά το άρθρο αυτό έχει καθαρά νομικίστικο χαρακτήρα, λες κι οι Αρεοπαγίτες περίμεναν από τον Βότση να τους μάθει τους νόμους. 'Αλλωστε ο ίδιος ο Βότσης ξέρει πολύ καλά ότι η απόφαση του 'Αρειου Πάγου θα είναι πολιτική κι όχι νομική. Είναι βέβαιο ότι ο Βότσης ξέρει πολλά για τις παρασκηνιακές ενέργειες, που προηγήθηκαν της απόφασης για έκδοση

του Φολίνι, και γι αυτό θα μπορούσε να γράψει ένα αποκαλυπτικό άρθρο για να ξεσκεπάσει το κρατικό αυτό έγκλημα. 'Ομως δεν το κάνει, γιατί ξέρει ότι με κάτι τέτοιο θα διακινδύνευε την θέση του σαν πολιτικού αρχισυντάκτη της "Ελευθεροτυπίας" και μέλους της κυρίαρχης ελίτ. Ρόλο που φροντίζουν να του υπενθυμίζουν διαρκώς, με το να τον καλούν σε δεξιώσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας και σε πλείστες άλλες εκδηλώσεις, όπου μαζεύεται η "αφρόκρεμα" της κοινωνίας μας. Τα αποβράσματα με τους λεπτούς τρόπους θα έλεγα εγώ.

Δύο ακόμη πολιτικοί πρόσφυγες (Ιρανοί) σκοτώθηκαν προχτές το πρωί, προσπαθώντας να περάσουν τα σύνορα και να μπουν στην Ελλάδα. Σκοτώθηκαν από τις νάρκες που έχει βάλει στα σύνορα ο στρατός της Ελλάδας, ειδικά γι αυτό το σκοπό. Για να σκοτώνει αυτούς που δεν έχουν το προνόμιο να εξασφαλίζουν μια "νόμιμη" είσοδο στη χώρα. Κανένας, βέβαια, δεν θα πληρώσει και γι αυτήν την διπλή δολοφονία, όπως δεν πλήρωσε για ανάλογες προηγούμενες. Γιατί δεν είναι η πρώτη φορά που σκοτώνεται κάποιος προσπαθώντας να μπει στην Ελλάδα. Για τους 'Ελληνες που συμμετέχουν, όσο μπορούν, στον πόλεμο που διεξάγει η Αμερική και οι χώρες δορυφόροι της ενάντια στο Ιράν, οι Ιρανοί είναι ανεπιθύμητοι και κανένας δεν θα ενοχληθεί, όσοι και να σκοτωθούν. Τους Ιρανούς οι 'Ελληνες τους αντιμετωπίζουν όπως και τους Κούρδους, κι ακόμα χειρότερα. Οι 'Ελληνες έχουν ταυτίσει τα συμφέροντά τους με τα συμφέροντα του ιμπεριαλιστικού τέρατος που λέγεται Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και είναι πρόθυμοι να δουν όλον τον πλανήτη να καίγεται, προκειμένου να μην θιχτούν αυτά τα συμφέροντα. 'Αλλωστε οι 'Ελληνες φημίζονται για την "πολεμική αρετή" τους, υπήρξαν δηλ. ένας από τους πιο πολεμοχαρείς λαούς, ήδη από την αρχαιότητα. Τώρα οι εφημερίδες σε τέτοια εγκλήματα αφιερώνουν μόνο λίγες γραμμές, σαν να είναι κάτι το εντελώς φυσικό. 'Ομως, όπως έχω ήδη ξαναγράψει, θα έρθει καιρός που οι ομάδες αυτοκτονίας των καταπιεζόμενων λαών του τρίτου κόσμου θα χτυπάνε και μέσα στην Αθήνα αυτούς που είναι απέναντί τους ένοχοι γενοκτονίας. Και τότε ο βρώμικος ρόλος της Ελλάδας δεν θα μπορεί πια να κρυφτεί. Κι ας συνεχίζουν οι επαγγελματίες απατεώνες που κυριαρχούν στην πολιτική σκηνή της Ελλάδας, να το παίζουν υπέρμαχοι της ειρήνης και του αφοπλισμού. Το ίδιο κάνει άλλωστε και η Αμερική που το παίζει "προστάτης του ελεύθερου κόσμου".

'Αλλο ένα σημαντικό γεγονός, που αναφέρεται κι αυτό στα ψιλά, είναι η σύλληψη και ο άγριος ξυλοδαρμός από τους μπάτσους έξι νεαρών στα Εξάρχεια, μετά από τη ρίψη μιας βόμβας Μολότωφ σε αστυνομική περίπολο, "βόμβας" που δεν προξένησε καμιά ζημιά. Είναι θλιβερή αυτή η παρωδία κοινωνικού πολέμου που εκτυλίσσεται κάθε τόσο στα Εξάρχεια. Οι πράκτορες του κράτους έχουν καταφέρει κι έχουν περάσει σε πολλά παιδιά την αντίληψη ότι επανάσταση σημαίνει να χτυπάς, όπου νομίζεις ότι σε παίρνει, κάποιο έμψυχο ή άψυχο σύμβολο του κράτους ή του κεφαλαίου, χωρίς να σ' ενδιαφέρει, ούτε αν το χτύπημά σου φέρνει αποτέλεσμα, ούτε αν η ζημιά που αποκομίζεις εσύ είναι μεγαλύτερη από την φθορά που προκαλείς. 'Ετσι και τα χτυπήματα αυτά μένουν αναποτελεσματικά,

και οι πιο αποφασισμένοι από τους εχθρούς του σάπιου κι εγκληματικού κοινωνικού καθεστώτος εγκλωβίζονται σ' ένα αδιέξοδο παιχνίδι της γάτας με το ποντίκι και στερούνται έτσι την δυνατότητα να αναπτύξουν μια συστηματική και οργανωμένη επαναστατική πρακτική. Κι αυτή η κατάσταση λειτουργεί τόσο ανασταλτικά στην ανάπτυξη ενός επαναστατικού κινήματος, ώστε ακόμη κι ο αναρχικός χώρος, στις καθημερινές του εκδηλώσεις, δεν φαίνεται να διαφέρει καθόλου από τους άλλους κοινωνικούς χώρους.

Σήμερα διάβασα στα "Τετράδια Ψυχιατρικής" (Περιοδική Έκδοση της Επιστημονικής Ένωσης Ψ.Ν.Α.) για το σάλο που προκάλεσε στον σύλλογο των γιατρών του Δαφνιού, ένα γράμμα που είχαμε στείλει, εγώ και η Σοφία, στο περιοδικό αυτό τον Μάρτη αυτού του χρόνου. Το γράμμα αυτό το είχαμε στείλει προς διάφορες κατευθύνσεις, μεταξύ των οποίων ήτανε και τα "Τετράδια Ψυχιατρικής". Με το γράμμα αυτό θέλαμε να ενημερώσουμε τους περισσότερο ενδιαφερόμενους, και ιδιαίτερα τους ψυχιάτρους, για το ποιόν του διευθυντή του Ψυχιατρείου Κρατουμένων Κορυδαλλού, ψυχιάτρου Μάριου Μαράτου. Σ' αυτήν την πρωτοβουλία μας ώθησε η συμμετοχή του Μαράτου σε μια εκδήλωση που έγινε στο Ανοιχτό Ψυχοθεραπευτικό Κέντρο στις 26-3-1987, στην οποία συμμετείχε και ο γνωστός για τους αγώνες του ενάντια στα ναρκωτικά ψυχίατρος Γιώργος Οικονομόπουλος. Θεωρήσαμε πρόκληση το γεγονός της συνεργασίας ανθρώπων, που εξαιτίας του αγώνα τους ενάντια στο νομιμοποιημένο έγκλημα έρχονται σε σύγκρουση με το κράτος, όπως ο Οικονομόπουλος, με τους κατ' εξοχήν εκπροσώπους της κρατικής καταστολής, όπως ο Μάριος Μαράτος. Το γράμμα αυτό, λοιπόν, δημοσιεύτηκε στα "Τετράδια Ψυχιατρικής" στο τεύχος 14-15. Για την δημοσίευσή του φρόντισαν ο εκδότης Γιώργος Σαραντόγλου και η υπεύθυνη για την εκτύπωση του περιοδικού Κατερίνα Μάτσα. 'Ομως, μετά την δημοσίευση, η συντακτική επιτροπή του περιοδικού συνεδρίασε έκτακτα και αποφάσισε, κατά πλειοψηφία, να αφαιρέσει το γράμμα από το περιοδικό, κόβοντας το φύλλο του τεύχους που το περιείχε. Την απόφαση της συντακτικής επιτροπής επικύρωσε την επόμενη μέρα και το Διοικητικό Συμβούλιο της 'Ενωσης των γιατρών του Δαφνιού. 'Οταν όμως το θέμα αυτό έφτασε στην συνέλευση της 'Ενωσης, η συνέλευση κατάκρινε την απόφαση του Δ.Σ. Ακολούθησαν εκλογές νέου Δ.Σ. και το καινούργιο Δ.Σ., που προέκυψε από τις εκλογές, ακύρωσε την απόφαση του προηγούμενου Δ.Σ. πάνω στο θέμα αυτό.

Εγώ και η Σοφία δεν περιμέναμε καν να δημοσιευτεί το γράμμα αυτό από τα "Τετράδια Ψυχιατρικής", γιατί ξέραμε ότι, τέτοια περιοδικά, λειτουργούν σε πλήρη αρμονία με τους θεσμούς του κράτους. Ξέραμε ότι αυτοί που σ' αυτήν την κοινωνία βρίσκονται ψηλά, όπως είναι οι ψυχίατροι, δεν θα διακινδύνευαν τις θέσεις τους, προκειμένου να αποκαλυφθούν κρατικά εγκλήματα. Γι αυτό και μας προκάλεσε κάποια ευχάριστη έκπληξη η δημοσίευση του γράμματος στο περιοδικό, άσχετα αν το φύλλο που το περιείχε είχε σχιστεί.

Κι ευτυχώς εμείς βρήκαμε σ' ένα περίπτερο ένα αντίτυπο του τεύχους 14-15 που περιείχε το φύλλο με το γράμμα, γιατί κατά λάθος οι λογοκριτές είχαν σχίσει το προηγούμενο φύλλο. Εμείς,

όταν στέλναμε το γράμμα στα "Τετράδια Ψυχιατρικής", αποσκοπούσαμε στο να ενημερώσουμε τους έστω και ελάχιστους ψυχιάτρους που θα ενδιαφερόντουσαν. Το θεωρούμε κάτι σαν ηθικό καθήκον να φέρνουμε αυτούς που διαθέτουν κάποια εξουσία προ των ευθυνών τους, έτσι ώστε να μην μπορούν μετά να καμώνονται τους άσχετους. Και όλο και κάποιος από αυτούς μπορεί σε κάποια φάση να εναντιωθεί στο κρατικό έγκλημα κι έτσι να βάλει κάποιο φραγμό στην πραγματοποίησή του. Στην δεδομένη περίπτωση, ήταν το ελάχιστο που μπορούσαμε να κάνουμε γι' αυτούς που βασανίζονται από ψυχιάτρους στις φυλακές Κορυδαλλού και στο Ψυχιατρείο Κρατουμένων. Κατά τα φαινόμενα οι εξελίξεις ξεπέρασαν ακόμα και τις πιο ευνοϊκές προβλέψεις μας. Η περιπέτεια του γράμματός μας ήρθε να επιβεβαιώσει το γεγονός που, ήδη από πολύ καιρό, έχουμε αρχίσει να διαπιστώνουμε: 'Οτι δηλαδή πολλές φορές οι μόνοι που σ' αυτή την χώρα ενδιαφέρονται να βάλουν κάποιους φραγμούς στην κρατική βία και αυθαιρεσία, είναι κάποιοι άνθρωποι της ελίτ. 'Οπως έχω ξαναγράψει, άνθρωποι της ελίτ ήταν στην πλειοψηφία τους αυτοί που έκαναν απεργία πείνας στα Προπύλαια, για να εμποδίσουν την εξόντωση του Χρήστου Ρούσσου από το κράτος. Η συμπεριφορά αυτή ανθρώπων της ελίτ οφείλεται, κατά την γνώμη μου, και στο γεγονός ότι μόνο αυτοί είναι σε θέση, τις περισσότερες φορές, να εξασφαλίσουν την απαραίτητη πληροφόρηση. Ο πολύς κόσμος ούτε πληροφορείται για το τί συμβαίνει γύρω του, ούτε ενδιαφέρεται να πληροφορηθεί.

Τρίτη 1 Σεπτέμβρη 1987

Κατεβαίνοντας σήμερα το πρωί στο κέντρο της Αθήνας για κάτι δουλειές, διαβάσαμε μέσα στο λεωφορείο ένα γράμμα με θέμα τον Παναγιώτη, που έδωσε στην "Ελευθεροτυπία" ο Θόδωρος Τσουβαλάκης, για τον οποίο έχω ξαναμιλήσει. Σ' αυτό το γράμμα ο Τσουβαλάκης γλείφει τον Τσαρουχά για την "συμβολή σου στην αποκατάσταση της πλήρους αλήθειας", όπως λέει επί λέξει, δηλώνει ότι "υπήρξα συγκρατούμενος" του Παναγιώτη "στην εξέγερση του Κορυδαλλού (1981) και είδα τον Παναγιώτη να διεκδικεί αιτήματα που δεν τον αφορούσαν άμεσα, αλλά σχετίζονταν με τους άλλους" και ότι "αντιπαρέρχομαι στην λειτουργία του Παναγιώτη μέσα στις φυλακές" γιατί ο Τσαρουχάς ήδη την κατέγραψε και έχει την δική του αντίληψη, και τέλος επιτίθεται στους πρώην συγκρατούμενους του Παναγιώτη "-συμπεριλαμβανομένων και των πολιτικών κρατουμένων του 1980, τους οποίους βοήθησε με διάφορους τρόπους συνεχώς-" γιατί "δεν είπαν λέξη γι' αυτήν την ψυχρή δολοφονία". Παλιότερα, ίσως να με είχε στεναχωρήσει μια τέτοια υβριστική για μας επιστολή του Τσουβαλάκη. Κι αυτό γιατί ο Τσουβαλάκης υπήρξε από τους πιο "κολλητούς" μου συγκρατούμενους, όσο βρισκόμουνα στη φυλακή, κι απ' τους πιο στενούς μου φίλους, όταν βγήκα. Και στο διάστημα αυτό λειτούργησα απέναντί του σαν αδελφός. 'Οσο βρισκόμαστε στη φυλακή, για παράδειγμα, όταν είμαστε μαζί στην ίδια φυλακή ό,τι λεφτά είχα τα μοιραζόμουνα μαζί του σε βαθμό που να του ικανοποιούνται και οι πιο υπερβολικές του απαιτήσεις, όπως ειδικά μοντέλα της γνωστής μάρκας παπουτσιών ADIDAS (που έστελνα τον αδελφό μου σε ειδικό μαγαζί για να τα ψωνίσει), τσιγάρα CRAVEN Εγγλέζικα, σαπούνι TABAC αυθεντικό Κολωνίας (ORIGINAL KOLN, όπως συγκεκριμένα έγραφε στο χαρτί των παραγγελιών που έδινα στον αδελφό μου). 'Οσο βρισκόμαστε σε διαφορετικές φυλακές, είχα ζητήσει από τον αδελφό μου και του έστελνε κάθε τόσο επιταγές και διάφορα είδη που ο Τσουβαλάκης ζητούσε με γράμμα. Το ίδιο είχα ζητήσει και έκανε και η Σοφία, όταν αυτή είχε βγει, κι εγώ και ο Τσουβαλάκης βρισκόμαστε ακόμα μέσα. Παράλληλα, είχα φροντίσει να τον γνωρίσω και να τον παινέψω σ' όλους τους άλλους κρατούμενους που ήταν στις φυλακές για πολιτικούς λόγους, όπως ο Γιάννης Σερίφης, ο Γιάννης Σκανδάλης, ο Γιώργος Γιόκαρης και άλλοι, καθώς και να τον συστήσω και να ζητήσω να τον βοηθήσουν, όσο μπορούσαν, οι δικηγόροι με τους οποίους είχα εγώ επαφή, όπως η Κατερίνα Ιατροπούλου και η Ελένη Δημουλέα. Του είχα τόσο μεγάλη εκτίμηση τότε, ώστε ασπάστηκα την ιδέα του να καταθέσω απολογητικό υπόμνημα στο δικαστήριο, που καταδίκασε εμένα και την Σοφία σε 9 και 5 χρόνια αντίστοιχα. Το υπόμνημα αυτό έγραψα κατά ένα μέρος μαζί του. Κι όταν βρεθήκαμε κι οι δύο έξω από την φυλακή, τον φιλοξένησα επανειλημμένα στο σπίτι μου και έφτασα σε σημείο να τσακωθώ πολύ άγρια με την μάνα μου γι' αυτόν. Η μάνα μου δεν τον χώνευε, γιατί την αντιμετώπιζε λες κι ήταν υποχρεωμένη να τον υπηρετεί. Παράλληλα, φρόντισα να τον συστήσω σ' όλους τους γνωστούς εμένα και της Σοφίας, που πίστευα ότι θα μπορούσαν να του φανούν χρήσιμοι, όπως η ηθοποιός και ποιήτρια Κατερίνα Γώγου.

Ακόμα και την διεύθυνση της δικηγόρου Μαρίας Καρανασοπούλου, στην οποία απευθυνόταν λίγο προτού αποφυλακιστεί και μετά την αποφυλάκισή του, εγώ του την έδωσα. Κατά τα άλλα, η οικονομική συμπαράσταση προς τον Τσουβαλάκη συνεχίστηκε και μετά την φυλακή. 'Ηταν τόσο άνετος σ' αυτό το θέμα μαζί μου, που μια φορά που εγώ και η Σοφία βρισκόμασταν στην Λευκάδα και επικοινώνησα με τον αδελφό μου για να μου στείλει λεφτά, ο αδελφός μου μου είπε ότι ο Τσουβαλάκης τον είχε ειδοποιήσει ότι χρειαζόταν ένα συγκεκριμένο ποσό χρημάτων. Αμέσως είπα στον αδελφό μου να δώσει στον Τσουβαλάκη τα λεφτά που χρειαζόταν και εμάς να μας στείλει λιγότερα. Για να μην μακρηγορώ πάνω σ' ένα τέτοιο θέμα, που δεν εξαντλείται σε καμιά περίπτωση μέσα σε λίγες σελίδες, προκειμένου να μην αφήσω εντελώς αδιευκρίνιστο το εύλογο για τον αναγνώστη του ημερολογίου ερώτημα γιατί χωρίσαμε, πρέπει να πω ότι αυτό έγινε, αφού προηγούμενα ο Τσουβαλάκης είχε δικτυωθεί για τα καλά με τον αναρχικό χώρο, που τον εξυπηρετούσε όσο κανένας άλλος χώρος, και δεν είχε πια ανάγκη από μένα και την Σοφία. Βλέποντας δε εμάς, λόγω των ποικίλων δικών μας προβλημάτων, να αδυνατούμε να ανταπεξέλθουμε στις απαιτήσεις του, μας θεώρησε πλέον άχρηστους. Η σχέση μας με τον Τσουβαλάκη κράτησε μέχρι το τέλος της άνοιξης του 1985. 'Οπως είπα και προηγούμενα, παλιότερα ίσως να με είχε στεναχωρήσει μια τέτοια υβριστική για μας επιστολή του Τσουβαλάκη. 'Ομως τώρα πια δεν μπορεί να συμβεί κάτι τέτοιο, γιατί και δεν είναι η πρώτη φορά που εκδήλωσε δημόσια το μίσος του για μας, επειδή δεν συνεχίσαμε να τον εξυπηρετούμε. Από την άλλη μεριά, η δολοφονία του Παναγιώτη είναι πολύ σοβαρό γεγονός για να μου αφήνει περιθώρια να στεναχωρηθώ με μικροπρεπή αισθήματα σαν κι αυτά του Τσουβαλάκη. Δεν αξίζει, βέβαια, να ασχοληθώ με τα συνειδητά του ψέματα για την αδιαφορία των "πολιτικών κρατουμένων την εποχή του 1980" για τον Παναγιώτη, αφού και μόνο το γεγονός ότι η αναρχική εφημερίδα "Δοκιμή" ήταν η μόνη που δημοσίευσε την καταγγελία του για τις αιτίες της εξέγερσης στις φυλακές Κέρκυρας στις 6 Φεβρουαρίου 1987, αρκεί για να δείξει τις σχέσεις που ο Παναγιώτης διατηρούσε μέχρι τον θάνατό του με τον αναρχικό χώρο. Είμαι όμως υποχρεωμένος να αναφέρω, ότι ο Τσουβαλάκης ξέρει πολλά, σε σχέση με τις καταγγελίες που έκανε ο Παναγιώτης για τα εγκλήματα που γίνονται στις φυλακές. Και το γεγονός ότι δεν αναφέρει τίποτα απ' όλα αυτά, αλλά αντίθετα χειροκροτεί τον Τσαρουχά για την αναδημοσίευση ενός άρθρου, που αναφέρεται στο πώς ήταν οι φυλακές, όχι τώρα, αλλά πριν 6 ολόκληρα χρόνια, δείχνει ότι αυτό που τον ενδιαφέρει δεν είναι η αποκάλυψη των δολοφόνων ή η προώθηση του έργου του Παναγιώτη, αλλά η αυτοπροβολή και η εξασφάλιση μιας μονιμότερης επαφής με τον Τσαρουχά, που μπορεί να του φανεί χρήσιμη. 'Αλλωστε, ο Τσαρουχάς δεν είναι ο πρώτος, τον οποίο πήγε να βρει ο Τσουβαλάκης. Πέρυσι, στην διάρκεια της απεργίας πείνας του αδελφού του Νίκου, δεν περιορίστηκε στις γνωριμίες που έκανε τότε με τους πιο γνωστούς και καλοπληρωμένους 'Ελληνες τραγουδιστές, αλλά έφτασε μέχρι και στον υφυπουργό Εξωτερικών Πάγκαλο. Το θλιβερό στην υπόθεση αυτή είναι ότι,

εξαιτίας των γνωριμιών του, ο Τσουβαλάκης αισθάνθηκε πανίσχυρος και έχασε την επαφή του με την πραγματικότητα, σε βαθμό που έφτασε να δώσει μέχρι και συνέντευξη στην εφημερίδα "Πρώτη", όπου καυχιόταν για την ληστεία της τράπεζας που είχε κάνει με τον αδελφό του, και την έντασσε στην ένοπλη επαναστατική πάλη της δεκαετίας του '70! Συνέπεια των λαθεμένων χειρισμών, όπου τον οδήγησαν οι ψευδαισθήσεις του, υπήρξε η απόρριψη κάθε αιτήματος, που είχε βάλει ο αδελφός του Νίκος στην διάρκεια της απεργίας πείνας του.

Εντωμεταξύ, από τους έξι νεαρούς που έπιασαν οι μπάτσοι στα Εξάρχεια και τους σακάτεψαν στο ξύλο, κρατήσανε δύο και τους οδήγησαν στον εισαγγελέα με την κατηγορία ότι αυτοί ήταν που φτιάξαν την Μολότωφ, που πετάχτηκε, και ότι ο ένας από αυτούς την πέταξε κιόλας. Την τελευταία κατηγορία αποδίδουν στον Γιάννη Φουρνόδαυλο, ενώ την προηγούμενη την αποδίδουν σ' αυτόν και στην 18χρονη Γερμανίδα Σούζαν Ρίτερ. Ο εισαγγελέας τους έστειλε στον ανακριτή και αυτός διέταξε να συνεχιστεί η κράτησή τους. Βέβαια δεν περιμέναμε να τους αφήσει ελεύθερους, εφόσον ούτε μπάτσοι που σκοτώσανε πολίτες είναι, ούτε βιαστές 8 ανηλίκων κοριτσιών, ούτε καταχραστές εκατομμυρίων, ούτε ανήκουν σε κάποια άλλη κατηγορία που πάντα οι δικαστές ευνοούν. Η περίπτωση των νεαρών αυτών είναι μια ακόμη κλασική περίπτωση ανατρεπτικής ενέργειας που το κόστος της υπήρξε πολύ μεγαλύτερο από την ζημιά που προκάλεσε στο κράτος. Η τραγική ειρωνεία στην περίπτωση αυτή είναι ότι η Μολότωφ που ρίχτηκε δεν προκάλεσε καμιά ζημιά.

Η θεάρεστη, φιλάνθρωπη, δίκαια και λαοφιλής απόφαση των δικαστών στην περίπτωση της Χριστίνας Κουλατσίδου συνεχίζει να σχολιάζεται στα περισσότερα γράμματα που στέλνονται στην "Ελευθεροτυπία". Σιγά-σιγά, βγαίνει στη φόρα το γεγονός ότι, οι άγιοι αυτοί δικαστές που την καταδικάσανε, στόχευαν στο πρόσωπό της όλο το κίνημα των πανκ, καθώς και οποιαδήποτε μη προσαρμοσμένη στις επιθυμίες του κράτους κατεύθυνση της νεολαίας. Κατά πάσα πιθανότητα θα αμειφθούν με προαγωγές γι' αυτή τους την θεάρεστη πράξη. Ακόμα μεγαλύτερη αμοιβή θα πάρουν κι οι Αρεοπαγίτες που σήμερα ή αύριο θα πάρουν απόφαση να εκδώσουν τον Φολίνι.

Η σημερινή μέρα υπήρξε για μας γεμάτη επιβιωτικές ασχολίες, όπως συμβαίνει πολλές άλλες μέρες που, όταν πια έχουν περάσει, αναρωτιέμαι γιατί δεν μου μένει καιρός να καταπιαστώ με δημιουργική εργασία. 'Ηδη έχω αρχίσει να δυσανασχετώ που δεν βρίσκομαι στην εξοχή, για να μπορώ να συνεχίσω δραστηριότητες, όπως το ημερολόγιο ή η μετάφραση, με τον προηγούμενο ρυθμό. Κι όμως το ημερολόγιο πρέπει να αναφέρεται κυρίως σε μέρες σαν την σημερινή. Ιδιαίτερα αν καταπιαστώ πάλι με τρεξίματα που θα αφορούν την ρύθμιση της στρατολογικής μου κατάστασης. Πράγμα που το αναβάλλω για τα μέσα του Σεπτέμβρη. Το βράδυ βρεθήκαμε με τον αδελφό μου, την γυναίκα του, τον καλό μας φίλο, την γυναίκα του, την μάνα μου και μια παλιά φίλη της και μετά από πρόταση της μάνας μου καταλήξαμε σε μια ταβέρνα. Δυστυχώς, οι τιμές της ταβέρνας αυτής ήταν "τσιμπημένες", η συμπεριφορά της ιδιοκτήτριας

προκλητική, και το περιβάλλον ήταν τέτοιο, όπως και η σύνθεση της παρέας, που όσο βρισκόμαστε εκεί, αισθανόμουνα σαν να μην συνέβηκε και σαν να μη πρόκειται να συμβεί ποτέ τίποτα. 'Ισως γιατί, κάτω από τέτοιες συνθήκες, εγώ αισθάνομαι ανύπαρκτος. Αισθάνομαι ανύπαρκτος γιατί στην θέση μου θα μπορούσε, μια χαρά, να βρίσκεται κάποιος άλλος, κι αυτό δεν θα επηρέαζε ούτε το περιβάλλον της ταβέρνας ούτε τα ενδιαφέροντα της παρέας. Βέβαια το ότι κάτω από τέτοιες συνθήκες αισθάνομαι ανύπαρκτος, δεν σημαίνει ότι αυτές δεν μου δίνουν την δυνατότητα για κάποια ξεκούραση. Κι αυτό γιατί γίνεται μερικές φορές κουραστικό το να είσαι συνέχεια ο εαυτός σου.

Τετάρτη 2 Σεπτεμβρίου 1987

Οι επιβιωτικές ασχολίες, καθώς κι ο απαραίτητος χρόνος για ξεκούραση απ' αυτές, μας τρώνε, λίγο-πολύ, το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας από τότε που γυρίσαμε στην Αθήνα. 'Ετσι χάνεται πολύτιμος χρόνος που θα μπορούσε ν' αφιερωθεί σε πιο δημιουργικές δραστηριότητες. Πολλές φορές έχω σκεφτεί ότι έτσι περνάει η ζωή χωρίς να το καταλάβεις και βλέπεις τον εαυτό σου να μεγαλώνει, χωρίς να αφήνεις πίσω σου κάποιο έργο αντάξιο των φιλοδοξιών σου. Κι όταν σε ορισμένες φάσεις έρχεσαι αντιμέτωπος με τεράστια προβλήματα που σε απορροφούν τελείως, αναρωτιέσαι γιατί δεν εκμεταλλεύτηκες τον χρόνο σου, όταν είχες σχετικά πολύ μεγαλύτερη άνεση. Βάζεις πρόγραμμα να τον εκμεταλλευτείς σωστά, όταν τα προβλήματα αυτά θα έχουν περάσει. Κι όμως, αφού γίνει κάτι τέτοιο, ξαναβυθίζεσαι στην αποτελμάτωση της καθημερινότητας. Μιας καθημερινότητας που το μόνο που σου προσφέρει είναι μια άχρωμη και άγευστη επιβίωση. Αυτός είναι ένας φαύλος κύκλος απ' όπου χρειάζεται μεγάλη επιμονή και δύναμη για να ξεφύγεις.
'Αλλη μια είδηση που προκαλεί τόση αγανάκτηση, που σε οδηγεί να κόψεις κάθε επαφή με την "καθωσπρέπει" κοινωνία που σε περιβάλλει: Ο πλοίαρχος Ελληνικού πλοίου έριξε τρεις Τανζανούς λαθρεπιβάτες στον Ινδικό Ωκεανό την περασμένη Πέμπτη. Το υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας αρνήθηκε ότι το πλοίο ήταν Ελληνικό. Καμιά έρευνα δεν πρόκειται να επακολουθήσει. Και δεν είναι η πρώτη φορά που πετάνε στη θάλασσα λαθρεπιβάτες από Ελληνικό πλοίο. Πολλοί μαύροι, κυρίως, έχουν χάσει μέχρι σήμερα την ζωή τους από τέτοιες εγκληματικές ρατσιστικές ενέργειες Ελλήνων ναυτικών. Κι όμως, εκτός από μια περίπτωση που οι 'Ελληνες δικαστές αναγκάστηκαν να ρίξουν μερικά χρόνια σε μερικούς από τους υπεύθυνους μιας τέτοιας μαζικής δολοφονίας, συνήθως τέτοια εγκλήματα αντιμετωπίζονται από την Ελληνική κοινωνία με πλήρη αδιαφορία. Για τους 'Ελληνες, όσο τα εγκλήματα αυτά περιορίζονται σε βάρος υπηκόων φτωχών χωρών του τρίτου κόσμου, οι δράστες τέτοιων αποτρόπαιων εγκλημάτων παραμένουν τίμιοι εργαζόμενοι και καλοί οικογενειάρχες που στέλνουν συνάλλαγμα στην πατρίδα. Οι μαύροι σε τέτοιες περιπτώσεις δεν θεωρούνται άνθρωποι.
Η έκδοση του Φολίνι καθυστερεί. Ο εισαγγελέας χτες πρότεινε την

απόρριψή της για τυπικούς λόγους. Η δίκη διακόπηκε και θα επαναλαμβανόταν πάλι σήμερα. Ενώ ο κόσμος το 'χει τούμπανο ότι η απόφαση έχει ήδη παρθεί προτού καν γίνει το δικαστήριο, οι Αρεοπαγίτες, πιστοί στις θεατρικές τους παραδόσεις, επιμένουν να περιβάλλουν το λαοφιλέστατο επάγγελμά τους, με την απαραίτητη τελετουργία. Βέβαια, όλες οι εφημερίδες σιγοντάρουν αυτό το κακόγουστο θέατρο. Θα φάνε κι αυτές καλά από την έκδοση του άτυχου πολιτικού φυγάδα.

Εντωμεταξύ ο χώρος των Εξαρχείων συνεχίζει αμέριμνος το βιολί του. Μια ακόμη Μολότωφ, που προοριζότανε για την Εμπορική Τράπεζα του Κολωνακίου και τελικά ρίχτηκε στο υποκατάστημα της Αγροτικής Τράπεζας της Ιπποκράτους χωρίς να προκαλέσει την παραμικρή ζημιά, ήρθε να προστεθεί στις επαναστατικές ενέργειες ενάντια στις δολοφονίες που διαπράττουν οι μπάτσοι και ενάντια στην παρουσία τους στην πλατεία. Τώρα, το πόσο τέτοιες ενέργειες απασχολούν την αστυνομία, είναι κάτι που μάλλον δεν απασχολεί αυτούς που τις πραγματοποιούν. Και είναι τόση η σιγουριά που αισθάνονται οι μπάτσοι, που η Αθήνα επιλέχτηκε σαν χώρος για την πραγματοποίηση του Εβραϊκού Συνεδρίου από 5 μέχρι 7 Σεπτεμβρίου. Και ένα τέτοιο συνέδριο γίνεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα. Εννοείται ότι δεν τρέφω κανενός είδους αντισημιτικό αίσθημα, είμαι όμως σχεδόν βέβαιος, ότι σ' αυτό το συνέδριο εκπροσωπούνται οι πιο αντιδραστικοί κύκλοι του διεθνούς Σιωνισμού. Κι ο Σιωνισμός αποτελεί αναμφισβήτητα μια μορφή φασισμού. Τα κατορθώματά του στην Παλαιστίνη και στον Λίβανο έχουν εξασφαλίσει μόνιμη θέση στις εφημερίδες και γενικά στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Η γενοκτονία των Παλαιστινίων είναι το πιο περίλαμπρο από τα κατορθώματα αυτά. Κι η Αθήνα αποτελεί ιδανικό περιβάλλον για την εγκληματική δράση των επαγγελματιών δολοφόνων των Ισραηλινών μυστικών υπηρεσιών. Γι αυτό και ποτέ κανείς από αυτούς τους δολοφόνους δεν πιάστηκε για κάποια από τις πολλές δολοφονίες Παλαιστινίων που διαπράττουν στην Αθήνα. Οι δράστες τέτοιων δολοφονιών παραμένουν πάντα "άγνωστοι".

Πέμπτη 3 Σεπτεμβρίου 1987

Το ηθικοπλαστικό έργο της δίκης του Φολίνι στον 'Αρειο Πάγο συνεχίστηκε και χτες. Αλλά οι Αρεοπαγίτες φοβούνται ακόμη και το ίδιο τους το έργο. Γι' αυτό και απαγόρεψαν σε όλους τους μάρτυρες υπεράσπισης να καταθέσουν, παρόλο που μεταξύ τους οι περισσότεροι ήταν επώνυμοι. Οι δικαστές αυτοί έχουν τόση πίστη στην ορθότητα των αποφάσεών τους, που φοβούνται μήπως γίνουν ρεντίκολο στα μάτια των μαρτύρων, που όλοι τους χαίρουν μεγαλύτερη εκτίμηση από το κοινό, από οποιονδήποτε από αυτούς τους δικαστές. Κατά τα άλλα, μ' έναν ψυχρό επαγγελματισμό που θυμίζει πληρωμένο φονιά, προχωρούν στην εντεκάτη έκδοση πολιτικού φυγάδα μετά το 1974. Ποτέ δεν αρνήθηκαν έκδοση πολιτικού φυγάδα σε χώρα της Δύσης, πιστοί στην πολιτική της εκπόρνευσης της Ελλάδας στους Δυτικούς "προστάτες" της. Μόνο μια έκδοση δεν δέχτηκαν από το 1974 κι αυτή αφορούσε αίτηση της Αιγύπτου. Κατά

πάσα πιθανότητα το άτομο που ζητούσε η Αίγυπτος, θα ήταν κανένας Ισραηλινός ή Αμερικανός μυστικός πράκτορας. Πάντως για να προσδώσουν κύρος στην ηθικοπλαστική παράσταση, αναβάλανε την απόφαση μέχρι την Δευτέρα. Ο Φολίνι, σ' όλη την διάρκεια της υποδειγματικής αμεροληψίας δίκης αυτής, κρατήθηκε στο ύψος του, αρνούμενος να δηλώσει μετάνοια για την επαναστατική του δραστηριότητα. Αντίθετα χαρακτήρισε την ανάμιξή του στον επαναστατικό αγώνα σαν απόλυτα δικιολογημένη και επιβεβλημένη. Είναι γνήσιος επαναστάτης και γι' αυτό, στο πρόσωπό του, συγκεντρώνει όλη την μανία και την εκδικητικότητα του κράτους και της κοινωνίας των δούλων που το στηρίζει.

Ο βράδυ είδαμε στην τηλεόραση μια μαγνητοσκοπημένη παλιότερα συζήτηση μεταξύ του Νίκου Δήμου και του Γιώργου Βότση. Ο Δήμου έκανε μια κατα μέτωπο επίθεση στον Βότση σαν "απολογητή της τρομοκρατίας" κι ο Βότσης, όχι μόνο δεν αρνήθηκε αυτόν τον χαρακτηρισμό, αλλά καταδίκασε, ταυτόχρονα, την "τρομοκρατία". Τώρα, πώς είναι δυνατόν ένας "απολογητής της τρομοκρατίας" να καταδικάζει την "τρομοκρατία" και να συνεχίζει να θεωρείται σαν τέτοιος από τον εαυτό του και τους άλλους; Αυτό μόνο οι 'Ελληνες, που τα τρώνε όλα αυτά, μπορούν να μας το εξηγήσουν, λαμβανομένου υπ' όψη του γεγονότος ότι κατοικούν στην πατρίδα της τυπικής (Αριστοτελικής) λογικής... Αν και στο τέλος της συζήτησης ο Βότσης είπε πέντε καλές κουβέντες ενάντια στις συνθήκες που επικρατούν στις φυλακές, και εγώ και η Σοφία περιμέναμε ότι θα ήταν, τουλάχιστον, ικανός να ωραιοποιήσει με κάποια εκλεπτυσμένα φραστικά σχήματα την απροθυμία του να αμφισβητήσει το χυδαίο κατηγορητήριο του κράτους ενάντια στους αντάρτες πόλης, που διατύπωσε ο Δήμου. Αυτός όμως σ' όλη τη διάρκεια της συζήτησης ήταν σαν βρεγμένη γάτα. Ο Δήμου, για να τον ευχαριστήσει για την στάση του, τον φόρτωσε στο τέλος μ' ένα σωρό κολακείες. Εννοείται ότι, σε τελευταία ανάλυση, η στάση του Βότση σ' αυτήν την συζήτηση δεν μας εξέπληξε καθόλου. Και στο παρελθόν είχαμε και προσωπική εμπειρία της συναλλαγής του με το κράτος, όταν σε μια φάση του είχα στείλει ένα γράμμα, όπου του ζητούσα να δημοσιεύσει κάτι για την απαγόρευση εξόδου της Σοφίας. Για την απαγόρευση αυτή διαμαρτυρόμουνα και σε γράμμα προς τον τότε υπουργό Δικαιοσύνης Μαγκάκη και αντίγραφο αυτού του γράμματος έστειλα και στο Βότση. Ο Βότσης, όχι μόνο δεν δημοσίευε τίποτα, αλλά κι όταν μετά από μήνες η γυναίκα του Γιάννη Σερίφη του ανέφερε το ζήτημα, το μόνο που έκανε ήταν να δώσει το γράμμα μου προς τον Μαγκάκη στην στήλη των επιστολών. Εκεί δημοσίευσαν ένα μικρό απόσπασμα από αυτό. Λες και δεν μπορούσα να στείλω από την αρχή γράμμα για την στήλη των επιστολών. Αυτή ήταν η πρώτη και τελευταία φορά που ζητήσαμε κάτι από αυτόν. Κι αυτός ούτε καν καταδέχτηκε ν' απαντήσει στο γράμμα μου. Η συναλλαγή του αυτή με το κράτος τον έφτασε σε σημείο να λογοκρίνει και το ίδιο το δημοσιογραφικό του παρελθόν. Για παράδειγμα, από το βιβλίο του "Σε μαύρο φόντο", που περιέχει μια σειρά από μεγάλα άρθρα του στην "Ελευθεροτυπία" από τότε που άρχισε αυτή να εκδίδεται, έχει κόψει όσα άρθρα του αναφερόντουσαν σε μας, όταν βρισκόμαστε στην φυλακή. Κι όταν ένας

άνθρωπος φτάνει να λογοκρίνει και το παρελθόν του, ακόμα και με την έκδοση ενός βιβλίου, πώς μετά να κρατήσει διαφορετική στάση μπροστά στην τηλεόραση, που ξέρει ότι τον βλέπουν εκατομμύρια; Τέλος πάντων, με τον Βότση συναντηθήκαμε τελευταία φορά τον Γενάρη του χρόνου αυτού στα Προπύλαια, όπου κάναμε μαζί απεργία πείνας ενάντια στην εξόντωση του Χρήστου Ρούσσου. Μας αντιμετώπισε σαν ξένους που ούτε τους είχε δει ποτέ, ούτε είχε ακούσει ποτέ γι' αυτούς στη ζωή του. 'Ασχετα, αν μετά την αποφυλάκισή μου πήγαμε στο γραφείο του στην "Ελευθεροτυπία" και τον ευχαριστήσαμε για τα άρθρα που είχε γράψει για μας, όσο βρισκόμασταν στη φυλακή. Τότε μας είχε προτείνει να βλεπόμαστε κάπου-κάπου μια που, όπως έλεγε, είχε ελεύθερο χρόνο. Εμείς, βέβαια, δεν ανταποκριθήκαμε στην πρότασή του, γιατί θεωρούμε πρωταρχικό κανόνα της συμπεριφοράς μας να μην τρέχουμε πίσω από επώνυμα άτομα, λες και είμαστε αυλοκόλακες. Κάτι που έχει συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στην απέχθεια που νιώθουν για μας αυτά τα άτομα.

Παρασκευή 4 Σεπτεμβρίου 1987

Και η σημερινή μέρα πέρασε στα λεωφορεία και στους δρόμους της Αθήνας, όπου βρεθήκαμε πάλι για δουλειές άσχετες προς οποιαδήποτε δημιουργική δραστηριότητα. Και δεν βγάλαμε και τίποτα κι από αυτά τα τρεξίματα και έτσι η σημερινή μέρα πήγε λίγο-πολύ χαμένη. Αλλά, όπως και να 'χει, δεν μπορούμε να αποφύγουμε τέτοιου είδους τρεξίματα, εφόσον γίνονται για λεφτά που χωρίς αυτά δεν μπορεί να γίνει τίποτα. Δηλαδή, δεν έχουμε περιθώρια επιλογής.

Ο Γιάννης Φουρνόδαυλος και η Σούζαν Ρίτερ οδηγήθηκαν στον ανακριτή. Σύμφωνα με τα γραφόμενα της "Ελευθεροτυπίας", ο Φουρνόδαυλος ομολόγησε ότι έριξε βόμβα Μολότωφ ενάντια σε αστυνομική περίπολο, πράξη που δεν έκανε κατόπιν συνειδητής επιλογής και για την οποία μετανοεί. Η 18χρονη Γερμανίδα αρνήθηκε οποιαδήποτε συμμετοχή σ' αυτήν την ενέργεια. Ο ανακριτής διάταξε την προφυλάκισή τους με μια σειρά από βαριές κατηγορίες. Είναι και λυπηρό και κουτό να γίνονται τέτοιες ενέργειες από άτομα που χωρίς πολλά-πολλά ομολογούν την ενοχή τους και ταυτόχρονα εκλιπαρούν την επιείκεια των διωκτικών αρχών. Πέρα από τις συνέπειες τέτοιου είδους ενεργειών πάνω στα ίδια τα άτομα που τις κάνουν, στο πρόσωπό τους δυσφημείται και ένα ολόκληρο κίνημα αντίστασης ενάντια στην κρατική καταστολή, γιατί δίνεται η εντύπωση ότι το κίνημα αυτό αποτελείται από άτομα που ούτε ξέρουν τι κάνουν, ούτε γιατί το κάνουν. Αλλά, δυστυχώς, τέτοιες διαπιστώσεις είναι ψιλά γράμματα για πολλούς επαναστατημένους νεαρούς, όπως φαίνεται κι από μια άλλη αποτυχημένη απόπειρα εμπρησμού τράπεζας κοντά στα Εξάρχεια, χτες την νύχτα.

Διαβάσαμε στα ψιλά μια είδηση για την δολοφονία από τους μπάτσους της Βραζιλίας του Βραζιλιάνου ηθοποιού Φερνάρντο Ράμος Ντα Σίλβα, που έγινε γνωστός, όταν πριν 8 χρόνια πρωταγωνίστησε στην ταινία "Πισότε", που στην Ελλάδα προβλήθηκε σαν "Πισότε, το χαμίνι του Σάο Πάολο". Τότε ήταν 12 χρονών. Αυτή η ταινία, αν και

είχε γυριστεί με ελάχιστα τεχνικά μέσα και πρόδιδε την λογοκρισία από μεριάς της Βραζιλιάνικης χούντας, κατάφερνε, λίγο-πολύ, να δείξει την εγκληματική συμπεριφορά της αστυνομίας και των δεσμοφυλάκων των φυλακών ανηλίκων απέναντι στα φτωχά και εγκαταλειμμένα παιδιά που πέφτουνε στα χέρια τους. Η δολοφονία του 20χρονου πια ηθοποιού απόδειξε ότι σε χώρες, όπου κεφάλαιο και εξουσία οργιάζουν, ένας ηθοποιός μπορεί να επιτελέσει κοινωνικό έργο και, μακροπρόθεσμα, να παίξει πραγματικά απελευθερωτικό ρόλο. Και πολλές φορές πληρώνει με τη ζωή του γι' αυτό. Τέτοιοι ηθοποιοί είναι γίγαντες μπροστά στους ηθοποιούς της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής, που σε σχέση με τους πρώτους είναι νάνοι. Με τον θάνατό τους τέτοιοι ηθοποιοί αποδεικνύουν ότι η τέχνη δεν έχει πεθάνει. Βέβαια αυτή η τέχνη δεν έχει καμιά σχέση με την κατ' ευφημισμό τέχνη των Δυτικών χωρών, που δεν είναι τίποτα παραπάνω από ένα εμετικό παρασκεύασμα των πολυεθνικών ή των κρατικών υπηρεσιών προπαγάνδας, που καλύπτονται πίσω από την φανταχτερή βιτρίνα των κέντρων κινηματογράφου κ.ο.κ.

Η Αμερικάνα γυναίκα του Παπανδρέου μάζεψε στον κήπο της έπαυλής της στο Καστρί 65 ανάπηρα παιδιά, μια κατσίκα κι ένα γαϊδούρι και φωτογραφήθηκε μαζί τους. Είναι φανερό ότι μόνο ανάπηροι πνευματικά γίνονται δεκτοί στην πρωθυπουργική κατοικία, μέσα από το σύνολο των 10 εκατομμυρίων Ελλήνων πολιτών. 'Ισως, γιατί τα πνευματικά ανάπηρα παιδιά θεωρούνται από τον πρωθυπουργό και την οικογένειά του σαν οι πιο τυπικοί εκπρόσωποι αυτών που τον ψηφίζουν. Κι οι φωτογραφίες που η Αμερικάνα βγάζει με τα ανάπηρα παιδιά, κάνουν μετά μαζί της το γύρο της Αμερικής, για να καθησυχάζονται οι Αμερικανοί που ανησυχούν για την πνευματική ανάπτυξη των Ελλήνων δούλων τους, πνευματική ανάπτυξη που θα μπορούσε να απειλήσει την άνευ όρων παράδοση της Ελλάδας στις βρώμικες ορέξεις των Αμερικανών νταβατζήδων της. Και το γεγονός ότι σαν ημερομηνία αυτής της προκλητικής γελοιοποίησης του Ελληνικού λαού επιλέχτηκε η 3η Σεπτεμβρίου (χτες), επέτειος της επανάστασης που κάνανε οι 'Ελληνες το 1844, για να τους παραχωρήσει ο τότε Γερμανός βασιλιάς τους σύνταγμα, καθώς και επέτειος της Διακήρυξης της 3ης Σεπτεμβρίου, με την οποία έκανε την είσοδό του στην πολιτική σκηνή της Ελλάδας ο Παπανδρέου σαν αρχηγός κόμματος, δείχνει ξεκάθαρα την γνώμη, που έχουν αυτοί που μας κυβερνάνε, για τους αγώνες που από την ίδρυση του Ελληνικού κράτους μέχρι σήμερα κάνανε οι 'Ελληνες για να αποκτήσουν ανθρώπινα και πολιτικά δικαιώματα. Πού να 'ξέραν ο Μακρυγιάννης κι ο Καλλέργης, που πρωτοστατήσανε στην επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου 1844, πώς θα γιορταζόταν αυτή η επανάσταση μετά από 143 χρόνια...

Σάββατο 5 Σεπτεμβρίου 1987

'Αλλη μια βομβιστική επίθεση ενάντια σε τράπεζα που δεν έφερε κανένα αποτέλεσμα. 'Οπως και οι προηγούμενες, έγινε από δυο άτομα πάνω σε μηχανή που με μια πέτρα έσπασαν το τζάμι της τράπεζας και πέταξαν μια Μολότωφ στο εσωτερικό της. Η φωτιά που προξενήθηκε

σβήστηκε αμέσως, χωρίς, όπως συνήθως, να προκαλέσει καταστροφές. Είμαι σίγουρος ότι, κάτι τέτοιες επιθέσεις, η αστυνομία τις αντιμετωπίζει σαν περιστατικά ρουτίνας, που δεν αρκούν ούτε καν να σκοτώσουν την πλήξη της. Κι όμως αυτοί που τις κάνουν μπορεί να αισθάνονται ότι κάνουν ολόκληρη επανάσταση. 'Ετσι καταλήγουμε το θέαμα της επανάστασης να παίρνει τη θέση της πραγματικής επανάστασης. Πάντως ένα πράγμα είναι εντελώς αναμφισβήτητο: ότι τα οικονομικά συμφέροντα των τραπεζών που κτυπιούνται δεν θίγονται ούτε στο ελάχιστο. Είναι αμελητέα τα έξοδα που κάνει μια τράπεζα για να επισκευάσει την βιτρίνα της.

Είναι εκπληκτικό το πόσο λίγος χρόνος μου μένει κάθε μέρα για να αφιερώσω στο ημερολόγιο. Μολονότι έχω πάντα την Σοφία κοντά μου για να κάνει όλες εκείνες τις απαραίτητες δουλειές του σπιτιού, που εάν καταπιανόμουνα μαζί τους, δεν θα μου έμενε καθόλου χρόνος για το ημερολόγιο. Φαίνεται καθαρά ότι το γράψιμο είναι απασχόληση πολυτελείας που δεν είναι προσιτή στον καθένα. Δεν μιλάμε, βέβαια, για τους φυλακισμένους ή τους μοναχούς που, εκ των πραγμάτων, έχουν πολλές ώρες στη διάθεσή τους. Εγώ αισθάνομαι ενοχές, πολλές φορές, γιατί έχω την ανάγκη της Σοφίας που θυσιάζει πολύ από τον χρόνο της, προκειμένου να μου εξασφαλίσει τις απαραίτητες για το γράψιμο συνθήκες. Ελπίζω, ή μάλλον είμαι σίγουρος, ότι η δραστηριότητά μου αυτή αξίζει τον κόπο ώστε να δικιολογεί, κάπως, αυτόν τον άνισο καταμερισμό εργασίας. Εντωμεταξύ από το μεσημέρι κι έπειτα δεχτήκαμε μια σειρά επισκέψεων από φίλους, που με απότρεψαν ν' ασχοληθώ με οτιδήποτε άλλο. Κι αυτό σε μια εποχή που είμαστε ελάχιστα κοινωνικοί. Φαντάσου να είχαμε και πολλές κοινωνικές σχέσεις! Μερικές φορές μου 'ρχεται να κλειστώ στο δωμάτιό μου και να δηλώσω ότι είμαι απασχολημένος. 'Ομως ποτέ δεν είδα κι ούτε έχω σκοπό να δω τον εαυτό μου σαν επαγγελματία άνθρωπο των γραμμάτων. Κι ας είναι πολλοί που δεν έχουν τις δικές μου γνώσεις κι ικανότητες, κι όμως το κάνουν αυτό. Για μένα είναι προσβλητικό ένας άνθρωπος με τέτοιου είδους ασχολίες, να μου πει ότι δεν έχει χρόνο να έρθει σε επαφή μαζί μου. Και φυσικά, κάτι τέτοιο, δεν θα το κάνω κι εγώ ποτέ. 'Ασχετα αν μερικές φορές με στεναχωρεί η αδιαφορία που δείχνουν οι άλλοι για τις ασχολίες μου. Αδιαφορία που έχει φτάσει, μερικές φορές, σε βαθμό να διαβάζω εντατικά μάθημα της σχολής μου για να το δώσω την επόμενη μέρα, κι ο φίλος μου ή οι φίλοι μου να στρογγυλοκάθονται μπροστά στο τραπέζι που διαβάζω και να προσπαθούν με κάθε τρόπο να με αποσπάσουν από το διάβασμα, για να περάσουν την ώρα τους ευχάριστα μαζί μου. Τέτοιες φάσεις μου είχαν συμβεί στο παρελθόν προτού τελειώσω τις σπουδές μου. Κι η πλάκα είναι ότι αυτοί οι φορτικοί φίλοι έχουν εξαφανιστεί από τότε και δεν δίνουν δεκάρα για το γεγονός ότι ανέχτηκα την ανασταλτική τους για μένα παρουσία, όποτε αυτοί το θέλησαν.

Κυριακή 6 Σεπτεμβρίου 1987

Το μεσημέρι ήρθε ο αδελφός της Σοφίας με την γυναίκα του. Αυτοί όλο τον Ιούλη και τον Αύγουστο τούς βγάλανε σε νησί, όπου

δουλεύανε και κάνανε και τις διακοπές τους. 'Οχι, βέβαια, γιατί είναι τόσο εύκολο να βρεις δουλειά σε νησί μια τέτοια περίοδο. Δουλεύανε σε συγγενείς της κοπέλας. Αυτό που με κάνει να αναφέρω το γεγονός αυτό είναι ότι αποτελεί σαφή ένδειξη του γεγονότος ότι η Αθήνα αδυνατεί να καλύψει τις ανάγκες ακόμη και των Αθηναίων, όπως ο αδελφός της Σοφίας, και τους αναγκάζει να ψάχνουν διεξόδους στην τέως φτωχή επαρχία. Αναμφισβήτητα η Αθήνα μπορεί να προσφέρει μια ανωτέρου επιπέδου ποιότητα ζωής σε σχέση με την επαρχία, εάν κάνουμε την σύγκριση αυτή με βάση τις πολιτιστικές δραστηριότητες που γίνονται στην Αθήνα και δεν γίνονται στην επαρχία. 'Ομως αυτές οι πολιτιστικές δραστηριότητες έχουν τόσο λίγη πέραση στα πλαίσια της κοινωνικο-οικονομικής οργάνωσης της σημερινής Ελλάδας, που όποιος μη προνομιούχος τις παίρνει στα σοβαρά υπ' όψη, αναγκάζεται να περιορίζεται σε μια πολύ στερημένη ζωή προκειμένου να τις παρακολουθεί. Ενώ αντίθετα, όσοι δεν δίνουν δεκάρα γι' αυτές και οι φιλοδοξίες τους στρέφονται προς την οικονομική και κοινωνική άνοδο, αμείβονται πλουσιοπάροχα από την κοινωνία μας. Τελικά οι τελευταίοι γίνονται εργοδότες των πρώτων. Κι οι πρώτοι, βλέποντας τα οφέλη που προσφέρει ο περιορισμός των φιλοδοξιών τους σε μόνο μία, την αναζήτηση του χρήματος, εύκολα μετατρέπουν τους εργοδότες τους σε παραδείγματα προς μίμηση. Και πώς να μη γίνεται αυτό, όταν βλέπουν ότι, όσο καιρό παλεύουν για την ικανοποίηση ευγενών φιλοδοξιών, αποτυχαίνουν συνέχεια, ενώ όταν τα εγκαταλείπουν όλα για να βγάλουν λεφτά, και λεφτά βγάζουν και πολλούς φίλους αποκτούν και ο πολύς κόσμος τους επιβεβαιώνει με το να τους θεωρεί επιτυχημένους. Και τότε, σιγά-σιγά, αρχίζουν να αποφεύγουν τους παλιούς τους συντρόφους στα ανεκπλήρωτα όνειρα, γιατί οι παλιοί τους σύντροφοι τους θυμίζουν μόνο στερήσεις και απογοητεύσεις. Εγώ αποφεύγω πάντα να κριτικάρω παλιούς μου συντρόφους στα ανεκπλήρωτα όνειρα, όταν αυτοί έχουν αλλάξει πια επιλογές και έχουν "προσγειωθεί" στην αναζήτηση οικονομικής και κοινωνικής ανόδου. Αποφεύγω γιατί ξέρω ότι ο αγώνας για ανώτερα ιδανικά είναι ένας αγώνας που δεν επιβάλλεται, αλλά επιλέγεται εντελώς ελεύθερα. Προσφέρει πολλές στερήσεις και απογοητεύσεις και γι' αυτό χρειάζεται να είναι κανείς απόλυτα αφοσιωμένος σ' αυτόν για να μπορέσει να τον κάνει. Δεν μπορείς να πάρεις έναν άνθρωπο από το χέρι και να τον οδηγήσεις στην ελευθερία. Γιατί κι αν ακόμα πετύχεις κάτι τέτοιο, γι' αυτόν η ελευθερία δεν θα είναι ελευθερία αλλά άλλη μια μορφή σκλαβιάς. Δεν μπορεί κανείς να φτάσει στην ελευθερία μέσω τρίτων που θα τον οδηγήσουν σ' αυτήν, γιατί η ελευθερία είναι, πρώτα απ' όλα, προσωπική συμμετοχή. Για μένα το να εγκαταλείπομαι από παλιούς συντρόφους στον αγώνα για ανώτερα ιδανικά, δεν με στεναχωρεί τόσο, γιατί είναι κάτι που πάντα το θεωρώ ενδεχόμενο να συμβεί. Αυτό που με στεναχωρεί, και μερικές φορές με εκνευρίζει σε βαθμό να "βγαίνω από τα ρούχα μου", είναι να μου έρχονται τέτοιοι άνθρωποι που προτίμησαν τον εύκολο δρόμο και να μου κάνουν τον έξυπνο, επειδή έχουν να μου επιδείξουν τις διαφόρων ειδών αμοιβές, που η κοινωνία τους προσφέρει σαν αντάλλαγμα για την προσαρμογή τους σ' αυτήν.

Τέτοιοι άνθρωποι, όσο περισσότερο αμείβονται από την κοινωνία, τόσο περισσότερο προσπαθούν να κάνουν και τους άλλους, τους απροσάρμοστους, να τους μοιάσουν. Κι αυτό επειδή, όσο υπάρχουν απροσάρμοστοι, τους θυμίζουν πάντα την από μέρους τους εγκατάλειψη του αγώνα. 'Οταν τέτοιοι πρώην αγωνιστές αποκτάνε εξουσία γίνονται και οι πιο φανατικοί αντίπαλοι όσων δεν συμβιβάστηκαν και γι' αυτό δεν ανέχονται καμιά αντιπολίτευση από τ' "αριστερά".

Το βράδυ καταφέραμε τελικά και φύγαμε πάλι από την Αθήνα. Αν και είναι Σεπτέμβρης προλαβαίνουμε να κάνουμε κανένα μπάνιο ακόμη. 'Ηρθαμε εδώ στο συγγενικό μας σπίτι, όπου βγάλαμε και το τελευταίο δεκαήμερο του Αυγούστου. 'Ηρθαμε με το αυτοκίνητο του καλού μας φίλου που κι αυτός έδωσε δυο μέρες άδεια στον εαυτό του, βλέποντας ότι το καλοκαίρι σχεδόν έχει τελειώσει και πάντα υπάρχουν επιβιωτικά τρεξίματα να τον εμποδίζουν να κάνει ακόμα και ένα μπάνιο, μολονότι ζει σε χώρα που βρέχεται από τρεις μεριές από θάλασσα. Με τον φίλο μας αυτόν πήγαμε και φάγαμε σε μια παραθαλάσσια ψαροταβέρνα. Τελευταία φορά πριν απ' αυτή, που είχαμε φάει σε ταβέρνα εδώ, ήτανε πριν τρία περίπου χρόνια μαζί με τον Θόδωρο Τσουβαλάκη που τώρα δεν χάνει ευκαιρία να με βρίζει.

Δευτέρα 7 Σεπτεμβρίου 1987

Να 'μαστε, λοιπόν, πάλι στην εξοχή για να ζήσουμε μερικές ακόμη καλοκαιρινές μέρες πριν το καλοκαίρι μας πει αντίο οριστικά. Αν και ο καιρός σήμερα ήταν φθινοπωρινός κατεβήκαμε και κάναμε ένα μπάνιο ακόμη. Τώρα το Σεπτέμβρη ο πολύς κόσμος έχει γυρίσει στις δουλειές του κι οι παραλίες είναι σχετικά άνετες. Υπάρχει κάποια γαλήνη που σου επιτρέπει να ηρεμείς και να απολαμβάνεις με την ησυχία σου τον ήλιο και την θάλασσα. Το απόγευμα και το βράδυ είμαστε συνέχεια με τον καλό μας φίλο κι έτσι δεν μου δόθηκε η ευκαιρία ν' ασχοληθώ μ' οτιδήποτε άλλο.

Στα ψιλά της "Ελευθεροτυπίας" διαβάσαμε για την εισβολή του Τσαντ στην Λιβύη. 'Ενας ολόκληρος πόλεμος που διεξάγεται τόσα χρόνια στα νότια σύνορα της Λιβύης, περνάει σχεδόν απαρατήρητος, άσχετα αν κοστίζει χιλιάδες ζωές και μεγάλες καταστροφές στις χώρες που τον διεξάγουν. Αυτή είναι μια τραγωδία που υποτίθεται ότι δεν αφορά κανέναν άλλο εκτός από αυτούς που την ζούνε. Μικρή ή καμιά σημασία δεν δίνεται στο γεγονός ότι στον πόλεμο αυτό συμμετέχει με στρατό, όπλα και χρήματα η Γαλλία και με όπλα και χρήματα η Αμερική. Τώρα τί δουλειά έχει η Γαλλία, ή η Αμερική, να κάνουν πόλεμο ενάντια στην Λιβύη; Αυτό δεν απασχολεί ούτε τους Γάλλους, ούτε τους Αμερικανούς. Αυτοί θα συνεχίσουν να ψηφίζουν κυβερνήσεις, που στο όνομα της ειρήνης κάνουνε συνέχεια πολέμους και σκοτώνουν χιλιάδες κόσμο, που δεν ενόχλησε ποτέ ούτε την Γαλλία ούτε την Αμερική. Για τους Γάλλους και τους Αμερικανούς οι δεκάδες χιλιάδες νεκροί των χωρών που υφίστανται τους πολέμους αυτούς δεν έχουν καμιά σημασία. Δεν θεωρούνται άνθρωποι αλλά ζώα που είναι υποχρεωμένα να υπηρετούν τους Γάλλους και τους

Αμερικανούς. Κι αν αρνηθούν να το κάνουν πρέπει να πεθαίνουν. Είτε αυτοί λέγονται Λίβυοι, είτε Νικαραγουανοί, είτε Πέρσες, είτε Παλαιστίνιοι, είτε Λιβανέζοι, είτε οτιδήποτε άλλο. Οποιοσδήποτε λαός σηκώσει κεφάλι στην Αμερική, ή στην Γαλλία, πρέπει να εξοντώνεται. Για τον σκοπό αυτό βρίσκονται πάντα άλλοι λαοί, ή ακόμα και φασιστικές οργανώσεις ανταρτών μέσα στην ίδια την χώρα που διεκδικεί την ελευθερία της, για να παίξουν τον ρόλο του εκτελεστή με τα ανάλογα ανταλλάγματα. 'Ετσι, ενάντια στην Λιβύη έχουν ρίξει το Τσαντ, ενάντια στην Νικαράγουα έχουν ρίξει φασίστες μισθοφόρους Νικαραγουανούς, ενάντια στην Περσία έχουν ρίξει το Ιράκ, ενάντια στον Λίβανο και στους Παλαιστινίους έχουν ρίξει το Ισραήλ. Ούτε το Τσαντ, ούτε οι Νικαραγουανοί φασίστες, ούτε το Ιράκ, ούτε το Ισραήλ, θα μπορούσανε να κάνουν πόλεμο, χωρίς την αμέριστη συμπαράσταση και την συνεχή ενίσχυση με λεφτά, όπλα και στρατό, από μεριάς Γαλλίας και Αμερικής. Κι όμως όλα αυτά τα εγκλήματα, που διαπράττουν καθημερινά οι Γάλλοι κι οι Αμερικανοί, οι φονιάδες αυτοί των λαών, τους φαίνονται εντελώς φυσιολογικά. Τόσο φυσιολογικά, όπως το να πηγαίνουν στην δουλειά τους, να γυρίζουν μετά να τρώνε με την οικογένειά τους και να βγαίνουν το βράδυ να διασκεδάζουν. Το να σκοτώνουν αθώους που δεν τους ενοχλήσανε σε τίποτα είναι γι αυτούς λόγος για να περηφανεύονται για τη δύναμη της χώρας τους. 'Οταν όμως τα θύματά τους παύουν να δολοφονούνται αδιαμαρτύρητα και αμύνονται με το να χτυπάνε τους δολοφόνους τους μέσα στην ίδια τους την χώρα, την Γαλλία ή την Αμερική παραδείγματος χάριν, τότε οι δολοφόνοι τους χαρακτηρίζουν τρομοκράτες και δολοφόνους αθώων. Είπε ο γάιδαρος τον πετεινό κεφάλα, δηλαδή. Και μια που όλη η Δυτική Ευρώπη και η Βόρειος Αμερική τάσσονται στο πλευρό των Γάλλων και των Αμερικανών, γιατί μ' αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζουν τεράστια κέρδη, όλες οι Δυτικές χώρες συνεργάζονται μεταξύ τους στο έγκλημα που το ονομάζουν "καταπολέμηση της τρομοκρατίας". Κι αυτή η συνεργασία οδηγεί τελικά στην κλιμάκωση του αγώνα που κάνουν τα θύματα στις χώρες των δολοφόνων τους και στην επέκταση των αντάρτικων ενεργειών τους σ' όλες τις Δυτικές χώρες. Η κλιμάκωση αυτή του αγώνα, όχι μόνο δεν κάνει τους δολοφόνους λαούς να σταματήσουν τα εγκλήματά τους, αλλά, αντίθετα, τους κάνει να ζητάνε ακόμη περισσότερο αίμα. Γι' αυτό και προωθούν στις κυβερνήσεις τους όσους υπόσχονται περισσότερα εγκλήματα κατά των θυμάτων τους. Για παράδειγμα, οι Εγγλέζοι ψήφισαν για τρίτη τετραετία την Θάτσερ, γιατί η κυβέρνησή της έκανε τα περισσότερα εγκλήματα κατά των Ιρλανδών, απ' όλες τις προηγούμενες κυβερνήσεις. Αυτή η ολοφάνερη διαδικασία εκφασισμού της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής, οι οποίες προετοιμάζονται όλο και πιο εντατικά για την εξαπόλυση ενός ολοκληρωτικού πολέμου ενάντια στις χώρες του τρίτου κόσμου, και ιδιαίτερα ενάντια στις Αραβικές χώρες, είναι που κάνει τον ηγέτη της Λιβυκής Επανάστασης κατά των Αμερικανών Μοαμάρ Καντάφι, να προειδοποιεί τον Αραβικό κόσμο για ενδεχόμενη εισβολή των Ευρωπαίων. Αν η ιδεολογική στρατιωτικοποίηση της Ευρώπης και της Αμερικής συνεχιστεί μέσα από ταινίες τύπου Ράμπο, μέσα απ' το ποδόσφαιρο και τον

επαγγελματικό αθλητισμό γενικότερα, μέσα από την μαζική υστερία κατά της "τρομοκρατίας" και την λατρεία της αστυνομοκρατίας, μέσα από τον ρατσισμό κατά των εγχρώμων μεταναστών κ.ο.κ., μια τέτοια εισβολή, όπως την πιθανολογεί ο Καντάφι, θα αποτελέσει την μοναδική δυνατή διέξοδο του κατά τον παραπάνω τρόπο υπερδιογκωμένου πολεμοχαρούς ενστίκτου των Ευρωπαίων.

Τρίτη 8 Σεπτεμβρίου 1987

Το ανιαρό και κακόγουστο θέαμα της δίκης του Φολίνι στον 'Αρειο Πάγο τελείωσε χτες. Οι αρεοπαγίτες είδαν ότι "η βαλίτσα πήγε μακριά" και γι' αυτό βγάλανε την από την πρώτη στιγμή γνωστή σε όλους απόφαση της έκδοσης. Τώρα μπορούν να τρέξουν να εισπράξουν την (ηθική;) αμοιβή τους. Οι Αμερικάνοι και Δυτικοευρωπαίοι "υπερασπιστές της δικαιοσύνης" είναι ικανοποιημένοι από αυτούς, εφόσον με την απόφαση της έκδοσης πιστοποίησαν για μια ακόμη φορά την εξάρτηση της Ελλάδας από τους ξένους. Αυτήν την εκπόρνευση οι πολιτικοί της Ελλάδας την ονομάζουν εθνική ανεξαρτησία. Και τα δεκάδες χιλιάδες φερέφωνά τους κατεβαίνουν, κάθε τόσο και λιγάκι, στους δρόμους για να διαδηλώσουν για την προάσπισή της. Την προάσπιση της εκπόρνευσης, δηλαδή. Δυστυχώς οι 'Ελληνες υπήρξαν πάντα οι πιο πωρωμένοι προαγωγοί της χώρας τους, ήδη από την εποχή που συστάθηκε για πρώτη φορά Ελληνικό κράτος. Εντωμεταξύ ο Φολίνι άρχισε πάλι απεργία πείνας. Την προηγούμενη απεργία την είχε σταματήσει, όσο διαρκούσε η δίκη. Τώρα μόνο η κυβέρνηση μπορεί να αποτρέψει την έκδοσή του με σχετική απόφασή της, αλλά αποκλείεται να το κάνει, γιατί αυτή είναι η πρώτη που επωφελείται από τους ξένους δυνάστες της Ελλάδας για τις υπηρεσίες που τους προσφέρει. Τον Οκτώβρη αναμένεται να έρθει στην Ελλάδα ο Ιταλός πρωθυπουργός Γκορία για να ανταμείψει και επίσημα, όσους συντέλεσαν στην έκδοση του Φολίνι στην Ιταλία. Προβλέπονται τρικούβερτα γλέντια μεταξύ Ιταλού πρωθυπουργού και Ελλήνων εκπροσώπων της κυβέρνησης, που βέβαια σαν "επίσημα γεύματα" θα πληρωθούν από τους φόρους κι όχι από αυτούς που θα συμμετάσχουν σ' αυτά. Ο Φολίνι, που μπορεί να είναι ακόμα στην Ελλάδα, γιατί περιμένει να δικαστεί και να καταδικαστεί και για πλαστό διαβατήριο, παράνομη είσοδο στη χώρα κ.ο.κ., θα ζητήσει, όπως δήλωσε, να συναντηθεί με τον Γκορία. Είμαι βέβαιος ότι και το αίτημα αυτό θα απορριφθεί, όπως έχουν απορριφθεί όλα τα προηγούμενα.

Η "Αναρχική Πρόταση ενάντια στο ρατσισμό και την θανατική ποινή" διοργάνωσε στα Προπύλαια συγκέντρωση διαμαρτυρίας για την επικείμενη εκτέλεση της Τερέζας Ραμασάμολα και των συντρόφων της από την ρατσιστική κυβέρνηση της Νότιας Αφρικής. Η Τερέζα Ραμασάμολα είναι η πρώτη γυναίκα που της επιβάλλεται θανατική ποινή σ' αυτό το προπύργιο του διεθνούς ρατσισμού. Μια θανατική ποινή που της επιβάλλεται για τη δράση της ενάντια στο ρατσισμό. Υποθέτω ότι σε μια χώρα όπως η Ελλάδα, όπου οι ρατσιστές λευκοί της Νότιας Αφρικής χαίρουν τόσο μεγάλης εκτίμησης, ώστε και η ίδια η κυβέρνηση διατηρεί μαζί τους άριστες σχέσεις, λίγοι θα

ήταν αυτοί που θα συμμετείχαν σ' αυτήν την συγκέντρωση διαμαρτυρίας. 'Αλλωστε πολλοί είναι οι 'Ελληνες που συγκαταλέγονται μεταξύ των ρατσιστών λευκών της Νότιας Αφρικής και τόσα χρόνια τα έχουν κονομήσει χοντρά από την καταλήστευση της μαύρης πλειοψηφίας αυτής της χώρας. Είναι ντροπή για το λαό μιας χώρας να καλύπτει με τη στάση του τον ωμό και απροκάλυπτο ρατσισμό των λευκών της Νότιας Αφρικής και οι μόνοι που να αντιδρούν σ' αυτόν να είναι οι αναρχικοί. Αλλά η ντροπή συμβαδίζει με την αξιοπρέπεια και οι 'Ελληνες για την τελευταία δεν φημίζονται καθόλου, όπως αποδεικνύει η στάση του ταπεινού υπηρέτη που κρατάν απέναντι στους Αμερικανούς και τους Δυτικοευρωπαίους.

Τώρα που ο Παναγιώτης είναι νεκρός και οι φωνές διαμαρτυρίας μέσα απ' τις φυλακές έχουν σιγήσει, οι κάθε λογής κερδοσκόποι σε βάρος των κρατουμένων έχουν εξαπολυθεί σε μια άνευ προηγουμένου εκστρατεία διαφήμισης του "έργου της κυβέρνησης" μέσα στις φυλακές. Σ' αυτούς τους κερδοσκόπους περιλαμβάνονται και οι δημοσιογράφοι που κάθε τόσο και λιγάκι γράφουν στις εφημερίδες τους άρθρα, όπου, λίγο-πολύ, μας λένε ότι οι φυλακισμένοι καλοπερνούν σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο! Βέβαια, αμείβονται αδρά για τα αισχρά τους ψέματα και τα άρθρα τους εξασφαλίζουν πάντα περίοπτη θέση. Σε ένα τέτοιο ολίσθημα παρασύρεται και η δημοσιογράφος Μαρία Δέδε, που στο σημερινό φύλλο της "Ελευθεροτυπίας" δημοσιεύει ένα δισέλιδο άρθρο με έγχρωμες φωτογραφίες για να πείσει, ότι ο Ο.Α.Ε.Δ. έχει στα όπα-όπα τους αποφυλακιζόμενους κρατούμενους που ψάχνουν για δουλειά. Τώρα, τί σημασία έχει αν οι ελάχιστοι κρατούμενοι, που χρηματοδοτούνται από τον Ο.Α.Ε.Δ., υπήρξαν στην πλειοψηφία τους συνεργάτες της Μαφίας των φυλακών στο εγκληματικό της έργο σε βάρος της πλειοψηφίας των κρατουμένων; Αυτό αφορά την αλήθεια και όχι την τσέπη του κερδοσκόπου δημοσιογράφου που πλουτίζει σε βάρος των κρατουμένων. Τί σημασία έχει αν τέτοια άρθρα οι ηρωικοί αγωνιστές του κινήματος των κρατουμένων για ανθρώπινα δικαιώματα, όπως ο Παναγιώτης Γαγγλίας, τα πληρώνουν με την ίδια τους την ζωή; Ο "εξωνημένος κονδυλοφόρος" δεν απασχολείται με τέτοια "δευτερεύοντα" σε σχέση με την τσέπη του ζητήματα.

Σήμερα το πρωί ο καλός μας φίλος και η Σοφία πήγαν στην Αθήνα για δουλειές. Η Σοφία θα γυρίσει αύριο κι έτσι έμεινα όλη την ημέρα μόνος. Είχα και κάποια δουλειά να κάνω για το σπίτι κι έτσι δεν κατέβηκα στην θάλασσα. Χωρίς αμφιβολία η μοναξιά δεν μου ήταν και τόσο ευχάριστη. Δεν μπορώ όμως να επιτρέψω στον εαυτό μου να ενδίδει στα δυσάρεστα αισθήματα που αυτή προκαλεί, γιατί κάτι τέτοιο θα με οδηγούσε σε άμεση εξάρτηση από τους άλλους. Και αυτό δεν το θέλω σε καμία περίπτωση, γιατί στις περισσότερες περιπτώσεις οι άλλοι αισθάνονται σε θέση ισχύος με κάποιον που επιζητάει την παρέα τους και φροντίζουν να τον εκμεταλλευτούν. Εγώ μέσα σε τέτοιες σχέσεις ανισότητας πνίγομαι και γι αυτό, όταν έχω να διαλέξω μεταξύ του να έχω τέτοιες σχέσεις και του να είμαι μόνος, διαλέγω πάντα το δεύτερο. Η νοσηρότητα των κοινωνικών σχέσεων υπήρξε πάντα ένας από τους βασικούς λόγους που, από τότε

που ήμουνα έφηβος, εκδηλώνω κάποια συμπάθεια προς την απομόνωση.

Τετάρτη 9 Σεπτεμβρίου 1987

Οι γονείς του ζευγαριού των νεαρών που δολοφονηθήκανε στην Ζάκυνθο αρνούνται να καταπιούν το (υποστηριζόμενο και από τον ιατροδικαστή της Πάτρας) παραμύθι της αστυνομίας της Ζακύνθου ότι τα παιδιά πεθάνανε από θερμοπληξία. Καταφέρανε να γίνει εκταφή των πτωμάτων και νέα νεκροτομή-νεκροψία, από ιατροδικαστή της Θεσσαλονίκης αυτή τη φορά. Πολύ αμφιβάλλω για το κατά πόσο ο Θεσσαλονικιός ιατροδικαστής θα βρει το θάρρος να πει την αλήθεια και να έρθει σε σύγκρουση με τον ιατροδικαστή της Πάτρας κι όλο το αστυνομοδικαστικό κατεστημένο. Απ' ό,τι διαβάζουμε θ' αργήσουν να βγουν τα αποτελέσματα της νεκροτομής-νεκροψίας. Εντωμεταξύ ο ιατροδικαστής της Θεσσαλονίκης βρίσκεται σε συνεχή επαφή με τους δικαστές της Θεσσαλονίκης και τον ιατροδικαστή της Πάτρας. Είναι σίγουρο ότι κάποιοι θα τον ενημερώσουν για τους κινδύνους που διατρέχει, αν πει την αλήθεια, καθώς και για τα οφέλη που θα αποκομίσει αν κουκουλώσει κι αυτός την υπόθεση. Λέτε αυτός ο ιατροδικαστής να ανέλαβε την υπόθεση για να βρει την αλήθεια και να την ανακοινώσει; Σίγουρα δεν θέλει να έχει την τύχη της εισαγγελίνας Χρυσούλας Γιαταγάνα, που τόλμησε να βάλει το καθήκον της και την αλήθεια πάνω από το συμφέρον της. Πάντως οι γονείς των παιδιών κάνουν ό,τι μπορούν. 'Εχουν όμως εναντίον τους σύσσωμο το Ελληνικό κράτος και ένα μεγάλο μέρος των μέσων μαζικής ενημέρωσης που φροντίζουν, σχεδόν πάντα, να καλύπτουν τα εγκλήματά του. Μόνο αν αυτοί οι γονείς είχαν περισσότερα λεφτά να δώσουν, θα υπήρχε ελπίδα να δει η αλήθεια το φως. Φαντάζομαι ότι ήδη θα έχουν ξοδέψει αρκετά λεφτά για να λαδώσουν την κρατική μηχανή προκειμένου να δουλέψει για να τους βοηθήσει.

Η υπόθεση Φολίνι συνεχίζει να αποτελεί αγκάθι για το κράτος. Δεν είναι λίγοι αυτοί που φροντίζουν να αποκαλυφτεί το γεγονός, ότι την τελευταία λέξη πάνω στο θέμα της έκδοσης την έχει ο υπουργός Δικαιοσύνης και κατ' επέκταση η κυβέρνηση. Δεν είναι λίγοι αυτοί που προσπαθούν να στερήσουν από τον υπουργό Δικαιοσύνης την δυνατότητα να υποκριθεί "αδυναμία παρέμβασης στην ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης", θυμίζοντάς του, ότι το πόσο η Δικαιοσύνη είναι ανεξάρτητη φάνηκε από την εποχή της δικτατορίας. Τότε η Δικαιοσύνη χαρακτήριζε σαν ποινικά αδικήματα όλες τις αντιστασιακές πράξεις. Του θυμίζουν επίσης ότι η ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης φάνηκε και από τον πρώτο καιρό της μεταπολίτευσης, οπότε η Δικαιοσύνη χαρακτήρισε εφτά ολόκληρα χρόνια στρατιωτικής δικτατορίας σαν "στιγμιαίο αδίκημα"! Πράγματα που ο Βερυβάκης δεν μπορεί να πείσει κανέναν ότι ξεχνάει, εφόσον και ο ίδιος μπήκε στην διάρκεια της δικτατορίας στην φυλακή για αντιστασιακές δραστηριότητες που η Δικαιοσύνη χαρακτήρισε ποινικά αδικήματα. Τέλος άλλοι ρίχνουν το βάρος στο να στερήσουν από την κυβέρνηση το επιχείρημα της αμοιβαιότητας, που αυτή επικαλείται σε σχέση με την Ιταλική Δικαιοσύνη, υπενθυμίζοντας, για όσους καμώνονται ότι ξεχνούν, τον χαρακτηρισμό που η τελευταία έδωσε στις κλεψιές του

χουντικού υπουργού Ασλανίδη προκειμένου να μην τον εκδώσει στην Ελλάδα. Τις κλεψιές αυτές χαρακτήρισε πολιτικά αδικήματα και έτσι ο Ασλανίδης δεν εκδόθηκε ποτέ στην Ελλάδα. Κανένας όμως δεν λέει ότι ο Ασλανίδης τα ακούμπησε χοντρά στους Ιταλούς δικαστές για να πετύχει κάτι τέτοιο.

Κατά πως φαίνεται, τα κέρδη από την εκμετάλλευση των φυλακισμένων είναι τόσο μεγάλα, που αυτοί που τα προσπορίζονται τσακώνονται μεταξύ τους για την μοιρασιά. Τα αίσχη που συμβαίνουν στις φυλακές είναι τόσα πολλά και, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες των "εξωνημένων κονδυλοφόρων", κρύβονται τόσο δύσκολα, που δεν είναι λίγοι αυτοί που διεκδικούν μεγαλύτερο μερίδιο από τα κέρδη της εκμετάλλευσης των κρατουμένων, προκειμένου να μην τα αποκαλύψουν. Μεταξύ αυτών των τελευταίων συγκαταλέγονται ορισμένοι καινούργιοι δεσμοφύλακες που κατάφεραν να αναρριχηθούν σε διευθυντικές θέσεις του σωματείου τους και, καλυπτόμενοι πίσω από αυτές τις θέσεις, μπορούν τώρα να διεκδικούν μεγαλύτερο μερίδιο από τα κέρδη απειλώντας δημόσια την κυβέρνηση με αποκαλύψεις. Η ευκαιρία γι' αυτό τους δόθηκε από μια συνέντευξη που τους πήρε ο ραδιοσταθμός του Νεοδημοκράτη δημάρχου Πειραιά Ανδριανόπουλου. Στην συνέντευξη αυτή δήλωσαν ότι το 5% των δεσμοφυλάκων διακινεί ναρκωτικά μέσα στις φυλακές, ότι 9 από τους νοσηλευόμενους στο Νοσοκομείο Κρατουμένων Κορυδαλλού πάσχουν από έιτζ και ότι οι περισσότεροι από τους σωφρονιστικούς υπαλλήλους δεν έχουν ιδέα από σωφρονισμό. Η αντίδραση της κυβέρνησης υπήρξε άμεση: Ο υπουργός Δικαιοσύνης Βερυβάκης έδωσε εντολή σε δικαστές "να εξακριβώσουν το κατά πόσο αληθεύουν οι καταγγελίες αυτές". Στην διάρκεια αυτών των "ερευνών" οι παραπάνω δεσμοφύλακες θα φάνε καλά, προκειμένου να μην αποκαλύψουν ονόματα και άλλα στοιχεία, και η υπόθεση θα κουκουλωθεί, όπως όλες οι προηγούμενες αυτού του είδους. Αν κανείς δεσμοφύλακας επιμείνει, πράγμα που το αποκλείω, σε πρώτη φάση θα καταδικαστεί αυτός για τα εγκλήματα άλλων που θ' αποκαλύψει. Κι αν συνεχίσει να επιμένει θα έχει την τύχη του Γαγγλία.

Το μεσημέρι ήρθε από την Αθήνα η Σοφία και κατεβήκαμε στη θάλασσα για μπάνιο. Μετά από τα τρεξίματά της στην πολυθόρυβη και καταμολυσμένη από την αιθαλομίχλη Αθήνα, η Σοφία μπόρεσε πραγματικά να απολαύσει μια θάλασσα λάδι και έναν ήλιο Σεπτεμβριάτικο, που σε ζεσταίνει χωρίς να σε καίει. Το βράδυ ήρθε από την Αθήνα με το αυτοκίνητό του κι ο καλός μας φίλος. Μολονότι η γαλήνη του περιβάλλοντος και η ειδυλλιακότητα της ψαροταβέρνας που κατεβήκαμε και φάγαμε ήταν τέτοια, που κανονικά θα έπρεπε να τον ελαφρώσουν από τις αγχωτικές συσσωρεύσεις της Αθήνας, αυτές ήταν τόσο έντονες που τον έκαναν να τσακωθεί μαζί μας, γιατί διαφωνήσαμε πάνω σε ασήμαντα ζητήματα που συζητούσαμε για να περάσει η ώρα. Ζητήματα που έχουμε ξανασυζητήσει τόσες άλλες φορές. Την διαφωνία μας την θεώρησε προσωπική επίθεση εναντίον του, παρά τις όποιες διαβεβαιώσεις μας για το αντίθετο. Προσπάθησε να μας επιβάλει να συμφωνήσουμε, κι αφού είδε ότι εμείς προτιμήσαμε μετά από τέσσερις ώρες συζήτησης να την διακόψουμε, τσαντίστηκε τόσο πολύ που έφυγε μέσα στη νύχτα. Κατά

τα φαινόμενα θα κόψει τις επαφές του μαζί μας κι έτσι θα διαψευστεί η ελπίδα μου, η παρουσία του κοντά μας να αναφέρεται μέχρι το τέλος αυτού του ημερολογίου. Ούτως ή άλλως είναι λυπηρό μια τόσο ωραία σχέση να έχει τόσο άδοξο τέλος.

Πέμπτη 10 Σεπτεμβρίου 1987

Η αστυνομία της Ζακύνθου, μη όντας εντελώς σίγουρη για τις διαθέσεις του Θεσσαλονικιού ιατροδικαστή που έκανε την νέα νεκροψία στο ζευγάρι που δολοφονήθηκε στην Ζάκυνθο, έπιασε για καλό και για κακό έναν πενηνταδίχρονο πρώην καλόγερο σε μοναστήρι της περιοχής και τον "ανακρίνει", φαντάζομαι, με τον γνωστό σε όλους τρόπο. Αν και το όνομα του φουκαρά αυτουνού καθώς και όλη η ιστορία της ζωής του έχουν δει το φως της δημοσιότητας, ο αρμόδιος αστυνομικός διευθυντής αρνείται τα πάντα. Αλλά πώς να μην αρνείται τα πάντα, όταν η κατασκευή ενόχων πρέπει να κρατιέται πάση θυσία μακριά από το φως της δημοσιότητας; Τώρα τί δουλειά μπορεί να έχει ένας πρώην καλόγερος με μια αναμφισβήτητη θερμοπληξία; Αυτά είναι ψιλά γράμματα για την αστυνομία της Ζακύνθου. Πάντως ο Δροσογιάννης, υπουργός Δημόσιας Τάξης, έχοντας επίγνωση των κινδύνων που δημιούργησε η αστυνομία της Ζακύνθου με τους απρόσεκτους χειρισμούς της, πήγε στην Πάτρα και μάζεψε όλους τους αξιωματικούς της αστυνομίας της Δυτικής Ελλάδας για να τους πει πώς να φέρονται σε ανάλογες περιπτώσεις. Μετά την ενημέρωση που έκανε στους αξιωματικούς, απαντώντας σε σχετικές ερωτήσεις δημοσιογράφων που του έβαλαν το θέμα της Ζακύνθου, έκανε επίδειξη της αυτοπεποίθησης των δυνάμεων καταστολής με το να δηλώσει ότι "όσο ευαισθητοποιείται η κοινή γνώμη, τόσο ευαισθητοποιείται και η αστυνομία", υπονοώντας, βέβαια, ότι η κοινή γνώμη ποτέ δεν θα ξεσηκωθεί ενάντια στην αστυνομία σε τέτοιο βαθμό, ώστε να την κάνει να αλλάξει ταχτική.

'Οπως είχα προβλέψει, οι δεσμοφύλακες που έκαναν τις καταγγελίες για διακίνηση ναρκωτικών μέσα στις φυλακές από συναδέλφους τους κ.ο.κ., τώρα, σε νεότερες συνεντεύξεις τους προς δημοσιογράφους, ρίχνουν νερό στο κρασί τους και προσπαθούν, όπως-όπως, να τα μπαλώσουν. Φαίνεται πως ήδη έγιναν τα σχετικά τηλεφωνήματα και πήραν τις υποσχέσεις για μεγαλύτερη συμμετοχή στην μοιρασιά των κερδών από την εκμετάλλευση των κρατουμένων. Και, εννοείται, κανένας τους δεν θέλει να έχει την κατάληξη του Παναγιώτη Γαγγλία, που πλήρωσε με την ζωή του την αποκάλυψη του κυκλώματος που διοχέτευε ναρκωτικά στους κρατούμενους του Ψυχιατρείου Κρατουμένων.

Εγώ αναρωτιέμαι αν πρέπει να τυπωθεί αυτό το ημερολόγιο στην περίπτωση που δεν θα συμβεί τίποτα το εξαιρετικό στην ζωή μας, που να εξασφαλίζει το απαραίτητο αναγνωστικό κοινό. 'Οχι ότι δεν θεωρώ αυτά που γράφω άξια να διαβαστούν από ένα πλατύτερο κοινό, αλλά επιδιώκω πάντα η ίδια μου η ζωή να αποτελεί απόδειξη της ορθότητας των επιχειρημάτων μου. Σε καμιά περίπτωση δεν θέλω να λειτουργήσω σαν επαγγελματίας συγγραφέας. Αυτό που θεωρώ υψίστης ηθικής σημασίας είναι, εφόσον έχω τις δυνατότητες, να πω μερικά

πράγματα, που και πολλοί άλλοι θα ήθελαν να τα πουν αλλά δεν τα είπαν γιατί δεν τους αφήσανε. Δεν τους αφήσανε ακόμα κι αν χρειάστηκε να τους σκοτώσουν για να μην μιλάνε, όπως κάνανε με τον Παναγιώτη Γαγγλία. Σε περίπτωση που αυτοί, που δεν θέλουν να βγουν αυτά τα πράγματα στη φόρα, επιχειρήσουν να κάνουν και με μένα το ίδιο, τότε η δημοσίευση αυτού του ημερολογίου θα καταστεί εντελώς απαραίτητη.

Παρασκευή 11 Σεπτεμβρίου 1987

Εννιά χρόνια περάσανε από την ημέρα που το Πενταμελές Εφετείο της Αθήνας καταδίκασε εμένα σε εννιά χρόνια φυλακή και την Σοφία σε πέντε, μόνο και μόνο γιατί είμαστε αναρχικοί και αρνηθήκαμε να συμμετάσχουμε σε μια δίκη, που και μόνη η διεξαγωγή της αποτελούσε καταπάτηση και γελοιοποίηση κάθε έννοιας δικαιοσύνης. Και λες κι αυτή η ποινή δεν επαρκούσε, μου ρίξανε και πενταετή στέρηση των πολιτικών μου δικαιωμάτων. 'Αν δεν είχαμε κάνει τους αγώνες που κάναμε μέσα στην φυλακή και δεν είχαμε, μετά από πολλούς κόπους και προσπάθειες, συγκεντρώσει γύρω μας το κίνημα συμπαράστασης που συγκεντρώσαμε, θα ήμασταν όλα αυτά τα χρόνια στην φυλακή, για να μην διαψευστεί το αλάθητο των δικαστών, που με τις αποφάσεις τους μπορούν να σου καταστρέψουν την ζωή ό,τι ώρα θέλουν. Θα είχα αποφυλακιστεί στις 24 Μαρτίου 1987 και τώρα θα ήμουνα στρατιώτης εκτίοντας δύο χρόνια θητεία στην υπηρεσία αυτών που θα με είχανε βασανίσει εννιά ολόκληρα χρόνια. Κι η στέρηση των πολιτικών μου δικαιωμάτων θα κρατούσε μέχρι το 1992. Αυτήν την "ζωή" επιφυλάσσει για ανθρώπους σαν και μας η κοινωνία, που υποτίθεται δημιουργήθηκε για να διευκολύνει την ζωή των μελών της. Τέτοια μεταχείριση σε κάνει, θέλεις δεν θέλεις, να επαναστατήσεις, αν σέβεσαι, έστω και ελάχιστα, τον εαυτό σου και την αξιοπρέπειά σου. Το ότι εγώ και η Σοφία μπορούμε αυτήν την στιγμή και κάνουμε τα μπάνια μας, δεν είναι κάτι το συνηθισμένο, όπως είναι για την ζωή της πλειοψηφίας των Ελλήνων. Είναι κάτι, που για να το κατορθώσουμε, αναγκαστήκαμε πολλές φορές να παίξουμε την ζωή μας κορώνα-γράμματα. Γι αυτό το θεωρούμε αναφαίρετο δικαίωμά μας που δεν πρόκειται να επιτρέψουμε σε κανέναν να μας το στερήσει. Φυσικά λίγοι είναι αυτοί που μπορούν να απολαύσουν τα αγαθά της υποτυπώδους ελευθερίας, όπως τα απολαμβάνουμε εμείς. Κι αυτό γιατί, όπως λένε, για να μπορέσεις να εκτιμήσεις την αξία κάποιου πράγματος πρέπει να το έχεις στερηθεί. Για μας το ότι μπορούμε αυτήν τη στιγμή και είμαστε εδώ δεν είναι αποτέλεσμα μόνο των αγώνων που κάναμε μέσα στη φυλακή. Είναι αποτέλεσμα αγώνων που κάνουμε συνεχώς, όπως αποδεικνύεται και από την πρόσφατη περιπέτεια που περάσαμε με τον στρατό. Μια περιπέτεια, που σε καμιά περίπτωση δεν έχει ακόμα τελειώσει, εφόσον δεν έχουν μέχρι τώρα πάρει καμιά απόφαση για το τι θα με κάνουν. Κάτι που έχει και πρακτικές συνέπειες πάνω στην ζωή μου, αν κρίνουμε από την στέρηση διαβατηρίου, που συνεχίζεται για μένα από τις 19 Απριλίου 1987 κι έπειτα, και ένας θεός ξέρει μέχρι πότε θα διαρκέσει. Μ' αυτήν την στέρηση διαβατηρίου, δεν είναι σαν να μου τονίζουν την αξία του και να με σπρώχνουν να μην το αφήσω ανεκμετάλλευτο, αν κάποτε το ξαναπάρω στα χέρια μου; Και το πόσο θα μας έχει κοστίσει μέχρι να συμβεί κάτι τέτοιο, φαίνεται από τις σελίδες αυτού του ημερολογίου. Και η στέρηση διαβατηρίου δεν είναι για μας κάτι καινούργιο. Στην Σοφία δεν δίνανε διαβατήριο για τρία ολόκληρα χρόνια μετά την αποφυλάκισή της στις 24 Ιούλη 1981, παρά τις επανειλημμένες αιτήσεις της για άρση των όρων της "υφ' όρων απόλυσης". Το διαβατήριο της το

δώσανε στις 25 Ιούλη 1984 και το δικό μου έπαψε να ισχύει στις 31 Δεκεμβρίου 1984 λόγω στρατού. Ίσχυσε πάλι μετά τις 19 Απρίλη 1985 που πήρα την πρώτη αναβολή στράτευσης για λόγους υγείας και έπαψε πάλι να ισχύει στις 19 Απρίλη 1987, όταν τελείωσε αυτή η αναβολή. Τέτοιου είδους μεθοδεύσεις φυλάκισής μας μέσα στα σύνορα της Ελλάδας, μας κάνανε να αισθανόμαστε την Ελλάδα σαν φυλακή, με συνέπεια να αποδράμε από αυτήν, όποτε μας δίνεται η ευκαιρία. Έτσι κάναμε μια σειρά από ταξίδια στην Ευρώπη, που υπήρξαν τόσο απαραίτητα για μας, όπως και η ελευθερία για έναν φυλακισμένο. Δυστυχώς, πολύ λίγοι ήταν αυτοί που κατάλαβαν την σημασία αυτών των ταξιδιών για μας, ακόμη και από τον χώρο των υποτιθεμένων συντρόφων μας. Γι αυτό, για να κάνουμε τα ταξίδια αυτά, χρειάστηκε πάντα να στηριχτούμε μόνο στις δικές μας δυνάμεις. Βλέπεις ότι, για τον περισσότερο κόσμο, η ζωή σου έχει αξία μόνο όταν σε βασανίζουνε κι αυτός ο κόσμος βρίσκει τότε την ευκαιρία να ασχοληθεί μαζί σου. Όταν δεν σε βασανίζουνε η ζωή σου χάνει το ενδιαφέρον που έχει για τους άλλους, άσχετα αν εσύ θεωρείς ότι δικαιούσαι να ζήσεις και κάποιο χρονικό διάστημα σαν άνθρωπος. Όταν είσαι έξω από την φυλακή πολλοί λίγοι ενδιαφέρονται για το αν ζεις ή αν πεθαίνεις. Μ' αυτό τον τρόπο αναγκάζουνε πολλούς που βγαίνουν από την φυλακή, να κάνουν καινούργια "αδικήματα" προκειμένου να επιβιώσουνε κι έτσι, μετά από κάποιο διάστημα, τους ξανακλείνουν στην φυλακή. 'Ομως μ' εμένα και την Σοφία δεν καταφέρανε να πετύχουνε κάτι τέτοιο. Κι όσο κι αν θα χαροποιούσε πολλούς το να μας ξαναδούνε μέσα στην φυλακή, εμείς βρισκόμαστε στην εξοχή και απολαμβάνουμε τον ήλιο και την θάλασσα. Προς το παρόν τουλάχιστον γιατί, όπως λένε, "ο βίος βραχύς και το μέλλον αόρατον".

Σάββατο 12 Σεπτεμβρίου 1987

Άλλος ένας στρατιώτης οδηγήθηκε στο να καταστρέψει την ζωή του, μη μπορώντας να αντέξει άλλο τις ταπεινώσεις και τους εξευτελισμούς που του επέβαλλε συστηματικά ο δολοφονικός μηχανισμός του στρατού. Ο 20χρονος Θεοφάνης Μόλας, αφού από τον περασμένο Δεκέμβρη που παρουσιάστηκε στο στρατό έκανε ό, τι περνούσε από το χέρι του, για να ξεφύγει από τα μαρτύρια που του επιβάλλανε, και δεν τα κατάφερε, χτες στις 2 η ώρα το πρωί έφτασε στο αμήν, εγκατέλειψε την σκοπιά που φυλούσε, μπήκε στο θάλαμό του και άρχισε να πυροβολεί αριστερά-δεξιά. Από τους πυροβολισμούς σκοτώθηκαν δύο άλλοι στρατιώτες. Κατόπιν εξαφανίστηκε οπλισμένος και από τότε τον ψάχνουνε. Κατά πάσα πιθανότητα τα θύματα, έχοντας εκπαιδευτεί από τον στρατό στην απανθρωπιά και στην εφαρμογή εξευτελισμών, θα του είχανε κάνει την ζωή χειρότερη κι απ' τον θάνατο. Θα είχανε γίνει από αυτούς τους ιδανικούς για το κράτος στρατιώτες που καυχώνται ότι "γαμάνε και δέρνουνε". Αυτό όμως που σίγουρα δεν μάθανε είναι το ότι μαγκιές και τσαμπουκάδες δεν περνάνε, όταν ο άλλος είναι οπλισμένος. Η υπομονή του ανθρώπου έχει τα όριά της. Αν τα συνεχή και συστηματικά μαρτύρια που επιβάλλονται σ' έναν άνθρωπο

ξεπεράσουν αυτά τα όρια, αυτός ο άνθρωπος ή θα επαναστατήσει ή θα τρελαθεί. Και λογικά ο πρώτος δρόμος είναι πάντα προτιμότερος. Βέβαια τον Θεοφάνη Μόλα ή θα τον σκοτώσουν ή θα τον κλείσουνε για όλη του την ζωή στη φυλακή, αν βέβαια δεν προτιμήσει να αυτοκτονήσει παρά να πέσει στα χέρια τους. Δεν τα καταφέρανε, όμως, να τον κάνουνε να πιστέψει ότι είναι σκουλήκι που μπορούν οποιαδήποτε στιγμή να το πατήσουν, χωρίς αυτό να μπορεί να αντιδράσει. Αναμφίβολα η έσχατη απελπισία και η απόγνωση, στην οποία οδηγεί ο στρατός πολλούς φαντάρους, είναι αστεία πράγματα για τον υπουργό Εθνικής 'Αμυνας Χαραλαμπόπουλο, που περνάει τον καιρό του μέσα στην πολυτέλεια και την χλιδή που του εξασφαλίζει το επάγγελμά του. Για τους υπουργούς Εθνικής 'Αμυνας η ζωή ενός φαντάρου έχει μικρότερη αξία από ένα κόσμημα, που θα κάνουν δώρο στην γυναίκα τους ή στην γκόμενά τους. Δεν περιμένουμε, άλλωστε, απ' αυτούς τίποτα διαφορετικό, όπως δεν περιμένουμε από τα καρκινοειδή κύτταρα να σεβαστούν την ζωή των υγιών κυττάρων. Η τραγωδία έγκειται στο γεγονός ότι τον υπουργό Εθνικής 'Αμυνας, όπως και όλον τον δολοφονικό μηχανισμό του στρατού, τον στηρίζει με την ψήφο της, και με χίλιους δυο άλλους τρόπους, η πλειοψηφία του κόσμου. Και είναι τραγικό οι γονείς να αποτελούν τους καλύτερους φίλους και συνεργάτες των δολοφόνων των παιδιών τους. Είτε το θέλουμε είτε όχι, από την στιγμή που οι γονείς στέλνουν το παιδί τους στο στρατό, το στέλνουν εν γνώσει τους στο θάνατο. Τώρα αν την γλυτώσει, πράγμα που είναι και το πιο πιθανό σε καιρό ειρήνης, ούτε την πατρίδα θα δοξάσει (όπως θα την δόξαζε αν σκοτωνότανε στον πόλεμο), ούτε την οικογένειά του (που άμα σκοτωνότανε θα μπορούσε αυτή να καυχιέται ότι "έδωσε το παιδί της για την πατρίδα"). Και βέβαια για τους γονείς, αν σκοτωθεί σε καιρό ειρήνης, είναι προτιμότερο να πάει από "ατύχημα εν ώρα υπηρεσίας", γιατί τότε θα πάρουν και στρατιωτική σύνταξη, παρά να πάει από αυτοκτονία γιατί τότε και θα τον βγάλουν τρελό και οι γονείς δεν θα πάρουνε μία. Ο στρατός είναι κατά κάποιο τρόπο σαν την ρώσικη ρουλέτα. Κι οι γονείς που στέλνουν τα παιδιά τους στο στρατό για να παίξουν εκεί αυτό το παιχνίδι, αυτοί προσυπογράφουν πρώτοι τα εγκλήματα που οι στρατοκράτες μπορούν, όποτε θελήσουν, να διαπράξουν σε βάρος των παιδιών τους. Κι αν όλα τα παραπάνω φαίνονται υπερβολικά, το γεγονός ότι ο Μαραγκάκης, όπως κι άλλοι 400 αντιρρησίες συνείδησης για θρησκευτικούς λόγους, βρίσκεται ακόμα στην φυλακή, χωρίς να υπάρχει κάποιο πολυπληθές κίνημα διαμαρτυρίας που ν' απαιτεί την αποφυλάκιση όλων των αντιρρησιών συνείδησης, είναι υπεραρκετό για να δείξει το αν θέλουν οι 'Ελληνες να στέλνουν τα παιδιά τους στο στρατό. Το απόγευμα ήρθε ο αδελφός μου με τη γυναίκα του κι ο φίλος μας ο γιατρός με την κοπέλα του. Περάσαμε όλο το βράδυ μαζί και μετά κατεβήκαμε και φάγαμε σε μια παραθαλάσσια ταβέρνα. 'Υστερα αυτοί γυρίσανε στην Αθήνα. Αν και χάρηκα όταν ήρθανε, στην διάρκεια με απογοητεύσανε γιατί, ενώ περίμενα από αυτούς να ακούσω και να συζητήσουμε τίποτα ενδιαφέρον, η όλη συζήτηση περιστράφηκε γύρω από ανούσια και βαρετά ζητήματα. Και το να ακούς ανθρώπους να συζητάνε για ασήμαντα πράγματα, επειδή δεν μπορούν να συζητήσουν τίποτα άλλο,

σε κουράζει αλλά δεν σε απογοητεύει. Σε απογοητεύει, όμως, να ακούς ανθρώπους να συζητάνε για τέτοια πράγματα, όταν ξέρεις ότι θα μπορούσανε να μιλήσουν για κάτι πιο σοβαρό, αν το θέλανε. Το γεγονός ότι δεν το κάνουν δείχνει ξεκάθαρα την επιφανειακότητα στην οποία τα κοινωνικά πρότυπα και συνήθειες περιορίζουν τις σχέσεις τους. Αυτά τα πρότυπα κι αυτές τις συνήθειες οι περισσότεροι φοβούνται να τα ξεπεράσουν μήπως και διαλυθούν οι σχέσεις τους. Κι αν κρίνω από τις σχέσεις που έχουμε κάνει κατά καιρούς εγώ και η Σοφία και τώρα πια δεν υπάρχουν, αυτός ο φόβος έχει κάποια λογική βάση. Όταν ξέρεις ότι από την στιγμή που θα ξεπεράσεις τα όρια, που σου βάζουν αυτά τα πρότυπα κι αυτές οι συνήθειες, κινδυνεύεις οποιαδήποτε στιγμή να μείνεις μόνος σου, πολύ εύκολα ενδίδεις στη διατήρηση επιφανειακών σχέσεων. Τα κοινωνικά πρότυπα συμπεριφοράς έχουν αποικιοποιήσει σε τέτοιο βαθμό την καθημερινή ζωή που, πολλές φορές, η παραμικρή τους αμφισβήτηση αρκεί για να σ' εξοστρακίσει από κάθε είδους κοινωνικές συναναστροφές. Από την άλλη μεριά η αποδοχή τους σε κάνει να μην είσαι ο εαυτός σου αλλά ένας κοινωνικός ρόλος που θα μπορούσε να παιχτεί κι απ' οποιονδήποτε άλλο αντί για σένα. Αυτό είναι που σε κάνει να ασφυκτιάς μέσα σε τέτοιου είδους σχέσεις.

Κυριακή 13 Σεπτεμβρίου 1987

Ο στρατός και η αστυνομία με όπλα, σκυλιά, ελικόπτερα κι ό, τι πιο σύγχρονο μέσο διαθέτουν οι δυνάμεις καταστολής, έχουν εξαπολύσει ένα φοβερό ανθρωποκυνηγητό για την σύλληψη ή, αν χρειαστεί, την εξόντωση του ταλαίπωρου στρατιώτη που τον ανάγκασαν να σκοτώσει δύο συναδέλφους του. Με τέτοιες αστυνομικοστρατιωτικές επιχειρήσεις επιδιώκουν να τρομοκρατούν τον κόσμο και να τον προειδοποιούν για το τί τον περιμένει, αν ποτέ τολμήσει και χρησιμοποιήσει όπλα για άλλους σκοπούς από αυτούς που θέλουν τα αφεντικά του. Το μονοπώλιο της κατοχής και της χρήσης όπλων ανήκει αποκλειστικά στους φύλακες του ανθρώπινου κοπαδιού, στον στρατό και την αστυνομία, κι αυτό πρέπει να το βάλουν όλοι καλά στο μυαλό τους. Σ' αυτό αποσκοπούν τέτοιου είδους τρομοκρατικές επιχειρήσεις. Στην περίπτωση του Θεοφάνη Μόλα, κανένας απ' όσους τον καταδιώκουν δεν πιστεύει ότι είναι τόσο επικίνδυνος, ώστε να σκοτώσει ξανά κάποιον άλλο. Ξέρουν ότι, περισσότερο από όλους, κάτι τέτοιο δεν το θέλει ο ίδιος, γιατί δεν έχει να κερδίσει τίποτα από αυτό. Χρειάζονται όμως κάποια δικιολογία για την τρομοκρατική τους επιχείρηση είτε αυτή η δικιολογία αρέσει στον κόσμο είτε όχι. Κι η δικιολογία στην περίπτωση του ταλαίπωρου στρατιώτη είναι ότι όλος ο κόσμος κινδυνεύει να σκοτωθεί από αυτόν!!! Και δεν είναι λίγοι αυτοί που διασκεδάζουν με τον τρόμο και την αγωνία που η τρομοκρατική αυτή επιχείρηση προκαλεί στον στρατιώτη. Τα βάσανα του στρατιώτη ικανοποιούν ένα αίσθημα που καθημερινά βρίσκει όλο και περισσότερους οπαδούς: τον κοινωνικό σαδισμό.

Αύριο αφήνουμε το σπίτι εδώ και γυρίζουμε στην Αθήνα. Ενδέχεται να ξαναέρθουμε για λίγες μέρες στην διάρκεια του Σεπτέμβρη.

Σίγουρα μας ωφέλησε αρκετά η παραμονή μας εδώ και μας έδωσε καινούργιες δυνάμεις για ν' αντιμετωπίσουμε τα ποικίλα προβλήματα που μας περιμένουν στην Αθήνα. Η παραμονή μας εδώ ήταν κάτι που το είχαμε ανάγκη. Θυμάμαι τον εαυτό μου πόσο μπουχτισμένος ήμουνα όταν πρωτοήρθαμε από την Αθήνα και αισθάνομαι ότι από κείνη την εποχή έχω αλλάξει αρκετά. Τώρα νοιώθω πολύ περισσότερο ότι είμαι ο εαυτός μου. Είναι απαραίτητο, κάπου-κάπου, ο άνθρωπος να απομονώνεται για να μπορεί να αυτοσυγκεντρώνεται και να κάνει μια γενική θεώρηση της ζωής του. Και κάτι τέτοιο είναι εξαιρετικά δύσκολο μέσα σε μια μεγαλούπολη, όπου σε κάνουν κάθε στιγμή να νοιώθεις αριθμός. Βέβαια στην πόλη κάνεις και δέκα πράγματα που εκφράζουν την προσωπικότητά σου, όμως τον περισσότερο καιρό τον περνάς σαν ένα ανώνυμο μέλος του πλήθους. Αυτό το τελευταίο άλλωστε επιδιώκει και η πολεοδομία μιας μεγαλούπολης. Για τις ανάγκες του κράτους και του καπιταλισμού ο άνθρωπος δεν πρέπει να αισθάνεται ξεχωριστή οντότητα αλλά γρανάζι της κοινωνικής μηχανής. Γι αυτό κι όταν κάποιος αρνηθεί να λειτουργήσει για την κοινωνική μηχανή, αυτή τον μαγκώνει μέσα στα γρανάζια της και προσπαθεί να τον συντρίψει. Απροσάρμοστους ανθρώπους δεν μπορεί να δεχτεί μια κοινωνία που οι λειτουργίες της είναι ρυθμισμένες μέχρι και την τελευταία λεπτομέρεια.

Δευτέρα 14 Σεπτεμβρίου 1987

Γυρίσαμε στην Αθήνα το απόγευμα. Στο λεωφορείο που μας έφερε πίσω διάβασα για τον θάνατο του Χρήστου Αναστασιάδη σε ηλικία 77 χρονών. Όπως έγραφε η "Ελευθεροτυπία" ο Χρήστος Αναστασιάδης υπήρξε μέλος της Τετάρτης Διεθνούς, συνεργάτης του Π. Πουλιόπουλου και του Πάμπλο και εμψυχωτής των εκδόσεων "Πρωτοποριακή Βιβλιοθήκη". Εγώ τον Χρήστο Αναστασιάδη τον γνώρισα πριν από 13 χρόνια, το 1974. Τότε ήμουνα 18 χρονών και είχα μόλις τελειώσει το γυμνάσιο (εξατάξιο τότε) και είχα μπει στην Πάντειο, σκοπεύοντας να σπουδάσω πολιτικές επιστήμες. Είχε μόλις τελειώσει η δικτατορία των συνταγματαρχών και, όπως η πλειοψηφία της νεολαίας τότε, έτσι κι εγώ ήμουνα συνεπαρμένος με την πολιτική, που μετά από 7 χρόνια που ήταν υπό απαγόρευση, τώρα κυριαρχούσε στην κοινωνική ζωή. Δεκάδες ήταν τότε τα κόμματα και οι πολιτικές οργανώσεις που βγάζανε εφημερίδες και περιοδικά και προσπαθούσαν να μαζικοποιηθούν, για να εκμεταλλευτούν τις καινούργιες ιστορικές συνθήκες που τους εξασφάλιζαν αυξημένο ενδιαφέρον και προσοχή από την μεριά του κόσμου. Μεταξύ αυτών, η πιο αδύναμη αριθμητικά, αλλά από τις πιο προωθημένες στις θέσεις της υπέρ της εργατικής τάξης οργάνωση ήταν το Κομμουνιστικό Διεθνιστικό Κόμμα Ελλάδας, μια τροτσκιστική οργάνωση που υπήρχε από το 1946 αλλά μέχρι την μεταπολίτευση του 1974 λειτουργούσε στην παρανομία. Η οργάνωση αυτή από τον Αύγουστο του 1974 άρχισε να βγάζει μια εβδομαδιαία τετρασέλιδη εφημεριδούλα, την "Εργατική Πάλη". Από το δεύτερο κι όλας φύλλο της η εφημερίδα αυτή άρχισε να γνωρίζει διώξεις, τόσο από την μεριά της αστυνομίας, όσο κι από την μεριά των κομματόσκυλων του Κ.Κ.Ε. Και μάλιστα ο εκδότης της Γιάννης

Φελέκης υπήρξε ο ένας από τους δύο συλληφθέντες της πρώτης μετά την μεταπολίτευση διαδήλωσης που διαλύθηκε βίαια από την αστυνομία. Η ασυμβίβαστη ταξική γραμμή της εφημερίδας σε συνδυασμό με τις διώξεις που υφίστατο, με κάνανε να έρθω σ' επαφή μ' αυτούς που την βγάζανε. Πρώτον απ' όλους γνώρισα τον Γιάννη Φελέκη τον Νοέμβρη του 1974 κι από κει κι έπειτα συμμετείχα στις δραστηριότητες της οργάνωσης σαν "συμπαθών", σύμφωνα με την κομμουνιστική ορολογία. Στην συντακτική επιτροπή της εφημερίδας κυρίαρχο ρόλο έπαιζε ο Χρήστος Αναστασιάδης. Τον γνώρισα, αν δεν κάνω λάθος, στο τυπογραφείο που τυπωνότανε η "Εργατική Πάλη", μια μέρα που χρειάστηκε να συμμετάσχω κι εγώ στην αρθρογραφία της εφημερίδας. Αυτό που μου έκανε τότε την μεγαλύτερη εντύπωση απ' αυτόν ήταν η ηλικία του. 'Ολα τα άτομα που είχα γνωρίσει μέχρι τότε σαν συνεργάτες στην εφημερίδα ήταν λιγότερο από σαράντα χρονών. Ο Χρήστος τότε ήταν πάνω από 60. Κι όμως, παρόλο που ήταν τότε 46 χρόνια μεγαλύτερός μου, με αντιμετώπιζε με την μεγαλύτερη ευγένεια και σεβασμό και έφτασε μια φορά στο σημείο να δώσει σ' ένα άρθρο μου για φοιτητικά προβλήματα την θέση του κύριου άρθρου της εφημερίδας. Μετά από ένα περίπου χρόνο έφυγα από την οργάνωση και μέχρι να με κλείσουν στην φυλακή το 1978 τον έβλεπα μόνο στις διαδηλώσεις. Μολονότι θα περίμενε κανείς να με αντιμετωπίζει σαν "αποστάτη" και να μου κρατάει κακία, αυτός πάντα με πλησίαζε και με χαιρετούσε με τον πιο εγκάρδιο τρόπο. Από τότε που βγήκα από την φυλακή δεν τον ξαναείδα μέχρι πέρυσι τον Σεπτέμβρη, που τον είδα για τελευταία φορά. 'Ηταν στον σταθμό του ηλεκτρικού του Νέου Φαλήρου, το βράδυ της λήξης του φεστιβάλ της "Αυγής", όπου πηγαίναμε εγώ και η Σοφία και πουλάγαμε τα βιβλία της, μοιράζοντας ταυτόχρονα προκηρύξεις για το κλείσιμο του Νταχάου της Κέρκυρας και μαζεύοντας υπογραφές για τον ίδιο σκοπό. Κουβαλούσε δύο μεγάλες σακούλες με βιβλία της "Πρωτοποριακής Βιβλιοθήκης" που τα είχε πάει κι αυτός και τα πουλούσε στο φεστιβάλ. Μας χάρισε ένα βιβλίο με αφιέρωση κι εγώ αγόρασα άλλο ένα σε τιμή κόστους. Του χαρίσαμε κι εμείς το βιβλίο της Σοφίας και αγόρασε κι άλλα τρία αντίτυπα. Μας έδωσε το τηλέφωνό του για να συνεννοηθούμε να του πάμε κι άλλα αντίτυπα του βιβλίου της Σοφίας, πού, όπως έλεγε, μπορούσε να τα διακινήσει. Κατέβηκε στην Ομόνοια κι εμείς συνεχίσαμε. Δεν τον πήραμε τηλέφωνο και δεν τον ξαναείδαμε από τότε. Τώρα γιατί τα γράφω όλα αυτά; Τα γράφω γιατί αισθάνομαι τιμή μου που τον γνώρισα, άσχετα αν οι σχέσεις μας υπήρξαν πάντα περιορισμένες. 'Ηταν ένας πραγματικός ιδεολόγος που δεν πρόδωσε ποτέ τον αγώνα του για μια κοινωνία χωρίς καταπίεση και εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο. Οι Αρχαίοι 'Ελληνες λέγανε "μηδένα προ του τέλους μακάριζε". Εμείς είδαμε τον Χρήστο ένα χρόνο προτού πεθάνει να κουβαλάει μόνος του, αν και γέρος άνθρωπος, τις σακούλες με τα βιβλία που πίστευε ότι πρέπει να διαβάσει ο κόσμος για να ξεστραβωθεί. Σεμνός και αφοσιωμένος στον αγώνα του μέχρι το τέλος. Και μολονότι 76 χρονών τότε, ήταν πρόθυμος να προωθήσει το βιβλίο μιας αναρχικής, παρόλο που από τα νιάτα του άκουγε από τους άλλους κομμουνιστές τα χειρότερα λόγια για τους αναρχικούς. Την εποχή που οι ίδιοι οι αναρχικοί

εκδότες εφημερίδων και περιοδικών κρύβανε ακόμα και την ύπαρξη αυτού του βιβλίου, όπως συνεχίζουν να κάνουν μέχρι σήμερα. 'Άνθρωποι σαν τον Χρήστο Αναστασιάδη έχουν μείνει λίγοι σήμερα και όσο περνάει ο καιρός μένουν ακόμα λιγότεροι. Αποτελούν ζωντανές αποδείξεις για την ύπαρξη μιας άλλης εποχής, της εποχής των επαναστάσεων και των πολέμων που συγκλόνισαν την Ευρώπη το πρώτο μισό του αιώνα. Μιας εποχής που οι αναρχικοί κι οι κομμουνιστές δίνανε την ζωή τους για την επανάσταση, ακόμα κι αν πίστευαν ότι η γενιά τους δεν θα ζήσει αρκετά για να δει την επικράτησή της. Μπορεί πολλοί επαναστάτες της εποχής εκείνης να σκοτώθηκαν κι ακόμη περισσότεροι να συμβιβαστήκανε, οι λίγοι όμως που παραμείνανε πιστοί στις ιδέες τους πρέπει να αποτελούν παράδειγμα προς μίμηση για τους νεότερους, γιατί ενσαρκώνουν κάτι που ελάχιστοι λαμβάνουν υπ' όψη τους στις μέρες μας: την επαναστατική ηθική. Μια ηθική που κυρίαρχα χαρακτηριστικά της είναι και η αλληλεγγύη και η συνέπεια προς τις επαναστατικές ιδέες, αξίες που δυστυχώς σπανίζουν στους σημερινούς αναρχικούς της Ευρώπης, που κατά μεγάλο μέρος έχουν υιοθετήσει την αστική ηθική και τους κατεστημένους κανόνες συμπεριφοράς. Γι αυτούς που ζήσανε εκείνη την εποχή των επαναστάσεων και των πολέμων, η λέξη σύντροφος έχει άπειρα μεγαλύτερη βαρύτητα απ' ό,τι έχει σήμερα για τους νεότερους. Ακόμα κι απ' τον τρόπο που μιλάνε για τις ιδέες τους, καταλαβαίνει κανείς τον σεβασμό που αυτοί οι γέροι επαναστάτες τρέφουν γι' αυτές. Σήμερα έχουμε φτάσει σε σημείο να θεωρείται "μαγκιά" να μιλάει κανείς περιφρονητικά για τις ιδέες του.

Μια ακόμη στυγνή δολοφονία "υπόπτου" πολίτη από την αστυνομία θεωρήθηκε απόλυτα δικιολογημένη από τους δικαστές. Με βούλευμα απαλλάξανε από κάθε κατηγορία τέσσερις μπάτσους, που μηνύθηκαν, σαν υπεύθυνοι για την δολοφονία του 18χρονου Μανώλη Κανδανολέων, από την μητέρα του θύματος. Η δολοφονία έγινε στις 10 Ιανουαρίου πέρυσι μπροστά στο 401 Στρατιωτικό Νοσοκομείο, όταν το αυτοκίνητο που επέβαινε ο Κανδανολέων έγινε κόσκινο από τις σφαίρες των τεσσάρων μπάτσων, γιατί θεωρήθηκε ύποπτο και προσπάθησε να διαφύγει. Το θύμα επέβαινε στο πίσω κάθισμα. Τρεις άλλοι νεαροί, δυο αγόρια και μια κοπέλα, που βρισκόντουσαν στο ίδιο αυτοκίνητο και γλύτωσαν τον θάνατο από τις σφαίρες, δεν γλύτωσαν από τους δικαστές που, πριν από λίγους μήνες, φρόντισαν να τους φυλακίσουν όλους με διάφορες κατηγορίες χωρίς ιδιαίτερη βαρύτητα. Πολύ θα το 'θέλαν οι δικαστές να μην εμπλακούν σε τέτοιου είδους αστυνομικές επιχειρήσεις, πράγμα που θα είχε επιτευχτεί αν οι επιβάτες του αυτοκινήτου είχαν σκοτωθεί όλοι και δεν υπήρχαν μάρτυρες. Μια όμως που κάτι τέτοιο δεν έγινε, φρόντισαν να τους κλείσουν στην φυλακή για να τους δείξουν τι τους περιμένει, αν επιμείνουν να "παίρνουν τον κακό δρόμο" και να καταθέτουν σαν μάρτυρες "ανακρίβειες" σε βάρος αστυνομικών, σε ενδεχόμενη δίκη των τελευταίων. Είμαι σχεδόν βέβαιος ότι αν τα τρία παιδιά που επέζησαν, είχαν δεχτεί να "επιστρέψουν στον καλό δρόμο" μη καταθέτοντας "ανακρίβειες" σε βάρος των αστυνομικών, οι δικαστές δεν θα τα βάζανε στην φυλακή.

Οι δικαστές αμείβονται καλά για αυτήν την τέτοιου είδους απονομή της δικαιοσύνης. Όμως η αμοιβή είναι γλυκιά και την διεκδικούνε πολλοί. Οι πρώτοι που έχουν άχτι τους δικαστές, γιατί αμείβονται για το θεάρεστο έργο τους, είναι οι δικηγόροι. Η αγανάκτηση των δικηγόρων για τα προνόμια των δικαστών έφτασε στο απροχώρητο τον περασμένο Ιούλη, που ο πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου της Αθήνας Φώτης Κουβέλης, με ανακοίνωσή του προς τον σύλλογο, κατήγγειλε την λειτουργία κυκλωμάτων που προωθούν σαν δικηγόρους στις πιο οικονομικά προσοδοφόρες δίκες πρώην δικαστές και στρατοδίκες. Τα ίδια επανέλαβε ο Κουβέλης και στην ολομέλεια των προέδρων των δικηγορικών συλλόγων όλης της χώρας που συνεδρίασε πριν κάτι μέρες. Κι οι καταγγελίες του έγιναν απ' αυτήν δεκτές. Βέβαια οι δικαστές μ' όλα αυτά έχουν αρχίσει ανακρίσεις σε βάρος του Κουβέλη και όσων τον υποστηρίζουν. 'Ομως, αργά ή γρήγορα, θα καταλάβουν ότι και οι δικηγόροι σήμερα αποτελούν αρκετά ισχυρή οικονομικά συντεχνία, που διαθέτει γι αυτό αρκετή δύναμη να υπερασπίζει τα συμφέροντά της.

Κάτι άλλο που αξίζει ν' αναφερθεί είναι οι συμπλοκές μεταξύ μπάτσων και κνιτών που έγιναν χτες στο κέντρο της Αθήνας, μετά από εντολή που έδωσε ο Νεοδημοκράτης δήμαρχος της Αθήνας 'Εβερτ προς τους υπαλλήλους του δήμου για να κατεβάσουν τα εκατοντάδες πανό και αεροπανό των κνιτών που διαφήμιζαν το φεστιβάλ τους. Από το 1974 μέχρι πέρυσι, στην αρχή με δήμαρχο της Αθήνας τον Παπαθεοδώρου της Ενωμένης Αριστεράς κι έπειτα τον Μπέη του ΠΑ.ΣΟ.Κ., οι κνίτες ήταν ελεύθεροι να γεμίζουν την Αθήνα με τις αφίσες και τα πανό τους και να σκίζουν τις αφίσες και τα πανό άλλων μικρότερων πολιτικών οργανώσεων της αριστεράς καθώς, βέβαια, και των αναρχικών. Οργανωμένοι στρατιωτικά στα γνωστά "ΚΝΑΤ" σαπίζανε στο ξύλο και τρομοκρατούσαν κάθε άλλη αριστερή οργάνωση που ήθελε να εκφραστεί μ' αυτά τα μέσα μαζικής προπαγάνδας. Μέχρι και τις αφίσες που ενημέρωναν τον κόσμο για απεργίες πείνας κρατουμένων για πολιτικούς λόγους σκίζανε και πλακώνανε τους αφισοκολλητές στο ξύλο. Και η Σοφία και ο αδελφός μου κινδύνεψαν να χτυπηθούν άγρια απ' αυτούς σε φάσεις που κολλάγανε αφίσες ή τρικάκια, για την απεργία πείνας που κάναμε εγώ, ο Γιάννης Σκανδάλης κι ο Κυριάκος Μοίρας, για να βγούμε από την φυλακή μετά την άνοδο του ΠΑ.ΣΟ.Κ. στην εξουσία. Και αξίζει να σημειωθεί και το ότι η Σοφία είχε δεχτεί επίθεση κνιτών και προτού μπει φυλακή, ενώ ο αδελφός μου, η μόνη φορά που κινδύνεψε να φάει ξύλο για αφισοκόλληση, ήταν από κνίτες. Μέχρι κι ο αδελφός της Σοφίας, το περισσότερο ξύλο που έχει φάει στην ζωή του, το έχει φάει από κνίτες ανάμικτους με πασοκτζήδες. Πολλοί υπήρξαν θύματα των κνιτών όλα αυτά τα χρόνια. Γι αυτό είμαι σίγουρος, ότι η πλειοψηφία των Αθηναίων θα ικανοποιήθηκε από αυτό το άδοξο τέλος της τρομοκρατίας των κνιτών.

Το κυνήγι του στρατιώτη συνεχίζεται. Όλοι οι κάτοικοι της περιοχής γύρω από την Καβάλα έχουν αυτοδιοριστεί μπάτσοι και συναγωνίζονται ο ένας τον άλλο, για το ποιός θα δώσει τις περισσότερες πληροφορίες στην αστυνομία. Μέχρι και μια τσοπάνισσα που φύλαγε γίδια έτρεξε στην αστυνομία να πει ότι τον είδε και

ότι της ζήτησε ν' αγοράσει γίδια.

Τρίτη 15 Σεπτεμβρίου 1987

Οι δικαστές ρίξανε 10 χρόνια φυλακή στην 27χρονη Διονυσία Κώνστα γιατί "σαγήνευε" ταξιτζήδες, τους "παρέσυρε" στο σπίτι τους, τους "κοίμιζε" με υπνωτικό και τους έκλεβε. Τώρα πώς για τους δικαστές οι ταξιτζήδες είναι αθώες παρθένες που "σαγηνεύονται" και "κοιμίζονται", όταν, τουλάχιστον η μισή Αθήνα ξέρει ότι, όποιος μπει σε ταξί, κινδυνεύει, αν δεν είναι της αρεσκείας ενός προκλητικού και ασυνείδητου ταξιτζή, να βρεθεί από το ταξί στο δρόμο άσχετα αν πληρώνει την κούρσα, αυτό είναι ένα ακόμη από τα πολλά, για τα οποία κανείς δεν θα απαιτήσει από τους δικαστές να δώσουν λόγο. Άλλωστε οι ταξιτζήδες, όπως και οι φορτηγατζήδες και οι οδηγοί λεωφορείων, έχουν πάντα με το μέρος τους τις εφημερίδες και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, που τους βλέπουν σαν αξιοθαύμαστους και αξιοζήλευτους Έλληνες Ράμπο που "γαμούνε και δέρνουνε". Και αν κάποια γυναίκα, που σαν γυναίκα πρέπει σύμφωνα με την άποψη όλων των αρσενικών να αποδέχεται αδιαμαρτύρητα τον ρόλο του θύματος των Ελλήνων αυτών Ράμπο, καταφέρει με την ευφυΐα της να τους ξεφτιλίσει, τότε αυτή η γυναίκα αναγορεύεται αμέσως από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης σε δημόσιο κίνδυνο υπ' αριθμόν 1, σε "γυναίκα-φάντασμα", σε "Σαλώμη", και εξαπολύονται εναντίον της όλα τα αρσενικά για να την εξοντώσουν, ώστε να πάψει να αποτελεί έμπρακτη αμφισβήτηση της ψεύτικης εικόνας που έχουν καλλιεργήσει για τον εαυτό τους. Και όταν την βάλουν στο χέρι, όπως τελικά καταφέρανε με τη Διονυσία Κώνστα, αισθάνονται ακόμη περισσότερο ταπεινωμένοι σαν άντρες, αν αυτή κρατήσει ψηλά το κεφάλι και αρνηθεί να αποδεχτεί τέτοιες παράλογες κατηγορίες, όπως έκανε η Διονυσία Κώνστα. Και το μίσος τους και τα κομπλεξικά τους αισθήματα φτάνουν στο αποκορύφωμά τους, όταν βλέπουν ότι, ούτε το ξύλο ούτε τα άλλα βασανιστήρια (που κάποιοι "συκοφάντες" λένε ότι χρησιμοποιεί η αστυνομία για να αποσπάσει ομολογίες) επαρκούν για να "σπάσουν" μια τέτοια γυναίκα, όπως έγινε με την Διονυσία Κώνστα. Τότε το μόνο που τους μένει είναι η πολύχρονη εξοντωτική φυλάκιση για τέτοια αδικήματα, έργο που αποτελεί ειδικότητα και προσφιλή απασχόληση των δικαστών. Των δικαστών που αρέσκονται να αθωώνουν φονιάδες, όταν αυτοί έχουν σκοτώσει "υπόπτους", γυναίκες μπάτσων ή ομοφυλόφιλους, να αφήνουν προσωρινά ή οριστικά ελεύθερους βιαστές που κατά λάθος πέφτουν στα χέρια τους, να "καθαρίζουν" με ασήμαντες πληρωτέες ποινές μαστροπούς και νταβατζήδες, να απαλλάσσουν με βουλεύματα καταχραστές εκατοντάδων εκατομμυρίων κ.ο.κ. Δυστυχώς, άνθρωποι όπως η Διονυσία Κώνστα συγκεντρώνουν πάνω τους και το μίσος αναρχικών, όπως εγώ και η Σοφία είχαμε την κακή τύχη να διαπιστώσουμε. Κι αυτό συμβαίνει γιατί πολλοί αναρχικοί στην Ελλάδα είναι πρώτα φαλλοκράτες και μετά αναρχικοί.

Άλλος ένας "δικαστικός άθλος" από τους εραστές της δικαιοσύνης δικαστές, που της αποδεικνύουν καθημερινά τον έρωτά τους γι αυτήν, είναι η χτεσινή καταδίκη σε ενάμιση χρόνο φυλακή ενός

φουκαρά Αιθίοπα, επειδή, και καλά, ενόχλησε τους τσολιάδες στο μνημείο του 'Αγνωστου Στρατιώτη. Μας απαγορεύεται να πούμε ότι στην περίπτωση του Αιθίοπα Μάρκος Τζιο 'Αλεμ οι δικαστές με την ποινή που του ρίξανε, υλοποιήσανε τον φυλετικό ρατσισμό τους, όπως στην περίπτωση της Χριστίνας Κουλατσίδου υλοποιήσανε τον κοινωνικό ρατσισμό τους, όπως στην περίπτωση της Διονυσίας Κώνστα υλοποιήσανε τον ρατσισμό τους απέναντι στις γυναίκες, γιατί μας απαγορεύεται η κριτική των δικαστικών αποφάσεων. Το ότι ο Μάρκος Τζιο 'Αλεμ κατάφερε να ξεφύγει από τον κύκλο του θανάτου από πείνα της Αιθιοπίας και ήρθε στην Ελλάδα, δεν μπόρεσαν να του το συγχωρήσουν αυτοί που σαν λύση του προβλήματος της πείνας της Αιθιοπίας βλέπουν περισσότερα δικαστήρια και περισσότερη αστυνομία. Αν ήταν στο χέρι των Ελλήνων δικαστών θα στέλνανε όλους τους μετανάστες από τον τρίτο κόσμο πίσω στις πατρίδες τους, όπως θα στείλουν και τον Αιθίοπα, όταν τελειώσει η ποινή του. 'Άλλωστε ποτέ οι δικαστές δεν μεταναστεύουν. Αυτό το εκλεκτό είδος ανθρώπων παντού ευδοκιμεί και καταδικάζει φτωχούς ανθρώπους σε φυλάκιση ή σε θάνατο.

Και σαν να μην έφτανε για χτες αυτή η περιποίηση της δικαιοσύνης από τους θεράποντές της δικαστές, που σίγουρα είναι ελάχιστη μπροστά σ' όσην δεν βλέπει το φως της δημοσιότητας, καταδικάσανε και τον Φολίνι σε 4 μήνες φυλακή για χρήση πλαστού διαβατηρίου. 'Ομως ο Φολίνι δεν είναι "αχάριστος" για την "αγάπη" που του έχουν δείξει μέχρι τώρα και θα τους κάνει να θυμούνται χρόνια τα "καλά" που μέχρι τώρα του έχουνε κάνει. Δήλωσε ότι αν πρόκειται να τον εκδώσουν σαν κοινό εγκληματία, ας εκδώσουν καλύτερα το πτώμα του, κι ότι η ευθύνη είναι δική τους, και συνεχίζει την απεργία πείνας που άρχισε πάλι μετά την δημοσίευση της απόφασης για την έκδοση. Βέβαια οι δικαστές τώρα θέλουν να αυταπατώνται ότι ξεμπερδέψανε με τον Φολίνι κι ότι από δω και πέρα όλη την ευθύνη φέρνει η κυβέρνηση. Δυσκολεύονται να καταλάβουν ότι σε κανένα δεν αρέσει να του φορτώνουν τέτοιες βαρειές ευθύνες και πολύ περισσότερο στην κυβέρνηση, που είναι πάντα εκτεθειμένη στην κριτική της αντιπολίτευσης. Για την εξέλιξη της υπόθεσης Φολίνι ένα πράγμα είναι σίγουρο: 'Ότι δικαστές και κυβέρνηση θα πληρώσουν με μεγάλο πονοκέφαλο το δίλημμα που θα τους μπει, όταν προχωρήσει η απεργία πείνας, ή να αναστείλουν την έκδοση ή να αφήσουν να πεθάνει από απεργία πείνας μια διεθνής προσωπικότητα. Να τον αφήσουν να πεθάνει, όταν άλλοι πολιτικοί φυγάδες, με πολύ περισσότερες κατηγορίες σε βάρος τους, βρίσκουν άσυλο στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, όπως ο παλιός συνεργάτης του Φολίνι Ορέστε Σκαλτσόνε που κυκλοφορεί ελεύθερος στην Γαλλία.

Το βράδυ επισκεφτήκαμε την Ιατροπούλου. Συζητήσαμε για την εξέλιξη της υπόθεσής μου που σχετίζεται με το στρατό, συζητήσαμε για τις 700.000 δρχ. που ο Κούνδουρος είχε καταθέσει σαν εγγύηση για την αποφυλάκισή της και τώρα οι δικαστές δεν της τις δίνουν πίσω με τίποτα, συζητήσαμε για τον Χρήστο Ρούσσο, για τον Φολίνι και για τον Παναγιώτη Γαγγλία. Μάθαμε ότι ο Χρήστος ελπίζει ακόμη σε χάρη, κάτι που δεν το βλέπουμε να γίνεται ούτε εμείς, ούτε η Κατερίνα, κι ότι από αυτούς τους επωνύμους που είχαν κάνει για

τον Χρήστο απεργία πείνας στα Προπύλαια, ο μόνος που σίγουρα εξακολουθεί να ενδιαφέρεται, είναι ο Πάμπλο (Μιχάλης Ράπτης). Δεν μας έκανε εντύπωση η συνέπεια του Πάμπλο, γιατί ξέρουμε ότι κι αυτός αποτελεί ενσάρκωση μιας άλλης νοοτροπίας σε σχέση με τον επαναστατικό αγώνα, όπως αποτελούσε κι ο Χρήστος Αναστασιάδης. Και σύμφωνα μ' αυτήν την νοοτροπία ο επαναστατικός αγώνας έχει αξία από μόνος του, ακόμα κι αν οι εφημερίδες και όλα, γενικά, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης κάνουν ό, τι περνάει από το χέρι τους για να τον κρύψουν. Το δυστύχημα είναι ότι ο Πάμπλο που είναι σχεδόν 80 χρονών είναι πολύ περισσότερο ευαίσθητος απέναντι σε κοινωνικά προβλήματα, όπως των ομοφυλοφίλων, απ' όσο οι νεότεροι, μολονότι τέτοια προβλήματα άρχισαν να βλέπουν το φως της δημοσιότητας μόνο τα τελευταία είκοσι χρόνια. Σε σχέση με τον Φολίνι συζητήσαμε για την απουσία οποιασδήποτε συμπαράστασης που χαρακτήρισε τους "ευαισθητοποιημένους" 'Ελληνες μέχρι τις ημέρες της δίκης του στον Άρειο Πάγο. Η Κατερίνα προσπάθησε να δικιολογήσει αυτήν την απουσία προβάλλοντας το πρόσχημα ότι οι ίδιοι οι φίλοι του Φολίνι δεν θέλανε την συμπαράσταση. Εμείς, χωρίς να παραδεχτούμε αυτό το τελευταίο, της είπαμε για πολλοστή φορά ότι, όταν είναι ανάγκη να συμπαρασταθεί κάποιος σε θύματα πολιτικών διώξεων, δεν χρειάζεται να ρωτάει προηγούμενα τα θύματα ή το φιλικό τους περιβάλλον. Η συμπαράσταση σ' αυτές τις περιπτώσεις είναι πολιτικό καθήκον κι όχι προσφορά "χείρας βοηθείας" κατόπιν "αιτήσεως του ενδιαφερομένου". Πάλι καλά που η Κατερίνα παραδέχτηκε, τουλάχιστον, ότι το γράμμα που είχα στείλει στην "Ελευθεροτυπία" μετά την σύλληψη του Φολίνι, ήταν το πρώτο κείμενο συμπαράστασης που είδε το φως της δημοσιότητας. Τέλος για τον Παναγιώτη το μόνο που βγάλαμε από την συζήτηση με την Κατερίνα, είναι ότι τον θεωρεί συνυπεύθυνο για τον θάνατό του γιατί κατά την γνώμη της δεν έπρεπε να βγάλει στο φως της δημοσιότητας τα εγκλήματα του κράτους μέσα στις φυλακές, χωρίς προηγούμενα να εξασφαλίσει την απαραίτητη κάλυψη. 'Άδικα προσπαθήσαμε, για μια ακόμη φορά όπως και τόσες άλλες φορές στο παρελθόν, να της δώσουμε να καταλάβει ότι, όπως έχουν τα πράγματα στην Ελλάδα, τέτοια κάλυψη ποτέ δεν εξασφαλίζεται απόλυτα και το μόνο που έχει κανείς να κάνει, όταν μπορεί να αποκαλύψει κρατικά εγκλήματα, είναι ή να μη μιλήσει καθόλου ή να μιλήσει παίζοντας την ζωή του κορώνα-γράμματα.

Τετάρτη 16 Σεπτεμβρίου 1987

Οι δικαστές συνεχίζουν να απονέμουν δικαιοσύνη με την γνωστή σε όλους αμεροληψία τους, που οι ίδιοι έχουν απαγορέψει με νόμο να αμφισβητείται. Ο εισαγγελέας της Χαλκίδας που είχε αναλάβει να διερευνήσει τα αίτια της τροφικής δηλητηρίασης 30 κρατουμένων των τοπικών φυλακών, έβγαλε συμπέρασμα ότι οι κρατούμενοι που κατέληξαν με φοβερούς πόνους στην κοιλιά, διάρροια κ.ο.κ. στο νοσοκομείο, δεν έπαθαν τροφική δηλητηρίαση αλλά αλλεργία! Νομίζω ότι ο καλύτερος τρόπος, για να αποδείξει την ορθότητα του συμπεράσματός του, θα ήταν να φάει κι αυτός από το φαγητό (ψάρι)

που φάγανε οι κρατούμενοι. Σαν μη αλλεργικός δεν έχει τίποτα να φοβηθεί. Διαφορετικά δημιουργεί, τουλάχιστον, υποψίες ότι υποτιμά την νοημοσύνη μας... Δεν ξέρω με ποιόν τρόπο θα αμειφθεί για την υπηρεσία που προσέφερε στους κρατούμενους, διαπιστώνοντας ότι είναι αλλεργικοί, ξέρω όμως το ότι εφόσον γίνονται τέτοια πράγματα στην Ελλάδα, αυτή η χώρα δεν διαφέρει καθόλου, από την άποψη της μεταχείρισης των κρατουμένων, από μια Ασιατική χώρα. Κι όσο τέτοιοι εξαιρετικοί κύριοι εξακολουθούν να συμπεριφέρονται έτσι στους κρατούμενους, πλησιάζει η στιγμή που ο εμπρησμός των φυλακών θα γίνει συνηθισμένο φαινόμενο και στην Ελλάδα, όπως είναι στις Ηνωμένες Πολιτείες. Οι κρατούμενοι που θα βάζουν τις φωτιές δεν θα είναι ένοχοι για οποιοδήποτε αδίκημα, πέρα από το ότι θα αγωνίζονται να σώσουν την ίδια τους την ζωή.

Εντωμεταξύ το αξιοθαύμαστο αστυνομικοδικαστικό ανδραγάθημα της αποκάλυψης των αιτίων του θανάτου του νεαρού ζευγαριού στην Ζάκυνθο συνεχίζει να προσελκύει το φως της δημοσιότητας. Αν και ο Θεσσαλονικιός ιατροδικαστής δεν ανακοινώνει κανένα πόρισμα της δεύτερης νεκροψίας που να έρχεται σε αντίθεση με την πρώτη, η υπόθεση έχει τόσο πολύ βρωμίσει που ο υπουργός Δημόσιας Τάξης Δροσογιάννης αναγκάστηκε χτες να δηλώσει ότι: "Δεν αποκλείεται η πιθανότητα εγκληματικής ενέργειας στην υπόθεση των δύο νέων που βρέθηκαν νεκροί σε έρημη τοποθεσία της Ζακύνθου". Βέβαια για τους γονείς των παιδιών δεν υπάρχει η παραμικρή αμφιβολία για το ότι τα παιδιά τους δολοφονήθηκαν και για το ότι η αστυνομία και οι δικαστές δεν πρόκειται να αποκαλύψουν και να δικάσουν τους δολοφόνους. Γι αυτό και με δηλώσεις τους "ζητούν να βρεθούν οι υπεύθυνοι που με λαθεμένες εκτιμήσεις έκαναν δύσκολο το ερευνητικό έργο και χάθηκε πολύτιμος χρόνος", όπως γράφει η "Ελευθεροτυπία".

Αλλά και η υπόθεση Φολίνι δεν μπορεί πια να θαφτεί και προσελκύει τους δημοσιογράφους, παρά την θέλησή τους. Χτες στα γραφεία του Δικηγορικού Συλλόγου Αθήνας δόθηκε συνέντευξη τύπου με θέμα τον Φολίνι, οργανωμένη από την "Κίνηση για την Υπεράσπιση των Κοινωνικών και των Πολιτικών Δικαιωμάτων". Ομιλητές ήταν ο δικηγόρος Νίκος Κωνσταντόπουλος, ο γενικός γραμματέας του Κ.Κ.Ε. εσωτερικού - Ανανεωτική Αριστερά Γιάννης Μπανιάς, ο λέκτορας της Παντείου Αντρέας Λοβέρδος και ο Γιώργος Βότσης. Και οι τέσσερις σχολίασαν αρνητικά την απόφαση του Άρειου Πάγου και ζήτησαν από τον υπουργό Δικαιοσύνης Βερυβάκη να μην υπογράψει την έκδοση. Πού ήταν όλοι αυτοί οι "συμπαραστάτες" του Φολίνι τόσο καιρό που ο Φολίνι έκανε απεργία πείνας, περιμένοντας να δικαστεί αρχικά από το Συμβούλιο Εφετών και μετά από τον 'Αρειο Πάγο; Μήπως φοβόντουσαν ότι αν μιλούσαν πριν από τις δύο δίκες θα δυσκόλευαν την δουλειά που είχε ανατεθεί στους δικαστές από την κυβέρνηση; Θα δυσκόλευαν τους δικαστές ν' αποφασίσουν την έκδοση; Πάντως ένα πράγμα είναι σίγουρο: Ότι οι όψιμοι συμπαραστάτες του Φολίνι με τέτοιες συνεντεύξεις τύπου συνεχίζουν να συντηρούν την φήμη τους του ελεγκτή των αυθαιρεσιών του κράτους.

Εγώ όλο το πρωί το πέρασα ασχολούμενος με την υπόθεση του Χρήστου Ρούσσου. Νομίζω ότι πρέπει να ρίξω περισσότερο βάρος σ'

αυτήν την υπόθεση, προτού δημιουργηθεί στον Χρήστο η εντύπωση ότι κι εμείς τον έχουμε, λίγο-πολύ, πουλήσει. Δυστυχώς πολλοί είναι αυτοί που ήδη το έχουν κάνει αυτό και γι αυτό ο Χρήστος δικαιούται να είναι καχύποπτος.

Πέμπτη 17 Σεπτεμβρίου 1989

Σήμερα είναι η ονομαστική γιορτή της Σοφίας. Σαν άθεοι και στα λόγια και στην πράξη δεν αναγνωρίζουμε καμιά ιδιαιτερότητα στις μέρες των ονομαστικών γιορτών. Έτσι ποτέ μέχρι τώρα δεν κάναμε τίποτα ιδιαίτερο για την ημέρα της ονομαστικής γιορτής της Σοφίας. 'Ομως επειδή στο παρελθόν έχουμε λάβει υπ' όψη την δικιά μου ονομαστική γιορτή για να κρίνουμε το ποιοί μας θυμούνται από τις επισκέψεις τους στο σπίτι μας μια τέτοια μέρα, αποφασίσαμε να ενημερώσουμε τους φίλους και συγγενείς μας ότι για σήμερα δεχόμαστε επισκέψεις.

Το απόγευμα κατεβήκαμε στο κέντρο της Αθήνας για να δούμε ένα διαμέρισμα που μάθαμε ότι νοικιάζεται. Διαπιστώσαμε ότι το διαμέρισμα αυτό είναι "νύχτα με την ημέρα" σε σχέση μ' αυτό που μένουμε τώρα, αλλά αποφασίσαμε να το νοικιάσουμε, γιατί τα νοικιαζόμενα σπίτια σήμερα έχουν γίνει τόσο δυσεύρετα, που χρειάζονται μήνες ψαξίματος για να βρεις κάποιο που δεν θα το πληρώσεις χρυσό, ούτε από την άλλη μεριά θα είναι ένα αχούρι που νοικιάζεται φτηνά. Και μείς δεν έχουμε ούτε τον χρόνο, ούτε τη διάθεση να "φάμε στη μάπα" εκατοντάδες δύστροπους ιδιοκτήτες μέχρι να βρούμε ένα διαμέρισμα κατοικήσιμο, που να μην μας ζητάνε μια περιουσία για να το νοικιάσουμε. Αν και καπαρώσαμε το διαμέρισμα αυτό με βαριά καρδιά, μας παρηγορεί το γεγονός ότι βρίσκεται στο κέντρο της Αθήνας και έτσι θα μπορέσουμε, επιτέλους, να ξαναβρούμε την ποιότητα ζωής που έχουμε στερηθεί τόσο καιρό που μένουμε στα προάστια. Σε πολλά σημεία τα προάστια μοιάζουν με επαρχία σε σχέση με το κέντρο της Αθήνας κι αυτό είναι κάτι αφόρητο για ανθρώπους σαν εμένα και την Σοφία που στην επαρχία αισθάνονται ότι πνίγονται. Γι αυτό και όλο τον καιρό που μείναμε στα προάστια αναγκαζόμαστε να κατεβαίνουμε σχεδόν καθημερινά στο κέντρο, με αποτέλεσμα να περνάμε την μισή μας ζωή στα λεωφορεία. Τώρα όλα αυτά θα λείψουν. Χωρίς αμφιβολία το κέντρο της Αθήνας είναι κόλαση από πολεοδομική, συγκοινωνιακή, οικολογική και τόσες άλλες απόψεις. 'Ομως είναι μια κόλαση που μέσα της μας αναγνωρίζεται κάποια ταυτότητα και δεν αισθανόμαστε ανύπαρκτοι, όπως αισθανόμαστε λίγο-πολύ στα προάστια. Τώρα όσον αφορά το πρόβλημα του θορύβου που για μένα αποτέλεσε και αποτελεί πάντα μεγάλο πρόβλημα, ελπίζω ότι με τον καιρό τ' αυτιά μου θα χάσουν την ευαισθησία τους.

Το βράδυ γυρίσαμε στο σπίτι για το τραπέζι που ετοιμάσαμε στους επισκέπτες και με μεγάλη μας έκπληξη βρήκαμε να μας περιμένει, εκτός από την μάνα μου, κι ο καλός μας φίλος. Αν και δεν ήξερε τίποτα για την ονομαστική γιορτή της Σοφίας, η επίσκεψή του αποτέλεσε ευχάριστη διάψευση των ανησυχιών μου ότι μετά τον τσακωμό του μαζί μας την Τετάρτη 9 Σεπτέμβρη δεν θα τον

ξαναβλέπαμε. Κατά συνέπεια μπορώ ακόμη να ελπίζω ότι η παρουσία του κοντά μας θα αναφέρεται μέχρι το τέλος αυτού του ημερολογίου. Δεν είπαμε τίποτα για την προηγούμενη φορά κι εγώ πιστεύω ότι πολύ καλά κάναμε, γιατί εγώ τουλάχιστον δεν είχα τίποτα να πω για κάτι που θεωρούσα εντελώς ασήμαντο, για ν' αποτελέσει αιτία τσακωμού. Γεγονός είναι ότι, όπως μας έχει δείξει η μέχρι τώρα συναναστροφή μας με ιδεολογικούς συντρόφους μας, πολύ πιο εύκολα μπορεί να επικοινωνήσει κανείς με ανθρώπους που δεν λένε μεγάλα λόγια για σχέσεις κλπ., παρά με ιδεολογικούς του συντρόφους που υποτίθεται ότι προσπαθούν να επαναστατικοποιήσουν την καθημερινή τους ζωή. Αργότερα ήρθαν στο σπίτι ο αδελφός μου με την γυναίκα του και μ' αυτούς έκλεισε ο κατάλογος των επισκεπτών. Έτσι η Σοφία μπόρεσε να διαπιστώσει ποιοί είναι αυτοί που θυμούνται την ονομαστική της γιορτή. Καθίσαμε στο τραπέζι μέχρι τις τρεις το πρωί και μετά, με την αποχώρηση του αδελφού μου και της γυναίκας του, έληξε το δείπνο που πιστεύουμε ότι είναι το τελευταίο που "παραθέσαμε" σ' αυτό το σπίτι.

Παρασκευή 18 Σεπτεμβρίου 1987

Τα συμφέροντα που σχετίζονται με την δολοφονία των δυο νέων στην Ζάκυνθο είναι τόσο μεγάλα, όσο και το κυβερνητικό ενδιαφέρον για το νησί, ένα ενδιαφέρον που έφερε μέχρι και την γυναίκα του πρωθυπουργού στο χωριό (Βολίμες), δίπλα στο οποίο βρέθηκαν τα πτώματα των δυο "θερμοπλήκτων". Και απ' ό, τι φαίνεται η κυβέρνηση έχει σκοπό να ξοδέψει μεγάλα ποσά για το χωριό, που είχε την τύχη να γίνει τοποθεσία αυτού του αποτρόπαιου εγκλήματος. Σε πρώτη φάση η Μάργκαρετ σαν εκπρόσωπος της κυβέρνησης εγκαινίασε έναν νέο αγροτοτουριστικό συνεταιρισμό. Έναν συνεταιρισμό που θεμελιώθηκε πάνω στα πτώματα των δύο παιδιών, όπως, σύμφωνα με τον θρύλο, το γεφύρι της 'Άρτας θεμελιώθηκε πάνω στο πτώμα της γυναίκας του πρωτομάστορη του. Μετά από αυτήν την κατά κάποιο τρόπο προσωπική παρέμβαση του πρωθυπουργού υπέρ των συμφερόντων αυτού του χωριού, δεν νομίζω να υπάρξει κανένας κάτοικός του που να επιμένει να αναμιγνύεται στην αποκάλυψη αυτού του εγκλήματος.
Το πρωί πήγαμε στα εξωτερικά ιατρεία του Δρομοκαϊτείου και μετά από μιάμιση ώρα αναμονή είδαμε τον ψυχίατρο Θόδωρο Μεγαλοοικονόμου. Πριν από μας τον είδε ένας άλλος ασθενής που τον περίμενε τρεις ώρες. Μέχρι να έρθει ο Μεγαλοοικονόμου, ο ασθενής αυτός είχε καπνίσει ένα ολόκληρο πακέτο τσιγάρα. Κι όμως ούτε νευρίασε ούτε παραφέρθηκε με οποιονδήποτε τρόπο. Κι ας του έχουν κάνει διάγνωση σχιζοφρένεια, όπως είχαμε την ευκαιρία να διαπιστώσουμε. Και βλέπεις καθημερινά άλλους, όπως οι ταξιτζήδες, οι οδηγοί λεωφορείων, οι φορτηγατζήδες, πολλοί οδηγοί αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσης κ.ο.κ., που μπορούν από την μια στιγμή στην άλλη να σε βρίσουν χυδαία και να σε χτυπήσουν, κι όμως αυτοί θεωρούνται ότι τα έχουν τετρακόσια. Αποδεικνύεται δηλ. καθημερινά μπροστά στα μάτια μας ότι σχιζοφρενείς βγάζουν όχι αυτούς που κάνουν παράλογα πράγματα, αλλά αυτούς που δεν κάνουν ότι κάνουν όλοι οι άλλοι και, από την άλλη μεριά, δεν έχουν την δύναμη να

αποφύγουν τον κοινωνικό εξοστρακισμό και τον ρόλο του αποδιοπομπαίου τράγου που τους επιβάλλεται. Ο Μεγαλοοικονόμου αιτιολόγησε την αργοπορία του πληροφορώντας μας ότι αύριο φεύγει για την Ιταλία μαζί μ' άλλους 20 γιατρούς και άλλους νοσηλευτικούς υπαλλήλους, προκειμένου να παρακολουθήσει εκεί ένα σεμινάριο πάνω στην κατάργηση των ψυχιατρικών ασύλων. Θα λείψει 15 μέρες. Εγώ τον πληροφόρησα για όλα αυτά που πέρασα εξαιτίας του στρατού, όσο αυτός έλειπε, και του ζήτησα, αν με καλέσουν να παρουσιαστώ ξανά στην Επιτροπή Απαλλαγών, να πάει αυτός και να τους εξηγήσει για την πάθησή μου που με κάνει ακατάλληλο για στρατιωτική υπηρεσία. Δεν έφερε καμιά αντίρρηση. Επίσης του είπαμε και για τον Παναγιώτη, που κι αυτός τον είχε γνωρίσει στην δίκη που είχε γίνει ενάντια στον πρώην διευθυντή των φυλακών Κορυδαλλού Κρινή (και τώρα γενικό επιθεωρητή φυλακών), στον πρώην αρχιφύλακα και σε άλλους υπαρχιφύλακες και φύλακες, για τον βάρβαρο ξυλοδαρμό μου στις 13 Μαρτίου 1981. Σ' αυτήν την δίκη κι ο Θόδωρος ήταν μάρτυρας κατηγορίας, εφόσον μπορούσε να πιστοποιήσει τα σημάδια που μου είχε αφήσει ο ξυλοδαρμός. Μετά συζητήσαμε λίγο για τις σύγχρονες τάσεις της ψυχιατρικής καθώς και για την κατάσταση που επικρατεί στα ψυχιατρικά άσυλα της Αθήνας. Συζητήσαμε και για το Ανοιχτό Ψυχοθεραπευτικό Κέντρο και διαπιστώσαμε ότι είχα δίκιο να υποπτεύομαι ότι, πάνω απ' όλα, αυτό το κέντρο είναι μια ανθούσα μικρομεσαία ιδιωτική επιχείρηση.

Το βράδυ επισκεφτήκαμε την έκθεση βιβλίου που γίνεται στο Πεδίο του 'Άρεως. Σ' αυτήν την έκθεση δεν εκτίθεται ούτε το βιβλίο της Σοφίας, ούτε το βιβλίο του Χρήστου Ρούσσου, δηλαδή τα μόνα δύο βιβλία που αποκαλύπτουν τα εγκλήματα που γίνονται στις Ελληνικές φυλακές. Ο υπεύθυνος των εκδόσεων "Πύλη", που μέχρι τώρα τα αντιπροσώπευε στις εκθέσεις, αρνήθηκε αυτή την φορά να τα δεχτεί, επειδή στην προηγούμενη έκθεση είχε πουλήσει μόνο τρία από αυτά και θεώρησε ότι το κέρδος από την αντιπροσώπευσή τους δεν αξίζει τον κόπο. Βέβαια, δεν περιμένουμε απ' αυτόν να δει τα δυο αυτά βιβλία από μη κερδοσκοπική πλευρά και να τα προωθήσει για την αξία τους, όταν ακόμη κι οι ίδιοι οι αναρχικοί αποκρύπτουν συστηματικά την ύπαρξή τους. Είναι αναπόφευκτο σε μια κοινωνία τόσο σάπια, όπως η Ελληνική, η πνευματική παραγωγή που αμφισβητεί το υπάρχον καταπιεστικό και εκμεταλλευτικό καθεστώς, να αντιμετωπίζεται εχθρικά απ' όλους αυτούς που τρέφονται απ' αυτό το καθεστώς. Και είναι κουτό να περιμένει κανείς να υποστηρίξουν τέτοια βιβλία οι εκδότες που είναι στυγνοί επιχειρηματίες, όταν το ίδιο το αναγνωστικό κοινό που υποτίθεται ότι έχει κάποια ευαισθησία απέναντι σε θέματα καταστολής, σνομπάρει αυτά τα βιβλία. Τώρα αν αυτό το κοινό παραμένει στο σκοτάδι γιατί δεν εκδίδονται τέτοια βιβλία, από την στιγμή που, όταν εκδίδονται, δεν τα αγοράζει, είναι άξιο της τύχης του. Αντίθετα βιβλία όπως αυτό του Ρωχάμη, που είδαμε για πρώτη φορά σ' αυτήν την έκθεση, έχουν συνήθως εμπορική επιτυχία, γιατί στο πρόσωπο του Ρωχάμη, που κατηγορείται για φόνους, βιασμούς, ληστείες και ένα σωρό άλλα αδικήματα, οι αναγνώστες βλέπουν αυτό που θα ήθελαν να είναι, δηλ. βιαστές, φονιάδες, ληστές κ.ο.κ. Γι

αυτούς ο Ρωχάμης είναι ο Ἑλληνας Ράμπο, ο ιδανικός άντρας γι αυτούς. Προεκτείνοντας τον συλλογισμό θα μπορούσαμε να πούμε ότι, από τα βιβλία που προτιμούν οι 'Ελληνες, μπορούμε να συμπεράνουμε το πώς θα ήθελαν να είναι η κοινωνία τους. Αλλά και γενικά η έκθεση αυτή ήταν τόσο φτωχή από νέες εκδόσεις που η Σοφία μου δήλωσε, ότι δεν έχει σκοπό να ξαναεπισκεφτεί έκθεση βιβλίου. Ἑνα άλλο περιστατικό, που θα πρέπει να αναφερθεί σε σχέση μ' αυτήν την έκθεση, είναι ότι η Σοφία είδε πίσω από τον πάγκο μιας θρησκευτικο-φιλοσοφικής μυστικιστικής οργάνωσης μασονικών προσανατολισμών, της "Νέας Ακρόπολης", μια κοπέλα που προτού μπούμε εγώ και η Σοφία στην φυλακή, αλλά και όσο είμαστε μέσα, εκδηλωνόταν σαν σκληροπυρηνική αναρχική. Τότε αυτή η κοπέλα εκδηλωνόταν σαν τόσο αφοσιωμένη στους σκοπούς του αγώνα της, ώστε αφέθηκε και μπήκε για πέντε μέρες στις Γυναικείες Φυλακές Κορυδαλλού, προκειμένου, όπως έλεγε η ίδια, να δει την Σοφία και τις συνθήκες που επικρατούσαν εκεί. Τώρα, παρόλο που η Σοφία κάθισε μερικά λεπτά μπροστά από τον πάγκο της "Νέας Ακρόπολης" για να δει τις αντιδράσεις της, αυτή ούτε καν της μίλησε. Ὁταν βλέπουμε πώς εξελίσσονται τέτοια άτομα, αισθανόμαστε ότι αυτοί ποτέ δεν υπήρξαν, κατά βάθος, αναρχικοί.

Σάββατο 19 Σεπτεμβρίου 1987

Ο στρατιώτης που στις 11 Σεπτεμβρίου, σε κατάσταση αμόκ από τα καψώνια και τους εξευτελισμούς, σκότωσε δύο "συναδέλφους" του κι από τότε τον ψάχνανε, τελικά παραδόθηκε μόνος του χτες το πρωί. Χάρηκα που κατάφερε να βγει ζωντανός από αυτήν την υπόθεση και δεν τον σκοτώσανε, για να πουν μετά ότι αυτοκτόνησε. Δυστυχώς η υπόθεση αυτή είναι τόσο συσκοτισμένη από τις εφημερίδες, που ούτε και το όνομα του στρατιώτη δεν μας το δίνανε μέχρι τώρα σωστά. Μέχρι τώρα τον αναφέρανε σαν Θεοφάνη Μόλα. Τώρα τον κάνανε Θεόφιλο Μολά. Ας ελπίσουμε ότι δεν θα του αλλάξουν όνομα στη διάρκεια. Τα ίδια κάνανε και με τον 15χρονο αναρχικό μαθητή που δολοφόνησε η αστυνομία στις 17 Νοέμβρη 1985. Αφού του αλλάξανε δεκάδες ονόματα, τελικά καταλήξανε να τον γράφουν Καλτέζα, ενώ το πραγματικό του όνομα είναι Καλτεζάς. Αλλά τις περισσότερες σκόπιμες διαστρεβλώσεις τις κάνανε σε βάρος του ονόματος του Παναγιώτη Γαγγλία, που επί 7 ολόκληρα χρόνια που δημοσιεύανε καταγγελίες του προτού να δολοφονηθεί, του αλλάζανε συνεχώς το επίθετο. Τέτοιοι δημοσιογράφοι που ούτε ένα όνομα πασίγνωστου ατόμου δεν είναι ικανοί να γράψουνε σωστά, το καλύτερο που θα είχαν να κάνουνε είναι να παρατήσουν οριστικά το στυλό ή την γραφομηχανή και να πάνε να δουλέψουν σε χειρωνακτικές εργασίες. Για να μην ασχολούμαστε άλλο μ' αυτούς τους άχρηστους, πρέπει να αναφερθεί για τον στρατιώτη ότι, σύμφωνα πάντα με την "Ελευθεροτυπία", δήλωσε ότι με τους στρατιώτες που σκότωσε είχε προστριβές. Σίγουρα ο άνθρωπος, αν είπε πράγματι κάτι τέτοιο, και δεν το γράφουν σκόπιμα οι εφημερίδες για να του φορτώσουν διπλό φόνο εκ προθέσεως, θα είπε ότι του είχαν κάνει την ζωή πατίνι κι όχι ότι απλά είχε "προστριβές". Αλλά οι δημοσιογράφοι, που

ασχολούνται με τόσο σοβαρές υποθέσεις, προσπαθούν πάντα να βοηθήσουν τους δικαστές για να καταστρέψουν, όσο το δυνατό περισσότερο, την ζωή των θυμάτων τους.

Το απόγευμα ξαναγυρίσαμε στο συγγενικό μας σπίτι στην εξοχή για να καθίσουμε το Σαββατοκύριακο και να κάνουμε κανένα μπάνιο ακόμη. Ευτυχώς μπορέσαμε και ήρθαμε νωρίς κι έτσι κάναμε ένα μπάνιο και σήμερα. Μας ήταν πραγματικά απαραίτητο μετά απ' όλη αυτήν την βδομάδα στην Αθήνα, όπου τα τρεξίματά μας ήταν τόσα πολλά, ώστε δεν μου δόθηκε καθόλου χρόνος να ασχοληθώ με το ημερολόγιο. Εντωμεταξύ ο Σεπτέμβρης έχει προχωρήσει με συνέπεια και να έρχεται πολύ λίγος κόσμος στις παραλίες και ο ήλιος να μην καίει, όπως έκαιγε πρώτα. Ενώ η θάλασσα παραμένει ζεστή, όπως ήταν όλο το καλοκαίρι. Έτσι το μπάνιο έχει γίνει μια πραγματικά σπάνια απόλαυση. Κι όπως είχα υπολογίσει, το βράδυ μπόρεσα και συνέχισα τις καταγραφές μου στο ημερολόγιο, που τις είχα αφήσει από την Δευτέρα το πρωί που φύγαμε από δω.

Κυριακή 20 Σεπτεμβρίου 1987

Ξαναπιάνω το ημερολόγιο δεκαεφτά μέρες μετά τις 20 Σεπτέμβρη, γιατί όλο αυτό το διάστημα ήμασταν απασχολημένοι με την αλλαγή σπιτιού σε βαθμό που δεν μας έμενε καθόλου χρόνος για οτιδήποτε άλλο. Κι όμως αυτές τις μέρες γίνανε συνταρακτικά γεγονότα που το καθένα τους αξίζει εκτενή σχολιασμό. Τόσο γιατί αφορούν το σύνολο της κοινωνικοπολιτικής ζωής, όσο και γιατί αφορούν εμένα προσωπικά.

Ας αρχίσω όμως από την Κυριακή 20 Σεπτεμβρίου. Κι αυτή η μέρα πέρασε μέσα στην αδιατάρακτη ηρεμία που μας προσφέρει το σπίτι στην εξοχή, μια ηρεμία που θυμίζει γαλήνη πριν από την θύελλα. Όντας σίγουρος ότι το τελευταίο δεκαήμερο του Σεπτέμβρη θα είναι γεμάτο με επιβιωτικά τρεξίματα, προσπαθώ αυτές τις λίγες μέρες που προηγούνται να τις εκμεταλλευτώ στο έπακρον, αφ' ενός μεν για να κάνω μερικά μπάνια ακόμη που ίσως θα είναι τα τελευταία γι' αυτό το καλοκαίρι, αφ' ετέρου για να συμπληρώσω τις καταγραφές στο ημερολόγιο, εφόσον, όταν βρίσκομαι στην Αθήνα, δεν βρίσκω εύκολα την ευκαιρία για να κάνω κάτι τέτοιο. Το περιβάλλον εδώ είναι ιδανικό για αυτοσυγκέντρωση και καταγραφή στο χαρτί απόψεων και εμπειριών. Κάθε φορά που βρίσκομαι εδώ, εύχομαι να είχα περισσότερο έλεγχο πάνω στη ζωή μου, ούτως ώστε να μπορώ να κάθομαι περισσότερο καιρό και να δίνω διέξοδο στις δημιουργικές μου ικανότητες στον τομέα του γραψίματος. Αναρωτιέμαι αν θα 'ρθει ποτέ αυτή η μέρα που θα μπορώ να επιδοθώ αναπόσπαστος στην ικανοποίηση αυτών των επιθυμιών. Είναι πολλά τα πράγματα που θέλω, και πρέπει να πω, και δεν περιορίζονται μόνο στις καταγραφές σ' ένα ημερολόγιο.

Η Σοφία διακατέχεται από το άγχος της μετακόμισης και πιστεύει ότι, όσο πιο γρήγορα αρχίσουμε μ' αυτές τις δουλειές, τόσο το καλύτερο για μας, μια που ο χρόνος μας πιέζει. Προσπαθώ να την καθησυχάσω, όσο μπορώ, υπενθυμίζοντάς της ότι τέτοιου είδους προβλήματα αποτελούν πάντα λόγο για να μην κάνουμε κάτι που εμείς

θέλουμε και, παράλληλα, η ζωή μας περνάει πολύ γρηγορότερα απ' όσο θα θέλαμε, με αποτέλεσμα τα χρόνια να περνούν κι οι οποιεσδήποτε φιλοδοξίες μας να μένουν ανικανοποίητες. Της θυμίζω επίσης ότι πέρυσι τέτοιο καιρό, που δεν έμπαινε θέμα μετακόμισης για να γυρίσουμε στην Αθήνα, πάλι δεν μπορέσαμε να κάτσουμε εδώ πάνω από δέκα μέρες στην διάρκεια του Σεπτέμβρη, γιατί έπρεπε να γυρίσουμε στην Αθήνα να καταπιαστούμε με το ζήτημα της συμπαράστασης προς δέκα αναρχικούς, που τον Ιούνη του '86 είχαν καταλάβει την Φυσικομαθηματική Σχολή του πανεπιστήμιου της Θεσσαλονίκης, μαζί με πολλούς άλλους, και τότε (Σεπτέμβρης '86) βρισκόντουσαν στην φυλακή κατηγορούμενοι ότι κάψανε ένα ασφαλίτικο αυτοκίνητο με δύο ασφαλίτες μέσα. Αυτό το γεγονός είχε συμβεί στην διάρκεια της κατάληψης. Και είχαμε γυρίσει και τότε στην Αθήνα με την ελπίδα να κάνουμε πολλά πράγματα. Κι όμως τελικά κάναμε πολύ λιγότερα απ' όσα θα θέλαμε. Τα ίδια πράγματα θα μπορούσαμε να είχαμε κάνει και χωρίς να επισπεύσουμε την επιστροφή μας στην Αθήνα. 'Ομως και τότε μας έτρωγε το άγχος.

Δευτέρα 21 Σεπτεμβρίου 1987

Σήμερα το απόγευμα γυρίσαμε στην Αθήνα αφού προηγούμενα, το μεσημέρι, κάναμε ένα ακόμη μπάνιο, που ελπίζω να μην είναι το τελευταίο γι' αυτό το καλοκαίρι. Κάθησα σχεδόν μία ώρα μέσα στην θάλασσα, με την σκέψη ότι ίσως δεν θα μπορέσω να κάνω άλλο μπάνιο μέχρι το επόμενο καλοκαίρι. Προσπάθησα να "βγάλω το άχτι μου", όπως λένε, γιατί ακόμη δεν μπορώ να προσαρμοστώ στην ιδέα ότι οι διαδρομές μου είναι τόσο ελεγχόμενες μέσα στους κοινωνικούς χώρους, λες και βρίσκομαι μέσα στη φυλακή. Κι όσο αισθάνομαι φυλακισμένος, τόσο προσπαθώ να κάνω πράγματα που αμφισβητούν αυτήν την φυλάκιση. Εντωμεταξύ υπάρχει και το πρόβλημα του στρατού που δηλητηριάζει κάθε μου ελπίδα να διαθέσω ελεύθερα τον χρόνο μου μετά την μετακόμιση. Με την ιδέα και μόνο ότι μετά από κάποιο χρονικό διάστημα μπορώ να βρεθώ σε κάποιο υπόγειο στρατιωτικού νοσοκομείου κατατρυπημένος από ενέσεις βαριών ηρεμιστικών, προσπαθώ να βρίσκομαι όσο το δυνατόν περισσότερο στον ήλιο και στην θάλασσα, τώρα που μου δίνεται η ευκαιρία.

Όταν γυρίσαμε στο σπίτι μας στην Αθήνα ήταν πια αργά για να κάνουμε οτιδήποτε άλλο και καθόμασταν "σε αναμμένα κάρβουνα", όπως λένε, κλεισμένοι στους τέσσερις τοίχους ενός σπιτιού, όπου ξέρουμε ότι είμαστε ανεπιθύμητοι και απ' όπου πρέπει "να του δίνουμε" το συντομότερο δυνατόν. Γι αυτό και αργά το βράδυ βγήκαμε έξω και πήγαμε σε συγγενικό μας σπίτι, ελπίζοντας ότι, με το να βρεθούμε με κόσμο, θ' αποφεύγαμε να "βράζουμε με το ζουμί μας".

Σκέφτομαι μερικές φορές πως ευτυχώς που υπάρχουν και οι στενοί συγγενείς, που λόγω της συγγενικής τους ιδιότητας είναι κατά κάποιο τρόπο υποχρεωμένοι να διατηρούν με μας κοινωνικές σχέσεις κι έτσι μπορούμε ν' αναπληρώνουμε στοιχειωδώς την ανάγκη μας για κοινωνικές σχέσεις, όπως θα τις θέλαμε, ανάγκη που ποτέ δεν ικανοποιείται. Αν δεν υπήρχαν κι αυτοί οι συγγενείς, θα αισθανόμασταν σαν ερημίτες μέσα σε μια πόλη τεσσάρων εκατομμυρίων. Κι ύστερα σου λένε ότι η οικογένεια είναι νεκρή. Κάτι που, όταν ήμουνα έφηβος, το πίστευα κι εγώ. Κι όμως στην διάρκεια διαπίστωσα ότι αυτός ο σάπιος κοινωνικός θεσμός μπορεί ακόμη να ικανοποιεί ορισμένες ανάγκες, που αλλιώς δεν θα μπορούσαν να ικανοποιηθούν. Γι αυτό και θα υπάρχει και θα διαιωνίζεται πάντα, όσο δεν θα έχουν δημιουργηθεί άλλες κοινωνικές διευθετήσεις που να ικανοποιούν αυτές τις ανάγκες. Κι αν αυτές οι κοινωνικές διευθετήσεις δεν δημιουργούνται, αυτό δεν δείχνει μόνο την ανωριμότητα του πολύ κόσμου που προσκολλάται σε ξεπερασμένους θεσμούς, αλλά και την ανεπάρκεια ή την απροθυμία να δημιουργήσουν άλλες κοινωνικές διευθετήσεις, αυτοί που καλούν τους άλλους να σπάσουν τα κοινωνικά δεσμά που τους ενώνουν με την οικογένεια.

Τρίτη 22 Σεπτέμβρη 1987

Πάλι αλλάξανε το όνομα στον στρατιώτη που μη μπορώντας ν'

αντέξει άλλο τις ταπεινώσεις και τους εξευτελισμούς, που αποτελούν πάγια κατάσταση για τον Ελληνικό στρατό, πυροβόλησε και σκότωσε δύο άλλους στρατιώτες που του είχανε "κάνει την ζωή πατίνι". Τώρα από Θεόφιλο Μολά τον κάνανε Θεοφάνη Μολλά. Και σαν να μην έφτανε η σκανδαλιστική ανεπάρκεια της πληροφόρησης, που δεν μπορεί να δώσει ούτε το όνομα του κυρίου προσώπου της υπόθεσης, τώρα διαβάζουμε ότι όσα πει ο στρατιώτης στην προανάκριση θα παραμείνουν απόρρητα! Πράγμα που σημαίνει, ότι οι στρατοκράτες θα έχουν στην διάθεσή τους όλο τον απαραίτητο χρόνο, για να αναγκάσουν τον στρατιώτη να δεχτεί σαν πραγματικά περιστατικά, ό, τι αυτοί του επιβάλλουνε με την βία.

Εμείς από το πρωί κατεβήκαμε στο κέντρο και αφού εξασφαλίσαμε τα κλειδιά του καινούργιου σπιτιού που νοικιάσαμε, αρχίσαμε την προετοιμασία του για να το κάνουμε ικανό να μας δεχτεί. Μέχρι το βράδυ είχαμε καταφέρει να βάψουμε το σαλόνι και να καθαρίσουμε τους βοηθητικούς χώρους. Βέβαια από βάψιμο είμαστε άσχετοι αλλά, όπως λέγανε οι αρχαίοι, "ανάγκα τέχνας κατεργάζεται". Κι απ' ό, τι φαίνεται η δουλειά μας απέδωσε. Σίγουρα δεν είχαμε φανταστεί ότι η αλλαγή σπιτιού θα μας μετέτρεπε σε μπογιατζήδες, όμως πολλά πράγματα αναγκάζεται να μάθει να κάνει ένας άνθρωπος απλά και μόνο για να επιβιώσει. Κι όσο να 'ναι, η χειρωνακτική εργασία, ιδιαίτερα όταν φτιάχνεις κάτι που εσύ θα το χρησιμοποιήσεις, είναι κάτι εκτονωτικό και ευχάριστο, γιατί σου δίνει την δυνατότητα να εκτιμήσεις τις ικανότητές σου. Και σε απορροφάει κιόλας τόσο ώστε δεν σου δίνεται χρόνος για μαύρες σκέψεις.

Τετάρτη 23 Σεπτεμβρίου 1987

Τα αδέλφια του Νίκου Τσουβαλάκη αρχίσανε καμπάνια για τη συγκέντρωση χρημάτων για να εξαγοραστούν 17 μήνες φυλάκισης, που εντάσσονται στις παρεπόμενες ποινές του. Ο ίδιος έχει κάνει αίτηση για να γίνει εξαγοράσιμο αυτό το μέρος της ποινής του. Απ' ό, τι έχω ακούσει στο παρελθόν από τον αδελφό του τον Θόδωρα, έχει κάνει και παλιότερα παρόμοια αίτηση που τελικά απορρίφθηκε. Ο Νίκος έχει ήδη κλείσει 10 χρόνια στην φυλακή που μαζί με τα μεροκάματα γίνονται 14 και μισό. Αν του αναγνωρίζανε το δικαίωμα να εξαγοράσει αυτούς τους 17 μήνες και παράλληλα του δίνανε αναστολή (απόλυση υπό όρους, όπως την λένε) για το ένα τρίτο της ποινής του, θα μπορούσε να είναι έξω. Γιατί έχει ήδη συμπληρώσει τα 2/3 και έτσι την δικαιούται. Όμως το κράτος τέτοια ευεργετήματα (όπως το ίδιο τα χαρακτηρίζει) τα αναγνωρίζει σε νταβατζήδες, βιαστές, μαστροπούς, δολοφόνους των γυναικών τους, καταχραστές δημόσιου χρήματος, βασανιστές μπάτσους κ.ο.κ., και όχι σε ανθρώπους που απειλήσανε άμεσα την ίδια την καρδιά του εκμεταλλευτικού (ληστρικού, είναι η πιο σωστή λέξη) οικονομικού καθεστώτος: Τις τράπεζες. Το γεγονός ότι σ' όλες τις ανεπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες τις μεγαλύτερες ποινές τις δίνουν σε ληστές τραπεζών, (εκτός, βέβαια, από τις σπάνιες περιπτώσεις βιασμών μετά φόνου, πολλαπλών φόνων, φόνων μπάτσων από πολίτες), είναι αποκαλυπτικό για τον τρόπο με τον οποίο το

κράτος βλέπει τον Νίκο Τσουβαλάκη. 'Αλλωστε κι ο Σαρτζετάκης, εδώ κι οχτώ μήνες, ούτε καν καταδέχεται ν' ασχοληθεί με την αίτηση χάρης που έχει υποβάλει ο Νίκος. Δυστυχώς, αυτήν την άποψη του κράτους για τον Νίκο τον Τσουβαλάκη την παραβλέπει πολλές φορές ο αδελφός του ο Θόδωρας, μολονότι την έχει συνειδητοποιήσει, ήδη, από το 1978 που βρισκόμαστε μαζί στις φυλακές της Αίγινας. Την παραβλέπει σε βαθμό που αδιαφορεί για την εντύπωση που κάνει το αδίκημα της ληστείας τράπεζας απέναντι στην κοινή γνώμη, μολονότι ξέρει καλά ότι, σε τέτοιες ιδίως περιπτώσεις, η κοινή γνώμη ελέγχεται και κατευθύνεται από το κράτος.

Εντωμεταξύ οι αναρχικοί κατέγραψαν στο ενεργητικό τους μια ακόμη επίθεση με μολότωφ σε τράπεζα. Στις 1 μετά τα μεσάνυχτα (σύμφωνα πάντα με τις ανακοινώσεις της αστυνομίας) χτυπήσανε την Εθνική Τράπεζα του Περισσού. 'Άγνωστος που τηλεφώνησε στην "Ελευθεροτυπία" και ανέλαβε την ευθύνη, δήλωσε ότι εκπροσωπεί τις Αναρχικές Ομάδες Κρούσης και ότι το χτύπημα αποτελεί απάντηση στην κρατική καταστολή και τρομοκρατία και στην έκδοση του Φολίνι που προετοιμάζει η κυβέρνηση. Και γι αυτήν την ενέργεια έχω να παρατηρήσω ότι γίνεται σε μια εποχή που ο Φολίνι εκδίδεται τελεσίδικα, ενώ όσο καιρό τα δικαστήρια δεν είχαν πάρει καμιά απόφαση όλοι σιωπούσαν, συμπεριλαμβανομένων και των αναρχικών. Και, βέβαια, δεν μπορώ να μην παρατηρήσω ότι κι αυτή η ενέργεια προκάλεσε στην τράπεζα ασήμαντες ζημιές. Αν αναλογιστεί κανείς τις ποινές, οι οποίες επικρέμονται πάνω από τους δράστες τέτοιων ενεργειών, τόσο ασήμαντα αποτελέσματα τις κάνουν "δώρον άδωρον".

Μια άλλη υπόθεση που πρέπει να αναφερθεί, γιατί κι αυτή αποτελεί χειροπιαστή απόδειξη της αξιέπαινης αφοσίωσης στη δικαιοσύνη των Ελλήνων δικαστών, αφοσίωση που μας κάνει όλους να τους λατρεύουμε, είναι η καταδίκη σε 8 χρόνια φυλακή μιας μάνας που ο γιός της σκότωσε τον πατέρα του και άντρα της, γιατί ο τελευταίος ήθελε να βιάσει την κόρη του και αδελφή του προηγουμένου. Το μόνο "έγκλημα" της μάνας ήταν ότι δεν μπόρεσε να αποτρέψει το γιό της από αυτήν την έκρηξη δικιολογημένης αγανάκτησης. Το θλιβερό στην όλη υπόθεση δεν είναι μόνο η συμπεριφορά των δικαστών, αλλά το γεγονός ότι όλο το χωριό, (γιατί σε χωριό έγινε το επεισόδιο), υποστήριξε και υποστηρίζει τον πατέρα. Βέβαια κι αυτό το γεγονός δεν είναι καθόλου αξιοπερίεργο γιατί, όπως είναι γνωστό, η κοινή γνώμη των χωριών της Ελλάδας καθορίζεται από τις απόψεις και τις επιθυμίες των αντρών. Κι αυτοί οι άντρες θεωρούν δικαίωμά τους απαραβίαστο να βιάζουν τις κόρες τους, αν και όποτε τους καπνίσει. Κι οι δικαστές αντιμετωπίζοντας έτσι όσους αντιδρούν στην αιμομιξία, μάλλον δεν αποθαρρύνουν όσους είναι εν ενεργεία ή εν δυνάμει αιμομίκτες. 'Αλλωστε και τα μεγάλα αφεντικά έμμεσα επιτρέπουν και ενθαρρύνουν τα σεξουαλικά εγκλήματα σε βάρος των μη δυναμένων να αμυνθούν, γιατί αποτελούν αποδοτική μορφή εκτόνωσης των υπηκόων τους.

Εμείς και την σημερινή μέρα την περάσαμε απασχολημένοι με το καινούργιο σπίτι. Όμως δεν συνεχίσαμε το βάψιμο γιατί έπρεπε να ασχοληθούμε με το καθάρισμα. Το πρωί, που ήρθαμε στο καινούργιο

σπίτι για να συνεχίσουμε το βάψιμο, ανακαλύψαμε ένα μεγάλο ποντίκι σε μια εγκαταλειμμένη στο σπίτι πολυθρόνα που γίνεται κρεβάτι. Το ποντίκι είχε κάνει την πολυθρόνα φωλιά του και μάλλον έμενε καιρό σ' αυτήν. Μόλις άνοιξα την πολυθρόνα και το αποκάλυψα, το ποντίκι το 'σκασε και διέφυγε από το σιφόνι της τουαλέτας. Πήγα και αγόρασα τροφή-δηλητήριο για ποντίκια και έβαλα σε πολλά σημεία του σπιτιού. Κατόπιν πέρασα όλη την ημέρα καθαρίζοντας το πατάρι. Η Σοφία αγανάκτησε με την παρουσία ποντικών μέσα στο σπίτι και δεν είχε καθόλου όρεξη ν' ασχοληθεί μαζί του, τουλάχιστον σήμερα. Αργά το βράδυ ήρθε στο καινούργιο σπίτι ο καλός μας φίλος με την γυναίκα του και κατόπιν ανεβήκαμε όλοι μαζί στα βόρεια προάστια. Η επίσκεψή του αυτή έδειξε ότι θα τον έχουμε πάλι κοντά μας στο άμεσο μέλλον, όπως τον "παλιό καλό καιρό".

Πέμπτη 24 Σεπτέμβρη 1987

Η Κατερίνα Ιατροπούλου κατάφερε να αναγκάσει το Συμβούλιο Εφετών να ακυρώσει την απόφαση του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών που έδινε στο κράτος τα 700 χιλιάρικα, που ο σκηνοθέτης Νίκος Κούνδουρος είχε καταθέσει πέρυσι σαν εγγύηση για την αποφυλάκισή της.
Ένας Ιρανός πρόσφυγας που είχε αυτοπυρποληθεί στις 28 Αυγούστου, έξω από ένα ξενοδοχείο της Αθήνας, σε ένδειξη διαμαρτυρίας για την κατάσταση στην πατρίδα του, πέθανε χτες στο νοσοκομείο Κ.Α.Τ. Αν λάβουμε υπ' όψη ότι ήρθε στην Ελλάδα με όνειρα να βρει κάποια χώρα να ζήσει, κι ότι τελικά δεν βρήκε παρά μόνο τον ρατσισμό και την αδιαφορία των Ελλήνων σε συνδυασμό με τις συνεχείς παρενοχλήσεις από την πλευρά της αστυνομίας, εύκολα καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η αυτοκτονία του αποτελεί συλλογικό έγκλημα με δράστη την Ελληνική κοινωνία. Βέβαια, σχεδόν κανείς δεν συγκινήθηκε και από αυτήν την αυτοκτονία, ούτε αισθάνθηκε ενοχές, όπως αποδεικνύεται από το γεγονός ότι τόσο σοβαρό γεγονός πέρασε από τις εφημερίδες στα ψιλά. Θα 'ρθει όμως ο καιρός, όπως έχω ξαναγράψει, που η Ελληνική κοινωνία θα υποστεί τις συνέπειες των εγκλημάτων της σε βάρος των προσφύγων από τον τρίτο κόσμο.
Εμείς και σήμερα περάσαμε όλη την ημέρα δουλεύοντας στο καινούργιο σπίτι. Καταφέραμε και βάψαμε ένα ακόμη δωμάτιο αλλά θα χρειαστεί και δεύτερο χέρι. Το ποντίκι ήρθε την χτεσινή νύχτα, έφαγε το "φαγητό" του και ξανάφυγε. Το βράδυ, μετά τις 11, που γυρίζαμε στο προάστιο που μένουμε, το λεωφορείο χάλασε και μας άφησε κάπου τέσσερα χιλιόμετρα πριν από τη στάση που κατεβαίνουμε για το σπίτι μας. Βέβαια, για την Ε.Α.Σ. αυτό το γεγονός είναι ασήμαντο, άσχετα αν στο λεωφορείο θα μπορούσε να είναι κάποιος ηλικιωμένος χωρίς λεφτά για ταξί, που θα έπρεπε να περιμένει μέσα στην άγρια νύχτα μια ολόκληρη ώρα για το επόμενο λεωφορείο. 'Η κάποιο κορίτσι που θα μπορούσε εύκολα να γίνει θύμα των βιαστών που λυμαίνονται την περιοχή.

Παρασκευή 25 Σεπτεμβρίου 1987

Οι Θόδωρος, Γιάννης και Αργύρης Τσουβαλάκης άρχισαν χτες απεργία πείνας στα Προπύλαια ζητώντας την άμεση αποφυλάκιση του αδελφού τους Νίκου Τσουβαλάκη. Κατά τα φαινόμενα δεν βλέπουν να υπάρχει άλλος τρόπος για να αποφυλακιστεί ο αδελφός τους, από το να πάρουν την κοινή γνώμη με το μέρος τους εκθέτοντας με την απεργία πείνας τους το πρόβλημα. Πολύ φοβάμαι ότι ο Θόδωρας, που αποτελεί και τον κύριο μοχλό της συμπαράστασης προς τον αδελφό του, έχει καταφέρει με την αλαζονική, εγωιστική και αχάριστη συμπεριφορά του να απομακρύνει από κοντά του, όσους στο παρελθόν ήτανε διαθέσιμοι να συμπαρασταθούν. Και χωρίς την απαραίτητη κάλυψη, μια απεργία πείνας στα Προπύλαια δεν μπορεί να κλονίσει την εκδικητική στάση που το κράτος κρατάει απέναντι στον αδελφό του. Σίγουρα ο Θόδωρας δεν έχει ακόμα καταλάβει τί ήταν αυτό που μαζικοποίησε σε κάποια φάση το κίνημα συμπαράστασης στον Χρήστο Ρούσσο. Ίσως, γιατί ποτέ δεν έδωσε στον Χρήστο την σημασία που έπρεπε, δεν τον είδε δηλ. ποτέ σαν ένα πανέξυπνο άνθρωπο που ξέρει να οργανώνει το κίνημα συμπαράστασής του, παρά τον είδε μόνο σαν ένα κρατούμενο που δικιολογημένα συγκεντρώνει το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης. Όπως και να 'χει, ο Νίκος ο Τσουβαλάκης έχει όλο το δίκιο με το μέρος του και είναι άκρως αποκαλυπτική για την κτηνωδία του κράτους η επιμονή του τελευταίου, να τον κρατάει στην φυλακή μετά από 10 ολόκληρα χρόνια και μετά τόσο θόρυβο που έχει δημιουργηθεί γύρω από το όνομά του. Και είναι άξιος εκτίμησης ο αγώνας, στον οποίο επιδίδονται τα τρία του αδέλφια για να τον βγάλουν από την φυλακή.

Ο πρόεδρος του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού βράβευσε έναν μπάτσο και την γυναίκα του για την σύλληψη ενός φουκαρά Αιγύπτιου, που τον κατηγορούν ότι σκότωσε έναν κοσμηματοπώλη, επειδή ο τελευταίος δεν τον άφησε να ληστέψει το κοσμηματοπωλείο του. Από την τελετή της βράβευσης δεν έλειψαν, βέβαια, οι αρχηγοί της αστυνομίας και ο αρχιεπίσκοπος Σεραφείμ σαν εκπρόσωπος των παπάδων. Μ' αυτόν τον τρόπο, τονίστηκε για μια ακόμη φορά στους Έλληνες ότι, για να τους εκτιμήσουν οι εκπρόσωποι του κράτους, η εκκλησία και τα φιλανθρωπικά ιδρύματα, πρέπει να γίνουν μπάτσοι ή μιμητές μπάτσων. Μόνο οι φορείς της καταστολής εκτιμούνται και επιβραβεύονται σ' αυτήν την χώρα. Αυτοί που λειτουργούν σαν μαντρόσκυλα των αφεντικών. Αυτοί που δέρνουν, βιάζουν και σκοτώνουν στο όνομα του κράτους και του νόμου. Γι αυτό και το να γίνουν μπάτσοι αποτελεί φιλοδοξία του μεγαλύτερου μέρους της Ελληνικής νεολαίας. Είναι επικίνδυνο να συμβιώνει κανείς με ανθρώπους με τόσο ποταπές φιλοδοξίες. Κι όμως αυτή η αναγκαστική συμβίωση αποτελεί καθημερινή πραγματικότητα για τους ελάχιστους 'Ελληνες που διαφέρουν από το φασιστικοποιημένο πλήθος.

Κατά τα άλλα εμείς συνεχίσαμε και σήμερα το βάψιμο που μας έφαγε και όλη την σημερινή μέρα. Ήδη έχουμε χαλάσει ένα σωρό λεφτά σε μπογιές και καθαριστικά για το καινούργιο σπίτι, χώρια τα λεφτά που δώσαμε σαν εγγύηση για να το νοικιάσουμε. Αν δεν είχαμε αυτά

τα λεφτά τί θα κάναμε; Δεν θα αναγκαζόμαστε να μείνουμε στο παλιό μέχρι που τα δικαστήρια να μας πετάξουν στο δρόμο; Τα δικαστήρια που πάντα στέκονται στο πλευρό των ιδιοκτητών και γενικά των προνομιούχων; Το να σε πετάνε έξω από το σπίτι που μένεις είναι κάτι που εύκολα μπορεί να σε οδηγήσει σε βίαια ξεσπάσματα ενάντια σ' αυτούς που σε πετάνε έξω. Και τότε θα πλακώσουν οι μπάτσοι, θα σε δέσουν και θα σε πάνε πακέτο στους δικαστές, για να μπορέσουν οι τελευταίοι να εφαρμόσουν πάνω σου ένα μικρό μέρος από τα φιλάνθρωπα και αγαθοποιά συναισθήματα που είναι γεμάτη η ψυχή τους.

Αργά το βράδυ ήρθε πάλι ο καλός μας φίλος και μας ανέβασε στο παλιό μας σπίτι με το αυτοκίνητό του. Είναι προφανές ότι η φιλία του δεν ικανοποιεί μόνο τις ανάγκες μας για κοινωνικές σχέσεις αλλά είναι και χρήσιμη από πρακτική άποψη.

Σάββατο 26 Σεπτεμβρίου 1987

Κατά τα φαινόμενα το ποντίκι ψόφησε. Ενώ και προχτές την νύχτα ήρθε και έφαγε το "φαγητό" του, σήμερα το "φαγητό" που του έβαλα χτες το βράδυ, το βρήκα απείραχτο. Μολονότι ξέρω ότι έπρεπε να το σκοτώσω, μολονότι τρώω από το κρέας ζώων που σφάζονται, μολονότι ξέρω ότι εκατομμύρια άνθρωποι πεθαίνουν από την πείνα, τις μολυσματικές αρρώστιες και τους πολέμους, δεν αισθάνομαι απαθής απέναντι στον θάνατο του ποντικού που προκάλεσα.

Το βάψιμο του διαμερίσματος συνεχίστηκε κανονικά. Μέχρι τώρα έχουμε μάθει την χρήση τριών διαφορετικών ειδών χρωμάτων. Γενικά μένουμε ικανοποιημένοι από την δουλειά μας, γιατί το καινούργιο μας σπίτι σιγά-σιγά αλλάζει πρόσωπο και γίνεται κάπως "συμπαθητικό". Με την απασχόλησή μου με το σπίτι κατασιγάζω κάπως τις μαύρες σκέψεις μου για το στρατό, που ενταθήκανε τις τελευταίες μέρες, μετά από ένα τηλεφώνημα στη μάνα μου από μια γραμματέα της Επιτροπής Απαλλαγών του 401 Στρατιωτικού Νοσοκομείου. Αυτή η γραμματέας ζήτησε από την μάνα μου να μου πει να παρουσιαστώ, την Δευτέρα που μας έρχεται, στην Επιτροπή Απαλλαγών, χωρίς να περιμένω την πρόσκληση που πρέπει να μου στείλουνε, "για να τελειώνω μια ώρα αρχύτερα". Η μάνα μου δεν ήθελε να μου μεταφέρει την είδηση, γιατί φοβάται τις αντιδράσεις μου. Τελικά το έμαθα μέσω του αδελφού μου που ενημέρωσε την Σοφία. Η Σοφία είπε στον αδελφό μου ότι αποκλείεται να παρουσιαστώ χωρίς πρόσκληση κι ότι το καλύτερο που έχουν να κάνουν είναι να πάνε, μετά από την πρόσκληση, αυτοί στην Επιτροπή Απαλλαγών μαζί με κανένα γιατρό. Κάτι που είναι πολύ λογικό, εφόσον την τελευταία φορά που πήγα στο 401, πήγα με ασθενοφόρο και κόντεψα να πάθω χοντρή ζημιά με την καρδιά μου, που χτυπούσε με 200 παλμούς το λεπτό. 'Αλλωστε και η γνωμάτευση του γιατρού του Φρουραρχείου Αθηνών λέει ότι δεν μπορώ να παρουσιαστώ σε καμιά στρατιωτική μονάδα. Κι αυτή η γνωμάτευση έχει κατατεθεί στο αρμόδιο στρατολογικό γραφείο.

Εμένα αυτό το τηλεφώνημα μου φάνηκε πολύ ύποπτο. Απ' ό, τι ξέρω, ποτέ οι στρατιωτικές υπηρεσίες δεν μπαίνουν σε ιδιαίτερο κόπο

προς όφελος των στρατιωτών ή των στρατολογουμένων. Είναι πολύ πιθανό, οι αρμόδιοι της Επιτροπής Απαλλαγών να θέλουν να με δουν πάλι μπροστά τους, χωρίς να αναλάβουν την ευθύνη να διατάξουν την μετακίνησή μου, μετά από τα τελευταία γεγονότα που έλαβαν χώρα εξαιτίας μιας τέτοιας μετακίνησης.

Κυριακή 27 Σεπτεμβρίου 1987

Σήμερα, επί τέλους, τελειώσαμε το βάψιμο, όσων δωματίων ήταν απαραίτητο να τα βάψουμε. Θα θέλαμε να βάφαμε κι ένα χολ αλλά δεν έχουμε καιρό. Πρέπει μέχρι την 1η του Οκτώβρη να έχουμε μετακομίσει για να μπορέσουμε να πάρουμε πίσω την εγγύηση που δώσαμε, όταν νοικιάσαμε το προηγούμενο σπίτι. Και η μετακόμιση δεν θα είναι καθόλου εύκολη υπόθεση, λαμβανομένου υπ' όψη του γεγονότος ότι έχουμε πολλά βιβλία κι αυτά πάντα δημιουργούν προβλήματα στις μετακομίσεις. Το βάψιμο μας έφαγε κι όλη την σημερινή μέρα με αποτέλεσμα να μην μπορέσουμε ν' αρχίσουμε σήμερα το πακετάρισμα. Εγώ έλπιζα αυτό το Σαββατοκύριακο να το περνάγαμε στο συγγενικό μας σπίτι στην εξοχή, για να κάναμε καναδυό μπάνια ακόμη. Δυστυχώς όμως, απ' ό, τι φαίνεται, δεν θα μπορέσουμε να κάνουμε άλλο μπάνιο αυτόν τον Σεπτέμβρη. Δεν είναι μόνο η εγγύηση που θέλουμε να πάρουμε πίσω, που με κάνει να βιάζομαι να τελειώσω με την αλλαγή του σπιτιού. Είναι και το ότι πρέπει να κάνω ορισμένες ενέργειες για να προστατευθώ απέναντι στην Επιτροπή Απαλλαγών, που χωρίς αμφιβολία θέλει το κακό μου. Κι αυτές οι δουλειές απαιτούν κάποιο χρόνο. Αν και η Σοφία μου λέει ότι, αν η Επιτροπή Απαλλαγών έχει σκοπό να με στείλει πάλι σε κανένα στρατόπεδο, δεν θα δώσει σημασία σ' οποιεσδήποτε γνωματεύσεις κι αν της προσκομιστούν. Εγώ όμως νομίζω ότι τέτοιες γνωματεύσεις κάνουν λίγο πιο δύσκολο το εγκληματικό έργο της Επιτροπής. Όπως και να 'χει, δεν θα ξεκουραστώ μετά την μετακόμιση. Με περιμένουν άλλα τρεξίματα, που είναι άγνωστο το πότε θα τελειώσουν και το πώς θα τελειώσουν.

Δευτέρα 28 Σεπτεμβρίου 1987

Οι μπάτσοι, σίγουρα μετά από ανάλογες οδηγίες από ανωτέρους τους, αποκτούν όλο και περισσότερο θράσος. Τώρα πυροβολούν χωρίς ιδιαίτερο λόγο και μέσα στο κέντρο της Αθήνας (Ομόνοια) την ώρα που έχει μεγάλη κίνηση (απόγευμα). Χτες τραυμάτισαν σοβαρά τον 19χρονο Γιώργο Αργυρόπουλο, γιατί επέβαινε σε κλεμμένο αυτοκίνητο. Ξέρανε ότι και να τον σκοτώνανε για ένα τέτοιο ασήμαντο αδίκημα, κανείς δεν θα τους ζητούσε ευθύνες, όπως έγινε και με τους μπάτσους που σκότωσαν τον 18χρονο Μανώλη Κανδανολέων για τον ίδιο λόγο (επέβαινε σε κλεμμένο αυτοκίνητο). Τώρα πόσο δίκαιοι και αμερόληπτοι πρέπει να είναι οι δικαστές, που δικιολογούν τους μπάτσους, όταν οι τελευταίοι σκοτώνουν επιβάτες κλεμμένων αυτοκινήτων (χωρίς ούτε καν να εξετάζουν αν τα θύματα γνώριζαν ότι τα αυτοκίνητα είναι κλεμμένα), είναι κάτι που ποτέ δεν απασχολεί ούτε την κοινή γνώμη στην Ελλάδα, ούτε αυτούς που

υποτίθεται ότι σκέπτονται, και γι' αυτό τους χαρακτηρίζουν διανοούμενους. 'Αλλωστε οι τελευταίοι κάνουν συνήθως καριέρα με το να υπερασπίζονται τα κατορθώματα των μπάτσων και των δικαστών.

Ο Επαναστατικός Λαϊκός Αγώνας (Ε.Λ.Α.) έβαλε βόμβα στο Αμερικάνικο "Πι-Εξ" (κατάστημα αφορολόγητων ειδών μόνο για Αμερικάνους) της Συγγρού, η οποία προκάλεσε μικρές ζημιές. Στην προκήρυξη, με την οποία αναλαμβάνει την ευθύνη και την οποία έστειλε στις εφημερίδες, λέει και πέντε καλά λόγια για τον Φολίνι. Δυστυχώς κι ο Ε.Λ.Α. περίμενε πρώτα να βγει τελεσίδικη απόφαση για την έκδοση του Φολίνι και μετά να ασχοληθεί, έστω και παρεμπιπτόντως, μαζί του.

Εμείς όλη την ημέρα την περάσαμε πακετάροντας βιβλία και ρούχα. Εγώ γέμισα όλες τις βαλίτσες και τα κιβώτια που είχαμε με βιβλία και παρ' όλα αυτά μου μείνανε άλλα τόσα. Για να μεταφερθούν αυτά τα βιβλία θα έπρεπε, κανονικά, να κάνουμε δύο διαδρομές με φορτηγάκι ή τρίκυκλη μοτοσικλέτα, κάτι για το οποίο δεν μπορούσαμε να διαθέσουμε λεφτά. Δηλ. θα έπρεπε να πάμε τις βαλίτσες και τα κιβώτια, να τις αδειάσουμε, να τις γυρίσουμε πίσω, να τις ξαναγεμίσουμε και την επόμενη μέρα να κάνουμε άλλη μία διαδρομή. Από αυτό το αδιέξοδο μας έβγαλε ο καλός μας φίλος, που προθυμοποιήθηκε να κουβαλήσει τις βαλίτσες και τα κιβώτια την ίδια κιόλας μέρα, παρ' όλο που ήταν διαθέσιμος μετά τις 11 και μισή το βράδυ. Έτσι μπόρεσα να πάω το πρώτο φορτίο στο καινούργιο σπίτι, να αδειάσω τις βαλίτσες και τα κιβώτια και να τις φέρω πίσω. Απ' αυτήν την ιστορία τελειώσαμε δύο η ώρα την νύχτα. Η συμπεριφορά του καλού μας φίλου με συγκίνησε ιδιαίτερα, γιατί είναι ο μοναδικός γνωστός μας με αυτοκίνητο που προθυμοποιήθηκε να μας βοηθήσει σ' αυτήν την δύσκολη φάση. Παρόλο που το αυτοκίνητό του είναι πολύ μικρό και δεν κάνει για φορτία.

Τρίτη 29 Σεπτεμβρίου 1987

Τα συμφέροντα που οδήγησαν στην δολοφονία του νεαρού ζευγαριού στη Ζάκυνθο είναι τόσο μεγάλα, όσο και το ενδιαφέρον της κυβέρνησης γι αυτό το νησί. Ενδιαφέρον που την έκανε να στείλει εκεί τον βουλευτή και πρώην υπουργό Δημόσιας Τάξης Γιάννη Σκουλαρίκη και τον βουλευτή και πρώην υπουργό Τύπου Δημήτρη Μαρούδα, για να προεδρεύσουν στην "πρώτη συνεδρίαση του Συμβουλίου Ανασυγκρότησης του ΠΑ.ΣΟ.Κ. στη Ζάκυνθο". Σίγουρα θα υπάρχουν δημοσιογράφοι που θα ξέρουν κάτι γι αυτά τα συμφέροντα, αλλά δεν αποκαλύπτουν τίποτα, γιατί έχουν κι αυτοί μερίδιο από την "πίτα".

Οι αδελφοί Τσουβαλάκη συνεχίζουν την απεργία πείνας στα Προπύλαια και με ανακοινώσεις τους στις εφημερίδες ζητάνε να εφαρμοστούν και για τον αδελφό τους οι νόμοι, που έχουν ωφελήσει τόσους άλλους κρατούμενους. Σίγουρα η πλειοψηφία αυτών των κρατουμένων θα ήταν ρουφιάνοι και συνεργάτες της Σωφρονιστικής Υπηρεσίας. Ο Νίκος ο Τσουβαλάκης δεν είναι, και γι αυτό οι νόμοι δεν ισχύουν γι αυτόν. Η εκδικητικότητα του κράτους απέναντι σ'

αυτόν παραμένει αμείωτη, σε βαθμό που ο αρμόδιος εισαγγελέας αρνείται ακόμη και να εισάγει προς συζήτηση το δίκαιο αίτημά του για εξαγορά των παρεπόμενων ποινών.

Εμείς και την σημερινή μέρα συνεχίσαμε το πακετάρισμα και το βράδυ κάναμε μια ακόμη μεταφορά με το αυτοκίνητο του καλού μας φίλου. Η Σοφία έχει αρχίσει να αγανακτεί με τις μετακομίσεις που είναι υποχρεωμένη να κάνει κάθε τόσο στην ζωή της. Της έρχονται στο νου οι ταλαιπωρίες που περνούσε, όταν και την οικογένειά της την αναγκάζανε να μετακομίζει από τα διάφορα σπίτια που νοίκιαζε. Της έρχονται στο νου οι προσπάθειες που κάθε φορά έκανε, για να συμμορφώσει κάπως και να κάνει ανθρωπινά τα διάφορα σπίτια που νοίκιαζαν. Και εγώ σκέφτομαι τί είδους "πατριωτικά" αισθήματα μπορεί να τρέφει κανείς για μια χώρα, που δεν του παρέχει ούτε μια στέγη για να βάλει από κάτω το κεφάλι του, και είναι υποχρεωμένος κάθε τόσο να τα μαζεύει και να του δίνει από το σπίτι που μένει;

Τετάρτη 30 Σεπτεμβρίου 1987

Από το πρωί, σήμερα, μέχρι αργά το βράδυ μετακινούσαμε βαριά έπιπλα, ηλεκτρικές συσκευές κ.ο.κ., γιατί σήμερα κουβαλήσαμε με φορτηγό όλα τα ογκώδη αντικείμενα του παλιού σπιτιού και κατόπιν τα βάλαμε σε κάποια τάξη μέσα στο καινούργιο σπίτι. Ευτυχώς στο κουβάλημα μας βοήθησαν ο αδελφός μου, ο αδελφός της Σοφίας κι ένας ξάδελφός μου, κι έτσι έγινε κατορθωτή η μετακόμιση. Και σαν να μην μας έφταναν οι ταλαιπωρίες της μετακόμισης, είχαμε και δύο δυσάρεστα επεισόδια με τους "συμπατριώτες" μας. Ένας ταξιτζής πήρε με το "έτσι θέλω" 700 δραχμές από την Σοφία, για κούρσα που σύμφωνα με το ταξίμετρο κόστιζε 510, αφού προηγούμενα έβριζε σ' όλη τη διαδρομή, γιατί η Σοφία τον κατέβασε από τα Βόρεια προάστια στην Αθήνα. Και μια παλιόγρια, ιδιοκτήτρια διαμερίσματος στο ισόγειο της πολυκατοικίας, όπου μετακομίσαμε, μας έβρισε την ώρα που μετακομίζαμε, γιατί δεν της δώσαμε λεπτομερειακή αναφορά για το ποιοί είμαστε και τι κάνουμε. Έφτασε στο σημείο να μας πει ότι μας υποπτεύεται για κλέφτες που αδειάζουν διαμερίσματα, άσχετα αν εμείς γεμίζαμε διαμέρισμα και δεν το αδειάζαμε. Τέτοιου είδους "ευυπόληπτοι πολίτες" αναζητούν συνέχεια να βρίσκουν αφορμές για να βρίζουν και να προκαλούν, οποιονδήποτε τους φαίνεται ότι βρίσκεται σε κάποια δυσάρεστη θέση και, ταυτόχρονα, τους δίνει την εντύπωση ότι είναι πιο φτωχός από αυτούς. Η πλειοψηφία από τους "ευυπόληπτους πολίτες" τα μόνα αισθήματα που τρέφει για τους συμπολίτες της είναι μίσος, φθόνος, κακεντρέχεια και χαιρεκακία, και προσπαθεί να τα εκδηλώσει, οποτεδήποτε της δίνεται η ευκαιρία. Με την εγκληματική στάση τους σε οδηγούν πολλές φορές να συγκρουστείς μαζί τους και, κατόπιν, τρέχει η αστυνομία κι οι δικαστές για να σου δώσουν την χαριστική βολή. Μια ολόκληρη κοινωνία που κερδοσκοπεί πάνω σε μια μόνο "αξία" της: Το κακό. Κι όσοι αντιδρούν στο κακό θεωρούνται εγκληματίες, τρομοκράτες, τρελοί κ.ο.κ. και αντιμετωπίζονται ανάλογα από την διεστραμμένη αυτή κοινωνία, καθώς και τα άπειρα μέσα καταστολής

που διαθέτει για να επιβάλλει το κακό. Πολλοί από τα μεγάλα αφεντικά, έχοντας υπ' όψη τους την απανθρωπιά και την εγκληματικότητα των μαζών, δεν νιώθουν καμιά ενοχή, όταν αυτές τις μάζες τις κατασφάζουν στους πολέμους.

Πέμπτη 1 Οκτωβρίου 1987

Σήμερα το βράδυ, καθώς τελείωνα την τακτοποίηση του σπιτιού και ετοιμαζόμουνα ν' ανέβω με τον καλό μας φίλο στα βόρεια προάστια, για να πάρω μερικά πράγματα που είχαν μείνει στο παλιό σπίτι, είδα στο δελτίο ειδήσεων των 9, στην τηλεόραση, την δολοφονία από τους μπάτσους του Μιχάλη Πρέκα και άκουσα για την σύλληψη δύο νεαρών αναρχικών ακτιβιστών, που πιάστηκαν στον χώρο της δολοφονίας: Του Κλέαρχου Σμυρναίου και του Χριστόφορου Μαρίνου. Κατάκοπος, καθώς ήμουνα από δέκα ημερών ταλαιπωρίες, και βιαστικός ν' ανέβω στο παλιό σπίτι, δεν μπόρεσα να συνειδητοποιήσω αμέσως το μέγεθος του κακού. Αμέσως μετά έφυγα μαζί με την Σοφία και τον καλό μας φίλο για το παλιό μας σπίτι. Στο δρόμο έριχνε καταρρακτώδη βροχή. Τα αυτοκίνητα είχαν μπλοκαριστεί σε πολλά σημεία του δρόμου. Και στην διάρκεια της διαδρομής άρχισαν να μην πιάνουν καλά τα φρένα του αυτοκινήτου.
Μέσα σ' αυτό το νυκτερινό κυκλοφοριακό χάος άρχισα, σιγά-σιγά, να καταλαμβάνομαι από την συνειδητοποίηση του νέου αυτού στυγερού εγκλήματος της αστυνομίας, που διαπράχτηκε πριν περάσουν ούτε δυο μήνες από το προηγούμενο φρικτό έγκλημα σε βάρος του Παναγιώτη Γαγγλία. Και άρχισαν να μου έρχονται στο μυαλό μια σειρά από εικόνες από τις φυλακές Αίγινας, όπου το 1979 είχα περάσει σχεδόν ένα χρόνο μαζί με τον Μιχάλη, στην ίδια ακτίνα της φυλακής. Ποτέ δεν ξέχασα αυτό που έλεγε ο Μιχάλης για τον Κρίστιαν Σλούντερ, τον καλύτερο φίλο μου σ' αυτήν, την τέταρτη ακτίνα της φυλακής, όπου βρισκόμασταν κι εγώ κι ο Μιχάλης, τον Κρίστιαν που οι φύλακες αργά, αλλά μεθοδικά, τον οδήγησαν στην αυτοκτονία: "Ο Κρίστιαν είναι το καλύτερο παιδί απ' όλους τους ξένους της ακτίνας". Ο Κρίστιαν αυτοκτόνησε την παραμονή της πρωτοχρονιάς του 1980. Ο Μιχάλης δολοφονήθηκε από τους μπάτσους 8 χρόνια αργότερα. Και στην διάρκεια αυτών των χρόνων οδηγήθηκαν στον θάνατο τόσοι άλλοι φίλοι μου εκείνης της εποχής: Ο Σπύρος Κωτρέτσος με τον οποίο τότε ήμασταν "κολλητοί", ο Θόδωρος Βενάρδος που την ίδια εποχή μου είχε ζητήσει να τον βοηθήσω για να φύγει από εκείνη την απαίσια φυλακή. Εκείνη η εποχή υπήρξε η χειρότερη περίοδος της φυλάκισής μου και ίσως της ζωής μου. Η κτηνωδία και η τρομοκρατία των ανθρωποφυλάκων στο απόγειό της. 'Άνθρωποι που οδηγούντουσαν στον θάνατο ή στη τρέλα απλά και μόνο για να γίνει το κέφι των φυλάκων. Δεν μπορεί ν' αναπαρασταθεί με λίγα λόγια σ' ένα ημερολόγιο εκείνη η εποχή. Χρειάζεται ολόκληρο βιβλίο, που έχω υποχρέωση, απέναντι στον εαυτό μου και σ' αυτούς που δεν ζουν πια, να γράψω. Εδώ θα περιοριστώ σε λίγες προσωπικές εμπειρίες που ίσως συμβάλουν, έστω και ελάχιστα, στην αποκατάσταση της εικόνας του αληθινού Μιχάλη Πρέκα.
Αυτό που θυμάμαι περισσότερο ήταν η σεμνότητα και η ευγένεια του Μιχάλη. 'Ηταν από τους καλύτερους φίλους του Κρίστιαν και γι αυτό ερχόταν συχνά στο θάλαμό μας και συζητάγαμε. Μας έλεγε για τα κατορθώματά του στον αγώνα ενάντια σε μια αδίστακτη και αδυσώπητη κρατική εξουσία. Μας έλεγε για τις κλοπές αυτοκινήτων και τα επακόλουθα μανιασμένα κυνηγητά των μπάτσων σε βάρος του. Εγώ

εκείνη την εποχή άκουγα έκπληκτος για τις δυνάμεις και τις ικανότητες που μπορεί ν' αποκτήσει ένας άνθρωπος, που η ζωή του είναι ένας συνεχής διωγμός. Γιατί συνεχής διωγμός ήταν η ζωή του Μιχάλη. Από μικρό παιδί γνώρισε, όπως έλεγε, όλη την βαρβαρότητα της αστυνομίας, των δικαστηρίων και των "αγανακτισμένων" πολιτών. Και εγώ του μίλαγα για το πόσο μικρή είναι η φθορά που ένας προσωπικός αγώνας μπορεί να κάνει στο κράτος, όταν ο άνθρωπος που τον κάνει δεν εξασφαλίζει την κάλυψη ενός επαναστατικού κινήματος. Ο Μιχάλης μέχρι τότε δεν είχε γνωρίσει αναρχικούς. Ο Γιάννης ο Σερίφης, που ήταν μέχρι το τέλος του 1978 στην ίδια ακτίνα, δεν εκδηλωνόταν ποτέ σαν αναρχικός. Εγώ δεν μπορούσα εκείνη την εποχή να φανταστώ ότι ο Μιχάλης θα κατέληγε αναρχικός. Νόμιζα ότι ο Μιχάλης θεωρούσε κοροϊδία να υφίστασαι τόσα δεινά, μόνο και μόνο για τις ιδέες σου. Πίστευα ότι δεν θεωρούσε τους αναρχικούς απειλή για το κράτος. Κι όμως ο Μιχάλης, όχι μόνο δεν αδιαφόρησε γι αυτά που έλεγα, αλλά και στην διάρκεια της φυλάκισής του συνδέθηκε και με άλλους αναρχικούς, οι οποίοι μπήκανε στην φυλακή, εκτίμησε το κίνημα συμπαράστασης στους αγώνες των κρατουμένων, που δημιουργήθηκε εκείνα τα χρόνια από τους αναρχικούς, έγινε κι ο ίδιος αναρχικός και τελικά έδωσε την ζωή του στον αγώνα για την ελευθερία. Βέβαια εκείνη την εποχή δεν μιλούσε για τις ιδέες που διαμορφωνόντουσαν μέσα του. Τις περισσότερες ώρες τις περνούσε φτιάχνοντας κάτι πανέμορφες χαλκογραφίες ή παίζοντας μπάλα στο προαύλιο της ακτίνας. Ήταν ιδιαίτερα κινητικός τύπος. Δεν μπορούσε να καθίσει ούτε στιγμή χωρίς να κάνει κάτι. Παρ' όλα αυτά, έβλεπε πολύ περισσότερα πράγματα από τους άλλους, που καθόντουσαν όλη την ημέρα και δεν κάνανε τίποτα. Κι αυτό το απόδειξε η μετέπειτα εξέλιξή του. Και τα πράγματα, που έβλεπε ένας ευαίσθητος άνθρωπος εκείνη την εποχή στις φυλακές της Αίγινας, αρκούσαν για να τον κάνουν να μη συμφιλιωθεί ποτέ με το κράτος. Δεν είναι πολλοί αυτοί από τους φίλους μου που έχουν επιζήσει από εκείνη την μαύρη εποχή. Η κοινωνία δεν τους δέχεται. Όσοι δεν πεθαίνουν στην φυλακή οδηγούνται στον θάνατο έξω από αυτήν. Ένας από τους τελευταίους αυτόπτες μάρτυρες της εποχής εκείνης είναι και ο Κορνήλιος Λουλούδης. Ο ποιητής που κανείς δεν αναγνωρίζει το έργο του, κι ας είναι αληθινά αξιοθαύμαστο. Ίσως ούτε κι ο ίδιος. Και ανεβαίνει μόνος του τον Γολγοθά του, όπως χαρακτηριστικά έγραψε στις εφημερίδες σ' ένα από τα πολλά γράμματά του που, δυστυχώς, περνάνε απαρατήρητα. Τώρα πια δεν θα εκπλαγώ, αν κάποια μέρα ακούσω για το βίαιο θάνατό του. Όπως και να 'χει ο Μιχάλης ο Πρέκας πέθανε σαν παλικάρι. Και όπως έγραψε κι ο Μάο Τσε Τουνγκ, μερικών ο θάνατος βαραίνει σαν το βουνό Τάι (ένα θεόρατο βουνό της Κίνας), ενώ των άλλων ο θάνατος βαραίνει σαν ένα φτερό.

Αλλά και τα άλλα δυο παιδιά, που έπιασε η αστυνομία, δεν μας ήταν άγνωστα. Πολλές φορές είχαμε διαδηλώσει μαζί στους δρόμους της Αθήνας. Και ο Κλέαρχος και ο Χριστόφορος ήταν πάντα στην πρώτη γραμμή του αγώνα. Δεν μπορούμε να ξεχάσουμε τον Χριστόφορο, που ήταν πρόθυμος να διακινήσει κάτι προκηρύξεις για την απελευθέρωση των αντιπηρυνικών διαδηλωτών της Αθήνας και των 10

καταληψιών της Φυσικομαθηματικής Σχολής Θεσσαλονίκης, που είχαμε βγάλει σε μια εποχή που οι περισσότεροι είχαν φύγει για διακοπές και οι υπόλοιποι αράζανε αδρανείς στην πλατεία Εξαρχείων. Ούτε τον Κλέαρχο που, όταν στις 24 Ιούλη 1986 η αστυνομία έπιασε εμένα και την Σοφία στα Προπύλαια και μας έσερνε στην κλούβα, αυτός ήταν από τους πιο έντονα διαμαρτυρόμενους για την σύλληψή μας. Βέβαια, αυτές δεν ήταν και οι μοναδικές φάσεις που ήρθαμε σ' επαφή με τον Κλέαρχο ή τον Χριστόφορο. Απλά αυτές είναι ενδεικτικές για την στάση που κράτησαν τα παιδιά αυτά απέναντί μας σε κάποιες επεισοδιακές καταστάσεις. 'Ομως σ' ένα πράγμα πρέπει να επιμείνω: Και ο Κλέαρχος και ο Χριστόφορος είναι από τους ανθρώπους που πιστεύουν πραγματικά στις ιδέες τους για μια κοινωνία χωρίς καταπίεση και εκμετάλλευση και έκαναν ό, τι περνούσε από το χέρι τους για να πραγματοποιηθούν αυτές οι ιδέες. Και στην Ελλάδα τέτοιους ανθρώπους σπάνια θα συναντήσεις σ' άλλους πολιτικούς χώρους εκτός από τον αναρχικό. Είναι τιμή του να έχει κανένας τέτοιους συντρόφους και τα δεινά, που αυτοί υφίστανται, είναι πρόσκληση γι' αγώνα. Μόνο όταν κανείς αγωνίζεται, μπορεί να τους αισθάνεται κοντά του.

Τώρα το τι αγώνα κάνω εγώ είναι κάτι που ήρθε να μου το θυμίσει, την ίδια την σημερινή μέρα, η υπόθεση Λαζόπουλου. Ο γνωστός ηθοποιός του θεάτρου Λάκης Λαζόπουλος παρουσιάστηκε, όπως κι εγώ που έχω την ίδια ηλικία, για πρώτη φορά στο στρατό τον Απρίλη του 1985. Και μάλιστα στο ίδιο κέντρο παρουσιάσεως: Στο Κέντρο Εκπαιδεύσεως Τεθωρακισμένων της Αυλώνας. Και πήρε κι αυτός διετή αναβολή για λόγους ψυχικής υγείας, την ίδια ημερομηνία που πήρα κι εγώ. Πέρασε από την Επιτροπή Απαλλαγών τον Μάη του 1987, όπως κι εγώ. Η Επιτροπή Απαλλαγών, μολονότι ο Λαζόπουλος είχε πολλά πιστοποιητικά που να πιστοποιούν την ανικανότητά του για στράτευση (και μάλιστα ένα από τον διευθυντή της πανεπιστημιακής ψυχιατρικής κλινικής του Αιγινήτειου και πρόεδρο της Διεθνούς Ψυχιατρικής Εταιρείας Στεφανή), τον έβγαλε μ' ένα λεπτό εξέταση (δυο ερωτήσεις φαντάζομαι) ικανό Ι3. Ήταν να παρουσιαστεί στις 11 Αυγούστου 1987 στο στρατό, μια μέρα δηλ. μετά από μένα. Κατέληξε, όπως και εγώ, στο 401 Γ.Σ.Ν., όπου νοσηλεύτηκε δυο μέρες. Ξαναπαρουσιάστηκε στην Επιτροπή Απαλλαγών, όπως πρέπει να ξαναπαρουσιαστώ κι εγώ, και αυτή τον έβγαλε ανίκανο Ι5. Και ενώ ο άνθρωπος πίστευε ότι, επιτέλους, είχε καθαρίσει, η σοσιαλφασιστική εφημερίδα "Αυριανή" ξεσήκωσε σάλο εναντίον του, γιατί, και καλά, κακώς τον απαλλάξανε. Αμέσως ο πρώην καραβανάς υπουργός Εθνικής 'Άμυνας Χαραλαμπόπουλος διέταξε ανακρίσεις σε βάρος των γιατρών που τον απαλλάξανε, καθώς και την επανάκρισή του. Είναι σίγουρο ότι θα τον βγάλουν τώρα ικανό, για να ικανοποιηθούν οι κρυπτοφασίστες που διαβάζουν "Αυριανή", και για να δοθεί ένα γερό μάθημα σ' αυτούς που αρνούνται να υποταχτούν στον φασιστικό θεσμό που λέγεται στρατός. Εγώ, μόλις το έμαθα, άρχισα να συνειδητοποιώ ότι τα μαρτύρια, που μου ετοιμάζουν να περάσω, είναι δυστυχώς ανάλογα με αυτά που είχα υπολογίσει, όταν άρχισα να γράφω αυτό το ημερολόγιο. 'Εχω όμως σκοπό ν' αγωνιστώ μέχρις εσχάτων, που λένε, και στον αγώνα μου αυτό θα με εμπνέουν

όσοι έχουν δώσει την ζωή τους για το αναρχικό κίνημα, όπως ο Μιχάλης Καλτεζάς, ο Χρήστος Τσουτσουβής, ο Μιχάλης Πρέκας, καθώς και όσοι έχουν δώσει την ζωή τους για το κίνημα των φυλακισμένων, όπως ο Παναγιώτης Γαγγλίας, κι όσοι αγωνίζονται ακόμη μ' όλες τους τις δυνάμεις, όπως ο Κλέαρχος Σμυρναίος και ο Χριστόφορος Μαρίνος.

Και για να τελειώνω την σημερινή καταγραφή στο ημερολόγιο, πρέπει να αναφέρω ότι η γραμματέας της Επιτροπής Απαλλαγών ξανατηλεφώνησε, για να πάω από κει τις μέρες που περνούσε κι ο Λαζόπουλος. Ο αδελφός μου της τηλεφώνησε μετά από μερικές μέρες και της είπε ότι δεν πρόκειται να πάω και να μου στείλουν κλήση.

Παρασκευή 2 Οκτωβρίου 1987

Σήμερα το πρωί ανέβηκα στο παλιό μας σπίτι στα βόρεια προάστια, όπου είχα κλείσει ραντεβού μ' έναν παιδικό μου φίλο, για να μεταφέρουμε με το αυτοκίνητό του τα υπόλοιπα πράγματα, που είχανε μείνει στο σπίτι. Στο λεωφορείο, με το οποίο ανέβαινα, διάβαζα στην "Ακρόπολη" για την δολοφονία του Πρέκα και την σύλληψη των δύο συντρόφων. Αναρωτήθηκα μέχρι πότε θα διαβάζω στις εφημερίδες για τον βίαιο θάνατο και τα μαρτύρια ανθρώπων που έχω γνωρίσει προσωπικά. Αισθάνθηκα πολύ αδύναμος που δεν μπορώ να κάνω κάτι για να εμποδίσω αυτήν την κατάσταση. Αισθάνθηκα πολύ ξένος προς τους άλλους επιβάτες του λεωφορείου, που οποτεδήποτε διαβάζουν για τέτοια γεγονότα, σκέπτονται ότι σ' αυτούς και στον κύκλο τους δεν πρόκειται ποτέ να συμβούν.

Τελικά, ο παιδικός φίλος μ' έστησε και γύρισα μετά από τέσσερις ώρες άπρακτος. Θέλοντας να τελειώνω με το σπίτι, για να μπορώ να ασχοληθώ απερίσπαστος με το ημερολόγιο και με την προετοιμασία μου για την μάχη με το στρατό, συνέχισα να ασχολούμαι με δουλειές του σπιτιού.

Η αστυνομία εξαπόλυσε πογκρόμ συλλήψεων σε βάρος αναρχικών και άλλων γνωστών του Μιχάλη. Μεταξύ των συλληφθέντων είναι και η σύντροφος του Μιχάλη Βαγγελιώ Βογιατζή, η οποία με τον Μιχάλη, πριν μερικούς μήνες, έκανε ένα παιδί. Επίσης ο Γεράσιμος Μπουκουβάλας που τον πιάσανε, μέρα μεσημέρι, σ' ένα καφενείο της πλατείας Εξαρχείων. Τόσο η Βαγγελιώ, όσο και ο Μάκης, μας είχαν συμπαρασταθεί, όταν ήμασταν στην φυλακή. Η Βαγγελιώ, μάλιστα, το 1979, προτίμησε να φυλακιστεί για μερικές μέρες στις Γυναικείες Φυλακές Κορυδαλλού, αντί να πληρώσει ένα πρόστιμο για παράβαση του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας, μόνο και μόνο για να δει την Σοφία και τις συνθήκες μέσα στις οποίες αυτή ζούσε. Εννοείται, ότι η σύλληψη της Βαγγελιώς και του Μάκη μας στεναχώρησε ακόμη περισσότερο. Είναι θλιβερό να βλέπεις ανθρώπους που εκτιμάς στα νύχια του κράτους, και μάλιστα να τους έχουν μπλέξει σε μια υπόθεση, που η αστυνομία καυχιέται ότι αποτελεί την μεγαλύτερη επιτυχία της σε βάρος οργανώσεων ένοπλης επαναστατικής πάλης μετά την μεταπολίτευση του 1974. Βέβαια για μας τα πράγματα είναι ξεκάθαρα. Όπως και στην δική μας περίπτωση το 1978, η αστυνομία και η κυβέρνηση που αυτή υπηρετεί, χρησιμοποιούν τους αναρχικούς

σαν εύκολη λεία, για να τους φορτώσουν τις επαναστατικές ενέργειες οργανώσεων, όπως ο Ε.Λ.Α. και η "17 Νοέμβρη", που δεν πιάνονται ποτέ. Έτσι ικανοποιούν τ' αφεντικά τους, τους Αμερικανούς, που χρόνια τώρα ζητάνε το τομάρι των μελών των επαναστατικών οργανώσεων. Το δυστύχημα είναι ότι, μολονότι έχουν περάσει 9 χρόνια από την δική μας σύλληψη, ο αναρχικός χώρος δεν διδάχτηκε να αποφεύγει να γίνεται εξιλαστήριο θύμα. Κι απ' ό,τι φαίνεται, θ' αργήσει πολύ ακόμη να μάθει να φυλάγεται. Να φυλάγεται, πρώτ' απ' όλα, από τους υποτιθέμενους φίλους του, γιατί τους εχθρούς του τους ξέρει. Γιατί είναι προφανές, ότι η όλη υπόθεση της σύλληψης των παιδιών είναι κατόρθωμα των χαφιέδων που λυμαίνονται τον αναρχικό χώρο. Άλλωστε η ίδια η αστυνομία παραδέχτηκε ότι τον Μάκη και την Βαγγελιώ τους παρακολουθούσε πολλούς μήνες πριν, προσπαθώντας να βγάλει λαβράκι. Και σίγουρα δεν τους παρακολουθούσε κάνοντας χρήση χαφιέδων που γίνονται άμεσα αντιληπτοί, αλλά ατόμων που το παίζανε και το παίζουν ακόμη αναρχικοί. Είναι απαράδεκτο ένα τόσο σοβαρό θέμα, όπως η ύπαρξη πληροφοριοδοτών μέσα στον αναρχικό χώρο, να περνιέται με τέτοια ελαφρότητα. Αυτά τα καθάρματα έχουν, ήδη, προχωρήσει σε οργάνωση δολοφονιών αγωνιστών, όπως του Μιχάλη Πρέκα. Και τώρα εντείνουν τις προσπάθειές τους για να βρουν να σκοτώσουν τους κατηγορούμενους από την αστυνομία σαν συνεργάτες του Χρήστου Τσουτσουβή, Μπαλάφα και Λεσπέρογλου. Ήδη, οι εφημερίδες έχουν προετοιμάσει την κοινή γνώμη για να δεχτεί την δολοφονία τους: Αυτές τις μέρες αφιερώνουν εκατοντάδες αράδες για να τους φορτώσουν μια σειρά από εκτελέσεις μπάτσων κι ενός εισαγγελέα. Όταν πρόκειται για εκτέλεση θανατικής ποινής, που η αστυνομία θεωρεί απαραίτητη, τότε όλοι, εφημερίδες και "προοδευτικοί" διανοούμενοι, ξεχνάνε ότι για την καταδίκη κάποιου σε θάνατο οι νόμοι του κράτους του ίδιου αναγνωρίζουν σαν μόνα αρμόδια τα δικαστήρια. Εύχομαι με όλη μου την ψυχή να τελειώσω αυτό το ημερολόγιο, χωρίς να αναγκαστώ να περιλάβω στις σελίδες του καταγραφή για την δολοφονία του Μπαλάφα ή του Λεσπέρογλου. Κι όλα αυτά δεν είναι υπερβολές. Πριν από έξι σχεδόν μήνες η αστυνομία είχε πάλι επιχειρήσει να σκοτώσει τον Μιχάλη, αλλ' αυτός κατάφερε και γλύτωσε παρά τρίχα. Καμιά εφημερίδα δεν διαμαρτυρήθηκε για την απόπειρα κατά της ζωής του, αφήνοντας να εννοηθεί ότι επιδοκιμάζουν απόλυτα κάτι τέτοιο. Κι ας φωνάζανε την αλήθεια οι αναρχικοί με πρωτοσέλιδο άρθρο τους στην αναρχική εφημερίδα "ΔΟΚΙΜΗ"... Κι ας προειδοποιούσανε αυτούς που κάνανε τον ανήξερο, ότι οι μπάτσοι θα σκοτώσουν τον Μιχάλη, οπουδήποτε κι αν τον βρουν. Σ' αυτήν την χώρα οι μόνοι που λένε τα πράγματα με το όνομά τους είναι οι αναρχικοί. Κι αντί ο κόσμος να τους φυλάει "ως κόρην οφθαλμού", τους συκοφαντεί και τους κυνηγάει.

Το βράδυ ακούσαμε στην τηλεόραση ότι η Επιτροπή Απαλλαγών ξανασυνεδρίασε κι έβγαλε τον Λαζόπουλο ικανό να υπηρετήσει σαν Ι3, καθώς και ότι οι γιατροί που τον είχανε βγάλει ανίκανο θα διωχτούν. Κατά τα φαινόμενα, οι δημοσιογράφοι της "Αυριανής", που εκπροσωπούν περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο τα συμφέροντα των διορισμένων από το ΠΑ.ΣΟ.Κ. σε ανώτατες θέσεις καραβανάδων,

αρκούν για να κρίνουν ιατρικά ζητήματα που καθορίζουν ολόκληρη την ζωή ενός ανθρώπου. Το μόνο ευχάριστο στην όλη υπόθεση είναι ότι μ' αυτόν τον τρόπο αποκαλύπτεται, σ' όσους έχουν στο κεφάλι τους μυαλό και όχι άχυρα, το αίσχος που λέγεται Επιτροπή Απαλλαγών. Το ανησυχητικό είναι ότι καλούν τον Λαζόπουλο να παρουσιαστεί στο στρατό τέσσερις, μόλις, μέρες μετά την απόφαση της επιτροπής. Αν και με μένα κάνουν κάτι τέτοιο, θα δυσκολέψουν ακόμη περισσότερο τον αγώνα μου, γιατί δεν θα έχω αρκετό καιρό στη διάθεσή μου.

Σάββατο 3 Οκτωβρίου 1987

Και σήμερα όλη την ημέρα την πέρασα ασχολούμενος με το καινούργιο σπίτι. Ο καιρός περνάει κι εγώ ακόμη δεν έχω καταφέρει να ξεμπλέξω από τέτοιου είδους ασχολίες, που μπορεί να φαίνονται ασήμαντες, όμως είναι αναπόφευκτες και τρώνε πολύ χρόνο. Το βράδυ ήρθε πάλι ο καλός μας φίλος και ανεβήκαμε μαζί στο παλιό σπίτι για να πάρουμε και τα υπόλοιπα πράγματα. Απ' αυτή τη δουλειά τελειώσαμε γύρω στις 12 η ώρα το βράδυ. Στο παλιό σπίτι μείνανε μόνο κάτι γλάστρες, που θα πάμε αύριο να τις πάρουμε με το αυτοκίνητο του πεθερού του αδελφού μου.

Η αστυνομία καυχιέται για καινούργιες επιτυχίες της. Τώρα ανακάλυψε δύο υπόγεια με όπλα στην Κυψέλη. Ισχυρίζεται ότι το ένα χρησιμοποιούταν από τον Μιχάλη. Εντωμεταξύ η τρομοκρατολογία των εφημερίδων δίνει και παίρνει. Όλοι οι συλληφθέντες συσχετίζονται με την "Αντικρατική Πάλη", μια επαναστατική οργάνωση που έχει αναλάβει την ευθύνη για την εκτέλεση του εισαγγελέα Θεοφανόπουλου και η αστυνομία της αποδίδει μια σειρά άλλες επαναστατικές ενέργειες. Σ' αυτήν την οργάνωση ισχυρίζεται η αστυνομία ότι ανήκε ο Χρήστος Τσουτσουβής, καθώς και οι καταζητούμενοι Μπαλάφας και Λεσπέρογλου. Το όλο κλίμα, που καλλιεργείται από την Ασφάλεια και τις εφημερίδες, δημιουργεί στην κοινή γνώμη τις προϋποθέσεις για να δεχτεί η τελευταία την δολοφονία του Μιχάλη και την προφυλάκιση των συλληφθέντων. Μια τέτοια σαλάτα από ειδήσεις έχει αποδώσει στο παρελθόν και, κατά τα φαινόμενα, θα αποδώσει ξανά. Όμως η δολοφονία του Μιχάλη ήταν τόσο προκλητική που ακόμα και κόμματα την καταδικάζουν, μεταξύ των οποίων και η Νέα Δημοκρατία. Η κυβέρνηση αισθάνεται τόσο εκτεθειμένη, ώστε ο εισαγγελέας Μαυρόπουλος, αρμόδιος για την όλη υπόθεση, άσκησε δίωξη κατά της εφημερίδας "Απογευματινή", επειδή η τελευταία σε κύριο άρθρο της μετά την δολοφονία ρωτούσε γιατί η αστυνομία σκότωσε τον Πρέκα. Κατά τα άλλα το πογκρόμ κατά των αναρχικών επεκτάθηκε και σ' άλλες πόλεις, όπως η Θεσσαλονίκη και η Πάτρα. Πάντως τα αναπάντητα από την αστυνομία ερωτήματα είναι πολλά. Και δεν πρόκειται να απαντηθούν ποτέ, γιατί, αν απαντηθούν, θ' αποκαλυφθούν οι πληροφοριοδότες της αστυνομίας μέσα στον αναρχικό χώρο.

Όσον αφορά την υπόθεση που ξεκίνησε με τον Λαζόπουλο, τώρα ο υπουργός Εθνικής 'Αμυνας Χαραλαμπόπουλος δηλώνει ότι θα επανεξετασθούν από την Επιτροπή Απαλλαγών όλοι, όσοι έχουν πάρει

απαλλαγή από το στρατό και δεν έχουν ξεπεράσει το πεντηκοστό έτος της ηλικίας τους! Το θράσος αυτής της κυβέρνησης πάει να ξεπεράσει ακόμα και την χούντα. Αλλά, δυστυχώς γι αυτήν, άρχισαν οι πρώτες αντιδράσεις απέναντι στην αυθαιρεσία της. Στην απόφαση της κυβέρνησης και στην συμπεριφορά της Επιτροπής απέναντι στον Λαζόπουλο αντέδρασαν με δηλώσεις ο πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθήνας, ο διευθυντής της Νευρολογικής Κλινικής του Νοσηλευτικού Ιδρύματος του Μετοχικού Ταμείου Στρατού, ο Μάνος Χατζηδάκις, ο Σαββόπουλος και άλλοι λιγότερο γνωστοί. Ο Χατζηδάκις είχε προειδοποιήσει από καιρό για τον φασισμό, που προπαγανδίζει η "Αυριανή", και σε μια συναυλία μαζί με τον Ξαρχάκο και την Μούσχουρη στο Παναθηναϊκό Στάδιο (Καλλιμάρμαρο) είχε ζητήσει δημόσια το κλείσιμό της. Απ' ό, τι φαίνεται, ο Χατζηδάκις, μολονότι μουσικός και όχι πολιτικός, έχει πολύ πλατύτερη και βαθύτερη πολιτική κατάρτιση από πολλούς από αυτούς, που έχουν την πολιτική για επάγγελμα. Εγώ, το τί είδους διαδρομή ακολουθεί αυτή η εφημερίδα, άρχισα να το διαπιστώνω ήδη από την εποχή, που ήταν στην αντιπολίτευση και γι αυτό έκανε και κάποια κριτική στην κυβέρνηση. Εκείνη την εποχή (1981) είχε μπει για κάτι μήνες στον Κορυδαλλό ο αδελφός του εκδότη της "Αυριανής" Κουρή, μια που ο τελευταίος φυγοδικούσε στο εξωτερικό και την ευθύνη της εφημερίδας την είχε ο αδελφός του. Η κατηγορία ήταν συκοφαντική δυσφήμηση. Έτυχε να βρίσκομαι στην ίδια ακτίνα μ' αυτόν την εποχή που είχαν γίνει οι μεγάλοι σεισμοί στην Αθήνα (6,6 Ρίχτερ ο μεγαλύτερος). Η φυλακή ήταν ανάστατη και οι κρατούμενοι αρνιόντουσαν να μπαίνουν την νύχτα στα κελιά τους, για να μη τους βρει ο σεισμός κλειδωμένους και κινδυνεύσει η ζωή τους. Μετά από κάποιες μέρες που μας άφησαν ξεκλείδωτους, αποφασίσανε να αρχίσουν πάλι να μας κλειδώνουν, θέλαμε δεν θέλαμε. Οι τελευταίοι που απομείναμε ν' αντιδράμε ήμασταν εγώ, ο Γιάννης Σκανδάλης, ο Κυριάκος Μοίρας κι ένας που μας ήταν άγνωστος. Τελικά η περίοδος αυτή της αναταραχής τελείωσε, όταν οι φύλακες μας κάνανε τόπι στο ξύλο και μας στείλανε, εμένα και τον Γιάννη στην Πάτρα, κι από κει στην Κέρκυρα, και τον Κυριάκο στο πειθαρχείο. Σ' όλες αυτές τις παραπάνω φάσεις ο αδελφός του εκδότη της "Αυριανής" Κουρή, όχι μόνο δεν ήρθε στην παραμικρή αντίθεση με τους φύλακες, όχι μόνο σνόμπαρε συνέχεια τους άλλους κρατούμενους, αλλά και δεν έγραψε τίποτα στην εφημερίδα του. Κι όμως όλα αυτά τα αίσχη είχαν γίνει μπροστά στα μάτια του. Είμαι σίγουρος ότι, και να είχανε κάνει οι φύλακες όλους τους κρατούμενους παστούς στο ξύλο, ο Κουρής πάλι θα θεωρούσε την υπόθεση ασήμαντο γεγονός. Και κάτι άλλο, για να τελειώνουμε μ' αυτόν τον ασήμαντο: Ο Παναγιώτης ο Γαγγλίας τον είχε πλησιάσει για να του δώσει κάποιες καταγγελίες, όμως αυτός δεν του έδωσε την παραμικρή σημασία.

Κυριακή 4 Οκτωβρίου 1987

Σήμερα ανεβήκαμε για τελευταία φορά στο παλιό μας σπίτι και κουβαλήσαμε κάτι γλάστρες, τα τελευταία πράγματά μας που είχαν

μείνει σ' αυτό. Αύριο θα πάω με την σπιτονοικοκυρά στην Δ.Ε.Η. να πάρω πίσω την εγγύηση για το ρεύμα, να περάσει το ρεύμα πάλι στο όνομά της, να μου κάνουν έναν πρόχειρο λογαριασμό για το τί χρωστάω, να κρατήσει η σπιτονοικοκυρά αυτά τα λεφτά από την εγγύηση και να μου δώσει τα υπόλοιπα. Λίγες δουλειές έκανα, όταν γυρίσαμε στο καινούργιο σπίτι. Το μεγαλύτερο μέρος της μέρας το πέρασα αναπαυόμενος μετά από 13 μέρες συνεχούς δουλειάς. Ανυπομονώ να ανέβω πάλι αύριο στα βόρεια προάστια για να ξεμπερδεύω οριστικά με το παλιό σπίτι.

Χτες οδηγήσανε τον Κλέαρχο, τον Χριστόφορο, τον Μάκη και την Βαγγελιώ στον εισαγγελέα, που τους φόρτωσε με όσες περισσότερες κατηγορίες μπορούσε. Οι περισσότερες κατηγορίες είναι σε βαθμό κακουργήματος. Εννοείται ότι κι οι τέσσερις αρνήθηκαν τις κατηγορίες, εκτός από τον Χριστόφορο που παραδέχτηκε ότι βρέθηκε κοντά στον Μιχάλη, λίγο πριν την δολοφονία του τελευταίου. Η στάση του Κλέαρχου είναι αξιοθαύμαστη. Παρά τις παντός είδους πιέσεις, δεν έδωσε κατάθεση στην Ασφάλεια, ούτε υπέγραψε το χαρτί της Ασφάλειας που λέει ότι αρνήθηκε ν' απαντήσει σ' όλες τις ερωτήσεις. Την Δευτέρα πρόκειται να οδηγήσουν και τους τέσσερις κατηγορούμενους στον ανακριτή. Ενθαρρυντικό σ' αυτήν την υπόθεση είναι ότι η αστυνομία τήρησε την προθεσμία του 48ώρου, μετά από το οποίο είναι υποχρεωμένη να οδηγεί τους κατηγορούμενους στον εισαγγελέα, καθώς και το ότι δεν φαίνεται να τους βασάνισε. Τουλάχιστον κάτι τέτοιο δεν προκύπτει από καταγγελίες των ίδιων στις εφημερίδες. Κι αυτό είναι κάποια πρόοδος σε σχέση με παλιά, που όταν πιάνανε αναρχικούς τους κάνανε συστηματικά βασανιστήρια, ή, στην καλύτερη περίπτωση, τους σακατεύανε στο ξύλο. Όλ' αυτά, βέβαια, δεν σημαίνουν ότι ούτε καν τους αγγίξανε. Και τον Κλέαρχο και τον Χριστόφορο τους χτυπήσανε οι μπάτσοι-κομάντος (Ειδικές Κατασταλτικές Αντιτρομοκρατικές Ομάδες), όταν τους συλλαμβάνανε. Τον Χριστόφορο, μάλιστα, τον χτυπήσανε και μπάτσοι που το παίζανε "αγανακτισμένοι πολίτες". Από τα χτυπήματα του μαυρίσανε το μάτι και αυτό το είδε όλη η Ελλάδα στην τηλεόραση.

Από μια άποψη αισθάνομαι περήφανος που η Ελλάδα διαθέτει ένα τουλάχιστον πολιτικό χώρο, που αγωνίζεται και που εγώ κι η Σοφία έχουμε στο παρελθόν φυλακιστεί εξαιτίας της συμμετοχής μας σ' αυτόν τον χώρο. Κάθε φορά που βλέπω νέα παιδιά να υφίστανται διώξεις για τις ίδιες ιδέες που πιστεύαμε και που πιστεύουμε και μείς, αισθάνομαι ότι και ο δικός μας αγώνας δεν πήγε χαμένος. Στεναχωριέμαι, όμως, που οι διώξεις που υφίστανται είναι υπερβολικές, σε σχέση με τη φθορά που αυτά τα παιδιά προκαλούν στο κράτος. Και υπάρχουν σίγουρα πράκτορες του κράτους μέσα στον αναρχικό χώρο, οι οποίοι καλλιεργούν σκόπιμα την ιδεολογία του μάρτυρα. Μια ιδεολογία που έχει βλάψει σε μεγάλο βαθμό το αναρχικό κίνημα μέχρι σήμερα.

Δευτέρα 5 Οκτωβρίου 1987

Σήμερα το πρωί ανέβηκα στα βόρεια προάστια και πήγα μαζί με την

πρώην σπιτονοικοκυρά μου στην Δ.Ε.Η. Μετά από μιάμιση ώρα ιστορία, λόγω της γνωστής γραφειοκρατίας, καταφέραμε επιτέλους να ξεμπλέξουμε, τακτοποιήσαμε τα οικονομικά ζητήματα, της έδωσα τα κλειδιά του σπιτιού και χαιρετηθήκαμε για πάντα. Η όλη της στάση υπήρξε προκλητικά ψυχρή και σε μερικές περιπτώσεις αναιδής απέναντί μου. Δεν εκτίμησε, ούτε στο ελάχιστο, το ότι φύγαμε από το διαμέρισμά της χωρίς να περιμένουμε να μας κάνει έξωση και να εκδικαστεί αυτή η έξωση. Κάτι που θα έτρωγε ένα χρόνο περίπου. Και θα μπορούσαμε και να της κάνουμε κατόπιν έλεγχο για το αν θα χρησιμοποιήσει το σπίτι για ιδιοκατοίκηση, όπως μας είχε πει, ή θα το νοικιάσει ξανά. Ευτυχώς γι αυτήν που έπεσε σ' ανθρώπους ευαίσθητους και υπερήφανους, που δεν καταδέχονται να μένουν σ' ένα σπίτι, όταν οι ιδιοκτήτες του τους λένε να φύγουν. Πάντως η αγνωμοσύνη της είναι τυπικό Ελληνικό χαρακτηριστικό. Οι Έλληνες πάντα φέρονται άσχημα σ' αυτούς που τους φέρονται καλά και καλά σ' αυτούς που, όντας σε καλύτερη οικονομική και κοινωνική θέση, τους φέρονται άσχημα. Παρόλο που από την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας του Ελληνικού κράτους έχουν περάσει πάνω από 150 χρόνια, οι Έλληνες δεν έχουν καταφέρει ακόμη ν' αποβάλουν τον ραγιαδισμό που τους χαρακτήριζε, όταν ήταν υπόδουλοι στους Τούρκους. Βέβαια, μπορεί κανείς να πει ότι η εξάρτηση από τους Τούρκους αντικαταστάθηκε από την εξάρτηση από τους Εγγλέζους και κατόπιν από τους Αμερικανούς. Η εξάρτηση, όμως, είναι κάτι που το θέλει η πλειοψηφία των Ελλήνων και αυτό μπορεί να το αποδείξει ένα δημοψήφισμα για την παραμονή ή μη των Αμερικάνικων βάσεων στην Ελλάδα, όπου, σίγουρα, η πλειοψηφία θα ψηφίσει υπέρ της παραμονής των βάσεων.

Το απόγευμα πήγαμε στα δικαστήρια που στεγάζονται στην πρώην Σχολή Ευελπίδων, για να δούμε τον Κλέαρχο, τον Χριστόφορο και τον Μάκη, που θα περνάγανε από ανακριτή. Η Βαγγελιώ πέρασε το πρωί. Φτάσαμε εκεί λίγο πριν τους ξαναγυρίσουν στα κρατητήρια της Ασφάλειας, μετά την προθεσμία μέχρι την Τετάρτη που πήρανε για να ετοιμάσουν τις απολογίες τους. Ήταν μαζεμένοι καμιά εκατοστή συμπαραστάτες τους έξω από το κτίριο, όπου στεγάζεται ο ανακριτής. Όταν βγήκανε τα παιδιά από το κτίριο, τους υποδεχτήκαμε με χειροκροτήματα και με το σύνθημα "Το κράτος είναι ο μόνος τρομοκράτης". Μας αντιμετωπίσανε με χαμόγελα αισιοδοξίας. Είναι λίγες οι τέτοιες στιγμές στην ζωή του ανθρώπου, στιγμές που, κάτω από τρομερά δυσμενείς συνθήκες για το κίνημα που αυτός πιστεύει, αισθάνεται ότι παρ' όλα αυτά ο αγώνας συνεχίζεται και οι άνθρωποι, που υφίστανται το μίσος και την οργή του κράτους κι όμως κρατάνε το κεφάλι τους ψηλά, είναι δικοί του άνθρωποι. Βέβαια, δεν ήταν η πρώτη φορά που εγώ και η Σοφία βρεθήκαμε σε τέτοιες φάσεις. Έχουν περάσει πάνω από 10 χρόνια από την εποχή, που για πρώτη φορά βρεθήκαμε έξω από δικαστήρια να συμπαραστεκόμαστε σε διωκόμενους αναρχικούς. Κι αν δεν κάνω λάθος, μεταξύ των 100 ατόμων που ήτανε εκεί για να συμπαρασταθούν, κανείς, εκτός από μένα και την Σοφία, δεν ήταν από κείνη την παλιά εποχή. Αυτό δεν σημαίνει, βέβαια, ότι όλοι αυτοί που μαζευόντουσαν στα δικαστήρια πριν από δέκα και πλέον

χρόνια, έχουν πάψει να είναι αναρχικοί. Απλά εμφανίζονται σχετικά σπάνια σε τέτοιες μαζικές εκδηλώσεις. Πάντως, ούτως ή άλλως, προκαλεί κάποια στενοχώρια το να μην βλέπεις παλιούς σου συντρόφους σε τέτοιες εκδηλώσεις. Προκαλεί κάποια στενοχώρια, γιατί αισθάνεσαι ότι, κατά κάποιο τρόπο, έχεις μείνει μόνος σου.

Αποκαλύφθηκε ότι η Επιτροπή Απαλλαγών του 401 έκρινε "ικανό Ι3" τον Λαζόπουλο μετά από εντολή του Γενικού Επιτελείου Στρατού. 'Άρχισε δηλ. να φαίνεται ξεκάθαρα, ότι η Επιτροπή αυτή δεν εξετάζει αν κάποιος είναι "ικανός" ή "ανίκανος να υπηρετήσει", με βάση τις ιατρικές γνωματεύσεις ή κάποια ιατρική εξέταση, αλλά με βάση την γραμμή που παίρνει από τα πάνω. Ο μόνος νευρολόγος-ψυχίατρος που συμμετείχε στην Επιτροπή, που κατόπιν εντολής από τα πάνω έβγαλε "ικανό Ι3" τον Λαζόπουλο, ήταν ο επίατρος Ταρασίδης. Αυτός, νομίζω, πριν από δύο χρόνια, τον Απρίλη του 1985, είχε προτείνει για μένα διετή αναβολή, αφού διάγνωσε ότι πάσχω από "βαριές διαταραχές της προσωπικότητας αντικοινωνικού τύπου". Τώρα, αν ήμουνα στη θέση του Λαζόπουλου, θα μ' έβγαζε υγιή. Πιστεύω δηλ. ότι δεν είναι θέμα Ταρασίδη αλλά οποιοσδήποτε καραβανάς γιατρός θα έκανε το ίδιο στη θέση του.

Η απεργία πείνας του Θόδωρου, του Γιάννη και του Αργύρη Τσουβαλάκη, που γινόταν στα Προπύλαια και είχε ξεπεράσει, ήδη, τις δέκα μέρες, προκάλεσε την οργή και το φόβο της κυβέρνησης με αποτέλεσμα να στείλει χτες, τις πρώτες πρωινές ώρες, μια πάνοπλη διμοιρία μπάτσων εναντίον τους. Οι μπάτσοι έσκισαν τα πανό και το αρχείο των απεργών και κατασχέσανε το κουτί με τα χρήματα της συμπαράστασης. Τέλος ρίξανε την σκηνή, που είχαν στήσει οι απεργοί, και τους ίδιους τους πήρανε σηκωτούς και τους οδήγησαν στο Τρίτο Αστυνομικό Τμήμα. Το πρωί τους άφησαν ελεύθερους. Χωρίς αμφιβολία η βαρβαρότητα της κυβέρνησης του ΠΑ.ΣΟ.Κ. έχει φτάσει αυτήν την εποχή στο απόγειό της. Δεν φτάνει που μέσα σ' ένα καλοκαίρι δολοφονήθηκαν δύο αγωνιστές της ελευθερίας, αλλά απαγορεύει και το έσχατο μέσο που έχει κανείς στην διάθεσή του για να διαμαρτυρηθεί: την απεργία πείνας. Για να μη μιλήσουμε για καταπάτηση του φοιτητικού ασύλου, γιατί το ΠΑ.ΣΟ.Κ. το σεβάστηκε πολύ λιγότερο κι από την στρατιωτική δικτατορία 1967-1974. Με την συμπεριφορά της αυτή η κυβέρνηση προκαλεί τους καταπιεζόμενους ή να καταφύγουν στην ένοπλη πάλη ή να μεταναστεύσουν. Γιατί τί άλλο μπορούν να κάνουν π.χ. οι αδελφοί Τσουβαλάκη, όταν τους στερούν το δικαίωμα ακόμη και της παθητικής διαμαρτυρίας μέσω της απεργίας πείνας; Είναι τόσο μεγάλο έγκλημα το να μην τρώει κανείς, προσπαθώντας να ευαισθητοποιήσει την κοινή γνώμη πάνω σε κάποιο θέμα, ώστε να δέχεται την επίθεση της αστυνομίας μέσα στην άγρια νύχτα; Δεν νομίζω ότι θα διέφερε και πολύ η αντιμετώπιση μιας τέτοιας απεργίας πείνας από την Τούρκικη ή την Χιλιανή αστυνομία, σε σχέση με την τέτοια αντιμετώπισή της από την Ελληνική.

Τρίτη 6 Οκτωβρίου 1987

Σήμερα, επιτέλους, κατάφερα να ξαναπιάσω το ημερολόγιο και να

συνεχίσω τις καταγραφές που είχα αφήσει μετά τις 19 Σεπτέμβρη. Θέλοντας να καλύψω το κενό που άφησα σε όσο το δυνατόν συντομότερο χρονικό διάστημα, για να μη με προλάβει ο στρατός και δεν μπορώ να συνεχίσω, πέρασα όλη την ημέρα γράφοντας στο ημερολόγιο. Συνέβησαν τόσα πολλά τις μέρες που δεν έγραφα, που θα μου πάρει κάποιο χρόνο μέχρι να καλυφθεί αυτό το κενό. Και ξέρω ότι δεν θα μπορώ να έχω κάθε μέρα ολόκληρη την ημέρα στη διάθεσή μου, γιατί πρέπει να γίνουν και ορισμένες άλλες δουλειές.

Η τρομοκρατολογία έχει φτάσει σ' επίπεδα ρεκόρ. Τώρα προσπαθούν να φορτώσουν στους συλληφθέντες και εκτελέσεις που έχει κάνει η "17 Νοέμβρη" πριν 12 και πριν 7 χρόνια. Δεν τους απασχολεί, ούτε στο ελάχιστο, το γεγονός ότι πριν 12 χρόνια ο Κλέαρχος και ο Χριστόφορος ήταν 9 χρονών, ή ότι πριν 7 χρόνια ήταν 14 χρονών. Εφαρμόζουν την ταχτική του "λέγε πολλά ψέματα κι όλο και κάτι θα πιάσει". Αυτό που κύρια τους ενδιαφέρει είναι η κοινή γνώμη να θεωρήσει τους συλληφθέντες σαν υπεύθυνους για φόνους, ούτως ώστε αργότερα αυτή να δεχτεί, χωρίς αντιρρήσεις, την καταδίκη τους σε πολλά χρόνια φυλάκισης. Εντωμεταξύ η κοινή γνώμη στην Ελλάδα τα χάβει όλα, χωρίς ιδιαίτερες προσπάθειες των κρατικών υπηρεσιών προπαγάνδας, κι αυτό έχει μέχρι τώρα κοστίσει πολύ ακριβά στα θύματα της καταστολής. Πάντως οι "αγανακτισμένοι πολίτες" δεν τολμούν να απειλήσουν τους συλληφθέντες, καθώς οι τελευταίοι οδηγούνται στον εισαγγελέα ή στον ανακριτή. Εδώ δεν είναι Θεσσαλονίκη για να μπορούν οι φασίστες και οι μπάτσοι με πολιτικά να το παίζουν, έξω από τα δικαστήρια, "αγανακτισμένοι πολίτες" χωρίς να βρίσκουν αντίδραση. Υπάρχουν αρκετοί αναρχικοί, ώστε να τους αναγκάζουν, αν θέλουν να το παίζουν "αγανακτισμένοι πολίτες", να φοράνε την στολή των Μ.Α.Τ. και να αποκαλύπτουν έτσι την πραγματική τους ταυτότητα. "Αγανακτισμένοι πολίτες" μπορούν να το παίζουν, μόνο όταν ξεμοναχιάζουν κανένα αναρχικό μακριά από τους συντρόφους του, όπως έγινε με τον Χριστόφορο, όταν τον πιάσανε.

Οι μεγαλοκαρχαρίες φαίνονται πολύ ευχαριστημένοι από την κατασταλτική πολιτική του ΠΑ.ΣΟ.Κ. σ' όλους τους τομείς της δημόσιας ζωής. Οι τιμές των μετοχών στο Χρηματιστήριο Αθηνών ανεβαίνουν συνέχεια και η ζήτηση μετοχών έχει φτάσει σε πρωτοφανή όρια για τα Ελληνικά δεδομένα. Τα αφεντικά αυξάνουν τις περιουσίες τους πάνω στα πτώματα των αγωνιστών της ελευθερίας, όπως ο Παναγιώτης Γαγγλίας και ο Μιχάλης Πρέκας. Τα υποτιθέμενα σοσιαλιστικά και κομμουνιστικά κόμματα γλείφουν τα αφεντικά, για να εξασφαλίσουν κι αυτά κάποιο μερίδιο από την πίτα. Τα καλύτερα παιδιά της Ελλάδας οδηγούνται σιδεροδέσμια στην φυλακή, την εποχή που κάθε κατηγορία εργαζομένων ξεκινάει κάθε τόσο απεργία με ένα μόνο αίτημα: περισσότερα λεφτά. Την μικροαστικοποιημένη εργατική τάξη της Ελλάδας δεν την ενδιαφέρει καθόλου, αν το κράτος σκοτώνει, και κάθε μέρα ακόμη, από έναν Παναγιώτη Γαγγλία ή έναν Μιχάλη Πρέκα. Δώσε της περισσότερα λεφτά και θα φτάσει να σκοτώνει η ίδια τους αγωνιστές της ελευθερίας. Αυτό το έχει καταλάβει πολύ καλά το ΠΑ.ΣΟ.Κ., όπως και κάθε σύγχρονο Ευρωπαϊκό πολιτικό κόμμα, γι αυτό και ο αρμόδιος υπουργός

ανακοίνωσε ότι, από του χρόνου, οι εργαζόμενοι θα μπορούν να γίνονται μέτοχοι στις επιχειρήσεις.

Ο Λαζόπουλος σήμερα το πρωί παρουσιάστηκε στο στρατόπεδο που βρίσκεται στη Νιγρίτα Σερρών. Χτες έστειλε ένα πολύ ωραίο γράμμα στις εφημερίδες, όπου "συγχαίρει" τον ιδιοκτήτη της "Αυριανής" Κουρή για την "επιτυχή" ιατρική διάγνωση, που έκανε για το άτομό του. Ο πρόεδρος του Ιατρικού Συλλόγου Αθηνών, με χτεσινές δηλώσεις του, "αποκάλυψε" ότι η Επιτροπή Απαλλαγών αφιερώνει το πολύ τρία λεπτά για κάθε εξεταζόμενο από αυτήν και ότι εξετάζει κάθε μέρα περίπου 100 άτομα μέσα σε τέσσερις ώρες. Όπως εξελίσσονται τα πράγματα, σύσσωμος ο "επιστημονικός κόσμος" της χώρας τάσσεται ενάντια στις μεθοδεύσεις των στρατοκρατών και τις φτιαχτές αποφάσεις της Επιτροπής Απαλλαγών. Τώρα το μόνο όπλο της κυβέρνησης απέναντι στους επικριτές της είναι η ωμή βία, που μπορεί να αντιπαραθέσει κάνοντας χρήση του στρατού, της αστυνομίας, των δικαστηρίων και των φυλακών.

Τετάρτη 7 Οκτωβρίου 1987

Σήμερα το πρωί πήγαμε πάλι στα δικαστήρια της Ευελπίδων, όπου θα φέρνανε τους τέσσερις συλληφθέντες για ανάκριση. Αργήσαμε κάπως να φτάσουμε και, όταν φτάσαμε, είχανε ήδη ανακρίνει την Βαγγελιώ, την είχανε κρίνει προφυλακιστέα και την είχανε οδηγήσει στον Κορυδαλλό. Περάσανε αρκετές ώρες μέχρι να τελειώσουν οι ανακρίσεις του Χριστόφορου και του Μάκη (ο Κλέαρχος πήρε προθεσμία για ν' απολογηθεί αύριο) αλλά ευτυχώς, μεταξύ των συμπαραστατών, βρήκαμε και γνωστούς μας κι έτσι η αναμονή δεν μας έσπασε τα νεύρα. Διαπιστώσαμε ότι πολλοί άλλοι σύντροφοι βλέπουν την υπόθεση, όπως την βλέπουμε και μείς, κι αυτό είναι αρκετά ενθαρρυντικό, γιατί δείχνει ότι δεν μπορούν να εξαπατηθούν όλοι οι άμεσα ενδιαφερόμενοι. Δεν κρίνω σκόπιμο να επεκταθώ πάνω σ' αυτά, γιατί αφορούν κυρίως όσους δρουν σαν αναρχικοί, και το ημερολόγιο δεν απευθύνεται μόνο σ' αυτούς. Κάτι άλλο που πρέπει να αναφέρω, γιατί μας έκανε δυσάρεστη εντύπωση, είναι ότι άνθρωποι του χώρου που παλιότερα είχαν πολύ στενές σχέσεις, σε καθημερινή βάση, τώρα δεν έχουν ούτε ένα "γεια" μεταξύ τους. Κι αυτό είναι ιδιαίτερα δυσάρεστο, γιατί δείχνει ότι ο αναρχικός χώρος παραμένει σαν κατεξοχήν πολιτικός χώρος και δεν μπορεί ακόμη να λειτουργήσει σαν χώρος έμπρακτης κριτικής των νοσηρών ανθρώπινων σχέσεων, που κυριαρχούν στην σάπια κοινωνία, όπου αναγκαζόμαστε να ζούμε. Εκείνο, πάντως, που μ' ενοχλεί περισσότερο, είναι ότι από αυτήν την κατάσταση θίγονται και σύντροφοι που στο παρελθόν τα δώσανε όλα για τον αγώνα. Και είναι τόσο θλιβερό, όσο και αξιοκατάκριτο, σήμερα να αντιμετωπίζονται σαν ξένοι, μόνο και μόνο γιατί δεν τρέχουν πίσω από τα άτομα και τα κυκλώματα που βρίσκονται στην επικαιρότητα, προκειμένου να εξασφαλίσουν φίλους και γνωριμίες, όπως κάνουν άλλοι μέσα σ' αυτόν τον χώρο. Είναι σίγουρο ότι, αν εγώ δεν είχα την Σοφία και η Σοφία εμένα, από κάποιο σημείο κι έπειτα αυτή η απαράδεκτη κατάσταση θα έθιγε κι εμάς. Το ότι δεν μας θίγει όμως, δεν

σημαίνει ότι δεν πρέπει να της δίνουμε ιδιαίτερη σημασία. Το θεωρώ σχεδόν βέβαιο ότι, αν η κατάσταση ήταν διαφορετική, θα παραμένανε πολλοί περισσότεροι στα κυκλώματα του χώρου, από αυτούς που έχουν κατά καιρούς περάσει από αυτά και τώρα έχουν, λίγο-πολύ, απομονωθεί.

Η αστυνομία εμπόδισε και χτες τους τρεις αδελφούς του Νίκου Τσουβαλάκη να ξαναστήσουν την σκηνή τους στα Προπύλαια και να συνεχίσουν την απεργία πείνας τους. Απ' ό, τι φαίνεται το φοιτητικό άσυλο έχει δικαίωμα να το κάνει χρήση μόνο η αστυνομία. Βέβαια γι αυτό το αίσχος κανενός το μάτι δεν ιδρώνει, ιδιαίτερα τώρα που όλοι έχουν αναισθητοποιηθεί σε τέτοιο βαθμό που ν' αποδέχονται αδιαμαρτύρητα τις δολοφονίες και τις φυλακίσεις αναρχικών. Όμως η συμπεριφορά της αστυνομίας αποδείχνει ξεκάθαρα ένα πράγμα: Ότι το κράτος φοβάται μόνο αυτούς που αποτελούν πραγματικά θύματα της αδικίας, που αυτό παράγει σαν βιομηχανία. Ακόμα κι όταν αυτοί καταφεύγουν σε ειρηνικές μορφές διαμαρτυρίας. Οι κρατικοί παράγοντες δεν ξεχνάνε την ζημιά που έκανε στην φιλελεύθερη βιτρίνα του κράτους το κίνημα συμπαράστασης στον Χρήστο Ρούσσο. Την δημιουργία ενός ανάλογου κινήματος για το Νίκο Τσουβαλάκη φοβούνται, όταν απαγορεύουν με την βία την απεργία πείνας στα Προπύλαια των αδελφών του Νίκου Τσουβαλάκη. Δυστυχώς ο Θόδωρος Τσουβαλάκης, όπως έχω ξαναγράψει, δεν μπόρεσε ποτέ να καταλάβει με ποιό τρόπο μαζικοποιήθηκε το κίνημα συμπαράστασης στον Χρήστο. Κι αυτό έχει σαν συνέπεια η απεργία πείνας να μένει ακάλυπτη απέναντι στην αστυνομική βαρβαρότητα.

Το σκάνδαλο της υπόθεσης Λαζόπουλου παίρνει ακόμη μεγαλύτερες διαστάσεις. Βουλευτής της Νέας Δημοκρατίας ζήτησε από τον υπουργό Εθνικής 'Άμυνας να καταθέσει στην Βουλή τον φάκελο που περιέχει όλα τα στοιχεία για την στράτευση του Λαζόπουλου. Όπως έχει εξελιχτεί η κατάσταση, η Νέα Δημοκρατία είναι το μόνο κόμμα που, σε ορισμένα ζητήματα τουλάχιστον, λειτουργεί σαν αντιπολίτευση. Χωρίς βέβαια αυτό να σημαίνει ότι, αν ήταν κυβέρνηση, δεν θα έκανε τα ίδια.

Πέμπτη 8 Οκτωβρίου 1987

Σήμερα, προτού πάμε στα δικαστήρια, κατεβήκαμε μέχρι τον Ο.Τ.Ε. στη Σταδίου, όπου η Σοφία είχε μια δουλειά με τον αδελφό της, και μετά περάσαμε από τον "Ελεύθερο Τύπο", το βιβλιοπωλείο που έχει την κεντρική διάθεση του βιβλίου της Σοφίας, για να δούμε τί γίνεται με το βιβλίο και για να πάρουμε ένα έντυπο συντρόφων, όπου δημοσιεύτηκε ένα κείμενο της Σοφίας για τη γυναίκα σε σχέση με τα δικαστήρια και τις φυλακές. Όταν, τελικά, φτάσαμε στα δικαστήρια, τον είχαν πάρει ήδη τον Κλέαρχο και τον πηγαίνανε στον Κορυδαλλό. Έτσι δεν μπορέσαμε να τον δούμε. Απ' ό, τι μάθαμε, μεταξύ των δικηγόρων του συγκαταλέγεται και ο Βασίλης Αλεξανδρής, γιος του πρώην υπουργού του ΠΑ.ΣΟ.Κ. Στάθη Αλεξανδρή. Τον Βασίλη Αλεξανδρή είχα γνωρίσει το 1981, λίγο μετά την ανάληψη της κυβέρνησης από το ΠΑ.ΣΟ.Κ. Είχε έρθει μαζί με τον πατέρα του, που ήταν τότε υπουργός Δικαιοσύνης, στο Νοσοκομείο Κρατουμένων

Κορυδαλλού, όπου βρισκόμασταν εγώ, ο Γιάννης Σκανδάλης κι ο Κυριάκος Μοίρας. Μάλιστα κι οι δυο τους θέλανε να αποφύγουν να μας δουν αλλά τους υποχρέωσε, με τον τρόπο του, ένας άλλος παλιός και γνωστός κρατούμενος, που είχε μαζί μας καλές σχέσεις: Ο Χαρίλαος Σικλής. Με τον πατέρα του Βασίλη, λοιπόν, συζητήσαμε για τον τρόπο που θα μπορούσε να μας βγάλει το ΠΑ.ΣΟ.Κ. από την φυλακή. Εννοείται ότι ο πατέρας Αλεξανδρής δεν έβλεπε κανέναν τρόπο. Τελικά μας είπε ότι την υπόθεση της αποφυλάκισής μας θα την αναλάμβανε ο γιός του. Βέβαια κι ο γιός του δεν έκανε τίποτα και τελικά χρειάστηκε απεργία πείνας 53 ημερών για να αποφυλακιστούμε. Τώρα γιατί τα λέω αυτά; Τα λέω για να στηρίξω τις υποψίες μου ότι, ήδη, από τότε ο Βασίλης Αλεξανδρής παρακολουθούσε τις υποθέσεις των αναρχικών. Και δεν πιστεύω ότι το έκανε για καλό. Είμαι σχεδόν βέβαιος ότι ο Βασίλης Αλεξανδρής δουλεύει για το ΠΑ.ΣΟ.Κ. Και δεν είναι δυνατόν να σε υπερασπιστεί ένας δικηγόρος που δουλεύει για το κόμμα που σε φυλακίζει. Απλά με την ανάμειξή του στην υπόθεση θα συγκεντρώσει κι άλλα στοιχεία για την δράση των αναρχικών.

'Οταν φύγαμε από τα δικαστήρια πήγαμε στο "Βιβλιοπωλείο των Γυναικών" για να δούμε για το βιβλίο της Σοφίας. Αυτό το βιβλιοπωλείο, από τα πεντακόσια περίπου αντίτυπα του βιβλίου που πουληθήκανε μέχρι τώρα, δεν πούλησε πάνω από 7. Ένα μάλιστα αντίτυπο παρέμενε στο βιβλιοπωλείο αυτό έναν ολόκληρο χρόνο απούλητο. Αποφασίσαμε να το πάρουμε από κει, γιατί είναι πρόκληση η αδιαφορία των πελατισσών του βιβλιοπωλείου αυτού για το βιβλίο της Σοφίας. Κατά τα φαινόμενα οι τελευταίες που ενδιαφέρονται για το βιβλίο της Σοφίας, είναι οι φεμινίστριες. Παρόλο που το βιβλίο είναι και φεμινιστικό συν τοις άλλοις. Τελικά το πήραμε από κει και διαπιστώσαμε ότι το αντίτυπο αυτό ήταν και διαβασμένο. Αυτή, ή αυτός που το διάβασε, το θεώρησε ανάξιο για να βάλει το χέρι στην τσέπη να πληρώσει 350 δραχμές. Τέτοια μισαλλοδοξία σπάνια συναντάς στη ζωή σου. Κι είναι λυπηρό να κυριαρχεί στα κυκλώματα των φεμινιστριών. Την Σοφία δεν την απασχόλησε ιδιαίτερα η τύχη του βιβλίου της στο "Βιβλιοπωλείο των Γυναικών". Εκμεταλλεύτηκε την επίσκεψή μας εκεί, για να ζητήσει από τις υπεύθυνες του βιβλιοπωλείου να συμπαρασταθούν στην Βαγγελιώ. 'Ομως, όπως λέει και η παροιμία: Στου κουφού την πόρτα όσο θέλεις βρόντα. Και φυσικά, μετά από μισή ώρα συζήτηση, στην οποία εγώ δεν συμμετείχα, γιατί ήξερα εκ των προτέρων το αποτέλεσμα, φύγαμε άπρακτοι. Στο δρόμο, καθώς γυρίζαμε στο σπίτι, είπα στη Σοφία ότι είναι άσκοπο να περιμένει να συμπαρασταθούν στη Βαγγελιώ οι φεμινίστριες, που δεν συμπαραστάθηκαν ούτε στην ίδια, την εποχή που της συμπαραστεκόταν όλη η Ελλάδα.

Ο Λαζόπουλος βρίσκεται στο αναρρωτήριο του στρατοπέδου, όπου παρουσιάστηκε. Είναι βέβαιο, ότι ο διοικητής του στρατοπέδου θα ήθελε να τον στείλει σε στρατιωτικό νοσοκομείο, αλλά οι εντολές από το Γενικό Επιτελείο Στρατού και τον υπουργό Εθνικής Άμυνας Χαραλαμπόπουλο είναι να τον κρατήσει στο στρατόπεδο, όσο μπορεί περισσότερο. Πάντως είναι προς τιμή του Λαζόπουλου που συνεχίζει να παλεύει για τα δικαιώματά του. Έστω κι αν προσπαθεί να μην

έρθει σε σύγκρουση με τους καραβανάδες.
Η επίθεση του κράτους στο χώρο των αναρχικών κλιμακώνεται και στην Θεσσαλονίκη. Βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών της πόλης παραπέμπει στο Μικτό Ορκωτό Κακουργιοδικείο 27 άτομα, που συμμετείχαν στην κατάληψη της Φυσικομαθηματικής Σχολής του πανεπιστήμιου της Θεσσαλονίκης πέρυσι, τον Ιούνη. Κι όμως, όταν πρόκειται για μπάτσους που δολοφονούν πολίτες, τα βουλεύματα πάντα τους αθωώνουν. Η βία όμως δεν είναι μονόδρομος και στην βία του κράτους θα υπάρχουν πάντα άνθρωποι, που θ' αντιτάσσουν την επαναστατική βία.

Παρασκευή 9 Οκτωβρίου 1987

Σήμερα το πρωί καταφέραμε, επιτέλους, να ασχοληθούμε πιο συστηματικά με το ζήτημα του στρατού. Στην αρχή πήγαμε μέχρι τα εξωτερικά ιατρεία του Δαφνιού αλλά οι γιατροί είχαν κάποιο συμβούλιο και από το γραφείο της προϊσταμένης μας είπανε να περάσουμε μετά από μια ώρα. Φύγαμε, λοιπόν, και πήγαμε στα εξωτερικά ιατρεία του Δρομοκαϊτείου. Ευτυχώς εκεί βρήκαμε τον Θόδωρο Μεγαλοοικονόμου, που είχε κάποιο ραντεβού στις 12 κι αν αργούσαμε θα 'φευγε. Μ' εξέτασε και βρήκε ότι η κατάστασή μου επιδεινώθηκε, κάτι που ήταν επόμενο να γίνει μετά τις τελευταίες περιπέτειες, που είχα με το στρατό, και εξαιτίας του γεγονότος ότι πάλι περιμένω να με καλέσουν και να με ταλαιπωρήσουνε. Μου αύξησε και τις δόσεις των φαρμάκων, για να μπορεί να μπει η κατάστασή μου κάτω από κάποιον έλεγχο. Συζητήσαμε, τέλος, για τις εμπειρίες του από το εκπαιδευτικό του ταξίδι στην Ιταλία. Μας είπε ότι στην Τεργέστη έχουν καταφέρει να κλείσουν το ψυχιατρείο και να αφαιρέσουν από τους δικαστές το δικαίωμα ν' αποφασίζουν για αναγκαστική νοσηλεία ασθενών. Αυτό το δικαίωμα έχει μόνο ο δήμαρχος και προσπαθεί να το χρησιμοποιεί τόσο σπάνια, που φέτος είχαν μόνο μια αναγκαστική νοσηλεία. Κι αυτό σε μια πόλη με πάνω από 250.000 κατοίκους. Εννοείται ότι ο Θόδωρος αναγνωρίζει ότι η Ελλάδα είναι 50 χρόνια πίσω σε σχέση με την Ιταλία, πάνω σ' αυτό το θέμα. Φύγαμε, αφού κανονίσαμε να ξαναπεράσουμε την επόμενη βδομάδα. Από κει πήγαμε στα εξωτερικά ιατρεία του Δαφνιού, όπου βρήκαμε ένα σωρό κόσμο να περιμένει να εξεταστεί. Μετά από δύο σχεδόν ώρες αναμονής, στη διάρκεια της οποίας η Σοφία άρχισε ν' αγανακτεί, καταφέραμε να εξεταστώ. Η γιατρός που μ' εξέτασε διαπίστωσε κι αυτή ότι έχω τα χάλια μου και ότι η κατάσταση επιδεινώνεται σταθερά. Απ' ό, τι μας είπε, βρίσκει κι αυτή ότι είμαι εντελώς ακατάλληλος για στράτευση. Εδώ που τα λέμε, δεν υπάρχει και κανένας ψυχίατρος, απ' όλους αυτούς που με έχουν εξετάσει τα τελευταία χρόνια, που να μ' έχει βρει καλά και "ικανό" για να "υπηρετήσω". Όχι μόνο οι ψυχίατροι από τα μεγαλύτερα ψυχιατρικά νοσοκομεία της χώρας, όπως το Αιγινήτειο, το Δρομοκαϊτειο και το Δαφνί, με βγάζουν ακατάλληλο για στράτευση, αλλά και όσοι στρατιωτικοί ψυχίατροι μ' έχουν εξετάσει. Μόνο η Επιτροπή Απαλλαγών με βρήκε "ικανό" κι αυτό χωρίς να μ' εξετάσει καθόλου. Πρόκειται δηλ. για μια προκλητική

συμπεριφορά της επιτροπής αυτής που, μέχρι σήμερα, έχει στοιχίσει την ζωή ή την ανεπανόρθωτη καταστροφή της υγείας σε πολύ κόσμο, που αναγκάστηκε να πέσει στα χέρια της. Την δουλειά που κάνει αυτή η επιτροπή θα μπορούσαν άνετα να την κάνουν και βασιλικοί επίτροποι στρατοδικείων, ή όπως αλλιώς λέγονται τώρα που έχει καταργηθεί η βασιλεία. Το ότι η κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. επικροτεί το έργο αυτής της επιτροπής, μολονότι συμβαίνουν όλα αυτά τα αίσχη, και φτάνει μάλιστα και στο σημείο ν' αμφισβητεί και τις ελάχιστες απαλλαγές, που η επιτροπή αυτή έχει αποφασίσει, δείχνει ότι υιοθετεί μεθόδους στρατιωτικής δικτατορίας, μ' όλες τις συνέπειες που αυτές συνεπάγονται. Εγώ δεν πρόκειται να υποταχτώ στον φασισμό που η κυβέρνηση προωθεί, ακόμα κι αν απειληθεί και η ίδια μου η ζωή. Κάτι που δεν είναι καθόλου απίθανο, όπως άρχισα να διαπιστώνω από την απόφαση της επιτροπής, που έβγαλε για μένα το Μάη, και που επαληθεύεται από την συμπεριφορά της κυβέρνησης στην περίπτωση του Λαζόπουλου.

Ο Κλέαρχος χτες, μετά την απολογία του στον ανακριτή, έδωσε για πρώτη φορά συνέντευξη στους δημοσιογράφους τονίζοντας ότι "ο αγώνας των ανθρώπων ενάντια στην κοινωνική βαρβαρότητα δεν φυλακίζεται". Όπως έχω ξαναγράψει, είναι αξιοθαύμαστη η περήφανη στάση του απέναντι στους κάθε λογής εκπροσώπους του εγκληματικού κράτους. Με την στάση του τους κάνει να αισθανθούν πόσο, όλοι αυτοί, είναι τιποτένιοι και ευτελείς μπροστά του. Τους κάνει να καταλάβουν ότι τους επαναστάτες δεν τους φοβίζει ούτε η φυλακή ούτε ο θάνατος, που είναι οι μόνες απαντήσεις που διαθέτει το κράτος για τον δίκαιο αγώνα τους. Εντωμεταξύ η Κατερίνα Γώγου, με ανοιχτή επιστολή της προς τον Μάκη Μπουκουβάλα, δηλώνει ότι υποστηρίζει τις ίδιες ιδέες μ' αυτόν και ότι θα συμπαρασταθεί τόσο σ' αυτόν, όσο και στους άλλους συντρόφους που προφυλακίστηκαν, κάνοντας ότι είναι δυνατόν κι αδύνατον να γίνει. Η Κατερίνα Γώγου είναι αυτή από τον χώρο των "διανοουμένων" που, μέχρι σήμερα, συμπαραστάθηκε περισσότερο τόσο σ' εμάς, όταν ήμασταν μέσα, όσο και σε πολλούς άλλους αναρχικούς που έχουν συλληφθεί και φυλακιστεί κατά καιρούς. Διατηρήσαμε πάντα μαζί της μια οικεία σχέση, κρατώντας πάντα τις απαραίτητες αποστάσεις, ώστε να μην της δημιουργηθεί η εσφαλμένη εντύπωση ότι τρέχουμε πίσω από επώνυμα άτομα. Τόσο εγώ, αλλά περισσότερο η Σοφία, έχουμε να θυμηθούμε πολλές ωραίες "εξηγήσεις" της (κατά την φυλακίστικη διάλεκτο), όταν χρειάστηκε να μας συμπαρασταθεί. Αυτό που από την Κατερίνα Γώγου μου έχει αφήσει εμένα την καλύτερη εντύπωση, είναι ότι σε κάποιες φάσεις οι σχέσεις μας υπήρξαν ανθρώπινες κι όχι απλά πολιτικές. Δυστυχώς, η Κατερίνα πάντα απόφευγε και αποφεύγει να αποδεχτεί για τον εαυτό της τον χαρακτηρισμό της αναρχικής, με την δικιολογία ότι δεν αποδέχεται ταμπέλες. 'Ομως για μένα το να λένε κάποιον αναρχικό είναι τιμή του κι όχι ταμπέλα. Εκατοντάδες χιλιάδες έχουν μέχρι σήμερα δώσει την ζωή τους σ' όλον τον πλανήτη, για να κρατηθεί ψηλά η σημαία αυτού του επαναστατικού κινήματος, και το να δέχεται κανείς τον χαρακτηρισμό αναρχικός είναι ελάχιστος φόρος τιμής προς αυτούς τους αυθεντικούς επαναστάτες.

Οι αριστεριστές, μαζί με τους οικολόγους και τις νεολαίες των δύο κομμάτων που δημιουργήθηκαν από την διάσπαση του Κ.Κ.Ε. Εσωτερικού, κάνανε χτες πορεία στο κέντρο της Αθήνας για να διαμαρτυρηθούν για το νέφος. Μια τέτοια πορεία, σε μια τέτοια εποχή γενικευμένης καταστολής σε βάρος των αναρχικών, υποδηλώνει σαφώς ότι οι αναρχικοί δεν πρέπει να ελπίζουν σε καμιά συμπαράσταση από τα παραπάνω κόμματα και οργανώσεις. Είναι σίγουρο, ότι η αστυνομία θα τρίβει τα χέρια της γι αυτήν την καλυμμένη επίδειξη νομιμοφροσύνης.

Σάββατο 10 Οκτωβρίου 1987

Την νύχτα αυτή η αστυνομία χτύπησε πάλι στην πλατεία Εξαρχείων. Αφορμή κάτι πολύ ωραίες αφίσες που βγάλανε οι αναρχικοί με τον υπέρτιτλο "ΚΑΤΑΖΗΤΟΥΝΤΑΙ", από κάτω τις φάτσες του υπουργού Δημόσιας Τάξης Δροσογιάννη και μιας ομάδας μπάτσων που κουβαλάνε τον Μιχάλη μισοπεθαμένο, και πιο κάτω τα κακουργήματα που διαπράξανε όλοι οι παραπάνω με τον φόνο του Μιχάλη. Τα επεισόδια κρατήσανε μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες. Απ' ό,τι φαίνεται, οι μπάτσοι αναγνωρίζουν το ότι διαπράξανε αυτά τα κακουργήματα και φοβούνται μήπως, τελικά, τους ζητήσουν ευθύνες. Πάντως, από την στιγμή που οι αναρχικοί με μια μόνο αφίσα μπορούν και δημιουργούν τέτοια αναταραχή στις δυνάμεις καταστολής, διαθέτουν μεγάλη δύναμη επέμβασης πάνω στις πολιτικές εξελίξεις. Το κακό είναι ότι δεν είναι, συνήθως, σε θέση να την χρησιμοποιήσουν προς όφελος του κινήματος, με αποτέλεσμα να υφίστανται διώξεις δυσανάλογες σε σχέση με την φθορά που προκαλούν στο κράτος.

Εντωμεταξύ η υπόθεση Λαζόπουλου συνεχίζει να παίρνει διαστάσεις. Η Ένωση Γιατρών Νοσοκομείων Βόρειας Ελλάδας και Θεσσαλονίκης, με μια πολύ ωραία ανακοίνωσή της, επισημαίνει ότι η αντιμετώπιση που έκανε το κράτος στον Λαζόπουλο υποδηλώνει την έναρξη νέας πολιτικής καμπάνιας με τον τίτλο "οι τρελοί στα σύνορα" και ότι το πρόβλημα "τρελόχαρτο" συνδέεται άμεσα με το πρόβλημα, που αντιμετωπίζουν οι αντιρρησίες συνείδησης. Έτσι η εξέλιξη της υπόθεσης Λαζόπουλου αρχίζει να συνδέεται με την εξέλιξη της υπόθεσης Μαραγκάκη. Αρχίζει δηλ. να βγαίνει στην φόρα το γεγονός ότι η στράτευση είναι μια μορφή ποινής, που όποιος αρνείται να την εκτίσει, για οποιονδήποτε πια λόγο, θα κλειστεί στην φυλακή. Η κυβέρνηση αρχίζει, επιτέλους, να αισθάνεται εκτεθειμένη σε βαθμό, που ο "κυβερνητικός εκπρόσωπος" Κωστόπουλος αναγκάστηκε να δώσει εξηγήσεις στους δημοσιογράφους για την άρνηση των στρατοκρατών να λάβουν υπ' όψη τους τις γνωματεύσεις των πολιτικών γιατρών. Προσπάθησε να συμβιβάσει τα ασυμβίβαστα, λέγοντας ότι οι στρατιωτικοί δεν διαφωνούν πάνω στις υπάρχουσες γνωματεύσεις αλλά πάνω στην καταλληλότητα κάποιου αρρώστου για να στρατευτεί. Αν προεκτείνουμε τον συλλογισμό αυτό, οι στρατοκράτες αναγνωρίζονται σαν κάτοχοι του δικαιώματος να στρατολογούν και τους αρρώστους. Δικαίωμα που μέχρι τώρα το παίρνουν από μόνοι τους με την βία, είτε τους το αναγνωρίζουν είτε όχι, αν κρίνουμε από τις τόσες αυτοκτονίες φαντάρων, από τις καθημερινές απόπειρες

αυτοκτονιών και από τις ανεπανόρθωτες βλάβες, που προκαλεί ο στρατός πάνω στην υγεία τόσων αρρώστων που τους ντύνει φαντάρους. Το μόνο ευχάριστο σ' αυτήν την υπόθεση είναι ότι έχουν τρομάξει όλοι οι τσανακογλύφτες της εξουσίας και, πριν από κάθε συκοφαντικό τους κείμενο για το Λαζόπουλο, κάνουν την απαραίτητη δήλωση νομιμοφροσύνης, ότι αυτοί έχουν υπηρετήσει, ότι αφέθηκαν να γαμηθούν στο καψόνι κλπ., κλπ. Δεν διαθέτουν ούτε τον στοιχειώδη αυτοσεβασμό για να μην αποκαλύπτουν τις ταπεινώσεις και τους εξευτελισμούς, που έχουν εθελοντικά υποστεί για μια θέση μέσα ή δίπλα στον δολοφονικό μηχανισμό του κράτους.
Όσον αφορά τα γεγονότα που αφορούν όλο τον πλανήτη, πρέπει να τονιστεί ότι οι εχθροπραξίες στον Περσικό Κόλπο κλιμακώνονται επικίνδυνα και η Περσία βρίσκεται αντιμέτωπη όχι μόνο με το Ιράκ αλλά και με τους συνασπισμένους στόλους και την αεροπορία της Αμερικής και των ιμπεριαλιστικών Δυτικών χωρών. Ο φόβος του Καντάφι, ότι ο Αραβικός κόσμος κινδυνεύει από επίθεση των Ευρωπαίων, αρχίζει να παίρνει σάρκα και οστά. Και η Ελλάδα έχει δηλώσει ότι θα έστελνε πλοία και αεροπλάνα εναντίον του Ιράν αλλά αδυνατεί από στρατιωτική άποψη. Μερικές φορές λέω μακάρι, όσοι καυχιούνται ότι υπηρέτησαν στον στρατό, να είχαν σκοτωθεί στην Κορέα, ή να τους στέλνανε στον Περσικό Κόλπο, μήπως και καμιά Ιρανική ρουκέτα τους σκότωνε κι έτσι μπορούσαν να τιμήσουν την πατρίδα τους. Θα βάζανε γι αυτούς και αναμνηστική πλάκα στον Άγνωστο Στρατιώτη, για να μπορούν να καταθέτουν και γι αυτούς στεφάνια οι Αμερικανοί επίσημοι που επισκέπτονται την Ελλάδα.
Κατά τα άλλα, κάποιος Γιάννης Παπαδόπουλος που γράφει στην "Ελευθεροτυπία", σ' ένα άρθρο του υπέρ των φυλακισμένων συντρόφων, υποτίθεται ότι θυμήθηκε την δική μας υπόθεση και γράφει ότι μας φυλακίσανε με ενοχοποιητικά στοιχεία μπουκάλια κόκα κόλας. Μάλλον μπερδεύει την δική μας υπόθεση με την υπόθεση του Κυριάκου Μοίρα, που όντως τον κατηγορήσανε για κατοχή μπουκαλιών κόκα κόλας. Δεν εκπλήσσομαι βέβαια γιατί, όπως έχω πει πολλές φορές, οι 'Ελληνες έχουν αδύνατη μνήμη. Πάλι καλά, που ο Παπαδόπουλος θυμάται αμυδρά, ότι κι εμείς είχαμε φυλακιστεί χωρίς να υπάρχουν ενοχοποιητικά στοιχεία εναντίον μας.
Εγώ και αυτήν την ημέρα την πέρασα όλη γράφοντας στο ημερολόγιο. Αυτή η δουλειά με κάνει κάπως αντικοινωνικό, γιατί δεν μου μένει καιρός να ασχοληθώ ούτε και με τη μάνα μου ακόμη. Θεωρώ όμως απαραίτητο να γράψω μερικά πράγματα, όσο μου δίνεται η ευκαιρία, γιατί δεν ξέρω τι μου επιφυλάσσει ακόμη και το άμεσο μέλλον. Κι έχω φτάσει 31 χρονών και μέχρι τώρα ποτέ δεν είχα καθήσει να πω μερικά πράγματα, που κρίνω ότι δεν πρέπει να μείνουν στην αφάνεια. Η απειλή που αντιπροσωπεύει για μένα ο στρατός, μ' έκανε να καταλάβω, έστω και καθυστερημένα, ότι τα χρονικά περιθώρια που έχω στη διάθεσή μου, στενεύουν ανησυχητικά.

Κυριακή 11 Οκτωβρίου 1987

Σήμερα το πρωί κατεβήκαμε μέχρι το Μοναστηράκι. Η μέρα ήταν πολύ όμορφη, ήλιος που δεν έκαιγε μαζί με δροσερό αεράκι κάπου-κάπου, και γι αυτό το Μοναστηράκι ήταν πήχτρα στον κόσμο. Είχαμε καιρό να κατεβούμε για βόλτα στο Μοναστηράκι και γι αυτό, παρά την πολυκοσμία, δεν μας κακοφάνηκε. Ωραία θα ήτανε να μην γινόντουσαν αυτά που γίνονται, και να μπορούσαμε να κάνουμε περιπάτους στα διάφορα ενδιαφέροντα μέρη της Αθήνας, χωρίς η σκέψη μας να κατατρύχεται από τα διάφορα, εν είδει ρομφαίας, επικρεμάμενα προβλήματα. Αλλά πώς να είναι κανείς αμέριμνος, σε μια εποχή που ο κοινωνικός πόλεμος εντείνεται;

Για παράδειγμα, άλλο κύμα συλλήψεων εξαπέλυσε χτες το βράδυ η αστυνομία. Συλληφθήκανε στα σπίτια τους κάπου δέκα άτομα, με την δικιολογία ότι υπήρχαν πληροφορίες ότι φιλοξένησαν τον Πρέκα. Το βράδυ ακούσαμε ότι όλοι αφέθηκαν ελεύθεροι, αφού πέρασαν μια ολόκληρη νύχτα στην Ασφάλεια. Είμαι βέβαιος ότι οι χαφιέδες μέσα στον αναρχικό χώρο συνεχίζουν απερίσπαστοι το έργο τους και φροντίζουν για το φακέλωμα όλο και περισσότερων αναρχικών. Οι προσαγωγές στην Ασφάλεια είναι απαραίτητες για την συμπλήρωση των φακέλων με δακτυλικά και παλαμικά αποτυπώματα, φωτογραφίες κλπ. Μετά απ' όλη αυτή την τρομοκρατολογία, που προώθησε η Ασφάλεια με σκοπό την καλλιέργεια του κατάλληλου κλίματος για να μπορεί να συλλαμβάνει ελεύθερα, όποιον γουστάρει, είναι ευκαιρία τώρα να ενημερώσει τους φακέλους της. Και για τα μάτια του κόσμου δήλωσε ότι μερικοί από τους συλληφθέντες θα παραπεμφθούν σε δίκη με την κατηγορία της "υπόθαλψης εγκληματίου".

Κατά τα άλλα, μετά από απαίτηση του υπουργού Εθνικής Άμυνας Χαραλαμπόπουλου, οι αρμόδιοι του 401 Γ.Σ.Ν. ετοιμάσανε πόρισμα "'Ενορκης Διοικητικής Εξέτασης" για το θέμα Λαζόπουλου, καθώς και λίστα όσων έχουν πάρει απολυτήριο για λόγους ψυχικής υγείας. Εκ πρώτης όψεως, η κυβέρνηση φαίνεται αποφασισμένη να τιμωρήσει, με στράτευση ή φυλάκιση, κι όλους αυτούς που δεν μπόρεσαν λόγω της αρρώστιας τους να υποταχτούν στις βρώμικες ορέξεις της. Η διεθνής εκστρατεία κατά του Αραβικού κόσμου, που κλιμακώνεται όλο και περισσότερο, επιβάλλει την άμεση στρατιωτικοποίηση όλων των κρατών που συμμετέχουν σ' αυτήν την εκστρατεία, του καθενός ανάλογα με το ποσοστό συμμετοχής. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγεται και η Ελλάδα, που υπήρξε πάντα πιστός και αφοσιωμένος υπηρέτης των Αμερικανών σε βαθμό που έστειλε μέχρι και εκστρατευτικό σώμα στην Κορέα, όταν τα υπερατλαντικά αφεντικά της το ζητήσανε. Και για να διασκεδαστούν και οι πιο ελάχιστες αμφιβολίες για τους πραγματικούς σκοπούς της, η κυβέρνηση περνάει μεθαύριο από δίκη τον Μιχάλη Μαραγκάκη, γιατί της φαίνονται λίγα τα τέσσερα χρόνια φυλακής που του 'ριξε, επειδή αρνήθηκε να τον εκπαιδεύσουν πως να σκοτώνει για να υπερασπιστεί, και καλά, την πατρίδα του.

Δευτέρα 12 Οκτωβρίου 1987

Και η σημερινή μέρα πέρασε χωρίς, δυστυχώς, να κάνω τίποτα το ιδιαίτερο. Το πρωί ανέβηκα πάλι στα βόρεια προάστια για να πληρώσω κάποιον λογαριασμό κι αυτή η δουλειά μου 'φαγε την μισή μέρα. Το βράδυ ξανανέβηκα μαζί με την Σοφία, για να δούμε την μάνα μου που όλο αυτό το τελευταίο διάστημα την είχα, αναγκαστικά, λίγο-πολύ παραμελήσει. Χαρτί από το στρατό δεν μου έχει έρθει ακόμα αλλά υποθέτω ότι θα έρθει μέσα σ' αυτήν την βδομάδα.

Η "Επαναστατική Οργάνωση 17 Νοέμβρη" έστειλε προκήρυξη-ανακοίνωση στην "Ελευθεροτυπία", όπου ανασκευάζει με λεπτομέρειες τους ισχυρισμούς της Ασφάλειας ότι στα υπόγεια, που η τελευταία ανακάλυψε, βρήκε κλειδιά αυτοκινήτων και μοτοσικλέτας, που είχαν χρησιμοποιηθεί σε διάφορες εκτελέσεις από την "17 Νοέμβρη". Σύμφωνα με την άποψη της οργάνωσης αυτής, τα κλειδιά αυτά τα έβαλε στα υπόγεια κάποια μυστική υπηρεσία, Ελληνική ή Αμερικάνικη, κάτι πάρα πολύ πιθανό. Η "17 Νοέμβρη" δεν είχε χρησιμοποιήσει κλειδιά για να κλέψει τα αυτοκίνητα ή την βέσπα που χρησιμοποίησε στις παραπάνω εκτελέσεις. Κατά τα φαινόμενα η σκευωρία της Ασφάλειας ενάντια στους συλληφθέντες αρχίζει να αποκαλύπτεται. Όσον αφορά δε την δολοφονία του Μιχάλη, η "17 Νοέμβρη" αναφέρει ότι είναι πάγια τακτική των Αμερικάνικων δυνάμεων καταστολής να δολοφονούν, όσους θεωρούν τρομοκράτες.

Στα Εξάρχεια πάλι επιτέθηκε η αστυνομία, και μάλιστα οι Ε.Κ.Α.Μ. (Ειδικές Κατασταλτικές Αντιτρομοκρατικές Ομάδες), με αφορμή κάτι γιουχαΐσματα που δέχτηκαν Νεοδημοκράτες από θαμώνες της πλατείας. Πέσανε και δυο μολότωφ που δεν προκάλεσαν όμως κανέναν τραυματισμό. Έγιναν και οι "απαραίτητες" συλλήψεις "για εξακρίβωση στοιχείων". Τελικά οι αναρχικοί αποτελούν την αποκλειστική απασχόληση του πιο επίλεκτου σώματος της αστυνομίας: Των Ε.Κ.Α.Μ. Αν κρίνουμε από το ποιούς στέλνει εναντίον τους, το κράτος πρέπει να τους φοβάται πολύ.

Τώρα, όσον αφορά την υπόθεση Λαζόπουλου, ο Στεφανής, ο γνωστός διευθυντής της ψυχιατρικής κλινικής του Αιγινήτειου που είχε δώσει πιστοποιητικό στον Λαζόπουλο για την πάθησή του, έστειλε γράμμα στις εφημερίδες, όπου από την μια μεριά υποστηρίζει ότι η διάγνωση που έκανε ήτανε σωστή, από την άλλη όμως αναγνωρίζει στο στρατό σαν αποκλειστικό δικαίωμα την κρίση του κατά πόσον είναι κάποιος με τέτοια διάγνωση κατάλληλος για να "υπηρετήσει". Με λίγα λόγια ευθυγραμμίζεται με τις δηλώσεις του κυβερνητικού εκπροσώπου πάνω σ' αυτό το θέμα. Μ' αυτό του το γράμμα έδειξε καθαρά ότι το μόνο που τον ενδιαφέρει, είναι η δική του καριέρα και όχι η τύχη όσων υπήρξαν ασθενείς του. Δεν μου προκάλεσε καμιά έκπληξη η συμπεριφορά του γιατί από παλιότερα έχει γίνει πλατύτερα γνωστό, ότι πάντα αρνείται να καταδικάσει τα βασανιστήρια που εφαρμόζουν διάφοροι ψυχίατροι, σε όλες σχεδόν τις χώρες που βρίσκονται κάτω από δικτατορίες. Και η άρνησή του σ' ένα τόσο σοβαρό θέμα δείχνει ακριβώς το ποιόν του.

Τρίτη 13 Οκτωβρίου 1987

Ο Μαουρίτσιο Φολίνι, εν όψει της έκδοσής του στις 21 του μηνός, αποφάσισε να κάνει πράξη την προειδοποίησή του ότι θα εκδώσουν το πτώμα του και από αύριο προσθέτει στην απεργία πείνας του, που έχει αρχίσει για πολλοστή φορά εδώ και πάνω από ένα μήνα, και απεργία δίψας. Στην θέση του υπουργού Δικαιοσύνης, που είναι κι ο μόνος που μπορεί να αποτρέψει τον θάνατό του Φολίνι με το να μην προσυπογράψει την απόφαση της έκδοσης, βρίσκεται ο πρώην μπουραντάς Αγαμέμνων Κουτσόγιωργας. Αυτός έχει ήδη στο ενεργητικό του την ευθύνη για την δολοφονία από τους μπάτσους του 15χρονου αναρχικού μαθητή Μιχάλη Καλτεζά, στις 17 Νοεμβρίου 1985, και κατά τα φαινόμενα δεν πρόκειται να διστάσει μπροστά στην καινούργια δολοφονία. Εντωμεταξύ ο αναρχικός χώρος της Ελλάδας είναι απασχολημένος με την υπεράσπιση των 4 πρόσφατα συλληφθέντων κι έτσι κι από κει η συμπαράσταση στον Φολίνι είναι μηδαμινή. Δεν πιστεύω όμως, ότι μια τέτοια δολοφονία μπορεί να περάσει απαρατήρητη. Είναι πολύ πιθανόν, αν συμβεί, η Αθήνα να γνωρίσει εκτεταμένα επεισόδια, σαν κι αυτά που τελευταία φορά γνώρισε μετά την δολοφονία του Μιχάλη Καλτεζά. Δεν θα ‘θελα ούτε να σκέπτομαι τέτοιες φοβερές εξελίξεις. Όμως ζούμε σε μια περίοδο που τίποτα δεν αποκλείεται.

Ο Μιχάλης Μαμαγκάκης δικάζεται πάλι σήμερα από το Στρατοδικείο, για δεύτερη φορά μέσα σ' έναν χρόνο, γιατί επιμένει να μην υποκύπτει στον εκβιασμό: 'Η στρατός ή φυλακή. Σε συνέντευξη τύπου που έδωσε η επιτροπή συμπαράστασής του, αποκαλύφθηκε ότι όλο αυτό το διάστημα τον έχουν κλεισμένο στην απομόνωση των στρατιωτικών φυλακών της Καβάλας και δεν τον αφήνουν να βλέπει, όχι μόνο τους δικηγόρους, αλλά ούτε και την ίδια του την μάνα. Πάνω του το στρατοκρατικό κατεστημένο βγάζει όλο του το μίσος, γιατί βλέπει ότι ο αγώνας του Μιχάλη Μαραγκάκη για εναλλακτική κοινωνική θητεία, αργά ή γρήγορα, θα δικαιωθεί και τότε όλοι αυτοί που έχουν τον θάνατο σαν επάγγελμα, δεν θα μπορούν να κάνουν πια τίποτα. Η κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. έχει σκυλιάσει από την γενναία στάση του Μαραγκάκη, γιατί γελοιοποιούνται διεθνώς οι δήθεν πρωτοβουλίες της για ειρήνη και αφοπλισμό. 'Ο, τι και να κάνουν οι καιροί αλλάζουν και ο φόβος, με τον οποίο αντιμετώπιζαν κάποτε οι νέοι τον στρατό, φθίνει.

Το μεσημέρι η "Επιτροπή για την Υπεράσπιση των Πολιτικών και των Κοινωνικών Δικαιωμάτων" έδωσε συνέντευξη τύπου για τις αντιτρομοκρατικές επιχειρήσεις της αστυνομίας. Στην συνέντευξη συμμετείχαν επίσης ο Γιώργος Βεργόπουλος, μέλος του Κεντρικού Συμβούλιου του Ρήγα Φεραίου, ο Παύλος Αθανασόπουλος, μέλος της Ελληνικής Αριστεράς, και ο Νίκος Βούτσης, μέλος του Κ.Κ.Ε. εσ.-Ανανεωτική Αριστερά. 'Εγινε δηλ. το πρώτο βήμα για τη δημιουργία ενός πλατύτερου κινήματος συμπαράστασης στους 4, ενός κινήματος που θα έχει πάρα πολύ δουλειά να κάνει, όταν θα έχει πια συγκροτηθεί.

Και βέβαια οι αναρχικοί δεν εγκατέλειψαν ούτε θα εγκαταλείψουν

τους φυλακισμένους συντρόφους. Σήμερα το βράδυ η "Επιτροπή Πληροφόρησης και Αλληλεγγύης" πραγματοποίησε συγκέντρωση-συζήτηση για την εξεύρεση τρόπων, με τους οποίους θα μεθοδευτεί η συμπαράσταση στους 4 συντρόφους που κατηγορούνται σαν "τρομοκράτες". Πήγαμε σ' αυτήν την συγκέντρωση, που έγινε στον πρώην κινηματογράφο "Ίρις", και είδαμε, προς μεγάλη μας ευχαρίστηση, ότι οι ενδιαφερόμενοι είναι πολλές εκατοντάδες. Κι όλοι αυτοί μαζεύτηκαν, όχι για να ακούσουν λόγους από επώνυμα άτομα, αλλά για να συζητήσουν με την "Επιτροπή Πληροφόρησης και Αλληλεγγύης", μολονότι γνώριζαν ότι η επιτροπή αυτή αποτελείται από αναρχικούς. Δυστυχώς, ένα μεγάλο μέρος της συζήτησης κινήθηκε γύρω από το κατά πόσο οι αναρχικοί επιδοκιμάζουν ή όχι την ένοπλη πάλη. Κάτι που ούτε καμιά σχέση είχε με τους στόχους της επιτροπής αλλά και αποτέλεσε και μια ακόμη ευκαιρία για τους χαφιέδες να φακελώσουν καινούργια άτομα, όταν τα άτομα αυτά αρνήθηκαν να κάνουν "δήλωση νομιμοφροσύνης", δηλ. να καταδικάσουν την ένοπλη πάλη. Εμείς, βέβαια, αποφύγαμε να μιλήσουμε στην διάρκεια της συζήτησης και έτσι δεν κάναμε την χάρη στους υπάρχοντες χαφιέδες, να μάθουν τον τρόπο που σκεπτόμαστε πάνω σ' αυτό το θέμα-παγίδα. Μας δόθηκε όμως η ευκαιρία να μιλήσουμε μετά το τέλος της εκδήλωσης με γνωστά σε μας μέλη της επιτροπής και να τους πούμε για την ζημιά που προκαλούν οι δημόσιες συζητήσεις πάνω σ' αυτό το θέμα. Το κακό είναι ότι, ενώ πολλοί αντιλαμβάνονται τον κίνδυνο, αισθάνονται ανίκανοι να κάνουν κάτι για να τον αποτρέψουν. Πάντως είναι γεγονός ότι, όπως είδαμε από την συζήτηση, δεν είμαστε οι μόνοι που συνειδητοποιούν ότι το κακό μ' αυτού του είδους τις συζητήσεις έχει παρατραβήξει. Τελικά αν και μπήκαν πολλές προτάσεις ως προς την μεθόδευση της συμπαράστασης, δεν πάρθηκε καμιά απόφαση για κάτι συγκεκριμένο, τουλάχιστον γι αυτήν την βδομάδα.

Τετάρτη 14 Οκτωβρίου 1987

Οι καραβανάδες που το παίζουν, όποτε γουστάρουν, και δικαστές, καταδίκασαν χτες τον Μαραγκάκη πάλι σε 4 χρόνια φυλακή με την κατηγορία της "ανυπακοής σε καιρό γενικής επιστράτευσης". Είδαν κι απόειδαν ότι η τρομοκρατία δεν πιάνει στον Μαραγκάκη και του δώσανε πάλι τέσσερα χρόνια φυλακή, για να τα βλέπει η υπόλοιπη νεολαία και να παραδειγματίζεται. Αργά ή γρήγορα και η Ελλάδα θα αναγκαστεί να πάρει θετικά μέτρα για τους αντιρρησίες συνείδησης, όμως προς το παρόν οι στρατοκράτες επιμένουν, γιατί βρίσκουν πρόσφορο το έδαφος, όταν ελάχιστοι νέοι αντιδρούν στις φασιστικές αντιλήψεις τους. Αν κρίνουμε από τα υποβολιμαία γράμματα αγανάκτησης σε βάρος του Λαζόπουλου, που στέλνουν διάφοροι "αγανακτισμένοι στρατιώτες ή στρατιωτικοί" και δημοσιεύει καθημερινά η "Ελευθεροτυπία", η πλειοψηφία των νέων στην Ελλάδα ακούει στρατό και τα κάνει πάνω της. Διαφορετικά θα υπήρχαν και περισσότερα γράμματα υποστήριξης του Λαζόπουλου και δεν θα υπήρχαν μόνο γράμματα από καραβανάδες που το παίζουν

"αγανακτισμένοι στρατιώτες". Και σαν να μην έφταναν οι "αγανακτισμένοι στρατιώτες", στέλνουν και γράμματα οι διάφοροι μπάτσοι ή συγγενείς μπάτσων, που το παίζουν "αγανακτισμένοι πολίτες". Αυτό το τελείως φασιστικό κλίμα που επικρατεί στην Ελλάδα σ' ό, τι αφορά τον στρατό, το έχουν καλά υπ' όψη τους όσοι Έλληνες βρίσκονται στο εξωτερικό χωρίς να έχουν "υπηρετήσει", και γι αυτό κάνουν ό, τι μπορούν για να μην ξαναγυρίσουν σ' αυτήν την στρατοκρατούμενη χώρα. Όσοι από τους παραπάνω γυρίσανε στην Ελλάδα, καταπίνοντας τα διάφορα δολώματα που τους σερβίρει από καιρό σε καιρό ο υπουργός Εθνικής 'Αμυνας, τώρα το έχουν χιλιομετανοιώσει και χτυπάνε το κεφάλι τους στον τοίχο. Το ευχάριστο είναι ότι, όπως λέχτηκε και στην δίκη αυτή, η Ελλάδα έχει δυσφημιστεί αρκετά μέχρι τώρα στο εξωτερικό για την στάση της πάνω σ' αυτό το θέμα.

'Αλλη μια μεθόδευση της γενικότερης επίθεσης του κράτους ενάντια σ' αυτούς που αμφισβητούν το με τη βία επιβεβλημένο δικαίωμά του να σκοτώνει, όποτε κρίνει σκόπιμο, είναι η με βούλευμα παραπομπή στο Κακουργιοδικείο πέντε γνωστών στο χώρο των αριστεριστών προσωπικοτήτων, επειδή το Νοέμβρη του 1985, μετά την δολοφονία του Μιχάλη Καλτεζά από τους μπάτσους, είχαν συστήσει επιτροπή κατάληψης στο κατειλημμένο από διαδηλωτές, που διαμαρτυρόντουσαν για την δολοφονία, Πολυτεχνείο. Αυτή η παραπομπή αποτελεί ωμή πρόκληση από την μεριά των δικαστών, από την στιγμή που ο φυσικός αυτουργός της δολοφονίας μπάτσος Μελίστας παραμένει, δύο χρόνια τώρα, ελεύθερος, χωρίς να τον δικάζει κανείς. Αλλά, βέβαια, πώς να τον δικάσουν οι δικαστές, από την στιγμή που, στην πλειοψηφία τους, όχι μόνο δεν τους στεναχωρούν οι δολοφονίες αναρχικών διαδηλωτών, αλλά θα τους άφηναν συναισθηματικά αδιάφορους ακόμη κι αν γινόντουσαν πολύ περισσότερες.

Το βράδυ επισκεφτήκαμε στο γραφείο της την Κατερίνα Ιατροπούλου. Είχαμε καιρό να μάθουμε νέα για τον Χρήστο Ρούσσο και θέλαμε και να ρυθμίσουμε και κάποιο ζήτημα, σε σχέση με την συμπαράσταση σ' αυτόν. Η Κατερίνα ήταν αγανακτισμένη με μια σειρά από βαρύτατες καταδίκες που το Μικτό Ορκωτό Κακουργιοδικείο Χαλκίδας φόρτωσε σε κάτι εικοσάχρονα παιδιά, που τον Δεκέμβρη του 1985 ενοχλούσαν τους μαγαζάτορες και τους θαμώνες της πλατείας Εξαρχείων, αναγκάζοντάς τους με απειλές να τους δίνουν διάφορα μικροποσά, για να την βγάλουν. Οι ποινές κυμάνθηκαν από 5 ως 17 χρόνια φυλακή! Τέτοιες εξοντωτικές ποινές για τόσα ασήμαντα, στην ουσία, αδικήματα, αποδεικνύουν το μίσος και τον φόβο των δικαστών, όπως και κάθε εκπροσώπου του κατασταλτικού μηχανισμού του κράτους, απέναντι στους κάθε λογής απροσάρμοστους νέους. Δεν υποστηρίζω ότι αυτοί οι πιτσιρικάδες ήταν επαναστάτες. Απλά θεωρώ μεγάλη αδικία την απροκάλυπτη εξόντωση των νέων, που για διάφορες κοινωνικές αιτίες έχουν αναγκαστεί να καταλήξουν στο περιθώριο. Άσε που τέτοιες αποφάσεις δημιουργούν προηγούμενο, που τελικά χρησιμοποιείται και ενάντια σε κάθε εξεγερμένο. Όπως δημιούργησε προηγούμενο και η πολυσυζητημένη αντιμετώπιση της 18χρονης πανκ Χριστίνας Κουλατσίδου από τους δικαστές, που της φορτώσανε έναν

ολόκληρο χρόνο φυλακή, μόνο και μόνο γιατί σαν πανκ θεωρήθηκε ιδιαίτερα επικίνδυνη. Το μόνο που καταφέρνουν μακροπρόθεσμα τέτοιες αποφάσεις, είναι να κάνουν τους απροσάρμοστους νέους ακόμα πιο βίαιους, εφόσον τους κάνουν να καταλαβαίνουν ότι, είτε διαπράττουν σοβαρά αδικήματα είτε όχι, η αντιμετώπισή τους από τα δικαστήρια θα είναι το ίδιο σκληρή. Για τον Χρήστο η Κατερίνα μας είπε ότι ένας Αμερικανός, που ενδιαφέρεται για την υπόθεση του Χρήστου, έχει καταγράψει μια μεγάλη σειρά από παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που έχουν γίνει σε βάρος του Χρήστου, και ότι θα προσφύγει σε διεθνές δικαστήριο για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Έτσι διαγράφεται άλλη μια πιθανότητα να ρεζιλευτούν διεθνώς οι 'Ελληνες δικαστές. Συζητήσαμε και για τον Φολίνι και η Κατερίνα μας είπε ότι στο Νοσοκομείο Κρατουμένων Κορυδαλλού, όπου βρίσκεται λόγω της απεργίας πείνας του, δεν τον επισκέπτεται κανένας δικηγόρος. Τέλος συζητήσαμε και για την υπεράσπιση των 4 συλληφθέντων αναρχικών και συμφωνήσαμε ότι η επιλογή δικηγόρων, που κάνανε οι συγγενείς και οι φίλοι τους, είναι πολύ απίθανο να τους βγει σε καλό. Βέβαια υπάρχουν κι ο Φυτράκης κι ο Κωσταντόπουλος, αλλά αυτοί, σαν μεγαλοδικηγόροι, δεν συνηθίζουν να κουράζονται μελετώντας δικογραφίες. 'Οσον αφορά δε την Μαυρομάτη, αυτή είναι μια εκκολαπτόμενη Ιατροπούλου. Και δεν βλέπω τον λόγο να παίρνουν σαν δικηγόρο μια εκκολαπτόμενη Ιατροπούλου, εφόσον μπορούν να πάρουν την ίδια την Ιατροπούλου. Μ' αυτά και κάτι άλλα, που εγώ και η Σοφία αγνοούμε, η Κατερίνα έχει ψυχρανθεί πολύ με τον χώρο των αναρχικών. Το κακό είναι ότι αυτό έχει σαν συνέπεια να ψυχραίνεται και με μας που μας βλέπει σαν αδιάλλακτους αναρχικούς.

Πέμπτη 15 Οκτωβρίου 1987

Μολονότι τώρα πια ζούμε στο κέντρο της Αθήνας κι όχι σε προάστιο, όλη την σημερινή μέρα την βγάλαμε στο σπίτι. Απ' ό, τι φαίνεται, ο τρόπος ζωής μας έχει κατά κάποιον τρόπο παγιωθεί και δύσκολα μπορεί ν' αλλάξει, αν δεν υπάρξουν συνθήκες που να τον ταρακουνήσουν σε βάθος. Ίσως κάτι τέτοιο να προκαλέσουν νέες περιπέτειές μου με τον στρατό, όμως προς το παρόν ακόμα δεν μου έχουν στείλει κανένα χαρτί. Πάντως το ότι κλείνομαι στο σπίτι δεν σημαίνει ότι έχω στη διάθεσή μου πολύ ελεύθερο χρόνο. Ὀλο το πρωί το πέρασα γράφοντας μια απάντηση σ' ένα γράμμα που είχα λάβει εδώ και ένα μήνα σχεδόν. Και το απόγευμα το πέρασα γράφοντας στο ημερολόγιο. Αν ήμουνα υποχρεωμένος να είμαι έξω από το σπίτι, δεν θα μπορούσα να ασχοληθώ ούτε με το γράμμα, ούτε με το ημερολόγιο.

Ο Λαζόπουλος εξετάστηκε από γιατρούς του υγειονομικού τάγματος της μεραρχίας του και θεωρήθηκε πάλι "ικανός" για να "υπηρετήσει". Έτσι τον ξανάστειλαν πίσω στο στρατόπεδο, όπου αύριο έχουν προγραμματίσει να "ορκιστεί". Είναι πια φανερό ότι, όπως έχουν εξελιχτεί τα πράγματα, πάντα "ικανός" θα βγαίνει, όσο επαναπαύεται στην καλή θέληση των στρατιωτικών γιατρών και δεν διεκδικεί με πιο μαχητικό τρόπο τα δικαιώματά του. Αρχίζει να

διαφαίνεται ότι το κράτος ήξερε πολύ καλά ποιόν διάλεγε, για να ξεκινήσει μ' αυτόν την εκστρατεία του ενάντια σ' αυτούς, που δεν μπορούν να γίνουν στρατιώτες για λόγους υγείας. Είναι εκνευριστική η υποχωρητικότητα του Λαζόπουλου, την στιγμή που έχει όλους τους ιατρικούς και δικηγορικούς συλλόγους με το μέρος του, ενώ, παράλληλα, φωνές ενάντια στην προκλητική τακτική της κυβέρνησης έχουν ακουστεί πολλές και στον χώρο του Τύπου.

Εντωμεταξύ οι ημερήσιες συναλλαγές στο Χρηματιστήριο Αθηνών ξεπέρασαν τα 2 δισεκατομμύρια, σημειώνοντας μέσα σ' ένα χρόνο αύξηση 24.000% ! Σύμφωνα με την "Ελευθεροτυπία" η τεράστια αυτή αύξηση οφείλεται στη συρροή ξένων επενδύσεων. Με τόσο χρήμα που έρχεται στην Ελλάδα και τέτοια αύξηση των κερδών των κεφαλαιοκρατών είναι βέβαιο, ότι η κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. που τους υπηρετεί, δεν πρόκειται να διστάσει καθόλου μπροστά στην κλιμάκωση της επίθεσής της ενάντια σ' όσους αμφισβητούν το καπιταλιστικό καθεστώς. Όταν τ' αφεντικά πλουτίζουν, μπορούν με τα χρήματά τους να αγοράσουν πολλές από τις αποφάσεις της κυβέρνησης που τους εξυπηρετούν. Αν λάβουμε δε υπ' όψη, ότι από του χρόνου οι εργαζόμενοι στις διάφορες εταιρείες θα μπορούν να αγοράζουν μέχρι 10% των μετοχών, κι έτσι να αισθάνονται κι αυτοί αφεντικά, το ανατρεπτικό κοινωνικό κίνημα κινδυνεύει να δεχτεί στο μέλλον επίθεση και από τα αφεντικά και από τους δούλους τους ταυτόχρονα. Κι αν γίνει κάτι τέτοιο, στην κοινή γνώμη δεν θα γίνεται πια διάκριση μεταξύ εχθρού του καταπιεστικού και εκμεταλλευτικού κοινωνικού καθεστώτος και εχθρού του λαού. Και ο πρώτος θα αποκαλείται απ' όλους, πια, τρομοκράτης. Η κοινωνική συναίνεση στα με γεωμετρική πρόοδο αυξανόμενα εγκλήματα του κράτους θα έχει φτάσει στο απόγειό της.

Παρασκευή 16 Οκτωβρίου 1987

Και αυτήν την Παρασκευή δεν μπορέσαμε να βρούμε τον Θόδωρο Μεγαλοοικονόμου στα εξωτερικά ιατρεία του Δρομοκαϊτείου. Είναι ιδιαίτερα εκνευριστικό να εξαφανίζονται οι γιατροί ή οι δικηγόροι, όταν τους χρειάζεσαι. Η δική τους απουσία μπορεί να κοστίσει σε σένα ανεπανόρθωτες ζημιές. Πάντως η απουσία του Μεγαλοοικονόμου δεν μου προκάλεσε έκπληξη. Το έχω πάρει απόφαση πια, ότι οι ψυχίατροι είναι από τους πιο πολυάσχολους γιατρούς. Και είναι φυσικό αυτό, από την στιγμή που η κοινωνική πραγματικότητα είναι τόσο βάρβαρη και παράλογη, ώστε όλο και περισσότεροι άνθρωποι καταλήγουν να έχουν ψυχολογικά προβλήματα, εξαιτίας της αδυναμίας τους να προσαρμοστούν στον ρυθμό της.

Αντίθετα με χτες όλη την σημερινή μέρα την περάσαμε έξω κάνοντας διάφορες δουλειές, με αποτέλεσμα να μην μου δοθεί χρόνος για να ασχοληθώ με το ημερολόγιο. Το πρωί πήγαμε μερικά αντίτυπα από το βιβλίο της Σοφίας σ' ένα καινούργιο βιβλιοπωλείο που άνοιξε στην Σόλωνος, και στο οποίο δουλεύει ένας γνωστός μου που τον γνώρισα πέρυσι, όταν δούλευε στο βιβλιοπωλείο της "Χριστιανικής Δημοκρατίας" του Ψαρουδάκη. Από κει, σύμφωνα με τα όσα μας είπε μια άλλη φορά που τον είχαμε συναντήσει, τον

απομακρύνανε μαζί με κάτι άλλους, γιατί θεωρηθήκανε αναρχικοί. Αν κρίνω από τα ελάχιστα αντίτυπα του βιβλίου της Σοφίας, που έχει πουλήσει μέχρι τώρα το "Μήνυμα", ο κόσμος που έχει σχέσεις μ' αυτό το βιβλιοπωλείο πρέπει να είναι πολύ συντηρητικός, και γι αυτό δεν πρέπει να προκαλεί έκπληξη η απομάκρυνση των νεαρών αυτών που προσπάθησαν να αμφισβητήσουν τον κατεστημένο πολιτικό προσανατολισμό του βιβλιοπωλείου. Εγώ, αν και δεν τρέφω καμιά συμπάθεια προς τους Χριστιανούς, εκτιμάω όσους, μολονότι Χριστιανοί, αγωνίζονται ενάντια στην υποκρισία και το ψέμα των ομοθρήσκων τους. Και στην Ελλάδα ιδιαίτερα είναι τόσο οπισθοδρομική και σκοταδιστική η επίσημη εκκλησία (Ορθόδοξη) που στον χώρο του "ποιμνίου" της εμφανίζονται μεγάλες αντιθέσεις. Άλλωστε σε μια περίοδο γενικής κρίσης όλων των θεσμών, όπως είναι η τωρινή, η εκκλησία ήταν αδιανόητο να παραμείνει απρόσβλητη από την κρίση.

Δύο ακόμη ανακοινώσεις, η μία από ψυχιάτρους του Δαφνιού και η άλλη από τον Σύλλογο Ελλήνων Ηθοποιών, ήρθαν να προστεθούν στις τόσες άλλες που έχουν γίνει υπέρ του Λαζόπουλου. Και οι δύο ανακοινώσεις αφήνουν να εννοηθεί, πως η γνωμάτευση ότι ο Λαζόπουλος είναι "ικανός" να "υπηρετήσει", έγινε κατ' εντολήν. Οι ψυχίατροι του Δαφνιού, μάλιστα, ζητάνε από αυτούς που κάνανε την γνωμάτευση να "κατονομάσουν τους εντολείς ηθικούς αυτουργούς του ιατρικού εγκλήματος". Μια τρίτη ανακοίνωση που υπογράφεται από 110 ψυχιάτρους και νευρολόγους, μέλη νοσηλευτικών ιδρυμάτων, κατηγορεί το κράτος και μερίδα του Τύπου, για την συκοφαντική εκστρατεία που έχει εξαπολυθεί εναντίον των ψυχιάτρων και των ασθενών τους. Κι αυτή η ανακοίνωση, αντικειμενικά, λειτουργεί υπέρ του Λαζόπουλου. Κι όμως ο Λαζόπουλος αφήνει λίγο-πολύ εκτεθειμένους αυτούς που του συμπαρίστανται, με το να στέκεται σήμερα στη σειρά και να ορκίζεται, όπως οι άλλοι νεοσύλλεκτοι. Βέβαια, όλοι αυτοί που κατηγορούν την κυβέρνηση για τους βρώμικους χειρισμούς της στην περίπτωση του Λαζόπουλου, δεν έχουν ανάγκη από τον Λαζόπουλο για να επαληθεύσει τα λεγόμενά τους. Αυτοί καταδικάζουν την κυβέρνηση για πράξεις της που έχουν, ήδη, λάβει χώρα. Το τί κάνει ή το τί θα κάνει ο Λαζόπουλος, δεν μπορεί να αναιρέσει τα γεγονότα.

Ένας νεαρός φυλακισμένος που είχα γνωρίσει, όταν ήμουνα στις φυλακές Κορυδαλλού, ο Χαράλαμπος Βλάχος, πήρε διακοπή της ποινής του για 2 μήνες για ν' αποφύγει "ανήκεστο βλάβη" στην υγεία του, μετά από αφαίρεση του ενός νεφρού του, που έκανε τον προηγούμενο μήνα, για να τον δώσει στην αδελφή του που κινδύνευε να πεθάνει από βαριά νεφροπάθεια. Αυτός ο κρατούμενος έχει καταδικαστεί σε 15 χρόνια φυλακή, γιατί κατάφερε και εξαπάτησε διάφορους μεγαλοκαρχαρίες και τους πήρε λεφτά. Κι ενώ τα χρηματικά ποσά που τους έφαγε ήταν ασήμαντα γι αυτούς, οι αμερόληπτοι δικαστές τον καταδικάσανε σε μια εξοντωτική ποινή, για να παραδειγματίζονται όλοι, όσοι τολμούν να τα βάζουν με το μεγάλο κεφάλαιο. Και σαν να μην έφτανε αυτό, όλο το τελευταίο διάστημα τον κρατούσανε κλεισμένο στο Νταχάου της Κέρκυρας, αποδείχνοντας ότι αυτό που ουσιαστικά επιδιώκουν είναι η φυσική του εξόντωση, κάτι που είδαν

να μην επιτυγχάνεται, μολονότι του είχαν ρίξει 15 ολόκληρα χρόνια φυλακή. Κι αν δεν είχε προηγούμενα γίνει θόρυβος υπέρ αυτού από τις εφημερίδες μετά την αφαίρεση του νεφρού, που προσφέρθηκε να του κάνουν για να σώσει την αδελφή του, θα τον κρατούσαν ακόμα κλεισμένο στο Νταχάου της Κέρκυρας. Η περίπτωση του Χαράλαμπου Βλάχου αποδείχνει για μια ακόμη φορά, ότι στις φυλακές είναι κλεισμένοι άνθρωποι που, αυτοί που τους φυλακίζουν, δεν τους φτάνουν ούτε στο μικρό τους δαχτυλάκι από την άποψη του ηθικού αναστήματος. Κι όμως αυτά τα εξαιρετικά παιδιά σαν τον Βλάχο οδηγούνται στην εξόντωση, γιατί απειλήσανε τους μεγαλοκαρχαρίες, τις βδέλες αυτές που ρουφάνε το αίμα ολόκληρης της κοινωνίας. Η αντιστροφή της ηθικής σ' όλη της την μεγαλοπρέπεια.

Σάββατο 17 Οκτωβρίου 1987

Άλλα δύο άτομα συλληφθήκανε για την υπόθεση Πρέκα. Ο ένας, ο επικελευστής του Λιμενικού Νίκος Βαβουράκης, φέρεται ότι ομολόγησε κλοπή 21 όπλων από το Λιμεναρχείο της Ραφήνας σε συνεργασία με τον Πρέκα. Ο άλλος, ο 17χρονος Νίκος Δημόπουλος, φέρεται ότι ομολόγησε τηλεφωνική φάρσα για ύπαρξη βόμβας στην Άμεση Επέμβαση του Λιμενικού Σώματος. Ο πρώτος φέρεται να κατέθεσε ότι συνεργάστηκε με τον Μιχάλη στην κλοπή των όπλων, με προοπτική να πληρωθεί γι αυτήν. Όπως γράφουν οι εφημερίδες, είχε ανακριθεί και στο παρελθόν για την κλοπή των όπλων, αλλά η έρευνα δεν είχε αποδώσει. Το γεγονός ότι τώρα απέδωσε, αποκαλύπτει την ύπαρξη χαφιέδων που είχαν από καιρό ενημερώσει τους εργοδότες τους, οι οποίοι περίμεναν "άνωθεν εντολές" για να δράσουν. Και οι εντολές δόθηκαν την 1η Οκτώβρη. Πρώτη συνέπεια της εφαρμογής αυτών των εντολών υπήρξε η δολοφονία του Μιχάλη.

Το προπύργιο του συντηρητισμού μέσα στον χώρο των δικαστών, ο Άρειος Πάγος, δίκασε χτες για μια ακόμη φορά τους Αντεισαγγελείς Χρυσούλα Γιαταγάνα και Κώστα Λογοθέτη, για το θάρρος τους να αποκαλύψουν τα όργια που συμβαίνουνε στις φυλακές Επταπυργίου της Θεσσαλονίκης, χωρίς να πάρουν έγκριση από τους προϊσταμένους τους. Για να μην βγούνε κι άλλα άπλυτα στη φόρα, η δίκη έγινε με κλειστές πόρτες για το ακροατήριο. Θεωρώ ότι δεν είναι σύμπτωση η διεξαγωγή μιας τέτοιας δίκης αυτήν την εποχή. Η ύπαρξη αναρχικών μέσα στις φυλακές αποτελεί φρένο για πολλά εγκλήματα και κομπίνες, που διαπράττουν εκεί οι φορείς της εξουσίας, από την στιγμή που υπάρχουν εισαγγελείς σαν την Γιαταγάνα και τον Λογοθέτη, οι οποίοι δεν είναι πρόθυμοι να καλύπτουν αυτά τα αίσχη. Γι αυτό και το κράτος διώκει συστηματικά, όσους σαν την Γιαταγάνα και τον Λογοθέτη τολμούν ν' αποτελέσουν ανασχετικό παράγοντα στα όργια που διαπράττει μέσα στις φυλακές. Με το να δικάζει αυτές τις μέρες τους δύο εισαγγελείς, προειδοποιεί όλους τους άλλους για το τί πρόκειται να πάθουν, αν δώσουν βάση στις αποκαλύψεις των φυλακισμένων αναρχικών. 'Ο, τι όμως και να κάνει το κράτος, η ύπαρξη αναρχικών στις φυλακές θα οδηγήσει με μαθηματική ακρίβεια στην αναβίωση του κινήματος για τα δικαιώματα των φυλακισμένων, κινήματος που προκειμένου να το σβήσει, το

κράτος δεν δίστασε να δολοφονήσει με φρικτό τρόπο τον Παναγιώτη Γαγγλία πριν από δυόμιση μήνες.

Κι ενώ οι εφημερίδες δημοσιεύουν φωτογραφίες του Λαζόπουλου από την χτεσινή ορκωμοσία του στον στρατό, καλλιεργώντας έτσι με ύπουλο τρόπο την εντύπωση ότι ο Λαζόπουλος είναι "ικανός" να "υπηρετήσει", άλλος ένας στρατιώτης, που είχε κριθεί κι αυτός "ικανός", αυτοκτόνησε χτες στη Λήμνο. Βέβαια κανείς δεν κατηγορεί τις ιατρικές υπηρεσίες του στρατού για ηθική αυτουργία στο ιατρικό έγκλημα που διαπράχτηκε, με το να βγάλουν "ικανό" για να "υπηρετήσει" τον Αλέξανδρο Αναστασιάδη που αυτοκτόνησε χτες. Ποτέ ο πρώην καραβανάς υπουργός Εθνικής Άμυνας Χαραλαμπόπουλος δεν διάταξε να γίνουν ανακρίσεις σε βάρος των γιατρών του στρατού, που έκριναν κατάλληλο για στρατιώτη κάποιον από τους εκατοντάδες που κατόπιν αυτοκτονήσανε. Ανακρίσεις διάταξε μόνο σε βάρος των γιατρών που είχαν βγάλει τον Λαζόπουλο "ανίκανο". Η στάση του αυτή αποδεικνύει, ότι επιδοκιμάζει συνειδητά την στράτευση όλων αυτών που κατόπιν αυτοκτονούν. Αναπόφευκτα φέρει, τουλάχιστον, έμμεσα την ευθύνη για τον θάνατό τους. Αλλά τί να περιμένει κανείς από έναν πολιτικό, που έγινε πολιτικός γιατί ακριβώς σπούδασε να σκοτώνει, όσο το δυνατόν περισσότερους με το πιο μικρό δυνατό κόστος;

Εμείς κι αυτήν την ημέρα την περάσαμε, λίγο-πολύ, όλη μέσα στο σπίτι. Εγώ έπρεπε να καθήσω να συμπληρώσω τις καταγραφές στο ημερολόγιο, που δεν το έπιασα καθόλου όλη την ημέρα χτες. Παρόλο που δεν γράφω πολλά πράγματα, το ημερολόγιο μου παίρνει πολύ χρόνο, γιατί είμαι πολύ αργός στο γράψιμο, κάτι που το έχω διαπιστώσει από την εποχή που πήγαινα στο γυμνάσιο. Είμαι σίγουρος ότι άλλος στη θέση μου θα χρειαζόταν πολύ λιγότερο χρόνο, για να κρατήσει ένα ημερολόγιο, και θα μπορούσε να κάνει παράλληλα και πολλά άλλα πράγματα. Όμως ένα πράγμα είναι σίγουρο: 'Οτι δεν θα έγραφε τα ίδια πράγματα που γράφω εγώ. Κι αυτό είναι που κάνει το ημερολόγιό μου αναντικατάστατο. Άλλωστε η αξία του θα φανεί αν ποτέ εκδοθεί.

Το βράδυ μας επισκέφτηκε ο καλός μας φίλος. Μέχρι σήμερα αυτός παραμένει ο άνθρωπος που βλέπουμε περισσότερο κι απ' ό, τι φαίνεται, θα συνεχίσουμε να τον βλέπουμε μέχρι το τέλος αυτού του ημερολογίου.

Κυριακή 18 Οκτωβρίου 1987

Ο Φολίνι πρέπει να βρίσκεται στην πέμπτη μέρα της απεργίας δίψας του και στην 41η της απεργίας πείνας του. Σίγουρα πρέπει να υποφέρει φοβερά. Η απεργία δίψας είναι ένα ασύλληπτο μαρτύριο. Γιατί βασανίζεται ο Φολίνι; Γιατί, πριν 9 χρόνια που ήταν στην Ιταλία, έπαιζε την ζωή του κορώνα-γράμματα στον αγώνα ενάντια στην καταπίεση και την εκμετάλλευση. Ποιόν έβλαψε ο Φολίνι; Έβλαψε τα αφεντικά που είναι υπεύθυνα για χιλιάδες δράματα, που γίνονται γύρω μας καθημερινά. Είχε κανένα προσωπικό όφελος από τον αγώνα του; Κανένα, μόνο διώξεις και ταλαιπωρίες. Γιατί λοιπόν τον οδηγούν στον θάνατο; Γιατί, όπως έλεγε και ο

μαρκήσιος Ντε Σαντ, η κοινωνία ρέπει προς το κακό κι όποιος γίνεται εμπόδιο σ' αυτήν της την πορεία συντρίβεται. Είναι αισχρή η στάση που κρατάνε οι 'Ελληνες απέναντι σε μια τέτοια ηρωική φυσιογνωμία. Με την στάση τους αποδεικνύουν ότι είναι συνυπεύθυνοι για τα όσα υφίστανται από τα αφεντικά τους, εξαιτίας της έλλειψης οποιωνδήποτε ηθικών αναστολών μπροστά στην μανιώδη αναζήτηση χρήματος που χαρακτηρίζει τούς τελευταίους. Αναμφισβήτητα δεν είναι όλοι οι 'Ελληνες υπεύθυνοι για τα μαρτύρια που υφίσταται ο Φολίνι. Υπάρχουν και μερικοί που δίνουν και την ζωή τους ακόμα για να σταματήσουν αυτά τα αίσχη, όπως ο Μιχάλης Καλτεζάς στο παρελθόν, όπως ο Παναγιώτης Γαγγλίας και ο Μιχάλης Πρέκας πρόσφατα. 'Οπως οι φυλακισμένοι Ευαγγελία Βογιατζή, Γεράσιμος Μπουκουβάλας, Κλέαρχος Σμυρναίος και Χριστόφορος Μαρίνος. Κι όμως αυτούς τους ανθρώπους, αντί ο πολύς κόσμος να τους θαυμάζει και να προσπαθεί να τους μιμηθεί, τους θεωρεί τρομοκράτες ή, στην καλύτερη περίπτωση, αφελείς. 'Εξυπνος και άξιος θαυμασμού για τους 'Ελληνες θεωρείται αυτός που κονομάει "χοντρά" λεφτά, που "ρίχνει" πολλές "γκόμενες", που οδηγεί ακριβά αυτοκίνητα ή μηχανές κ.ο.κ. Ακόμα και στον χώρο των "διανοουμένων", που υποτίθεται ότι έχουν πιο ανεπτυγμένη συνείδηση της πραγματικότητας, η κατάσταση είναι τόσο ασφυκτικά αποπνικτική, που οποιοσδήποτε ασχολείται ανιδιοτελώς με τα μεγάλα προβλήματα της κοινωνίας μας ή της εποχής μας, απομονώνεται, "θάβεται" και δεν είναι και λίγες οι φορές που συκοφαντείται. Για παράδειγμα ο ψυχίατρος Γιώργος Οικονομόπουλος, που είχε το θάρρος να καπνίσει δημόσια χασίς για να διαμαρτυρηθεί ενάντια στο φασιστικό νομοσχέδιο για τα ναρκωτικά (που τώρα πια έχει γίνει νόμος), όχι μόνο δεν βρήκε μιμητές αλλά υπήρξαν και πολλοί που ζήτησαν να κλειστεί στη φυλακή και να του αφαιρεθεί η άδεια εξάσκησης του επαγγέλματός του. Κι αυτό δεν ζητήθηκε από άσχετους αλλά από γιατρούς σαν τον Νικολινάκο, που έχουν πλήρη συνείδηση των εγκληματικών συνεπειών αυτού του νόμου. Για να μην μιλήσω για τους πουλημένους ακαδημαϊκούς και καθηγητές των πανεπιστημίων που, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων, όπως ο Γιάννης Παπαμιχαήλ, γράφουν στα παλιά τους τα παπούτσια, οσαδήποτε αίσχη συμβαίνουν καθημερινά στον κοινωνικό τους περίγυρο. Αυτοί ασχολούνται μόνο με το πώς θα βγάλουν περισσότερα λεφτά ή με το πώς θα αποκτήσουν μεγαλύτερη εξουσία, πράγματα που τα καταφέρνουν είτε με το να αγοράζει τα βιβλία τους το κράτος (σε χιλιάδες αντίτυπα και σε εξαιρετικά ψηλές τιμές), για να τα δώσει μετά στους φοιτητές σαν συγγράμματα, είτε με το να καταλαμβάνουν περισσότερα πόστα μέσα στον κρατικό μηχανισμό, πόστα που τους εξασφαλίζουν οι γνωριμίες τους με ανώτερους κυβερνητικούς παράγοντες. 'Ολοι αυτοί, που από άποψη επιστημονικής κατάρτισης άλλωστε αποτελούν μετριότητες, δεν φτάνουν ούτε στο μικρό τους δαχτυλάκι επιστήμονες, όπως ο Τόνι Νέγκρι, που προτίμησαν να μπουν στην φυλακή, παρά να αδιαφορήσουν απέναντι στα εγκλήματα που το κράτος διαπράττει καθημερινά. Τί κάνουν π.χ. οι 'Ελληνες βιολόγοι για τον Μαουρίτσιο Φολίνι που είναι συνάδελφός τους; Δεν έβγαλαν την παραμικρή ανακοίνωση για το έγκλημα που διαπράττεται σε βάρος

του τόσο φανερά. Η ανυπαρξία της προσφοράς τους στον χώρο της επιστημονικής έρευνας συναγωνίζεται την ανυπαρξία τους στον χώρο των κοινωνικών αγώνων. Θα έπρεπε να ντρέπονται για την σιωπή τους. Αλλά πώς να ντραπούν αφού είναι αδιάντροποι και, πολύ πιθανό, σε ιδιωτικές τους συζητήσεις καυχιούνται γι αυτό; Εγώ, έχοντας υπ' όψη μου αυτήν την ατμόσφαιρα νεκροταφείου που επικρατεί στους χώρους των επιστημόνων, όπως π.χ. τα πανεπιστήμια, ποτέ δεν μπόρεσα να κινηθώ μέσα τους, χωρίς να αισθανθώ να πνίγομαι από την δυσωδία που αναδίδεται από την πνευματική τους σήψη.

Με κάτι τέτοιες σκέψεις που πέρασα την σημερινή μέρα, δεν είχα καθόλου όρεξη για τίποτα άλλο εκτός από το ημερολόγιο. 'Αλλωστε πού να πας και με ποιόν να μιλήσεις, όταν ο κόσμος συμπεριφέρεται σαν να μην συμβαίνει τίποτα, κι όμως ο Φολίνι, που τώρα πια τον έχουν μάθει όλοι από τις εφημερίδες, βρίσκεται τόσο κοντά στο θάνατο; 'Ολη την ημέρα την περάσαμε στο σπίτι. Μόνο το βράδυ, που ήρθε ο αδελφός της Σοφίας με την γυναίκα του, βγήκαμε λίγο έξω και πήγαμε σε κάποια παραδοσιακή Αθηναϊκή ταβέρνα, από τις ελάχιστες που έχουν γλυτώσει μέχρι σήμερα την κατεδάφιση, για ν' ανεγερθούν στην θέση τους πολυκατοικίες. Μερικές φορές βρίσκω πολύ ενδιαφέρουσες τις συζητήσεις με τον αδελφό της Σοφίας, γιατί αυτός βρίσκεται πολύ κοντά σ' αυτούς που η κοινωνία τους έχει καταδικάσει να ζουν στο περιθώριό της, και κατά συνέπεια, όταν συζητάμε μαζί του, μας λέει πραγματικές ιστορίες ανθρώπων που η κοινωνία τους συνθλίβει. Ιστορίες που οι συγγραφείς της σύγχρονης Ελλάδας ποτέ δεν τις γράφουν αλλά τις αποσιωπούν συνειδητά. Κι αν κανένας γράψει κάτι, όπως ο Χρήστος Ρούσσος ή η Σοφία, το βιβλίο του αγοράζεται τόσο λίγο, που δεν καλύπτει ούτε τα έξοδα που χρειάστηκαν για να τυπωθεί. Αυτές οι ιστορίες συνθέτουν την πραγματική εικόνα της κοινωνίας, μια εικόνα τόσο αποτρόπαια, που οι περισσότεροι την θάβουν μέσα στο υποσυνείδητό τους, προκειμένου να μην διαταραχτεί ο ναρκωμένος από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης εσωτερικός τους κόσμος.

Δευτέρα 19 Οκτωβρίου 1987

Ακόμα δεν έχει έρθει χαρτί από τον στρατό. Αυτή η καθυστέρηση σίγουρα αποσκοπεί κάπου, σε καλό ή σε κακό. Κι επειδή μέχρι τώρα από το κράτος δεν έχω δει τίποτα καλό, μάλλον αποσκοπεί σε κακό. Είναι πιθανό να έρθει κανένα χαρτί που να λέει ότι πρέπει να παρουσιαστώ στην Επιτροπή Απαλλαγών από 25 Σεπτεμβρίου έως 25 Οκτωβρίου, με συνέπεια, όταν θα 'ρθει, να μην έχω παρά μόνο μία ή δύο μέρες διορία. Αν βάλουμε και το Σαββατοκύριακο που πέφτει 24-25 Οκτωβρίου, μπορεί να έρθει κανένα χαρτί που να με αναγκάζει να παρουσιαστώ αμέσως. 'Ετσι μπορεί να μην προλάβω να πάρω καινούργιο πιστοποιητικό από το Δρομοκαϊτειο.

Ο δεκαεφτάχρονος που τηλεφώνησε στην 'Αμεση Επέμβαση του Λιμενικού και τους είπε ότι τους έχουν βάλει βόμβα, καταδικάστηκε σε 5 μήνες φυλακή. Μια υπερβολικά μεγάλη ποινή για τόσο ασήμαντο αδίκημα. Αντίθετα, φύλακες που βασανίζουν κρατούμενους, μπάτσοι

που τραυματίζουν διαδηλωτές, άντρες που σαπίζουν τις γυναίκες τους στο ξύλο, γονείς που βασανίζουν τα παιδιά τους, οδηγοί που τραυματίζουν πεζούς κ.ο.κ., αν ποτέ φτάσουν στο δικαστήριο, καταδικάζονται πάντα σε μικρότερες ποινές. Αλλά πώς να καταδικαστούν σε μεγαλύτερες, όταν για τους δικαστές τέτοια εγκλήματα δεν αποτελούν τίποτα παραπάνω από ασήμαντα υπερβάσεις της εξουσίας, που έχουν κάθε δικαίωμα οι θύτες να εξασκούν πάνω στα θύματά τους;

Εντωμεταξύ ο λιμενικός Βαβουράκης οδηγήθηκε σήμερα στον ανακριτή και πήρε προθεσμία μέχρι την Τετάρτη, για να προετοιμάσει την απολογία του. Ο ίδιος δεν έκανε καμιά δήλωση στους δημοσιογράφους, όμως ο δικηγόρος του είπε ότι ο πελάτης του αναγκάστηκε να δώσει τα όπλα στον Πρέκα, γιατί ο τελευταίος απειλούσε τον ίδιο και την οικογένειά του. Αν και κατά τα φαινόμενα ο λιμενικός πληρώθηκε για τα όπλα που άφησε να πάρει ο Μιχάλης, δεν τον κατηγορώ που προσπαθεί να ξεμπλέξει από μια ιστορία που, για λόγους πολιτικής σκοπιμότητας, του κοστίζει τόσο ακριβά.

Ο Βότσης έγραψε ένα κειμενάκι στην "Ελευθεροτυπία" για τον Φολίνι. Σ' αυτό λέει ότι από 73 κιλά που ήταν ο Φολίνι, έχει μείνει μόνο 50 κιλά, μετακινείται με αναπηρικό καροτσάκι και έχει προβλήματα με την όρασή του, λόγω της συνεχιζόμενης απεργίας πείνας του. Αυτό που μου προξενεί απορία είναι ότι δεν γράφει τίποτα για απεργία δίψας. Τα προβλήματα υγείας που αναφέρει ο Βότσης, δεν είναι τίποτα μπροστά στα προβλήματα που θα έχουν δημιουργηθεί από απεργία δίψας 6 ολόκληρων ημερών. Αν η απεργία δίψας συνεχίζεται, ο Φολίνι πρέπει να βρίσκεται τώρα κοντά στο θάνατο. Είναι εξοργιστική η έλλειψη πληροφόρησης στην Ελλάδα πάνω σε τέτοια ζητήματα "κρατικής ασφάλειας".

Εμείς περάσαμε το μεγαλύτερο μέρος της σημερινής μέρας βάφοντας ένα χολ στο καινούργιο μας σπίτι. Το βάψιμο είναι μια δουλειά που κατά κάποιο τρόπο σε αποτρέπει από δυσάρεστες και αδιέξοδες σκέψεις. Το ίδιο συμβαίνει μ' όλες τις χειρωνακτικές δουλειές. Σε τέτοιες σκέψεις εγώ παρασύρομαι εύκολα αυτό το διάστημα, που από τη μια βλέπω τον Φολίνι να ξεψυχάει, χωρίς να υπάρχει κάποιο κίνημα διαμαρτυρίας, κι απ' την άλλη ο στρατός στέκεται σαν "επικρεμάμενη ρομφαία" από πάνω μου, χωρίς να μπορώ να κάνω τίποτα.

Τρίτη 20 Οκτωβρίου 1987

Το πρωί πήγαμε σε μια συγκέντρωση διαμαρτυρίας για την επικείμενη έκδοση του Φολίνι. Η συγκέντρωση έγινε από την "Αναρχική Πρόταση Ενάντια στην Κρατική Τρομοκρατία" μπροστά από το υπουργείο Δικαιοσύνης. Μολονότι η "Ελευθεροτυπία" είχε από χτες ανακοινώσει αυτήν την συγκέντρωση, δεν μαζευτήκανε πάνω από 15 άτομα. Η συγκέντρωση κράτησε δύο περίπου ώρες και στην διάρκειά της μοιράστηκαν προκηρύξεις. Ο κόσμος που πέρναγε εκείνη την ώρα ήταν αρκετός κι έτσι φύγανε όλες οι προκηρύξεις. Επίσης, κανείς δεν βρέθηκε για να τα βάλει με τους συγκεντρωμένους,

μολονότι η συγκέντρωση γινόταν από τους αναρχικούς. Το γεγονός ότι μόνο οι αναρχικοί κατέβηκαν σε συγκέντρωση για τον Φολίνι, ήταν αρκετό για να μου ανανεώσει την εμπιστοσύνη μου σ' αυτό το κίνημα, και να μου αναπτερώσει κάπως τις ελπίδες μου γι αυτό που υπήρξε πάντα άμεσα συνδεδεμένο με την ζωή μου. ‘Ομως η παρουσία μόνο 15 ατόμων σ' αυτήν την συγκέντρωση μ' έκανε, για μια ακόμη φορά, να αισθανθώ πικρία, όχι τόσο για την αδιαφορία του πολύ κόσμου, αλλά για την αδιαφορία της πλειοψηφίας των αναρχικών που, όταν πρόκειται για καμιά καθιερωμένη από το κράτος επέτειο, όπως είναι η 17 Νοέμβρη, κατεβαίνουν κατά χιλιάδες. Δεν μπορώ επίσης να ξεχάσω ότι στις πορείες για τον Χρήστο Ρούσσο, που τις καλούσαν αριστεριστές, κατέβαιναν τουλάχιστον χίλιοι αναρχικοί και λειτουργούσαν σαν ουρά πίσω από κόμματα, όπως το Κ.Κ.Ε. εσωτερικού, ή οργανώσεις, όπως οι αριστερίστικες. Δυστυχώς η πλειοψηφία των αναρχικών στην Ελλάδα, πολλές φορές, άγεται και φέρεται από τα δημοσιεύματα των εφημερίδων. Και εφόσον απέναντι στον Φολίνι οι εφημερίδες κράτησαν, λίγο-πολύ, το "στόμα" τους κλειστό, όσο δεν τον συκοφαντούσαν με τα χειρότερα λόγια, όπως κάνανε αμέσως μετά την σύλληψή του, και η πλειοψηφία των αναρχικών δεν θεώρησε την υπόθεση Φολίνι υπόθεση μεγάλης σημασίας. Μια τέτοια αντιμετώπιση ενός τόσο σοβαρού ζητήματος από την πλευρά της πλειοψηφίας των αναρχικών, την στιγμή μάλιστα που και οι ίδιοι οι μπάτσοι δεν χτύπησαν την σημερινή συγκέντρωση διαμαρτυρίας, δείχνει ότι ένα μεγάλο μέρος της αναποτελεσματικότητας του αναρχικού χώρου οφείλεται, όχι στην εξαιρετικά σκληρή καταστολή του από πλευράς κράτους, αλλά στην αλλοτρίωσή του από τα κοινωνικά πρότυπα και τα μέσα μαζικής επικοινωνίας. Δηλαδή το πρόβλημα δεν είναι ο μπάτσος που κυνηγάει τον αναρχικό, όσο ο μπάτσος που ο αναρχικός έχει μέσα του. Κάτι που ισχύει ιδίως στις ανεπτυγμένες χώρες της Δυτικής Ευρώπης, όπου βλέπεις ανθρώπους που το παίζουν αναρχικοί, να μην κατεβαίνουν στο πεζοδρόμιο, όσες φορές κι αν τους καλούν οι διάφορες αναρχικές οργανώσεις. Στην Ελλάδα, όπου υπάρχουν και μερικοί αναρχικοί πραγματικά αφοσιωμένοι στον αγώνα, αυτή η αλλοτρίωση του αναρχικού χώρου έχει καταστροφικότατες συνέπειες, όπως π.χ. η εγκατάλειψη ανθρώπων, όπως ο Παναγιώτης Γαγγλίας, στα χέρια του κράτους με αποτέλεσμα τον θάνατό τους. Οι άνθρωποι που "το λέει η καρδιά τους", όπως ο Μιχάλης Πρέκας, ή οι τέσσερις συλληφθέντες, οδηγούνται λόγω της απάθειας και της αδιαφορίας των άλλων σε μια τέτοια απομόνωση, που κατόπιν λειτουργούν για το κράτος σαν εύκολα θύματα. Για ν' αναφέρω μόνο τις σχετικά πρόσφατες δολοφονίες αγωνιστών, ο Χρήστος Τσουτσουβής δολοφονήθηκε, ο Μιχάλης Καλτεζάς δολοφονήθηκε, ο Παναγιώτης Γαγγλίας δολοφονήθηκε, ο Μιχάλης Πρέκας δολοφονήθηκε. Πόσοι πρέπει να δολοφονηθούν ακόμη από το κράτος, για να σταματήσουν οι αναρχικοί να αδιαφορούν για την τύχη ηρωικών αγωνιστών, όπως ο Φολίνι, ή, γιατί όχι, ο Μαραγκάκης;

'Ενας νεαρός Τούρκος καταδικάστηκε σε 20 μέρες φυλακή για φθορά ξένης ιδιοκτησίας και αλητεία, επειδή έσπασε μια βιτρίνα εστιατορίου και έκλεψε ένα πιάτο ντολμαδάκια και δύο μπουκάλια

κρασί. Στη δίκη εξήγησε στους δικαστές ότι ούτε στο στρατόπεδο προσφύγων του Λαυρίου δεν τον αφήνουν να μείνει, ούτε δουλειά βρίσκει, με αποτέλεσμα να κοιμάται στην παραλία του Λαυρίου και να μην έχει να φάει. Οι δικαστές τον κλείσανε στην φυλακή, τιμωρώντας τον επειδή με την στάση του αρνήθηκε να πεθάνει αδιαμαρτύρητα από την πείνα. Αν όλοι, όσοι βρίσκονται στο τελευταίο σκαλοπάτι της έσχατης φτώχειας, προσπαθούσαν να αποφύγουν έτσι τον θάνατο από την πείνα, οι δικαστές θα τους έκλειναν στις φυλακές χωρίς καμιά ηθική αναστολή. Δεν φαίνεται να έχουν αλλάξει καθόλου οι δικαστές από την εποχή, που ο Βίκτωρ Ουγκώ περιγράφει στο βιβλίο του "Οι 'Αθλιοι". Αν και από τότε έχουν περάσει περίπου 100 χρόνια, μόνο οι ποινές έχουν αλλάξει κι όχι η νοοτροπία των δικαστών.

Τετάρτη 21 Οκτωβρίου 1987

Ο υπουργός Δικαιοσύνης Κουτσόγιωργας δεν υπόγραψε ακόμη την έκδοση του Φολίνι. Καθυστερεί την υπογραφή με το αιτιολογικό ότι μελετάει την υπόθεση. Αν λάβουμε υπόψη ότι ο Φολίνι χτες συμπλήρωσε τέσσερις μήνες στις Ελληνικές φυλακές, κι ότι έχει καταδικαστεί σε τέσσερις μήνες για χρήση πλαστού διαβατηρίου, η συνέχιση της κράτησής του έχει νόημα μόνο αν γραφειοκρατικοί λόγοι καθυστερούν την διαδικασία της έκδοσης. 'Ομως τέτοιοι λόγοι δεν υπάρχουν και γι αυτό θα έπρεπε να αφεθεί ελεύθερος. Κι όμως βρίσκεται ακόμα στην φυλακή και συνεχίζει την απεργία πείνας. Δεν λέω για απεργία δίψας, γιατί θεωρώ απίθανο να κάνει 8 μέρες απεργίας δίψας, να είναι έτοιμος να πεθάνει κι οι εφημερίδες να μην γράφουν λέξη, όταν γράφουν για την απάντηση του Κουτσόγιωργα στο θέμα Φολίνι. Πάντως, όπως έχω ξαναγράψει, η πληροφόρηση που δίνουν οι εφημερίδες πάνω στο θέμα Φολίνι είναι σκανδαλιστικά ελλιπής.

Ο Λαζόπουλος βρίσκεται από χτες το πρωί στο 424 Στρατιωτικό Νοσοκομείο της Θεσσαλονίκης. Εκεί πήγε μόνος του μετά την λήξη της τετραήμερης άδειας που του είχαν δώσει μετά την ορκωμοσία. Αιτία της επίσκεψής του στο 424, σύμφωνα με τα λεγόμενα φίλου του που τον συνόδεψε μέχρι εκεί, είναι οι πόνοι στο στομάχι. Απ' ό, τι φαίνεται ο Λαζόπουλος δεν έχει ακόμη σηκώσει τα χέρια απέναντι στους στρατοκράτες, μολονότι σε κάποιες φάσεις φαίνεται να εγκαταλείπει τον αγώνα για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων του. Ο υπουργός Εθνικής 'Αμυνας Χαραλαμπόπουλος, μέσω των εκπροσώπων του, δηλώνει καθαρά ότι καλύπτει απόλυτα τις μεθοδεύσεις των στρατοκρατών σε βάρος του Λαζόπουλου. Παρ' όλα αυτά και οι δημοσιογράφοι δεν το βάζουν κάτω και παρακολουθούν από κοντά, τα όσα υφίσταται ο Λαζόπουλος. Είμαι σίγουρος ότι οι αξιωματικοί του στρατοπέδου των Θερμών Νιγρίτας, όπου ανήκει ο Λαζόπουλος, θα βρίζουν από το πρωί ως το βράδυ αυτόν, που επέλεξε το στρατόπεδό τους για σωφρονιστήριο του Λαζόπουλου. Βέβαια δεν θα τον βρίζουν φανερά. Θα αναγκάζονται να υποκρίνονται τους ήρεμους, άσχετα αν αυτό τους αναγκάζει να καταναλώνουν δεκάδες ηρεμιστικά χάπια κάθε μέρα.

Κι άλλες εκατοντάδες εκατομμύρια επενδύονται στην Ζάκυνθο. Ο Ε.Ο.Τ. ανακοίνωσε ότι θα κατασκευάσει "πλωτή πολιτεία" από τεχνητές νησίδες μέσα στο λιμάνι της Ζακύνθου. Αλίμονο στο δολοφονημένο ζευγάρι. Δεν νομίζω να είχανε ποτέ φανταστεί το πόσο μεγάλα συμφέροντα απειλήθηκαν από την εκδρομή τους στη Ζάκυνθο. Η δολοφονία τους σκεπάζεται κάθε μέρα με όλο και περισσότερα εκατομμύρια.

Εμείς το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας το βγάλαμε πάλι στο σπίτι. Το βράδυ πήγαμε μέχρι το σπίτι του αδελφού της Σοφίας. Φύγαμε από κει γύρω στις εντεκάμιση και επί τρία τέταρτα, περίπου, περιμέναμε άδικα να περάσει κανένα λεωφορείο. Από τις 12 και μετά περιμέναμε στη Συγγρού. Αφού επί ένα τέταρτο περιμέναμε κι εκεί άδικα, βλέποντας μόνο αυτοκίνητα να περνάνε, και πολλά να

στέκονται για να κάνουν παζάρια με κάποιους τραβεστί ή κάποιες εκδιδόμενες κοπέλες που έκαναν πιάτσα στο απέναντι μέρος του δρόμου, απελπιστήκαμε και γυρίσαμε με ταξί. Είναι λυπηρό να βλέπεις μια ολόκληρη μεγαλούπολη, όπως η Αθήνα, να ζει σε τόσο αυστηρά καθορισμένα χρονικά πλαίσια, που σε αναγκάζουν, οτιδήποτε κι αν κάνεις, να κοιτάς συνέχεια το ρολόι σου. 'Οπως είναι λυπηρό να βλέπεις ανθρώπους να πουλάνε το σώμα τους για να ικανοποιούνται οι σεξουαλικά διεστραμμένοι, επειδή η κοινωνία τους έχει στερήσει από οποιαδήποτε άλλη διέξοδο για να εξασφαλίσουν μια κάπως άνετη επιβίωση. 'Οταν πέφτει η νύχτα πάνω στην πόλη, βλέπεις πολλές φορές πράγματα που συνθέτουν την πραγματική εικόνα της ζωής της, τα οποία είναι πολύ δύσκολο να βγουν ελεύθερα στο φως της μέρας. 'Ετσι οι μάζες των φασιστικοποιημένων μικροαστών και των μικροαστικοποιημένων εργατών μπορούν να καμώνονται, ότι τέτοια πράγματα είναι πολύ μακριά τους και ποτέ δεν πρόκειται να συμβούν στην δική τους οικογένεια. 'Ασχετα αν αυτοί οι ίδιοι αποτελούν τους πιο συχνούς πελάτες του έρωτα επί πληρωμή.

Πέμπτη 22 Οκτωβρίου 1987

Ο λιμενικός Νίκος Βαβουράκης προφυλακίστηκε χτες μετά την απολογία του στον ανακριτή. Με τους δημοσιογράφους δεν θέλησε να μιλήσει, μίλησε όμως ο δικηγόρος του, που λίγο-πολύ επανέλαβε όσα είχε πει στους δημοσιογράφους την Δευτέρα. Κατά τα φαινόμενα ο λιμενικός είναι πια έρμαιο του δικηγόρου του και των συγγενών του. Μετά απ' όλα αυτά η θέση του διαχωρίζεται από την θέση των άλλων τεσσάρων συλληφθέντων και δεν νομίζω, ότι θα ασχοληθεί μαζί του κανένα κίνημα συμπαράστασης. Δεν ξέρω κιόλας, γιατί μέχρι τώρα η "Επιτροπή Πληροφόρησης και Αλληλεγγύης" δεν έχει πάρει καμιά θέση, δημόσια τουλάχιστον, πάνω σ' αυτό το θέμα.
Στις φυλακές Επταπυργίου (Γεντί Κουλέ) της Θεσσαλονίκης έγινε εξέγερση. Καμιά τριανταπενταριά κρατούμενοι αμπαρώθηκαν σ' ένα θάλαμο και ζήτησαν να δουν τον υπουργό Βόρειας Ελλάδας. Βέβαια αυτός, αδιάφορος τελείως για τα βασανιστήρια που οδηγούν τους κρατουμένους σε εξεγέρσεις, δεν καταδέχτηκε να τους δει και στην θέση του έστειλε έναν εισαγγελέα, έναν αστυνομικό διευθυντή και πολλούς μπάτσους διψασμένους για ξύλο. Οι κρατούμενοι είδαν κι απόειδαν και προκειμένου να τους κάνουν λιώμα στο ξύλο ξεαμπαρώθηκαν. Οι εφημερίδες κρύψανε σκόπιμα τα αιτήματά τους, καθώς και την αφορμή της εξέγερσης. Τώρα που η νόμιμη μαφία από κρατικούς εκπροσώπους έχει διώξει από την Θεσσαλονίκη τους μοναδικούς εισαγγελείς που αποτελούσαν φραγμό στα εγκληματικά της σχέδια, δηλ. την Χρυσούλα Γιαταγάνα και τον Λογοθέτη, οι συνθήκες διαβίωσης στις φυλακές Επταπυργίου θα έχουν γίνει πάλι αφόρητες, με συνέπεια οι κρατούμενοι να μην έχουν άλλο δρόμο από τον δρόμο της εξέγερσης. Και βέβαια οι δημοσιογράφοι αδιαφορούν πλήρως για την τύχη αυτών των δυστυχισμένων ανθρώπων. 'Οσο όμως συνεχίζεται αυτή η κατάσταση οι εξεγέρσεις θα πληθαίνουν. Το ίδιο το κράτος στρέφει τους κρατούμενους προς την εξέγερση, με το να

τους αφαιρεί κάθε μέσο νομικής προστασίας και των πιο στοιχειωδών ακόμα δικαιωμάτων τους.
Εμείς κι αυτήν την ημέρα την βγάλαμε μέσα στο σπίτι κι εγώ ασχολήθηκα αποκλειστικά με την συμπλήρωση του ημερολογίου. Χαρτί από τον στρατό δεν μου έχει έρθει ακόμα αλλά κρίνω άσκοπο να πάει κάποιος στην Στρατολογία να ρωτήσει. Το κρίνω άσκοπο, γιατί εφόσον ξέρω ότι δεν πρόκειται να ξεμπερδέψω εύκολα, πρέπει να συνηθίσω στην ιδέα να είμαι διαρκώς έτοιμος, για ό, τι ήθελε προκύψει. 'Εχω περάσει τόσα και τόσα που έχω καταλάβει πια ότι, εφόσον αρνιέμαι να υποταχτώ στις βρώμικες ορέξεις των αφεντικών, αυτοί δεν πρόκειται ποτέ να με αφήσουν ήσυχο. Θα βρίσκουν πάντα τρόπους να μου κάνουν την ζωή δύσκολη. Αργά το βράδυ κατορθώσαμε και επικοινωνήσαμε με την παλιά μας φίλη και δικηγόρο μας Ελένη Δημουλέα. Μας είπε ότι ο λόγος που δεν την βρίσκουμε στο τηλέφωνο, είναι ότι οι υπηρεσίες υποκλοπών της το αχρηστεύουν κάθε τόσο και λιγάκι. Σ' όλη την διάρκεια του τηλεφωνήματος ακούγαμε διάφορους "μυστήριους" θορύβους να παρεμβάλλουν στην συνομιλία μας. Παρ' όλα αυτά είπαμε μερικά πράγματα, γιατί οι χαφιέδες, τουλάχιστον εμάς και την Ελένη, δεν μπορούν να μας φοβίσουν. Κοινή μας διαπίστωση ήταν, ότι τα πρόσφατα γεγονότα σε βάρος του αναρχικού χώρου ήταν κατόρθωμα των χαφιέδων, που λυμαίνονται αυτόν τον χώρο. Συμφωνήσαμε στο ότι τα παιδιά, που παρασύρονται από αυτούς, θα έπρεπε να τους αντιλαμβάνονται, πρώτ' απ' όλα, από την εξουσιαστική τους συμπεριφορά. Εξουσία και αναρχισμός δεν συμβαδίσανε ποτέ και δεν πρόκειται ποτέ να συμβαδίσουν. Και η Ελένη αντιλαμβάνεται την ανάγκη ν' αποκαλύψουμε αυτούς τους πράκτορες του κράτους, που έχουν παρεισφρήσει στον αναρχικό χώρο, σαν απαραίτητο πρωταρχικό βήμα για οποιαδήποτε παραπέρα οργάνωση των δραστηριοτήτων των αναρχικών. Δυστυχώς λίγοι είναι αυτοί που δίνουν την σημασία που πρέπει σ' αυτήν την θεμελιώδη αναγκαιότητα.

Παρασκευή 23 Οκτωβρίου 1987

'Αλλη μια ανακοίνωση από επιστημονικό σύλλογο ήρθε να προστεθεί στην σωρεία ανακοινώσεων-διαμαρτυριών για την εγκληματική συμπεριφορά του κράτους σε βάρος του Λαζόπουλου, καθώς και όσων δεν μπορούν να στρατευθούν για λόγους ψυχικής υγείας. Από τον Σύλλογο Ελλήνων Ψυχολόγων αυτήν την φορά. Μέχρι στιγμής κανένας επιστημονικός σύλλογος, ούτε κανένας επώνυμος πολίτης, δεν έχει πάρει το μέρος της κυβέρνησης και των στρατοκρατών. Οι μόνοι που υπερασπίζονται την κυβέρνηση είναι η σοσιαλφασιστική εφημερίδα "Αυριανή" που με δημοσιεύματά της άρχισε την εκστρατεία "οι τρελοί στα σύνορα", και διάφοροι στρατιωτικοί ή πρώην στρατιωτικοί που γράφουν γράμματα στις εφημερίδες, παίζοντάς το "αγανακτισμένοι πολίτες".
Το πρωί βρήκαμε επιτέλους τον Θόδωρο Μεγαλοοικονόμου στα εξωτερικά ιατρεία του Δρομοκαϊτείου. Διαπίστωσε μια παραπέρα επιδείνωση της ψυχικής μου υγείας που την εξηγεί σαν συνέπεια του άγχους, της ανασφάλειας και της αγωνίας, που μου προκαλεί η

προσμονή της κλήσης μου απ' τον στρατό. Συζητήσαμε και για την κατάσταση που επικρατεί στο Δρομοκαΐτειο, καθώς και για τον αγώνα των πιο προοδευτικών ψυχιάτρων για να ανοίξουν οι κλινικές "για ανήσυχους ψυχασθενείς", που υπάρχουν στο ψυχιατρείο αυτό. Απ' ό, τι κατάλαβα, στο χώρο της ψυχιατρικής γίνονται ιστορικές αλλαγές στην Ελλάδα. Οι γιατροί και το νοσηλευτικό προσωπικό έχουν αγανακτήσει με την κατάσταση που επικρατεί στα Ελληνικά ψυχιατρεία, κατάσταση που λίγα έχει να ζηλέψει από τον μεσαίωνα, και είναι αποφασισμένοι να πάρουν την τύχη των ψυχιατρείων στα χέρια τους. Ο ίδιος ο Θόδωρος Μεγαλοοικονόμου αντιμετωπίζει το ενδεχόμενο διώξεων για ένα άρθρο, που είχε δημοσιευτεί στο περιοδικό "ΑΝΤΙ" τον Φλεβάρη αυτού του χρόνου, όπου περιέγραφε την άθλια κατάσταση που επικρατεί στο Δρομοκαΐτειο. Εγώ, βλέποντας ότι ο καιρός περνάει και όπου να 'ναι θα μου έρθει χαρτί από το στρατό, έκανα αίτηση στην γραμματεία των εξωτερικών ιατρείων για πιστοποιητικό. Μας είπανε να πάμε να το πάρουμε Τετάρτη με Πέμπτη. Ελπίζω να προλάβω να το πάρω πριν να έρθει το χαρτί του στρατού.

Κι άλλα εκατομμύρια ρίχνονται στην Ζάκυνθο. Στο νησί αυτό εγκαινιάστηκε χθες νέα γραμμή σύνδεσης των Ιόνιων νησιών της "Ολυμπιακής Αεροπορίας". Μ' όλα αυτά τα έργα υποδομής που γίνονται στη Ζάκυνθο μετά την δολοφονία του ζευγαριού, η δολοφονία αυτή φαντάζει σαν ανθρωποθυσία για το στέριωμα τους. Το γεγονός ότι οι 'Ελληνες έχουν φτάσει στο τέλος του 20ού αιώνα και κάνουν ακόμα ανθρωποθυσίες, δείχνει το πόσο ουτοπιστές είναι κατά βάθος, όσοι ελπίζουν σε κάποιον εξανθρωπισμό της Ελληνικής κοινωνίας, όσοι ελπίζουν ότι η Ελλάδα μπορεί να μοιάσει με τα κράτη της Δυτικής Ευρώπης. Βέβαια αυτοί που μας κυβερνάνε δεν νομίζουν καθόλου κάτι τέτοιο, γι αυτό έχουν ριχτεί με τα μούτρα στο να τρώνε σε βάρος του δημοσίου, αντί να αναλώνονται σ' οποιαδήποτε προσπάθεια εκσυγχρονισμού του κράτους. Να δούμε τί άλλο θα σκεφτούν να κάνουν για την Ζάκυνθο. Βέβαια, ό, τι και να κάνουν, κανείς δεν θα τους ρωτήσει γιατί ενδιαφέρονται τόσο γι αυτό το νησί.

Σάββατο 24 Οκτωβρίου 1987

Επιτέλους η "Ελευθεροτυπία" έγραψε για τον Φολίνι. Τελικά ο Φολίνι όντως κάνει απεργία δίψας από την προπροηγούμενη Τετάρτη αλλά επιβιώνει ακόμα, επειδή του έχουν βάλει ορούς. Πράγμα που σημαίνει ότι, αν το θελήσουν, θα του κάνουν και αναγκαστική σίτιση. Μ' αυτόν τον τρόπο αναγκάζουν έναν κρατούμενο, να μην μπορεί να χρησιμοποιήσει ούτε το τελευταίο όπλο που του έχει απομείνει, για να υπερασπίσει τα δικαιώματά του: Την απεργία πείνας. Παρήγορο είναι το γεγονός ότι χτες τον μεταφέρανε σε πολιτικό νοσοκομείο: Στο Γενικό Κρατικό Νοσοκομείο της Νίκαιας. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι αυτό δεν έγινε από ενδιαφέρον του κράτους. Ο Φολίνι μεταφέρθηκε λίγο πριν από την επίσκεψη στο Νοσοκομείο Κρατουμένων του προέδρου της Ε.Ι.Ν.Α.Π. Νίκου Μανιού, της δικηγόρου Τασίας Χριστοδουλοπούλου, του δικηγόρου Παναγιώτη

Κανελλάκη και του γραμματέα της Ε.Κ.Ο.Ν. Ρήγας Φεραίος Νίκου Φίλη. Στο τέλος αυτοί όλοι επισκέφτηκαν τον Φολίνι στο Γενικό Κρατικό της Νίκαιας. Στην συνομιλία που είχε μαζί τους ο Φολίνι, δήλωσε ότι θα συνεχίσει την απεργία πείνας και δίψας μέχρι να αναγνωριστεί σαν πολιτικός κρατούμενος και να μην εκδοθεί στην Ιταλία, και ότι δεν θέλει να πεθάνει και ευχαριστεί όσους του συμπαρίστανται με οποιονδήποτε τρόπο. Μεγάλη καρδιά ο Φολίνι. Τέτοιοι άνθρωποι θα έπρεπε να εμπνέουν τους νέους κι όχι οι πορωμένοι δολοφόνοι τύπου Ράμπο, που τα μέσα μαζικής επικοινωνίας τους διαφημίζουν μ' οποιονδήποτε τρόπο. Αισθάνομαι τιμή μου να μπορώ να προσθέσω και το παραμικρό στην συμπαράσταση προς τον ηρωικό του αγώνα. Κρίμα που δεν σκέπτεται με τον ίδιο τρόπο και η πλειοψηφία των αναρχικών της Ελλάδας.

Εγώ ακόμα περιμένω χαρτί απ' το στρατό. Αφού όμως δεν ήρθε μέχρι σήμερα, τουλάχιστον μου έφυγε η ανησυχία ότι μου ετοιμάζουν κομπίνα με τις ημερομηνίες. Τώρα αν έρθει το χαρτί, θα πρέπει να μου δίνει προθεσμία για παρουσίαση στην Επιτροπή Απαλλαγών από 26 Οκτωβρίου μέχρι 25 Νοεμβρίου. Οπότε θα έχω καιρό να προετοιμάσω την άμυνά μου. Κατά τα άλλα η μέρα πέρασε χωρίς τίποτα ιδιαίτερο, πέρα από ένα ραντεβού που είχαμε το απόγευμα μ' έναν φίλο, με τον οποίο συζητήσαμε για διάφορα ερωτηματικά που δημιουργούν οι τελευταίες εξελίξεις σε σχέση με τον χώρο των αναρχικών. Και από αυτήν την συζήτηση εγώ και η Σοφία διαπιστώσαμε ότι πολύς κόσμος σκέπτεται με τον ίδιο τρόπο, όπως κι εμείς. Απλά δεν έχει την δυνατότητα να ακουστούν δημόσια οι απόψεις του. Αυτά που συμβαίνουν είναι τόσο χοντρά που, από ένα σημείο κι έπειτα, όσοι είναι κάπως μπασμένοι στα πράγματα, δεν μπορούν να προφασίζονται άγνοια. 'Οταν κάποιος κάνει ότι δεν βλέπει αυτά που βλέπουν τόσοι άλλοι, και του το λένε ότι τα βλέπουν, δεν μπορεί παρά να υποκρίνεται. Κι αυτή η υποκρισία μπορεί να προέρχεται ή από συμμετοχή σ' αυτά που συμβαίνουν ή από φόβο. Κι όταν λέω συμμετοχή, εννοώ την σκόπιμη και εκούσια διασπορά ψευδών ειδήσεων. Θα 'ρθει άραγε η εποχή να αποκαλυφθεί "ποιός είναι ποιός" στον αναρχικό χώρο; 'Η θα παραμείνουμε μια ζωή αναγκασμένοι να καθόμαστε στο ίδιο τραπέζι με τους κάθε λογής χαφιέδες; Πόσα παιδιά πρέπει να μπουν ακόμη στην φυλακή, για να πάψουν να μας σύρουν σαν τα πρόβατα στην σφαγή;

Κυριακή 25 Οκτωβρίου 1987

Μια βδομάδα πέρασε από την προηγούμενη Κυριακή που έγραφα για τον Φολίνι γεμάτος ανησυχία, για ενδεχόμενο θάνατό του από απεργία δίψας. Τελικά μόνο χτες βγήκε στη φόρα το γεγονός ότι του κάνουν ορούς, κάτι που πρέπει να το 'ξεραν τόσο καιρό οι δημοσιογράφοι και γι αυτό δεν έβαλαν ποτέ ζήτημα, ότι κινδυνεύει να πεθάνει από μέρα σε μέρα. Αποδείχτηκε ότι οι 'Ελληνες Σοσιαλιστές στο ζήτημα της απεργίας πείνας κρατουμένων, υιοθετούν την τακτική των Γερμανών Σοσιαλδημοκρατών της κυβέρνησης Σμιτ. 'Ομως η τακτική που εφάρμοσε η κυβέρνηση των Σοσιαλδημοκρατών στην Γερμανία, επικρίθηκε από πολλούς και

ιδιαίτερα από τους αντιπάλους τους Χριστιανοδημοκράτες. Εδώ κανένας δεν έχει μιλήσει μέχρι τώρα γι αυτό το θέμα, γιατί σε τόσο σοβαρά ζητήματα, όπως η αντιμετώπιση των χαρακτηριζόμενων από τους Αμερικανούς ιμπεριαλιστές σαν τρομοκρατών, όλα τα πολιτικά κόμματα της Ελλάδας γίνονται ένα και εκλείπει ακόμα και η παραμικρή υποψία αντιπολίτευσης. 'Οσον αφορά δε ανεξάρτητους δημοσιογράφους, ούτε είχαμε στο παρελθόν, ούτε έχουμε, ούτε πρόκειται να αποκτήσουμε, πράγμα πολύ φυσικό, αν αναλογιστεί κανείς ότι, αν ένας δημοσιογράφος επιχειρήσει να ανεξαρτητοποιηθεί, όχι μόνο θα διωχτεί από την εφημερίδα του, αλλά και κανένας δεν θα διαμαρτυρηθεί γι αυτό. Τέλος πάντων αυτή η παρατεινόμενη αβεβαιότητα για την τύχη του Φολίνι σιγά-σιγά γίνεται κάτι με το οποίο εξοικειώνεται το συναίσθημα, με αποτέλεσμα να δημιουργείται μια αίσθηση λες κι ο Φολίνι κάνει χρόνια απεργία πείνας και δίψας. Κάτι που το αποκαλύπτω να συμβαίνει και με τον ίδιο μου τον εαυτό, εφόσον το γεγονός ότι δεν περιμένω τον θάνατο του Φολίνι στο άμεσο μέλλον, με κάνει να ανησυχώ πολύ λιγότερο για την τύχη του. Κι όμως δεν θα 'πρεπε, γιατί σήμερα ο Φολίνι κλείνει 48 μέρες απεργίας πείνας και 12 μέρες απεργίας δίψας, άσχετα αν διατηρείται ζωντανός με ορούς. Τώρα το τί κάνει την κυβέρνηση να μην προχωράει στην προσυπογραφή της απόφασης για έκδοση, παραμένει άγνωστο.

Εμείς κι αυτήν την Κυριακή δεν βγήκαμε απ' το σπίτι. Εγώ κάθησα και συμπλήρωσα τις καταγραφές στο ημερολόγιο που τις είχα παρατήσει τις τελευταίες μέρες. Με πειράζει κάπως το γεγονός ότι οι περισσότερες μέρες περνάνε για μένα χωρίς να συμβαίνει τίποτα σημαντικό, για το οποίο θα μπορούσα να γράψω στο ημερολόγιο, όμως το γεγονός και μόνο ότι έχω επίγνωση του πώς περνάει η κάθε μου μέρα είναι κάτι, γιατί δεν "άγομαι και φέρομαι ασκόπως". Το ότι η κάθε μέρα μου δεν γεμίζει με συνταρακτικά συμβάντα, είναι κάτι που δεν οφείλεται σε μένα, αλλά στον φυλακίστικο χαρακτήρα της κοινωνικής ζωής. Οι περιορισμοί που αναγκάζουν εμένα και την Σοφία να περνάμε στο σπίτι μας τις περισσότερες ώρες, ισχύουν και για τον περισσότερο κόσμο, άσχετα αν αυτός προτιμάει τις ψευδαισθήσεις μιας ζωής που του προσφέρουν μαζικοί χώροι αποξένωσης, όπως τα καφενεία, οι ταβέρνες, οι παμπ, οι ντισκοτέκ κ.ο.κ. Εμάς τέτοιες ψευδαισθήσεις δεν μας πάνε μετά απ' όλα, όσα έχουμε ζήσει στην ζωή μας. 'Οπως λέει κι ο Καβάφης: "Κι αν δεν μπορείς να κάμεις την ζωή σου όπως την θέλεις, τούτο προσπάθησε τουλάχιστον όσο μπορείς: μην την εξευτελίζεις μες στην πολλή συνάφεια του κόσμου, μες στες πολλές κινήσεις κι ομιλίες. Μην την εξευτελίζεις πιαίνοντας την, γυρίζοντας συχνά κι εκθέτοντάς την στων σχέσεων και των συναναστροφών την καθημερινήν ανοησία, ως που να γίνει σα μια ξένη φορτική".

Δευτέρα 26 Οκτωβρίου 1987

Σήμερα το πρωί κατεβήκαμε μέχρι το υπουργείο Δικαιοσύνης, όπου θα γινόταν συγκέντρωση συμπαράστασης στον Φολίνι οργανωμένη από την "Κίνηση για την Υπεράσπιση των Πολιτικών και των Κοινωνικών

Δικαιωμάτων", όπως είχε γραφτεί στην "Ελευθεροτυπία" του Σαββάτου. Αυτό που μας είχε κάνει εντύπωση, όταν διαβάσαμε την ανακοίνωση, ήταν ότι δεν δινόταν ακριβής ώρα. Στο λεωφορείο καθώς πηγαίναμε, συναντήσαμε και κάποιον που είχαμε γνωρίσει στο γραφείο της Κατερίνας Ιατροπούλου και ο οποίος πήγαινε κι αυτός στην συγκέντρωση χωρίς, όπως κι εμείς, να ξέρει ακριβή ώρα. 'Οταν τελικά φτάσαμε κι οι τρεις εκεί, δεν είδαμε κανέναν. Καθήσαμε κάποιο διάστημα περιμένοντας μήπως εμφανιστεί κανείς, αλλά μάταια. Φύγαμε ψιλοαγανακτισμένοι με τους αριστεριστές της κίνησης αυτής, για το παιχνίδι που μας έπαιξαν. Καταλάβαμε ότι τελευταία στιγμή θα αλλάξανε γνώμη και θα θεώρησαν καλύτερο να συστήσουν κάποια επιτροπή με επώνυμα άτομα, για να επισκεφτούν τον υπουργό και να του μιλήσουν για τον Φολίνι. Οι αριστεριστές ποτέ δεν έτρεφαν ιδιαίτερη συμπάθεια προς τον κόσμο που συγκεντρώνεται και διαδηλώνει στους δρόμους. Αυτό που πάντα τους ενδιέφερε περισσότερο, ήταν να δικτυώνονται με "υψηλά ιστάμενα" πρόσωπα. Κι αυτό, γιατί πιστεύουν ότι η ιστορία γράφεται από πρωτοπορίες. 'Οταν σε ορισμένες περιπτώσεις αναγκάζονται να καταφύγουν σε συγκεντρώσεις ή πορείες, το κάνουν πάντα με τον φόβο των "εκτρόπων". Για παράδειγμα, ο Νίκος ο Γιαννόπουλος της "Κίνησης για την Υπεράσπιση των Πολιτικών και Κοινωνικών Δικαιωμάτων", όταν η δεύτερη μεγάλη πορεία για την απελευθέρωση του Χρήστου Ρούσσου κατέληξε σε μικροσυγκρούσεις με την αστυνομία, άρπαξε το μικρόφωνο της μικροφωνικής εγκατάστασης που υπήρχε στα Προπύλαια, και έβρισε με τέτοιο μίσος τους διαδηλωτές που συγκρούονταν με την αστυνομία, που και ένας φασίστας ακόμη θα τον ζήλευε. Κι όμως εκείνη την στιγμή αυτοί οι διαδηλωτές κυνηγιόντουσαν από τα Μ.Α.Τ. και κινδύνευε άμεσα η σωματική τους ακεραιότητα.

Η "Ελευθεροτυπία" δημοσιεύει αποσπάσματα γράμματος που υπογράφεται από 126 πολίτες των Χανίων και το οποίο καταδικάζει δριμύτατα την στάση του κράτους απέναντι στον Πρέκα, στους συλληφθέντες και σε όσους οδηγήθηκαν στην Ασφάλεια, σαν ύποπτοι για τρομοκρατία. Αυτοί που υπογράφουν δηλώνουν ότι θα αντισταθούν με κάθε μέσο στην διαδικασία κοινωνικού εκφασισμού. Είμαι σχεδόν βέβαιος, ότι όσοι υπογράφουν είναι αναρχικοί. Και θεωρώ πολύτιμο δώρο για την Ασφάλεια των Χανίων αυτόν τον κατάλογο με ονόματα, γιατί έτσι η Ασφάλεια μπορεί να ενημερώνει χωρίς κόπο τους φακέλους, που περιλαμβάνουν τους αναρχικούς των Χανίων. Οπότε θα ξέρει ποιούς να πιάνει για ανάκριση, κάθε φορά που γίνεται κάτι στα Χανιά. 'Ενας ακόμη αναρχικός δολοφονήθηκε (ο Μιχάλης Πρέκας) και τέσσερις βρίσκονται στην φυλακή και παρ' όλα αυτά οι Χανιώτες αναρχικοί δεν μπόρεσαν να καταλάβουν το πόσο απαραίτητα είναι τα μέτρα ασφαλείας, αυτήν την εποχή ιδιαίτερα. Ας ελπίσουμε ότι δεν θα γίνει το ίδιο και με τους Αθηναίους, αν και όλα είναι πιθανά με την άγνοια και την σύγχυση που επικρατεί.

Από το "αστυνομικό δελτίο" μαθαίνουμε ότι πιάσανε μια 23χρονη μάνα τριών παιδιών, που τα έχει εγκαταλείψει ο πατέρας τους, η οποία ομολόγησε ότι έβαλε κάποιες φωτιές σε λεωφορεία παρκαρισμένα σε αμαξοστάσιο της Ε.Α.Σ., όπου η ίδια εργαζόταν σαν

καθαρίστρια. Από την φωτογραφία της που δημοσιεύει η "Ελευθεροτυπία", φαίνεται ότι έχει χτυπηθεί άγρια από την αστυνομία για να ομολογήσει. Βέβαια, αν και τα βασανιστήρια θεωρούνται από τον νόμο σαν κακούργημα, κανένας εισαγγελέας δεν πρόκειται να παραπέμψει σε δίκη, οποιονδήποτε από τους μπάτσους που την σακατέψανε στο ξύλο. Σε δίκη θα παραπέμψουνε την ίδια, όπως γράφει η εφημερίδα, και μάλιστα με βαρύτατες κατηγορίες (κακούργημα), άσχετα αν όλοι ξέρουν πως ό, τι έκανε, το έκανε λόγω της άσχημης ψυχολογικής κατάστασης και της σύγχυσης, στην οποία είχε περιέλθει από την δυστυχία και την εγκατάλειψη που ζούσε αυτή και τα παιδιά της. Κάτι που δήλωσε και στους δημοσιογράφους, όταν την πηγαίνανε στον εισαγγελέα. Και σίγουρα εισαγγελέας και ανακριτής θα την κλείσουν ομόφωνα στην φυλακή, χωρίς να τους ενδιαφέρει, ούτε στο ελάχιστο, το τί θα απογίνουν τα τρία παιδιά της, 7, 3 και 2 χρονών αντίστοιχα. Εγώ υποστηρίζω ότι αυτό που έκανε αυτή είναι ασήμαντο, μπροστά στο έγκλημα που θα διαπράξουν σε βάρος αυτής και των παιδιών της αυτοί που θα την τιμωρήσουν. Είναι λυπηρό, αλλά κανείς δεν θα κατηγορήσει γι αυτό αυτούς που έχουν σαν κύρια απασχόληση, το να καταστρέφουν την ζωή των άλλων, ακόμα κι αν αυτοί οι άλλοι είναι παιδιά 7, 3 και 2 χρονών.

Το βράδυ μας επισκέφτηκε πάλι ο καλός μας φίλος. Μέχρι τώρα μας έχει κάνει να νιώθουμε ότι η φιλία μας θα διαρκέσει σε μάκρος, άσχετα αν από λογική άποψη κάτι τέτοιο είναι απίθανο. Αν όμως ληφθεί υπ' όψη, ότι η γνωριμία μας είναι συνέπεια του ότι ξέρω την γυναίκα του από τότε που εγώ κι αυτή ήμασταν μικρά παιδιά, και μεγαλώναμε στον ίδιο χώρο (ήμασταν γείτονες), και ότι από εκείνη την εποχή πάντα διατηρούσα κάποια υποτυπώδη επαφή μαζί της, δεν είναι εντελώς αδύνατο η φιλία μας να διαρκέσει όπως διάρκεσε η, έστω και υποτυπώδης, φιλική σχέση με την γυναίκα του. Μερικές φορές οι σχέσεις μεταξύ γειτόνων, όταν δημιουργούνται βέβαια τέτοιες σχέσεις, κρατάνε πολλά χρόνια, ακόμα κι αν αυτοί έχουν πάψει να είναι γείτονες. Κάτι πολύ φυσικό, εφόσον οι εμπειρίες τους από το κοινωνικό περιβάλλον έχουν πολλά κοινά, με την προϋπόθεση πάντα ότι οι ταξικές διαφορές μεταξύ τους δεν είναι χαοτικές. Για να επανέλθω στον καλό μας φίλο, μετά την βοήθεια που μας πρόσφερε κατά την μετακόμιση, τον βλέπω πολύ πιο κοντά μας απ' ότι στο παρελθόν. Η βοήθεια αυτή, σε κείνην την ιδιαίτερα δύσκολη για μας στιγμή, είναι κάτι που έδειξε πολλά σε σχέση με το πώς βλέπει κι αυτός την φιλία μας. Σίγουρα γνωριστήκαμε καλύτερα μετά από εκείνη τη φάση.

Τρίτη 27 Οκτωβρίου 1987

Ούτε σήμερα ήρθε χαρτί απ' τον στρατό. Πήρα και τηλέφωνο στην γραμματεία των εξωτερικών ιατρείων του Δρομοκαϊτείου, για να ρωτήσω για το πιστοποιητικό, και μου είπαν ότι δεν είναι έτοιμο ακόμα. Ελπίζω πρώτα να πάρω το πιστοποιητικό αυτό και μετά να μου έρθει το χαρτί. Δυστυχώς ή ευτυχώς, το ημερολόγιο, όσο διαρκεί αυτή η καθυστέρηση, παρατείνεται όλο και περισσότερο. 'Αμεση συνέπεια του γεγονότος αυτού είναι ότι, αν κάποτε τυπωθεί, θα

κοστίσει το τύπωμά του ένα σωρό λεφτά. Και αν δεν το δεχτεί κανένας εκδότης, πράγμα που είναι και το πιο πιθανό, όπως έχουν τώρα τα πράγματα, δεν θα έχω λεφτά να το τυπώσω. Δεν με στεναχωρεί ιδιαίτερα αυτό, εφόσον εγώ κατά κάποιο τρόπο έχω κάνει το "καθήκον" μου να πω μερικά πράγματα που κάποτε έπρεπε να ειπωθούν, έτσι ώστε, αν υπάρξει στο μέλλον το απαραίτητο ενδιαφέρον, για τον τρόπο που βλέπω εγώ τα πράγματα, να υπάρχει κάτι να δώσω σ' όσους ενδιαφέρονται.

Το πρωί είδαμε τυχαία έναν παλιό σύντροφο, τον Κυριάκο Βασιλειάδη. Μ' αυτόν έχω κάνει μαζί φυλακή στον Κορυδαλλό. 'Ηταν στην φυλακή, γιατί από το βιβλιοπωλείο που διατηρούσε το 1979 είχαν περάσει κάτι πιτσιρικάδες και πήρανε περιοδικά που, μεταξύ άλλων, είχαν οδηγίες κατασκευής βομβών μολότωφ. Αυτά τα φυλλάδια κυκλοφορούσαν τότε πλατιά και βρισκόντουσαν σε πολλά βιβλιοπωλεία. 'Ομως επειδή ο Κυριάκος ήταν ήδη από το 1975 φακελωμένος σαν αναρχικός, όταν οι πιτσιρικάδες πιάστηκαν για την συμμετοχή τους σε συγκρούσεις με την αστυνομία στην Αγία Βαρβάρα του Αιγάλεω, ο Κυριάκος θεωρήθηκε ότι είχε συστήσει μαζί τους "τρομοκρατική ομάδα" και καταδικάστηκε σε δύο χρόνια φυλακή περίπου. Και δεν ήταν τότε η πρώτη φορά που έμπαινε στην φυλακή. Είχε ξαναμπεί το 1977, γιατί κατηγορήθηκε σαν ηθικός αυτουργός των επεισοδίων που είχαν γίνει στην Αθήνα, μετά την δολοφονία του Μπάαντερ, της 'Εσλιν και του Ράσπε στις Γερμανικές φυλακές. Και είχε θεωρηθεί σαν ηθικός αυτουργός, μόνο και μόνο γιατί προηγούμενα είχε εκδώσει το περιοδικό "ΕΔΩ ΚΑΙ ΤΩΡΑ", που έβγαλε μόνο ένα τεύχος. Τότε είχε καθίσει για ένα τρίμηνο περίπου στην φυλακή. Και πριν από την φυλάκισή του αυτή, το 1977, είχε ξαναπιαστεί πολλές φορές από την αστυνομία και είχε βασανιστεί απάνθρωπα (Αύγουστος 1986 σε διαδήλωση για τον Πόλε, Πρωτομαγιά 1977, για να αναφέρω τις πιο γνωστές περιπτώσεις). Είχαμε πολύ καιρό να τον δούμε και δεν τον γνωρίσαμε αμέσως. Αυτός κατά τα φαινόμενα μας γνώρισε. Τελικά δεν μιλήσαμε καθόλου, ούτε καν χαιρετηθήκαμε. Δεν ξέρω τίνος είναι η ευθύνη, το μόνο που ξέρω είναι ότι, όπως έχω ξαναγράψει, ο αναρχικός χώρος παραμένει σαν κατ' εξοχήν πολιτικός χώρος και δεν δίνει την ευκαιρία για δημιουργία ανθρώπινων σχέσεων. Η σχέση μας με τον Κυριάκο υπήρξε πάντα πολιτική και δεν επιχείρησε ποτέ κανείς από μας να δημιουργήσει ανθρώπινες σχέσεις μεταξύ μας. Να δούμε μέχρι πότε θα βλέπουμε ανθρώπους, που μας συνδέουν μαζί τους τόσες κοινές εμπειρίες, και δεν θα ανταλλάσσουμε ούτε ένα "γειά". Λες κι όταν είχαμε επαφές στο παρελθόν, δεν το κάναμε γιατί μας συνέδεε κάτι, αλλά γιατί μας ανάγκαζε το κράτος.

Με την συγκέντρωση για τον Φολίνι έγινε, όπως είχαμε υποθέσει. Φτιάχτηκε μια επιτροπή που επισκέφτηκε τον γενικό γραμματέα του υπουργείου Δικαιοσύνης Ασημακόπουλο και του ζήτησε να δοθεί πολιτικό άσυλο στον Φολίνι, αφού προηγούμενα του έδωσε έναν κατάλογο με 2000 υπογραφές "επωνύμων" και "ανωνύμων" πολιτών, οι οποίοι υποστηρίζουν αυτό το αίτημα του Φολίνι. Στην επιτροπή συμμετείχαν οι Α. Χριστοδουλοπούλου, μέλος του Δ.Σ. του Δικηγορικού Συλλόγου Αθήνας, ο Μιχάλης Ράπτης (Πάμπλο), η Ε.

Πορτάλιου, μέλος της Επιτροπής Υπεράσπισης των Πολιτικών και των Κοινωνικών Δικαιωμάτων, ο Κ. Γεράρδος, μέλος της Κ.Ε. του Κ.Κ.Ε. Εσωτερικού-Ανανεωτική Αριστερά κι ο Δ. Ψαρράς, διευθυντής του περιοδικού "Σχολιαστής". Ο Ασημακόπουλος τους είπε ότι θα "ενημερώσει" τον υπουργό Κουτσόγιωργα. Λες κι ο Κουτσόγιωργας είναι άσχετος με την όλη υπόθεση. Πάντως πάλι καλά που βρέθηκαν κι αυτοί και πήγαν μέχρι τον Ασημακόπουλο, γιατί έτσι δυσκολεύεται κάπως ο Κουτσόγιωργας να περάσει απαρατήρητη την ενδεχόμενη υπογραφή του για την έκδοση του Φολίνι. Σίγουρα, όμως, μια διαδήλωση με μερικές χιλιάδες κόσμο που να ζητάει να μην εκδοθεί ο Φολίνι, θα είχε πολύ μεγαλύτερη βαρύτητα. Ιδιαίτερα αν η διαδήλωση είχε κάπως δυναμικό χαρακτήρα και διατάρασσε την εμπορική ζωή στο κέντρο της πόλης. Μια τέτοια διαδήλωση θα μπορούσε να λειτουργήσει και σαν έναυσμα για την πραγματοποίηση αναλόγων κινητοποιήσεων και σε άλλες μεγάλες πόλεις της Ελλάδας. Αλλά είπαμε: Οι αριστεριστές φοβούνται τις διαδηλώσεις και γενικά τις κινητοποιήσεις που δεν μπορούν να τις ελέγξουν απόλυτα.

Το βράδυ ανεβήκαμε στα βόρεια προάστια για να κουβαλήσουμε κάτι γλάστρες που είχαν μείνει εκεί από τότε που κάναμε την μετακόμιση. Μας βοήθησε να τις κατεβάσουμε στην Αθήνα ο καλός μας φίλος με το αυτοκίνητό του. Μ' αυτό το κουβάλημα ολοκληρώθηκε και όλη η διαδικασία της μετακόμισης που είχε αρχίσει πριν ένα περίπου μήνα. Διαδικασία στην οποία συνέβαλε τόσο πολύ ο καλός μας φίλος, όσο κανένας άλλος φίλος μας. Μέχρι σήμερα ο καλός μας φίλος μας έχει βγάλει ασπροπρόσωπους, όπως λένε.

Τετάρτη 28 Οκτωβρίου 1987

Πάλι εθνική γιορτή σήμερα. Πάλι παπάδες, μπάτσοι και πολιτικοί να ποζάρουν πλάι-πλάι στις εκκλησίες, μαθητές και φοιτητές να παρελαύνουν με στρατιωτικό βήμα και στολή, σαν φασιστική νεολαία, στους δρόμους της Αθήνας, μπάτσοι, πυροσβέστες και στρατιώτες να παρελαύνουν στους δρόμους της Θεσσαλονίκης. Ο επίσημος φασισμός σ' όλη του την μεγαλοπρέπεια. Πολιτικοί υποχείρια των Αμερικανών ιμπεριαλιστών και των Ευρωπαίων συμμάχων τους, να βγάζουν λόγους για την εθνική ακεραιότητα και ανεξαρτησία! Και να καυχιούνται κιόλας για έναν στρατό που η συντριβή και διάλυσή του αποτελεί θέμα ωρών για οποιοδήποτε από τα στρατιωτικά μπλοκ που έχουν μοιράσει τον πλανήτη. Η υποκρισία και η γελοιότητα σ' όλο τους το μεγαλείο. Και ο Φολίνι να αργοπεθαίνει στο Γενικό Κρατικό Νοσοκομείο της Νίκαιας, μετά από 51 μέρες απεργίας πείνας και 15 μέρες απεργίας δίψας που την αντιμετωπίζουν με ορούς. Και ο Μαραγκάκης στις απομονώσεις των στρατιωτικών φυλακών Καβάλας να εκτίει 4 χρόνια ποινή. Και ο Λαζόπουλος να γυρνάει τα αναρρωτήρια των στρατοπέδων και τα στρατιωτικά νοσοκομεία, "υπερασπίζοντας την πατρίδα" με την θητεία του σαν στρατιώτης. Και οι τέσσερεις αναρχικοί να κλείνουν έναν περίπου μήνα στις φυλακές για να δικιολογηθεί η δολοφονία του Μιχάλη Πρέκα από τους μπάτσους. Κι ο Παναγιώτης Γαγγλίας να σαπίζει δύο μήνες τώρα μέσα στο χώμα, γιατί είχε το θάρρος να κατηγορήσει τους δεσμοφύλακες και τους

δικαστές για εγκλήματα που συμβαίνουν μέσα στις φυλακές.
Αυτά, και πολλά άλλα εγκλήματα κατά συρροή που πραγματοποίησε και πραγματοποιεί καθημερινά το κράτος, γιορτάζουν κατά βάθος οι εκπρόσωποί του, κάτι τέτοιες μέρες. 'Ανθρωποι σαν και μας, που για το κράτος είμαστε ότι ήταν οι Εβραίοι για το Γ' Ράιχ, δεν μπορούνε παρά να κλείνονται μέσα στο σπίτι τους σε κάτι τέτοιες φασιστικές γιορτές. Αν κυκλοφορούν έξω δεν αντιμετωπίζουν μόνο τον κίνδυνο από τους μπάτσους αλλά και τον κίνδυνο να λυντσαριστούν από το φανατισμένο πλήθος, αν επιχειρήσουν να εκφράσουν την γνώμη τους γι αυτές τις φασιστικές γιορτές. Από το πλήθος που τρέχει πάντα πίσω από κάθε ισχυρό και είναι πρόθυμο να εκτελέσει για χάρη του και τα ειδεχθέστερα εγκλήματα, ας είναι κι ο πιο αιματοβαμμένος δικτάτορας, όπως ο Χίτλερ. Οι δρόμοι της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης γέμιζαν πάντα με τέτοια πλήθη, όταν γινόντουσαν στρατιωτικές παρελάσεις, ακόμα κι όταν στην εξουσία βρισκόταν η χούντα, που τον στρατό που παρέλαυνε τον χρησιμοποιούσε για να καταπατάει συστηματικά κάθε ανθρώπινο δικαίωμα των Ελλήνων. 'Οπως και τότε, έτσι και τώρα η πλειοψηφία του "λαού" δεν προβληματίζεται, ούτε βέβαια χολοσκάει, για την καταπάτηση των δικαιωμάτων της. Αυτό που απασχολεί πραγματικά όλους αυτούς είναι το πώς αυτοί, ή τουλάχιστον τα παιδιά τους, θα βρεθούν στη θέση των ισχυρών. Κι αν κάποιος από αυτούς βρεθεί, λόγω ευνοϊκών συγκυριών, σε μια τέτοια θέση, γίνεται χειρότερος καταπιεστής και εκμεταλλευτής ακόμα και από αυτούς που κατά παράδοση καταλαμβάνουν τέτοιες θέσεις. Γίνεται τύραννος, όπως τον αποκαλούσαν οι Αρχαίοι 'Ελληνες. Τί να πεις και πώς να επικοινωνήσεις με τέτοιο κόσμο, αν σε προβληματίζουν έστω και στο ελάχιστο τα εγκλήματα που διαπράττει το κράτος καθημερινά; Κλείνεσαι στο σπίτι σου και περιμένεις να τελειώσει μια τέτοια γιορτή αίματος. Ας ευλογούν οι παπάδες τα σύγχρονα όπλα που μπορούν να καίνε, να σκοτώνουν και να ακρωτηριάζουν όλο και περισσότερους ανθρώπους σε όλο και πιο μικρό χρονικό διάστημα. 'Αλλωστε οι παπάδες, από τότε που ο Χριστιανισμός έγινε επίσημη θρησκεία, εδώ και 1700 χρόνια, υπήρξαν πάντα οι πιο φανατικοί καταναλωτές του ποτού που λέγεται ανθρώπινο αίμα. Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια τιμούν και τον Μέγα Κωνσταντίνο, που έγινε 'Αγιος μόνο και μόνο γιατί κατάφερε να χύσει το περισσότερο αίμα, προκειμένου να γίνει αυτοκράτορας των Ρωμαίων και να κάνει κατόπιν τον Χριστιανισμό επίσημη θρησκεία του κράτους. Και παρόλο που από τότε έχουν περάσει 1700 χρόνια περίπου, ακόμα υποφέρουμε αυτήν την επισημοποίηση, που τουλάχιστον στην Ελλάδα δεν φαίνεται να καταργηθήθηκε ποτέ.
Κλεισμένοι στο σπίτι εγώ και η Σοφία περιοριστήκαμε στο να περάσουμε όλη την ημέρα διαβάζοντας, εγώ για τα εγκλήματα του κράτους απέναντι στους ψυχικά άρρωστους, τους τοξικομανείς, και την κοινωνία γενικότερα, από το βιβλίο "Ο Αποδιοπομπαίος Τράγος" του ψυχιάτρου και κοινωνιολόγου Κλεάνθη Γρίβα, και η Σοφία για τα εγκλήματα του Γερμανικού κράτους κατά των Εβραίων, από το βιβλίο "Οι Εβραίοι κάποτε" της Λιλής Ζωγράφου. Δεν θυμάμαι αν έχω ξαναγράψει τίποτα σχετικό στο ημερολόγιο, αλλά είχαμε στο

παρελθόν την ευκαιρία να τους γνωρίσουμε και τους δύο προσωπικά. Μάλιστα ο Γρίβας μας έστειλε και το τελευταίο και καλύτερο βιβλίο του, τον "Ψυχιατρικό Ολοκληρωτισμό", με αφιέρωση, σαν απάντηση στο βιβλίο της Σοφίας που του έδωσε η Σοφία μετά από πρόταση της Κατερίνας Ιατροπούλου. 'Οσον αφορά δε την Ζωγράφου είναι η μόνη συγγραφέας που επισκεφτήκαμε με δική μας πρωτοβουλία.

Πέμπτη 29 Οκτωβρίου 1987

Το πιστοποιητικό που περιμένω από το Δρομοκαΐτειο ακόμα δεν είναι έτοιμο. Μια ολόκληρη εβδομάδα για να δακτυλογραφήσουν είκοσι, περίπου, γραμμές. Παρ' όλα αυτά δεν αγανακτώ, γιατί από μικρό παιδί έχω εξοικειωθεί, θέλοντας και μη, με την γραφειοκρατία. 'Εχω εξοικειωθεί, όπως εξοικειώνεται κάποιος με μια αρρώστια που είναι χρονία. Γιατί περί αρρώστιας πρόκειται, αρρώστιας που προσβάλλει οποιονδήποτε βρεθεί σε θέση εξουσίας. Βέβαια εγώ δεν βρίσκομαι σε θέση εξουσίας και γι αυτό δεν είμαι εγώ ο άρρωστος. Τέλος πάντων, βλέποντας ότι δεν γίνεται προς το παρόν τίποτα μ' αυτό το χαρτί, θυμήθηκα ένα άλλο χαρτί που περιμένω δυόμιση ολόκληρα χρόνια τώρα. 'Ενα "υποκατάστατο μεμβράνης" που δίνει η Πάντειος σ' όσους έχουν αποφοιτήσει. Πήγα, λοιπόν, με την Σοφία μέχρι την Πάντειο αλλά άδικα, ως συνήθως. Η Πάντειος κι αν έχει γραφειοκρατία... Αλλά τί περιμένεις από μια σχολή που η παραγωγή γραφειοκρατών είναι η μοναδική της ειδικότητα. Πέρα από τα θεωρητικά μαθήματα, σ' όσους είχαν την ατυχία να πέσουν στα γρανάζια της, κάνει και πρακτικά μαθήματα πάνω στους ίδιους. Ταλαιπωρώντας τους φοιτητές της με την ασυναγώνιστη γραφειοκρατία της, τους αφήνει τόσα πολλά ψυχολογικά κατάλοιπα που όταν αυτοί τελειώσουν, δεν τους φτάνει ούτε ολόκληρη η ζωή τους για να τα βγάλουν πάνω στους άλλους, που θα αναγκαστούν να πέσουν στα χέρια τους. Τουλάχιστον, το να κατασκευάζει ολοκληρωμένους γραφειοκράτες είναι μια ικανότητα που θα πρέπει όλοι να της αναγνωρίσουμε.

Από την Πάντειο πεταχτήκαμε μέχρι το σπίτι του αδελφού της Σοφίας, μια που ήταν κοντά. Τον βρήκαμε να έχει τελειώσει το πέμπτο χέρι του βαψίματος του μεγάλου δωματίου του σπιτιού του. Δεν είναι βέβαια δικό του το σπίτι. Το νοικιάζει. Αλλά, όπως κι εμείς, για να μείνει μέσα είναι υποχρεωμένος να το συντηρεί, λες και είναι ιδιοκτήτης, γιατί το βάψιμο έχει γίνει πια μια πολυτέλεια που οι ιδιοκτήτες δεν την παρέχουν σ' όποιον κι όποιον. Και όπως κι εμείς έτσι κι αυτός είναι υποχρεωμένος να γίνει και μπογιατζής, μια που οι μπογιατζήδες είναι σήμερα τόσο περιζήτητοι, που δεν βρίσκει κανείς εύκολα τα λεφτά που ζητάνε για να προσφέρουν τις "πολύτιμες" υπηρεσίες τους. 'Οσο περνάνε τα χρόνια, το χάσμα μεταξύ πλουσίων και φτωχών στην Ελλάδα αυξάνεται τόσο, που αν κάποιος φτωχός δεν μπορεί να γίνει πολυτεχνίτης, είναι υποχρεωμένος να στερείται τα περισσότερα "αγαθά του πολιτισμού", γιατί απλούστατα γίνονται από οικονομική άποψη απλησίαστα γι' αυτόν. Θυμάμαι που μια φορά μου είχε πει η μάνα μου για μια ηλικιωμένη γυναίκα, που είχε πάει στην Δ.Ε.Η.

της γειτονιάς της και παρακαλούσε να πάει κάποιος να της αλλάξει την ασφάλεια, γιατί είχε μείνει χωρίς φως. Κανένας από την Δ.Ε.Η. δεν καταδεχόταν να πάει γιατί η ζημιά ήταν μέσα στο σπίτι της και όχι έξω. Ούτε καν με πληρωμή. Ούτε κανένας ηλεκτρολόγος δεν βρισκόταν για να κάνει αυτήν την δουλειά, μια που οι ηλεκτρολόγοι είναι πάντα πολυάσχολοι και δεν ασχολούνται με ψιλοδουλειές. Η γυναίκα είχε φτάσει σε τέτοιο σημείο απελπισίας, που παρακαλούσε οποιονδήποτε, που βρισκόταν εκείνη την ώρα στα γραφεία της Δ.Ε.Η. για δική του υπόθεση, να πάει μέχρι το σπίτι της, για να της αλλάξει την ασφάλεια με ένα χιλιάρικο αμοιβή! Και παρ' όλα αυτά κανένας δεν καταδεχότανε. 'Ετσι η γυναίκα ήταν υποχρεωμένη να μένει στο σκοτάδι μέχρι να βρεθεί κάποιος να την λυπηθεί. Τώρα πια που η κοινωνική αλληλεγγύη έχει γίνει άπιαστο όνειρο, όσοι βρίσκονται σε θέση αδυναμίας εγκαταλείπονται να τα βγάλουν πέρα μόνοι τους. Κι αν δεν τα καταφέρουν, όλος ο "καθώς πρέπει" κόσμος τους γράφει στα παλιά του τα παπούτσια. 'Οσον αφορά δε το διαμέρισμα, όπου μένει ο αδελφός της Σοφίας με την γυναίκα του, αργότερα μάθαμε ότι τα καλοριφέρ που έχει, έχουν κάποιο πρόβλημα και δεν δουλεύουν σχεδόν καθόλου. Κι ας τους έχουνε κάνει τόσες εξαερώσεις. Η διαχειρίστρια της πολυκατοικίας δηλώνει άσχετη και ανίκανη να κάνει τίποτα. Ο αδελφός της Σοφίας δεν μπορεί να γίνει και μηχανικός καλοριφέρ, οπότε είναι αναγκασμένος και να κρυώνει και να πληρώνει και το πετρέλαιο που του έρχεται με τα κοινόχρηστα. Για να μην αρχίσω να μιλάω και για την πολυκατοικία που μένει η μάνα μου, όπου τόσο καιρό δεν ανάβουν καλοριφέρ, μολονότι κάνει πολύ κρύο, γιατί κανείς δεν αναλαμβάνει το ρόλο του διαχειριστή. Οι ιδιοκτήτες διαμερισμάτων που μένουν στην πολυκατοικία δεν έχουν, βέβαια, ανάγκη, γιατί έχουν όλοι τζάκια στα διαμερίσματά τους. Κι αυτά συμβαίνουν με ανθρώπους που, λίγο-πολύ, έχουν λεφτά να πληρώσουν για τα "αγαθά του πολιτισμού". Φαντάσου τί τραβάνε όσοι δεν έχουν ούτε αυτά τα λεφτά. Αυτούς η Ελληνική κοινωνία δεν τους θεωρεί ανθρώπους και αδιαφορεί πλήρως, ακόμα κι αν αργοπεθαίνουν δίπλα της. 'Οπως π.χ. συμβαίνει με τους τσιγγάνους στα Νέα Λιόσια, όπου είναι υποχρεωμένοι να ζουν σε σκηνές, γιατί οι ιδιοκτήτες διαμερισμάτων τους ζητούν υπέρογκα ποσά για να τους νοικιάσουν σπίτι. 'Η οι ιδιοκτήτες οικοπέδων τους ζητάνε δεκαπλάσια ποσά απ' ότι ζητάνε στους άλλους, για να τους πουλήσουν οικόπεδο.

Παρασκευή 30 Οκτωβρίου 1987

Το πρωί καταφέραμε να πάρουμε, επιτέλους, το πιστοποιητικό από το Δρομοκαΐτειο. Η διάγνωση είναι "χρονίσασα βαριά ψυχονεύρωση", όπως και η διάγνωση από τα εξωτερικά ιατρεία του Δαφνιού, όπως και οι διαγνώσεις των δύο στρατιωτικών ψυχιάτρων του 401 Γ.Σ.Ν. που μ' έχουν εξετάσει μέχρι τώρα. Ακόμα κι η διάγνωση από τα εξωτερικά ιατρεία του Αιγινήτειου είναι "έντονη νευρωσική αντίδραση". Να δούμε βάσει ποιάς λογικής, η Επιτροπή Απαλλαγών του 401 θα γράψει στα παλιά της τα παπούτσια τα μεγαλύτερα ψυχιατρεία της Αθήνας και τους στρατιωτικούς

ψυχιάτρους, προκειμένου να με βγάλει "ικανό" για να "υπηρετήσω". Αν αυτή η "λογική" θα είναι "θα υπηρετήσεις γιατί έτσι γουστάρουμε", ο προφανής σκοπός τους να μ' εξοντώσουν δεν πρόκειται να αντιμετωπιστεί με την παθητική ανυπακοή μου. Θα αγωνιστώ για την υπεράσπιση της ζωής μου μ' όλα τα μέσα που διαθέτω. Δεν θα μ' εξοντώσουν αδιαμαρτύρητα.

Κατόπιν είδαμε και τον Θόδωρο Μεγαλοοικονόμου που με παρακολουθεί, αλλά δεν συζητήσαμε πολλά πράγματα, γιατί ήταν απασχολημένος με την διοργάνωση κάποιων εκδηλώσεων για την δημοσιοποίηση των συμπερασμάτων από το σεμινάριο της Τεργέστης. Απ' ό, τι φαίνεται, οι δραστηριότητες των πρωτοποριακών ψυχιάτρων της Τεργέστης προσελκύουν το ενδιαφέρον πολλών συναδέλφων τους στην Ελλάδα. Τώρα το κατά πόσο αυτό το ενδιαφέρον θα οδηγήσει σε ουσιαστικές αλλαγές στο χώρο των Ελληνικών ψυχιατρικών ασύλων, όπως το Δρομοκαϊτειο και το Δαφνί, είναι κάτι που κατά το μεγαλύτερο μέρος θα εξαρτηθεί από τις αντιδράσεις των διοικήσεων αυτών των ασύλων.

'Οταν φεύγαμε από τα εξωτερικά ιατρεία του Δρομοκαϊτείου, συναντήσαμε τον εκδότη της εφημερίδας "Κράξιμο", μιας εφημερίδας που παλεύει για τα δικαιώματα των ομοφυλοφίλων. Πληροφορηθήκαμε ότι οι εκδόσεις "Οδυσσέας" θα βγάλουν καινούργιο βιβλίο του Ρούσσου με τίτλο "Πώς σκότωσα τον εραστή μου". 'Ετσι επιβεβαιώθηκαν οι φήμες που είχαν φτάσει στ' αυτιά μας. Μας στενοχώρησε κάπως το γεγονός αυτό, γιατί ξέρουμε ότι, παρόλο που το βιβλίο αυτό μπορεί να έχει εμπορική επιτυχία, λόγω του κάπως σκανδαλιστικού περιεχομένου του, τελικά θα λειτουργήσει ανασταλτικά για την απελευθέρωση του Χρήστου, όπως λειτούργησε ανασταλτικά για την απελευθέρωση του Νίκου Τσουβαλάκη η συνέντευξη που είχε δώσει στην "Πρώτη" ο αδελφός του Θόδωρος, αναλαμβάνοντας την υπεράσπιση του αδικήματος για το οποίο κρατείται ο Νίκος. Δυστυχώς ο Χρήστος δεν είναι σε θέση να κρίνει το κατά πόσο μπορούν να τον βλάψουν οι "φίλοι του". Το θάψιμο του πρώτου βιβλίου του δεν φαίνεται να τον έχει οδηγήσει στα απαραίτητα συμπεράσματα. Για τον εκδότη του "Κράξιμο" πρέπει να πω ότι μας έχει συμπαρασταθεί όσο λίγοι, τον καιρό που εγώ και η Σοφία ήμασταν στην φυλακή και ότι, από τότε που αποφυλακιστήκαμε, μας έχει φερθεί με τον καλύτερο τρόπο. Για μένα αποτελεί πραγματικό επαναστάτη, άσχετα αν δεν συμφωνώ απόλυτα με τον τρόπο ζωής του. Ο αγώνας που έχει κάνει για την έκδοση της εφημερίδας του είναι πραγματικά αξιοθαύμαστος. Οι ταλαιπωρίες και οι διώξεις, που έχει μέχρι τώρα υποστεί γι αυτήν την εφημερίδα, μπορούν να γεμίσουν ολόκληρο βιβλίο. Κι όμως ελάχιστοι είναι αυτοί που αναγνωρίζουν το τόσο δύσκολο έργο του. Κι ακόμα λιγότεροι είναι αυτοί που τον βοηθάνε σ' αυτό. Δυστυχώς γι' αυτό αδιαφορούν ακόμα και οι ομοφυλόφιλοι που, λόγω της αξίας τους, έχουν καταφέρει στην ζωή τους να σπάσουν τους φραγμούς, που τους βάζει ο κοινωνικός ρατσισμός, και να διακριθούν σε διάφορους τομείς. Μολονότι πολλοί από τους τελευταίους του έχουν συμπαρασταθεί σε διώξεις του από την αστυνομία και τους δικαστές, δύσκολα βάζουν το χέρι στην τσέπη για να ενισχύσουν την μοναδική,

για τα Ελληνικά δεδομένα, εφημερίδα του. Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι να "ανεβαίνει" κι αυτός "μόνος του το Γολγοθά του". Μεγάλη ευθύνη απέναντί του έχουν κι οι αναρχικοί, που παρόλο ότι είναι "δηλωμένος" σύντροφός τους, δεν μπορούν να ξεπεράσουν τις κοινωνικές τους προκαταλήψεις και να τον βοηθήσουν στο δύσκολο έργο του. Πρέπει να έχει τεράστια δύναμη για να συνεχίζει ακόμα τον αγώνα του. Κι όμως τον συνεχίζει και, όπως μας είπε, όπου να 'ναι θα εκδοθεί και το όγδοο τεύχος του "Κράξιμο". Μου ζήτησε μάλιστα να γράψω κι εγώ ένα άρθρο γι αυτό το τεύχος. Δέχτηκα με μεγάλη ευχαρίστηση, γιατί το θεωρώ τιμή μου να συνεργάζομαι με τέτοια έντυπα.

Στην "Ελευθεροτυπία" διάβασα ότι εκδικάζεται σήμερα στο Τριμελές Εφετείο Πειραιά η αίτηση, που έχει κάνει ο Νίκος Τσουβαλάκης για μετατροπή και εξαγορά δύο παρεπομένων ποινών του (18 μηνών φυλάκισης). Αν γίνει δεκτή, συμπληρώνει τα 2/3 της ποινής του και έτσι θα μπορεί να υποβάλει αίτηση για "υπό όρους απόλυση". Μολονότι το αίτημά του είναι δίκαιο, αμφιβάλλω για το κατά πόσο οι δικαστές θα του το κάνουν δεκτό. Το κράτος τον φοβάται τόσο πολύ που ούτε στα αδέλφια του δεν επέτρεψε να κάνουν απεργία πείνας, προκειμένου να κάνουν γνωστή την υπόθεσή του.

Σάββατο 31 Οκτωβρίου 1987

Η "Αναρχική Πρόταση ενάντια στην Κρατική Τρομοκρατία" οργάνωσε σήμερα συγκέντρωση διαμαρτυρίας για την μη χορήγηση πολιτικού ασύλου στον Φολίνι, έξω από το Γενικό Κρατικό Νοσοκομείο της Νίκαιας. Η αναγγελία της συγκέντρωσης έγινε σήμερα από την "Ελευθεροτυπία" και δεν ξέρω από ποιές άλλες εφημερίδες. Εμείς, έχοντας υπ' όψη ότι στην προηγούμενη συγκέντρωση της "Αναρχικής Πρότασης" για τον Φολίνι, έξω από το υπουργείο Δικαιοσύνης που βρίσκεται και στο κέντρο της Αθήνας, μαζευτήκανε μόνο καμιά δεκαπενταριά άτομα, προτιμήσαμε να μην πάμε στην σημερινή συγκέντρωση που, εφόσον έγινε στην Νίκαια, θα μάζεψε πολύ λιγότερο κόσμο. Και μπροστά σ' ένα τέτοιο μεγάλο νοσοκομείο ο κόσμος αυτός (καμιά δεκαριά άτομα το πολύ) θα έδωσε την αξιολύπητη εικόνα των φτωχών συγγενών. Θεωρήσαμε αδικιολόγητη την απόφαση της "Αναρχικής Πρότασης" να πραγματοποιήσει εσπευσμένα, και χωρίς καμιά προηγούμενη προετοιμασία, μια τέτοια συγκέντρωση που είναι τόσο δύσκολο να μαζικοποιηθεί. Τέτοιες αποφάσεις θυμίζουν αποφάσεις πολιτικού κόμματος που κάνει την πολιτική του, χωρίς να το ενδιαφέρει αν η πολιτική αυτή ανταποκρίνεται στις υπάρχουσες συνθήκες. Εγώ και η Σοφία έχουμε, εδώ και χρόνια, κουραστεί να σερνόμαστε σε συγκεντρώσεις που αποφασίζουν μερικοί, που δεν δίνουν λόγο σε κανένα, ιδιαίτερα αν βλέπουμε αυτές τις συγκεντρώσεις σαν εντελώς αναποτελεσματικές.

Το πρωί περάσαμε από το βιβλιοπωλείο "Ελεύθερος Τύπος", που έχει την κεντρική διάθεση του βιβλίου της Σοφίας, για να δούμε τί γίνεται μ' αυτό το βιβλίο. Στην διάρκεια μιας ολόκληρης βδομάδας πουλήθηκε μόνο ένα αντίτυπο. Εντωμεταξύ ήθελα να πάρω και ένα βιβλίο για έναν ξάδελφό μου αλλά δεν είχα λεφτά και γι' αυτό

συμφώνησα με τον ιδιοκτήτη του βιβλιοπωλείου να μου το δώσει με πίστωση. Προθυμοποιήθηκε να το ανταλλάξει με αντίτυπα του βιβλίου της Σοφίας, παρόλο που ήξερε ότι θα πάρουν καιρό μέχρι να πουληθούν. Μέχρι τώρα δεν έχουμε κανένα παράπονο από τον ιδιοκτήτη του βιβλιοπωλείου που είναι και υπεύθυνος των εκδόσεων "Ελεύθερος Τύπος". Γνωριζόμαστε από παλιά και όσο ήμασταν στην φυλακή μας συμπαραστάθηκε με πολλούς τρόπους. 'Οταν του ζητήσαμε να έχει το βιβλιοπωλείο του την κεντρική διάθεση του βιβλίου της Σοφίας, δέχτηκε αμέσως χωρίς να βάλει κανέναν όρο. Και σήμερα που έχει περάσει πάνω από ένας χρόνος από την ημέρα που εκδόθηκε το βιβλίο, ο "Ελεύθερος Τύπος" παραμένει το μόνο βιβλιοπωλείο της Αθήνας που το έχει ακόμα στην βιτρίνα. Αν ληφθεί υπ' όψη ότι το βιβλίο της Σοφίας θάβεται συστηματικά από τα αναρχικά έντυπα που κυκλοφορούν, ο εκδότης του "Ελεύθερου Τύπου" αποτελεί φωτεινή εξαίρεση σε σχέση με τους αναρχικούς "συντρόφους" μας, όσον αφορά το βιβλίο. Αυτός ο εκδότης έχει εκδώσει τα περισσότερα βιβλία θεωρητικών της αναρχίας, που κυκλοφορούν στην Ελλάδα, και έχει συμμετάσχει με διάφορους τρόπους σε πολλά κινήματα συμπαράστασης σε κρατούμενους αναρχικούς. Κι όμως το έργο του αυτό περνάει απαρατήρητο για την πλειοψηφία των αναρχικών, όπως περνάει απαρατήρητο και το βιβλίο της Σοφίας. Σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις, υπήρξαν "σύντροφοι" που προκάλεσαν στο βιβλιοπωλείο του διάφορες ζημιές, μόνο και μόνο γιατί δεν ταυτίστηκε μαζί τους. Δυστυχώς οι περισσότεροι αναρχικοί αγνοούν το τί αγώνες κάνανε στο παρελθόν οι αναρχικοί σε διάφορες χώρες, για να δώσουν στον κόσμο την αναρχική σκέψη μεσ' από τα βιβλία των κλασικών θεωρητικών του αναρχισμού. Και λίγο θα τους ενδιέφερε, αν στην Ελλάδα δεν υπήρχε εκδότης που να βγάζει τέτοια βιβλία. 'Οπως λίγο θα τους ενδιέφερε αν δεν υπήρχε κανένα βιβλίο για τις Γυναικείες Φυλακές Κορυδαλλού. 'Ομως ένα κίνημα χωρίς θεωρία δεν είναι κίνημα και δυστυχώς θα αργήσουν, όπως φαίνεται, πολύ ακόμα για να το καταλάβουν. Μέχρι τότε ο εκδότης των εκδόσεων "Ελεύθερος Τύπος" θα είναι υποχρεωμένος να αρκείται στην δικαίωση, που του παρέχει το ίδιο το έργο του.

Για την τύχη της αίτησης του Νίκου Τσουβαλάκη δεν έγινε σήμερα καμιά δημοσίευση στην "Ελευθεροτυπία". Απ' ό, τι φαίνεται οι δημοσιογράφοι περιμένουν από τα αδέλφια του, να τους πάνε έτοιμες τις ειδήσεις στο γραφείο τους. Κι όμως άνθρωποι σαν τον Νίκο Τσουβαλάκη έχουν ανάγκη από δημοσιεύματα, προκειμένου να επιβιώσουν μέσα στις φυλακές. Την δημοσιότητα αυτή φοβάται το κράτος και απαγορεύει την είσοδο δημοσιογράφων στις φυλακές. Οι δημοσιογράφοι, αδιαφορώντας λίγο-πολύ για την τύχη ανθρώπων που κινδυνεύουν, τρέχουν από πίσω από επώνυμους, για να γράφουν κατόπιν λεπτομέρειες από τις δημόσιες εμφανίσεις τους, που τις περισσότερες φορές δεν ενδιαφέρουν κανένα. Τώρα το κατά πόσο τέτοιοι δημοσιογράφοι "ελέγχουν την εξουσία", είναι κάτι που ελάχιστα απασχολεί τους αναγνώστες των εφημερίδων. Αυτούς τους τελευταίους ο έλεγχος της εξουσίας είναι το τελευταίο πράγμα που τους απασχολεί.

Κυριακή 1 Νοεμβρίου 1987

'Ετσι φτάσαμε και στον Νοέμβρη και από τον στρατό "ούτε φωνή, ούτε ακρόαση". Αυτή η αβεβαιότητα, όπως και να 'χει, μου δηλητηριάζει την κάθε μου μέρα, γιατί ξέρω ότι, μ' οτιδήποτε κι αν ασχοληθώ, ένα χαρτί από τον στρατό αρκεί για να κάνει την ζωή μου άνω-κάτω. Και το ότι ξέρω πως, αν ξαναβρεθώ στα νύχια του στρατού, δεν θα μπορώ να είμαι σίγουρος ούτε για την ίδια μου την ζωή, δυσκολεύει ακόμη περισσότερο τα πράγματα. Να δούμε μέχρι πότε θα κρέμεται από πάνω μου αυτή η "πύρινη ρομφαία".
Εντωμεταξύ καμιά είδηση για τον Λαζόπουλο ή τον Μαραγκάκη δεν βλέπει το φως της δημοσιότητας. Κάποιος φίλος μου είπε ότι ξανακαλούν στο στρατό άτομα, που έχουν απαλλαγεί για λόγους ψυχικής υγείας, και ότι η αστυνομία τους μαζεύει από τα σπίτια τους, αλλά όλα αυτά μου φαίνονται απίστευτα. Γεγονός πάντως είναι ότι, από την μια ο Μαραγκάκης σαπίζει στις στρατιωτικές φυλακές, κι απ' την άλλη ο Λαζόπουλος κρατιέται ή σε στρατόπεδο, ή σε στρατιωτικό νοσοκομείο.
Εγώ κι όλην αυτή την ημέρα δεν βγήκα από το σπίτι. 'Εκατσα κι έγραψα στο ημερολόγιο. Ξέρω ότι από αύριο θα εμπλακώ πάλι σε διάφορα τρεξίματα και, όπως πάντα, δεν θα έχω χρόνο να ασχολούμαι καθημερινά με αυτό. Το μεσημέρι ήρθε ο αδελφός της Σοφίας με την γυναίκα του και καθήσαμε και φάγαμε μαζί. Πάλι καλά που έχουμε και κάποιους συγγενείς κι έρχονται και μας βλέπουν κάπου-κάπου. Είναι κι αυτός ένας τρόπος να επιβεβαιώνει κανείς την κοινωνικότητά του. Δεν είναι και τόσο ευχάριστο να είναι πάντα υποχρεωμένος κανείς, προκειμένου να βλέπει άλλους ανθρώπους, να βγαίνει από το σπίτι του. Από την άλλη μεριά δεν έχω στην διάθεσή μου όλο τον χρόνο που χρειάζομαι. Γι' αυτό και δεν μπόρεσα να γράψω το κείμενο που μου έχει ζητηθεί για το "Κράξιμο". Κι όμως αυτό είναι κάτι που πολύ θα το ήθελα. 'Ισως δεν έχω την απαραίτητη ηρεμία. Πάντα παρεμβάλλονται κι επιβιωτικά προβλήματα, που απαιτούν άμεση επίλυση και αναγκαστικά έχουν την προτεραιότητα. Μερικές φορές αναρωτιέμαι πώς τόσοι άλλοι βρίσκουν χρόνο και ασχολούνται με τους τομείς που τους ενδιαφέρουν, ενώ εγώ δυσκολεύομαι να βρω χρόνο για να γράψω έστω κι ένα κείμενο.

Δευτέρα 2 Νοεμβρίου 1987

'Ολη την ημέρα την περάσαμε μ' επιβιωτικά τρεξίματα. 'Επρεπε να πληρωθούν νοίκια, κοινόχρηστα, τηλέφωνα κ.ο.κ. Αν κι αυτού του είδους οι ασχολίες ποτέ δεν είναι ευχάριστες, τουλάχιστον αποδίδουν. Ξέρεις ότι κρατάς κάποιο σπίτι, απ' όπου δεν θα έρθει κανείς να σε διώξει. 'Εχεις δηλ. κάποιον κάπως δικό σου χώρο, όπου δεν αισθάνεσαι ότι είσαι ανεπιθύμητος. Είναι κάτι σαν ορμητήριο. 'Οταν δεν έχεις ούτε έναν τέτοιο χώρο να μένεις, πού να βρεις όρεξη να ασχοληθείς με άλλα προβλήματα; Κι όμως στην Αθήνα υπάρχουν τόσοι και τόσοι, που δεν μπορούν να εξασφαλίσουν ούτε έναν τέτοιο χώρο, και αναγκάζονται να φιλοξενούνται σε

σπίτια, όπου αισθάνονται ανεπιθύμητοι. Ακόμα κι αν αυτά τα σπίτια ανήκουν στους γονείς τους ή σε συγγενείς τους. Υπάρχουν κι άλλοι που για να αποφύγουν το νοσηρό περιβάλλον, όπου αισθάνονται ανεπιθύμητοι, αναγκάζονται και νοικιάζουν ανήλιαγα υπόγεια και κάθε είδους τρώγλες. Περπατάς σε κεντρικούς δρόμους της Αθήνας και βλέπεις παράθυρα πιο χαμηλά απ' το ύψος του πεζοδρομίου, και σκέπτεσαι πως εκεί μέσα μένουν άνθρωποι. Και όλοι ξέρουν ότι εκεί μέσα δεν μένουν ούτε "εργαζόμενοι", ούτε "μικρομεσαίοι", από αυτούς που με τις διάφορες κινητοποιήσεις τους για οικονομίστικα αιτήματα καταλαμβάνουν κάθε μέρα μεγάλο μέρος των ειδήσεων στις εφημερίδες και στ' άλλα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Μένουν είτε πρόσφυγες από διάφορες φτωχές χώρες του τρίτου κόσμου, είτε φτωχοί φοιτητές που έρχονται από την επαρχία για να σπουδάσουν στην Αθήνα, είτε γέροι εγκαταλειμμένοι κι απ' το Θεό. Γι αυτούς τους ανθρώπους των υπογείων δεν μιλάνε, ούτε η τηλεόραση, ούτε το ραδιόφωνο, ούτε οι εφημερίδες, ούτε τα περιοδικά. Μόνο, κάπου-κάπου, γράφουν οι εφημερίδες δυο-τρεις γραμμές, αν κάποιος βρεθεί πεθαμένος σε κάποιο υπόγειο.

Το βράδυ τρέχαμε σε δικηγόρους και συμβολαιογράφους για κάτι δυσεπίλυτα οικονομικά προβλήματα, που μας έχει δημιουργήσει το κράτος με την ιδιότητά του σαν νόμιμου ληστή. Ψάχνοντας για πληροφορίες που θα μας βοηθούσαν να αντισταθούμε στην νόμιμη ληστεία, διαπιστώσαμε, για μια ακόμη φορά, ότι οι "ειδικοί" δεν είναι σε θέση να μας πούνε τίποτα που να μην το ξέραμε προηγούμενα. 'Οπως έχω καταλάβει εδώ και πολλά χρόνια, οι "ειδικοί" χρησιμεύουν είτε στους εντελώς άσχετους, είτε σ' αυτούς που έχουν πολλά λεφτά και γι' αυτό είναι σε θέση να κάνουν τους νόμους να εφαρμόζονται προς όφελός τους. Εγώ και η Σοφία δεν ανήκουμε ούτε στην μία, ούτε στην άλλη κατηγορία, με συνέπεια να είμαστε υποχρεωμένοι να λύνουμε πάντα μόνοι μας τέτοιου είδους προβλήματα. Κι όταν δεν μπορούμε να τα λύσουμε, όπως γίνεται τις περισσότερες φορές, παραμένουμε ακάλυπτοι μπροστά στα νύχια του κράτους.

Τρίτη 3 Νοεμβρίου 1987

'Αλλη μια συγκέντρωση διαμαρτυρίας για την συνεχιζόμενη κράτηση του Φολίνι οργάνωσε σήμερα η "Αναρχική Πρόταση ενάντια στην Κρατική Τρομοκρατία". Στα Προπύλαια αυτή τη φορά. Ελπίζοντας ότι, λόγω του χώρου της συγκέντρωσης, δεν θα περάσει κι αυτή απαρατήρητη, πήγαμε. Φτάνοντας εκεί είδαμε ότι στην συγκέντρωση συμμετείχε και άτομο που τον θεωρούμε χαφιέ κι εγώ του το έχω πει κιόλας. Παρ' όλα αυτά μείναμε στην συγκέντρωση, βλέποντας ότι δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα άλλο για τον Φολίνι, που στο φινάλε δεν φταίει αυτός για τα χρόνια προβλήματα που μαστίζουν τον χώρο των αναρχικών στην Ελλάδα. Στην συγκέντρωση μαζευτήκανε καμιά εικοσιπενταριά άτομα. Είχε έρθει κι η Ελένη Δημουλέα, η παλιά μας φίλη και δικηγόρος. Η Ελένη είναι από τους λίγους συντρόφους, που έχει τόσα χρόνια στον χώρο και συνεχίζει και κατεβαίνει ακόμα σε συγκεντρώσεις. Από τα λίγα λόγια που

ανταλλάξαμε, είδα ότι έχει υπερεκτιμήσει τις δυνατότητες του αναρχικού χώρου στην Ελλάδα και πιστεύει ότι αυτός ο χώρος έχει πολύ μεγαλύτερες δυνατότητες να καθορίσει την πορεία των γεγονότων, απ' ότι φαίνεται να έχει από την καθημερινή του παρουσία. 'Ισως χρειάζονται σε μερικούς και κάποιες τέτοιες αυταπάτες για να τους τονώνουν το ηθικό. Εγώ που δεν τις έχω, στεναχωριέμαι για την μη μαζικοποίηση μιας συγκέντρωσης σαν κι αυτή, που ανακοινώθηκε και από την "Ελευθεροτυπία" και από τον ραδιοφωνικό σταθμό Αθήνα 9,84 FM (όπως μου είπανε) και από αφίσες που κολλήθηκαν στο κέντρο της Αθήνας. Από τον τρόπο που η πλειοψηφία των αναρχικών αντιμετωπίζει τον Φολίνι, μπορεί κανείς να συμπεράνει ότι δεν είναι πολλές φορές τα επείγοντα ζητήματα που τους κινητοποιούν, αλλά ο θόρυβος που δημιουργείται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης γι' αυτά τα ζητήματα. Πράγμα που σημαίνει ότι το ενδιαφέρον τους σ' αυτές τις περιπτώσεις είναι, λίγο-πολύ, κατευθυνόμενο. Αλλιώς δεν εξηγείται η αδιαφορία τους, όταν ο Φολίνι έχει φτάσει τις 57 μέρες απεργίας πείνας και η υγεία του κινδυνεύει να καταστραφεί ανεπανόρθωτα, αν δεν κινδυνεύει ακόμα και η ίδια η ζωή του. Τί περιμένουν δηλαδή; Μήπως περιμένουν να πεθάνει για να ενδιαφερθούν; Το τραγικό της υπόθεσης είναι ότι ούτε αναρχικοί που έχουν κάνει κι αυτοί ανάλογες απεργίες πείνας στην φυλακή, δεν κατεβαίνουν στις συγκεντρώσεις που γίνονται για συμπαράσταση προς τον Φολίνι. 'Ανθρωποι δηλαδή που οι ίδιες τους οι προσωπικές εμπειρίες θα έπρεπε να τους ευαισθητοποιούν απέναντι στα μαρτύρια που υφίσταται ο Φολίνι. Τέλος πάντων αυτή η κατάσταση επικρατεί χρόνια στον χώρο και πρέπει να θεωρείται δεδομένη. Αν τα πράγματα ήταν διαφορετικά, δεν θα υπήρχαν κι ένα σωρό άλλα προβλήματα που μαστίζουν τον χώρο.

Η "Ελευθεροτυπία" δημοσίευσε σήμερα άλλα δύο γράμματα συμπαράστασης στους αντιρρησίες συνείδησης και σ' αυτούς που δεν "υπηρετούν" στο στρατό για λόγους ψυχικής υγείας. Το ένα αποτελεί απάντηση σ' ένα γράμμα ενός φασίστα που είχε δημοσιευτεί πριν από μέρες και έβριζε με τα χειρότερα λόγια όσους δεν "υπηρετούν". Απ' ό, τι φαίνεται, παρόλο που οι εφημερίδες σιωπούν για την τύχη του Μαραγκάκη και του Λαζόπουλου, η εγκληματική συμπεριφορά του κράτους απέναντί τους έχει κάνει πολύ κόσμο να αγανακτήσει και να μην θεωρεί ότι οι υποθέσεις αυτές έχουν κλείσει. Εντωμεταξύ, η "Επιτροπή Συμπαράστασης στους Αντιρρησίες Συνείδησης" διοργανώνει τριήμερο εκδηλώσεων στο Πολυτεχνείο, στις 4,5 και 6 Νοέμβρη, με θέμα τους αντιρρησίες συνείδησης και όσους παίρνουν απαλλαγή απ' το στρατό για λόγους ψυχικής υγείας. Είναι προφανές ότι η συμπεριφορά του κράτους απέναντι στον Λαζόπουλο έφερε σαν αποτέλεσμα την σύνδεση του αγώνα των αντιρρησιών συνείδησης με τον αγώνα αυτών, που δεν θεωρούν τον εαυτό τους κατάλληλο να "υπηρετήσει" για λόγους ψυχικής υγείας. Με λίγα λόγια, η ολομέτωπη επίθεση του κράτους ενάντια σ' όσους, για διάφορους λόγους, αρνούνται τον στρατό έφερε σαν αντίδραση το πλάτεμα του μετώπου αντίστασης. Κι όσο πιο πλατύ είναι το μέτωπο αντίστασης, τόσο περισσότερο δύσκολο θα είναι για το κράτος να το αντιμετωπίσει.

Τετάρτη 4 Νοεμβρίου 1987

Εδώ και μια βδομάδα δεν έχει σταματήσει να ψιλοβρέχει. Η θερμοκρασία έχει κατέβει σε χειμωνιάτικα επίπεδα κι ο ουρανός είναι συνέχεια γκρίζος και σκοτεινός. Η όλη ατμόσφαιρα θυμίζει Δυτικοευρωπαϊκή πόλη. Οι περιπέτειές μου του καλοκαιριού με τον στρατό μου φαίνονται όλο και πιο απομακρυσμένες στο παρελθόν. Σε καμιά περίπτωση όμως δεν μου φαίνονται σαν όνειρο. 'Ηταν πολύ πραγματικές και κράτησαν πάρα πολύ για να μου φαίνονται κάτι τέτοιο. Και εφόσον δεν έχουν ακόμα τελειώσει η ένταση παραμένει. Η ιδέα της "επικρεμάμενης ρομφαίας" πάνω από το κεφάλι μου συνεχίζει να μου δηλητηριάζει την κάθε μου μέρα. Ο καιρός αυτός είναι κατάλληλος για ονειροπολήσεις. Για μένα όμως κάτι τέτοιο κάτω από αυτές τις συνθήκες είναι πολυτέλεια. Η Ελλάδα, και ιδιαίτερα η Αθήνα, δεν ενδεικνυόντουσαν ποτέ για ονειροπολήσεις. Η ζωή στην Αθήνα ήταν πάντα πολύ ταραγμένη και αγχωτική και τώρα, με τις διάφορες συγκεντρώσεις και πορείες που γίνονται για συνδικαλιστικούς λόγους, είναι ακόμη περισσότερο.

Η σημερινή μέρα, ιδιαίτερα, χαρακτηρίστηκε από κινητοποιήσεις φοιτητών και σπουδαστών, που παρέλυσαν την κυκλοφορία στο κέντρο της Αθήνας. Μια σειρά από Ανώτατες Σχολές έχουν καταληφθεί και σήμερα καταλήφθηκε κι ένα μεγάλο ξενοδοχείο, το "Μάρμαρα" στην πλατεία Κάνιγγος, που τόσο καιρό είναι άδειο, γιατί αυτοί που το είχαν χρεοκοπήσανε και τους διώξανε. Τώρα δεν ξέρω αν χρεοκοπήσανε αυτοί, συγκεκριμένα, ή η εταιρία που είχαν συστήσει για την εκμετάλλευση του ξενοδοχείου. Πάντως τώρα το ξενοδοχείο ανήκει στο Τ.Ε.Β.Ε. 'Ετυχε την ώρα που φοιτητές και σπουδαστές βρισκόντουσαν μπροστά στο ξενοδοχείο και προσπαθούσαν να σπάσουν τον κλοιό των Μ.Α.Τ. και να μπούνε μέσα, να περνάμε εγώ και η Σοφία από την Κάνιγγος. Γυρνάγαμε από τα γραφεία του Ο.Α.Ε.Δ. στην Πειραιώς, όπου είχαμε πάει για να βγάλω κάρτα ανεργίας, μήπως πάρω κάποιο επίδομα σαν "νέος επιστήμονας". Εννοείται ότι δεν έκανα τίποτα, όπως δεν κάνω πάντα, όταν περιμένω κάτι καλό από το κράτος. Τα επιδόματα τέτοιου είδους το κράτος τα μοιράζει σε δικούς του ανθρώπους συνήθως. Σπάνια επωφελείται και κάποιος άλλος έξω από τα κυκλώματα του κράτους, αν καταφέρει και εξασφαλίσει τις απαραίτητες πληροφορίες για την χορήγηση τέτοιων επιδομάτων. Καθώς γυρνάγαμε λοιπόν άπρακτοι, πέσαμε πάνω σε χιλιάδες σπουδαστές και φοιτητές, που είχανε κλείσει την Πατησίων και την Χαλκοκονδύλη και σπρωχνόντουσαν με τα Μ.Α.Τ. Ανάμεσα στο πλήθος είδαμε και κάτι αναρχικούς με σημαιούλες κι ένα κλεισμένο πανό. Τσαντίστηκα μ' αυτούς γιατί, σχεδόν, κανείς τους δεν ήρθε χτες στην συγκέντρωση συμπαράστασης στον Φολίνι. Αν οι αναρχικοί τρέχουν εκεί που υπάρχει πολύς κόσμος και διεκδικούν μαζί του συνδικαλιστικά αιτήματα, σε τί διαφέρουν από τα κόμματα που κάνουν το ίδιο για ψηφοθηρικούς λόγους; 'Η μήπως οι φοιτητές και σπουδαστές της Ελλάδας βρίσκονται σε χειρότερη θέση από το Φολίνι και γι αυτό χρειάζονται την συμπαράσταση των αναρχικών; Ξέροντας ότι τέτοιου είδους αναρχικοί, όταν πάψουν να είναι

σπουδαστές ή φοιτητές, εξαφανίζονται από τον χώρο, τους είδα κι αυτούς σαν όλους τους άλλους, που κινητοποιούνται για να διεκδικήσουν αιτήματα που ωφελούν μόνο την "πάρτη τους". Εγώ και η Σοφία δεν έχουμε θέση σε τέτοιου είδους κινητοποιήσεις. Αν σκεφτόμαστε με τον ίδιο τρόπο, θα συμμετείχαμε σε κινητοποιήσεις που αφορούν τα δικά μας επιβιωτικά προβλήματα. Δεν το κάνουμε όμως, γιατί θεωρούμε τα επιβιωτικά μας προβλήματα ασήμαντα, μπροστά σε άλλα προβλήματα που αντιμετωπίζουν άνθρωποι σαν τον Φολίνι, τον Χρήστο Ρούσσο, τους 4 φυλακισμένους συντρόφους, ή τους φυλακισμένους, γενικά, που κάθε τόσο εξεγείρονται, γιατί δεν μπορούν να ανεχτούν άλλο το τρομοκρατικό καθεστώς, που επικρατεί στις φυλακές. Στις κινητοποιήσεις των Ευρωπαίων για συνδικαλιστικά τους αιτήματα υπάρχει πάντα μια προφανής ιδιοτέλεια, που δεν τους διαχωρίζει από τον συμφεροντολογικό τρόπο σκέψης, με τον οποίο σκέφτονται τα αφεντικά. Επαναστατικότητα δεν είναι το να διεκδικείς ατομικά οφέλη αλλά να αγωνίζεσαι για ισότητα, ελευθερία και δικαιοσύνη για όλους. Τουλάχιστον, αν βλέπουμε την επαναστατικότητα σαν συνειδητή επιλογή κι όχι απλά σαν ιδιότητα του οποιουδήποτε εξεγερμένου.

Κατά τα άλλα ένας κρατούμενος, ο Αθ. Καραχάλιος, που μετά από πολύμηνους αγώνες κατάφερε κάποιον εισαγγελέα, να δεχτεί μήνυσή του για βασανιστήρια που του έκαναν οι μπάτσοι της Ασφάλειας, παρουσιάστηκε χτες από τον υπουργό των μπάτσων Δροσογιάννη σαν τρελός που αυτοβασανίζεται! Και σίγουρα αυτήν την προκλητικά υποτιμούσα την κοινή λογική άποψη θα δεχτούν και οι αμερόληπτοι δικαστές που θα εκδικάσουν την μήνυση. Έτσι εφαρμόζεται ο νόμος για τα βασανιστήρια, που υποτίθεται προστατεύει τους πολίτες από την βαρβαρότητα της αστυνομίας. Τέτοιοι νόμοι υπάρχουν και στην Τουρκία, που φημίζεται για τα βασανιστήρια σε βάρος κρατουμένων. Και εκεί οι καταγγελίες των κρατουμένων αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο: Όσοι δείχνουν σημάδια φοβερών βασανιστηρίων δεν πετυχαίνουν τίποτα, γιατί ο Τούρκος υπουργός των μπάτσων και οι "συν αυτώ" λένε ότι βασανίστηκαν μόνοι τους, ενώ οι δολοφονίες κρατουμένων χαρακτηρίζονται από τους δικαστές σαν αυτοκτονίες! Αυτά όλα τα ξέρουν, όσοι ψεύδονται ότι στην Ελλάδα λειτουργεί για όλους δημοκρατία. Το ότι επιμένουν παρ' όλα αυτά να υποστηρίζουν κάτι τέτοιο, αποδεικνύει έμπρακτα ότι όλοι αυτοί είναι υπέρμαχοι και των βασανιστηρίων και των δολοφονιών που διαπράττονται από μπάτσους ή δεσμοφύλακες.

Και κάτι άλλο που πρέπει να σχολιαστεί: Κάποιος φασιστικός "σύνδεσμος αποκατάστασης τοξικομανών", που δεν ξέρουμε ποιά, πραγματικά, σχέση έχει με την κάλυψη αυτών που διακινούν ηρωίνη, διαμαρτύρεται με γράμμα του στις εφημερίδες, για κάποια ετοιμαζόμενη τροπολογία στο νόμο περί ναρκωτικών, που υποτίθεται διευκολύνει την αναστολή της φυλάκισης τοξικομανών. Ο σύνδεσμος αυτός δηλώνει ότι θέλει τους τοξικομανείς στις φυλακές. Κι αυτό την εποχή που όλοι ξέρουν, ότι στις φυλακές διακινούνται μεγάλες ποσότητες ναρκωτικών. Φαίνεται ότι αυτός ο σύνδεσμος δεν θλίβεται ιδιαίτερα από την διακίνηση ναρκωτικών μέσα στις φυλακές, γιατί αλλιώς δεν εξηγείται η αγάπη του προς αυτές.

Πέμπτη 5 Νοεμβρίου 1987

Απ' ό, τι διάβασα σήμερα, το ξενοδοχείο "Μάρμαρα" ουσιαστικά δεν καταλήφθηκε. Τα Μ.Α.Τ. κάνανε καλά την δουλειά τους. Οι μόνοι που μπήκανε στο ξενοδοχείο ήταν το Κεντρικό Συμβούλιο της Ε.Σ.Ε.Ε. (Εθνική Σπουδαστική 'Ενωση Ελλάδας), το οποίο ελέγχεται απόλυτα από τα κόμματα. Τέτοιου είδους καραγκιοζιλίκια, το μόνο αποτέλεσμα που φέρνουν, είναι να γελοιοποιούνται κάτι τέτοιες κινητοποιήσεις. Κι αυτοί που φάγανε τις κλομπιές από τα Μ.Α.Τ., τις φάγανε εντελώς άδικα.

Εντωμεταξύ χτες, την ώρα που γινόντουσαν αυτά, στο Σύνταγμα ο στρατός, οι μπάτσοι, οι παπάδες και οι πολιτικοί, με παρελάσεις, κανονιοβολισμούς, τυμπανοκρουσίες κι άλλες τέτοιες αηδίες, συμπλήρωναν την εικόνα του γελοίου, με το να γιορτάζουν την άφιξη στην Αθήνα μιας εικόνας από το 'Αγιο 'Ορος. Γίναμε πάλι ρεντίκολο στους διάφορους τουρίστες, που έτυχε να βρεθούν αυτή την ώρα στο Σύνταγμα. 'Οταν γυρίσουν στις πατρίδες τους, θα αφηγούνται αυτές τις γελοιότητες που είδαν και θα γελάνε περιφρονητικά για τους 'Ελληνες.

Το απόγευμα πήγαμε στην συγκέντρωση που οργάνωσε η "Επιτροπή Αλληλεγγύης και Πληροφόρησης" στα Προπύλαια, για να καταγγελθεί η δολοφονία του Μιχάλη Πρέκα και για συμπαράσταση στους 4 φυλακισμένους συντρόφους. Η συγκέντρωση είχε σε γενικές γραμμές επιτυχία. Μαζευτήκανε γύρω στα 400 άτομα, υπήρχαν μικροφωνικές εγκαταστάσεις, διαβάστηκαν διάφορα κείμενα, μοιράστηκαν πολλές και διαφορετικές προκηρύξεις και, τέλος, έγινε πορεία από τα Προπύλαια μέχρι την πλατεία Εξαρχείων. Πίσω μας κάνανε πορεία και τα Μ.Α.Τ., έτοιμα να επέμβουν σε περίπτωση που θα σπάγανε τίποτα βιτρίνες. Αν και με ικανοποίησε ιδιαίτερα το γεγονός ότι μαζεύτηκε όλος αυτός ο κόσμος, με στεναχώρησε το ότι ελάχιστοι από αυτούς κατεβαίνουν στις συγκεντρώσεις για τον Φολίνι, παρόλο που ο Φολίνι βρίσκεται ήδη στις 59 μέρες απεργίας πείνας και είναι στα πρόθυρα του θανάτου. Και ξέρω ότι οι περισσότεροι από αυτούς, που κατέβηκαν στην σημερινή διαδήλωση, κατέβηκαν, όχι γιατί τους απασχολεί ιδιαίτερα το θέμα των τεσσάρων φυλακισμένων συντρόφων, αλλά γιατί γι' αυτούς έχει γίνει (και δικιολογημένα βέβαια) μεγάλος θόρυβος από τις εφημερίδες, και γιατί αυτοί που καλέσανε στην συγκέντρωση είναι οι πιο γνωστοί στον χώρο, επειδή έχουν τα περισσότερα μέσα στην διάθεσή τους (γραφεία, εφημερίδα, ντουντούκες, λεφτά για μικροφωνικές εγκαταστάσεις, λεφτά για ακριβές αφίσες κλπ.). Κι όμως, τουλάχιστον οι αναρχικοί, δεν θα έπρεπε να εντυπωσιάζονται απ' αυτά που εντυπωσιάζεται και ο πολύς κόσμος. Ιδιαίτερα, όταν η παρουσία τους είναι απαραίτητη για να εμποδιστεί μια κρατική δολοφονία με διεθνείς προεκτάσεις. Αν ούτε αυτοί οι άνθρωποι, που κατεβαίνουν στις συγκεντρώσεις των αναρχικών, δεν είναι σε θέση να καταλάβουν ένα τόσο σοβαρό και επείγον ζήτημα, όπως η προοπτική να πεθάνει από απεργία πείνας μέσα στην φυλακή ένας άνθρωπος, επειδή στο παρελθόν έπαιξε την ζωή του κορώνα-γράμματα για να πολεμήσει την καταπίεση και την

εκμετάλλευση, τότε δεν μπορούμε σε καμιά περίπτωση να μιλάμε για κίνημα. Θεωρώ βασική προϋπόθεση για την ύπαρξη ενός κινήματος, τον αυτοκαθορισμό αυτού του κινήματος, τουλάχιστον στα πιο σοβαρά ζητήματα. 'Οσο δεν υπάρχει αυτός ο αυτοκαθορισμός, και ο κόσμος που θα μπορούσε να αποτελέσει κίνημα ετεροκαθορίζεται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (ή από τις εντυπώσεις που του δημιουργούν αυτοί που έχουν τα μέσα να δημιουργούν εντυπώσεις), το κράτος που θα μπορούσε να απειληθεί από ένα τέτοιο κίνημα, θα συνεχίζει να βασανίζει, να φυλακίζει ή να δολοφονεί ανενόχλητα αυτούς που του "μπαίνουν στο μάτι". Αυτοί που τώρα κατεβαίνουν στις συγκεντρώσεις για τον Μιχάλη και τους τέσσερις, δεν κάνανε σχεδόν τίποτα προηγούμενα για να εμποδίσουν την δολοφονία του Μιχάλη, όπως δεν κάνουν τώρα τίποτα για να εμποδίσουν τον θάνατο του Φολίνι. Είναι θλιβερό να βλέπεις τόσο κόσμο να κάνει πορείες και να φωνάζει συνθήματα ενάντια στο κράτος, και να σκέφτεσαι ότι ακόμα κι αυτοί, σε τελευταία ανάλυση, δεν ξεπερνάνε την ψυχολογία της μάζας. Γι' αυτό σε κάτι τέτοιες φάσεις με πιάνει μια μελαγχολία και δεν έχω όρεξη να μιλάω σε κανέναν.

Παρασκευή 6 Νοεμβρίου 1987

Ο υπουργός Εθνικής 'Αμυνας Χαραλαμπόπουλος συνεχίζει να γράφει όλους τους ειδικούς επιστήμονες, που διαμαρτυρήθηκαν για την αισχρή συμπεριφορά της Επιτροπής Απαλλαγών ενάντια στο Λαζόπουλο, στα παλιά του τα παπούτσια και να προχωράει σε μεθόδευση της δίωξης των γιατρών του 401 Γ.Σ.Ν. , που είχαν βγάλει τον Λαζόπουλο ακατάλληλο. Φαίνεται αποφασισμένος από δω και πέρα, να επιβάλλει γνωματεύσεις στρατιωτικών γιατρών με άνωθεν εντολές. Τί κι αν διαμαρτύρονται όλοι οι ιατρικοί σύλλογοι της χώρας; Για τους καραβανάδες η ιατρική πρέπει να εξυπηρετεί μόνο τους δολοφονικούς τους στόχους κατά της ανθρωπότητας, διαφορετικά δεν πρέπει να υπάρχει. Για τον Χαραλαμπόπουλο οι στρατιωτικοί γιατροί θα ήταν ιδανικοί, αν μιμούντουσαν τους Ες-Ες γιατρούς των στρατοπέδων εξόντωσης της Ναζιστικής Γερμανίας. Δεν τον ενδιαφέρει, άλλωστε, αν η παραπέρα φασιστικοποίηση του Ελληνικού στρατού κοστίσει ακόμα περισσότερες ζωές στρατιωτών που οδηγούνται στην αυτοκτονία, όπως δεν τον ενδιαφέρει αν μερικοί από αυτούς, αντί να αυτοκτονήσουν, σκοτώνουν τους πιο κοντινούς σ' αυτούς βασανιστές τους. 'Εχει εμπιστοσύνη στην σταθερότητα και στην διάρκεια συνθηκών διαβίωσης για τους στρατιώτες, σαν κι αυτών που επικρατούν στους στρατούς των στρατοκρατικών καθεστώτων τύπου Χιλής, Τουρκίας, Νότιας Κορέας κ.ο.κ. Γι αυτόν, όπως και για όλους τους στρατοκράτες, ο στρατιώτης δεν είναι άνθρωπος αλλά εξάρτημα μιας μηχανής, εξάρτημα που αν χαλάσει, μπορεί εύκολα να αντικατασταθεί.

Επιτέλους, άρχισαν να βγαίνουν στην φόρα τα πραγματικά αίτια της δολοφονίας του νεαρού ζευγαριού στην Ζάκυνθο, αυτό το καλοκαίρι. Μια κοπέλα με το ίδιο επίθετο με την δολοφονημένη φοιτήτρια, με υπόμνημα προς την Εισαγγελία Θεσσαλονίκης, αποκαλύπτει ότι την φοιτήτρια την δολοφόνησαν κατά λάθος αυτοί που ήθελαν να

δολοφονήσουν την ίδια, και για τον σκοπό αυτό, πριν από δύο περίπου χρόνια, είχαν λιμάρει τα ακρόμπαρα του αυτοκινήτου της με αποτέλεσμα να ανατραπεί το αυτοκίνητό της και να τραυματιστεί σοβαρά. Αιτία της απόπειρας δολοφονίας της, καθώς και της κατά λάθος δολοφονίας του νεαρού ζευγαριού, είναι οι έρευνές της για την αποκάλυψη των πραγματικών ενόχων για μια υπόθεση εμπορίου βρεφών, η οποία μέχρι σήμερα έχει οδηγήσει σε μια ακόμη δολοφονία, την δολοφονία της νοσοκόμας Ευαγγελίας Λιόγκα σε θαλάσσια περιοχή του Μεσολογγίου, τον Μάρτη του 1985. Κίνητρο για τις έρευνές της αποτελεί η καταδίκη σε ισόβια, για τον θάνατο της νοσοκόμας, του αθώου αδελφού της. 'Ενας ακόμη γιατρός, που ήταν μπλεγμένος στην υπόθεση, πέθανε μυστηριωδώς στις φυλακές τον Φλεβάρη του 1985. Δηλαδή, μέχρι τώρα, το κύκλωμα των δολοφόνων έχει δολοφονήσει ελεύθερα 4 άτομα, πράγμα που σημαίνει ότι σκοπεύει να συνεχίσει ανενόχλητο. Για να κάνει κάτι τέτοιο πρέπει να έχει τόσα πολλά λεφτά, ώστε να μπορεί να λαδώνει μπάτσους, ιατροδικαστές, δημοσιογράφους, δικαστές και τόσους άλλους, και κατόπιν να τους κάνει μόνιμους συνεργάτες του, εφόσον προηγούμενα τους έχει καταστήσει με τα λαδώματα συνενόχους.

Το απόγευμα πήγαμε σε μια άλλη συγκέντρωση στα Προπύλαια. Την συγκέντρωση διοργάνωσε η "Αναρχική Πρόταση ενάντια στην Κρατική Τρομοκρατία", σαν διαμαρτυρία για την επικείμενη επικύρωση της θανατικής καταδίκης του Γιαπωνέζου συντρόφου Κατσουχίσα Ομόρι. Μαζευτήκανε πάνω από τριάντα άτομα. Υπήρχε πανό, μοιράστηκαν προκηρύξεις, δεν υπήρχε όμως ντουντούκα. Απ' ό, τι έμαθα, μέχρι τώρα έχουν αγοραστεί δύο ντουντούκες αλλά έχουν χαθεί σε διάφορες φάσεις, λόγω της ανευθυνότητας αυτών που τις έπαιρναν για να τις χρησιμοποιήσουν. Είδαμε και σ' αυτήν την συγκέντρωση την Ελένη Δημουλέα και μάθαμε ότι ο Παναγιώτης Γαγγλίας έχει αφήσει περίπου πέντε τετράδια με γραφτά του. Χωρίς αμφιβολία, θα είχε μεγάλη αξία ένα βιβλίο με τα γραφτά αυτά. Κι όμως, ούτε υπάρχουν λεφτά για να εκδοθεί, ούτε θα βρισκότανε κανένας εκδοτικός οίκος να αναλάβει την ευθύνη της έκδοσης. Και σίγουρα ακόμα κι αν έβγαινε αυτό το βιβλίο, δεν θα αγοραζότανε ούτε και από τους αναρχικούς. 'Ασχετα αν ο Παναγιώτης έδωσε ακόμα και την ζωή του στον αγώνα ενάντια στο κράτος. Με λίγα λόγια ακόμη και οι αναρχικοί σαμποτάρουν με την στάση τους τις αποκαλύψεις των εγκλημάτων του κράτους. Τέλος πάντων από αυτήν την συγκέντρωση εντύπωση μου έκανε το πάθος και η επιμονή ενός άλλου συντρόφου, για τον οποίο έχω ξαναγράψει: του Βασίλη Καραπλή. Επί μία περίπου ώρα, τουλάχιστον, ξελαρυγγιάστηκε να διαβάζει, με όλη την δύναμη της φωνής του, κομμάτια από την προκήρυξη μπροστά στον κόσμο που περνούσε ασυγκίνητος από τα Προπύλαια. Ο δικηγόρος Βασίλης Καραπλής δραστηριοποιείται με τέτοια αυταπάρνηση, πάντα, μέσα στον αναρχικό χώρο, που πολλές φορές φτάνει στα όρια του μαζοχισμού, θα λέγαμε. Εκτιμώ τους ανθρώπους που τα δίνουν όλα για την υπόθεση της αναρχίας αλλά πιστεύω ότι με τη ζωή τους δεν θα έπρεπε να δίνουν το παράδειγμα χριστιανικής αυταπάρνησης. Αυτή η ιδεολογία της θυσίας έχει κοστίσει ακριβά σε όλα τα μέχρι τώρα επαναστατικά κινήματα. Τώρα γι' αυτούς που συμμετείχαν στην

χθεσινή συγκέντρωση για τον Μιχάλη και για τους 4 και δεν ήρθαν στην σημερινή που αφορά την επικείμενη εκτέλεση ενός συντρόφου, δεν νομίζω ότι χρειάζεται να πω τίποτα παραπάνω, από το ότι αντιμετωπίζουν τον Ομόρι, όπως και τον Φολίνι.

Σάββατο 7 Νοεμβρίου 1987

Ο Φολίνι από σήμερα βγάζει τους ορούς με τους οποίους κρατιότανε μέχρι τώρα στην ζωή. Μ' αυτό το έσχατο μέσο προσπαθεί να υποστηρίξει το αίτημά του για συνάντηση με τον Ιταλό πρωθυπουργό Γκορία, που έρχεται την Δευτέρα στην Ελλάδα. Ο Βότσης, από τα "Πολιτικά Παρασκήνια" της "Ελευθεροτυπίας", ζητάει, όσοι αδιαφορούν, να αναλάβουν επιτέλους τις ευθύνες τους για να μην αποκτήσει κι Ελλάδα έναν Μπόμπυ Σαντς. Δυστυχώς μεταξύ αυτών που αδιαφορούν είναι και η πλειοψηφία των αναρχικών κι αυτό με κάνει να αισθάνομαι όλο και περισσότερο ξένος προς αυτούς. Για τον Φολίνι που πεθαίνει δεν κατεβαίνουν σε διαδήλωση, στην πορεία για το Πολυτεχνείο όμως θα κατέβουν πάνω από χίλιοι. Ουσιαστικά, όλοι αυτοί που θα πλαισιώνουν το μπλοκ των αναρχικών στην πορεία για το Πολυτεχνείο, αν δεν υπήρχαν οι αναρχικοί, θα πλαισίωναν άλλα μπλοκ. Δεν τους ενδιαφέρει η ανατροπή του κράτους αλλά η βολτούλα και ο χαβαλές που θα μπορούσε να επακολουθήσει, αν ξεσπάγανε τίποτα επεισόδια. Βέβαια αυτά εγώ τα λέω, εγώ τα ακούω. Ευτυχώς που υπάρχει και η Σοφία και επικοινωνούμε. Διαφορετικά θα αισθανόμουνα ότι διαβιώνω σε περιβάλλον ψυχοπαθών. Ο υπουργός Παιδείας Τρίτσης είπε ότι οι φοιτητές για το μόνο που ενδιαφέρονται είναι το παχύ τους έντερο. Αν κρίνουμε από το γεγονός ότι είναι, σχεδόν, κάθε μέρα στους δρόμους για προσωπικό τους όφελος, ενώ δεν τους καίγεται καρφί για τον Φολίνι, είναι προφανές ότι ο Τρίτσης ξέρει με πόσο ακίνδυνες και ανεγκέφαλες μάζες έχει να κάνει. Βλέποντας όλα αυτά τα χοντρά να συμβαίνουν, καταλαμβάνομαι από απαισιοδοξία μπροστά στο δίλημμα "σοσιαλισμός ή βαρβαρότητα". Και αυτή η απαισιοδοξία επιτείνεται από το γεγονός ότι, όσοι σκέφτονται σαν εμένα και την Σοφία, πολύ γρήγορα θα αντιμετωπίσουν το κυνήγι του αποδιοπομπαίου τράγου, μέσα σ' ένα καθεστώς βαρβαρότητας. 'Οπως έχει γίνει πολλές φορές και στο παρελθόν, απλά και μόνο το γεγονός ότι θα σκέφτεται κανείς διαφορετικά, θα αποτελεί έγκλημα "ιδιαζόντως ειδεχθές". Αφού ήδη το γεγονός ότι ένας άνθρωπος, όπως ο Φολίνι, θεωρείται δικιολογημένο από την πλειοψηφία να πεθαίνει, μόνο και μόνο γιατί πριν εννέα χρόνια τόλμησε να αντισταθεί με την επαναστατική βία στην αχαλίνωτη εκείνη την εποχή βία του Ιταλικού κράτους.

Σε κάποιο συνέδριο με θέμα "Σεξουαλική αγωγή και υγεία", που γίνεται στην Αθήνα αυτές τις μέρες, αποκαλύφθηκε πως οι στατιστικές συμφωνούν στο γεγονός, ότι βιαστές είναι και ευυπόληπτοι πολίτες και οικογενειάρχες που πολλοί έχουν παιδιά, καθώς και στο ότι η "κακοποίηση των παιδιών" (διάβαζε: βιασμός) γίνεται από άτομα του στενού φιλικού και οικογενειακού τους περιβάλλοντος. Λαμβάνοντας κανείς αυτά υπ' όψη του, μπορεί εύκολα να καταλάβει το γιατί οι ευυπόληπτοι πολίτες και οι

οιοκογενειάρχες υποστηρίζουν με πάθος την διατήρηση των φυλακών, των ψυχιατρείων και του στρατού. Χωρίς αυτούς τους θεσμούς των νομιμοποιημένων βασανιστηρίων, πώς θα μπορούσαν να επιβάλλουν στα παιδιά τους, και γενικά στους αδύναμους να υπερασπίζονται τον εαυτό τους, το να τους γαμούν και να τους δέρνουν ελεύθερα; Τον ευυπόληπτο οικογενειάρχη πολύ που τον ενδιαφέρει, αν δίπλα του διαπράττονται καθημερινά εγκλήματα. Βιάζοντας την κόρη του, τον γιό του, ή οποιονδήποτε αδύναμο πέσει στα χέρια του, αισθάνεται τόσο όμορφα, που δεν τον νοιάζει ακόμα κι αν γίνει τρίτος παγκόσμιος πόλεμος. 'Αλλωστε η γυναίκα του, η μάνα του ή η αδελφή του κι όλο του το σόι, τον θαυμάζουν και τον επαινούν με κάθε τρόπο για τους βιασμούς, τις αιμομιξίες, ή τα βασανιστήρια, που καταγράφει στο ενεργητικό του. Το όνειρο της Ελληνικής κοινωνίας είναι μια "Ελλάς, Ελλήνων βιαστών", που να πλησιάζει, όσο το δυνατόν, τα ρεκόρ της Αμερικής, όπου, όπως αποκαλύφθηκε στο ίδιο συνέδριο, το 1 στα 3 κορίτσια και το 1 στα 8 αγόρια ως 18 χρονών, πέφτουν θύματα βιασμών. Τουλάχιστον στην Ελλάδα τα αφεντικά μπορούν να κοιμούνται ήσυχα, εφόσον ξέρουν ότι οι δούλοι τους, στις περισσότερες περιπτώσεις, προασπίζουν μια ανηθικότητα πολύ πιο χυδαία και απάνθρωπη από την δική τους. Σίγουρα ο κόσμος, τον οποίο ονειρεύονται οι δούλοι τους, δεν έχει τίποτα που να τον κάνει πιο επιθυμητό από αυτόν που ήδη υπάρχει.

Χειροπιαστό υπόδειγμα τέτοιων ευυπόληπτων οικογενειαρχών είναι κάποιοι Μεταξουργειώτες, που την εγκληματικότητά τους απέναντι στα θύματά τους, τις πόρνες, έφτασαν να την θεσμοποιούν ακόμα και με δημοψήφισμα. Δημοψήφισμα που διεξάγεται σήμερα και αύριο. Απ' ό, τι φαίνεται, έχουν πλουτίσει τόσο που δεν τους κάνουν πια οι φτωχές γυναίκες των οίκων ανοχής του Μεταξουργείου, μια που μπορούν τώρα πια τα απωθημένα τους να τα βγάζουν σε πόρνες πολυτελείας, και γι' αυτό αγωνίζονται σύσσωμοι να τις πετάξουν από κει σαν στυμμένες λεμονόκουπες. 'Ασχετα, αν ο πλούτος τους αυτός δημιουργήθηκε από την υπερεκμετάλλευση των γυναικών των οίκων ανοχής, με νοίκια δεκαπλάσια των συνηθισμένων, μερίδια από χαρτοπαικτικές λέσχες και κάθε είδους νταβατζηλίκια. Οι Μεταξουργειώτες αυτοί κάνουν το ίδιο, όπως και οι νησιώτες των νησιών του Αιγαίου. Κι οι τελευταίοι έχουν εξαπολύσει εκστρατεία για το διώξιμο των φτωχών τουριστών από τα νησιά τους, γιατί τώρα πια έχουν πλουτίσει από την υπερεκμετάλλευση που τους κάνανε τόσα χρόνια, και δεν τους έχουν πια ανάγκη. Αυτά είναι τα "αγαθά" της οικονομικής ανάπτυξης. Αλίμονο σ' αυτούς που σαν κομμουνιστές δώσανε, στο παρελθόν, την ζωή τους γι' αυτήν την οικονομική ανάπτυξη, νομίζοντας ότι από μόνη της αρκεί για να καλυτερέψει ο κόσμος.

Κατά τα άλλα, δεν πρόλαβε να περάσει ούτε μια μέρα από την δημοσίευση των αποκαλύψεων για το διπλό έγκλημα της Ζακύνθου και χτες το βράδυ δολοφονήθηκε καθηγητής της Οδοντιατρικής Σχολής του Πανεπιστήμιου της Αθήνας έξω από το σπίτι του, στο Ψυχικό. Η αστυνομία, που κατά τα φαινόμενα γνωρίζει πολλά σε σχέση με τα αίτια του φόνου, δήλωσε αμέσως ότι το έγκλημα δεν είναι πολιτικό. Είμαι σχεδόν σίγουρος, ότι οι δολοφόνοι δεν θα βρεθούν, όπως δεν

βρέθηκαν οι δολοφόνοι του ζευγαριού.
Εγώ σήμερα τελείωσα, επιτέλους, το κείμενο για το "Κράξιμο" αλλά δεν πρόλαβα να πάω να το δώσω. Είχα σκοπό να πάω να το αφήσω στο βιβλιοπωλείο "Ελεύθερος Τύπος", για να περάσει από κει η Πάολα να το πάρει, αλλά δεν πρόλαβα για πέντε λεπτά και έκλεισε το βιβλιοπωλείο. Τσαντίστηκα, γιατί μου είχε συμβεί πολλές φορές στη ζωή μου να βιάζομαι να προλάβω κάτι και τελικά να μην το προλαβαίνω για λίγα λεπτά. Μετά από κάτι τέτοιες φάσεις αισθάνομαι σαν κορόιδο. Το βράδυ επικοινωνήσαμε με τον Βασίλη Καραπλή, για να του πούμε, ότι δεν θα μπορούσαμε να τον συνοδέψουμε μέχρι την Κέρκυρα, όπου γίνεται αύριο η κηδεία του Στίνα, για λόγους έλλειψης χρημάτων. Ο Στίνας πέθανε χτες κι ο Βασίλης, ο οποίος μας το μετέφερε πρώτος, μας είχε ρωτήσει αν θα πηγαίναμε μαζί του στην Κέρκυρα για την κηδεία. Αλλά δεν είναι μόνο οι οικονομικοί λόγοι που μας εμποδίζουν να πάμε στην κηδεία. Αύριο γίνεται στο Μπραχάμι το μνημόσυνο του Μιχάλη Πρέκα, στου οποίου την κηδεία δεν μπορέσαμε να πάμε, γιατί δεν ξέραμε ούτε πότε, ούτε πού θα γινόταν. Τουλάχιστον ας πάμε στο μνημόσυνο. 'Αλλωστε τον Μιχάλη τον γνώριζα και προσωπικά, ενώ τον Στίνα τον γνώριζα μόνο από τα βιβλία του και τα άρθρα του. Πάντως είναι γεγονός ότι ο Στίνας έζησε και πέθανε σαν υπόδειγμα επαναστάτη. Αν και υπήρξε από 18 χρονών αφοσιωμένος στην υπόθεση της απελευθέρωσης της εργατικής τάξης, και δεν διεκδίκησε ποτέ προσωπικά οφέλη από τις χιλιάδες γνωριμίες, που έκανε στην διάρκεια της ζωής του (ο Καστοριάδης του στέλνει στεφάνι, όπου γράφει "στον οιονεί πατέρα μου"), τα τελευταία χρόνια της ζωής του τα πέρασε σ' ένα υπόγειο στο Παγκράτι, την εποχή που η εργατική τάξη, για την οποία αγωνίστηκε, απολαμβάνει "δυάρια, τριάρια, τεσσάρια, πεντάρια, κουρσάκια καινούργια, λοσιόν άφτερ σέιβ", που λέει κι ο Χρήστος Ζυγομαλάς στο τραγούδι του "Μπαλάντα". Αυτό είναι που λένε: "Δουλεύουν τ' άλογα, τρων τα γαϊδούρια". Και στην κηδεία του δεν θα παρευρεθούν βουλευτές της αριστεράς, όπως παρευρέθηκαν στην κηδεία του Κανελλόπουλου, γιατί αυτός ποτέ του δεν διεύθυνε βασανιστήρια και δολοφονίες αριστερών, όπως έκανε ο τελευταίος στην Μακρόνησο, σαν υπουργός Στρατιωτικών το 1949. Στην Μακρόνησο που ο Κανελλόπουλος θαύμαζε τόσο πολύ, ώστε την είχε αποκαλέσει "Νέο Παρθενώνα".

Κυριακή 8 Νοεμβρίου 1987

Σήμερα δεν περάσαμε όλη την ημέρα κλεισμένοι στο σπίτι, όπως έγινε με τις τρεις προηγούμενες Κυριακές. Είχαμε κάπου να πάμε. Πήγαμε στο μνημόσυνο του Μιχάλη Πρέκα που κατά διαβολική σύμπτωση ταυτίστηκε χρονικά με την ημέρα της ονομαστικής του γιορτής, που είναι κι αυτή σήμερα. Η τραγική ειρωνεία σ' όλη της την μεγαλοπρέπεια. 'Οταν πήγαμε εμείς δεν είχε μαζευτεί ακόμα κόσμος και στον τάφο του μπροστά ήταν μόνο 3-4 συγγενείς του. Είναι περιττό να πω ότι, όταν πλησίασα στον τάφο του, παραλίγο να βάλω τα κλάματα, γιατί δεν μπόρεσα αμέσως να χωνέψω ότι ο Μιχάλης, ένας άνθρωπος της ηλικίας μου περίπου (ένα χρόνο

μεγαλύτερος), που όταν τον γνώρισα στην Αίγινα ήταν γεμάτος ζωή και όνειρα για την ζωή του έξω από τις φυλακές, βρισκόταν θαμμένος κάτω από την πλάκα, εκεί μπροστά μου. Και σκοτωμένος για την υπόθεση της Αναρχίας, για την οποία εγώ του είχα μιλήσει για πρώτη φορά. Κοιτάζοντας την φωτογραφία του, που ήταν εντοιχισμένη στο μάρμαρο, αισθάνθηκα για μια στιγμή ότι συναντιόμαστε για πρώτη φορά μετά από 7 χρόνια. Ομολογώ ότι συνήλθα πολύ γρήγορα από αυτήν την κατάσταση. Σκέφτηκα ότι και να ζούσε, οι διαδρομές μας ήταν τόσο διαφορετικές, που δεν θα βλεπόμαστε καθόλου. 'Αλλωστε την δολοφονία του την πρόβλεπα, μετά την πρώτη αποτυχημένη απόπειρα να τον σκοτώσουν, τον Μάρτη αυτού του χρόνου. Με την ιδέα του θανάτου του είχα εξοικειωθεί, όπως εξοικειώνεται κανείς με την ιδέα του θανάτου συγγενικού του προσώπου μετά την προσβολή του τελευταίου από θανατηφόρα και ανίατη αρρώστια. Τελικά στο μνημόσυνο μαζευτήκανε μόνο καμιά τριανταριά αναρχικοί. Υπήρχε πανό με το σύνθημα "Τιμή στον Μιχάλη Πρέκα", φωνάχτηκε τρεις φορές "Μιχάλης Πρέκας: Αθάνατος", μοιραστήκανε δύο διαφορετικές προκηρύξεις, πουλήθηκε η εφημερίδα "Αναρχία" και το μνημόσυνο έληξε με πορεία από το νεκροταφείο Μπραχαμίου μέχρι την Βουλιαγμένης. Εγώ έχοντας στο μυαλό μου το ετήσιο μνημόσυνο του Μιχάλη Καλτεζά, όπου είχανε μαζευτεί τουλάχιστον εκατό αναρχικοί, δεν περίμενα ότι στο μνημόσυνο του Μιχάλη θα μαζευόντουσαν τόσο λίγοι. Κι αν εξαιρέσουμε εμένα και την Σοφία, καθώς και πέντε συνεργάτες της αναρχικής εφημερίδας "Δοκιμή" (που έβγαινε μέχρι πρόσφατα και τώρα έχει αντικατασταθεί από την "Αναρχία"), από τους οποίους ο ένας ήταν και κουμπάρος του, όλοι οι άλλοι ήταν άγνωστοι σε μας. Κι όμως στο όνομα του Μιχάλη αναφέρονται πολλοί αυτόν τον καιρό και καταγγέλλουν την δολοφονία του κλπ. κλπ. Τόσο δύσκολο τους ήταν να έρθουν μέχρι το μνημόσυνό του; Κάθε μέρα σκοτώνονται άνθρωποι στην Ελλάδα για την υπόθεση της Αναρχίας; Σίγουρα οι χαφιέδες, που έστειλε η αστυνομία για να "κόψουν φάτσες", θα χαρήκανε πολύ για την τόσο μικρή προσέλευση αναρχικών στο μνημόσυνο ενός εχθρού του κράτους. Από τον αριθμό των αναρχικών που ήρθανε στο μνημόσυνο, μπορούν εύκολα να υποθέσουν το πόσοι λίγοι ενδιαφέρονται πραγματικά, για την τιμωρία των φυσικών και ηθικών αυτουργών της δολοφονίας του Μιχάλη. Και να φανταστεί κανείς, ότι την δολοφονία του Μιχάλη την είδε στην τηλεόραση όλη η Ελλάδα...

Το βράδυ τηλεφώνησα στον πατέρα του Χρήστου του Ρούσσου και έμαθα ότι ο διευθυντής του Κορυδαλλού τον έχει τιμωρήσει με 20 μέρες στέρηση επισκεπτηρίου, γιατί έστειλε "παράνομα" κάτι γράμματα προς τον υπουργό Δικαιοσύνης. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η στάση του κράτους απέναντι στον Χρήστο σκληραίνει όλο και περισσότερο, όπως σε όλα τα άλλα θέματα. Και αυτήν την στέρηση επισκεπτηρίου θα την ακολουθήσουν κι άλλα χειρότερα, που ίσως βάλουν σε κίνδυνο και την ίδια του την ζωή. Το κράτος δεν συγχωρεί ποτέ, όσους αποκαλύψανε εγκλήματά του, όπως έκανε ο Χρήστος με το βιβλίο του "Φυλακές Αλικαρνασσού - Φυλακές Κέρκυρας: Βασανισμοί κρατουμένων". Κι όμως το βιβλίο του δεν αγοράζεται και, όσοι θα μπορούσαν να το προωθήσουν, το θάβουν

κανονικά. Τους αρκεί το βιβλίο του Μίσσιου για να το προβάλλουν, καταπολεμώντας έτσι τις ενοχές τους απέναντι στα θύματα του σωφρονιστικού συστήματος.

Σ' ένα χωριό της Ξάνθης κάηκαν δυο γυναίκες και δυο παιδιά 5 και 2 χρονών, ενώ ο πατέρας τους τραυματίστηκε σοβαρά, γιατί έπιασε φωτιά το σπίτι τους την ώρα που κοιμόντουσαν και η Πυροσβεστική δεν καταδέχτηκε να πάει να το σβήσει, επειδή ήταν μουσουλμάνοι. Σαν δικιολογία προβλήθηκε η γελοία πρόφαση, ότι το σπίτι ήταν σε μέρος δύσβατο. Τώρα, το πώς οι πυροσβέστες ανεβαίνουν τα βουνά και σβήνουν τα δέντρα, ενώ δεν μπορούν να πλησιάσουν ένα σπίτι, είναι ένα ερώτημα που ποτέ δεν θα απασχολήσει τους 'Ελληνες που τους μουσουλμάνους της Ελλάδας τους βλέπουν όλοι τους σαν κατώτερα όντα. Στην περίπτωση αυτή η Πυροσβεστική διέπραξε με τον πιο προκλητικό τρόπο το αδίκημα της εγκληματικής αμέλειας. Όμως στην Ελλάδα όλοι μπορούν να εγκληματούν ελεύθερα εναντίον των μουσουλμάνων και γι' αυτό ποτέ δεν θα ζητήσει κανείς τον λόγο από την Πυροσβεστική. Είναι και πολύ πιθανόν, την φωτιά να την έβαλαν τίποτα 'Ελληνες χριστιανοί, που να είχαν με την οικογένεια των μουσουλμάνων κάποιες διαφορές. Η Ελληνική αστυνομία δεν πρόκειται ποτέ να ερευνήσει αυτήν την εκδοχή. 'Οπως ποτέ δεν εξετάζει μια τέτοια εκδοχή η Αγγλική αστυνομία, όταν Εγγλέζοι φασίστες βάζουν φωτιές και καίνε οικογένειες Ινδών που κατοικούν στο Λονδίνο. Τουλάχιστον στο ζήτημα του ρατσισμού, οι 'Ελληνες μπορούν να καυχηθούν ότι δεν υστερούν σε τίποτε από τους Δυτικοευρωπαίους φασίστες. 'Ομως ο ρατσισμός και η βία κατά εθνικών μειοψηφιών φέρνουν σαν απάντηση την βία και οι 'Ελληνες πρέπει να είναι χωρίς καθόλου μνήμη, για να ξεχνάνε τους 5.000 περίπου νεκρούς της Κυπριακής τραγωδίας, στην οποία οδήγησαν τα εγκλήματα που έκανε η Ε.Ο.Κ.Α. Β' σε βάρος των Τουρκοκυπρίων. Απ' ό, τι φαίνεται, μολονότι δεν έχουν περάσει ούτε 13 χρόνια από το Ελληνικό φασιστικό πραξικόπημα και την επακόλουθη Τουρκική εισβολή στην Κύπρο, οι 'Ελληνες είναι πρόθυμοι για νέο πόλεμο με τους Τούρκους και το μόνο που τους κρατάει είναι η συναίσθηση της στρατιωτικής του αδυναμίας απέναντι στους Τούρκους. Και μια που δεν μπορούν να την πέσουν στους Τούρκους της Τουρκίας, την πέφτουν στους Τούρκους της Ελλάδας, όπως αυτή η οικογένεια στο χωριό Ισαία της Ξάνθης.

Δευτέρα 9 Νοεμβρίου 1987

Σήμερα ήρθε για μισή μέρα στην Ελλάδα ο πρωθυπουργός της Ιταλίας Γκορία, συνοδευόμενος από τον υπουργό εξωτερικών Αντρεότι. Είναι προφανές ότι ήρθε στην Ελλάδα για να συζητήσει με τον Παπανδρέου, εκτός των άλλων, και για τα ανταλλάγματα που ζητάει ο τελευταίος, προκειμένου να εκδώσει τον Φολίνι. Από την συζήτηση που είχανε δεν ανακοινώθηκε τίποτα. Ούτε από την τηλεόραση ή το ραδιόφωνο ανακοινώθηκε τίποτα για την τύχη του Φολίνι. Ο Βασίλης ο Καραπλής μας ενημέρωσε, ότι ο Φολίνι τους ορούς τους έβγαλε σήμερα. 'Ετσι, μετά από 63 μέρες απεργίας πείνας, ο θάνατος του Φολίνι είναι πια ζήτημα ημερών. Εγώ και η Σοφία αισθανόμαστε την αδυναμία μας να

κάνουμε κάτι για τον Φολίνι, περισσότερο από κάθε άλλη φορά. 'Ενα τηλέφωνο, που πήραμε γι' αυτήν την υπόθεση, δεν απέδωσε τίποτα. Σε κάτι τέτοιες φάσεις, θέλοντας και μη, υποβιβαζόμαστε σε απλούς θεατές.

Το κείμενο για το "Κράξιμο" το άφησα σήμερα στον "Ελεύθερο Τύπο" και το βράδυ τηλεφώνησα στην Πάολα, για να πάει να το πάρει. Η Πάολα μου είπε ότι τώρα τελευταία αισθάνεται τέτοια ψυχική κούραση, που κλείνεται στο σπίτι και δεν έχει όρεξη για τίποτα. Προσπάθησα να τον πείσω ότι, άσχετα αν δεν το καταλαβαίνει, έχει γίνει θεσμός, κατά κάποιο τρόπο, και πρέπει να ρίξει περισσότερο βάρος στην εφημερίδα του που πολλοί θεωρούν μοναδική στο είδος της. Του είπα ότι συναισθήματα διάψευσης αισθανόμαστε και εμείς σε σχέση με το βιβλίο της Σοφίας, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι, και μόνο για τους πεντακόσιους, περίπου, που το αγόρασαν, δεν άξιζε το βιβλίο να βγει. Ομολογώ ότι αυτά τα πράγματα δεν τα είπα στην Πάολα για πρώτη φορά. Δεν νομίζω όμως ότι υπάρχει τίποτα καλύτερο να πω. Ξέρω ότι η Πάολα είναι πολύ δυνατός άνθρωπος και γι' αυτό μπορεί να ανταπεξέλθει κάτω από τις πιο βάρβαρες συνθήκες.

Κατά τ' άλλα, το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας το πέρασα στο σπίτι, γράφοντας στο ημερολόγιο. Δεν θέλω να μένω πολλές μέρες πίσω, γιατί φοβάμαι μη με τραβήξουν ξαφνικά στο στρατό και αναγκαστώ έτσι να το διακόψω απότομα. Το βράδυ μας επισκέφτηκε πάλι ο καλός μας φίλος που, κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες, παραμένει ο πιο ταχτικός επισκέπτης μας. 'Εχει κι αυτός συγκινηθεί από τα μαρτύρια του Φολίνι, μολονότι δεν ασχολείται με την πολιτική, πράγμα που σημαίνει ότι το παραμύθι, ότι ο Φολίνι είναι τρομοκράτης, δεν πιάνει στον πολύ κόσμο. Απλά ο πολύς κόσμος αισθάνεται ξένος προς αυτήν την υπόθεση και προτιμά να ασχολείται με τα δικά του προβλήματα. Εγώ δεν μπορώ σε καμιά περίπτωση να δεχτώ σαν κάτι φυσιολογικό αυτήν την γενικευμένη αδιαφορία. Υποθέσεις σαν του Φολίνι δεν έρχονται κάθε μέρα να ταράξουν τα λιμνάζοντα νερά της πολιτικής πραγματικότητας της Ελλάδας.

Τρίτη 10 Νοεμβρίου 1987

Το Τριμελές Εφετείο Κακουργημάτων καταδίκασε χτες σε 11 ολόκληρα χρόνια φυλακή τον 23χρονο Σωτήρη Δεληγιάννη, με την κατηγορία ότι, στην περυσινή πορεία για την επέτειο του Πολυτεχνείου, έκλεψε το μπιστόλι, την ταυτότητα και το πορτοφόλι ενός ασφαλίτη. Αυτή είναι η μεγαλύτερη ποινή που επιβάλλεται για πολιτικό αδίκημα, μετά την άνοδο του ΠΑ.ΣΟ.Κ. στην εξουσία το 1981, και αποτελεί προειδοποίηση για ό, τι πρόκειται να επακολουθήσει. Ακόμα και η ημερομηνία της δίκης (8 μέρες πριν την φετινή πορεία για την επέτειο του Πολυτεχνείου) επιλέχτηκε ειδικά για να προειδοποιηθούν οι διαδηλωτές για το τί τους περιμένει, αν επαναλάβουν φέτος το ίδιο. Χωρίς αμφιβολία η δίκη αυτή αποτελεί μια μεγάλη στιγμή της Ελληνικής Δικαιοσύνης, μια δίκη που αποκαλύπτει ξεκάθαρα το ποιόν της, το πόσο έντιμη και αμερόληπτη

είναι, και πόσο ανεξάρτητη είναι από τις επιθυμίες των κυβερνώντων. Είναι μια δίκη για την οποία η κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. δικαιούται να καυχιέται, όσα χρόνια κι αν περάσουν. Μια δίκη που χαρακτηρίζει την Ελληνική Δικαιοσύνη και την στιγματίζει για πάντα, όπως και η δίκη εμένα και της Σοφίας, από το Πενταμελές Εφετείο το 1978. Το γεγονός και μόνο, ότι η ίδια Δικαιοσύνη καταδίκασε μόνο σε οκτώμισι χρόνια φυλακή έναν κτηνώδη οδηγό, που τραυμάτισε μια έγκυο γυναίκα, την πήρε κατόπιν στο αυτοκίνητό του και την πήγε και την πέταξε σε ερημική τοποθεσία, με αποτέλεσμα να πεθάνει και να την φάνε τα σκυλιά, δείχνει το πόσο λίγη αξία δίνει η Ελληνική Δικαιοσύνη στην ανθρώπινη ζωή, συγκριτικά με την αξία που δίνει στο μπιστόλι και στο πορτοφόλι ενός ασφαλίτη.

'Ομως δεν είναι η αγιοσύνη των δικαστών, που μας στενοχώρησε περισσότερο. Είναι το γεγονός ότι οι αναρχικοί, που μετά την περυσινή πορεία για το Πολυτεχνείο καυχιόντουσαν για το κατόρθωμα των διαδηλωτών να αφοπλίσουν 4 ασφαλίτες, άφησαν τον Δεληγιάννη, σ' όλη την διάρκεια της προφυλάκισης και της δίκης του, εντελώς ακάλυπτο. Και κάτι τέτοιο δεν συγχωρείται σε καμιά περίπτωση. Είναι καθαρά προβοκατόρικο το να καυχιέσαι για πράξεις, των οποίων τις συνέπειες πληρώνουν άτομα που εσύ αφήνεις εντελώς ακάλυπτα. Είναι σαν να επιζητείς σκόπιμα την επανάληψη τέτοιων πράξεων, ούτως ώστε οι αυτουργοί τους να εξοντωθούν κατόπιν, με τον άλφα ή βήτα τρόπο. Και το πράγμα δεν τελειώνει μόνο με βαριές, εξοντωτικές ποινές. Υπάρχουν και νεκροί, όπως ο Μιχάλης Καλτεζάς, για τον θάνατο των οποίων πρέπει να αναζητηθούν ευθύνες και σ' αυτούς που με τα λόγια τους, ή την εν γένει συμπεριφορά τους, τους οδήγησαν να εκτεθούν απροστάτευτοι απέναντι στις σφαίρες των μπάτσων. Και οι ευθύνες αυτές είναι τόσο μεγαλύτερες, όσο και άλλα παιδιά κινδυνεύουν να δολοφονηθούν με τον ίδιο τρόπο από τους μπάτσους. Πρόσφατο παράδειγμα ο Γιάννης Φουρνόδαυλος, που (ομολόγησε ότι) πέταξε μολότωφ στους μπάτσους, σε φάση που ήταν εντελώς ακάλυπτος, εξαιτίας της μη ύπαρξης γενικευμένων επεισοδίων. Αν οι μπάτσοι είχαν πυροβολήσει και τον είχαν σκοτώσει, δεν θα 'πρεπε να αναζητηθούν ευθύνες, όχι μόνο στους μπάτσους, αλλά και σ' αυτούς που συστηματικά έκρυψαν, μέχρι σήμερα, τους κινδύνους που δημιουργούνται για τους αυτουργούς τους, από πράξεις σαν κι αυτή του Καλτεζά; Το ζήτημα που δημιουργήθηκε για τον αναρχικό χώρο από την δολοφονία του Καλτεζά (και γιατί όχι και από την δολοφονία του Πρέκα), όπως φαίνεται από την εξοντωτική καταδίκη του Δεληγιάννη, εξακολουθεί να είναι ζήτημα πρωταρχικής σημασίας. 'Οσο παραμένει θαμμένο και εξορκισμένο από τις συζητήσεις των αναρχικών, θα αποτελεί την πιο χειροπιαστή απόδειξη της αποικιοποίησης αυτού του χώρου από το κράτος και τους χαφιέδες του.

'Ωρες πια μετράει ο Μαουρίτσιο Φολίνι, όπως γράφει κι ο Βότσης σήμερα στα "Πολιτικά Παρασκήνια" της "Ελευθεροτυπίας". Απ' ό, τι γράφει, σήμερα επιτροπή από αυτόν, τον Πάμπλο, τον Γιάννη Μπανιά και τον δικηγόρο του Φολίνι Παναγιώτη Κανελλάκη, θα επισκεφτεί το υπουργείο Δικαιοσύνης και θα επιδιώξει συνάντηση με τον υπουργό

Δικαιοσύνης Κουτσόγιωργα. Ευτυχώς που υπάρχουν κι αυτοί οι επώνυμοι και καλύπτουν, έστω και ελάχιστα, την ανεπάρκεια των αναρχικών πάνω σ' αυτό το τόσο σοβαρό θέμα. Εντωμεταξύ, σύμφωνα με την "Ελευθεροτυπία", ο εφημερεύων γιατρός του Γενικού Κρατικού Νοσοκομείου της Νίκαιας δήλωσε ότι ο Φολίνι δεν κινδυνεύει άμεσα. Τώρα το από ποιόν παίρνει γραμμή αυτός ο γιατρός, δεν θέλει ρώτημα. Η Σοφία έχει προσωπική εμπειρία από την δουλικότητα και την υπακοή των γιατρών του Γενικού Κρατικού Νοσοκομείου της Νίκαιας απέναντι στην αστυνομία.

Εμείς και την ημέρα αυτή την περάσαμε στο σπίτι σε κατάσταση αναμονής για την τύχη του Φολίνι. Αυτή η κατάσταση μας δημιουργεί μια τέτοια νευρικότητα, που οι μικροτσακωμοί μεταξύ μας δεν είναι καθόλου σπάνιοι. Η παραμονή μας στο σπίτι μου έδωσε την ευκαιρία να προχωρήσω αρκετά στην ενημέρωση του ημερολογίου. Ειδοποίηση από τον στρατό δεν έχει έρθει ακόμα, παρόλο που σήμερα συμπληρώθηκαν τρεις μήνες από την ημερομηνία που παρουσιάστηκα στο 401 Γ.Σ.Ν. Αυτή η κατάσταση μου δίνει τόσο πολύ στα νεύρα που μου έρχεται να πάω στην Στρατολογία, να ρωτήσω τί έχει γίνει με την περίπτωσή μου. 'Ομως είμαι αποφασισμένος να μην τους κάνω αυτήν την χάρη.

Τετάρτη 11 Νοέμβρη 1987

Αυτό το ημερολόγιο κοντεύει να καταντήσει κατάλογος των νεκρών φίλων μου. Μου φαίνεται απίστευτο το ότι από τότε που άρχισα να το γράφω, εδώ και τέσσερις μήνες, έχουν χάσει την ζωή τους με βίαιο τρόπο ήδη τρεις παλιοί μου φίλοι. Ο ένας ήταν ο Παναγιώτης Γαγγλίας, ο άλλος ήταν ο Μιχάλης Πρέκας, ο τρίτος πέθανε χτες από υπερβολική χρήση ναρκωτικών, όπως παλιότερα ο Σπύρος Κωτρέτσος. Ήταν ο Δημήτρης Ζανής. "Καθισμένος και παγωμένος από το θάνατο βρέθηκε χθες το πρωί, πάνω σ' ένα κάθισμα ζαχαροπλαστείου, στο Πασαλιμάνι, ο Δημήτρης Ζιάνης, 29 χρονών, άεργος, που έμενε στην οδό Νεοσύκου 50, στην περιοχή Βρυώνη, και είχε καταδικαστεί το 1979 σε κάθειρξη 11 χρόνων με την κατηγορία της ληστείας, και είχε αποφυλακιστεί το 1986. Με το κεφάλι γερμένο στην κόψη του τραπεζιού, στην άκρη της πλατείας έμοιαζε με έναν ήσυχο πρωινό θαμώνα. Ένα ρυάκι αίμα πηχτό είχε σχηματίσει μια μικρή λίμνη, στο πεζοδρόμιο". Αυτά και μερικά άλλα γράφει για τον θάνατό του η σημερινή "Ελευθεροτυπία". Και μαζί μ' αυτά δημοσιεύει μια φωτογραφία με τον Τάκη νεκρό στην θέση που τον βρήκαν.

Τον Τάκη τον γνώρισα προσωπικά το 1981, στο Νοσοκομείο Κρατουμένων Κορυδαλλού, κάτι μήνες προτού αποφυλακιστώ. Είχα ακούσει γι' αυτόν προηγούμενα από τον Κυριάκο Μοίρα, που μου είχε πει ότι το 1980, τις ημέρες της μεγάλης εξέγερσης στις Γυναικείες Φυλακές Κορυδαλλού, είχε πρωτοστατήσει στην αποχή συσσιτίου, που κάνανε οι κρατούμενοι των Δικαστικών Φυλακών Κορυδαλλού σε ένδειξη συμπαράστασης και υποστήριξης του αγώνα των γυναικών. Ήταν ένα παιδί ψηλό, αδύνατο με μια υπερβολική, θα λέγαμε, ηρεμία. Ήταν παιδί πολιτικών προσφύγων που μετά τον Εμφύλιο είχαν καταφύγει στην Τασκένδη. Εκεί γεννήθηκε ο Τάκης το 1958. Τις φυλακές τις είχε γνωρίσει ήδη από την εποχή που ήταν στην Σοβιετική Ένωση. Στις Ελληνικές φυλακές έμεινε από το 1979 ως το 1986, δηλ. από 21 ως 28 χρονών. Με λίγα λόγια πέρασε σχεδόν όλη του την ζωή στην φυλακή. Στον κόσμο δεν είχε κανέναν άλλο εκτός από μια μάνα, που ζούσε στον Πειραιά σε συνθήκες έσχατης φτώχειας. Δεν ξέρω αν η μάνα του ζούσε, όταν ο Τάκης βγήκε από την φυλακή το 1986. Πάντως, όσο ήταν στη φυλακή ο Τάκης, η μάνα του δεν μπορούσε να τον βοηθήσει οικονομικά καθόλου, με συνέπεια να στερείται και τα απολύτως αναγκαία. Λίγο πριν αποφυλακιστώ, είχαμε κάνει μια συζήτηση με τον Τάκη και είχαμε συμφωνήσει ότι, όσοι βγαίνουν από την φυλακή, ξεχνάν αυτούς που μένουν μέσα. Εγώ τότε δεν του υποσχέθηκα τίποτα για μετά την αποφυλάκισή μου. Επειδή όμως, ό, τι και να κάνουν οι άλλοι, εγώ θέλω πάντα να παραμένω ο ίδιος Φίλιππας κάτω από οποιαδήποτε περίσταση, όταν βγήκα από την φυλακή δεν ξέχασα τον Τάκη, όπως δεν ξέχασα κανέναν άλλο. Φρόντισα και βρήκα τρόπο να αλληλογραφούμε και προσπάθησα να τον ενισχύσω οικονομικά, όσο μπορούσα. Θυμάμαι, μάλιστα, ότι μια φορά είχα πάει μαζί με την Σοφία, τον Γιάννη Σκανδάλη και τον Θόδωρο Τσουβαλάκη, στο σπίτι της Κατερίνας Γώγου και της ζήτησα να στείλει κάτι επιταγές σε κρατούμενους, που ήξερα ότι είχαν ανάγκη. Ήτανε Χριστούγεννα του 1982 και δεν ήθελα οι άνθρωποι

αυτοί να είναι εντελώς ρέστοι, τουλάχιστον τις μέρες των Χριστουγέννων. Μεταξύ των κρατουμένων αυτών ήταν και ο Δημήτρης Ζανής. Εκείνη υπήρξε η πρώτη και τελευταία φορά που είχα ζητήσει λεφτά από την Κατερίνα Γώγου. Συνολικά είχα ζητήσει να στείλει επιταγές αξίας 3.500 δραχμών. Τα λεφτά αυτά τα έδωσε η Κατερίνα, αλλά μετά έκανε ένα μήνα να μας ξαναμιλήσει. Από τότε κατάλαβα ότι δεν έπρεπε να ξαναελπίζω σε καμιά άλλα οικονομική ενίσχυση των κρατουμένων αυτών από την Κατερίνα Γώγου. Απ' ό, τι έχω ακούσει, η Κατερίνα έχει δώσει κι άλλα λεφτά για κρατούμενους, και πολλά μάλιστα. Αλλά τα λεφτά αυτά τα έδωσε εκεί που ήθελε αυτή, και για λόγους που αυτή ξέρει καλύτερα από μένα. Τέλος πάντων, η αλληλογραφία μου με τον Τάκη κράτησε τρία χρόνια, από το 1982 ως το 1984. Σταμάτησε, όταν ο Τάκης βαρέθηκε να μου γράφει, και εγώ θεώρησα υποτιμητικό για τον εαυτό μου το να επιμένω στην διατήρηση μιας σχέσης με κάποιον που δεν την ήθελε πια. Βέβαια δεν μπορούσα ποτέ να φανταστώ, ότι ο Τάκης θα χανόταν τόσο γρήγορα και κάτω από τέτοιες συνθήκες. 'Ομως υπήρχε και τότε, και υπάρχει πάντα μέσα μου, μια απαισιοδοξία για την τύχη που περιμένει ανθρώπους, που έχουν χτυπηθεί τόσο άσχημα από το κράτος από την εφηβική τους ηλικία κιόλας. Το ότι σ' αυτούς δεν προσφέρεται καμιά συστηματική βοήθεια, ούτε από ανθρώπους που μπορούν να τους καταλάβουν, όπως οι αναρχικοί, είναι κάτι που από τότε, που βγήκα από την φυλακή μέχρι σήμερα, με κάνει να νιώθω πικρία για τον καθαρά πολιτικό χαρακτήρα αυτού του χώρου. Το μόνο παρήγορο είναι ότι οι αναρχικοί είναι ο μόνος πολιτικός χώρος στην Ελλάδα, που έχει δείξει μέχρι τώρα κάποια αλληλεγγύη στους κρατούμενους. Αν δεν υπήρχαν και οι αναρχικοί, δεν θα μιλούσε κανείς για τους κρατούμενους. Αυτά, προς το παρόν, για τον Τάκη, ένα ακόμη θύμα του κράτους, που όπως και για τόσα άλλα, το κράτος δεν θα δώσει λογαριασμό σε κανέναν.

Ο Φολίνι βρίσκεται σήμερα στην 65η μέρα της απεργίας πείνας του και στην τρίτη μέρα της απεργίας δίψας του, αφού δεν δέχεται ούτε και ορούς. Ποτέ δεν ήταν πιο κοντά στον θάνατο, απ' ότι είναι τώρα. Εμείς ήρθαμε σ' επαφή με κάτι παιδιά και κανονίσαμε να διαδηλώσουμε αύριο έξω από το υπουργείο Δικαιοσύνης. 'Ηρθαμε σ' επαφή και με την "Αναρχική Πρόταση ενάντια στην Κρατική Τρομοκρατία" και πήραμε την διαβεβαίωση ότι θα συμμετέχει κι αυτή στην διαδήλωση και θα φροντίσει να ενημερωθεί κι ο κόσμος γι' αυτήν. Δεν κάναμε τίποτα άλλο ιδιαίτερα σημαντικό αυτή την μέρα, το μεγαλύτερο μέρος της οποίας το πέρασα, ως συνήθως, γράφοντας στο ημερολόγιο.

Πέμπτη 12 Νοεμβρίου 1987

Ο Κουτσόγιωργας έδωσε χτες συνέντευξη τύπου, κατά την οποία μίλησε και για τον Φολίνι. Σε σχετικές ερωτήσεις απάντησε ότι δεν έχει καταλήξει ακόμα σε απόφαση, γιατί τα στοιχεία του φακέλου, που του δόθηκε για τον Φολίνι, είναι ελλιπή. Είπε επίσης ότι είναι πρόθυμος να δεχτεί και στοιχεία, που θα του φέρει η επιτροπή αλληλεγγύης προς τον Φολίνι και θ' αποδεικνύουν ότι τα

αδικήματα, για τα οποία κατηγορείται ο Φολίνι, είναι πολιτικά και ότι μέλη της ίδιας οργάνωσης με τον Φολίνι έχουν βρει πολιτικό άσυλο σε άλλες χώρες της Δυτικής Ευρώπης. Απ' ό, τι φαίνεται, το παζάρεμα μεταξύ Ελληνικής και Ιταλικής κυβέρνησης για τον Φολίνι συνεχίζεται ακόμα.

Στην συγκέντρωση για τον Φολίνι, που έγινε έξω από το υπουργείο Δικαιοσύνης σήμερα, στις δώδεκα η ώρα το μεσημέρι, δεν συμμετείχαν πάνω από δέκα άτομα. Η "Αναρχική Πρόταση ενάντια στην Κρατική Τρομοκρατία" συμμετείχε μόνο μ' ένα άτομο, το οποίο έφερε και το μοναδικό πανό της συγκέντρωσης. Η μόνη διαφορά αυτής της συγκέντρωσης από τις άλλες, που είχε οργανώσει για τον Φολίνι έξω από το υπουργείο Δικαιοσύνης η "Αναρχική Πρόταση ενάντια στην Κρατική Τρομοκρατία", ήταν ότι σ' αυτήν την συγκέντρωση υπήρχε και ντουντούκα. Δεν υπήρχαν όμως προκηρύξεις. Η συγκέντρωση κράτησε μιάμιση ώρα και διαλύθηκε, όταν έπιασε μια καταρρακτώδης βροχή.

Το απόγευμα ανεβήκαμε στα βόρεια προάστια. Περάσαμε από το σπίτι της μάνας μου για κάποια δουλειά και μετά πήγαμε στο σπίτι του καλού μας φίλου. Εκεί φάγαμε για βράδυ. Παρόλο που αυτόν τον καιρό εγώ και η Σοφία έχουμε πολύ λίγο χρόνο ελεύθερο, διατηρούμε τόσο συχνές επαφές με τον καλό μας φίλο, όπως και παλιότερα που περνούσαμε τον περισσότερο καιρό κλεισμένοι στο σπίτι. Αυτό αποδεικνύει το αμοιβαίο ενδιαφέρον, με το οποίο αντιμετωπίζουμε την μεταξύ μας σχέση. Εγώ ποτέ δεν παραδέχτηκα ότι ένας άνθρωπος μπορεί να είναι τόσο πολυάσχολος, ώστε να μην του μένει καιρός να βλέπει τους φίλους του. Γι' αυτό και πάντα αγανακτώ, όταν θέλω να δω κάποιον κι αυτός αναβάλλει την επαφή μας με το πρόσχημα ότι είναι πολύ απασχολημένος.

Παρασκευή 13 Νοεμβρίου 1987

Σήμερα το πρωί επικοινωνήσαμε με τον Βασίλη τον Καραπλή και μάθαμε ότι ο Φολίνι διάκοψε την απεργία δίψας, μετά από τις διαβεβαιώσεις του προέδρου του Δ.Σ.Α. και του προέδρου της Ε.Ι.Ν.Α.Π. ότι θα τον βοηθήσουν, αν τους δώσει λίγο χρόνο. Από την "Ελευθεροτυπία" μάθαμε ότι η διακοπή της απεργίας δίψας θα διαρκέσει μέχρι τις 20 Νοεμβρίου. Αν και με ανακούφισε η είδηση του σταματήματος της απεργίας δίψας (η απεργία πείνας συνεχίζεται κανονικά), φοβάμαι μήπως η κυβέρνηση το θεωρήσει ένδειξη αδυναμίας από την μεριά του Φολίνι. Είμαι σίγουρος ότι αυτό το έχει υπ' όψη του ο Φολίνι, αλλά ξέρει επίσης ότι το κράτος δεν ανησυχεί τόσο από την απεργία πείνας και δίψας του, εφόσον μπορεί, στην ανάγκη, να την αντιμετωπίσει με αναγκαστική σίτιση, αλλά από το κίνημα συμπαράστασης που δημιουργείται εξαιτίας της. Και γι' αυτό κάνει ό, τι μπορεί, για να υποβοηθήσει την δημιουργία αυτού του κινήματος συμπαράστασης.

Το μεσημέρι πήγαμε στην Καλλιθέα, όπου είχαμε κάποια δουλειά, με τα πόδια, γιατί οι μπάτσοι είχαν σταματήσει όλη την κυκλοφορία γύρω από το Σύνταγμα και στην Λεωφόρο Συγγρού, για να περάσει ο Πατριάρχης Κωνσταντινούπολης που ήρθε για επίσημη επίσκεψη στην

Ελλάδα. Περνώντας από το Σύνταγμα είδαμε μεγάλες δυνάμεις μπάτσων και ματατζήδων να φυλάνε τα περάσματα των οδών Πανεπιστημίου και Σταδίου προς την πλατεία Συντάγματος. Την ίδια ώρα γινόταν παμφοιτητική συγκέντρωση στα Προπύλαια. Αργότερα (το βράδυ) μάθαμε ότι φοιτητές και σπουδαστές επιχείρησαν πορεία προς το Σύνταγμα και οι μπάτσοι κι οι ματατζήδες τους την έπεσαν με κλομπς και δακρυγόνα και τους χτύπησαν άσχημα. 'Ετσι το κράτος γιόρτασε με αίμα την επίσκεψη του παπά αυτουνού στην Ελλάδα. Και δεν δίστασε να χτυπήσει τους φοιτητές, σε μια εποχή που σχεδόν όλες οι ανώτερες και ανώτατες σχολές της Αθήνας είναι κατειλημμένες, εξαιτίας της προκλητικής αδιαφορίας της κυβέρνησης απέναντι στα δίκαια αιτήματα των φοιτητών και σπουδαστών. Και μάλιστα λίγες μέρες πριν από την φετινή επέτειο της σφαγής του Πολυτεχνείου. Αν λάβουμε υπ' όψη το γεγονός, ότι πριν από λίγες μέρες, που γινόταν μια άλλη παμφοιτητική διαδήλωση, η κυβέρνηση είχε πάλι αποκλείσει με μπάτσους της το Σύνταγμα, για να υποδεχθεί μια δήθεν θαυματουργή εικόνα από το 'Αγιο 'Ορος, μπορούμε εύκολα να οδηγηθούμε στο συμπέρασμα, ότι η κυβέρνηση επιδιώκει συστηματικά την σύγκρουση με τους φοιτητές. Και μια τέτοια σύγκρουση την επιδιώκει τις μέρες των εκδηλώσεων για το Πολυτεχνείο που ξέρει ότι τα πνεύματα είναι οξυμένα. Είναι πολύ πιθανό η κυβέρνηση, υπακούοντας στις κατευθυντήριες γραμμές των Αμερικανών και των πρακτόρων τους, να επιδιώκει μια τέτοια γενικευμένη σύγκρουση με το μαζικό φοιτητικό κίνημα που, ή θα το συντρίψει κάτω από τα κλομπς των μπάτσων και μέσα στους καπνούς των δακρυγόνων, ή θ' αναγκαστεί να προχωρήσει σ' εκλογές, μη μπορώντας να παραμείνει στη θέση της μπροστά στην νικηφόρα λαϊκή δυσαρέσκεια. Τέτοιες εκλογές σίγουρα θα φέρουν στην κυβέρνηση την Νέα Δημοκρατία, οπότε και στην μία και στην άλλη περίπτωση τα συμφέροντα των Αμερικανών και των Ευρωπαίων συμμάχων τους θα εξυπηρετηθούν με τον καλύτερο τρόπο. Οι πραγματικά χαμένοι από αυτήν την σύγκρουση θα είναι αυτοί που θα σακατευτούν στο ξύλο, ή θα δολοφονηθούν από τις σφαίρες της αστυνομίας. Αυτούς το κράτος δεν έχει κανένα πρόβλημα να τους χτυπήσει, εφόσον ξέρει ότι είναι σίγουρα εχθροί του.

Σάββατο 14 Νοεμβρίου 1987

Πέρασε κι αυτή η εβδομάδα χωρίς να μου έρθει χαρτί απ' τον στρατό. 'Οπως έχει ανακοινώσει το υπουργείο Εθνικής 'Αμυνας, η επόμενη σειρά παρουσιάζεται από 16 ως 20 Νοεμβρίου. Πράγμα που σημαίνει ότι ούτε μ' αυτήν την σειρά με καλούν. Το γεγονός ότι, από τότε που με είχανε καλέσει στην Τρίπολη μέχρι σήμερα, έχουνε ήδη καλέσει δύο σειρές κι εμένα με έχουν αφήσει απέξω, μπορεί να θεωρηθεί και σαν ένδειξη ότι μ' έχουν απαλλάξει. Επειδή όμως την έχω πατήσει επανειλημμένως στο παρελθόν μ' αυτήν την αισιοδοξία μου, δεν επαναπαύομαι σε τέτοιου είδους σκέψεις και παραμένω έτοιμος για καινούργιες μάχες με τον δολοφονικό μηχανισμό του στρατού.

Το "Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου των Εργαζομένων του

Περιφερειακού Γενικού Νοσοκομείου Νικαίας", με τηλεγράφημά του καλεί την κυβέρνηση και τα αρμόδια υπουργεία να προβούν στις απαραίτητες ενέργειες, ώστε να μην πεθάνει ο Φολίνι. Τώρα τι εννοούν "απαραίτητες ενέργειες", μόνο οι ίδιοι ξέρουν. Αν θέλανε πραγματικά, να συμπαρασταθούν στον Φολίνι, θα ζητάγανε από την κυβέρνηση να του δώσει πολιτικό άσυλο. Μάλλον το μόνο που ενδιαφέρει τους εργαζόμενους του Γενικού Νοσοκομείου της Νίκαιας, είναι να μην πεθάνει ο Φολίνι στα χέρια τους. Το αν τον εκδώσουν ή όχι, δεν τους ενδιαφέρει. Κι αυτός εντωμεταξύ έχει φτάσει ήδη στις 67 μέρες της απεργίας πείνας, πράγμα που σημαίνει ότι, παρ' ότι διάκοψε προσωρινά την απεργία δίψας, βρίσκεται με το ένα πόδι στον τάφο, όπως λένε. Δεν είναι λίγοι αυτοί που έχουν πεθάνει μετά από 67 μέρες απεργία πείνας.
Σήμερα, σύμφωνα με το εορτολόγιο των ορθοδόξων χριστιανών, είναι η μέρα της ονομαστικής μου γιορτής. Και γι' αυτό κατά το βράδυ μας επισκεφτήκανε αυτοί που είναι οι μόνοι, που μας θυμούνται σε τέτοιες περιπτώσεις: Οι στενότεροι συγγενείς μας. Δεν περίμενα βέβαια και κανέναν άλλο, γιατί είμαι αρκετά μεγάλος πια για να ζω με αυταπάτες περί φιλίας κ.ο.κ. Βέβαια από τον καλό μας φίλο δεν έχω παράπονο, γιατί ξέρω ότι δεν ήρθε επειδή, αν και θα ερχότανε, δεν τον κάλεσα. Και δεν τον κάλεσα γιατί ήξερα ότι, αν ερχόταν κι αυτός, δεν θα είχαμε ούτε καρέκλες για να καθήσουμε. 'Αλλωστε ξέρει ποιές είναι οι αντιλήψεις μας πάνω σε τέτοια θέματα και γι' αυτό δεν μπαίνει θέμα παρεξήγησης. Κατά τις δωδεκάμισι την νύχτα είχανε φύγει όλοι κι έτσι τελείωσε κι αυτή η μέρα αφήνοντάς μου κάποιον φόβο, μήπως είναι η τελευταία φορά που μαζευτήκαμε στο σπίτι μου σαν να μην τρέχει τίποτα, για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα που ποιός ξέρει τι θα μας συμβεί. Η απαισιοδοξία μου δεν έχει μόνο την ιστορία μου με τον στρατό σαν βάση. Αυτό είναι κάτι που τώρα με αγχώνει πολύ λιγότερο από το παρελθόν. Αυτό που με ανησυχεί και με αγχώνει είναι το τί θα γίνει την βδομάδα που μας έρχεται, μια βδομάδα που, σχεδόν κάθε μέρα, θα γίνεται πορεία από ένα πλήθος αγανακτισμένο από την κτηνωδία της αστυνομίας. Πολύ φοβάμαι ότι η κυβέρνηση είναι αποφασισμένη να βάψει την Αθήνα με αίμα, όπως τον Νοέμβρη του 1985. Και δεν θέλω να θρηνήσουμε κι άλλους νεκρούς διαδηλωτές. Και αν γίνει κάτι τέτοιο, δεν θα είναι βέβαια και η πρώτη φορά που η μέρα της ονομαστικής μου γιορτής θα συνοδευτεί από αιματηρά γεγονότα. Και η κατάληψη του Πολυτεχνείου το 1973 είχε αρχίσει στις 14 Νοέμβρη, μέρα Τετάρτη.

Κυριακή 15 Νοέμβρη 1987

Τίποτα το ιδιαίτερο δεν έγινε αυτή την Κυριακή που, όπως και τις περισσότερες Κυριακές, δεν πήγαμε πουθενά. Κάτι είχε πάρει το αυτί μας χτες για κάποια συζήτηση, που θα γινόταν σε σχέση με το μνημόσυνο του Μιχάλη Καλτεζά, που θα γινόταν σήμερα. 'Ομως δεν μάθαμε τίποτα παραπάνω κι έτσι, αν έγινε το μνημόσυνο, εμείς λείπαμε. Είχα κι έναν ελαφρό πονοκέφαλο το πρωί και δεν είχα όρεξη για τρεξίματα στην τύχη. Τελικά, όπως και τις περισσότερες

Κυριακές, όλη την ημέρα την πέρασα γράφοντας στο ημερολόγιο που πάλι είχε μείνει πίσω.

Εντωμεταξύ και από τα δημοσιεύματα των εφημερίδων φαίνεται ότι πολλοί περιμένουν ταραχές στην επέτειο του Πολυτεχνείου. Εντύπωση μου προκαλεί η στάση του Κ.Κ.Ε. που αντί, όπως συνήθως, να καλύψει την κυβέρνηση για τα επεισόδια της Παρασκευής, παίρνει για πρώτη φορά, μετά από πολλά χρόνια, την θέση των διαδηλωτών και κατηγορεί άμεσα την κυβέρνηση. Δεν ξέρω που οφείλεται αυτή η αλλαγή ταχτικής του Κ.Κ.Ε. και δεν νομίζω ότι θα το μάθω εύκολα. Πάντως ο αναβρασμός στις Ανώτερες και στις Ανώτατες Σχολές συνεχίζεται και πέντε από τις εφτά Σχολές του Πολυτεχνείου παραμένουν κατειλημμένες. Η κυβέρνηση δείχνει διατεθειμένη να συνεχίσει τις προκλήσεις με κατάθεση στεφανιών στο Πολυτεχνείο από τον Δροσογιάννη και από τον Τρίτση, για παράδειγμα. Η Ε.Φ.Ε.Ε. έχει δηλώσει ότι δεν θ' αφήσει τον Δροσογιάννη να καταθέσει στεφάνι και το Συντονιστικό των καταλήψεων έχει δηλώσει ότι δεν θ' αφήσει τον Τρίτση. Βέβαια δεν νομίζω ότι τέτοιες απαγορεύσεις από μέρους των φοιτητών μπορούν ν' αποτελέσουν δικιολογία για επίθεση των Μ.Α.Τ. Εκτός αν ο Δροσογιάννης ή ο Τρίτσης επιχειρήσουν να καταθέσουν στεφάνια συνοδευόμενοι από μπάτσους που θα το παίζουν "αγανακτισμένοι πολίτες", οι φοιτητές αντιδράσουν, ξεσπάσουν μικροσυμπλοκές και έρθουν τα Μ.Α.Τ. για ν' "αποκαταστήσουν την τάξη". Είναι κι αυτή μια μέθοδος που η κυβέρνηση μπορεί, αν θέλει, να χρησιμοποιήσει.

Κατά τα άλλα η κυβέρνηση και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ασχολούνται αποκλειστικά, σχεδόν, με τους παπάδες. Τέτοια προβολή της θρησκείας δεν μου έχει ξανατύχει στα 7 χρόνια που είναι το ΠΑ.ΣΟ.Κ. στην κυβέρνηση. Φοβάμαι μήπως όλα αυτά αποσκοπούν στο να φανατίσουν τους λεγόμενους "φιλήσυχους πολίτες" ενάντια στους φοιτητές, για να αδιαφορήσουν σε ενδεχόμενο αιματοκύλισμα των φοιτητών από την κυβέρνηση. Οι "φιλήσυχοι πολίτες" δεν θέλουν και πολύ ψήσιμο για να εκφράσουν τον φασισμό τους. Κι αυτό η κυβέρνηση το ξέρει καλύτερα απ' όλους.

Δευτέρα 16 Νοεμβρίου 1987

Η εφημερίδα "Πρώτη" αποκάλυψε σήμερα ότι μετά από παρέμβαση, την τελευταία στιγμή, ενός βουλευτή του Κ.Κ.Ε., αναβλήθηκε η έκδοση στην Τουρκία ενός Τούρκου πολιτικού φυγάδα, που είχε καταφύγει στην Ελλάδα στις αρχές του 1983, και μέχρι την Παρασκευή που μας πέρασε, ζούσε στο στρατόπεδο πολιτικών προσφύγων του Λαυρίου. 'Ολα αυτά τα χρόνια η Ελλάδα δεν του έδινε πολιτικό άσυλο μέχρι που, την Παρασκευή που μας πέρασε, τον έπιασε η αστυνομία και τον οδήγησε στα σύνορα Ελλάδας-Τουρκίας, για να τον παραδώσει στους Τούρκους. Ο πολιτικός αυτός πρόσφυγας αντιμετωπίζει στην Τουρκία την ποινή του θανάτου με την κατηγορία ότι σκότωσε έναν βιομήχανο, πράκτορα της Τουρκικής Κ.Υ.Π. Και δεν είναι η πρώτη φορά που η Ελληνική κυβέρνηση εκδίδει πολιτικό πρόσφυγα στην χουντοκρατούμενη Τουρκία. Μέχρι τώρα έχει εκδώσει πολλούς, που δεν είχαν την δυνατότητα να βρουν 'Ελληνες να τους

συμπαρασταθούν. Η άνιση μεταχείριση των πολιτικών φυγάδων από χώρες της Ασίας και της Αφρικής, σε σχέση με τους πολιτικούς φυγάδες από τις Ευρωπαϊκές χώρες (τις Δυτικής Ευρώπης ιδιαίτερα), είναι κάτι που εννοείται, δεν το αγνοούμε, όσοι συμπαραστεκόμαστε στον Φολίνι. Σ' αυτό όμως δεν φταίει βέβαια ο Φολίνι. Φταίνε αυτοί που έχουν τα μέσα να του συμπαραστέκονται με τρόπο, ώστε να ακούγεται η φωνή τους, όπως αυτοί που απαρτίζουν τις διάφορες επιτροπές υπεράσπισής του. Αλλά τί να περιμένουμε από αυτούς, όταν εκείνοι, που υποτίθεται ότι είναι οι πιο προωθημένοι αμφισβητίες του πολιτικοκοινωνικού καθεστώτος, δηλαδή οι αναρχικοί, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων, αντιμετωπίζουν με αδιαφορία ένα τόσο σοβαρό θέμα από το οποίο κρέμονται ολόκληρες ζωές ανθρώπων; Εγώ θεωρώ πρωταρχικό καθήκον αυτών που θέλουν να λέγονται ακόμα άνθρωποι, το να εμποδίζουν, όσο μπορούν, τέτοιου είδους απροκάλυπτες δολοφονίες επαναστατών. Και μιλάω για δολοφονίες, γιατί οι περισσότεροι πολιτικοί φυγάδες που εκδίδονται από την Ελλάδα σε Ασιατικές ή Αφρικανικές χώρες, εκτελούνται κατόπιν στις χώρες αυτές.

Εμείς το απόγευμα κατεβήκαμε μέχρι το Πολυτεχνείο για να δούμε από κοντά την κατάσταση που επικρατεί. Απ' ό, τι είδαμε, η ατμόσφαιρα που κυριαρχεί είναι ατμόσφαιρα πανηγυριού, όπως και τις άλλες χρονιές. Το ότι πέντε από τις εφτά σχολές του Πολυτεχνείου είναι κατειλημμένες, δεν φαίνεται ν' αλλάζει σε τίποτα την κατάσταση. Η 17η Νοέμβρη παραμένει μια ακόμη εθνική επέτειος, όπως η 25η Μάρτη ή η 28η Οκτώβρη. Μόνο που αντί σ' αυτήν την επέτειο να κυριαρχούν οι Ελληνικές σημαίες, όπως γίνεται στις 25 Μαρτίου και στις 28 Οκτωβρίου, κυριαρχούν τα κόκκινα γαρίφαλα και τα στεφάνια. Βέβαια δεν έχει αφομοιωθεί ακόμη σε τέτοιο βαθμό, ώστε να περιλαμβάνει και στρατιωτική παρέλαση, αν όμως αναλογιστούμε ότι τα τελευταία χρόνια καταθέτουν στεφάνια ακόμα κι ο στρατός και η αστυνομία, που προκάλεσαν αυτήν την αιματοχυσία το 1973, μπορούμε εύκολα να προβλέψουμε ότι δεν θα αργήσει και πολύ η εποχή που το Πολυτεχνείο θα γιορτάζεται με στρατιωτικές παρελάσεις. Αν δεν έχει γίνει ακόμα κάτι τέτοιο, αυτό οφείλεται στα διάφορα επεισόδια που έχουν γίνει κατά καιρούς κατά την διάρκεια του γιορτασμού, επεισόδια που έχουν κοστίσει την ζωή σε διαδηλωτές σαν τον Ιάκωβο Κουμή, την Κανελλοπούλου και τον Μιχάλη Καλτεζά.

Τώρα, όσον αφορά τις φασαρίες που ενδέχεται να γίνουν αύριο, σύμφωνα πάντα με τα λεγόμενα των εφημερίδων, έχω αρχίσει να πιστεύω ότι οι ανησυχίες μου είναι αβάσιμες. Κι αυτό γιατί από τη μια κάτι μικροεπεισόδια που έγιναν σήμερα, την ώρα που κατέθετε στεφάνι ο αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας Μητσοτάκης, δεν πήραν έκταση και λήξανε χωρίς επέμβαση της αστυνομίας, κι από την άλλη από κάποια γνωστή μας που συναντήσαμε τυχαία σήμερα το βράδυ στην πλατεία Εξαρχείων, μάθαμε ότι απόφαση της πλειοψηφίας των αναρχικών είναι να μην γίνουν επεισόδια στην διάρκεια της πορείας. Βέβαια δεν είναι εντελώς απίθανο να γίνουν τίποτα επεισόδια στα Εξάρχεια μετά το τέλος της πορείας αλλά κι αυτό είναι πολύ δύσκολο από την στιγμή που η πλειοψηφία των αναρχικών

δεν φαίνεται διατεθειμένη για κάτι τέτοιο. Τέλος, όσον αφορά την προκλητικότητα των μπάτσων, αν κρίνουμε από το γεγονός ότι, τουλάχιστον σήμερα το βράδυ, δεν κυκλοφορούσαν με στολή στην πλατεία Εξαρχείων, πρέπει να έχουν πάρει διαταγές ν' αποφύγουν να οξύνουν τα πνεύματα.

Αργά το βράδυ επικοινωνήσαμε με τον Βασίλη τον Καραπλή και μάθαμε ότι ο Φολίνι δεν έχει διακόψει μόνο την απεργία δίψας αλλά έχει διακόψει και την απεργία πείνας και κατά συνέπεια, όσα γράφουν οι εφημερίδες για συνέχιση της απεργίας πείνας είναι αβάσιμα. Κατά τ' άλλα, σύμφωνα πάντα με τον Βασίλη, δεν κουνιέται φύλλο γι' αυτήν την υπόθεση και, όπως δείχνουν τα πράγματα, στο τέλος θα τον εκδώσουνε.

Τρίτη 17 Νοεμβρίου 1987

Τελικά οι ανησυχίες μου για ενδεχόμενα επεισόδια αποδείχτηκαν πέρα για πέρα βάσιμες. Την γνώμη της πλειοψηφίας των αναρχικών, αυτοί που ξεκίνησαν τα επεισόδια, δεν την λάβανε υπ' όψη τους. Παρόλο που δεν ήταν πάνω από μερικές δεκάδες αυτοί που ήθελαν να γίνουν επεισόδια, κατάφεραν να μπλέξουν σ' αυτά ένα ολόκληρο πλήθος τριών χιλιάδων που για διάφορους λόγους, γνωστούς και αγνώστους, μαζεύτηκε στο μπλοκ των αναρχικών. Τα επεισόδια άρχισαν με επίθεση των "θερμόαιμων" αναρχικών στους καπελάκηδες μπάτσους που φυλάγανε την Αμερικάνικη Πρεσβεία, και γενικεύτηκαν μετά από την αντεπίθεση δεκάδων διμοιριών Ματατζήδων και Μεατζήδων. Και αφού η περιοχή γύρω από την Αμερικάνικη Πρεσβεία γέμισε με δακρυγόνα, καπνογόνα και τραυματίες, τα επεισόδια μεταφέρθηκαν, όπως αναμενόταν, γύρω από την πλατεία Εξαρχείων. Τραυματίστηκαν 18 μπάτσοι και εκατοντάδες πολίτες και συλληφθήκανε 41 άτομα. Μεταξύ των τραυματιών είναι και καμιά δεκαριά φωτορεπόρτερ και δημοσιογράφοι και μεταξύ αυτών και ο φωτορεπόρτερ της "Πρώτης" Σάκης Παπαδόπουλος, ο οποίος μετά από άγρια κακοποίησή του από καμιά δεκαριά Ματατζήδες κατέληξε στο νοσοκομείο με βαριά εγκεφαλική διάσειση.

Εμείς δεν κατεβήκαμε στην πορεία για το Πολυτεχνείο για πολλούς λόγους. Πρώτον, εδώ και χρόνια έχουμε αποφασίσει να μην κατεβαίνουμε σε επετειακές εκδηλώσεις αυτού του τύπου, επειδή δεν αποσκοπούν σε τίποτα πέρα από έναν κακώς εννοούμενο εορτασμό, που άλλοι τον θέλουν να γίνεται με ειρηνική πορεία κι άλλοι με επεισόδια μεταξύ των μπάτσων και των διαδηλωτών. Κρίνουμε δηλαδή άσκοπη την παρουσία μας σε κινητοποιήσεις που δεν προωθούν τίποτα. Δεύτερον, δεν θεωρούμε αναρχικούς αυτές τις χιλιάδες αγνώστων που εμφανίζονται μόνο σε κάθε επέτειο του Πολυτεχνείου, ενώ δεν κατεβαίνουν σε καμιά άλλη κινητοποίηση, ακόμα κι αν η παρουσία τους είναι απαραίτητη για να σωθούν ζωές. Δεν αισθανόμαστε δηλαδή τίποτα κοινό μ' αυτές τις χιλιάδες που το μόνο που τους ενδιαφέρει είναι να συμμετάσχουν, εκούσια ή ακούσια, σε κάποια επεισόδια, χωρίς ποτέ να ενδιαφέρονται να εξηγήσουν το γιατί το κάνουν. Τρίτον, όπως έχει εξελιχτεί τα τελευταία χρόνια η κατάσταση, η επέτειος του Πολυτεχνείου έχει

καταντήσει ετήσιος φόρος αίματος, που μέχρι σήμερα έχει ήδη κοστίσει ακόμα και 3 νεκρούς. 'Οπως διάβασα και σε κάποια γελοιογραφία, κοντεύουμε να φτάσουμε σε μια κατάσταση, όπου θα τιμούμε, όχι τους νεκρούς του Πολυτεχνείου αλλά τα θύματα των επετείων. Εμείς θεωρούμε άσκοπο και εντελώς απαράδεκτο αυτόν τον φόρο αίματος. Τέταρτον, θεωρούμε υποτίμηση της αξιοπρέπειάς μας και του σεβασμού που έχουμε στον εαυτό μας, το να αφηνόμαστε να σερνόμαστε σε επεισόδια που μπορούν οι λίγοι να επιβάλουν στους πολλούς, χωρίς να τους ενδιαφέρει ούτε στο ελάχιστο αυτούς τους λίγους, το τί θα υποστούν αυτοί οι πολλοί. 'Οπως, για παράδειγμα, έγινε με τον Σωτήρη Δεληγιάννη, που πλήρωσε την συμμετοχή του στις κινητοποιήσεις για την επέτειο του Πολυτεχνείου με 11 χρόνια φυλακή, χωρίς ποτέ να του συμπαρασταθεί κανένας μ' οιονδήποτε τρόπο. Πέμπτον, εγώ τουλάχιστον έχω αρχίσει να υποπτεύομαι ότι, μέσα στον κρατικό μηχανισμό, υπάρχουν κύκλοι που ωφελούνται από την πολιτική εκμετάλλευση των επεισοδίων και γι' αυτό τα προωθούν με διάφορους τρόπους που στην πλειοψηφία τους μας είναι άγνωστοι. Τα πιο άμεσα οφέλη που αποκομίζουν είναι, από τη μια μεριά, η δυσφήμιση των αναρχικών σαν ανεύθυνων ταραχοποιών και από την άλλη η διαφήμιση της αστυνομίας σαν μόνου δυνατού εμποδίου για την αποτροπή του εμπρησμού της Αθήνας. Αν κρίνουμε απ' αυτήν την σκοπιά τους πιθανούς θανάτους διαδηλωτών στην διάρκεια τέτοιων επεισοδίων, θα μπορούσαμε εύκολα να συμπεράνουμε ότι θα ευνοούσαν την πτώση της κυβέρνησης που θα είχε την ευθύνη τους. Στην δεδομένη περίπτωση των επεισοδίων της σημερινής μέρας οι δολοφονίες διαδηλωτών από την αστυνομία θα έβλαπταν το ΠΑ.ΣΟ.Κ. και θα πριμοδοτούσαν την Νέα Δημοκρατία που είναι σίγουρα το μόνο κόμμα, που μπορεί να πάρει την θέση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. στην διακυβέρνηση της χώρας. 'Ισως σ' αυτό να οφείλεται και η προσπάθεια του υπουργείου Δημόσιας Τάξης να εμποδίσει, πάση θυσία, τους μπάτσους να κάνουν χρήση των όπλων τους. Δεν νομίζω ότι τον Δροσογιάννη, για παράδειγμα, θα τον στεναχωρούσε ο θάνατος διαδηλωτών, από την στιγμή που δεν θα συνοδευόταν και από το σχετικό, δυσβάστακτο για την κυβέρνηση, πολιτικό κόστος. Απόδειξη γι' αυτό αποτελεί και η απουσία οποιασδήποτε ουσιαστικής δίωξης σε βάρος του μπάτσου Μελίστα, δολοφόνου του δεκαπεντάχρονου αναρχικού Καλτεζά, από την στιγμή που τελείωσαν τα επεισόδια που δημιουργήθηκαν από την δικιολογημένη αγανάκτηση του κόσμου γι' αυτήν την δολοφονία.

Μια λοιπόν που δεν πήγαμε στην πορεία, περάσαμε όλη την ημέρα στο σπίτι με την αγωνία μήπως δολοφονηθεί κανένας διαδηλωτής. Μόνο το πρωί κάναμε ένα πέρασμα από το βιβλιοπωλείο "Ελεύθερος Τύπος" μήπως συναντήσουμε κάποιον κόσμο και μάθουμε κάτι για τις απόψεις που επικρατούσαν σε σχέση με την σημερινή πορεία. Δεν μάθαμε τίποτα παραπάνω από αυτά που είχαμε μάθει χτες. Δηλαδή για τον περισσότερο κόσμο που θα συμμετείχε στην πορεία, το πώς θα κατέληγε αυτή η πορεία, παρέμενε άγνωστο. Και δεν μιλάω βέβαια για οποιονδήποτε κόσμο. Μιλάω για αναρχικούς. Τέλος πάντων το μεσημέρι γυρίσαμε στο σπίτι και από κει κι έπειτα πέρασα μια μέρα γεμάτος ανησυχίες, προσπαθώντας να κρατήσω τον εαυτό μου έξω από

μια κινητοποίηση που, ενώ από συναισθηματική άποψη με προσέλκυε, η λογική μου μού έλεγε ότι μέσα της θα μετρούσα, όσο ένα σκουπίδι. Κι αν είναι κάτι που ποτέ στην ζωή μου δεν μπόρεσα να χωνέψω είναι το να συμπεριφέρομαι ή να με αντιμετωπίζουν σαν σκουπίδι. Εννοείται, ότι τελικά κατάφερα να επιβληθώ στα συναισθήματά μου, και αυτό το αποδίδω στην μεγάλη αυτοπεποίθηση που έχω αποκτήσει, ήδη από την εποχή που βρισκόμουν στην φυλακή, όπου χωρίς αυτοπεποίθηση δεν μπορείς να επιβιώσεις σαν προσωπικότητα.

Τετάρτη 18 Νοεμβρίου 1987

Το πρωί κατεβήκαμε μέχρι το Πολυτεχνείο, γιατί στα πρωινά δελτία ειδήσεων του ραδιοφώνου είχαμε ακούσει ότι σ' αυτό είχαν καταφύγει οι καταδιωκόμενοι από την αστυνομία διαδηλωτές της χτεσινής πορείας, και ότι μέσα από το Πολυτεχνείο προσπαθούσαν ν' αμυνθούν στις επιθέσεις της αστυνομίας. Δεν μας ενθουσίαζε η συνέχιση των επεισοδίων αλλά δεν μπορούσαμε να παραμένουμε θεατές μπροστά σε μια τέτοια γενίκευσή τους. 'Ομως, όταν φτάσαμε στο Πολυτεχνείο, διαπιστώσαμε ότι τα πάντα ήταν ήρεμα και οι μπάτσοι απόντες. Η ζωή στο κέντρο της Αθήνας συνεχιζόταν αδιατάρακτη, λες και δεν είχε γίνει τίποτα την νύχτα που μας πέρασε. Εμείς θέλοντας να μάθουμε κάτι παραπάνω για τα χτεσινά επεισόδια, πήγαμε μέχρι το γραφείο του Βασίλη του Καραπλή που πιστεύαμε ότι θα ήξερε περισσότερα από μας για τα χτεσινά, εφόσον, λόγω της ιδιότητάς του, έρχεται σ' επαφή με περισσότερο κόσμο απ' ότι εμείς. Πράγματι ήξερε περισσότερα, άσχετα αν δεν συμμετείχε λόγω της αναπηρίας του στην πορεία. Απ' αυτόν μάθαμε ότι τα επεισόδια ξεκίνησαν από μια μικρή ομάδα που στην διάρκεια της πορείας κατάφερε να πλασαριστεί μπροστά από το πανό της "'Ενωσης Αναρχικών Ελλάδας". Επιβεβαιώσαμε επίσης μια άλλη πληροφορία που είχαμε, ότι η 'Ενωση προσπάθησε να αποτρέψει τα επεισόδια. 'Οσον αφορά τέλος την θέση του Βασίλη για τα επεισόδια, διαπιστώσαμε ότι δεν διέφερε από την δική μας. Και ο Βασίλης πιστεύει ότι πρέπει, επιτέλους, να αρχίσει κάποιος διάλογος μέσα στον αναρχικό χώρο, σε σχέση με το τόσο σοβαρό αυτό θέμα. Δυστυχώς όμως και οι δικές του δυνατότητες είναι περιορισμένες, όπως και οι δικές μας, και δεν βλέπω να γίνεται κάτι τέτοιο, τουλάχιστον στο άμεσο μέλλον.

Από το δελτίο ειδήσεων της τηλεόρασης πληροφορηθήκαμε ότι σήμερα οδηγήθηκαν πέντε άτομα στον εισαγγελέα κατηγορούμενοι για τα χτεσινά επεισόδια. Ο ένας, ένας δεκαπεντάχρονος, λόγω της ηλικίας του αφέθηκε ελεύθερος, ενώ των υπολοίπων η κράτηση συνεχίστηκε. Δύο άλλοι κατηγορούμενοι νοσηλεύονται με φρουρά από μπάτσους στο νοσοκομείο, όπου καταλήξανε μετά από βάρβαρο ξυλοδαρμό τους από την αστυνομία στην διάρκεια της χτεσινής πορείας.

Κατά τ' άλλα την σημερινή μέρα την περάσαμε με τον φόβο μήπως πεθάνει από τα τραύματά του ο φωτορεπόρτερ της "Πρώτης" Σάκης Παπαδόπουλος, ο οποίος σύμφωνα με τα πρωινά δελτία ειδήσεων ήταν σε πολύ άσχημη κατάσταση. Δεν θα θέλαμε κι η φετινή επέτειος του

Πολυτεχνείου να στιγματιστεί μ' έναν θάνατο. Τον Σάκη Παπαδόπουλο εγώ και η Σοφία τον ξέρουμε από το 1976 που κατέβαινε σαν διαδηλωτής στις πορείες των αναρχικών. Η Σοφία, μάλιστα, είχε συλληφθεί μαζί μ' αυτόν και άλλους 6 για ένα πανό που έγραφε "Κάτω το κράτος" και το οποίο είχε αναρτηθεί στο μπαλκόνι των γραφείων ενός κέντρου συσπείρωσης αναρχικών με το όνομα "Επιτροπή ενάντια στην επιστημονική καταπίεση". Γι αυτό το πανό τον Φλεβάρη του 1977 οι συλληφθέντες καταδικάστηκαν σε 11 μήνες φυλακή ο καθένας. Επειδή η έφεση που είχαν κάνει μετά την καταδίκη τους, είχε ανασταλτικό αποτέλεσμα, δεν κλείστηκαν τότε στην φυλακή και όταν, μετά από μερικούς μήνες, αυτή η έφεση εκδικάστηκε, όλοι οι κατηγορούμενοι που ήσαν παρόντες κατά την εκδίκαση, αθωώθηκαν. 'Ομως ο Σάκης δεν ήταν παρών με αποτέλεσμα η καταδίκη του να μην αναιρεθεί αμέσως. Εγώ τον ξανασυνάντησα το 1978 στις φυλακές Αίγινας, όπου σύμφωνα με τα λεγόμενά του είχε κλειστεί λόγω αυτής της εκκρεμότητας. Στις φυλακές Αίγινας δεν κάθησε πάνω από καναδυό μήνες. Αν και έκτοτε δεν είχαμε τίποτα ιδιαίτερες σχέσεις, ο τραυματισμός του μας στενοχώρησε και γιατί στο πρόσωπό του είδαμε να χτυπιέται ένας ακόμη παλιός μας γνώριμος. Και η τραγική ειρωνεία είναι ότι το 1977 αυτός, η Σοφία και άλλοι δύο αποτελούσαν μια παρέα αναρχικών, από τους οποίους οι δύο έχουν ήδη πεθάνει. Ο ένας ο Γιώργος ο Λέτσιος πέθανε από καρκίνο σε ηλικία 27 χρονών κι ο άλλος, ο Νίκος Μπαϊκούσης, με το παρατσούκλι Βαρώνος, πέθανε κάτω από "ανεξακρίβωτες συνθήκες" στο πειθαρχείο του Ψυχιατρείου Κρατουμένων Κορυδαλλού, σε ηλικία 28 χρονών. Και αυτούς τους δύο τους γνώριζα. Τον έναν μάλιστα, τον Γιώργο Λέτσιο, πάρα πολύ καλά.

Πέμπτη 19 Νοεμβρίου 1987

Ευτυχώς ο Σάκης, τελικά, δεν τραυματίστηκε και τόσο σοβαρά, ώστε να κινδυνεύει η ζωή του. Χτες το μεσημέρι του κάνανε εξιτήριο από το νοσοκομείο, όπου νοσηλευότανε, και κατέληξε στο σπίτι του. Πολύ χάρηκα, όταν το διάβασα αυτό σήμερα στην "Πρώτη". Πολύ χάρηκα που τουλάχιστον η φετινή επέτειος του Πολυτεχνείου δεν σημαδεύτηκε μ' έναν ακόμη νεκρό. Οι τραυματίες κάποτε γίνονται καλά και οι συλληφθέντες κάποτε αφήνονται ελεύθεροι. Οι νεκροί όμως δεν ξαναζωντανεύουν.

Εντωμεταξύ από τον στρατό δεν μου έχει έρθει ακόμα τίποτα, χωρίς αυτό, βέβαια, να σημαίνει ότι κάτι έχει αρχίσει να αλλάζει στο στράτευμα. Χτες το Διαρκές Στρατοδικείο Αθηνών καταδίκασε έναν στρατιώτη σε πέντε μήνες φυλακή με τριετή αναστολή, μόνο και μόνο γιατί ρώτησε έναν αξιωματικό αν ο στρατός είναι γκέτο, όταν αυτός ο αξιωματικός τον έκλεισε στο πειθαρχείο του στρατοπέδου, επειδή διάβαζε εφημερίδα. Αυτός ο στρατιώτης μέσα σε διάστημα δύο μηνών που "υπηρετεί", έχει ήδη καταδικαστεί σε 66 μέρες φυλακή για ανάγνωση εφημερίδας. Πάντως το κίνημα των αντιρρησιών συνείδησης δεν φαίνεται να το βάζει κάτω. Αντίθετα συνεχώς διευρύνεται. Σε χτεσινή συνέντευξη τύπου ο αντιρρησίας συνείδησης Σπύρος Ψύχας ανακοίνωσε ότι συγκροτείται "Σύνδεσμος

Αντιρρησιών Συνείδησης" με δώδεκα ιδρυτικά μέλη. Σ' αυτήν την συνέντευξη τύπου μίλησε και ο ψυχίατρος Κώστας Μωρόγιαννης που υπήρξε "θεράπων γιατρός" μου μέχρι πρόσφατα. Σύμφωνα με την "Ελευθεροτυπία" τόνισε ότι "είναι απαράδεκτη η ψυχιατρικοποίηση του φαινομένου της άρνησης στράτευσης. 'Οσοι δεν θέλουν, ή δεν μπορούν να υπηρετήσουν, θα πρέπει να έχουν την δυνατότητα και όχι να αντιμετωπίζουν τις διαδικασίες του τρελόχαρτου και τις συνέπειες". Δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι οι αντιρρησίες συνείδησης στην Ελλάδα επιτελούν έργο υψίστης ηθικής και κοινωνικοπολιτικής σημασίας. Το γεγονός ότι δεν συνεργάζονται μ' αυτούς οι αναρχικοί, αποδεικνύει το πόσο μακριά βρίσκονται οι τελευταίοι από αγώνες που αποσκοπούν σε άμεσα και χειροπιαστά αποτελέσματα. Και να φανταστεί κανείς, ότι οι αναρχικοί της Ελλάδας υιοθετούν πολλές φορές μορφές δράσης, που αντιστοιχούν σε μια επαναστατική κατάσταση, όπου το κράτος είναι ετοιμοθάνατο και το μόνο που λείπει είναι η χαριστική βολή...

Το απόγευμα έγινε από φοιτητές και σπουδαστές πορεία διαμαρτυρίας ενάντια στην κρατική βία και καταστολή. Εγώ είχα μια δουλειά εκτός Αθηνών και δεν μπόρεσα να πάω. Πήγε όμως η Σοφία. Αν και αναμενόντουσαν επεισόδια, τελικά επεισόδια δεν γίνανε, παρά τις "φιλότιμες" προσπάθειες μιας ομάδας αναρχικών που χτύπησε κάτι "αριστοκρατικά" μαγαζιά. Απ' ό, τι μου είπε η Σοφία, οι μπάτσοι δεν φαινόντουσαν στην διάρκεια της πορείας και δεν εμφανίστηκαν ούτε όταν η ομάδα αυτή προσπάθησε να δημιουργήσει επεισόδια. Το ότι δεν γίνανε επεισόδια, το εξηγώ με την απουσία αυτών των χιλιάδων αναρχικών που συμμετείχαν στην πορεία του Πολυτεχνείου, απουσία που είχε σαν άμεση συνέπεια η ομάδα των αναρχικών που ήθελαν επεισόδια, γρήγορα να απομονωθεί. Αυτές οι χιλιάδες που συμμετείχαν στην πορεία του Πολυτεχνείου, περιμένουν τώρα την επόμενη επέτειο, για να ξαναεμφανιστούν. Μέχρι τότε, ό, τι και να συμβεί, αυτοί θα παραμένουν "στο περιθώριο της ιστορίας". Από την εξέλιξη της σημερινής πορείας αποδείχτηκε ότι η πλειοψηφία των αναρχικών που συμμετέχουν στους κοινωνικούς αγώνες, είναι κατά των άσκοπων επεισοδίων. Αυτούς είχα στο μυαλό μου, όταν την παραμονή των επεισοδίων της 17 Νοέμβρη έλεγα ότι η πλειοψηφία των αναρχικών δεν θέλει επεισόδια.

Παρασκευή 20 Νοεμβρίου 1987

Δύο ακόμη ενέργειες ήρθαν να προστεθούν στον απόηχο των επεισοδίων της φετινής επετείου του Πολυτεχνείου. Η μια ήταν το γκρέμισμα από το βάθρο του αγάλματος του Σπύρου Μουστακλή, ο οποίος έγινε γνωστός από τους αγώνες του ενάντια στη χούντα, αγώνες που του στοίχισαν την ολική παράλυση του σώματός του από τα βασανιστήρια. Το γκρέμισμα αυτό η αστυνομία το απέδωσε στους αναρχικούς, αδιαφορώντας έτσι προκλητικά για το εύλογο ερώτημα του οποιουδήποτε διαθέτει στοιχειώδη νοημοσύνη: "Πώς είναι δυνατόν οι αναρχικοί να υπερασπίζονται την χούντα, από την στιγμή που οι ίδιοι έχουν κάνει τις περισσότερες επιθέσεις ενάντια σε γραφεία και συγκεντρώσεις χουντικών, μετά την μεταπολίτευση του

1974"; Η δεύτερη ενέργεια ήταν η επίθεση με βόμβες μολότωφ καμιάς δεκαπενταριάς αναρχικών ενάντια στην κλούβα με μπάτσους που σταθμεύει μόνιμα έξω από τα γραφεία του ΠΑ.ΣΟ.Κ. στην Χαριλάου Τρικούπη. Ρίχτηκαν δύο μολότωφ που προκάλεσαν ελάχιστες ζημιές και κατόπιν οι επιτιθέμενοι διέφυγαν τρέχοντας, προς διάφορες κατευθύνσεις. Η ιστορία αυτή θα τελείωνε έτσι χωρίς θύματα, αν οι μπάτσοι αυτοί, μετά από μια περίπου ώρα, δεν σακατεύανε στο ξύλο τον παλιό μου φίλο και σύντροφο Γιάννη Φελέκη που έτυχε να περνάει με την μηχανή του από εκεί μπροστά. Κι όχι μόνο τον σακατέψανε στο ξύλο αλλά τον οδηγήσανε και στην Ασφάλεια για ανάκριση, ενώ ξέρουν καλά ότι ο Φελέκης, σαν τροτσκιστής και σαν πασίγνωστος στην αστυνομία, ήδη από την εποχή της δικτατορίας, δεν θα συμμετείχε σε καμιά περίπτωση σε μια τέτοια ενέργεια. Δηλαδή, με λίγα λόγια, αυτή η ιστορία με τις μολότωφ το μόνο αποτέλεσμα που είχε, ήταν να δώσει στους μπάτσους το πρόσχημα να βγάλουν τα απωθημένα τους ενάντια σ' έναν αμετανόητο εχθρό του κράτους και του κεφαλαίου. Και βέβαια οι μπάτσοι δεν περιορίστηκαν στον Φελέκη. Την πέσανε και στην πλατεία Εξαρχείων και τραβήξανε πάλι μερικούς άσχετους για "εξακρίβωση στοιχείων". 'Ετυχε αυτήν την ώρα εμείς να βρισκόμαστε κάπου εκεί κοντά και προτού να πληροφορηθούμε για το τί είχε γίνει, είδαμε την αναμπουμπούλα που δημιούργησαν με την έφοδό τους οι μπάτσοι. Αρχίζω να υποπτεύομαι ότι οι δράστες τέτοιων ενεργειών "γουστάρουν" να δημιουργούνται φασαρίες στην πλατεία Εξαρχείων.

Κατά τ' άλλα 15 ευρωβουλευτές ετοιμάζονται να καταθέσουν ψήφισμα στο Ευρωκοινοβούλιο, το οποίο θα καταδικάζει την Ελλάδα για την μέχρι τώρα στάση της πάνω στο ζήτημα των αντιρρησιών συνείδησης και θα ζητάει από την Ελλάδα να ευθυγραμμίσει την νομοθεσία της με τις νομοθεσίες των άλλων χωρών της Δυτικής Ευρώπης που αναγνωρίζουν το δικαίωμα των αντιρρησιών συνείδησης, να προσφέρουν κοινωνική εργασία στη θέση της στρατιωτικής θητείας. Παράλληλα, συνήγοροι του Λαζόπουλου ετοιμάζονται να καταθέσουν προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικράτειας κατά της απόφασης της Επιτροπής Απαλλαγών, που έκρινε τον Λαζόπουλο "ικανό να υπηρετήσει". Τώρα, η απόφαση του Συμβουλίου της Επικράτειας θα βγει μετά από ενάμιση-δυο χρόνια, όταν ο Λαζόπουλος δεν θα είναι πια στρατιώτης. Και μπορεί να βγάλει και σωστή την απόφαση της Επιτροπής Απαλλαγών.

Σάββατο 21 Νοεμβρίου 1987

Τελικά η "Συντονιστική Επιτροπή της Κατάληψης του Χημείου" σε ανακοίνωσή της, πέρα από την καταδίκη της αστυνομίας για τον βάρβαρο ξυλοδαρμό του Φελέκη, καταδικάζει και την ενέργεια που λειτούργησε σαν αφορμή για την σύλληψη και κακοποίησή του. Στην ανακοίνωση αυτή αναφέρεται επί λέξει: "Θεωρούμε ότι το ρίξιμο της μολότωφ προβοκάρει την κατάληψη του Χημείου και διευκολύνει το έργο, τόσο της αστυνομίας να μονιμοποιήσει την παρουσία της κοντά στο κτίριο του Χημείου, όσο και το έργο της κυβέρνησης να προβοκάρει και να καταστείλει το φοιτητικό κίνημα". Δυστυχώς τέτοιου είδους ανακοινώσεις αυτοί που πετάνε τα μπουκάλια, τις γράφουν εκεί που δεν πιάνει μελάνι, γιατί "αυτοί είναι μάγκες και το κέφι τους θα κάνουν". Αυτό φαίνεται και από το τηλεφώνημα του αγνώστου που ανάλαβε την ευθύνη της ενέργειας αυτής. Σύμφωνα με τα λεγόμενα της "Πρώτης", ο άγνωστος που της τηλεφώνησε δήλωσε επί λέξει: "Απόψε το βράδυ, σε ραντεβού που είχαν τα Παιδιά του Οζ με τους Ροφούς και τις Κουκουβάγιες, αποφάσισαν να δώσουν ένα χτύπημα στα περήφανα αντράκια του Δροσογιάννη, σαν φόρο τιμής στους νέους μαχητές του δρόμου και στον Γιάννη που είναι στον Κορυδαλλό". Ο Γιάννης είναι ο 21χρονος Γιάννης Φουρνόδαυλος που κλείστηκε στην φυλακή, αφού πρώτα ομολόγησε ότι έριξε μολότωφ στους μπάτσους της πλατείας Εξαρχείων για συναισθηματικούς λόγους. Υποθέτω ότι κάτι ανάλογο θα ομολογούσε, αν πιανότανε, και κάποιος από την ομάδα που πέταξε τα μπουκάλια χτες το βράδυ. Εγώ έχω αρχίσει προ πολλού να υποψιάζομαι ότι οι μπάτσοι, όχι μόνο δεν ανησυχούν καθόλου για τις δραστηριότητες τέτοιων ατόμων, αλλά και από ένα σημείο κι έπειτα γελάνε μ' αυτές. Βέβαια το τί κάνουν οι μπάτσοι, λίγο μας ενδιαφέρει. Αυτό όμως που χωρίς αμφιβολία πρέπει να ενδιαφέρει όλους τους αναρχικούς, είναι το κατά πόσο τα "Παιδιά του Οζ", οι "Ροφοί" και οι "Κουκουβάγιες" δίνουν στον κόσμο την εικόνα που έχει ο αναρχικός χώρος για τον εαυτό του.

Οι τελευταίοι τέσσερις κατηγορούμενοι για τα επεισόδια της πορείας του Πολυτεχνείου που κρατιόντουσαν ακόμη, αφεθήκανε κι αυτοί χτες ελεύθεροι. Και μάλιστα χωρίς κανέναν περιοριστικό όρο, εκτός από την εμφάνιση κάθε 1η και 16η του μηνός στο αστυνομικό τμήμα της περιοχής του που επιβάλανε σε έναν από αυτούς. Εντύπωση μου έκανε ότι αυτόν που του επιβάλανε αυτούς τους περιοριστικούς όρους, τον κατηγορούν για πλημμελήματα, ενώ δεν επιβάλανε κανέναν περιοριστικό όρο σε έναν άλλο που τον κατηγορούν και για κακούργημα, και συγκεκριμένα για διακεκριμένη περίπτωση οπλοκατοχής, επειδή, σύμφωνα με τα λεγόμενα της αστυνομίας, όταν τον πιάσανε κρατούσε βόμβα μολότωφ. Κάτι τέτοια περίεργα φαινόμενα σίγουρα δημιουργούν υποψίες. Πάντως γενικά χάρηκα που και αυτή η επέτειος του Πολυτεχνείου πέρασε χωρίς να αφήσει πίσω της νεκρούς ή φυλακισμένους. Αυτό που με λυπεί ιδιαίτερα είναι ότι ούτε αυτή θ' αποτελέσει κάποια αφετηρία διαλόγου μέσα στον αναρχικό χώρο. Και ο διάλογος αυτός, τώρα που

βρίσκονται 6 αναρχικοί στην φυλακή, και με τόσο σοβαρές κατηγορίες πάνω από το κεφάλι τους, είναι περισσότερο απαραίτητος από οποιαδήποτε άλλη φορά, τουλάχιστον κατά τα τελευταία δύο χρόνια, δηλαδή μετά την δολοφονία του Μιχάλη Καλτεζά.

Εμείς αυτόν τον καιρό ιδιαίτερα ερχόμαστε σ' επαφή με πολύ κόσμο που, χωρίς πολλή σκέψη, θα μπορούσαμε να τους πούμε αναρχικούς. Μέσα απ' τις επαφές μας μ' αυτόν τον κόσμο διαπιστώνουμε ότι οι κρίσεις μας για τα γεγονότα που αφορούν τον αναρχικό χώρο, είναι σύμφωνες με τις κρίσεις πολλών συντρόφων που, είτε γιατί δεν έχουν τα μέσα είτε γιατί η ατμόσφαιρα του χώρου δεν το επιτρέπει, τις κρατάνε για τον εαυτό τους και δεν τις βγάζουν προς τα έξω, στα πλαίσια ενός ουσιαστικού διαλόγου για παράδειγμα. Είναι προφανές ότι οι περισσότεροι ακτιβιστές του χώρου αυτού αφήνονται και παρασύρονται σε καταστάσεις, με την δημιουργία των οποίων δεν συμφωνούν. 'Ομως, όπως έχουν τα πράγματα, δεν μπορούν να κάνουν κι αλλιώς, εφόσον θέλουν να συνεχίζουν να συμμετέχουν στις δραστηριότητες του χώρου. Εγώ και η Σοφία εννοείται ότι κάνουμε ό, τι περνάει από το χέρι μας, για να τους απεγκλωβίσουμε από αυτήν την κατάσταση. Το ότι δεν εξασφαλίζουμε άμεσα αποτελέσματα, δεν οφείλεται σ' έλλειψη ενδιαφέροντος από μέρους μας αλλά στο ότι βρισκόμαστε σε θέση αδυναμίας, σε σχέση μ' αυτούς που, είτε το επιδιώκουν σκόπιμα είτε όχι, δίνουν τις κατευθυντήριες γραμμές στον χώρο. Αν και αυτή η κατάσταση μας ενοχλεί αφάνταστα, είμαστε λίγο-πολύ εξοικειωμένοι μαζί της, γιατί δεν είναι καινούργια. Είναι μια κατάσταση που τη ζούμε χρόνια. Είναι λυπηρό να αισθάνεται κανείς τόσο περιορισμένος σ' έναν χώρο ελευθερίας, όπως υποτίθεται ότι είναι ο αναρχικός χώρος... Πιστεύω όμως ότι, αν τα πράγματα ήταν διαφορετικά, τ' αποτελέσματα θα είχαν ήδη φανεί σε πρακτικό επίπεδο. Δεν θα βλέπαμε, για παράδειγμα, να ξεσπάνε επεισόδια σε μια πορεία σαν του Πολυτεχνείου, όταν η πλειοψηφία των δραστήριων αναρχικών δεν το θέλει.

Κυριακή 22 Νοεμβρίου 1987

Αν και αυτή την Κυριακή δεν την περάσαμε κλεισμένοι στο σπίτι, όπως την προηγούμενη, μας έτυχαν κάτι τόσο δυσάρεστες καταστάσεις που από μια άποψη καλύτερα να είχαμε περάσει την ημέρα αυτή στο σπίτι. Τρία περιστατικά ήρθαν να προστεθούν το ένα στο άλλο. Και τα τρία ήταν τόσο αναπάντεχα και συνέβησαν μέσα σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα, που μετά απ' αυτά αισθάνθηκα ότι κάτι δεν πάει καλά μ' αυτήν την ημερομηνία. Ψάχνοντας στην μνήμη μου για άλλα δυσάρεστα περιστατικά που να συμβήκανε στις 22 Νοέμβρη, αμέσως μου ήρθε στο μυαλό ότι στις 22 Νοέμβρη, πριν πέντε χρόνια, πέθανε η μάνα της Σοφίας.

Το πρώτο περιστατικό αναφέρεται στις σχέσεις μας με τους συντρόφους, για τους οποίους μίλησα στην χτεσινή καταγραφή στο ημερολόγιο. Λοιπόν, σήμερα το μεσημέρι φάγαμε στην μάπα έναν γνωστό "σύντροφο" που μπήκε με το έτσι θέλω στον κύκλο μας, φέρνοντας μαζί του και την παρέα του. Δεν φτάνει που μας "έκατσε

στο σβέρκο" χωρίς να τον προσκαλέσει κανείς, αλλά έφτασε σε σημείο να "πουλήσει και τσαμπουκά", για να μην αφήσει σε κανέναν αμφιβολία ότι αυτός και η παρέα του "είναι μάγκες και το κέφι τους θα κάνουν". Αισθάνθηκα σαν να είχα απέναντί μου Μεατζήδες. Η τραγική ειρωνεία είναι ότι, γι' αυτόν τον συγκεκριμένο "σύντροφο", μας είχε βγει πέρυσι η Παναγία, στην προσπάθειά μας να του συμπαρασταθούμε επειδή ήταν στην φυλακή και έκανε απεργία πείνας. Και τώρα που είναι έξω, όχι μόνο γράφει στα παλιά του τα παπούτσια τον αγώνα που κάναμε γι' αυτόν, αλλά μας απειλεί κιόλας, όπως κάνουν οι Μεατζήδες με τους διαδηλωτές. Αλλά τους Μεατζήδες τους συναντάς στους δρόμους και σου την πέφτουν άμα ξεσπάσουν επεισόδια, δεν έρχονται στην παρέα σου για να χαλάσουν ό,τι εσύ προσπαθείς με πολλή προσπάθεια να δημιουργήσεις. Αυτή η ιστορία με στεναχώρησε πάρα πολύ, όχι γιατί στο πρόσωπο του ατόμου αυτού βρήκα έναν άνθρωπο που συμπεριφέρεται σαν φασίστας, ενώ το παίζει αναρχικός, αλλά γιατί είναι τέτοια η δομή του αναρχικού χώρου στην Ελλάδα που τέτοια άτομα μπορούν και κυριαρχούν, χωρίς να μπορεί κανείς να τους ζητήσει εξηγήσεις για την συμπεριφορά τους. Αυτός υπήρξε μέχρι σήμερα και ο βασικός λόγος που, από τότε που γύρισα από την Ιταλία (Μάης 1986), κρατιέμαι σε κάποια απόσταση από τον αναρχικό χώρο. Προτιμώ να μην συμμετέχω σε δραστηριότητες του χώρου, όταν αυτές καθορίζονται από τέτοιους τύπους, παρά με την συμμετοχή μου να γίνομαι χωρίς να το θέλω όργανό τους. Δεν θέλω ποτέ να βρεθώ στην δυσάρεστη θέση να ζητήσω από τον εαυτό μου ευθύνες για έναν θάνατο, όπως του Μιχάλη Καλτεζά. Η συμμετοχή μου στον χώρο θέλω να διέπεται από τις αρχές της ελευθερίας και όχι από την υποταγή στις σκοτεινές διαθέσεις οποιουδήποτε. Εφόσον δεν πιστεύω ότι ο σκοπός αγιάζει τα μέσα, δεν πιστεύω ότι σωστοί σκοποί μπορούν να επιτευχθούν με βρώμικα μέσα.

Μετά από αυτό το περιστατικό γυρίσαμε αγανακτισμένοι στο σπίτι. Δεν προλάβαμε, καλά-καλά, να μπούμε μέσα και με πήρε τηλέφωνο ένας ξάδελφός μου, για να μου ζητήσει να του επιστρέψω έναν ενισχυτή και δύο ηχεία που μου είχε δανείσει εδώ κι ένα μήνα και μπορούσαμε κι ακούγαμε πότε-πότε κάποια μουσική, για να ηρεμούμε. Κι αυτή η ιστορία μου κόστισε, γιατί μ' αυτά τα εργαλεία άκουσα ποιοτική μουσική για πρώτη φορά στη ζωή μου.

Και σαν να μην έφταναν ολ' αυτά, ενώ αισθανόμουνα σαν χαμένος μετά από τα δύο αυτά περιστατικά, πέφτω και κατά τύχη πάνω στη Λιλή Ζωγράφου που έτυχε να βρίσκεται στο σπίτι του ξάδελφού μου, την ώρα που μπήκα μέσα για ν' αφήσω τον ενισχυτή. Με το που με βλέπει, αρχίζει να κατηγορεί στην αρχή τον κατά την έκφρασή της "φίλο μου" Χρήστο Ρούσσο και να υπερασπίζεται τον Ρωχάμη, και στην συνέχεια να κατηγορεί όλους τους κατά την έκφρασή της "πούστηδες". Με το που την ακούω να βρίζει στα καλά καθούμενα τους ομοφυλόφιλους, "πέφτω από τα σύννεφα", γιατί μέχρι σήμερα την άκουγα σε δημόσιους χώρους να τους υπερασπίζεται με τα καλύτερα λόγια. Και προτού προλάβω να συνέλθω από αυτήν την "απότομη προσγείωση", μου επιτίθεται και μένα μ' έναν απροσδόκητα υβριστικό και προσβλητικό τρόπο, του στυλ "Εσύ δεν είσαι

αναρχικός, είσαι τελειωμένη ιστορία", "Δεν κάνεις τίποτα στην πράξη, μόνο λόγια είσαι", "Πότε πήγες τελευταία φορά σε διαδήλωση;" κ.ο.κ. Παρ' όλη την έκπληξή μου κατάφερα και κράτησα, τουλάχιστον, μια αμυντική στάση, που όταν είδα αυτή η στάση να την κάνει να σηκώνεται για να φύγει, πρόλαβα κι έφυγα πρώτος. 'Οταν γύρισα στο σπίτι και ανάφερα το περιστατικό στην Σοφία, η Σοφία αγανάκτησε τόσο πολύ, που μου έβαλε χέρι γιατί δεν μίλησα στην Ζωγράφου με τον τρόπο που μου μίλησε αυτή. Βέβαια ποτέ δεν περίμενα η Ζωγράφου να πιστεύει ειλικρινά, σ' όσα κατά καιρούς λέει για τα διάφορα καυτά κοινωνικά προβλήματα, μια και δεν είναι αναρχική. Δεν φανταζόμουνα όμως, ότι θα έφτανε στο σημείο να κατηγορεί με τα χειρότερα λόγια έναν άνθρωπο σαν τον Χρήστο Ρούσσο, όταν πριν δέκα μήνες έκανε απεργία πείνας γι' αυτόν στα Προπύλαια.

Μετά απ' όλα αυτά κλείστηκα στο σπίτι και δεν είχα καθόλου διάθεση να βγω έξω για οτιδήποτε. Αισθάνθηκα μάλιστα τόσο κουρασμένος, που δεν μπόρεσα ν' ασχοληθώ ούτε με το ημερολόγιο που από τις 16 Νοεμβρίου είχα σταματήσει να το ενημερώνω. Μέχρι το βράδυ το μυαλό μου τυραννούσε αυτή η ελεεινή κατάσταση που επικρατεί στον αναρχικό χώρο.

Δευτέρα 23 Νοεμβρίου 1987

Τα γεγονότα της προηγούμενης βδομάδας με κούρασαν τόσο πολύ που όλη την ημέρα σήμερα δεν έκανα σχεδόν τίποτα, πέρα από μια βόλτα από μερικά βιβλιοπωλεία, για να δω τί γίνεται το βιβλίο της Σοφίας και το βιβλίο του Ρούσσου. Διαπίστωσα με ανακούφιση ότι ακόμα αγοράζονται. Βέβαια με υπερβολικά αργό ρυθμό, όμως τουλάχιστον δεν έχουν "κολλήσει". Δυστυχώς αγοράζονται κυρίως από τα βιβλιοπωλεία που τα έχουν στην βιτρίνα. Και αυτό γίνεται μόνο με τον "Ελεύθερο Τύπο" και το "'Εξοδος Κινδύνου". Φαίνεται δηλ. καθαρά, ότι ο περισσότερος κόσμος τα αγοράζει επειδή τα βλέπει μπροστά του, κι όχι επειδή τον ενδιαφέρουν τόσο πολύ, ώστε να ψάξει να τα βρει.

Κατά τ' άλλα ο Φολίνι έχει αναβάλει για δεύτερη φορά την απεργία πείνας του. Αυτήν την φορά δήλωσε ότι θα την ξαναρχίσει στις 27 του μήνα, αν μέχρι τότε δεν έχει γίνει τίποτα με την υπόθεσή του. Στις 27 του μήνα εκδικάζεται η έφεση που έχει κάνει κατά της απόφασης του πλημμελειοδικείου που του επέβαλε 4 μήνες φυλακή για χρήση πλαστού διαβατηρίου και για παράνομη είσοδο στη χώρα. Επίσης ζήτησε από τον Δικηγορικό Σύλλογο Αθήνας, να προχωρήσει στις απαραίτητες ενέργειες που θ' αποδείξουν ότι τα αδικήματα, για τα οποία διώκεται στην Ιταλία, είναι πολιτικά. Πολύ φοβάμαι ότι ο πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθήνας που με τηλεγράφημά του είχε ζητήσει από τον Φολίνι να διακόψει την απεργία, ώστε να υπάρξει χρόνος γι' αυτές τις ενέργειες, τον έχει ξεχάσει.

Εντωμεταξύ ο Φελέκης, που έχει αφεθεί ελεύθερος από το Σάββατο, πήγε στα γραφεία της "Ελευθεροτυπίας" και κατάγγειλε τον άγριο ξυλοδαρμό του από τους μπάτσους που φυλάνε τα γραφεία του

ΠΑ.ΣΟ.Κ στην Χαριλάου Τρικούπη. Η Ασφάλεια, στα όσα καταγγέλλονται τις τελευταίες δύο μέρες για τον βάρβαρο ξυλοδαρμό του Φελέκη, έχει απαντήσει ήδη με το στερεότυπο: "Γλίστρησε κι έπεσε ενώ τον τραβούσαν αστυνομικοί". Τον Φελέκη τον ξέρουν πολλοί πρώην αντιστασιακοί που τώρα βρίσκονται σε ψηλά πόστα. Τον έχουν γνωρίσει από την εποχή της χούντας που ήταν μαζί του στις φυλακές και στις εξορίες. Κι όμως τώρα κάνουν το κορόιδο και δεν λένε τίποτα για τα αίσχη που η αστυνομία του ΠΑ.ΣΟ.Κ. διαπράττει σε βάρος του. Η σιωπή τους αποτελεί ολοφάνερη απόδειξη του ότι αγωνίστηκαν ενάντια στην χούντα, όχι γιατί ήθελαν να πάψει η καταπίεση και η εκμετάλλευση, αλλά γιατί φιλοδοξούσαν να στελεχώσουν τον κρατικό μηχανισμό που θα διαδεχόταν την χούντα.

Τέλος στις φυλακές Κορυδαλλού αυτοκτόνησε χτες την νύχτα με απαγχονισμό ο 48χρονος Ιρλανδός κρατούμενος 'Ερικ Γκόντφριντ. Οι εφημερίδες δείχνουν να επικροτούν τον θάνατό του, λες και είχαν κέρδος από αυτόν. Για μένα ο θάνατος του Γκόντφριντ είναι ένα ακόμη κρατικό έγκλημα, για το οποίο ευθύνονται κυρίως ο διευθυντής, ο αρχιφύλακας και ο ψυχίατρος των φυλακών Κορυδαλλού, που σκόπιμα αδιαφόρησαν για τα ψυχολογικά προβλήματα του κρατουμένου αυτού, δεν του έδωσαν καμιά βοήθεια, μολονότι ο νόμος τους υποχρεώνει να το κάνουν, και τελικά τον άφησαν να πεθάνει σαν σκυλί. Πάνω σε πόσα ακόμη πτώματα κρατουμένων αυτή η συμμορία θα χτίζει τις επαύλεις της και τα εξοχικά της, θα αγοράζει τα κότερά της και θα απολαμβάνει τις διακοπές της στα πιο τουριστικά μέρη του εξωτερικού;

Τρίτη 24 Νοεμβρίου 1987

Σήμερα ξανάπιασα, επιτέλους, το ημερολόγιο που το είχα αφήσει μετά τις 16 Νοέμβρη. Ό́λες αυτές τις μέρες ήμασταν αρκετά απασχολημένοι, ή εγώ ήμουν αρκετά κακοδιάθετος, για ν' ασχοληθώ με το ημερολόγιο. Αλλά μετά τα τελευταία γεγονότα, δηλαδή τα γεγονότα της Κυριακής, μου κόπηκε κάπως η διάθεση για πολλές επαφές με τον κόσμο κι έτσι μπορώ ν' ασχοληθώ πάλι με το ημερολόγιο. Όπως έχω καταλάβει εδώ και καιρό, είμαι λιγάκι δυσπροσάρμοστος σε σχέση με τις υπάρχουσες μορφές κοινωνικών σχέσεων. 'Εχω την αξίωση να σέβονται την αξιοπρέπειά μου, όπως εγώ σέβομαι την αξιοπρέπεια των άλλων, και αυτό αρκεί για να εξοστρακίζομαι από ένα κοινωνικό σύνολο, όπου η καταπάτηση κάθε αξιοπρέπειας αποτελεί συνηθισμένη λειτουργία του. Δεν αναφέρομαι βέβαια στους κύκλους των αφεντικών, γιατί την δική τους αξιοπρέπεια κανένας δεν την αμφισβητεί. Αναφέρομαι στην μεγάλη μάζα των δούλων, γιατί μόνο μ' αυτούς έρχομαι σ' επαφή. Οι δούλοι έχουν εσωτερικεύσει την ιδέα της κατωτερότητάς τους, ιδέα που τους προωθούν τ' αφεντικά, σε τέτοιο βαθμό που αρέσκεται ο ένας να ταπεινώνει τον άλλο, για να του υπενθυμίζει την δουλεία του.

Το απόγευμα κάναμε μια απόπειρα να έρθουμε σ' επαφή με τον κύκλο των συντρόφων μας, για τον οποίο έχω ξαναμιλήσει, αλλά βρήκαμε εκεί μέσα εγκαταστημένο τον "σύντροφο" και την παρέα του που "είναι μάγκες και το κέφι τους θα κάνουν". Είδαμε ότι εμείς δεν

έχουμε θέση μέσα σ' έναν τέτοιο κύκλο και φύγαμε άρον άρον. Ελπίζουμε ότι, στην διάρκεια, θα έρθουμε σ' επαφή μ' ορισμένα άτομα και θα συζητήσουμε το θέμα που έχει προκύψει. Δεν έχουμε βέβαια σκοπό να υποταχτούμε σε τετελεσμένα γεγονότα.
Κατόπιν πήγαμε μέχρι το σπίτι του αδελφού της Σοφίας και εκεί γνώρισα έναν φίλο του, τον Κώστα, με τον οποίο πιάσαμε μια συζήτηση για τις συνθήκες διαβίωσης στην Αθήνα. Στο πρόσωπο αυτού του φίλου γνωρίσαμε έναν ακόμη Αθηναίο που, μέσα στο κέντρο της Αθήνας, ζει σαν να βρίσκεται στον τρίτο κόσμο. Νοικιάζει μια υπόγεια γκαρσονιέρα σ' έναν πολυσύχναστο δρόμο και η εξασφάλιση, και των πιο στοιχειωδών μέσων διαβίωσης, αποτελεί γι' αυτόν πρόβλημα. Για ανθρώπους σαν κι αυτόν κανένας δεν μιλάει, γιατί δεν εντάσσεται σε καμιά κοινωνική κατηγορία απ' αυτές που προσελκύουν το ενδιαφέρον των αφεντικών, και γι' αυτό και των κομμάτων ή των συνδικαλιστικών οργανώσεων, που όλα τους έχουν σαν έργο την πραγμάτωση των επιδιώξεων των αφεντικών. 'Ανθρωποι σαν κι αυτόν δεν έχουν τίποτα να ωφεληθούν ούτε από τους συνδικαλιστικούς αγώνες των εργαζομένων ούτε από τις προεκλογικές υποσχέσεις των κομμάτων. Η κοινωνία που στηρίζει το καπιταλιστικό κράτος, δεν έχει κανένα κέρδος από τέτοιους ανθρώπους. Και γι' αυτό δεν την ενδιαφέρει αν ζουν ή πεθαίνουν. 'Ομως, μια κοινωνία που βλέπει τους ανθρώπους σαν υλικό προς εκμετάλλευση, εγώ την θεωρώ ανάξια να υπάρχει και είναι φυσικό, να μην θέλω να προσφέρω τίποτα για την διαιώνισή της. Αντίθετα επιδιώκω να κάνω πάντα ό,τι περνάει από το χέρι μου, για την επιτάχυνση της αποσύνθεσης αυτής της κοινωνίας και την αντικατάστασή της από μια άλλη κοινωνία ελευθέρων και ίσων μεταξύ τους ανθρώπων. Γι' αυτό και αηδιάζω, όταν ακούω για συνδικαλιστικές κινητοποιήσεις που αποσκοπούν στην εξασφάλιση περισσότερων προνομίων για τους ήδη προνομιούχους. Τέτοιες κινητοποιήσεις τις βλέπω απλά σαν διαμάχες μεταξύ των προνομιούχων για το μοίρασμα του κοινωνικού προϊόντος και μου θυμίζουν τους καυγάδες ανάμεσα στα άγρια θηρία της ζούγκλας γύρω από ένα κομμάτι κρέας ενός ζώου που μόλις σκοτώσανε.

Τετάρτη 25 Νοεμβρίου 1987

Οι μέρες περνάνε και από το στρατό δεν παίρνω τίποτα. Αυτή η κατάσταση δεν μπορεί να διαρκέσει επ' άπειρον. Αργά ή γρήγορα θα στείλω κάποιον στο αρμόδιο στρατολογικό γραφείο για να μάθουμε, επιτέλους, τί συμβαίνει. 'Οσο παραμένει αυτή η εκκρεμότητα, δεν μπορώ να ασχοληθώ συστηματικά με τίποτα. Πρέπει να πάψω κάποτε να αισθάνομαι σαν μελλοθάνατος. Βέβαια ξέρω ότι δεν θα ζήσω "ήσυχη ζωή" αλλ' αυτό δεν σημαίνει ότι θα πρέπει, σ' όλη μου τη ζωή, να περιμένω να με τραβήξουν στο στρατό για να με βασανίσουν. Αμάν πια!
Εντωμεταξύ, όσο περνάνε οι μέρες, το ημερολόγιο αυξάνεται σε όγκο. 'Ηδη έχει τόσο πολλές σελίδες που θα κοστίσει μια περιουσία, για να τυπωθεί. Κι αυτά τα λεφτά βέβαια δεν τα έχουμε. Κι ούτε νομίζω ότι υπάρχει κανένας εκδότης που να δεχτεί,

να ρισκάρει τα λεφτά του εκδίδοντας ένα βιβλίο σαν κι αυτό. 'Ισως θα πρέπει ν' αρχίσω να παίρνω λαχεία, μήπως και κερδίσω κάποτε και μπορέσω να τυπώσω αυτό το ημερολόγιο. Σημασία έχει ότι, όσο κι αν καθυστερήσει η έκδοσή του, ή αξία του δεν χάνεται γιατί, εκτός από ημερολόγιο, αποτελεί κάτι σαν χρονικό μιας εποχής που θα παίξει καθοριστικό ρόλο για τις μετέπειτα εξελίξεις. Πιστεύω ότι αυτές οι εξελίξεις θα δικαιώσουν και τις προβλέψεις μου και τον τρόπο που βλέπω τα πράγματα. Κάποιος που θα διαβάσει αυτό το ημερολόγιο μετά από χρόνια, θα διαπιστώσει εύκολα ότι το αίσχος του σήμερα ο κόσμος "το 'χει τούμπανο", σε βαθμό που να περνάει στις εφημερίδες και στα ημερολόγια σαν κι αυτό, οπότε κανείς από τους υπεύθυνους γι' αυτές τις εξελίξεις δεν θα μπορεί να ισχυριστεί ότι αυτός δεν ήξερε τίποτα αλλά είχε καλές προθέσεις.

Κατά τ' άλλα ο Ιατρικός Σύλλογος Αθηνών διοργάνωσε χτες το βράδυ συζήτηση στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων με θέμα: Ψυχική υγεία και στρατός. Σύμφωνα με τα λεγόμενα της "Ελευθεροτυπίας", επικράτησε η άποψη ότι καλύτερα να μην στρατευτούν μερικοί, που υποκρίνονται ότι είναι περισσότερο άρρωστοι απ' ότι είναι πραγματικά, παρά να στρατευτεί εκείνος που θα πυροβολήσει τους συναδέλφους του ή θα αυτοκτονήσει. Επίσης οι συζητητές πήραν θέση υπέρ του Λαζόπουλου. Και από αυτήν την πρωτοβουλία του Ιατρικού Συλλόγου της Αθήνας προκύπτει ότι η κυβέρνηση και οι στρατοκράτες που αυτή η κυβέρνηση υπηρετεί, δεν έχουν καταφέρει μέχρι τώρα να πείσουν κανέναν, που να μην είναι βλάκας ή συνειδητός πράκτορας των συμφερόντων των στρατοκρατών. Οι άνθρωποι που αυτήν την εποχή αρνούνται με διάφορους τρόπους τον στρατό, δεν έχουν μόνο το δίκιο με το μέρος τους, αλλά και το μέρος αυτό της κοινής γνώμης που διαθέτει κάποια πολιτική και επιστημονική κατάρτιση. Γι' αυτό θα μπορούσε να υποστηριχτεί με βεβαιότητα, ότι ο Μαραγκάκης διάλεξε την κατάλληλη εποχή, για να κάνει τον αγώνα του, και ότι αυτός ο αγώνας σίγουρα θα αποφέρει καρπούς. Αυτά βλέπει κι ο υπουργός Εθνικής 'Αμυνας Χαραλαμπόπουλος και δηλώνει, ότι μάλλον θα εγκαταλείψει την αρχική του πρόθεση να επανεξεταστούν όλοι, όσοι μέχρι σήμερα έχουν απαλλαγεί από τις "στρατιωτικές τους υποχρεώσεις" για λόγους ψυχικής υγείας. Μια ακόμη καταδίκη της Ελλάδας από το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο, για την ταχτική που αυτή ακολουθεί απέναντι στους αντιρρησίες συνείδησης, θα ήταν ό, τι έπρεπε αυτήν την εποχή.

Εγώ κι όλην αυτή την ημέρα την πέρασα κλεισμένος στο σπίτι, γράφοντας στο ημερολόγιο. Πολλές φορές αισθάνομαι στην αρχή, ότι δεν έχω τίποτα να γράψω, όταν όμως καθήσω κάτω και κάνω την αρχή, βλέπω ότι υπάρχουν τόσα πολλά να πω που σωστά έχω επιλέξει από την αρχή να γράφω στο ημερολόγιο κάθε μέρα. Το ότι η κοινωνία με κρατά τόσο περιορισμένο, ώστε δεν μπορώ να έχω κάθε μέρα ενδιαφέρουσες εμπειρίες, δεν σημαίνει ότι κάθε μέρα της ζωής μου δεν έχει αξία για να μιλήσει κανείς γι' αυτήν. Κάτι τέτοιο θα συνέβαινε μόνο αν δεν είχα έλεγχο πάνω στην ζωή μου και η ζωή μου θυσιαζόταν στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων των αφεντικών. Δυστυχώς αυτό το τελευταίο συμβαίνει με τον περισσότερο κόσμο και

γι' αυτό η ζωή του είναι κενή, όχι μόνο από εμπειρίες, αλλά και από σκέψεις και αισθήματα. Εγώ μπορεί να μην είμαι και πολύ δραστήριος, δεν αισθάνομαι όμως παθητικοποιημένος. 'Οπως δεν αισθανόμουνα παθητικοποιημένος και τον καιρό που βρισκόμουνα στην φυλακή και μπορούσα να κάνω πολύ λιγότερα πράγματα για τον εαυτό μου απ' ό, τι τώρα.

Πέμπτη 26 Νοεμβρίου 1987

Η ζωή συνεχίζεται με τον ίδιο αδιατάρακτο ρυθμό, λες και δεν συνέβηκε, δεν συμβαίνει και δεν θα συμβεί ποτέ τίποτα. Ζώντας μέσα σε μια μεγαλούπολη σαν την Αθήνα αρχίζεις, από ένα σημείο κι έπειτα, να μην βλέπεις τους χιλιάδες ανθρώπους που κυκλοφορούν γύρω σου, σαν προσωπικότητες με την δική του ο καθένας ζωή αλλά σαν ζωντανό διάκοσμο, όπως για παράδειγμα τα φυτά σ' ένα σπίτι, ή, ακόμη καλύτερα, ένα ενυδρείο σ' ένα σαλόνι. Δεν θέλω να προχωρήσω σε κοινωνιολογική ανάλυση αυτής της εντύπωσης, παραθέτοντας τις γνωστές λέξεις της μόδας, όπως αποξένωση, απομόνωση κ.ο.κ.... Απλά ξεκίνησα έτσι την σημερινή μου καταγραφή στο ημερολόγιο, επιδιώκοντας να δείξω πόσο άδεια μπορεί να φανεί σε κάποιον η ζωή του, όταν εγκαταλείπεται στην παθητική εκπλήρωση των "κοινωνικών του υποχρεώσεων" και δεν κάνει την παραμικρή προσπάθεια, για να συμμετέχει στην διαμόρφωση της κοινωνικής πραγματικότητας. Αυτή η προσπάθεια μπορεί να μην φέρνει τις περισσότερες φορές αποτελέσματα, όμως από μόνη της αποτελεί ένδειξη ζωής. Κι όταν λέμε ζωή, δεν εννοούμε απλή επιβίωση. Εννοούμε έκφραση, δημιουργία, συμμετοχή σε αποφάσεις, πραγμάτωση της ελευθερίας.

Εμείς αν και ειλικρινά ενδιαφερόμαστε για τα όσα συμβαίνουν στο κοινωνικό μας περιβάλλον, επειδή αρνιόμαστε να θυσιάσουμε μέρος της προσωπικότητάς μας προκειμένου να δικτυωθούμε με παρέες και κυκλώματα, και πολύ περισσότερο με θεσμούς, είμαστε υποχρεωμένοι να δίνουμε καθημερινή μάχη για να αποφύγουμε την περιθωριοποίηση. Σ' αυτά τα πλαίσια κάνουμε ό, τι περνάει από το χέρι μας για να συμβάλουμε, έστω και ελάχιστα, στην πραγμάτωση των ιδεών μας περί ελευθερίας, ισότητας, δικαιοσύνης, κοινωνικής αλληλεγγύης κ.ο.κ. Για παράδειγμα, επειδή διαβάσαμε στην σημερινή "Ελευθεροτυπία" ότι αύριο δικάζεται στο Εφετείο ο Φολίνι για χρήση πλαστού διαβατηρίου και παράνομη είσοδο στη χώρα, επικοινωνήσαμε με τον Βασίλη τον Καραπλή, που μέχρι τώρα έχει δείξει ότι ενδιαφέρεται όσο λίγοι για τον Φολίνι, για να δούμε τι μπορούμε να κάνουμε για να οργανώσουμε κάποια παρουσία στην δίκη του που ίσως θα μπορούσε να συμβάλει, έστω και ελάχιστα, στην προώθηση του αιτήματός του για παροχή πολιτικού ασύλου. Ο Βασίλης μας υποσχέθηκε ότι θα έρθει στο δικαστήριο κι ότι θα προσπαθήσει να φέρει μαζί του, όσο περισσότερους μπορέσει.

Το βράδυ επισκεφτήκαμε πάλι την Κατερίνα Ιατροπούλου για την υπόθεση του Χρήστου Ρούσσου. Και η Κατερίνα θεωρεί ζημιά για την προσπάθεια προώθησης της συμπαράστασης προς τον αγώνα του την έκδοση του δεύτερου βιβλίου του. 'Οπως και εμείς, ξέρει κι αυτή

καλά ότι οι 'Ελληνες είναι κατά βάθος αρκετά ρατσιστές απέναντι στους ομοφυλόφιλους, και ιδιαίτερα απέναντι στους ομοφυλόφιλους που βρίσκονται στην φυλακή κρατούμενοι για κάποιο σοβαρό ποινικό αδίκημα. 'Ενα βιβλίο, σαν κι αυτό, που περιγράφει εμπειρίες ομοφυλοφιλίας, όση αξία κι αν έχει σαν αποκαλυπτικό ντοκουμέντο για μια πραγματικότητα, στην οποία όλοι συμμετέχουν με τον άλφα ή βήτα τρόπο αλλά αρνούνται να το παραδεχτούν, κατά πάσα πιθανότητα θα βλάψει τον Χρήστο, γιατί θα έχει σαν συνέπεια ο κόσμος να πάψει να τον βλέπει σαν έναν άνθρωπο που έχει αδικηθεί, όσο λίγοι, και να αρχίσει να τον βλέπει σαν αποδιοπομπαίο τράγο. Σαν ένδειξη για τις αρνητικές συνέπειες που μπορεί να έχει το βιβλίο του Χρήστου, η Κατερίνα μας ανάφερε την μεταστροφή της Λιλής Ζωγράφου. Δυστυχώς εγώ πλήρωσα και προσωπικά αυτήν την μεταστροφή της Ζωγράφου, πράγμα για το οποίο ενημέρωσα επί τη ευκαιρία την Κατερίνα, χωρίς βέβαια αυτό να της προκαλέσει έκπληξη γιατί, απ' ό, τι φαίνεται, η Κατερίνα την Ζωγράφου την ξέρει πολύ καλύτερα απ' όσο εμείς. Βέβαια εμάς δεν μας έκανε εντύπωση το ότι η Κατερίνα είναι σε θέση να μαθαίνει πολλά που εμείς μπορούμε μόνο να υποψιαζόμαστε. Το ζήτημα της ιεραρχίας, όσον αφορά την πρόσβαση στις πηγές πληροφόρησης άλλωστε, είναι ένα ζήτημα, για την αποφασιστική σημασία του οποίου έχω ξαναγράψει στο ημερολόγιο. Πάλι καλά που η Κατερίνα έχει, λίγο-πολύ, καταλάβει με τι ανθρώπους έχει να κάνει και γι' αυτό μας προσφέρει μερικές "σταγόνες" από αυτές τις πολύτιμες πληροφορίες που αυτή μπορεί και εξασφαλίζει.

Παρασκευή 27 Νοεμβρίου 1987

Το πρωί το περάσαμε ψάχνοντας στα δικαστήρια για την δίκη του Φολίνι. Πρώτα πήγαμε στο Εφετείο της οδού Σωκράτους και, αφού δεν βρήκαμε σε κανένα πινάκιο την δίκη του Φολίνι και κανέναν δικό μας να περιμένει, πήγαμε κατόπιν στα δικαστήρια της Ευελπίδων. Και εκεί δεν βρήκαμε τίποτα. Στην διάρκεια, παίρναμε τηλέφωνο και στο γραφείο του Βασίλη του Καραπλή αλλά δεν το σήκωνε κανένας. 'Ετσι γυρίσαμε στο σπίτι άπρακτοι. Τον Βασίλη τον βρήκαμε, τελικά, μόνο το απόγευμα αλλά κι αυτός δεν ήξερε τίποτα. Κι ούτε μας έδωσε κάποια εξήγηση για τον λόγο που δεν ήρθε στο δικαστήριο, όπως μας είχε υποσχεθεί. Με λίγα λόγια άλλη μια φορά μας στήσανε, όπως συμβαίνει συχνά με τους συντρόφους μας. Κι όμως η δίκη έγινε. Ο Φολίνι καταδικάστηκε σε 40 μέρες φυλακή, από 4 μήνες που είχε καταδικαστεί πρωτόδικα. 'Οπως είπε στο δικαστήριο, την δίκη αυτή την ήθελε για να εκθέσει, για μια φορά ακόμη, τους λόγους που κάνουν τα αδικήματα, για τα οποία τον ζητάει η Ιταλία, πολιτικά. Κι όχι για να εκτίσει μικρότερη ποινή, μια που την ποινή των 4 μηνών την έχει ήδη εκτίσει. Στις εφημερίδες γράφτηκε επίσης, ότι συνεχίζει την απεργία πείνας του και παίρνει μόνο υγρά. 'Οσον αφορά εμάς, για άλλη μια φορά αποδείχτηκε ότι ακόμα και για τα πιο στοιχειώδη, όπως η παρουσία σε μια δίκη, χρειάζεται να έχεις τις απαραίτητες διασυνδέσεις για να σε πληροφορούν. Εμείς δεν τις έχουμε και μένουμε, όπως συνήθως, μόνο

με την καλή θέληση. Είναι τόσες οι φορές που το έχουμε πάθει αυτό, που έχει αρχίσει να μην "ιδρώνει" πια "το μάτι μας".
Το βράδυ ήρθαμε σ' επαφή με τον κύκλο των συντρόφων μας και συζητήσαμε το θέμα που έχει προκύψει. Μετά από μιάμιση ώρα συζήτηση διαπιστώσαμε ότι, όσο και να συζητάμε, δεν βγαίνει τίποτα γιατί, κατά τα φαινόμενα, οι αποφάσεις έχουν παρθεί και συνεχίζουν να παίρνονται πίσω από την πλάτη μας και τα δικά μας επιχειρήματα και αντιρρήσεις παίζουν διακοσμητικό ρόλο. Εμείς θεωρήσαμε ότι στοιχειώδης αυτοσεβασμός και αίσθημα αξιοπρέπειας μας επιβάλλει, να μην υποτασσόμαστε σε τέτοιες μορφές εξουσίας, όπως δεν υποτασσόμαστε, όσο μπορούμε, και στην εξουσία του κράτους και των θεσμών του. 'Ετσι αποφασίσαμε και στην δεδομένη φάση, να κρατηθούμε σε κάποια απόσταση. Και αυτές οι εξελίξεις επιβεβαιώσανε, για μια ακόμη φορά, την διαπίστωση που έχω κάνει από παλιά, ότι, δηλαδή, για να μπορεί κάποιος να ακούγεται, πρέπει να έχει προηγούμενα καταφέρει να εξασφαλίσει τις απαραίτητες προϋποθέσεις. Σ' αυτήν την δεδομένη φάση εμείς αυτές τις προϋποθέσεις δεν τις είχαμε εξασφαλίσει, οπότε αναγκαστικά ή θα έπρεπε να παίξουμε τον ρόλο του άβουλου εκτελεστή αποφάσεων ή θα έπρεπε να βγούμε από την μέση, όπως κι έγινε. Σίγουρα μας λύπησε ιδιαίτερα το ότι, κι αυτήν την φορά, τα σχέδια μας παραμένουν απραγματοποίητα. 'Ομως πιστεύουμε ότι καθαροί σκοποί δεν μπορούν να επιτευχθούν με βρώμικα μέσα, και, όπου σ' έναν κύκλο μερικοί αποκτούν εξουσία και παλεύουν για την διατήρησή της, αναγκαστικά τα μέσα που χρησιμοποιούν είναι βρώμικα.

Σάββατο 28 Νοεμβρίου 1987

Η σημερινή μέρα ήταν μια από τις πιο όμορφες του φετινού φθινοπώρου από άποψη καιρικών συνθηκών. Μετά από πολλές μέρες συννεφιάς ή βροχής σήμερα όλη την ημέρα είχε ήλιο. Εκμεταλλευτήκαμε την ευκαιρία, για να περπατήσουμε λιγάκι κάτω από τον ήλιο μέσα στους πολυσύχναστους δρόμους της Αθήνας που, όταν έχει καλό καιρό, γεμίζουν από ένα σωρό πλανόδιους μικροπωλητές μιας ατέλειωτης ποικιλίας μικροαντικειμένων. Βέβαια πρώτα-πρώτα κοιτάξαμε τις δουλειές μας και συγκεκριμένα, το τί γίνεται με το βιβλίο της Σοφίας και το βιβλίο του Χρήστου Ρούσσου (το πρώτο). 'Οπως περιμέναμε, τα βιβλία αυτά συνεχίζουν να αγοράζονται με πολύ αργό ρυθμό και αμφιβάλλω αν θα καταφέρουν ποτέ να βγάλουν τα έξοδά τους. Εμείς, προς το παρόν, έχουμε μπει 32.000 δρχ. "μέσα" με το βιβλίο της Σοφίας. Πάλι καλά που δεν εξαρτιόμαστε από αυτά τα λεφτά και γι' αυτό δεν θα στεναχωρηθούμε οικονομικά ακόμα κι αν δεν τα πάρουμε ποτέ πίσω. 'Αλλωστε το βιβλίο αυτό δεν το βγάλαμε για να τα οικονομήσουμε αλλά για να προωθήσουμε τις ιδέες μας. 'Ασχετα αν δεν είναι κατά βάση βιβλίο θεωρητικό αλλά ντοκουμέντο. Πάντως είναι γεγονός, ότι η εμπορική αποτυχία αυτού του βιβλίου λειτουργεί ανασταλτικά πάνω στις προθέσεις μου να τυπώσω το ημερολόγιο. Κάτι άλλο που θα ήθελα να αναφέρω σε σχέση με τις σημερινές μας επαφές με τα βιβλιοπωλεία, είναι η συνεργασία μας με το βιβλιοπωλείο "'Εξοδος

Κινδύνου" που βρίσκεται κοντά στην πλατεία Εξαρχείων. Αυτός που το 'χει είναι ένας τύπος πολύ ενδιαφέρων, γιατί δείχνει να μην τον απασχολεί τόσο, το αν το βιβλιοπωλείο του είναι επικερδής επιχείρηση, αλλά απλά το κρατάει, γιατί είναι μια δουλειά που του αρέσει. Εμείς τον έχουμε συμπαθήσει ιδιαίτερα, γιατί είναι ο μόνος βιβλιοπώλης που, εκτός από τον Γιώργο Γαρμπή του "Ελεύθερου Τύπου", βάζει πάντα το βιβλίο της Σοφίας και το βιβλίο του Χρήστου στην βιτρίνα. Και μ' αυτόν τον τρόπο πουλάει περισσότερα αντίτυπα από πολλά άλλα βιβλιοπωλεία που έχουν δεκαπλάσια, εικοσαπλάσια, μέχρι και εκατονταπλάσια πελατεία σε σχέση με το δικό του βιβλιοπωλείο. Σίγουρα, το αν βάζει ή όχι το βιβλίο της Σοφίας στην βιτρίνα του, δεν έχει σχέση με το αν βλέπει το βιβλιοπωλείο του σαν επιχείρηση, ή σαν κάτι που κάνει γιατί του αρέσει. Εγώ, το ότι δεν φέρεται σαν έμπορος, το κρίνω από το γεγονός ότι δεν κυνηγάει τους διάφορους εκδότες για να του δώσουν βιβλία, με αποτέλεσμα μέσα στο βιβλιοπωλείο του να υπάρχουν πολύ λίγα βιβλία. Και βέβαια οι πελάτες του είναι ακόμα λιγότεροι. Δεν είναι όμως από τους τύπους που κυνηγάνε τους πελάτες. Δεν γίνεται υπηρέτης της πελατείας του και αυτό, σίγουρα, προδίδει κάποια αξιοπρέπεια. Και αυτός πρέπει να έχει ανάλογες εμπειρίες από την έκδοση ενός βιβλίου, όπως έχουμε εμείς με το βιβλίο της Σοφίας. 'Εχει βγάλει μια ποιητική συλλογή με τον τίτλο "'Εξοδος Κινδύνου" κι απ' ό, τι φαίνεται, δεν κάλυψε τα έξοδά της. Θα ήθελα να γνωριστώ καλύτερα με αυτόν τον άνθρωπο. Κάτι που δεν είναι εντελώς απίθανο, γιατί σήμερα μας κάλεσε να πάμε, όποτε θέλουμε, στο βιβλιοπωλείο του, για να πιούμε κανέναν καφέ και να συζητήσουμε.

Κατά τ' άλλα "Κίνηση για την Υπεράσπιση των Πολιτικών και Κοινωνικών Δικαιωμάτων" ιδρύθηκε και στην Θεσσαλονίκη και μια από τις πρώτες ενέργειές της είναι η συλλογή υπογραφών για τον Φολίνι. 'Αργησε πολύ ν' ακουστεί κάτι για τον Φολίνι από την Θεσσαλονίκη αλλά, όπως λέει κι η παροιμία, κάλλιο αργά παρά ποτέ. Εντωμεταξύ σε κάποια συνέντευξη Τύπου που έδωσε ο υπουργός Δικαιοσύνης Κουτσόγιωργας πρόσφατα, δήλωσε ότι από την μέχρι τώρα μελέτη του φακέλου του Φολίνι δεν έχει δει τίποτα που να θεμελιώνει τον ισχυρισμό του Φολίνι, ότι τα αδικήματα για τα οποία τον ζητάει η Ιταλία, είναι πολιτικά. Εγώ δεν περιμένω τίποτα καλό από τον Κουτσόγιωργα, μου κάνει εντύπωση όμως, το ότι δεν έχει μέχρι τώρα υπογράψει την έκδοση του Φολίνι. Κάτι πρέπει να υπάρχει σ' αυτήν την υπόθεση που ούτε το ξέρουμε ούτε προβλέπεται να το μάθουμε. 'Οπως και να' χουν τα πράγματα, σε καμιά περίπτωση δεν δικιολογείται η συνεχιζόμενη αδιαφορία των αναρχικών πάνω σ' αυτό το θέμα. Εκτός από την "Αναρχική Πρόταση ενάντια στην Κρατική Τρομοκρατία", που οργάνωσε μέχρι τώρα μερικές συγκεντρώσεις, οι άλλοι περιορίζονται σε αρθράκια στις εφημερίδες τους ή στα περιοδικά τους. Κι αυτό το κάνουν ακόμα κι αυτοί σαν την "'Ενωση Αναρχικών Ελλάδας" που λένε τα καλύτερα λόγια για την ένοπλη πάλη. Τώρα, το πώς συμβιβάζεται το να λένε, από την μια μεριά, τα καλύτερα λόγια για τους αντάρτες πόλης κι απ' την άλλη να μην κάνουν σχεδόν τίποτα για έναν απ' αυτούς,

που παίζει την ζωή του κορώνα-γράμματα για να μην εκδοθεί, αυτό είναι κάτι που με οδηγεί σε πολλά συμπεράσματα, τα οποία, προς το παρόν, δεν κρίνω σκόπιμο να αναφέρω.

Κυριακή 29 Νοεμβρίου 1987

'Οπως θα 'πρεπε να αναμενόταν, μετά τις τελευταίες αποτυχημένες προσπάθειες μας να συντονίσουμε τις δραστηριότητές μας με τις δραστηριότητες του κοινωνικού μας περιβάλλοντος, σπρωχτήκαμε πάλι στην μπάντα, για να περάσουμε μια ακόμη Κυριακή κλεισμένοι στο σπίτι. 'Οπως πάντα, δεν το βάζουμε κάτω και οι προσπάθειές μας για παρά πέρα κοινωνική ενεργοποίηση θα συνεχιστούν. 'Ομως προς το παρόν θα πρέπει ν' ασχοληθούμε λίγο και με τις δουλειές μας που έχουν σχέση με την επιβίωση. Σ' αυτά τα πλαίσια κινούμενοι, κανονίσαμε να πεταχτούμε για μια-δυο μέρες στην Λευκάδα, για να τακτοποιήσουμε μια φορολογική εκκρεμότητα που έπρεπε να την έχουμε τακτοποιήσει εδώ και πέντε χρόνια. 'Ετσι σήμερα το πρωί κάτω από καταρρακτώδη βροχή κάναμε πρώτα μια βόλτα από το Μοναστηράκι, για να ικανοποιήσω μια παλιά μου επιθυμία να δω τα κατ' εξοχήν πολυσύχναστα μέρη της Αθήνας άδεια από κόσμο (λόγω καιρικών συνθηκών), και κατόπιν πήγαμε μέχρι τον σταθμό των υπεραστικών λεωφορείων στον Κηφισό και βγάλαμε εισιτήρια για την Λευκάδα, για αύριο το μεσημέρι. Αν και στην Λευκάδα θα πάμε για δουλειές, μ' ευχαριστεί η ιδέα ότι αύριο αφήνουμε, για λίγο καιρό, την Αθήνα, όπου έχουμε εγκλωβιστεί τόσο καιρό. Τέτοια ταξίδια εμένα μου γίνονται, μετά από κάποιο διάστημα παραμονής στο ίδιο μέρος, απαραίτητα, όπως είναι απαραίτητη η άνοδος του δύτη στην επιφάνεια της θάλασσας για να πάρει αέρα. 'Ετσι κι αλλιώς, προς το παρόν, δεν υπάρχει τίποτα που να κάνει την παραμονή μας στην Αθήνα απαραίτητη. Οι πρόσφατες εμπειρίες μας από τους κοινωνικούς χώρους μας έδειξαν, ότι οι σύντροφοι και φίλοι μας προτιμούν να κάνουν, ό, τι κάνουν, χωρίς εμάς, γιατί εμείς κατά κάποιο τρόπο αντιπροσωπεύουμε την ένοχη συνείδησή τους.

Γενικά όλην αυτή την μέρα δεν είχα διάθεση για οποιαδήποτε δουλειά, ούτε καν για το γράψιμο στο ημερολόγιο. Αισθανόμουνα πάλι μια ψυχική κούραση που δεν μου επέτρεπε να συγκεντρωθώ για να κάνω τίποτα σοβαρό. Παρ' όλα αυτά πειθάρχησα τον εαυτό μου και συμπλήρωσα τις καταγραφές μου στο ημερολόγιο. Το βράδυ προσπάθησα να επικοινωνήσω με την Πάολα, για να ενημερωθώ για την τύχη του κειμένου που της έστειλα για το "Κράξιμο", αλλά δεν την βρήκα. Ελπίζω να μην έχει χαθεί το κείμενο κι εγώ, τόσο καιρό, να παραμένω με την ψευδαίσθηση ότι έχει πάει στον προορισμό του.

Κάτι άλλο που πρέπει να αναφέρω σε σχέση με την σημερινή μέρα είναι ότι, το βράδυ, είδα κατά τύχη στην τηλεόραση ένα μέρος της εκπομπής "Οι ρεπόρτερς" που αυτήν την Κυριακή ήταν αφιερωμένη στην δολοφονία των δύο νέων στην Ζάκυνθο. Από όλες τις συνεντεύξεις που παρουσίασε αυτή η εκπομπή, όσες τουλάχιστον πρόλαβα να δω, βγαίνει το συμπέρασμα ότι όλος ο κόσμος αποδίδει τον θάνατο του νεαρού ζευγαριού σε εγκληματική ενέργεια, και ότι

θεωρεί γελοίο τον ισχυρισμό της αστυνομίας και του ιατροδικαστή της ότι το ζευγάρι πέθανε από θερμοπληξία. Αυτό που με χαροποίησε περισσότερο είναι ότι ένας Ζακυνθινός δικηγόρος, μιλώντας σαν εκπρόσωπος του δικηγορικού συλλόγου του νησιού, αποκάλυψε ότι, όχι μόνο ο Δικηγορικός Σύλλογος Ζακύνθου αλλά και όλη η κοινή γνώμη του νησιού θεωρούν βέβαιο ότι το ζευγάρι δολοφονήθηκε. Κατά τα φαινόμενα οι μόνοι στην Ζάκυνθο που μιλάνε για θερμοπληξία είναι οι μπάτσοι της. Βέβαια οι παράγοντες της εκπομπής δεν βάλανε σε κανέναν το ερώτημα, πώς εξηγεί την στάση της αστυνομίας στην δεδομένη περίπτωση. Είμαι σίγουρος ότι κάτι τέτοιο δεν το τόλμησαν, όχι μόνο για τους γνωστούς λόγους που κάνουν πάντα τις εκπομπές τους ανώδυνες, αλλά και γιατί και οι ίδιοι ξέρουν ότι, λίγο-πολύ, κινδυνεύουν από μια αστυνομία σαν της Ζακύνθου, που λίγο διαφέρει, αν διαφέρει, στην μεθοδολογία της από την Σικελική αστυνομία. Τώρα για το ποιά εξήγηση δίνω στην πρωτοβουλία των παραγόντων αυτής της εκπομπής, να ασχοληθούν μ' αυτό το στυγερό έγκλημα, θεωρώ ότι το πιο πιθανό είναι, ότι είδανε πόσο μεγάλα συμφέροντα απειλούνται από αυτήν την υπόθεση και γι' αυτό θελήσανε να μη λείπουν από την προσφορά σ' αυτούς ανταλλαγμάτων, για να μην προχωρήσουν παραπέρα τις έρευνές τους. Για τους δολοφόνους είναι τρομερά ενοχλητικές τέτοιες εκπομπές και γι' αυτό δεν θα διστάσουν να προτείνουν ανταλλάγματα στους δημοσιογράφους, προκειμένου οι τελευταίοι να το βουλώσουν.

Δευτέρα 30 Νοεμβρίου 1987

Σήμερα στις 1 το μεσημέρι φύγαμε για την Λευκάδα. 'Οπως πάντα, η απουσία μας θα τους αφήσει όλους αδιάφορους εκτός, βέβαια, από τους συγγενείς μας. Το ίδιο άλλωστε συνέβαινε και όταν βρισκόμασταν στην φυλακή και δεν είχαμε ακόμη ενοχλήσει τις διάφορες συνειδήσεις με τις απεργίες πείνας μας, και όταν βρισκόμασταν στο εξωτερικό. Το ίδιο θα συνέβαινε κι αν ακόμα είχαμε πεθάνει. Σε γενικές γραμμές το κοινωνικό μας περιβάλλον προσπαθεί να μας επιβάλει την ανυπαρξία, όμως εμείς, δυστυχώς για τους εχθρούς μας, δεν είμαστε και τόσο εύκολα θύματα. Αυτά που θέλουμε να πούμε, θα προσπαθούμε πάντα να τα λέμε μ' όποιον τρόπο μπορούμε, όπως π.χ. με ένα βιβλίο σαν κι αυτό της Σοφίας, ακόμα κι όταν προβλέπουμε ότι οι σύντροφοί μας θα είναι οι πρώτοι που θα μας "θάψουν". 'Αλλωστε έχουμε περάσει τόσα πολλά κι έχουμε δει τόσα άλλα που δεν τρέφουμε αυταπάτες για τον κόσμο που ζούμε. Ούτε καν για τον ιδεολογικό χώρο, στον οποίο ανήκουμε. 'Οταν κάποιος έχει αγωνιστεί με νύχια και με δόντια μόνο και μόνο για να διατηρηθεί στη ζωή χωρίς να προδώσει τις ιδέες του και μόνο το γεγονός ότι ζει ακόμη, είναι αρκετό για να τον κάνει να αισθάνεται επιβεβαίωση.

Αλλά ας μιλήσω και λίγο για την Λευκάδα. Η πρώτη φορά στην ζωή μου που είδα αυτό το νησί, ήταν κατά την εξαήμερη σχολική εκδρομή της τελευταίας τάξης του γυμνασίου (σήμερα λυκείου). Δεν ξέρω αν ακόμη διατηρείται αυτό το σχολικό έθιμο, πάντως τότε, μολονότι ήταν ακόμη δικτατορία (Μάης 1974), διατηρούνταν. Η πρώτη φορά

στην ζωή μου που είδα την Λευκάδα, θα μείνει για πάντα στην μνήμη μου, γιατί την πόλη αυτή την είδα σαν κάτι άπιαστο, απλησίαστο, σαν κάτι που όλοι ονειρεύονται αλλά δεν μπορούν να φθάσουν. Τώρα πώς έγινε αυτό; Λοιπόν, η εξαήμερη σχολική εκδρομή περιλάμβανε το γύρο της Δυτικής Ελλάδας καθώς και διανυκτέρευση στην Κέρκυρα. Από την Αθήνα είχαμε πάει στην Καλαμπάκα και είδαμε τα Μετέωρα, από κει ανεβήκαμε στο Μέτσοβο, κατεβήκαμε κατόπιν στα Γιάννενα, όπου και διανυκτερεύσαμε 2 μέρες. Από τα Γιάννενα, αφού είδαμε τα σχετικά αξιοθέατα, πήγαμε στην Κόνιτσα, κατόπιν στην Ηγουμενίτσα και με φέριμποτ περάσαμε στην Κέρκυρα. Μετά από δυο μέρες διανυκτέρευση και στην Κέρκυρα κατεβαίναμε με το πούλμαν προς το Μεσολόγγι, με πρόγραμμα να επισκεφτούμε και την πόλη της Λευκάδας. 'Οταν όμως φτάσαμε στο κανάλι που χωρίζει την Αιτωλοακαρνανία από την Λευκάδα, η κινητή εξέδρα δεν δούλευε και έπρεπε να περάσουμε με ένα πολύ μικρό φέριμποτ που την αντικαθιστούσε. Είχε όμως πολλή κίνηση και έπρεπε να περιμένουμε πολλή ώρα. Εμείς οι μαθητές είχαμε κατέβει από το πούλμαν και ατενίζαμε την "δυσπρόσιτη" πόλη από απόσταση λίγων χιλιομέτρων (όσο είναι ο διάδρομος με την θάλασσα δεξιά κι αριστερά που συνδέει το σημείο, όπου περνιέται το κανάλι, με την πόλη). Ο οδηγός και ο ξεναγός μας δεν μπορούσανε να περιμένουνε και έτσι, αφού είδαμε την Λευκάδα να προβάλλει απρόσιτη στο βάθος του ορίζοντα, μπήκαμε πάλι στο πούλμαν και γυρίσαμε στην Αμφιλοχία, απ' όπου συνεχίσαμε το ταξίδι μας προς τα νότια. Στην διάρκεια αυτής της εκδρομής είχαμε επισκεφτεί πολλές πόλεις, όπως η Καλαμπάκα, το Μέτσοβο, τα Γιάννενα, η Πάργα, η Κόνιτσα, η Ηγουμενίτσα, η Κέρκυρα, ή 'Αρτα, το Μεσολόγγι κι η Πάτρα. Η μόνη πόλη που δεν καταφέραμε να επισκεφτούμε ήταν η Λευκάδα. 'Οταν εκείνο το απόγευμα του Μάη του 1974 μπαίναμε στο πούλμαν, για να γυρίσουμε στην Αμφιλοχία και να συνεχίσουμε το ταξίδι μας, εγώ αισθανόμουνα πολύ λυπημένος, γιατί δεν ήξερα αν θα ξανατύχαινε ποτέ στη ζωή μου να φτάσω σ' αυτήν την πόλη, που τότε μου είχε φανεί τόσο απόκοσμη.

Και όμως, η τύχη το 'φερε έτσι, ώστε όχι μόνο να την ξαναδώ την Λευκάδα, αλλά να την ξαναδώ όχι σαν απλός επισκέπτης αλλά σαν δεύτερη πατρίδα μου. 'Ετυχε η μάνα της Σοφίας να είναι από την Λευκάδα και έτσι, λίγους μήνες μετά την αποφυλάκισή μου, βρέθηκα να φιλοξενούμαι για δεκαπέντε μέρες εκεί, μαζί με την Σοφία. 'Ητανε άνοιξη του 1982, ήτανε το πρώτο μου μεγάλο ταξίδι μετά 3 χρόνια και 9 μήνες στην φυλακή, και η πόλη μου ήτανε οικεία, όχι μόνο γιατί φιλοξενούμασταν από τους συγγενείς της Σοφίας, αλλά γιατί, όσο ήμασταν στην φυλακή, Λευκαδίτες του Κ.Κ.Ε. εσωτερικού είχανε μαζέψει 200 υπογραφές που ζητούσαν την αποφυλάκιση της Σοφίας. 'Ολα αυτά τα είδα τότε σαν ένα όνειρο που πραγματοποιήθηκε, όχι μόνο γιατί η Λευκάδα μου είχε κάνει εξαιρετική εντύπωση στην διάρκεια της σχολικής εκδρομής, αλλά και κυρίως για έναν άλλο λόγο: 'Ενα βράδυ, στην διάρκεια της φυλάκισής μου, βρέθηκα να κοιμάμαι στο πειθαρχείο της Πειθαρχικής Φυλακής Κέρκυρας. Βρισκόμουνα στην έβδομη μέρα μιας απεργίας πείνας που είχα αρχίσει μετά από άγριο ξυλοδαρμό μου από φύλακες

στις φυλακές Κορυδαλλού. Στην Κέρκυρα είχα φτάσει το ίδιο εκείνο βράδυ από τις φυλακές της Πάτρας μαζί με τον Γιάννη Σκανδάλη, μέσα σε καταρρακτώδη βροχή (Μάρτης 1981), και περίμενα το επόμενο πρωί να με σακατέψουν πάλι στο ξύλο και να μου κάνουν αναγκαστική σίτιση, όπως μου είχε υποσχεθεί ο τότε διευθυντής της φυλακής της Κέρκυρας Κόλλας. Εκείνη την νύχτα είχα δει ένα όνειρο τόσο όμορφο, που ποτέ δεν θα το ξεχάσω. Είχα δει ότι βρισκόμουνα μέσα σ' ένα καταπράσινο λιβάδι, που θύμιζε τοπίο των χωρών της Βόρειας Ευρώπης, και μέσα στο λιβάδι υπήρχαν ερείπια από καμάρες, από τοίχους πέτρινων σπιτιών, καθώς και άλλοι τέτοιοι πρασινισμένοι από την πολυκαιρία σωροί από πέτρες. Και μέσα στο λιβάδι δεν κουνιόταν φύλλο κι είχε μια τέτοια ησυχία που δεν είχα αισθανθεί ποτέ στην ζωή μου. Ε λοιπόν, αυτό ακριβώς το τοπίο αντίκρισα μέσα στην 'Αγια Μαύρα, το κάστρο της Λευκάδας, όταν για πρώτη φορά μετά την αποφυλάκισή μου επισκέφτηκα την Λευκάδα. Εκείνη ήταν και η πρώτη και τελευταία φορά που είδα τις φυλακές της Λευκάδας, που ήταν κλειστές από το 1953. Μετά τις γκρεμίσανε.

Ξαναεπισκεφτήκαμε κι άλλες φορές την Λευκάδα από τότε. Αυτή ήταν η πέμπτη φορά που πήγαινα μετά την αποφυλάκισή μου στην Λευκάδα, και η πρώτη που πήγαινα χειμώνα, ή καλύτερα προχωρημένο φθινόπωρο. 'Οσες φορές κι αν πήγαμε σ' αυτό το μυστήριο νησί, βρήκαμε πάντα ανθρώπους να μας φιλοξενήσουν, να μας ταΐσουν και γενικά να μας φερθούν με τον καλύτερο τρόπο. Είναι το μόνο μέρος της Ελλάδας, εκτός από την Αθήνα, όπου έχουμε συγγενείς. Και ευτυχώς αυτοί οι συγγενείς φέρονται και σαν συγγενείς, δεν είναι μόνο. Φυσικό είναι, λοιπόν, μέσα σ' έναν κόσμο τόσο σκληρό και απάνθρωπο σαν κι αυτόν που ζούμε, η Λευκάδα να αντιπροσωπεύει για μένα ένα είδος όασης. Απ' την άλλη, οι περιοχές αυτές της Δυτικής Ελλάδας και το ίδιο το νησί της Λευκάδας είναι, εν συγκρίσει προς την υπόλοιπη Ελλάδα, σχετικά απρόσβλητες από τον μαζικό τουρισμό και την αλόγιστη οικοδόμηση. Και αυτό τις κάνει να διατηρούν μια σπάνια ομορφιά που δύσκολα βρίσκεις σ' άλλες περιοχές της Ελλάδας. Και αυτό που κάνει την πόλη της Λευκάδας ακόμα πιο ωραία, είναι ότι, λόγω της για αιώνες κατοχής της από τους Βενετούς και κατόπιν από τους Εγγλέζους, διατηρεί το χρώμα της πόλης της Δυτικής Ευρώπης. Ακόμα κι ο πολιτισμός της Λευκάδας, όπως και όλων των Επτανήσων, είναι διαφορετικός από τον πολιτισμό της υπόλοιπης Ελλάδας. Για να μην μακρηγορώ παραθέτοντας ιστορικά στοιχεία, αρκεί να πω ότι σ' όλην την πόλη της Λευκάδας δεν βρίσκεις ούτε ένα σκυλάδικο, ούτε ένα μαγαζί με τσάμικα και κλαρίνα, ενώ στο κεντρικό πάρκο της πόλης, δίπλα στη θάλασσα, οι μόνες προτομές που θα βρεις είναι συγγραφέων και ποιητών, όπως ο Βαλαωρίτης, ο Σικελιανός, ο Λευκάδιος Χερν και η Κλεαρέτη Δίπλα-Μαλάμου. Αυτούς τους Λευκαδίτες θεωρούν άξιους για να τιμήσουν οι συντοπίτες τους και όχι μπάτσους και καραβανάδες και παπάδες, όπως κάνουν στις περισσότερες πόλεις της Ελλάδας. Κατά τα φαινόμενα κάτι ήξερε ο Ωνάσης και διάλεξε την Λευκάδα, και συγκεκριμένα τον Σκορπιό, για να χτίσει το σπίτι του.

Σ' αυτήν την πόλη φτάσαμε κατά τις εφτά το απόγευμα, μετά από μια πολύ όμορφη διαδρομή, γιατί μετά τις τελευταίες

καταρρακτώδεις βροχές ο καιρός καθάρισε και όλη την ημέρα είχε ήλιο και ατμόσφαιρα εξαιρετικά διαυγή. Οι συγγενείς μας υποδέχτηκαν με την γνωστή ευγένεια κι εγκαρδιότητα και βγάλαμε όλο το βράδυ μαζί τους.

Τρίτη 1 Δεκεμβρίου 1987

Το πρωί που ξύπνησα αισθάνθηκα σαν να βρίσκομαι στο εξωτερικό. Ψιλόβρεχε και η υγρασία διαπερνούσε τα κόκαλα. Αυτός ο καιρός μου είναι γνώριμος από την εποχή που είμασταν έξω από την Ελλάδα, αλλά μου άρεσε προτού ακόμα τον ζήσω στο εξωτερικό. Ίσως γιατί από τότε που ήμουνα μικρός, μου άρεσε το διάβασμα και αυτός ο καιρός είναι ιδανικός για διάβασμα. Με τέτοιο καιρό κλείνεσαι στο σπίτι και δεν τρως στην μάπα όλους αυτούς που σε περιθωριοποιούν με την εν γένει συμπεριφορά τους, όταν τους συναντάς έξω. Εγώ από μικρός ήμουνα κοινωνικά δυσπροσάρμοστος και γι’ αυτό με έβλεπαν μ’ αντιπάθεια όλοι αυτοί που προσαρμόζονται μέσα στην κοινωνία σαν τον χαμαιλέοντα, προκειμένου να αναδειχθούν κοινωνικά και οικονομικά. Αλλά στην Ελλάδα, και ιδιαίτερα στην Αθήνα, ο καιρός είναι συνήθως τόσο καλός, που δεν σου κάνει καρδιά να μείνεις στο σπίτι. Βγαίνεις έξω και χάνεις τον καιρό σου με τους ηλίθιους.

Μέχρι το μεσημέρι τρέχαμε για τις δουλειές μας. Θέλαμε να τις τελειώσουμε σήμερα αλλά δεν τα καταφέραμε. Η Σοφία βιάζεται να γυρίσει στην Αθήνα, γιατί βρίσκει την Λευκάδα κάπως πληκτική. Εγώ όμως, ξέροντας ότι και στην Αθήνα δεν μας περιμένει τίποτα ιδιαίτερο, δεν έχω πρόβλημα που δεν θα φύγουμε σήμερα από την Λευκάδα. Κατά τ’ άλλα και όλη την σημερινή ημέρα την περάσαμε με τους συγγενείς. Αν δεν έβρεχε και δεν σκοτείνιαζε γρήγορα, θα μπορούσαμε να κάνουμε και μερικούς περιπάτους για να θαυμάσουμε την ομορφιά του φθινοπωρινού τοπίου. Όμως με τέτοιο καιρό πού να πας; Όταν μάλιστα φιλοξενείσαι και κατά συνέπεια σου λείπουν πολλές από τις ανέσεις του σπιτιού σου, αυτός ο καιρός, από ένα σημείο και έπειτα, γίνεται εκνευριστικός. Πάλι καλά που οι άνθρωποι που μας φιλοξενούν είναι άνθρωποι, που μπορείς να συζητήσεις διάφορα πράγματα μαζί τους και έτσι περνάει η ώρα. Δεν ξέρω πόσες άλλες φορές θα έρθουμε στην Λευκάδα και θα ξαναβρούμε αυτούς τους ανθρώπους. Είναι πιθανόν να κάνουμε και χρόνια να ξαναρθούμε, όμως αυτούς τους ανθρώπους θα τους θυμάμαι πάντα γιατί, όσες φορές και αν έχουμε έρθει στην Λευκάδα, μας έχουν φερθεί πολύ καλύτερα από πολλούς φίλους και συντρόφους, που έχουμε γνωρίσει στην διάρκεια της ζωής μας. Παρόλο που μ’ αυτούς τους ανθρώπους δεν μας συνδέουν ούτε κοινοί αγώνες ούτε κοινή κοινωνικοπολιτική θεώρηση, μπορούμε να ανταλλάξουμε κάποιες απόψεις και να κάνουμε κάποιο διάλογο. Με τους συντρόφους μας ούτε αυτό δεν μπορούμε να κάνουμε, γιατί αυτοί «δεν τα σηκώνουν αυτά». Εγώ δεν θεωρώ κάποιον πολιτισμένο, αν δεν μπορεί ούτε τον διάλογο να ανεχτεί. Και ντρέπομαι για κάποιους συντρόφους μας που τις διαφορές τους τις λύνουν με την ωμή βία, όταν βλέπω τα αφεντικά να κάνουν όλο συνέδρια και συναντήσεις και να λύνουν τις διαφορές τους με τον πιο πολιτισμένο τρόπο.

Τετάρτη 2 Δεκεμβρίου 1987

Άλλα 25 άτομα παρουσιάζει σαν σχετικά με την υπόθεση Πρέκα η Ασφάλεια, σε συμπληρωματική δικογραφία που έστειλε χτες στον εισαγγελέα. Μεταξύ τους είναι και ο εκδότης και ο υπεύθυνος για την ταχυδρομική θυρίδα της αναρχικής εφημερίδας «Δοκιμή», που από τον Σεπτέμβρη κι έπειτα εκδίδεται σαν «Αναρχία» με άλλον εκδότη, που κι αυτός εμπλέκεται στην υπόθεση Πρέκα σύμφωνα με την Ασφάλεια. Αν αναλογιστεί κανείς ότι ο Κλέαρχος Σμυρναίος και ο Χριστόφορος Μαρίνος που από την 1η Οκτώβρη βρίσκονται στην φυλακή, ανήκαν στην συντακτική επιτροπή της «Δοκιμής», θα ήταν περίεργο να μην ασχοληθεί καθόλου η Ασφάλεια με τους υπευθύνους της εφημερίδας αυτής. Και μόνο το

γεγονός ότι τον εκδότη της «Δοκιμής» και κουμπάρο του Πρέκα Θόδωρο Πισιμίση η Ασφάλεια δεν τον έχει καλέσει σε ανάκριση ενάμιση μήνα μετά την δολοφονία του Πρέκα, παρόλο που ο Πρέκας του τηλεφώνησε ακόμα και όταν ήταν πολιορκημένος από τους μπάτσους, δημιούργησε κάποια ερωτηματικά. Αυτά τα ερωτηματικά κάπως διασκεδάζονται με την συμπληρωματική δικογραφία. Όσον αφορά δε τον υπεύθυνο της ταχυδρομικής θυρίδας της εφημερίδας «Αναρχία», αυτόν ούτε για ανάκριση δεν τον έχει καλέσει ακόμα η Ασφάλεια. Κι όμως η «Αναρχία» στο τελευταίο φύλλο, το Νο 3, φτάνει στο σημείο να επικροτεί την παρουσία ενόπλων διαδηλωτών σε διαδηλώσεις. Τώρα πως είναι δυνατόν να βρίσκονται τέσσερα άτομα στην φυλακή κατηγορούμενοι σαν τρομοκράτες και η «Αναρχία» που μοιράζεται από το πρακτορείο εφημερίδων και περιοδικών, να περιλαμβάνει τέτοια άρθρα, όταν όλοι οι υπερασπιστές του ένοπλου αγώνα σ' όλες τις χώρες του κόσμου προσπαθούν πάντα να κρύβονται, αυτό είναι κάτι, που κατά κάποιο τρόπο δεν επιτρέπεται να συζητιέται από τον αναρχικό χώρο.

Ένα ακόμη σημαντικό γεγονός, που ήρθε να προστεθεί σ' όσα έχει μέχρι σήμερα επιτύχει ο αγώνας για την απελευθέρωση του Μιχάλη Μαραγκάκη και την αναγνώριση των αντιρρησιών συνείδησης, είναι ένα κείμενο-έκκληση για την αποφυλάκιση του Μαραγκάκη που απευθύνεται στην Ελληνική Βουλή και υπογράφεται από 81 Έλληνες και ξένους Ευρωβουλευτές. Οι ξένοι αυτοί Ευρωβουλευτές προέρχονται από όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ο.Κ. και από όλες τις πολιτικές παρατάξεις. Μόνο οι ακροδεξιοί δεν συμμετέχουν σε αυτό το κείμενο. Βέβαια ο Μαραγκάκης εξακολουθεί να παραμένει φυλακισμένος στις Στρατιωτικές Φυλακές Αυλώνας, όμως απ' ό,τι φαίνεται, ο χρόνος λειτουργεί υπέρ του και όχι κατά του. Όσο ο Μαραγκάκης μένει φυλακισμένος, τόσο πολλαπλασιάζονται οι αποκαλύψεις για το αίσχος της στρατιωτικής θητείας στην Ελλάδα, καθώς και οι ενέργειες για να πάψει αυτό το αίσχος. Υποθέτω ότι ο Μαραγκάκης δεν θα αισθάνεται μόνος του εκεί που βρίσκεται και θα καταλαβαίνει, ότι η παραμονή του στην φυλακή αποτελεί κινητήριο μοχλό για την προώθηση της αναγνώρισης των αντιρρησιών συνείδησης.

Εμείς σήμερα τελειώσαμε τις δουλειές μας στην Λευκάδα και γυρίσαμε πίσω στην Αθήνα. Προτού φύγουμε επισκεφτήκαμε μια παλιά φίλη της Σοφίας που η Σοφία είχε γνωρίσει στην φυλακή. Η κοπέλα αυτή βρισκόταν μέσα για ναρκωτικά από τα οποία, σύμφωνα με τα λεγόμενά της, μόλις πριν ένα χρόνο κατάφερε να ξεφύγει. Για να το κατορθώσει αυτό, εδώ και χρόνια μένει στην γενέτειρά της Λευκάδα, κάτω από εξαιρετικά δυσμενείς συνθήκες. Απ' όσα μας είπε, κατάλαβα ότι αυτά που περνάει, είναι τόσο άσχημα που ένας συνηθισμένος άνθρωπος εύκολα θα κατέληγε στα ναρκωτικά, προκειμένου να βρει κάποια διέξοδο. Πόσο μάλλον ένας ιδιαίτερα ευαίσθητος και πολιτισμένος άνθρωπος σαν αυτή, όταν μάλιστα είναι υποχρεωμένος να επιβιώνει μέσα σ' ένα εντελώς εχθρικό και αρκετά βάρβαρο περιβάλλον. Κι όμως αυτή η κοπέλα προέρχεται από μια από τις σχετικά ευκατάστατες οικογένειες της Λευκάδας και, καλώς εχόντων των πραγμάτων, θα έπρεπε τώρα να βρίσκεται στα κυκλώματα των αφεντικών. Όμως πάνω στην οικογένειά της πέσανε ένα σωρό ατυχίες με αποτέλεσμα από τα παλιά πλούτη, σήμερα, να μην απομένει τίποτα άλλο από ένα διώροφο παλιό αρχοντικό με θαυμάσια θέα στην θάλασσα, που κι αυτό έχει περιέλθει σε τόσο χάλια κατάσταση που χρειάζεται μια περιουσία για να αναπαλαιωθεί. Και λεφτά δεν υπάρχουν καθόλου. Λίγο-πολύ μπορώ να αισθανθώ την διάψευση που αισθάνεται αυτή η κοπέλα για την κοινωνία, γιατί κι εγώ, αν ακολουθούσα την διαδρομή που μου είχε ετοιμάσει ο πατέρας μου, τώρα θα ζούσα μέσα στα πλούτη και περιστοιχισμένος από δεκάδες αυλοκόλακες, κι όχι περιθωριοποιημένος κι από τους ίδιους μου τους συντρόφους ακόμα. Σίγουρα δεν μετανιώνω καθόλου για τον δρόμο που τράβηξα, όμως εγώ έχω έναν άνθρωπο κοντά μου που

καταλαβαίνει τον αγώνα μου. Αυτή η κοπέλα, όμως, δεν έχει ούτε αυτόν τον άνθρωπο και είναι, εκ των πραγμάτων, υποχρεωμένη να ανεβαίνει μόνη της τον Γολγοθά της. Αλλά σε όσο δύσκολη κατάσταση κι αν έχει περιέλθει, η αρχοντιά της φαίνεται και θα φαίνεται πάντα.

Πέμπτη 3 Δεκεμβρίου 1987

Νάμαστε, λοιπόν, πάλι στην Αθήνα με τις άδειες μέρες της που χρειάζεται κάθε φορά αγώνας για να τις γεμίσεις. Χαρτί από τον στρατό δεν έχει έρθει ακόμα και ούτε, μου φαίνεται, πρόκειται να έρθει στο μέλλον. Τα τρεξίματα για να προετοιμαστώ για την Επιτροπή Απαλλαγών έχουν τελειώσει εδώ και καιρό, οι πολιτικές μας δραστηριότητες έχουν μειωθεί στο ελάχιστο, εξωφρενικά γεγονότα άξια σχολιασμού δεν συμβαίνουν, για τον Φολίνι που συνεχίζει την απεργία πείνας παίρνοντας μόνο υγρά, δεν ακούγεται τίποτα και, κατά συνέπεια, η συνέχιση του ημερολογίου γίνεται προβληματική. Ζήτησα από τον αδελφό μου να πάει μέχρι το στρατολογικό γραφείο που είναι αρμόδιο για την περίπτωσή μου, για να κοιτάξει τι έχει γίνει με μένα, και μου είπε ότι προς το παρόν δεν ευκαιρεί. Αν δεν βρει καιρό και την επόμενη βδομάδα, θα αναγκαστεί να πάει η Σοφία. Κάτι που δεν ήθελα, γιατί ξέρω πόσο αυθάδεις μπορούν να γίνουν οι καραβανάδες, εάν το θελήσουν. Αλλά, όπως φαίνεται, δεν γίνεται αλλιώς.

Τρία άτομα που οδηγήθηκαν χτες στο Τριμελές Πλημμελειοδικείο της Δράμας, γιατί κολλούσαν αφίσες για τον Μαραγκάκη, αθωώθηκαν. Φαίνεται καθαρά ότι το κράτος δεν θέλει να δημιουργήσει κι άλλους κρατούμενους, σε σχέση με αυτήν την υπόθεση, γιατί αντιλαμβάνεται ότι κάτι τέτοιο θα κλιμάκωνε περισσότερο τις αντιδράσεις του κόσμου και θα βοηθούσε την παραπέρα ανάπτυξη του κινήματος συμπαράστασης στον Μαραγκάκη. Τώρα το γιατί αυτοί οι τρεις νέοι οδηγήθηκαν στο δικαστήριο, το εξηγώ με την έλλειψη συντονισμού που υπάρχει μεταξύ του κέντρου λήψης αποφάσεων, που βρίσκεται στην Αθήνα, και της αστυνομίας της Δράμας. Από την άλλη στην Δράμα είχαν καλέσει τον Μαραγκάκη και παρουσιάστηκε μετά την αποφυλάκισή του το καλοκαίρι, και η ύπαρξη δραστηριοτήτων συμπαράστασης στην ίδια πόλη, όπου καλέσανε τον Μαραγκάκη να καταταγεί σαν στρατιώτης, ήταν κάτι που ήταν επόμενο να θορυβήσει τις τοπικές αστυνομικές και δικαστικές αρχές, ιδιαίτερα όταν στην Δράμα δεν συμβαίνει σχεδόν ποτέ τίποτα.

Το βράδυ, μετά από πρόσκληση της γυναίκας του, επισκεφτήκαμε τον γνωστό συνδικαλιστή Γιάννη Σερίφη, που είχαμε κάπου ένα χρόνο να έρθουμε σε επαφή μαζί του. Τον Γιάννη τον γνώρισα το 1978, όταν ήμουνα στις φυλακές Αίγινας, όπου βρισκόταν κι αυτός φυλακισμένος σαν κατηγορούμενος για την απόπειρα ανατίναξης των αποθηκών της AEG στον Ρέντη στις 22 Οκτώβρη 1977. Μια απόπειρα που κατέληξε στην δολοφονία του αντάρτη πόλης Χρήστου Κασίμη και τον ελαφρό τραυματισμό των δύο μπάτσων που τον δολοφόνησαν. Γι’ αυτήν την υπόθεση ο Γιάννης έβγαλε ένα χρόνο φυλακή μέχρι να αποδειχτεί, ότι δεν είχε καμιά σχέση, και ότι το όλο κατηγορητήριο εναντίον του ήταν επινόηση της Ασφάλειας που ήθελε να φορτώσει σ’ αυτόν την δολοφονία του Κασίμη. Τελικά, αν και αποδείχτηκε ότι ο Σερίφης δεν είχε καμιά σχέση με τον θάνατο του Κασίμη, οι μπάτσοι που δολοφόνησαν τον Κασίμη, όχι μόνο δεν διώχτηκαν δικαστικά αλλά πήρανε και προαγωγή για τις «υπηρεσίες» που πρόσφεραν. Εμείς από τότε που αποφυλακιστήκαμε, κάναμε κατά καιρούς κάποια παρέα με την οικογένεια Σερίφη. Όμως τα τελευταία χρόνια δεν βλεπόμαστε σχεδόν καθόλου, γιατί εγώ και η Σοφία διαπιστώσαμε ότι το ενδιαφέρον για την συνέχιση αυτής της σχέσης είχε καταντήσει μονόπλευρο, δηλαδή δεν υπήρχε ανταπόκριση από πλευράς της οικογένειας Σερίφη. Και παρόλο που ποτέ δεν τσακωθήκαμε, αφήσαμε να

ατονήσει μια σχέση που είχε καταντήσει άνιση. Όπως έχω ξαναγράψει, εγώ και η Σοφία είμαστε τόσο περήφανοι και έχουμε τόσο έντονο το αίσθημα της αξιοπρέπειας, που προτιμάμε να κρατιόμαστε σε απόσταση κι απ’ τον «Θεό» ακόμη, παρά να λειτουργήσουμε, έστω και ακούσια, σαν αυλοκόλακες. Γι’ αυτό δεν θα πηγαίναμε σε καμιά περίπτωση σήμερα στον Σερίφη, αν δεν μας το είχε ζητήσει η γυναίκα του. Τέλος πάντων πήγαμε και μας δόθηκε η ευκαιρία, να συζητήσουμε λιγάκι και να διαπιστώσουμε ότι, λίγο-πολύ, συμπίπτουν οι πολιτικές εκτιμήσεις εμένα και της Σοφίας με τις εκτιμήσεις του Γιάννη. Εμείς, επειδή τον είχαμε δει να βγάζει λόγο στην συγκέντρωση που έγινε για τους τέσσερις φυλακισμένους αναρχικούς στα Προπύλαια στις 5 του Νοέμβρη, νομίζαμε ότι ταυτιζόταν με την Ένωση Αναρχικών Ελλάδας. Με ικανοποίηση διαπιστώσαμε ότι όχι μόνο δεν ταυτίζεται αλλά της βρίσκει και αυτός τρωτά, σαν κι αυτά που της βρίσκουμε κι εμείς. Και οι πολιτικές μας εκτιμήσεις δεν είναι πολύ κοντά μόνο στο θέμα της Ένωσης (τουλάχιστον εκ πρώτης όψεως). Συμπίπτουν και στο ζήτημα των αδικιολόγητων επεισοδίων, όπως τα επεισόδια της 17 Νοέμβρη. Είναι πολύ ενθαρρυντικό να βλέπεις ότι οι απόψεις σου δεν είναι μόνο δικές σου απόψεις, ή και μερικών πιτσιρικάδων που δεν είναι αφελείς, αλλά τις συμμερίζονται και άνθρωποι με μεγάλη πείρα, όπως ο Γιάννης. Όταν βλέπεις ότι τις ίδιες περίπου απόψεις έχουν πολλοί, αρχίζεις να αναρωτιέσαι, γιατί δεν ξεκινάει κάποιος δημόσιος διάλογος γύρω από αυτά τα θέματα. Αυτό ρώτησα και τον Γιάννη και πήρα μια απάντηση που δίνω κι εγώ στον εαυτό μου: Για να κάνεις κάποια κριτική, χρειάζεται να έχεις προηγούμενα εξασφαλίσει κάποια δύναμη, ώστε να ξέρεις ότι θα ληφθεί υπ’ όψη. Εγώ και η Σοφία δεν έχουμε αυτήν την δύναμη, αλλά και ο Γιάννης δεν μπορεί να προχωρήσει σε κάτι τέτοιο, εφόσον προσπαθεί να βάλει τα πράγματα σε κάποια τάξη στον εργατικό χώρο με την συνδικαλιστική του παράταξη την «Ταξική Ενότητα». Η «Ταξική Ενότητα» κάνει μια δουλειά στον χώρο της που θα σπάσει, αν σ’ αυτήν την φάση περιλάβει και άλλους προβληματισμούς, όπως είναι η κατάσταση που επικρατεί στον ευρύτερο αναρχικό χώρο. Εγώ, έχοντας υπ’ όψη μου πόσο δύσκολο είναι να ορθοποδήσει στον εργατικό χώρο μια συνδικαλιστική παράταξη με αναρχική θεώρηση, μπορώ να καταλάβω τους ενδοιασμούς του Γιάννη πάνω στο ζήτημα της διεύρυνσης των δραστηριοτήτων μιας τέτοιας παράταξης. Αν ληφθεί υπ’ όψη ότι μετά την άνοδο του ΠΑ.ΣΟ.Κ. στην εξουσία, το 1981, η «Ταξική Ενότητα» υπήρξε η μοναδική συνδικαλιστική παράταξη που τα είχε τόσο καλά με τους αναρχικούς, ώστε έφτασε να δημοσιεύει και κείμενά της στην αναρχική εφημερίδα «Δοκιμή», μπορεί εύκολα να γίνει κατανοητή η σημασία της διατήρησης αυτής της παράταξης. Άλλωστε το πόσο ενοχλητική είναι για το κράτος αυτή η παράταξη, φαίνεται και από τις προβοκάτσιες, που κάθε φορά στήνει το κράτος εναντίον του Σερίφη, όπως η πληροφορία που η Ασφάλεια «άφησε να διαρρεύσει» στις εφημερίδες μετά την απόπειρα εκτέλεσης του Ραυτόπουλου. Πληροφορία, σύμφωνα με την οποία ο Σερίφης ήταν ο οδηγός του αυτοκινήτου, από το οποίο πυροβολήθηκε ο Ραυτόπουλος. Γι’ αυτήν την προβοκάτσια ο Σερίφης έκανε μήνυση ενάντια στις εφημερίδες που την δημοσιεύσανε. Απ’ ό,τι μας είπε ο ίδιος, η δίκη αυτών των εφημερίδων έχει προσδιοριστεί για τις 8 του Γενάρη.

Παρασκευή 4 Δεκέμβρη 1987

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Σαρτζετάκης έδειξε για μια ακόμα φορά, το πόσο αμερόληπτος είναι στις αποφάσεις του και το πως αυτός εννοεί την απονομή της δικαιοσύνης, με το να απορρίψει την αίτηση για δύο χρόνια χάρη του Νίκου Τσουβαλάκη, που με την απεργία πείνας του συγκίνησε ένα μεγάλο μέρος του καλλιτεχνικού κόσμου και

των δημοσιογράφων, καθώς και του αναγνωστικού κοινού των εφημερίδων, ενώ έκανε δεκτή την αίτηση για τέσσερα χρόνια χάρη του χουντικού βομβιστή και δολοφόνου των τραυματιών της εξέγερσης του Πολυτεχνείου του 1973 Κουρκουλάκου. Εάν λάβουμε υπ' όψη μας, ότι ο ίδιος πριν από ένα περίπου χρόνο απόρριψε την αίτηση για χάρη του Χρήστου Ρούσσου, μολονότι ο τελευταίος κινδύνευε να πεθάνει από απεργία πείνας δύο μηνών περίπου, και ότι πριν από δύο μήνες βρέθηκε στην ευχάριστη θέση να δει τον Λαζόπουλο, που τον σατίριζε, να στρατεύεται, μπορούμε εύκολα να διαπιστώσουμε με τι είδους Πρόεδρο της Δημοκρατίας έχουμε να κάνουμε. Βέβαια, οι επιλογές, οι συμπάθειες και οι αντιπάθειες του Σαρτζετάκη δεν με εκπλήσσουν, γιατί δεν θα περίμενα τίποτα διαφορετικό από έναν πρώην δικαστή. Άλλωστε και ο πρώτος πρωθυπουργός της στρατιωτικής δικτατορίας 1967-1974 ήταν δικαστής και συγκεκριμένα ο πρόεδρος του Άρειου Πάγου Κόλλιας. Η φάρα των δικαστών σ' όλα τα μήκη και πλάτη του κόσμου, καθώς και σ' όλη την διάρκεια της ιστορίας, έχει αναδείξει πολλούς από τους πιο στυγνούς και αιματοβαμμένους εγκληματίες. Το Ελληνικό δικαστικό σώμα, που υπήρξε ένα από τα πιο φασιστικά της Ευρώπης, αν κρίνουμε από τις χιλιάδες δικαστικά εγκλήματα που έχει κάνει σε βάρος αυτών που αγωνίστηκαν ενάντια στους Γερμανούς, τους Εγγλέζους και τους Αμερικάνους κατακτητές από το 1941 ως το 1952, δεν θα μπορούσε να μείνει πίσω και να μην έχει κι αυτό κάποιον Κόλλια ή κάποιον Σαρτζετάκη να το τιμήσουν από την θέση τους στην κορυφή της κρατικής ιεραρχίας. Είναι προφανές ότι ο κόσμος δεν κινδυνεύει από ανθρώπους σαν τον Νίκο Τσουβαλάκη, που εξεγέρθηκε σε κάποια φάση της ζωής του ενάντια στην φτώχεια και τις συνεχείς διώξεις, που του είχε επιβάλει το κράτος των αφεντικών, αλλά από άτομα σαν τον Κόλλια και τον Κουρκουλάκο, που για λόγους προσωπικού συμφέροντος δεν δίστασαν να εκμεταλλευτούν τις θέσεις τους στον κρατικό μηχανισμό, ακόμα κι αν χρειαζόταν να πατήσουν επί πτωμάτων. Όμως αυτά είναι «ψιλά γράμματα» για τον Σαρτζετάκη. Αυτουνού του αρκεί ότι ο Κουρκουλάκος υπερασπίζεται την «Ελλάδα Ελλήνων Χριστιανών», την οποία υπερασπίζεται και ο Σαρτζετάκης με λόγια και με έργα, όποτε του δίνεται η ευκαιρία. Χωρίς αμφιβολία ο Σαρτζετάκης έχει πλήρη επίγνωση των αντιπαθειών, που επισύρουν προς το πρόσωπό του οι τέτοιες επιλογές του, και γι' αυτό ζει με τον φόβο για την σωματική του ακεραιότητα. Απόδειξη γι' αυτό αποτελεί το γεγονός ότι απαιτεί την προστασία της μεγαλύτερης σωματοφυλακής που έχει χρησιμοποιήσει ποτέ Πρόεδρος της Δημοκρατίας, μετά την μεταπολίτευση του 1974. Δεν έχει καταλάβει ακόμα ότι ο λαός της Ελλάδας είναι ένας λαός μαζοχιστών απέναντι στα αφεντικά και σαδιστών απέναντι στους αδύνατους.

Για τον Νίκο Τσουβαλάκη θα ήθελα να πω ότι, αν κρίνουμε από το γεγονός ότι τον οδήγησαν πίσω στην φυλακή εφτά μόλις μέρες μετά την λήξη της 72 ημερών απεργίας πείνας του, από το ότι τα αδέλφια του τα σακατέψανε οι μπάτσοι στο ξύλο και τα οδηγήσανε στο δικαστήριο, μόνο και μόνο γιατί κολλούσαν αφίσες για να του συμπαρασταθούν, καθώς και από το γεγονός ότι ούτε απεργία πείνας στα Προπύλαια δεν άφησε η κυβέρνηση να κάνουν τα αδέλφια του για να του συμπαρασταθούν, είναι εύκολο να συμπεράνουμε, ότι το κράτος έχει βάλει στόχο να τον εξοντώσει. Κι αυτό το προετοιμαζόμενο από το κράτος έγκλημα αποτελεί χαρακτηριστική απόδειξη σαδισμού απέναντι σε μια οικογένεια, όπως η οικογένεια Τσουβαλάκη, για την θλιβερή κατάσταση της οποίας το κράτος ξέρει πολύ καλά ότι είναι ένοχο. Σ' οποιαδήποτε χώρα της Δυτικής Ευρώπης ο Νίκος θα αντιμετωπιζόταν με κάποια «επιείκεια» από το κράτος, τουλάχιστον λόγω του ότι η κατάσταση και η εκμετάλλευση, ενάντια στις οποίες εξεγέρθηκαν, έχουν οδηγήσει τα τρία του αδέλφια στο ψυχιατρείο και έχουν καταστήσει την μάνα τους ημιπαράλυτη. Αλλά εδώ στην Ελλάδα στο κράτος, όσο και στο λαό, επικρατεί η νοοτροπία του να δίνεται η χαριστική βολή σ' όποιον

υποφέρει. Μια καθαρά ναζιστική νοοτροπία, που είναι τόσο εκτεταμένη στην Ελλάδα, ώστε οι Έλληνες εκλέγουν στα δημόσια αξιώματα μόνο αυτούς που μπορούν να την κάνουν πράξη. Δυστυχώς το μέγεθος του κινδύνου που επικρέμεται πάνω στον Νίκο Τσουβαλάκη, δεν το έχει αντιληφθεί ούτε ο πιο αφοσιωμένος συμπαραστάτης του: ο Θόδωρος Τσουβαλάκης. Ίσως γιατί ο τελευταίος, καλυπτόμενος από τον συνδυασμένο αγώνα του κινήματος για τα δικαιώματα των φυλακισμένων και των αναρχικών για την απελευθέρωση των φυλακισμένων συντρόφων τους, βγήκε σχετικά εύκολα από την φυλακή, και συγκεκριμένα μετά από απεργία πείνας 30 ημερών περίπου.

Εμείς κι αυτή την ημέρα την περάσαμε στο σπίτι, αν εξαιρέσουμε το πρωί που κατεβήκαμε μέχρι την κεντρική αγορά της Αθήνας για να ψωνίσουμε, αφού προηγούμενα περάσαμε από το βιβλιοπωλείο «Ελεύθερος Τύπος», για να δούμε τι γίνεται με το βιβλίο της Σοφίας και με το βιβλίο του Ρούσσου. Εννοείται ότι και σήμερα, όπως και τις άλλες μέρες που κάθομαι στο σπίτι, δεν κάθομαι γιατί δεν έχω τίποτα να κάνω έξω, αλλά γιατί υπάρχουν δουλειές που πρέπει να κάνω στο σπίτι, όπως είναι οι καταγραφές στο ημερολόγιο. Αλλά μολονότι χρειάζεται πολλές φορές να μένω στο σπίτι, δεν παύω να αισθάνομαι την κοινωνική μου περιθωριοποίηση, που υλοποιείται με τον αποκλεισμό μου από τους κοινωνικούς χώρους, όπου θα μπορούσα να προωθήσω τις ιδέες μου, ή απλά να κάνω πράξη τις ικανότητές μου. Και δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι αυτή η συναίσθηση της περιθωριοποίησης, από ένα σημείο κι έπειτα, με εκνευρίζει. Και σίγουρα κεφαλαιοποιεί και το άσβηστο μίσος μου για κάθε είδους αφεντικά και το κράτος τους.

Σάββατο 5 Δεκεμβρίου 1987

Ενώ ο Φολίνι συνεχίζει να τρέφεται μόνο με υγρά και η κατάσταση της υγείας του είναι απελπιστική, οι δικηγόροι του και τα μέλη της επιτροπής συμπαράστασης δώσανε χτες συνέντευξη τύπου, όπου τονίσανε ότι ο Φολίνι συνεχίζει να κρατείται στη φυλακή, μολονότι έχει πληρώσει την ποινή του για παράνομη είσοδο κ.ο.κ. και έχει εκδικαστεί και η έφεση, δηλ. χωρίς να υπάρχει κανένας νόμος που να δικιολογεί την κράτησή του. Δηλώσανε, επίσης, ότι τα συμπληρωματικά στοιχεία που έχει ζητήσει ο υπουργός Δικαιοσύνης Κουτσόγιωργας, του τα έχουν δώσει και ότι, παρ' όλα αυτά, ο Κουτσόγιωργας ούτε καν καταδέχεται να χαλαλίσει μια ώρα έστω, για να μελετήσει τον φάκελο του Φολίνι. Σαν ύστατη προσπάθεια για την σωτηρία του Φολίνι, η επιτροπή συμπαράστασης δήλωσε ότι θα κάνει διάβημα στον Κουτσόγιωργα την Δευτέρα. Κατά τα φαινόμενα οι δικηγόροι του Φολίνι, καθώς και η επιτροπή συμπαράστασης που αποτελείται από επώνυμα άτομα, είναι οι μόνοι που έχουν απομείνει να συμπαρίστανται στον Φολίνι. Ακόμα κι η «Αναρχική Πρόταση ενάντια στην Κρατική Τρομοκρατία» έχει σιωπήσει τώρα τελευταία. Με την υπόθεση Φολίνι, όπως και παλαιότερα με την υπόθεση Ρούσσου, αποδείχτηκε ότι σήμερα στην Ελλάδα οι μόνοι, που έχουν και την δύναμη και την θέληση να καταπιάνονται με συνέπεια με τα πιο βασικά ζητήματα της δημόσιας ζωής, είναι κάποιοι αριστεροί διανοούμενοι που βρίσκονται σε προνομιούχες θέσεις μέσα στην κοινωνική οργάνωση. Κι όσο ισχύει αυτό το «μονοπώλιο», το κράτος ξέρει ότι δεν κινδυνεύει πραγματικά ούτε από τους αναρχικούς, ούτε από κανέναν. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι όλοι οι αναρχικοί αδιαφορούν γι' αυτά τα πολύ σοβαρά ζητήματα. Απλά το κράτος έχει καταφέρει να κρατάει τον αναρχικό χώρο σε υπολειτουργία, προωθώντας στους κόλπους του άτομα, που κατορθώνουν να τον αποπροσανατολίζουν και να διοχετεύουν όλη του την ενεργητικότητα σε αδιέξοδες εκτονωτικές καταστάσεις, όπως τα επεισόδια της 17ης Νοέμβρη. Όσο μέσα στον αναρχικό χώρο επικρατούν τα άτομα αυτού του

είδους, ο αναρχικός χώρος δεν θα πάρει ποτέ πάνω του και θα αποτελεί έρμαιο των πολιτικών ελιγμών των διαφόρων μερίδων της εξουσίας.

Όσον αφορά εμάς και η σημερινή μέρα υπήρξε μέρα «υπολειτουργίας». Δεν πήγαμε, όπως συνήθως, πουθενά και εγώ ασχολήθηκα αποκλειστικά με το ημερολόγιο. Κάτι τέτοιες μέρες σαν την σημερινή αισθάνομαι τόσο εγκλωβισμένος, λες και βρίσκομαι στην φυλακή. Σπάω το κεφάλι μου για να βρω τρόπους για να γίνω πιο αποδοτικός στον αγώνα μου ενάντια σ' αυτό το απάνθρωπο κοινωνικό καθεστώς, που μετατρέπει την ζωή των μη προνομιούχων σε συνεχή επανάληψη των ίδιων επιβιωτικών δραστηριοτήτων, αλλά πάντα κολλάω στην έλλειψη ανθρώπων και στην έλλειψη χρημάτων. Την πρώτη έλλειψη προσπαθήσαμε να την ξεπεράσουμε με το πλησίασμα συντρόφων με τους οποίους, χωρίς να συμφωνούμε ολοκληρωτικά, θα μπορούσαμε να συντονιστούμε στα πλαίσια κοινών δραστηριοτήτων. Κάθε φορά, ενώ ξεκινάγαμε σχετικά καλά, στο τέλος μας αντιμετώπιζαν σαν ανταγωνιστές στην διεκδίκηση εξουσίας. Κι αυτό γιατί σαν διεκδίκηση της εξουσίας από μέρους μας βλέπανε την άρνησή μας να επιτρέψουμε την δημιουργία ιεραρχίας μέσα στον κύκλο μας. Έτσι κάθε φορά καταλήγαμε στο να μας αντιμετωπίζουν με ταπεινωτικό τρόπο, κάτι που ποτέ δεν θα ανεχτούμε γιατί, όχι μόνο δεν είμαστε μαζοχιστές, αλλά αντίθετα είμαστε αναρχικοί. Τώρα, όσον αφορά την έλλειψη χρημάτων, η κοινωνία είναι έτσι δομημένη, που για ανθρώπους σαν κι εμένα και την Σοφία δεν υπάρχουν ελπίδες για εξασφάλιση κάποιας βιοποριστικής δραστηριότητας που δεν θα είναι χαμαλίκι. Και το να καταφύγουμε στην παρανομία, εγώ το θεωρώ άσκοπο από την στιγμή που δεν βρίσκονται άνθρωποι, που να είναι πρόθυμοι να υποστηρίξουν ένα κίνημα βάζοντας, έστω και σπάνια, το χέρι στην τσέπη. Ο αγώνας για την ανατροπή του καταπιεστικού και εκμεταλλευτικού καθεστώτος των καπιταλιστικών χωρών δεν μπορεί να λάβει την μορφή επιχειρηματικής δραστηριότητας. Η επανάσταση χάνει κάθε νόημα, αν επιβάλλεται σαν καταναλωτικό αγαθό μέσω της διαφήμισης από τα μαζικά μέσα ενημέρωσης.

Κυριακή 6 Δεκεμβρίου 1987

Αυτήν την Κυριακή έβρεχε όλη μέρα. Μια βροχή ψιλή αλλά αρκετή να σε κάνει μούσκεμα, αν περπατήσεις χωρίς ομπρέλα. Ο ήλιος δεν βγήκε καθόλου κι αν βγήκε, θα βγήκε για τόσο λίγο που πέρασε απαρατήρητος. Είναι η τρίτη Κυριακή που βρέχει κι αυτό αποτελεί σίγουρα ζημιά, για όσους περιμένουν την Κυριακή για να πουλήσουν διάφορα είδη στο Μοναστηράκι. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγεται και ο καλός μας φίλος, γι' αυτό και όλο το πρωί το πέρασα κοιτώντας κάθε τόσο από το παράθυρο, μήπως σταματήσει καθόλου η βροχή και μπορέσει ο φίλος μας να βγάλει κανένα φράγκο. Στην διάρκεια της βδομάδας έκανε τόσες καλές μέρες αλλά σήμερα η βροχή δεν σταμάτησε καθόλου, λες και ο καιρός τα 'χε βάλει μ' αυτούς που περιμένουν κάθε Κυριακή για να πουλήσουν. Τις δύο προηγούμενες Κυριακές η βροχή σταμάταγε για μια ώρα έστω, αλλ' αυτήν την Κυριακή τίποτα. Με στεναχώρησε κάπως αυτή η ατυχία του φίλου μας και αυτές μου οι σκέψεις επισκίασαν την δυσφορία που νιώθω κάθε Κυριακή σχεδόν, εξαιτίας του γεγονότος ότι κλεινόμαστε στο σπίτι μην έχοντας να κάνουμε τίποτα έξω. Μέχρι τώρα ποτέ δεν με απασχολούσε το ζήτημα του τι καιρό κάνει την Κυριακή. Τον τελευταίο καιρό όμως, εξαιτίας του φίλου μας, παρακαλάω να κάνει καλό καιρό. Κι όμως μια εποχή, πριν πολλά χρόνια, παρακαλούσα να βρέχει όσο το δυνατόν περισσότερο. Κι αυτό γιατί τότε είχα ένα φίλο περιβολάρη, που ήταν υποχρεωμένος κάθε μέρα να ποτίζει το περιβόλι του. Μόνο όταν έβρεχε μπορούσε να ξεκουραστεί κι αυτός, μια που την δουλειά του την έκανε η φύση.

Το ημερολόγιο κι αυτήν την ημέρα υπήρξε η μοναδική δημιουργική μου απασχόληση. Παρ' όλα αυτά αυτή η απασχόληση δεν με τραβάει, όπως με τραβούσε τον πρώτο καιρό που άρχισα να γράφω. Τότε αισθανόμουνα ότι είχα τόσα πολλά να πω που, όσες σελίδες και να έγραφα κάθε μέρα, πάλι θα ήταν λίγες γι' αυτά που είχα να πω. Τώρα πια νομίζω ότι έχω γράψει αρκετά πράγματα που, λίγο-πολύ, δίνουν μια εικόνα για το πως βλέπω εγώ τα πράγματα. Βέβαια το ημερολόγιο αυτό δεν άρχισα να το γράφω για να προβάλω τις όποιες απόψεις μου. Άρχισα να το γράφω για να αφήσω κάτι πίσω μου στην περίπτωση που ο στρατός καταφέρει να με εξοντώσει. Κάτι που θα ενοχοποιεί τόσο τους φυσικούς και ηθικούς αυτουργούς της ενδεχόμενης εξόντωσής μου, όσο και τους «πολλούς» φίλους μου που θα με άφηναν ακάλυπτο σε μια τόσο δύσκολη στιγμή της ζωής μου. Το ημερολόγιο το έβλεπα και το βλέπω σαν μοναδικό μέσο αυτοάμυνας, αν όχι απέναντι στην βιολογική μου εξαφάνιση, τουλάχιστον απέναντι στην εξαφάνιση της θέσης μου μέσα στην ιστορία. Αναμφίβολα το ημερολόγιο αυτό υπήρξε μια κίνηση απελπισίας. Όμως, όσο περνούσε ο καιρός χωρίς συνταρακτικά για την καθημερινή μου ζωή γεγονότα, σκέφτηκα ότι μια παρουσίαση των απόψεών μου πάνω σε διάφορα θέματα θα ήταν πολύ χρήσιμη γι' αυτόν, που διαβάζοντας το ημερολόγιο θα ήθελε να ξέρει πως σκεπτότανε ο άνθρωπος που το έγραφε, ώστε να εξηγήσει γιατί το κράτος θεώρησε σκόπιμο να τον βγάλει από την μέση. Αλλά, εννοείται, όσο περνούσε ο καιρός και έβλεπα ότι ο στρατός δεν ασχολείται μαζί μου, άρχισα να αμφιβάλλω για το κατά πόσο ήταν σωστή η αρχική μου πρόβλεψη περί εξόντωσής μου. Και φυσικά άρχισα να σκέπτομαι να το παρατήσω. Όμως έβλεπα να συμβαίνουν τόσο φοβερά πράγματα σε ανθρώπους που είχα γνωρίσει προσωπικά, που θεώρησα ότι είναι χρέος μου να μιλήσω γι' αυτούς, για να αποκαταστήσω, όσο περνούσε από το χέρι μου, την εικόνα τους που οι εφημερίδες παρουσίαζαν τόσο διαστρεβλωμένη. Κι από την άλλη, εφόσον το ημερολόγιο αποτελεί την μόνη συγκεντρωτική καταγραφή των απόψεών μου, ήθελα να το προχωρήσω για να υπάρχει πίσω μου κάτι, που θα μπορούσε να βοηθήσει να με γνωρίσουν, όσοι στο μέλλον ενδιαφερθούν για την ζωή μου και τις απόψεις μου. Γιατί πίστευα πάντα ότι η ζωή μου και οι απόψεις μου αξίζουν τον κόπο.

Τώρα έχω αρχίσει να αισθάνομαι ότι, μέσες-άκρες, έχω δώσει κάποια πραγματική εικόνα μου. Όμως συνεχίζω να γράφω, γιατί ακόμα δεν έχω ξεκαθαρίσει με τον στρατό. Και δεν είμαι εκατό τα εκατό σίγουρος ότι η αρχική μου πρόβλεψη δεν ήταν σωστή. Γι' αυτό παρακαλάω να τελειώσει αυτή η ιστορία μου με τον στρατό, για να μπορέσω να κλείσω αυτό το ημερολόγιο. Δυστυχώς από τον στρατό εξακολουθώ να μην παίρνω καμία ειδοποίηση. Επειδή δεν μπορώ να περιμένω επ' άπειρον, αποφάσισα να στείλω κάποιον να κοιτάξει τοι έχει γίνει.

Δευτέρα 7 Δεκεμβρίου 1987

Τελικά σήμερα έμαθα τι έχει γίνει με το πρόβλημα που αντιμετωπίζω με τον στρατό: Δεν έχει γίνει τίποτα. Το πρωί πήγε η Σοφία στο αρμόδιο στρατολογικό γραφείο και, αφού έφαγε στην μάπα έναν εξαιρετικά προκλητικό και επιθετικό γαλονά, κατάφερε να πληροφορηθεί ότι την αίτηση για απαλλαγή μου για λόγους υγείας, που είχε καταθέσει ο αδελφός μου στις 11 Αυγούστου, το στρατολογικό γραφείο την έστειλε στην Επιτροπή Απαλλαγών Αθηνών την άλλη μέρα και «έκτοτε αγνοείται η τύχη της», όπως λένε στην εκπομπή αναζητήσεων μέσω του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού. Είναι προφανές ότι το παιχνίδι της γάτας με το ποντίκι συνεχίζεται σε βάρος μου, και το κράτος σκοπεύει να με κρατάει «υπόδικο», όσο περισσότερο χρόνο μπορεί. Πάντως πολύ με τσάντισε ο τρόπος που ο προκλητικός

καραβανάς αντιμετώπισε την Σοφία. Απ’ ό,τι μου ’πε η Σοφία, αισθάνθηκε όπως τότε, στις 24 Ιούλη του 1986, που μας είχαν συλλάβει στα Προπύλαια, σε μια συγκέντρωση συμπαράστασης στον αντιπυρηνικό διαδηλωτή Γιάννη Μπαλή που έκανε τότε απεργία πείνας μέσα στην φυλακή. Μέσα στην κλούβα, όπου μας είχαν βάλει, μας είχε τύχει ένας μπάτσος πιτσιρικάς που έβριζε τους αναρχικούς με τα πιο χυδαία λόγια και απειλούσε ότι, αν τον άφηναν θα μας έκανε τόπι στο ξύλο. Κι εμείς δεν μπορούσαμε να κάνουμε τίποτα άλλο από το να τον περιφρονούμε, γιατί ξέραμε ότι βρισκόμασταν στο στόμα του λύκου και ο συσχετισμός των δυνάμεων ήταν εναντίον μας. Έτσι και ο γαλονάς του στρατολογικού γραφείου έκανε ό,τι μπορούσε, για να δείξει στην Σοφία ότι βρισκότανε στο στόμα του λύκου. Μάλιστα κάποια στιγμή σηκώθηκε από το γραφείο έτοιμος να την χτυπήσει. Όμως η Σοφία ήταν αναγκασμένη να τον ανεχτεί, προκειμένου να μάθει κάτι για την υπόθεσή μου, και του είπε ότι δεν είχε πάει στο στρατολογικό γραφείο για να τσακώνεται με τον καθένα. Για μένα, που έχω αρκετές ανάλογες εμπειρίες με τα μαντρόσκυλα των αφεντικών, αποτελεί φοβερά οδυνηρή εμπειρία το να αναγκάζεσαι να σωπαίνεις μπροστά στα γαυγίσματά τους. Μετά από αυτά που μου είπε η Σοφία, αποφάσισα να μην ξαναστείλω κανέναν να κοιτάξει για την υπόθεσή μου. Ας έρθουν αυτοί να με πάρουν και τότε θα φερθώ κι εγώ ανάλογα, μια που θα είναι μια κατάσταση που δεν μπορώ να αποφύγω. Μέχρι τότε δεν είμαστε υποχρεωμένοι να τρώμε στην μάπα τον κάθε καραγκιόζη, που καλύπτεται πίσω από έναν τεράστιο δολοφονικό μηχανισμό, καθώς προσπαθούμε να εξακριβώσουμε το τι έχουν αποφασίσει για μένα. Έτσι κι αλλιώς, ό,τι είναι να αποφασίσουν, θα το αποφασίσουν.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τετάρτη 23 Δεκέμβρη 1987

Αυτές οι γραμμές γράφονται γύρω στα μέσα του Φλεβάρη του '88. Μέχρι σήμερα η κατάσταση παραμένει η ίδια, μ' όλες τις ευνοϊκές ή τις δυσάρεστες συνέπειες που μπορεί να προκύπτουν απ' αυτό. Αν δεν μεσολαβούσε η περιπέτεια της 23ης Δεκεμβρίου, θα αισθανόμουνα σαν να έχω απαλλαγεί αλλά αργοπορούν να μου το ανακοινώσουν.

Τί έγινε όμως στις 23 Δεκέμβρη; Τί ακριβώς έγινε, δεν μπορώ να ξέρω. Κι αυτό που έκανα εγώ, ήταν να υποταχτώ στην εντολή τους να παρουσιαστώ για επανεξέταση στην Επιτροπή Απαλλαγών Αθηνών. Το χαρτί που τόσο καιρό περίμενα, ήρθε στις 22 Δεκεμβρίου. Σύμφωνα με το χαρτί αυτό έπρεπε να παρουσιαστώ μεταξύ 25 Νοεμβρίου και 25 Δεκεμβρίου 1987. Η απόφαση να επανεξετασθώ είχε παρθεί στις 23 Νοεμβρίου. Κι όμως ο προκλητικός και επιθετικός γαλονάς, που υποτίθεται ότι πληροφόρησε για την τύχη μου την Σοφία στις 7 Δεκεμβρίου, της είπε ψέματα ότι δεν έχει γίνει τίποτα και ότι τα "χαρτιά μου" είχαν σταλεί από τον Αύγουστο στο 401 Γ.Σ.Ν. Δεκαπέντε μέρες πριν πάει η Σοφία στο στρατολογικό γραφείο, αυτό το γραφείο είχε πάρει την απόφαση να με παραπέμψει ξανά στο 401. Κι όμως ο γαλονάς και καλά δεν ήξερε τίποτα, πέρα από το να απειλεί την Σοφία ότι θα της κάνει μήνυση, επειδή αυτή επέμενε να μάθει τί είχε γίνει με την περίπτωσή μου. Ο γαλονάς αυτός έδειξε με την στάση του καθαρά, ότι αυτοί που ελέγχουν το στράτευμα με μισούνε αφάνταστα, όπως μισούνε οποιονδήποτε που αντιστέκεται στις εντολές τους να μετατραπεί σε επαγγελματία δολοφόνο, για τα συμφέροντα της πλουτοκρατίας και των Αμερικανών συμμάχων της. Τέλος πάντων, οι στρατοκράτες με το να μου στείλουν το χαρτί στις 22 Δεκεμβρίου, ενώ μέχρι τότε αρνιόντουσαν την ύπαρξή του, δείξανε καθαρά ότι με τον τρόπο αυτό θέλανε να μου στερήσουν την σύμφωνα με τους κανονισμούς τους προθεσμία, να ετοιμαστώ για να παρουσιαστώ στην Επιτροπή. Εγώ παίρνοντας αυτό το χαρτί στις 22 Δεκεμβρίου αισθάνθηκα ότι πάλι με αντιμετωπίζουν σαν σκουπίδι, ενώ εγώ τους έχω αρνηθεί επανειλημμένα αυτό το δικαίωμα. Παρ' όλα αυτά, μέσα σε μια μόνο μέρα, εγώ κατάφερα να ετοιμαστώ και στις 23 Δεκεμβρίου το πρωί μεταφέρθηκα με το αυτοκίνητο του καλού μας φίλου στο 401 για επανεξέταση, συνοδευόμενος από τον ψυχίατρο Θόδωρο Μεγαλοοικονόμου, από τον ειδικευόμενο ψυχίατρο φίλο του αδελφού μου και την φίλη του, από τον αδελφό μου και από την Σοφία. Την ίδια μέρα στο 401 βρισκόταν κι ο Μιχάλης Μαραγκάκης, κάνοντας απεργία πείνας από τις 14 Δεκεμβρίου με αίτημα να αναγνωριστεί σαν αντιρρησίας συνείδησης. 'Ισως το γεγονός αυτό έκανε τους στρατοκράτες της Επιτροπής να μην θέλουν να με κλείσουν στο 401, για να με βασανίσουν προφασιζόμενοι ψυχιατρική παρακολούθησή μου, με αποτέλεσμα, όταν ο αδελφός μου και η Σοφία πήγανε στο γραφείο της Επιτροπής, για να καταθέσουν την κλήση για επανεξέταση, εκεί τους είπανε ότι δεν ξέρουν τίποτα, γιατί και καλά τα χαρτιά μου δεν είχαν πάει ακόμα στην Επιτροπή! Μάταια ο αδελφός μου με δεκάδες τηλεφωνήματα στο στρατολογικό γραφείο

προσπάθησε να βρει μια άκρη. Το στρατολογικό γραφείο επέμενε ότι τα χαρτιά μου τα είχε στείλει στην Επιτροπή από καιρό. Το τί είχαν γίνει τα χαρτιά, προσποιούντουσαν ότι κανένας δεν ήξερε! Μάταια ο αδελφός μου, η Σοφία και οι γιατροί που με συνοδεύανε, προσπάθησαν επί δυο ώρες να πείσουν την Επιτροπή να με εξετάσει, εξηγώντας στους εκπροσώπους της ότι είμαι πολύ άρρωστος για να πηγαινοέρχομαι στο 401 κάθε τόσο και λιγάκι, και δείχνοντας τα σχετικά ιατρικά πιστοποιητικά από τα μεγαλύτερα δημόσια ψυχιατρεία της Αθήνας, που επιβεβαιώνανε το γεγονός αυτό. Μάταια οι άνθρωποι που με συνοδεύανε, προσπάθησαν επί δυο ώρες να πάρουν μια βεβαίωση από την Επιτροπή, που να πιστοποιεί ότι εγώ παρουσιάστηκα μέσα στην τακτή προθεσμία, αλλά αυτή δεν θέλησε ή δεν μπόρεσε να με εξετάσει.

Μετά από δυο ώρες δούλεμα ψιλό γαζί, μας διώξανε κακήν κακώς με επικρεμάμενη από πάνω μου την απείθεια στην κλήση να παρουσιαστώ. Με την προκλητική και απαράδεκτη από κάθε άποψη στάση τους αυτή, δείξανε ότι έχουν τα όπλα, τα δικαστήρια και τις φυλακές, για να κάνουν ό, τι γουστάρουν, χωρίς να δίνουν σε κανέναν λογαριασμό. Δείξανε ότι, τόσο εμένα όσο και τους γιατρούς και τους συγγενείς μου, μας θεωρούν σκουλήκια που μπορούν να τα πατάνε, όποτε τους κάνει ευχαρίστηση. 'Εχουν πάνω από το κεφάλι μας την Γενική Επιστράτευση από το 1974 και ο στρατός κρατά για τον εαυτό του το δικαίωμα να βιάζει, όπως γουστάρει τον Ελληνικό λαό, όποτε οι στρατοκράτες το αποφασίζουν.

'Οπως συνήθως, είκοσι περίπου μέρες μετά από αυτήν την θλιβερή ιστορία, που μου πήρε τρεις μέρες για να συνέλθω, άρχισαν πάλι τα γνωστά τηλεφωνήματα για να πάω στην Επιτροπή, γιατί "τώρα" είχανε φτάσει τα χαρτιά μου. Να πάω δηλαδή να εξεταστώ, έξω από κάθε προθεσμία και έξω από κάθε διαδικασία που θα μου διασφάλιζε κάποια απόφαση της Επιτροπής, έτσι ώστε η Επιτροπή να μπορεί να με κλείσει στα υπόγεια του 401 και να με βασανίζει, όσο καιρό κάνει κέφι. Στα φοβερά αυτά υπόγεια του 401 που τώρα έχουν κλείσει τον Μαραγκάκη και τον βασανίζουν, αυτόν και άλλους στρατευσίμους που δεν μπορούν να "υπηρετήσουν", όπως κι εγώ. Την φοβερή αυτή κατάσταση των υπογείων την κατήγγειλε ο Μαραγκάκης με γράμματά του στις εφημερίδες, γράμματα που καμιά εφημερίδα δεν φιλοτιμήθηκε να τα δημοσιεύσει ολόκληρα. Γράμματα που όπως και άλλες καταγγελίες για την κατάσταση στο 401, που βλέπουν το φως της δημοσιότητας, αποκαλύπτουν ότι το νοσοκομείο αυτό λειτουργεί σαν τόπος βασανιστηρίων των νέων που δεν μπορούν να εκπαιδευτούν δολοφόνοι. Μέχρι και δημοσιογράφοι από τον δημοτικό ραδιοφωνικό σταθμό της Αθήνας, που κατάφεραν να μπουν στο 401, έβγαλαν "στον αέρα" τα μαρτύρια που υφίστανται εκεί οι στρατεύσιμοι και οι στρατιώτες. Μπροστά στα μάτια των δημοσιογράφων πωρωμένοι βασανιστές της Στρατιωτικής Αστυνομίας σακάτεψαν στο ξύλο έναν τραυματισμένο στρατιώτη, επειδή δεν ήθελε να μεταφερθεί στο στρατόπεδο πριν να γίνουν καλά τα τραύματά του. Οι επικλήσεις αυτού του φαντάρου για βοήθεια, όπως και οι κραυγές πόνου από τον βάρβαρο ξυλοδαρμό του, ακούστηκαν από όλους τους ακροατές του σταθμού Αθήνα 9,84 και τους έκαναν να φρικιάσουν. Βέβαια η

"πολιτική" ηγεσία του στρατού έγραψε στα παλιά της τα παπούτσια την ανησυχία που προκάλεσαν αυτές οι αποκαλύψεις. Η επιβολή, άλλωστε, του στρατού πάνω στον κόσμο στηρίζεται στον φόβο που ο πρώτος καταφέρνει να καλλιεργεί, και γι' αυτό κάτι τέτοιες αποκαλύψεις, όσο ο κόσμος "κάθεται στ' αυγά του", λειτουργούν προωθητικά για τα συμφέροντα του στρατού. Αυτόν τον φόβο προσπαθώ κι εγώ με κάθε τρόπο να καταπολεμήσω και γι' αυτό δεν βιάστηκα μέχρι σήμερα να καταγράψω τα γεγονότα της 23 Δεκεμβρίου, ελπίζοντας ότι, ό, τι και να γινότανε, εγώ θα έβγαινα ζωντανός να τα καταγράψω εκ των υστέρων.

'Οσον αφορά τέλος τον Λαζόπουλο, στις 7 Ιανουαρίου του δώσανε Προσωρινό Απολυτήριο, αφού προηγούμενα χορτάσανε τις βρώμικες ορέξεις τους με τα μαρτύρια που του επιβάλανε. Από τα δικά μου μαρτύρια δεν έχουν χορτάσει ακόμα και γι' αυτό εγώ ακόμα περιμένω το δικό μου μερίδιο από τέτοιου είδους "περιποιήσεις".

ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ...

Παρασκευή 25 Νοεμβρίου 1988

Το ότι πέρασε τόσος καιρός προτού να προχωρήσω στο γράψιμο του δεύτερου αυτού επιλόγου, δεν σημαίνει σε καμιά περίπτωση ότι όλο αυτό το διάστημα δεν συνέβηκε τίποτα σημαντικό, είτε σε μένα είτε στην κοινωνία που με περιβάλλει. Ακριβώς το αντίθετο: Γίνανε πάρα πολλά χοντρά κρατικά εγκλήματα, όπως συνήθως, που αν συνέχιζα όλο αυτό το διάστημα το ημερολόγιο αυτό, θα κατέληγε τόσο χοντρό, όπως ο τόμος μιας εγκυκλοπαίδειας. Και κάτι τέτοιο δεν το θέλησα, γιατί το ημερολόγιο αυτό δεν είναι στήλη σχολίων σ' εφημερίδα, αλλά μια κραυγή ενός από τα δισεκατομμύρια του πλανήτη που το κράτος, το κεφάλαιο και η κοινωνία που στηρίζει αυτούς τους δυο εγκληματικούς θεσμούς, τους έχουν στερήσει την φωνή. Γράφοντας αυτό το ημερολόγιο υπακούω στην προτροπή ενός αναρχικού του 19ου αιώνα, που είπε το περίφημο: "'Οταν η κοινωνία σου στερεί το δικαίωμα να υπάρξεις, αυτό το δικαίωμα το παίρνεις μόνος σου". Αυτός ήταν ο Κλεμάν Ντυβάλ. Ο Ντυβάλ, μολονότι είχε καταδικαστεί σε θάνατο, μετά 15 χρόνια φυλακής απέδρασε το 1901 και πέθανε από φυσικό θάνατο 24 χρόνια αργότερα. Αυτό που είπε, το 'πε και το 'κανε.

Πριν προχωρήσω σ' οτιδήποτε άλλο θέλω να μιλήσω για έναν ακόμη θάνατο. 'Αλλη μια ανεπιθύμητη επιβεβαίωση ότι αυτό το ημερολόγιο κοντεύει να καταντήσει κατάλογος των νεκρών φίλων μου. Αυτή τη φορά είχε σειρά ο Νικόλας 'Ασιμος. Βρέθηκε κρεμασμένος στο μαγαζάκι που διατηρούσε τα τελευταία χρόνια στην οδό Καλλιδρομίου, στις 17 Μαρτίου αυτού του χρόνου. Με τον θάνατό του έκλεισε ακόμη μια πλευρά της προσωπικής μου ιστορίας.

Τον 'Ασιμο τον γνώρισα το 1977 στους δρόμους της Αθήνας. Και συγκεκριμένα στην Πατησίων. Εκείνη την εποχή πουλούσε κάθε μέρα βιβλία μπροστά στην κύρια είσοδο του Πολυτεχνείου. 'Ηταν η εποχή που το μέρος εκείνο ήταν ένα από τα ελάχιστα μέρη της Αθήνας, όπου μπορούσε κανείς να έλθει σ' επαφή με τον κόσμο χωρίς να συλληφθεί από την αστυνομία, άσχετα αν αυτά που έλεγε ή αυτά που μοίραζε (προκηρύξεις κλπ.), ήταν αρκετά για να τον συλλάβουν. Στο Πολυτεχνείο μπροστά δεν την πέφτανε εύκολα οι μπάτσοι, γιατί τους συγκρατούσε ο θρύλος της εξέγερσης του 1973. Εγώ βρισκόμουν τότε συχνά σ' εκείνο το χώρο, διανέμοντας προκηρύξεις ή πουλώντας αναρχικά έντυπα. Ο 'Ασιμος έπαιρνε πολλές φορές μαζί του και την κιθάρα του και έπαιζε κάτι πολύ όμορφα τραγούδια, που δεν τα είχε βγάλει ακόμα ούτε σε κασέτα ούτε σε δίσκο, εκτός από ένα που το είχε βγάλει παλιότερα σε μικρό δίσκο 45 στροφών. Και γι' αυτόν του τον δίσκο αισθανόταν ενοχές, λόγω του ότι εξαιτίας του είχε αναγκαστεί να έρθει σε επαφή με το εμπορικό κύκλωμα. Αυτό το τραγούδι ήταν ο "Μηχανισμός". Από τα λόγια του τραγουδιού αυτού φαίνονται οι ενοχές, για τις οποίες μιλάω. Και εκείνη την εποχή, όπως κάνω πάντα, πίστευα ότι ο χώρος των αναρχικών, για να γίνει κίνημα, πρέπει να αποκτήσει τους δικούς του καλλιτέχνες. Και τον 'Ασιμο τον ονειρευόμουν σαν έναν απ' αυτούς. Γι' αυτό κάθε φορά

που τον έβλεπα, τον "έψηνα" να βγάλει δίσκο ή τουλάχιστον κασέτα. Δεν του άρεσε η ιδέα της εμπορίας των τραγουδιών του και οι φιλοδοξίες του περιοριζόντουσαν στην ανεύρεση ενός χώρου, όπου θα τραγουδούσε καθημερινά, όπως είχε κάνει παλιότερα στο "Πολιτικό Καφενείο". Για μένα, βέβαια, αυτό ήταν καλύτερο απ' το τίποτα και γι' αυτό σε κάποια φάση είχα εξαπολυθεί στις δυτικές συνοικίες της Αθήνας, για να βρω κανέναν εγκαταλειμμένο παλιό θερινό κινηματογράφο. Δεν είχα καταφέρει τίποτα. Και εκείνο το καλοκαίρι, καλοκαίρι 1977, ο 'Ασιμος έπαιζε για τους λίγους φίλους του ή μπροστά απ' το Πολυτεχνείο ή στην πλατεία Εξαρχείων ή στο προαύλιο του Μουσείου. Είχα μάλιστα και μια κασέτα που είχα γράψει κάποιο απόγευμα στο χορτάρι μπροστά από το Μουσείο, όπου είχε παίξει ανεπίσημα αυτός και ο άλλος αναρχικός μουσικός της εποχής εκείνης ο Χρήστος Ζυγομαλάς, με τον οποίο ήμουνα πολύ περισσότερο συνδεδεμένος. Αυτή η κασέτα χάθηκε, όταν μας συνέλαβε η αστυνομία στην Θεσσαλονίκη, το 1978. Εκείνη την εποχή ο 'Ασιμος τα είχε ακόμη με την Λίλιαν, την μητέρα του παιδιού του, κι έτσι εκείνο το απόγευμα είχαν έλθει όλοι στο Μουσείο. Το κοριτσάκι του ήταν τότε δύο-τριών χρονών και έχω από τότε να το δω. Η "συναυλία" εκείνη στο Μουσείο συγκέντρωσε καμιά πενηνταριά άτομα και γι' αυτό ο Ζυγομαλάς σκέφτηκε τότε τέτοιες εκδηλώσεις στο Μουσείο, στην πλατεία ή στα Προπύλαια, να τις κάνουμε θεσμό. Οι επόμενες προσπάθειες όμως είχαν πολύ λιγότερα άτομα και γι' αυτό ατόνησε κι αυτή η προσπάθεια. 'Αλλωστε προς το τέλος του καλοκαιριού ο 'Ασιμος με πρωτόγονα μέσα έβγαλε την πρώτη του κασέτα: Την "Παράνομη κασέτα No 000001". Αυτή η κασέτα είναι ό, τι καλύτερο έδωσε ο 'Ασιμος στο χώρο του τραγουδιού. 'Ενα από τα τραγούδια της, το "Δεν παν' να μας χτυπάν", έγινε ύμνος για τους 'Ελληνες αναρχικούς και τραγουδήθηκε και πάνω από τον τάφο του Μιχάλη Καλτεζά. Η κασέτα αυτή τελειώνει μ' ένα τραγούδι που ο 'Ασιμος έγραψε εκείνο το καλοκαίρι, και συμπύκνωνε σε λόγια απλά το τί πρέπει να κάνει ένας αναρχικός. Σ' αυτά τα λόγια πιστεύαμε όλοι μας τότε και πολλοί προσπάθησαν να τα κάνουν πράξη. Το τραγούδι αυτό είναι το "Παράτα τα". Ο Μιχάλης, ένας σεμνός σύντροφος που γνώρισα την ίδια εποχή, φορώντας το στρατιωτικό μπερέ του (τον είχαν πάρει με το ζόρι στρατιώτη), με φούστα μάξι και ανεμίζοντας την Ελληνική σημαία, συνόδευε τότε τον 'Ασιμο στο "Παράτα τα" και αποδείκνυε έμπρακτα το τί γνώμη έχουν για τον στρατό οι αναρχικοί.

'Ενα ακόμη αναμνηστικό που έχω από κείνη την εποχή, είναι μια προκήρυξη που είχε βγάλει ο 'Ασιμος μαζί μ' εμένα, την Σοφία και έναν άλλο σύντροφο, επειδή είχε πάρει τ' αυτί του ότι θα ρίξουνε τα κάγκελα του Πολυτεχνείου. Κεντρικό της σύνθημα: "'Οχι στο γκρέμισμα των καγκέλων". Δεν την μοιράσαμε τότε αυτήν την προκήρυξη εγώ, η Σοφία και ο άλλος, γιατί και σ' αυτήν, όπως γίνεται συνήθως, είχε πέσει καπέλωμα. Την μοίρασε ο 'Ασιμος και διάφοροι άλλοι που πάντα βρίσκονται σε τέτοιες περιπτώσεις.

Τελευταία φορά που είχα συνεργαστεί με τον 'Ασιμο πριν από την σύλληψή μου τον Μάρτη του '78, ήταν σε μια εργατική συγκέντρωση, 1η Μάρτη 1978 αν δεν κάνω λάθος. Τότε οι Κνίτες είχαν καταλάβει

το Πολυτεχνείο, είχαν κλειδώσει τις πόρτες και δεν άφηναν κανέναν αναρχικό να μπει, γιατί φοβόντουσαν κατάληψη. Ο 'Ασιμος προσπαθούσε να βρει κάποιον να τον βοηθήσει να ανοίξει την μπροστινή πόρτα του Πολυτεχνείου. Προσφέρθηκα εγώ, σπάσαμε το λουκέτο σε μια πλαϊνή πόρτα, μπήκαμε μέσα, φτάσαμε μέχρι την μπροστινή και παρά την βίαιη αντίδραση των Κνιτών ο 'Ασιμος κατάφερε να την παραβιάσει μ' έναν λοστό και να την ανοίξει. Εννοείται ότι στην πρωτοβουλία μας συμπαραστάθηκαν τελικά και μερικοί άλλοι αναρχικοί, αλλιώς θα μας είχανε λιανίσει τα ΚΝΑΤ. Εγώ απ' αυτή τη φάση έφαγα μόνο κάτι αδέσποτες. Κάτι άλλο που θυμάμαι από την ίδια περίσταση, είναι ότι είχα "θίξει" τον πρύτανη του Πολυτεχνείου που είχε έρθει για να μας εμποδίσει, επειδή του είπα: "'Ασε μας ρε μάστορα να κάνουμε την δουλειά μας". Τον είχε "θίξει" το "μάστορα"!

Ο 'Ασιμος τις μέρες που μας είχανε στην Ασφάλεια, είχε τραβήγματα με το στρατό. Ταλαιπωρήθηκε πολύ εκείνον τον καιρό, όπως και αργότερα που τον είχανε ξανακαλέσει. Τις εμπειρίες του τις έκανε βιβλίο με τον τίτλο "Αναζητώντας τους Κροκανθρώπους", ένα βιβλίο που μας έδωσε μετά την αποφυλάκισή μας. Παρ' όλα αυτά είχε έρθει, όταν μας τραβάγανε στον ανακριτή. Είχε έρθει με το παιδί του κι ένα παιδικό αυτόματο, δήθεν παιχνίδι του παιδιού του. Κάποια στιγμή έκανε χρήση το θορυβώδες αυτό παιχνίδι και πολλοί από τους παρευρισκόμενους "τρομοκρατήθηκαν". Την άλλη μέρα κάποιες εφημερίδες γράφανε "οι τρομοκράτες συμπαραστέκονται στους τρομοκράτες". 'Οταν πολύ αργότερα έμαθα γι' αυτό το επεισόδιο, δυσαρεστήθηκα γιατί λειτούργησε κι αυτό σαν επιβεβαίωση της εικόνας που δίνανε τότε για μας οι εφημερίδες.

'Οσο εγώ και η Σοφία είμαστε στην φυλακή, ο 'Ασιμος οργάνωσε ή συμμετείχε σε πολλές μικροεκδηλώσεις συμπαράστασης. 'Ηταν η εποχή που για πρώτη και τελευταία φορά συνεργαζόταν με τον Ζυγομαλά. Είχε, μάλιστα, γράψει κι ένα τραγούδι για να διαμαρτυρηθεί για την φυλάκιση μας, σύμφωνα με τα λεγόμενα του βιβλίου του, το "Είμαστε τρομοκράτες". Αλλά όσο περνούσε ο καιρός, ο 'Ασιμος δεν ήταν πια ο ίδιος. Δεν ήταν ο "'Ετσι", όπως λέει και στο βιβλίο του. Πριν ακόμη βγούμε από την φυλακή είχε αρχίσει να παίρνει έναν δρόμο που δεν μπορούσε να καταλήξει πουθενά αλλού παρά στο τέλος της φιλίας μας. Συγκεκριμένα, λίγο πριν βγει η Σοφία, σε μια οικολογική εκδήλωση στο γήπεδο του Πανιωνίου είχε μαζέψει έναν κουβά με λεφτά, προφασιζόμενος ότι τα μάζευε για ενίσχυση της καμπάνιας που γινότανε τότε για απελευθέρωση της Σοφίας. Για τα λεφτά αυτά μας είπανε, ότι τα έφαγε με τους φίλους του σε γλέντι στα Εξάρχεια. 'Οταν αργότερα η Σοφία είχε αποφυλακιστεί κι εμείς (εγώ, ο Σκανδάλης και ο Μοίρας) είμαστε ακόμα μέσα, η Σοφία του ζήτησε να της πει τί ακριβώς έγινε μ' αυτά τα λεφτά. Αυτός όχι μόνο δεν της είπε, αλλά της επιτέθηκε για να την δείρει.

'Οταν βγήκα από την φυλακή, ήταν φυσικό να μην προσπαθήσω να τον ξαναδώ, μολονότι είχε έρθει και είχε τραγουδήσει, χωρίς κανένας να τον καλέσει, στην συναυλία που είχε γίνει στο Σπόρτινγκ, λίγο προτού να αποφυλακιστούμε εγώ, ο Σκανδάλης και ο Μοίρας. 'Οταν

τον έβλεπα στο δρόμο δεν του μιλούσα κι αυτός με κατηγορούσε ότι δεν αναγνωρίζω τον αγώνα που έκανε για να μας συμπαρασταθεί. Αναγκάστηκα να του μιλήσω ξανά την άνοιξη του 1983, όταν γινόταν μια συναυλία συμπαράστασης στα Κ.Α.Τ.Ε. του Αιγάλεω για τους Κυριάκο Μοίρα και Φώτη Δανάτο που βρισκόντουσαν πάλι στην φυλακή κάνοντας απεργία πείνας. Του είχα ζητήσει να τραγουδήσει κι αυτός στην συναυλία. Στην αρχή αρνιότανε, στο τέλος όμως πείστηκε. 'Οταν βγήκε να τραγουδήσει, είπε στο πλήθος ότι εγώ υπήρξα ο πρώτος αναρχικός που αναγκάστηκα να καταφύγω σ' απεργία πείνας μέσα στη φυλακή, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί κίνημα συμπαράστασης. Τώρα που σκέπτομαι κάποτε-κάποτε εκείνη την φάση, δεν μπορώ παρά να καταλήγω στο συμπέρασμα ότι, ακόμα κι ο 'Ασιμος, υπήρξε πιο τίμιος απέναντι στην ιστορία, απ' ό, τι οι περισσότεροι από τους σημερινούς αναρχικούς που σαν θύματα πολιτικών σκευωριών του παρελθόντος επικαλούνται τους τότε φυλακισμένους αριστεριστές, όπως ο Σερίφης, η ομάδα Ζηρίνη, η ομάδα των Χανίων, και όχι τους συντρόφους τους. Δεν επικαλούνται, δηλαδή, τους αναρχικούς που είχε φτάσει κάποια εποχή που ήταν γύρω στους πενήντα μέσα στις Ελληνικές φυλακές. Κι όπως είχε πει κάποιος μεγάλος: "'Οποιος ξεχνάει την ιστορία, υποχρεώνεται να την ξαναζήσει".

Προτελευταία φορά που μίλησα στον 'Ασιμο, ήταν στην διάρκεια μιας μεγάλης διαδήλωσης που είχε γίνει για την απελευθέρωση της δικηγόρου Κατερίνας Ιατροπούλου, που την κρατούσανε στην Ασφάλεια κατηγορούμενη με μια σειρά στημένες κατηγορίες, επειδή συμπαραστάθηκε στους δραπέτες αγωνιστές του κινήματος των φυλακισμένων Γιάννη Πετρόπουλο και Θεοχάρη Τεμπερεκίδη. 'Ητανε Ιούνης του 1986. Στην διάρκεια της πορείας εκείνης ο 'Ασιμος πλησίασε εμένα και την Σοφία και μας ζήτησε να υπογράψουμε σ' έναν κατάλογο με υπογραφές, που μάζευε για την Κατερίνα. Αφού υπογράψαμε, μας χάρισε και τις τρεις τελευταίες κασέτες που είχε βγάλει εκείνο το διάστημα, μετά την αποφυλάκισή μας. Τις τέσσερις προηγούμενες και το βιβλίο του τα είχε στείλει στην Σοφία με κάποιον φίλο, όταν η Σοφία είχε βγει από την φυλακή. Τον μεγάλο δίσκο που είχε βγάλει με την Χαρούλα Αλεξίου, μας τον είχε δώσει η Κατερίνα Γώγου.

Τελευταία φορά που θυμάμαι να μιλήσαμε, ήταν στην συναυλία του Πουλικάκου στον Λυκαβηττό, στις 21 Ιούλη 1986. Και σ' εκείνη την περίσταση, για να μου δείξει την εκτίμηση που έτρεφε ακόμα για μένα, με σύστησε, χωρίς βέβαια να του το ζητήσω, στον Πουλικάκο. Αν και σ' εκείνη την περίπτωση ο Πουλικάκος μου μίλησε με τον καλύτερο τρόπο, εγώ δεν επεδίωξα ποτέ καμιά άλλη επαφή μαζί του, γιατί και τον Πουλικάκο τον βλέπω σαν φίρμα που όποιος τον πλησιάζει, γίνεται αυλοκόλακας.

Δυστυχώς ο κατήφορος του Νικόλα δεν σταμάτησε σ' αυτά που είχε κάνει σε μένα και την Σοφία. 'Οταν έμαθα ότι το καλοκαίρι του 1987 μπήκε μέσα για βιασμό, κατηγορία που αποδεχόταν κι ο ίδιος, πείστηκα ότι όχι μόνο ο παλιός 'Ασιμος δεν υπήρχε αλλά και ότι ο τωρινός 'Ασιμος έκανε περισσότερο κακό, παρά καλό. Κι όμως, όταν έμαθα για την αυτοκτονία του λυπήθηκα ειλικρινά. Λυπήθηκα, γιατί

αυτόν τον άνθρωπο κάποτε τον είχα αγαπήσει και τον είχα θαυμάσει. Τραγούδια του είχα τραγουδήσει και μέσα στην φυλακή.

Στην κηδεία του δεν πήγα. Δεν πήγα, γιατί πίστευα και πιστεύω ότι οι αναρχικοί δεν θα έχουν ποτέ το δικαίωμα να διαπράττουν αδικίες σε βάρος των αδυνάτων. Η παρουσία μου στην κηδεία του θα είχε αναγκαστικά το νόημα ότι, σε τελευταία ανάλυση, εμείς οι αναρχικοί μπορούμε να κάνουμε σε κάποια φάση ό, τι γουστάρουμε. 'Οχι, ο 'Ασιμος που κηδεύτηκε δεν ήταν ο δικός μου 'Ασιμος. Μετά τον βιασμό ήταν ένας ξένος. Θέλω να πιστεύω ότι και ο ίδιος το κατάλαβε αυτό και γι' αυτό προτίμησε να πεθάνει, παρά να παραμείνει προδότης του εαυτού του. 'Οπως και να 'χει, ο 'Ασιμος υπήρξε μεγάλος καλλιτέχνης. Με το οικτρό τέλος του απόδειξε ότι κάποτε υπήρξε και πραγματικός αναρχικός. Και ο "'Ετσι" δεν του επέτρεψε να ζήσει άλλο.

Αυτά προς το παρόν για τον Νικόλα. 'Ενα κοινό που έχω μ' αυτόν είναι ότι, αν έγραψε στην διάρκεια της ζωής του ένα βιβλίο, το μεγαλύτερο μέρος αυτού του βιβλίου το καταλαμβάνει ο αγώνας που έκανε ενάντια στο στρατό. Και το δικό μου βιβλίο τον αγώνα μου ενάντια στο στρατό έχει σαν κύριο περιεχόμενο.

Μια μέρα πριν αυτοκτονήσει ο 'Ασιμος, μερικές ώρες για την ακρίβεια, αποφυλακίστηκε ο Μαουρίτσιο Φολίνι. Λίγο πριν αποφυλακιστεί, ένας από μια ομάδα απεργών πείνας που κάνανε απεργία πείνας στα Προπύλαια για συμπαράσταση στον Φολίνι, είχε καταλήξει στο νοσοκομείο από την εξάντληση. Μετά την αποφυλάκισή του ο Φολίνι έδωσε κάτι συνεντεύξεις αρκετά ενδιαφέρουσες, όπου παρά την επιμονή των δημοσιογράφων να δηλώσει μετάνοια για την συμμετοχή του στο αντάρτικο πόλης της Ιταλίας, αυτός ποτέ δεν τους έκανε την χάρη. Με πείραξε κάπως το γεγονός, ότι δεν ευχαρίστησε δημόσια τους απεργούς πείνας των Προπυλαίων αλλά, απλά, τους ανέφερε παρεμπιπτόντως. Ούτε, βέβαια, φωτογραφήθηκε μαζί τους, όπως έκανε με άλλους επώνυμους. Λειτούργησε, δηλαδή, σαν φίρμα, άσχετα κατά πόσο το επέλεξε αυτό. Από τότε ο Φολίνι βρίσκεται στην Ελλάδα και κυκλοφορεί σχετικά ελεύθερα. Τον έχω δει καναδυό φορές στον δρόμο ή σε δικαστήριο, όπως το δικαστήριο της Ιατροπούλου στις 7 Οκτώβρη 1988. Δεν έχουμε μιλήσει βέβαια. 'Αλλωστε αυτά έχει η πολιτική. Τρέχεις, τρέχεις για να συμπαρασταθείς σε κάποιον και μετά δεν έχεις ούτε ένα γεια μαζί του.

Παράλληλα το κράτος συνέχισε το εγκληματικό του έργο μέσα στις φυλακές, στο στρατό και στα ψυχιατρεία. Στις 10 του Φλεβάρη οι κρατούμενοι του Επταπυργίου, στερημένοι από οποιοδήποτε ανθρώπινο δικαίωμα που τους εξασφάλιζε η παρουσία της Γιαταγάνα και του Λογοθέτη στην εισαγγελία Θεσσαλονίκης (η Γιαταγάνα μετατέθηκε στη Σύρο και ο Λογοθέτης στα Γιάννενα), εξεγέρθηκαν. Η απάντηση του κράτους ήταν άμεση: Μ.Α.Τ., βάρβαροι ξυλοδαρμοί, μεταγωγές. Από τότε η κτηνωδία και τα βασανιστήρια στις φυλακές Επταπυργίου συνεχίζονται αμείωτα. Εξέγερση έγινε και στις φυλακές ανηλίκων του Κορυδαλλού, μετά την δολοφονία από τους φύλακες ενός δεκαεννιάχρονου υποδίκου για μικροκλοπές, του Γιώργου Καλέρη. Ο Καλέρης δολοφονήθηκε μέσα στο πειθαρχείο, επειδή απείλησε το

καθεστώς της τρομοκρατίας που έχουν επιβάλει οι φύλακες στις φυλακές ανηλίκων, με το να τσακωθεί μ' έναν ρουφιάνο (πράκτορα των φυλάκων) συγκρατούμενό του. Εννοείται ότι οι φύλακες είχαν έτοιμη και την ανακοίνωση: "Αυτοκτόνησε μέσα στο πειθαρχείο με απαγχονισμό". Η ίδια στερεότυπη ανακοίνωση, όταν δεν επικαλούνται την εναλλακτική της: "Πνευμονικόν οίδημα". Κι όμως όλοι ξέρουν, και πρώτα-πρώτα οι δημοσιογράφοι, ότι όταν σε οδηγούν στο πειθαρχείο, σου αφαιρούν ακόμη και τα κορδόνια των παπουτσιών σου. 'Ασε που στα πειθαρχεία του Σ.Κ.Α. (Σωφρονιστικό Κατάστημα Ανηλίκων) δεν χωράς ούτε να ξαπλώσεις, όχι ν' αυτοκτονήσεις. Και είναι ηλίθιος ο ισχυρισμός περί αυτοκτονίας, ιδιαίτερα σ' αυτήν την περίπτωση, που ο Καλέρης ήταν υπόδικος και ήταν σχεδόν σίγουρος, ότι μετά από μερικές μέρες θα αποφυλακιζόταν. Οι γονείς του, βέβαια, δεν το έχαψαν το παραμύθι και έκαναν μήνυση για ανθρωποκτονία κατά παντός υπευθύνου. Ζήτησαν να εκταφεί το πτώμα και να γίνει νεκροψία από ιατροδικαστή της εμπιστοσύνης τους. Εννοείται ότι για τους δικαστές αποκλειόταν το ενδεχόμενο εγκληματικής συμπεριφοράς των φυλάκων, αλλά για καλό και για κακό, για να μην αναγκαστούν και δικάσουν δεσμοφύλακες, απαγόρεψαν την εκταφή του πτώματος. 'Οσον αφορά την εξέγερση των παιδιών της φυλακής ανηλίκων, αντιμετωπίστηκε και αυτή με την ωμή βία των Μ.Α.Τ. και των δακρυγόνων. Από τότε τα βασανιστήρια, οι βιασμοί και το εμπόριο ναρκωτικών μέσα στο Σ.Κ.Α. συνεχίζονται απρόσκοπτα. Τέλος, όσον αφορά την άλλη στερεότυπη ανακοίνωση, το "πνευμονικόν οίδημα", χρησιμοποιήθηκε μετά από λίγες μέρες για να δικιολογηθεί η δολοφονία ενός άλλου, ενός Γάλλου τοξικομανούς, στα τρομερά υπόγεια του Ψυχιατρείου Κρατουμένων Κορυδαλλού.

Εν τω μεταξύ η δικαστική "αμεροληψία" αυξάνεται και πληθύνεται και βρίσκει πάντα καινούργιες ευκαιρίες για να δείξει το αποτρόπαιο πρόσωπό της. Μια που οι δικαστές δεν απολαμβάνουν αρκετά τον (παρά φύσει;) έρωτά τους με την δικαιοσύνη, με το να τιμωρούν συνέχεια τα ίδια κοινωνικά στρώματα, βρίσκουν συνεχώς καινούργια για να ικανοποιούνται καλύτερα. 'Ετσι στις αρχές του Μάη βρήκανε ευκαιρία για καινούργια έμπρακτη απόδειξη του έρωτά τους προς την δικαιοσύνη στο πρόσωπο της 27χρονης Ελένης Τόλη, που αρνήθηκε να κακοποιηθεί σεξουαλικά χωρίς να διαμαρτυρηθεί μέσα στο κέντρο της Αθήνας, στέρησε τους περαστικούς από κει Αθηναίους από το θέαμα του βιασμού της και χτύπησε με μαχαίρι τον επίδοξο βιαστή της, μια που δεν μπορούσε να αντιδράσει μ' άλλον τρόπο, γιατί ο επίδοξος βιαστής της ήταν εξαιρετικά ογκώδης. Οι δικαστές αντί ν' ασκήσουν δίωξη στον επίδοξο βιαστή της για απόπειρα βιασμού, ασκήσανε δίωξη στο θύμα και κλείσανε την κοπέλα στην φυλακή, όπου σκοπεύουν να την κρατήσουν πολλά χρόνια, ίσως και όλην της την ζωή. Η περίπτωσή της μου θυμίζει ένα θύμα του Νουαρσέϊγ, ενός ήρωα μυθιστορήματος του Μαρκήσιου Ντε Σαντ, ο οποίος αφού βίασε και βασάνισε απάνθρωπα μια κοπέλα, την Γκαντ, την έκλεισε μετά στην φυλακή-ψυχιατρείο Μπισέτρ, για να περάσει εκεί την υπόλοιπη ζωή της, καταδικασμένη για κλοπή που δεν έκανε. Τέτοιοι δικαστές μπορούν δίκαια να καυχηθούν ότι εκφράζουν το

λαϊκό αίσθημα και την αντίληψη που έχει ο μέσος 'Ελληνας για την δικαιοσύνη. Αυτό αποδείχτηκε από τις συζητήσεις που κάνανε μεταξύ τους οι Αθηναίοι, τις μέρες που το επεισόδιο είδε το φως της δημοσιότητας. Για τους περισσότερους Αθηναίους η Ελένη Τόλη, όπως και όλες οι γυναίκες που αντιστέκονται στον βιασμό είναι πουτάνες, και γι' αυτό καλά κάνουν οι δικαστές που εξαπολύουν τον δολοφονικό μηχανισμό της αστυνομίας και των φυλακών εναντίον τους. Αυτές τις συζητήσεις τις άκουσαν και οι δικαστές και τους άρεσαν τόσο πολύ, που τις περιλάβανε και στο βούλευμα που παραπέμπει την ακόμη και σήμερα φυλακισμένη Τόλη, για να δικαστεί για απόπειρα ανθρωποκτονίας. Στο βούλευμα η κοπέλα αναφέρεται σαν πουτάνα ("ιερόδουλος" για την ακρίβεια). Πάρτε το χαμπάρι, όσοι από τους αναγνώστες αυτού του ημερολογίου είσαστε γυναίκες: 'Οσες αντιστέκεστε στον βιασμό είσαστε πουτάνες για την δημοκρατική κοινωνία της χώρας μας. Αν θέλετε να υπερασπίζεστε την πατρίδα, την θρησκεία και την οικογένεια, να δέχεστε τον βιασμό, ακόμα κι αν προσφέρει την ευκαιρία για ηδονοβλεψία (κοινώς μπανιστήρι). Γιατί αν αρνηθείτε και φτάσετε στα δικαστήρια, το τί σας περιμένει από την πλευρά των συγγενών του βιαστή, μπορείτε να το δείτε στην τραγωδία της Κάτιας Κολιτσοπούλου που την λυντσάρανε μέσα στο δικαστήριο 44 άτομα, τουλάχιστον, και όλοι αθωωθήκαν από τους δικαστές, στην δίκη που τους έγινε γι' αυτό. Η μόνη που καταδικάστηκε γι' αυτό το λυντσάρισμα ήταν η ίδια, επειδή διαμαρτυρήθηκε. Οι δικαστές την καταδικάσανε σε 15 εκατομμύρια πρόστιμο, κατάσχοντας έτσι ό, τι είχε και δεν είχε.

Και όπως πάντα, όλο αυτό το διάστημα ο στρατός συνέχισε και συνεχίζει το εξοντωτικό του έργο. Η τραγική ειρωνεία είναι ότι αντί να πολεμάει ξένους, όπως υποτίθεται πως είναι ο σκοπός του, πολεμάει ενάντια σε 'Ελληνες. Τον Μιχάλη Μαραγκάκη ο στρατός θα ήθελε πολύ να τον βγάλει από τη μέση αλλά μια που κάτι τέτοιο δεν τον συμφέρει να το κάνει, περιορίζεται στο να τον κρατάει φυλακισμένο. Επειδή όμως ένας φυλακισμένος αντιρρησίας συνείδησης για μη θρησκευτικούς λόγους δεν του αρκεί του στρατού, η κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. του δώρισε και δεύτερο, για να αισθανθούν όμορφα οι καραβανάδες. 'Ετσι τώρα στις στρατιωτικές φυλακές βρίσκονται δύο αντιρρησίες και μάλιστα καταδικασμένοι τελεσίδικα. Ο ένας είναι ο Μιχάλης Μαραγκάκης που στις 18 Φλεβάρη καταδικάστηκε σε 26 μήνες και ο άλλος ο Θανάσης Μακρής που πριν από λίγο καιρό καταδικάστηκε κι αυτός τελεσίδικα σε 18 μήνες. Και ο Μαραγκάκης και ο Μακρής δεν αντιμετώπισαν παθητικά το όργιο αδικίας που έγινε σε βάρος τους. Βλέποντας ότι ο στρατός λίγη σημασία δίνει στο κίνημα συμπαράστασης που τους καλύπτει, πράγμα που οφείλεται στ' ότι αυτό το κίνημα συμπαράστασης είναι εξαιρετικά αναιμικό από αριθμητική άποψη, αναγκάστηκαν να παίξουν την ζωή τους κορώνα-γράμματα, προκειμένου οι μακρόχρονες φυλακίσεις τους να μην πάνε χαμένες. Και οι δύο κατεβήκανε επανειλημμένα σε απεργίες πείνας που κρατήσανε πάνω από δύο ολόκληρους μήνες η καθεμιά. Αποτέλεσμα των απεργιών και του κινήματος συμπαράστασης προς τους απεργούς ήταν, να δώσει η κυβέρνηση στην δημοσιότητα ένα νομοσχέδιο, που προβλέπει

εναλλακτική θητεία για τους αντιρρησίες. Πρόκειται για ένα φασιστικό νομοσχέδιο, που χώρια ότι προβλέπει 4 ολόκληρα χρόνια θητείας για τους αντιρρησίες, σε στρατιωτικές ή στρατιωτικοπολιτικές εγκαταστάσεις, όλες τις αρμοδιότητες για τις σχετικές αποφάσεις σε κάθε περίπτωση αντιρρησία τις αναθέτει στον στρατό. 'Ενα νομοσχέδιο που και ο Μαραγκάκης και ο Μακρής και όλο το κίνημα συμπαράστασης στους αντιρρησίες συμφωνούν ότι πρόκειται για παγίδα. Αλλά ακόμη και αυτό το φασιστικό νομοσχέδιο-παγίδα οι στρατοκράτες δεν έχουν επιτρέψει μέχρι τώρα να συζητηθεί στην Βουλή. Παράλληλα οι αυτοκτονίες στο στρατό πληθαίνουν, ενώ ο Θεοφάνης Μουλάς που προτίμησε να σκοτώσει παρά να αυτοκτονήσει, βρίσκεται κι αυτός στις στρατιωτικές φυλακές καταδικασμένος σε 24 χρόνια φυλακή. Τέλος, μια ακόμη απόδειξη της εμπάθειας και της εμμονής της ηγεσίας του στρατού στην εξόντωση, όσων παλεύουν για τα δικαιώματά τους, είναι η καταδίκη σε φυλάκιση τεσσάρων στρατιωτικών, επειδή σεβάστηκαν τους νόμους και τις σχετικές διατάξεις και έβγαλαν τον Λαζόπουλο ακατάλληλο για στράτευση (Ι 5). Οι τέσσερις αυτοί στρατιωτικοί καταδικάστηκαν μόνο και μόνο επειδή δεν παρανόμησαν στην περίπτωση Λαζόπουλου. Βέβαια αυτοί που μετά την επέμβαση της "Αυριανής" και του Χαραλαμπόπουλου έβγαλαν τον Λαζόπουλο ικανό (Ι 3), σίγουρα θα έχουν πάρει προαγωγή.

'Ενα ευχάριστο γεγονός που έλαβε χώρα πριν από λίγες μέρες, είναι η απελευθέρωση της Βαγγελιώς Βογιατζή και του Μάκη Μπουκουβάλα, μετά από δεκατρισήμιση μήνες που ήταν στην φυλακή σαν υπόδικοι. Εννοείται ότι η απελευθέρωση τους ήταν αποτέλεσμα ενός αρκετά σημαντικού κινήματος συμπαράστασης που κινητοποίησε όχι μόνο αναρχικούς αλλά και το Κ.Κ.Ε., το Κ.Κ.Ε. εσωτερικού-Ανανεωτική Αριστερά, την Ε.ΑΡ. , επιστημονικούς και επαγγελματικούς συλλόγους, δημάρχους κλπ. Κινητοποίησε ακόμη και την γυναίκα του πρωθυπουργού Μαργαρίτα Παπανδρέου. Δυστυχώς η όλη κινητοποίηση είχε και τα τρωτά της, με πιο χαρακτηριστικό την υπερβολική προβολή της μητρότητας της Βαγγελιώς. Υπερβολική προβολή που έφτασε μέχρι και την κυκλοφορία σε χιλιάδες κομμάτια αφίσας με το μωρό της γυμνό, να φοράει μόνο μια πάνα, λες και η αφίσα διαφήμιζε πάνες-βρακάκια. Παράλληλα οι άλλοι δύο αναρχικοί κρατούμενοι, ο Κλέαρχος και ο Χριστόφορος, μπήκανε λίγο-πολύ στο περιθώριο και μόνο οι αναρχικοί ζητούσαν την απελευθέρωσή τους στις συγκεντρώσεις τους. Σε καμιά περίπτωση όμως δεν θάφτηκαν, όπως θάφτηκε ο Δεληγιάννης, ο νεαρός αναρχικός που εκτίει 11 ολόκληρα χρόνια φυλακή, μόνο και μόνο γιατί βρέθηκε στην κατοχή του ένα από τα τέσσερα μπιστόλια που πήρανε οι αναρχικοί από τους μυστικούς αστυνομικούς, που ανακατευόντουσαν στο μπλοκ τους στην πορεία για το Πολυτεχνείο που έγινε στις 17 Νοέμβρη 1986. Ο Δεληγιάννης πληρώνει κι αυτός τα σπασμένα, εξαιτίας του παθιασμένου έρωτα που τρέφουν οι 'Ελληνες δικαστές για τους αναρχικούς. 'Ερωτα που τον πληρώσαμε και εγώ και η Σοφία και τόσοι άλλοι σύντροφοι, από το 1978 ως το 1981. Και αυτόν, τον Δεληγιάννη, τον θάβουν και τον κρύβουν οι αναρχικοί που οργάνωσαν το κίνημα συμπαράστασης στους 4, όπως κρύβουν την δική

μας ιστορία και την ιστορία τόσων αναρχικών φυλακισμένων του παρελθόντος. 'Ετσι οι αναρχικοί αυτοί, οι οργανωτές δηλ. του κινήματος συμπαράστασης, καταλήγουν εκ των πραγμάτων να υπερασπίζονται το καταρρακωμένο κύρος της Ελληνικής Δικαιοσύνης. Είναι πράγματι θλιβερό να βλέπεις να αποδίδουν στην ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης την απελευθέρωση της Βαγγελιώς και του Μπουκουβάλα, όταν δεν έχουν περάσει ούτε δυο μήνες από την ουσιαστική αθώωση του δολοφόνου του Μιχάλη Καλτεζά μπάτσου Μελίστα. Ο Μελίστας καταδικάστηκε πρωτόδικα σε δυόμιση χρόνια φυλακή. Για τα μάτια, βέβαια, γιατί στο Εφετείο θα μειωθεί η ποινή του ώστε να γίνει εξαγοράσιμη, αν δεν αθωωθεί τελείως. Το ότι την ποινή αυτήν του την έδωσαν για τα μάτια, αποδεικνύεται από το ότι του αναγνωρίσανε ανασταλτικό αποτέλεσμα στην έφεση και δεν τον κλείσανε ούτε μέρα στην φυλακή, μολονότι ο νόμος απαγορεύει ρητά κάτι τέτοιο για αποφάσεις που αφορούν κακουργήματα. Πάντως, όπως ήταν άλλωστε αναμενόμενο, μετά την απόφαση του δικαστηρίου για τον Μελίστα γίνανε τα σχετικά επεισόδια. Καταλήφθηκε μάλιστα και το Πολυτεχνείο για δυο μέρες. 'Ομως αυτοί που συμμετείχαν στα επεισόδια περίμεναν πρώτα την απόφαση του δικαστηρίου για να κινηθούν, ενώ προηγούμενα δεν κάνανε τίποτα για να εμποδίσουν αυτήν την απόφαση. 'Οπως δεν κάνουν τίποτα και τώρα που αναμένεται η εκδίκαση της έφεσης. 'Ενα είναι βέβαιο: Η Δικαιοσύνη που αθώωσε τους Βογιατζή-Μπουκουβάλα είναι τόσο ανεξάρτητη, ώστε ο Μελίστας δεν πρόκειται να μπει ούτε μέρα φυλακή για την ζωή που αφαίρεσε.

Και κάτι τελευταίο που πρέπει να αναφερθεί για το κίνημα συμπαράστασης στους 4, είναι η σχέση της Σοφίας μ' αυτό το κίνημα. Μια σχέση που αποδείχτηκε καθοριστική, αλλά δυστυχώς θα κρυφτεί κι αυτή, όπως κρύβονται όλα τα σοβαρά ζητήματα στην Ελλάδα. Στην Σοφία, λοιπόν, οφείλεται κατά μεγάλο μέρος η ιδιαίτερη προσοχή που δόθηκε από το κίνημα συμπαράστασης στην Βαγγελιώ. Μέχρι τις 18 Μάρτη η Βαγγελιώ αντιμετωπιζόταν απ' όσους της συμπαραστέκονταν, απλά σαν μια κρατούμενη για πολιτικούς λόγους. 'Ομως στις 18 Μάρτη η Σοφία, μετά από πρόσκληση που της έκανε το "Βιβλιοπωλείο των Γυναικών", μίλησε σε μια εκδήλωση που έγινε μέσα στο βιβλιοπωλείο αυτό και έβαλε θέμα συμμετοχής του γυναικείου κινήματος στον αγώνα για συμπαράσταση στους 4 και ιδιαίτερα στην Βαγγελιώ. Η εκδήλωση αυτή είχε μεγάλη επιτυχία από πλευράς προσέλευσης κόσμου και μετά την εκδήλωση, με προτροπή της Σοφίας, οργανώθηκε μια "Γυναικεία Πρωτοβουλία Συμπαράστασης στην Βαγγελιώ Βογιατζή". Οι δραστηριότητες αυτής της ομάδας κατάφεραν να κινήσουν το ενδιαφέρον και των φεμινιστριών κι έτσι έσπασε η απομόνωση του κινήματος συμπαράστασης μόνο σε αναρχικούς και σ' αυτούς που κινούνται γύρω από τους αριστεριστές της "Επιτροπής για τα Πολιτικά και Κοινωνικά Δικαιώματα". Εξαιτίας αυτών των δραστηριοτήτων η Βαγγελιώ αναδείχτηκε σε κυρίαρχο αντικείμενο ενδιαφέροντος του κινήματος συμπαράστασης και, όταν αργότερα η εφημερίδα "Πρώτη" χρησιμοποίησε το παιδί της για να αγγίξει τα φιλάνθρωπα αισθήματα των αναγνωστών της, το κίνημα συμπαράστασης εξελίχτηκε σε χιονοστιβάδα που έφερε τα γνωστά

αποτελέσματα. Λίγο διάστημα η Σοφία μπόρεσε να συμμετάσχει στις δραστηριότητες αυτής της πρωτοβουλίας, γιατί, ως συνήθως, τα οργανωμένα κυκλώματα που λυμαίνονται τους χώρους των φεμινιστριών, όπως και κάθε άλλο πολιτικοκοινωνικό χώρο, κατάφεραν να την εκδιώξουν. Παρ' όλα αυτά είχε ήδη προλάβει και είχε γίνει το μεγάλο άλμα που έδωσε στο κίνημα συμπαράστασης την σωστή κατεύθυνση. Απ' ό, τι φαίνεται, κάτι ξέρει το κράτος που εμένα και την Σοφία μας αντιμετωπίζει με τέτοια εμπάθεια και εκδικητικότητα.

Κι ας έρθουμε τώρα και στην δική μου, προσωπική ιστορία, που την άφησα τελευταία, γιατί από την μια μεριά με πονάει να μιλάω γι' αυτά που τραβάω, επειδή δεν έχουν τέλος, και από την άλλη θέλω να προετοιμάζουν για τον τρίτο επίλογο, αν ποτέ γραφτεί.

Το 1988, λοιπόν, υπήρξε για μένα μια από τις χειρότερες χρονιές της ζωής μου. Κι αυτό γιατί και τα χρόνια προβλήματα, με κυρίαρχο το πρόβλημα του στρατού, ενταθήκανε εξαιρετικά, και προστεθήκανε κι άλλα το ίδιο ή και περισσότερο σοβαρά, όπως είναι τα προβλήματα υγείας. Και για να πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά, στις 9 του Μάη μου ήρθε χαρτί να παρουσιαστώ στο 401 Γ.Σ.Ν. μέχρι τις 15 του μήνα. Την ίδια μέρα η μάνα μου έκανε μια ιατρική εξέταση που εκ πρώτης όψεως έδειξε ανησυχητικά αποτελέσματα. Στις 13 του Μάη πήγα στο 401 μαζί με την Σοφία, τον αδελφό μου, τον καλό μας φίλο, τον γιατρό φίλο του αδελφού μου και τον Θόδωρο Μεγαλοοικονόμου. Και πάλι, ως συνήθως, πέσαμε σ' οργανωμένη πλεκτάνη για την εξόντωσή μου. Πάλι "δεν είχαν έρθει τα χαρτιά μου" από το στρατολογικό γραφείο στην Επιτροπή, πάλι δεν μας δίνανε βεβαίωση ότι παρουσιαστήκαμε κανονικά, και σαν να μην έφταναν όλα αυτά, μια επιλοχίας (με το όνομα Αλεξάνδρα Ευταξία) που έκανε χρέη γραμματέα της Επιτροπής, άρχισε να ουρλιάζει και να ωρύεται, όταν η Σοφία και ο αδελφός μου της ζήτησαν να παρουσιαστώ στην Επιτροπή Απαλλαγών, όπως μου επέβαλλε το χαρτί που μου είχανε στείλει. Μάλιστα σε κάποια φάση άρπαξε το χαρτί της πρόσκλησης από τα χέρια του αδελφού μου και πήγε να το σκίσει αλλά ο αδελφός μου την πρόλαβε. Τελικά ο αδελφός μου πήγε στο στρατολογικό γραφείο και πήρε καινούργια χαρτιά, σε αντικατάσταση αυτών που "χαθήκανε" καθ' οδόν προς την Επιτροπή, κι έτσι πέρασα απ' την Επιτροπή. Αυτή, όπως αναμενόταν, με παρέπεμψε πάλι στον ψυχίατρο του 401, αγνοώντας τις διαμαρτυρίες μου που έφταναν μέχρι να τους φωνάζω ότι είναι γουρούνια και δολοφόνοι. Ο ψυχίατρος φρόντισαν να είναι ο γνωστός από την υπόθεση Λαζόπουλου Ταρασίδης. Αυτός χωρίς να με εξετάσει καθόλου και χωρίς να κοιτάξει κανένα από τα ιατρικά πιστοποιητικά που του προσκομίστηκαν, χωρίς καν να επιτρέψει στον ψυχίατρο Θόδωρο Μεγαλοοικονόμου που με παρακολουθεί τόσα χρόνια, να του μιλήσει, έδωσε εντολή να με κλείσουν στην ψυχιατρική κλινική του 401. Εννοείται ότι η Επιτροπή συμφώνησε με τον Ταρασίδη και ζήτησε από τον αδελφό μου να με οδηγήσει στο άντρο αυτό εξόντωσης των στρατευσίμων που δεν μπορούν να "υπηρετήσουν". Τις προθέσεις της επιτροπής μου τις ανακοίνωσε ο αδελφός μου την ίδια μέρα που μου ανακοίνωσε ότι τα τελικά

αποτελέσματα από την ιατρική εξέταση της μάνας μου δείξανε πως η μάνα μου είναι πολύ σοβαρά άρρωστη και πρέπει να κάνει εγχείρηση. Εγώ, βέβαια, αρνήθηκα να κλειστώ στο 401 χωρίς να μου το ζητήσει κανείς επίσημα με κάποιο χαρτί, και για άλλους λόγους και γιατί ο ανεπίσημος εγκλεισμός μου στο 401 θα έδινε στους επίδοξους δολοφόνους μου το δικαίωμα να με κρατήσουν, όσο ήθελαν, στο 401, χωρίς να είμαι ουσιαστικά ούτε στρατιώτης ούτε πολίτης. Και κάτω απ' αυτήν την κατάσταση να βρίσκομαι και στα χέρια του Ταρασίδη και της Ευταξίας. Βλέποντας το αδιέξοδο κατέληξα σ' έναν δικηγόρο, τον Ηλία Παπαϊωάννου, ο οποίος με διαβεβαίωσε ότι θ' αναλάβει την υπόθεσή μου και σαν πρώτο βήμα θα έστελνε στην Επιτροπή Απαλλαγών ένα εξώδικο. Και υπήρχαν πολλά να καταγγείλει με το εξώδικο, γιατί μεταξύ των χαρτιών που έδωσε το στρατολογικό γραφείο, και συγκεκριμένα ο λοχαγός Μάνος, στον αδελφό μου, ήταν και φωτοτυπία του φύλλου μητρώου μου, όπου αναφερόταν ότι η Επιτροπή Απαλλαγών είχε συνεδριάσει τον Φλεβάρη του 1988 χωρίς να μας καλέσει να της προσκομίσουμε τα σχετικά πιστοποιητικά, και άλλαξε την νόμιμη διαδικασία που ακολουθεί την διαδικασία του φρουραρχείου, δηλαδή την λήψη απόφασης χωρίς αυτοπρόσωπη παρουσία μου, σε αυτοπρόσωπη παρουσία. Εμείς τον Δεκέμβρη δεν ξέραμε ότι η Επιτροπή Απαλλαγών ήταν υποχρεωμένη να αποφασίσει χωρίς αυτοπρόσωπη παρουσία μου, διαφορετικά θα κάναμε φασαρία για τις κλήσεις που μου έστελναν να παρουσιαστώ αυτοπροσώπως. Και σαν να μην έφτανε ούτε αυτό, στο φύλλο μητρώου είχανε γράψει ότι με καλέσανε να παρουσιαστώ στην Επιτροπή στις 10 Μάρτη και εγώ δεν παρουσιάστηκα, κάτι που ήτανε ολοφάνερα ψέμα. Το εξώδικο, λοιπόν, στάλθηκε με κλητήρα στην Επιτροπή αλλά η Ευταξία αρνήθηκε να το παραλάβει, λέγοντας στον δικαστικό κλητήρα ότι δεν υπάρχει Επιτροπή Απαλλαγών Αθηνών. Ο κλητήρας, για να κάνει την δουλειά του, αναγκάστηκε να πάει και δεύτερη μέρα στο 401 και να φτάσει μέχρι τον διοικητή του 401. Μόνο έτσι η Ευταξία αναγκάστηκε να παραλάβει το εξώδικο.

Το επόμενο βήμα των διωκτών μου ήταν να με καλέσουν να παρουσιαστώ στις 11 Ιούλη στο Ρέθυμνο. Αυτή η αισχρή και προκλητικά άδικη συμπεριφορά της Στρατολογίας μ' οδήγησε να κλειστώ στο Δρομοκαΐτειο Ψυχιατρείο, που περιλαμβάνεται κι αυτό στο Εθνικό Σύστημα Υγείας (κρατικό νοσοκομείο). Κλείστηκα στις 8 του Ιούλη και μου δώσανε εξιτήριο στις 21, επειδή η αρρώστια μου παρουσίασε "ατελή ύφεση". Η διάγνωση του τμήματος, όπου νοσηλεύτηκα ήταν: "Ψυχοπαθητική διαταραχή της προσωπικότητας - καταθλιπτική αντίδραση". Προτού να προχωρήσω στην περιγραφή των συνθηκών νοσηλείας στο Δρομοκαΐτειο, θέλω ν' αναφερθώ στο πώς αντιμετωπίστηκε η Σοφία, όταν πήγε στο φρουραρχείο για να τους ενημερώσει ότι αδυνατώ να παρουσιαστώ στο στρατόπεδο, επειδή νοσηλεύομαι και μάλιστα νοσηλεύομαι σε κρατικό νοσοκομείο. Η Σοφία, λοιπόν, έκανε ολόκληρη φασαρία στην γραμματεία του Δρομοκαΐτείου, προκειμένου να της δώσουνε βεβαίωση νοσηλείας μέσα σε μια μέρα, γιατί, όπως ισχυριζόντουσαν οι γραφειοκράτες, για να σου βγάλουν μια βεβαίωση κάνουν 15 μέρες το λιγότερο. 'Οταν πήρε την βεβαίωση και την πήγε στο φρουραρχείο, όπως

προβλέπει η σχετική διαδικασία, οι στρατοκράτες του φρουραρχείου αρνήθηκαν να την παραλάβουν παραβιάζοντας έτσι ανοιχτά τον νόμο, και την παραπέμψανε στο στρατολογικό γραφείο. Και εκεί αρνήθηκαν να παραλάβουν την βεβαίωση και της είπαν να τους πάει άλλη, μετά από 10 μέρες, τουλάχιστον, νοσηλείας μου στο νοσοκομείο. Δεν μας έμενε, λοιπόν, τίποτα άλλο παρά να την στείλουμε με συστημένη επιστολή. Αν είχε η Σοφία δικηγόρο μαζί της, δεν θα την αντιμετωπίζανε μ' αυτόν τον αισχρό τρόπο. Αλλά ο δικηγόρος μας φρόντισε να μας "πουλήσει" την τελευταία στιγμή, λέγοντας ότι την ημέρα που έπρεπε να παρουσιαστώ, αυτός είχε δικαστήριο στην Χαλκίδα. 'Οταν του είπα ότι τον είχα προειδοποιήσει, τουλάχιστον ένα μήνα νωρίτερα, ότι θα τον χρειαζόμουν αυτήν την συγκεκριμένη μέρα, και ότι δεν είναι σωστό αυτό που κάνει, το μόνο που κατάφερα, ήταν να μου κλείσει το τηλέφωνο.

Τέλος πάντων, στο Δρομοκαΐτειο νοσηλεύτηκα σ' ένα παμπάλαιο κτίριο του 19ου αιώνα ή των αρχών του 20ου, το οποίο είχε αρχίσει να καταρρέει. Στον θάλαμο που ήμουνα ήταν άλλα οχτώ κρεβάτια, σχεδόν κολλημένα το ένα με το άλλο. Κομοδίνα, ντουλάπες, κρεμάστρες κλπ. ήταν εντελώς ανύπαρκτα. Οι άνθρωποι που νοσηλεύονταν εκεί, ήταν στην πλειοψηφία τους εγκαταλειμμένοι, όχι μόνο από τους συγγενείς τους, αλλά και από τον ίδιο το Θεό ακόμη, θα μπορούσαμε να πούμε. Πολλοί δεν είχαν, όχι μόνο ρούχα ανθρωπινά να φορέσουνε, αλλά ούτε τσιγάρο να καπνίσουνε. Κι όμως πολλοί από αυτούς παίρνουνε συντάξεις, οι οποίες όμως δεν φτάνουνε ποτέ στα χέρια τους, γιατί είτε τις κρατάνε οι συγγενείς τους, είτε τις κρατάει το λογιστήριο του ψυχιατρείου. Τώρα το τί γίνονται αυτά τα λεφτά, δεν χρειάζεται φιλοσοφία για να το καταλάβει κανείς. Μάλιστα εκείνες τις μέρες που νοσηλευόμουνα, αποκαλύφτηκε ένα σκάνδαλο με το ψυχιατρείο Χανίων, όπου οι υπάλληλοι του ψυχιατρείου είχαν καταχραστεί εκατομμύρια δραχμές από τα χρήματα των νοσηλευομένων. Σ' έναν νοσηλευόμενο όχι μόνο δεν αναγνωρίζουν το δικαίωμα να εισπράττει τα χρήματά του, αλλά και οποιαδήποτε διαμαρτυρία του αντιμετωπίζεται σαν σύμπτωμα και γι' αυτό επισύρει, συνήθως, από αύξηση των δόσεων των φαρμάκων μέχρι πιο βίαιες κατασταλτικές μεθόδους. Αλλά δεν είναι μόνο η έσχατη φτώχεια το πρόβλημα των εγκλείστων. Γενικά αντιμετωπίζονται όχι σαν άνθρωποι αλλά σαν στρατιώτες που πρέπει να υπακούουν σ' οποιαδήποτε διαταγή, χωρίς δεύτερη κουβέντα. Κι ενώ οι διαταγές είναι πολλές και προέρχονται απ' οποιονδήποτε του νοσηλευτικού προσωπικού που θέλει να το παίξει αφέντης, και αυτό γίνεται μέρα-νύχτα, στους έγκλειστους δεν δίνεται ούτε η δυνατότητα να τις εκτελούν αυτοστιγμεί, γιατί όλη την ημέρα τους φορτώνουν με δεκάδες χάπια τον καθένα. 'Ετσι και στους έγκλειστους καλλιεργείται μόνιμα η ιδέα της ενοχής και οι νοσοκόμοι βρίσκουν ευκαιρία να τους βάζουν τις φωνές και να τους βρίζουν, όποτε κάνουν κέφι. Το μόνο που δεν γίνεται σ' αυτούς τους χώρους είναι νοσηλεία. Εικοσιτέσσερις ώρες το 24ωρο το κτίριο τραντάζεται από τις αγριοφωνάρες των νοσηλευτών, ενώ η παραμονή στα κρεβάτια για τον βραδινό ύπνο επιτρέπεται μόνο μέχρι τις 6 το πρωί. Οι έγκλειστοι όμως που υποχρεώνονται να

καταναλώνουν δεκάδες βαριά ψυχοφάρμακα καθημερινά, όχι μόνο δεν μπορούν να σηκώνονται από τις 6 το πρωί, αλλά ούτε τα πόδια τους δεν μπορούν να πάρουν. 'Ομως οι καθαρίστριες που έρχονται αυτήν την ώρα, δεν σηκώνουν αντιρρήσεις. Συμπεριφέρονται με μεγαλύτερο αυταρχισμό και αλαζονεία και από στρατηγό και με την βοήθεια των νοσοκόμων βγάζουν κακήν κακώς τους νοσηλευόμενους από τα κτίρια και κλειδώνουν τις πόρτες. 'Ετσι κάθε πρωί βλέπει κανένας το θλιβερό φαινόμενο, ανθρώπινα ράκη να κοιμούνται μέσα στο κρύο πάνω σε παγκάκια ή στα χέρσα χωράφια που περιστοιχίζουν τα κτίρια, ή ν' αποπατούν σ' οποιαδήποτε γωνιά βρουν, γιατί η πρόσβαση στις τουαλέτες των κτιρίων απαγορεύεται για ώρες. 'Ασχετα αν ο χαρακτηρισμός "τουαλέτες" είναι τιμητικός γι' αυτούς τους απαίσιους καμπινέδες, που τους έχουν αφαιρέσει τις πόρτες και υποχρεώνουν τους νοσηλευόμενους να κάνουν τις πιο απόκρυφες φυσικές τους ανάγκες μπροστά στα μάτια όλων. Το ίδιο συμβαίνει και με τα μπάνια. Εννοείται ότι οι νοσοκόμοι, οι καθαρίστριες κλπ., σαν αφεντικά που αισθάνονται απέναντι στους φυτοποιημένους έγκλειστους, δεν καταδέχονται τις τουαλέτες αυτές. Για τον εαυτό τους διατηρούν ιδιαίτερη τουαλέτα που είναι κανονική τουαλέτα. Στην τουαλέτα αυτή απαγορεύουν να πηγαίνει οποιοσδήποτε νοσηλευόμενος. Εννοείται, επίσης, ότι οποιαδήποτε αντίρρηση από μέρους νοσηλευόμενου αντιμετωπίζεται σαν σύμπτωμα με τις γνωστές κατασταλτικές μεθόδους. Εγώ έκανα πέντε ολόκληρες μέρες να αποπατήσω εξαιτίας αυτής της φοβερής κατάστασης. 'Οσον αφορά τέλος τους γιατρούς, η παρουσία τους είναι στην καλύτερη περίπτωση διακοσμητική. Αυτοί δεν καταδέχονται ούτε στους θαλάμους να μπούνε και να δούνε την κατάσταση που επικρατεί. 'Ερχονται για δυο-τρεις ώρες την ημέρα, κάθονται στα γραφεία τους και συζητάνε μεταξύ τους, συνήθως για πράγματα άσχετα προς το επάγγελμά τους. Στην καλύτερη περίπτωση θα δεχτούν για ολιγόλεπτη συνομιλία κανέναν νοσηλευόμενο που θα τους τον στείλουν οι νοσοκόμοι, ή κανέναν που είναι ιδιαίτερα επίμονος και θέλει να τους ζητήσει μείωση ή αύξηση των χαπιών του. Εννοείται ότι στα ανάλογα αιτήματα υπόσχονται ότι θα μεριμνήσουν, χωρίς όμως ποτέ να δίνουν τις κατάλληλες εντολές. Για το τί θα γίνει μ' αυτόν αποφασίζουν οι νοσοκόμοι. Γενικά για να μπορέσει να επιβιώσει κανείς σαν νοσηλευόμενος μέσα σ' αυτήν την φρικτή κατάσταση, πρέπει να γίνει ράκος. Και ράκη έχουν γίνει η πλειοψηφία των νοσηλευόμενων. 'Ανθρωποι ρακένδυτοι, με πεσμένα σχεδόν όλα τους τα δόντια, ώστε δύσκολα τους καταλαβαίνεις όταν σου μιλάνε, που συνήθως δεν μπορούν να περπατήσουν και απλά σέρνουν τα πόδια τους. Πολλές φορές σκέφτηκα ότι είναι καλύτερα να είναι κανείς φυλακισμένος και στα χέρια των δεσμοφυλάκων, παρά έγκλειστος σε δημόσιο ψυχιατρείο και στα χέρια των νοσοκόμων. 'Ασχετα αν οι νοσοκόμοι δεν είναι αυτοί που έχουν την κύρια ευθύνη γι' αυτήν την κατάσταση, γιατί αυτοί κινούνται κατά το μεγαλύτερο μέρος μέσα στα πλαίσια που τους καθορίζει η διοίκηση του νοσοκομείου. Και όταν λέω διοίκηση εννοώ όχι τόσο τους γιατρούς όσο το γραφειοκρατικό προσωπικό. Χωρίς βέβαια αυτό να σημαίνει ότι οι γιατροί είναι άμοιροι ευθυνών. Πώς να μην

καταλογίζεις ευθύνες και στους γιατρούς, όταν ο μόνος λόγος που τους κάνει και κινητοποιούνται κατά καιρούς, είναι οι απαιτήσεις τους για μεγαλύτερους μισθούς; Και να φανταστεί κανείς ότι παίρνουν από 110.000 δρχ. το μήνα και πάνω, χώρια τις εφημερίες, για ελάχιστες ώρες παρουσίας τους στο νοσοκομείο. Παρουσίας διακοσμητικής, όπως είπα και προηγούμενα. Υπάρχουν βέβαια και φωτεινές εξαιρέσεις, όπως ο επιμελητής Α' Θόδωρος Μεγαλοοικονόμου. Αυτός έχει αναλάβει το χειρότερο τμήμα του Δρομοκαϊτείου, το τμήμα των "βαρέων και χρονίων περιστατικών", το οποίο προτού το αναλάβει οικειοθελώς ο Θόδωρος, λειτουργούσε χωρίς καθόλου γιατρό. Ο Θόδωρος όχι μόνο έχει εξαιρετικές ικανότητες, επιστημονικές, συγγραφικές, συνδικαλιστικές κ.ο.κ., αλλά έχει αφιερώσει ένα μεγάλο μέρος του χρόνου του στην νοσηλεία των αναξιοπαθούντων εγκλείστων. Αυτός, όχι μόνο βρίσκεται στο νοσοκομείο όλες τις ώρες που προβλέπει το ωραριό του, αλλά και πολλές ώρες για τις οποίες δεν πληρώνεται. Με πρόχειρα μέσα οργανώνει ακόμα και ψυχαγωγικές εκδηλώσεις στο τμήμα του. Πολλές φορές έχω αναρωτηθεί που βρίσκει τον καιρό και κάνει όλα αυτά τα πράγματα. Πρέπει να κοιμάται πολύ λίγες ώρες κι αυτοί που τον βλέπουν λιγότερο, πρέπει να είναι η οικογένειά του. Ας μην νομίζει κανείς, βέβαια, ότι οι παράγοντες του νοσοκομείου αναγνωρίζουν και επιβραβεύουν τον αγώνα του. Ακριβώς το αντίθετο συμβαίνει. Βρίσκονται διαρκώς σε σύγκρουση μαζί του, σύγκρουση που έχει φτάσει μέχρι και σε μηνύσεις.

Μετά απ' όλα αυτά θ' αναρωτιέται κανείς πώς άντεξα εγώ σ' αυτήν την κατάσταση. Ἀντεξα γιατί από την μια μεριά η όλη εμφάνιση και συμπεριφορά μου έκανε το νοσηλευτικό προσωπικό να είναι συγκρατημένο απέναντί μου, και από την άλλη στο τμήμα μου βρήκα ένα γιατρό που είχε πάρει μέρος στο κίνημα συμπαράστασης, όταν εγώ και η Σοφία βρισκόμασταν στην φυλακή. Αυτός μολονότι ήταν αρκετά φοβισμένος, συνέβαλε στην δημιουργία κάποιας ισορροπίας μεταξύ εμένα και των πιο βάρβαρων μελών του νοσηλευτικού προσωπικού, όπως μια προϊσταμένη που με είχε βάλει στο μάτι, γιατί από την πρώτη στιγμή που μου ζήτησε να της πω την ιστορία της ζωής μου, εγώ της αρνήθηκα υποστηρίζοντας ότι αυτή η ιστορία αφορά μόνο τους γιατρούς. Κατά τ' άλλα, ως συνήθως, η Σοφία ήταν ο μόνος επισκέπτης μου σ' όλο αυτό το διάστημα της νοσηλείας μου. Ερχόταν κάθε μέρα πρωί-απόγευμα και δεν έφευγε παρά μόνο μετά από επίμονες πιέσεις μου. Πάντως δεν κατηγορώ ούτε την μάνα μου, ούτε τον αδελφό μου, γιατί αυτοί εκείνη την εποχή πηγαίνανε κάθε μέρα στο "Αλεξάνδρα", όπου η μάνα μου υποβαλλόταν σε ακτινοβολίες. Και δεν έχει και μεταφορικό μέσο ο αδελφός μου, άσε που και οι δύο τους μένουν στην άλλη πλευρά του λεκανοπεδίου από αυτήν που είναι το Δρομοκαΐτειο.

Κάπου είκοσι μέρες μετά το εξιτήριό μου από το Δρομοκαΐτειο καταφέραμε και πήραμε από την γραφειοκρατία του νοσοκομείου την βεβαίωση, που είχε ζητήσει από την Σοφία το στρατολογικό γραφείο. Την πήγε, λοιπόν, η Σοφία στο στρατολογικό γραφείο και περιμέναμε να με καλέσουν στην Επιτροπή Απαλλαγών. Δεν ξέραμε τότε ότι κανονικά, μετά απ' όλα αυτά, η Στρατολογία έπρεπε να ζητήσει από

την Επιτροπή την συνεδρίασή της χωρίς αυτοπρόσωπη παρουσία μου. Το διάστημα αυτό της αναμονής υπήρξε ένα από τα πιο επώδυνα της ζωής μου. Κι αυτό, όχι μόνο επειδή έβλεπα ότι η Στρατολογία λειτουργούσε απέναντί μου μ' έναν τρόπο που προμήνυε κακά ξεμπερδέματα αλλά, κυρίως, γιατί είχα παράλληλα προσβληθεί από μια επίμονη προστατίτιδα που με ταλαιπώρησε πέντε μήνες περίπου. Προτού τελειώσει η θεραπεία, ο στρατός είχε προλάβει να μου δείξει για μια ακόμη φορά το αποτρόπαιο πρόσωπό του. Στα μέσα Σεπτεμβρίου μου στείλανε καινούργια πρόσκληση, όχι για την Επιτροπή Απαλλαγών, όπως ήταν υποχρεωμένοι, αλλά για τα Γιάννενα. Και μάλιστα είχαν το θράσος να με χαρακτηρίζουν ανυπότακτο. Το να ζητάνε να υπηρετήσει ένας άνθρωπος, που πριν δυο μήνες νοσηλευόταν σε δημόσιο ψυχιατρείο και βγήκε με διάγνωση "ψυχοπαθητική διαταραχή της προσωπικότητας - καταθλιπτική αντίδραση", χωρίς καν να τον εξετάσει προηγούμενα στρατιωτικός ψυχίατρος, έδειχνε ολοφάνερα ότι σκοπός των στρατοκρατών και της κυβέρνησης του ΠΑ.ΣΟ.Κ. που ήταν πίσω από αυτούς, παρέμενε η ψυχοσωματική μου εξόντωση. Και ότι προκειμένου να πετύχουν αυτόν τον σκοπό δεν δίσταζαν να παραβιάζουν τους ίδιους τους τούς νόμους και τις εγκυκλίους. 'Αλλωστε την τελευταία φορά που είχε πάει η Σοφία στο αρμόδιο στρατολογικό γραφείο, ο προσωπικός μου διώκτης λοχαγός Βασίλειος Μάνος, ο ίδιος που παλιότερα έπαιρνε τηλέφωνο και απειλούσε την μάνα μου και τον αδελφό μου ότι θα με κλείσει φυλακή, αντιμετώπισε την Σοφία υβριστικά και απειλητικά, και της δήλωσε ότι τις νοσηλείες τις γράφει στα παλιά του τα παπούτσια και ότι, ή θα πήγαινα να "υπηρετήσω" ή θα έστελνε τους μπάτσους να με κλείσουν φυλακή. Πάντως μέχρι τώρα δεν έχει καταφέρει να πραγματοποιήσει την απειλή του, μολονότι στην διάρκεια προχώρησε και σ' άλλες παραβιάσεις των νόμων, για τις οποίες θα μιλήσω παρακάτω. Εγώ την ημέρα που μου ζητούσαν να παρουσιαστώ, δηλαδή στις 19 Σεπτεμβρίου, νοσηλευόμουνα σε άλλο δημόσιο ψυχιατρείο: Στο Δαφνί αυτή τη φορά. Τα σχετικά πιστοποιητικά τα πήγε στο φρουραρχείο η Σοφία μαζί με καινούργιο δικηγόρο, τον Δημήτρη Φίλη, κι έτσι τα δέχτηκε το φρουραρχείο. Μάλιστα ο ίδιος ο αρμόδιος του φρουραρχείου "εξεπλάγη" για την τροπή που είχαν πάρει τα πράγματα, και έκανε ο ίδιος αίτηση προς το στρατολογικό γραφείο, για να περάσω από την Επιτροπή. 'Ομως κι αυτός παραβίασε την νόμιμη διαδικασία, γιατί ζήτησε να παρουσιαστώ αυτοπροσώπως στην Επιτροπή κι όχι η Επιτροπή να συνεδριάσει χωρίς αυτοπρόσωπη παρουσία μου.

Αργότερα ο δικηγόρος μας επιδόθηκε σ' ένα μαραθώνιο επισκέψεων στο στρατολογικό γραφείο και στο υπουργείο Εθνικής 'Αμυνας, προκειμένου να μάθει γιατί με είχαν βγάλει ανυπότακτο και γιατί δεν με στέλνανε στην Επιτροπή. Το μόνο που κατάφερε, ήταν να του πουν ότι με είχανε βγάλει αναδρομικά ανυπότακτο, γιατί δεν είχα παρουσιαστεί στην Τρίπολη στις 10 Αυγούστου 1987, και ότι θα με ξανακαλούσαν στην Επιτροπή Απαλλαγών. Τα σχετικά χαρτιά του Φρουραρχείου Αθηνών και του 401 Γ.Σ.Ν. που τους προσκόμισε για να τους αποδείξει, ότι νόμιμα εξαιρέθηκα από την πρόσκληση εκείνη την εποχή, τα γράψανε όλοι στα παλιά τους τα παπούτσια. Τα

πρωτότυπα των χαρτιών αυτών (αυτά ήταν φωτοαντίγραφα) τα είχανε, δήθεν, χάσει. Η προκλητικότητα με την οποία καταπατούν τους νόμους τους, τους είχε κάνει τόσο αδίστακτους, ώστε φτάσανε να ισχυριστούν ότι χάσανε μέχρι και το βιβλίο πρωτοκόλλου του Στρατολογικού Γραφείου Αττικής, μαζί με την αίτηση που συνόδευε τα χαρτιά που τους είχαμε υποβάλει. Η γελοιότητα της κτηνωδίας τους στο απόγειό της.

Πράγματι με ξανακαλέσανε στην Επιτροπή στέλνοντάς μου χαρτί, για να παρουσιαστώ εντός πέντε ημερών από την ημέρα που μου στείλανε το χαρτί. Ο δικηγόρος είχε προηγούμενα αρνηθεί να παραλάβει το ίδιο αυτό χαρτί διεκδικώντας μεγαλύτερη προθεσμία, όπως ισχύει για όλους τους στρατεύσιμους που προσκαλούν στην Επιτροπή (τους δίνουν πάντα προθεσμία ένα μήνα). Αυτοί όχι μόνο δεν μου δώσανε την σωστή προθεσμία, γιατί ξέρανε εκ των προτέρων την απόφαση της Επιτροπής, που θα ήταν να παρουσιαστώ σε στρατόπεδο (και η ημερομηνία παρουσιάσεως της καινούργιας κλάσης ήταν πέντε μέρες μετά την λήξη της προθεσμίας να παρουσιαστώ στην Επιτροπή), αλλά και νοθεύσανε το σχετικό έντυπο της πρόσκλησης, μετατρέποντας την μη αυτοπρόσωπη παρουσία μου σε αυτοπρόσωπη. Τελικά τα πράγματα εξελιχτήκανε, όπως τα είχανε οργανώσει οι διώκτες μου. Παρουσιάστηκα στις 9 Νοεμβρίου στο 401 Γ.Σ.Ν. συνοδευόμενος από το δικηγόρο, την Σοφία και μια φίλη μας και η Επιτροπή με παρέπεμψε στον στρατιωτικό ψυχίατρο που "έτυχε" να είναι πάλι ο Ταρασίδης. 'Ομως ο Ταρασίδης, εν γνώσει του αίσχους που γίνεται σε βάρος μου, δεν θέλησε ν' αναλάβει άμεσα την ευθύνη για την προετοιμαζόμενη εξόντωσή μου, αλλά και ούτε και θέλησε να τα χαλάσει τελείως με τους διώκτες μου. Γι' αυτό και εκείνην ειδικά την ημέρα φρόντισε να παρουσιαστεί στο ιατρείο του τέσσερις ώρες αργότερα από το κανονικό και να εξετάσει μόνο εμένα, διώχνοντας τους άλλους εκατό και πλέον φαντάρους ή στρατεύσιμους που τον περίμεναν για να τους εξετάσει. Με κράτησε μέσα στο ιατρείο του μέχρι να φύγει η Επιτροπή, που φαίνεται εκείνην την ημέρα απαρτιζόταν από συνέδρους που δεν ελεγχόντουσαν απόλυτα, ώστε να με βγάλουν ικανό να υπηρετήσω. Παράλληλα, για να καθαρίσει κάπως την θέση του, μετά από 35λεπτη εξέταση και αφού μελέτησε όλα τα σχετικά πιστοποιητικά, γνωμάτευσε "παρανοϊκού τύπου ψυχοπαθολογική εκδήλωση σε μεθοριακή προσωπικότητα, ακατάλληλος Ι 5, άρθρο 132". Την άλλη μέρα παρουσιάστηκα στην Επιτροπή, η οποία απαρτιζότανε τώρα από συνέδρους που ήτανε στο κόλπο και η οποία χωρίς να δεχτεί να μελετήσει κανένα πρόσφατο πιστοποιητικό, ούτε να ακούσει την Σοφία ή τον δικηγόρο που με συνόδευαν, μ' έδιωξε μετά δυο λεπτά "εξέταση", λέγοντας σ' αυτούς που με συνοδεύανε ότι την απόφαση θα την μάθαιναν μετά από 10 μέρες από το στρατολογικό γραφείο. Κάτι που είχε ξαναγίνει στις 20 Μάη 1987 και γι' αυτό ήξερα ότι με στέλνανε να "υπηρετήσω". Τουλάχιστον έφυγα από την Επιτροπή με την ηθική ικανοποίηση ότι, στο διάστημα της δίλεπτης παραμονής μου στο γραφείο της, έκανα τους επίτροπους να παραδεχτούν πως αμείβονται για να με εξοντώσουν. Το μόνο πράγμα που έκανα αυτά τα δυο λεπτά ήταν να τους ρωτήσω πόσα αργύρια πήρανε για να με ανεβάσουν στον σταυρό.

Ο πρόεδρος της Επιτροπής Σιμιτζής μου απάντησε ξερά ότι πήρανε 30 αργύρια ο καθένας και αφού ήτανε τρεις, πήρανε συνολικά τρεις φορές το τριάντα, δηλ. 90 αργύρια. Μετά την έξοδό μου από την Επιτροπή η Επιτροπή έφυγε, παρόλο που κανονικά έπρεπε να εξετάσει άλλους καμιά δεκαριά φουκαράδες που μάλιστα είχαν έρθει να εξεταστούν πριν από μένα. Ο δικηγόρος το μόνο που κατάφερε σ' αυτήν την περίπτωση, ήταν να πάρει μια βεβαίωση ότι παρουσιάστηκα στην Επιτροπή. Και αυτήν λειψή, γιατί τα σημεία του εντύπου της βεβαίωσης, όπου έπρεπε να αναγράφεται η γνωμάτευση της Επιτροπής, τα αφήσανε κενά. Τέτοια βεβαίωση, πάντως, παλιά αρνιόντουσαν να μου δώσουν με το έτσι θέλω. Ούτε στις 23 Δεκέμβρη 1987 μας δώσανε, παρά την επιμονή των συνοδών μου, ούτε στις 13 Μάη που πάλι τους το είχαμε ζητήσει. Εμείς, μετά την έξοδο από την Επιτροπή που πάλι μ' έβγαζε ικανό να "υπηρετήσω", μολονότι ήταν η τρίτη φορά που στρατιωτικός ψυχίατρος του 401 είχε κάνει εισήγηση ν' απαλλαγώ σαν ακατάλληλος, πάνω στην απελπισία μας καλέσαμε για πρώτη φορά μετά το 1982, οπότε είχαμε καταγγείλει την απαγόρευση εξόδου της Σοφίας από την Ελλάδα, δημοσιογράφο για να καταγγείλουμε τα όσα φοβερά συμβαίνουν σε βάρος μου, όλα αυτά τα χρόνια. Καλέσαμε τον Γιώργο Γιουκάκη της εφημερίδας "Πρώτη", έναν δημοσιογράφο που συνηθίζει ν' ασχολείται με τους αναρχικούς. Αυτός, αφού ήλθε στο 401 με τ' αυτοκίνητό του, άκουσε όλη την ιστορία από μένα κι από τον δικηγόρο, κράτησε σημειώσεις, πήρε μαζί του κι όλα τα σχετικά πιστοποιητικά και, πράγμα που έπρεπε να το περιμένουμε, ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕ ΤΙΠΟΤΑ. Η αποσιώπηση αυτή της υπόθεσής μου απόδειξε ότι εμένα και την Σοφία μας θεωρεί ενοχλητικούς κι επικίνδυνους, όχι μόνο το κράτος, αλλά και ο Τύπος, η "τέταρτη εξουσία" που το στηρίζει.

'Οπως ήταν αναμενόμενο, μετά από δυο εργάσιμες μέρες και συγκεκριμένα στις 15 Νοέμβρη μου στείλανε με την αστυνομία χαρτί να παρουσιαστώ σε στρατόπεδο στο Χαϊδάρι από 15 ως 17 Νοέμβρη. Και για να κάνουν επίδειξη της δύναμής τους, γράψανε πάνω στην πρόσκληση ότι η Επιτροπή έκρινε πως πάσχω από "παρανοϊκού τύπου ψυχοπαθολογική εκδήλωση σε μεθοριακή προσωπικότητα" και ότι με βάση αυτήν την κρίση μ' επιλέξανε για τις Διαβιβάσεις. Πώς μετά να μην αυτοκτονούν οι φαντάροι, όταν μετά από νοσηλείες σε δημόσια ψυχιατρεία και μετά από γνωματεύσεις στρατιωτικών ψυχιάτρων και επιτροπών που τους βγάζουν παρανοϊκούς, το στρατολογικό γραφείο τους στέλνει να "υπηρετήσουν", και μάλιστα σε στρατιωτικά σώματα που απαιτείται κάποια ειδίκευση, όπως είναι οι Διαβιβάσεις; Ταυτόχρονα με το δελτίο κατατάξεως, στείλανε στο αστυνομικό τμήμα της περιοχής μου παραγγελία ν' αρχίσει ανακρίσεις για ανυποταξία μου, λόγω μη κατατάξεώς μου στις 10 Αυγούστου 1987. Η αστυνομία, κατά τα φαινόμενα, πήρε εντολή να μην αρχίσει τις ανακρίσεις πριν περάσει η προθεσμία να καταταχτώ στο Χαϊδάρι. 'Ισως εάν κατατασσόμουνα, να με προφυλακίζανε σαν ανυπότακτο και τις ανακρίσεις να τις κάνανε απ' ευθείας στρατοκράτες και όχι μέσω μπάτσων. Με λίγα-λόγια οι συνωμότες, που τόσα χρόνια ερωτοτροπούν με την ιδέα της νόμιμης εξόντωσής μου, θεωρήσανε ότι αυτή η στιγμή ήταν κατάλληλη για να πέσω στα

χέρια τους, πάση θυσία. Δεν τους έκανα το χατίρι.

Την παραμονή της εκπνοής της προθεσμίας μελετώντας τον καινούργιο στρατολογικό νόμο ανακάλυψα ότι: "'Οσοι καταδικάζονται αμετάκλητα από οποιοδήποτε δικαστήριο σε καθαίρεση ή σε ποινή που για τους στρατιωτικούς συνεπάγεται καθαίρεση, απαλλάσσονται από την υποχρέωση στράτευσης και εφ' όσον υπηρετούν απολύονται" ('Αρθρο 6, παράγραφος 1, εδάφιο β). 'Εμαθα επίσης ότι σύμφωνα με το άρθρο 7 του Στρατιωτικού Ποινικού Κώδικα: "Η ποινή της καθείρξεως, παρ' οιουδήποτε δικαστηρίου επιβαλλομένη, συνεπιφέρει πλην των εν τω κοινώ δικαίω προβλεπομένων αποτελεσμάτων και καθαίρεσιν" ('Αρθρο 7, παράγραφος 2). Και εγώ έχω καταδικαστεί αμετάκλητα σε 9 χρόνια κάθειρξη. Την άλλη μέρα, λοιπόν, ο Φίλης έστειλε δικαστικό κλητήρα στο στρατολογικό γραφείο με προσφυγή κατά του δελτίου κατατάξεως, γιατί σύμφωνα με τον ισχύοντα στρατολογικό νόμο έπρεπε να έχω απαλλαγεί από την υποχρέωση στράτευσης. Την ίδια μέρα, 17 Νοέμβρη, η Κατερίνα Ιατροπούλου κατέθεσε στο στρατολογικό γραφείο αίτηση απαλλαγής μου για τους ίδιους λόγους και την επόμενη μέρα τους κατέθεσε και το σχετικό έγγραφο από τον 'Αρειο Πάγο, που πιστοποιεί ότι η απόφαση που με καταδίκασε έχει γίνει αμετάκλητη. Κατέθεσε επίσης και το βιβλίο "Η υπόθεση του Φίλιππα και της Σοφίας Κυρίτση", που κι αυτό περιέχει την απόφαση, και όπως είπε η ίδια στον Μάνο, αυτή το έχει βγάλει. Εν τω μεταξύ την ίδια μέρα, 18 Νοέμβρη, οι μπάτσοι φέρανε στο σπίτι πρόσκληση για παρουσίαση στο αστυνομικό τμήμα εντός 48 ωρών. Η πρόσκληση είχε ημερομηνία 15 Νοέμβρη και είχε βγει στο όνομα Κωνσταντίνος Κυρίτσης. Ελπίζανε ότι θα μασήσω, και όταν θα πήγαινα να τους πω ότι ο πατέρας μου είναι 8 χρόνια πεθαμένος, να με πιάνανε. Βέβαια ένταλμα σύλληψης δεν υπήρχε αλλά αυτοί δεν έχουν ανάγκη από εντάλματα προκειμένου να σε κρατήσουν. Τελικά πήγε η μάνα μου και αποκαλύφτηκε η κομπίνα. Το μόνο που καταφέρανε, ήταν να πάρουν κατάθεση από την μάνα μου και μετά από δυο-τρεις μέρες από τον αδελφό μου, που τους κατέθεσε και επικυρωμένα αντίγραφα των εγγράφων του φρουραρχείου και του 401, που αποδεικνύουν ότι όλη η ιστορία της ανυποταξίας είναι μια ακόμη κακοστημένη παγίδα σε βάρος μου. Παράλληλα ο βοηθός της Κατερίνας, δικηγόρος κι αυτός, κατέθεσε τα ίδια χαρτιά στον 4ο ανακριτή του Στρατοδικείου Αθήνας που έχει αναλάβει την δίωξή μου για την ανυπόστατη ανυποταξία.

Και τώρα λοιπόν βρίσκομαι πάλι σε κατάσταση αναμονής, αφού εν τω μεταξύ ο δικηγόρος Δημήτρης Φίλης μ' έχει κι αυτός "πουλήσει", παρόλο ότι έχει πληρωθεί αδρά μέχρι τώρα, με αφορμή το ότι "μπλέξαμε στα πόδια του" την Κατερίνα. Το ότι στο ζήτημα της ανυποταξίας δεν κατάφερε να μάθει ούτε το ποιός ανακριτής έχει αναλάβει την υπόθεση, όπως και το ότι τον νόμο που με απαλλάσσει, τον βρήκα εγώ και όχι αυτός, δεν του λένε τίποτα. Είχε την αξίωση να εναποθέσουμε (μαζί με τα σχετικά ποσά, βέβαια) όλες τις ελπίδες μας σ' αυτόν, κι ας μην έκανε τίποτα. Το ότι την Κατερίνα την ξέρουμε από το 1977 και είναι φίλη μας δεν του λέει επίσης τίποτα, όπως δεν του λέει το ότι η Κατερίνα έκανε ενέργειες για την υπόθεσή μας που δεν έκανε αυτός. Μα τί άνθρωποι είναι αυτοί,

τέλος πάντων, που παίζουν τόσο ανεύθυνα με ζητήματα που είναι για σένα ζητήματα ζωής και θανάτου;

INDEX

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Γ

Δ

Ε

Ρ

Σ

ΤΟ ΤΡΕΛΟΧΑΡΤΟ
(ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ 1987)
ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΤΗΘΗΚΕ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ
ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΣΤΗ
ΜΕΤΑΤΥΡΕ Α.Β.Τ.Ε.Ε.Ε.
ΡΕΘΥΜΝΟΥ 5 - ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 8235980
ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΟΦΦΣΕΤ
ΣΤΟ ΛΙΘΟΓΡΑΦΕΙΟ
ΓΟΡΓΟΓΙΑΝΝΗΣ - ΦΕΡΕΤΟΣ
ΔΕΡΒΕΝΙΩΝ 30
ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΗΘΗΚΕ
ΣΤΟΝ ΚΩΣΤΑ ΔΕΛΗ
ΛΑΔΑ 12 - ΤΗΛ. 5748632
ΤΟΝ ΜΑΡΤΗ 1993
ΣΕ 1.000 ΑΝΤΙΤΥΠΑ
ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ
ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΧΑΟΣ & ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ

ΚΕΠΕΚΕΑ 9/93

κλήρωσε τις σπουδές του στην Πάντειο, τις οποίες είχε διακόψει λόγω φυλάκισης, και έφυγε για λίγα χρόνια στο εξωτερικό. Από το 1985 η στρατολογική του κατάσταση βρίσκεται σε εκκρεμότητα και τώρα η υπόθεσή του βρίσκεται στο Συμβούλιο Επικρατείας.
Κατά καιρούς ασχολήθηκε με εκδόσεις βιβλίων και περιοδικών, μεταφράσεις κλπ. που σχετίζονται με τους αγώνες και τα προβλήματα των καταπιεσμένων, όπως οι κρατούμενοι, οι έγκλειστοι των ψυχιατρείων, οι λαθρομετανάστες, οι πρόσφυγες κ.ο.κ. 'Αρθρα του έχουν δημοσιευτεί στην "Εργατική Πάλη", στο "Δελτίο" (φυλλάδιο διαλόγου για τον χώρο των αναρχικών), στο "Κράξιμο", στο "Ιδεοδρόμιο", στο δελτίο πληροφόρησης "Ο Αναρχικός", στο δελτίο της Επιτροπής για τα Δικαιώματα των Ξένων Εργατών και των Μειονοτήτων και στο "Panderma". Επιστολές του έχουν δημοσιευτεί στην "Σοσιαλιστική Αλλαγή", στο "Ιδεοδρόμιο", στην "Ρήξη", στην "Δοκιμή", στα "Τετράδια Ψυχιατρικής", στην "Αντίθεση" και στην "Ελευθεροτυπία".

Δίνοντας στην δημοσιότητα αυτό το βιβλίο, ξέρω καλά ότι αυτά που λέω ελάχιστοι θα ενδιαφερθούν να τα διαβάσουν, και ότι όχι μόνο δεν πρόκειται να αλλάξουν τα πράγματα αλλά, αντίθετα θα γίνω ακόμα πιο αντιπαθής και ανεπιθύμητος στο κοινωνικό σύνολο που με περιβάλλει. 'Ομως, παρά τις οποιεσδήποτε συνέπειες, τα λέω. Μόνο φωνάζοντας την αλήθεια και καυτηριάζοντας την αδικία αισθάνομαι ότι ακόμα υπάρχω και ότι η βαρβαρότητα και η κτηνωδία που με περιβάλλει, δεν έχουν καταφέρει ακόμα να με σβήσουν σαν προσωπικότητα. Δεν αποτελούν πράγματα άγνωστα, τα όσα γράφονται σ' αυτό το βιβλίο. Θα μπορούσα μάλιστα να ισχυριστώ, ότι για πολλούς ανθρώπους αποτελούν κοινοτυπίες. Παραδέχομαι ότι υπήρξαν άλλοι και ότι υπάρχουν και σήμερα και άλλοι που θα μπορούσαν να πουν ακόμα πιο πολλά και να τα πουν μάλιστα και καλύτερα από μένα, αν τους δινόταν η ευκαιρία. 'Ομως δυστυχώς αυτή η ευκαιρία δεν τους δίνεται. Η ζωή τους είναι ένας συνεχής αγώνας για επιβίωση, τα χρόνια περνούν, τα προβλήματα συσσωρεύονται, η δύναμη και η όρεξη για κοινωνική προσφορά λιγοστεύουν. Και δεν είναι και λίγοι αυτοί που δολοφονούνται, αν δεν οδηγηθούν σε καμιά άλλη μορφή πρόωρου θανάτου από την βάρβαρη και απάνθρωπη κοινωνία μας. Αυτοί είναι οι άνθρωποι που η κοινωνία τους έχει στερήσει την φωνή.